

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Raport anual 2020

Raport anual 2020

NOTE

Raportul anual 2020 a fost analizat și aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României în ședința din 16 iunie 2021 și a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

Datele statistice utilizate sunt cele disponibile la data de 14 iunie 2021. Unele au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicațiile ulterioare ale Băncii Naționale a României. Datorită rotunjirilor este posibil ca totalurile să nu corespundă exact sumei componentelor sau să apară mici diferențe față de variațiile procentuale indicate în grafice sau tabele.

Sursa datelor statistice utilizate la realizarea graficelor și a tabelelor a fost indicată numai atunci când acestea au fost furnizate de alte instituții.

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României,
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52
<http://www.bnro.ro>

ISSN 1453-3936 (versiune tipărită)

ISSN 1584-0913 (versiune online)

ISSN 1584-0913 (versiune e-Pub)

Cuprins

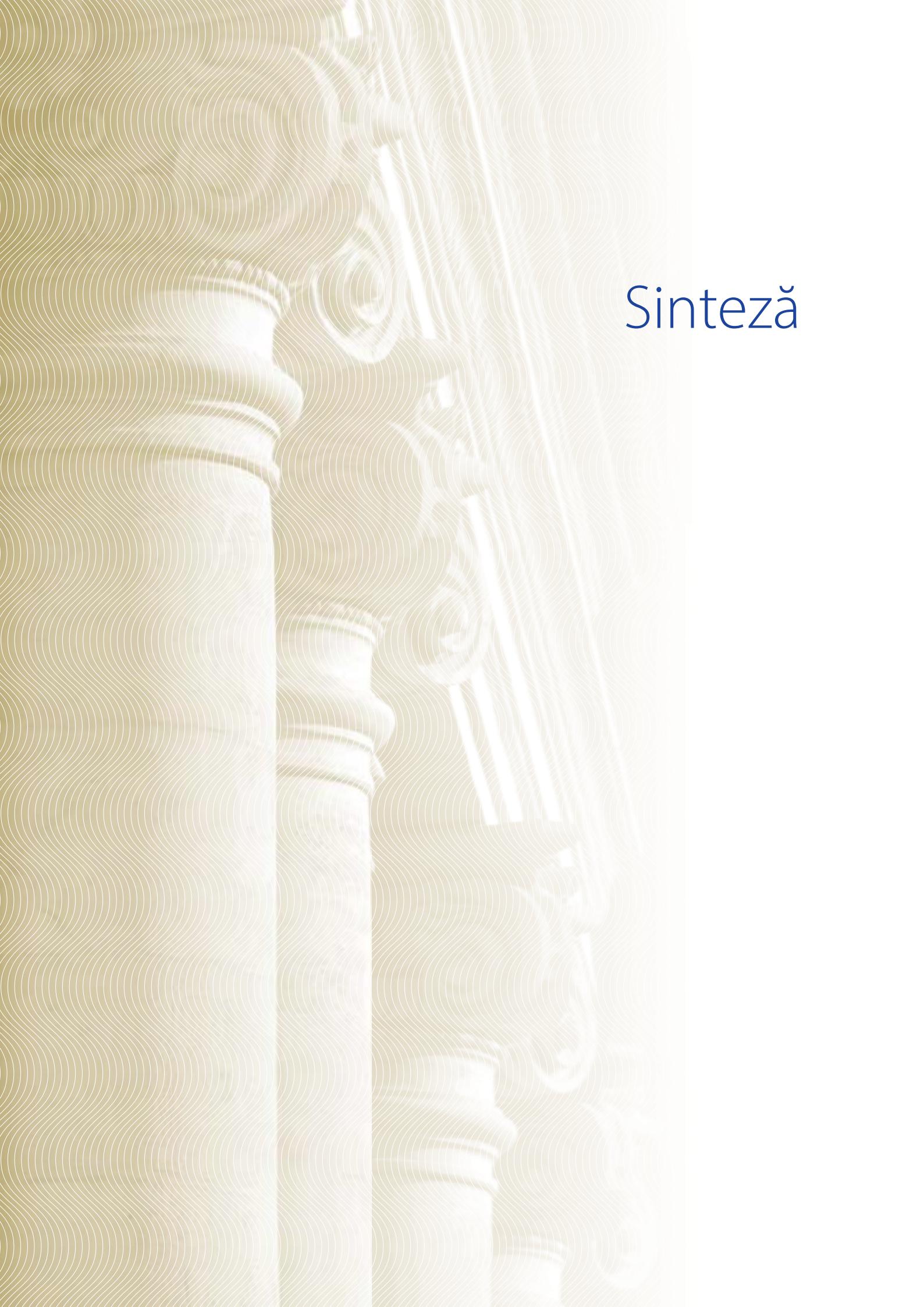
Sinteză	8
<hr/>	
Capitolul 1. Contextul internațional și evoluții macroeconomice interne	18
1. Contextul internațional	19
Casetă 1. Impactul COVID-19 asupra rețelelor de producție la nivel mondial	20
2. Evoluții macroeconomice interne	30
2.1. Activitatea economică	30
Casetă 2. Măsuri de aproximare a incertitudinii	34
Casetă 3. „Next Generation EU”: perspective pentru o redresare economică alertă	41
Casetă 4. Economia post-pandemie și noua paradigmă tehnologică	52
2.2. Prețuri și costuri	61
Casetă 5. Industria textilă din România: determinanții ai evoluției pe termen lung	67
2.3. Evoluții fiscale	73
<hr/>	
Capitolul 2. Banca Națională a României în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale, organismelor și forurilor constituite la nivelul UE	78
1. Participarea BNR la structurile europene	79
1.1. Participarea la reunurile Consiliului General al BCE	80
1.2. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componență extinsă	80
1.3. Participarea BNR la Comitetul European pentru Risc Sistemic	80
1.4. Participarea BNR la activități de cooperare tehnică	81
Casetă 6. Cooperarea tehnică	82
1.5. Participarea BNR la structuri și substructuri de lucru ale Autorității Bancare Europene	84
1.6. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE	84
1.7. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației Uniunii Europene	85
1.8. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene	86
2. Evoluții privind politicile economice și finanțiere-bancare la nivel european	87
2.1. Semestrul european	87
2.2. Evoluții privind instituirea unui Sistem European de Garantare a Depozitelor (SEGД)	88
2.3. Inițiative de politici la nivel european	90

Capitolul 3. Politica monetară a Băncii Naționale a României	92
1. Obiectivul politicii monetare	93
2. Deciziile de politică monetară	93
Casetă 7. Conduita politicilor monetare ale băncilor centrale majore și ale celor din regiune în anul 2020	95
Casetă 8. Evoluția creditului acordat sectorului privat și a lichidității din economie	110
3. Utilizarea instrumentelor politiciei monetare	121
4. Orientările politiciei monetare	126
Capitolul 4. Stabilitatea financiară	130
1. Rolul BNR în implementarea cadrului macroprudențial	131
2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară	135
Casetă 9. Riscurile generate de pandemia COVID-19 asupra stabilității financiare și măsurile implementate pentru reducerea acestora	135
2.1. Îndatorarea companiilor nefinanciare și a populației	137
Casetă 10. Vulnerabilități structurale ale sectorului companiilor nefinanciare din România	139
Casetă 11. Riscuri dinspre piața imobiliară în contextul pandemiei COVID-19	142
Casetă 12. Finanțarea verde și rolul băncii centrale	145
2.2. Sectorul bancar	146
2.3. Sectorul finanțier nebancar	155
2.4. Piețele finanțiere	156
3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară	158
3.1. Centrala Riscului de Credit	158
3.2. Centrala Incidentelor de Plăti	160
Capitolul 5. Autorizarea și reglementarea instituțiilor finanțiere	162
1. Autorizarea și notificarea instituțiilor finanțiere	163
2. Cadrul legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României	164
2.1. Cadrul de reglementare prudențial pentru instituțiile de credit	164
2.2. Alte modificări aduse cadrului legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, precum și în domeniul regimului valutar	168
3. Orientări ale activității de reglementare în anul 2021	171

Capitolul 6. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare	176
1. Supravegherea instituțiilor de credit	177
1.1. Dimensiunea și structura sectorului bancar	177
1.2. Performanța sectorului bancar	180
1.3. Evaluarea risurilor din activitatea bancară	188
2. Supravegherea schemelor de garantare	191
3. Supravegherea instituțiilor financiare nebancare, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică	192
3.1. Instituțiile financiare nebancare	192
3.2. Instituțiile de plată	196
4. Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului	196
Capitolul 7. Consolidarea funcției de rezoluție bancară a Băncii Naționale a României	202
1. Planificarea și pregătirea rezoluției	203
1.1. Activitatea curentă de planificare a rezoluției	203
1.2. Adoptarea deciziilor comune referitoare la planul de rezoluție și cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL)	205
1.3. Metodologia de identificare a funcțiilor critice furnizate de instituțiile de credit	205
1.4. Sistemul de raportare a informațiilor pentru planificarea rezoluției	206
2. Comunicare și cooperare națională și internațională	207
3. Fondul de rezoluție bancară	207
3.1. Stabilirea nivelului contribuțiilor anuale ale instituțiilor de credit la Fondul de rezoluție bancară	207
3.2. Resursele Fondului de rezoluție bancară	207
4. Cadrul de reglementare în domeniul rezoluției, alte proiecte derulate sau aflate în derulare pe linia rezoluției bancare	208
Capitolul 8. Emisiunea de numerar	210
1. Evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar	211
2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria statului	213
3. Activitatea de procesare a numerarului și de retragere din circulație a numerarului necorespunzător	216
4. Emisiunile numismaticice	216
5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale	217

Capitolul 9. Infrastructurile pieței financiare	218
1. Sistemul ReGIS	219
2. Sistemul SaFIR	221
3. Sistemul TARGET2-România	223
4. Monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a plășilor	226
Capitolul 10. Administrarea rezervelor internașionale	234
1. Evolușia rezervelor internașionale ale României în anul 2020	235
2. Administrarea rezervelor internașionale într-un climat economico-financiar deosebit de incert, ca urmare a efectelor pandemiei COVID-19 asupra economiei globale	236
2.1. Evolușile economice și financiare externe	236
2.2. Modul de realizare a obiectivelor strategice	241
Capitolul 11. Balanșa de plăști și pozișia investișională internașională a României	244
1. Contul curent și contul de capital	245
2. Contul financiar	247
3. Pozișia investișională internașională a României	248
Capitolul 12. Relașiiile financiare internașionale	254
1. Fondul Monetar Internașional	255
2. Grupul Băncii Mondiale	256
3. Banca Reglementelor Internașionale	257
4. Banca Europeană pentru Reconstrucșie și Dezvoltare	258
5. Banca Asiatică pentru Investișii în Infrastructură	258
6. Organizașia pentru Cooperare și Dezvoltare Economică	258
7. Participarea Băncii Nașionale a României la institușii și organizașii externe	259
Capitolul 13. Convergenșa economiei românești și cadrul de guvernanșă economică în Uniunea Europeană	262
1. Convergenșa economiei românești	263
2. Evolușii în domeniul guvernanșei economice în Uniunea Europeană	269
Capitolul 14. Comunicarea publică a Băncii Nașionale a României	278
1. Relașii publice	279
2. Educașie financiară	289
Capitolul 15. Statistică și cercetare economică	296
1. Activitatea statistică	297
2. Cercetarea economică	302

2.1. Modelare macroeconomică	302
2.2. Stabilitate finanțiară	307
2.3. Studii și analize economice	309
2.4. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2021	310
Capitolul 16. Activitatea juridică a Băncii Naționale a României	312
<hr/>	
Capitolul 17. Cadrul instituțional și organizarea Băncii Naționale a României	320
1. Structura decizională și guvernanța corporativă	321
Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României	322
2. Relația BNR cu Parlamentul României și cu alte instituții ale statului	329
3. Evoluții organizatorice	331
3.1. Managementul resurselor umane	331
Casetă 13. Măsurile în domeniul resurselor umane adoptate în contextul pandemiei COVID-19	331
3.2. Tehnologia informației	335
Organograma Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2020	338
Capitolul 18. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2020	340
1. Considerații generale	341
2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară	342
3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută	343
4. Efectele contabile ale evoluției cursurilor de schimb, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezervele internaționale	344
5. Bugetul de venituri și cheltuieli al BNR pentru anul 2020	345
6. Concluzii	347
Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2020 (auditate de KPMG)	349
Raportul auditorului independent	351
Bilanțul contabil la 31 decembrie 2020	354
Contul de profit și pierdere pentru anul încheiat la 31 decembrie 2020	356
Note la situațiile financiare pentru anul încheiat la 31 decembrie 2020	357
Secțiune statistică	393
<hr/>	
Abrevieri	402
Lista tabelelor din text	403
Lista graficelor din text	404

Sinteză

Anul 2020 a fost puternic marcat, la nivel global, de unda de şoc pe care a provocat-o **declanşarea pandemiei COVID-19**. Aceasta a creat o situaţie cu care statele lumii nu s-au mai confruntat de foarte mult timp şi care a determinat autorităţile să recurgă la măsuri extraordinare. Frontul larg de intervenţie şi coordonarea între guverne şi bănci centrale au atenuat impactul pandemiei, salvând vieţi omeneşti şi reducând ampolarea pierderii de locuri de muncă şi a comprimării activităţii economice.

Întrucât incertitudinea asociată evoluţiei pandemiei şi restricţiile implementate de autorităţi în vederea limitării răspândirii virusului au afectat substanţial atât cererea, cât şi oferta, **economia mondială s-a contractat cu 3,3 la sută¹ în 2020, un declin mai pronunțat fiind evitat ca urmare a măsurilor extrem de ample de stimulare fiscală şi monetară adoptate în numeroase ţări**. După scăderi importante ale activităţii economice în prima jumătate a anului 2020, când schimburile comerciale internaţionale şi investiţiile s-au diminuat considerabil, în al doilea semestru s-a consemnat o revenire, pe fondul eliminării unei părţi importante a restricţiilor, al adaptării activităţii economice la noile norme pandemice şi al perspectivei implementării unor soluţii viabile de imunizare colectivă prin vaccinare.

În România, contracţia cu 10 la sută în termeni anuali a activităţii economice din trimestrul II a fost urmată de o revenire viguroasă, astfel încât **pe ansamblul anului 2020 declinul PIB real a fost de doar 3,9 la sută**, mai puţin sever decât cel înregistrat la nivelul Uniunii Europene (-6,1 la sută²). O contribuţie în această privinţă este asociată structurii economiei, în sensul în care sectorul turistic şi hotelier – segmentul care reprezintă cel mai puternic efectul crizei pandemice – are o pondere scăzută pe plan local comparativ cu alte ţări. Totodată, ajustarea mai puţin pronunţată a economiei româneşti pe ansamblul anului s-a datorat şi introducerii cu un anumit decalaj a măsurilor de *lockdown*, fapt care a favorizat înregistrarea uneia dintre cele mai alerte creşteri ale PIB real în trimestrul I la nivel european. Odată cu trecerea din starea de urgenţă în cea de alertă la jumătatea lunii mai 2020, relaxarea restricţiilor adoptate de autorităţile române s-a reflectat în revenirea graduală a activităţii multor sectoare în proximitatea nivelurilor consemnate la momentul izbucnirii pandemiei, un rol important aparținând stimulilor fiscale, orientaţi către păstrarea relaţiilor de muncă şi susţinerea lichidităţii şi a investiţiilor în rândul companiilor. Redresarea economică a fost potenţată şi de ameliorarea contextului internaţional, reacţia promptă a principalelor bănci centrale, orientată către relaxarea politicilor monetare şi susţinerea lichidităţii economiilor, precum şi mobilizarea de către Comisia Europeană a unor fonduri consistente pentru refacerea post-pandemie antrenând totodată revenirea încrederii investitorilor în mediul de afaceri autohton. Relevantă pentru colaborarea

¹ Conform datelor FMI.

² Conform datelor Eurostat.

strânsă între instituții europene și guverne este adoptarea instrumentului „Next Generation EU”, având ca element central Mecanismul de redresare și reziliență.

Consumul populației a cunoscut în 2020 o diminuare de 5 la sută, evoluție care poartă amprenta contextului pandemic, cererea pentru activitățile ce presupun o interacțiune fizică îndelungată fiind cea mai afectată. În același timp, **investițiile au înregistrat un parcurs favorabil, creșterea de 6,8 la sută fiind susținută de dinamismul lucrărilor de construcții**, în cazul cărora specificul sectorului a permis derularea activității inclusiv în perioada stării de urgență. Notabilă este și evoluția investițiilor publice care au ajuns la nivelul de 5,0 la sută din PIB (față de 4,1 la sută în 2019), într-un an foarte complicat.

Exporturile României au consemnat în intervalul aprilie-iunie 2020 o contracție severă, principala contribuție aparținând sectorului auto. Ulterior, acesta a devenit însă, alături de segmentul bunurilor de folosință îndelungată, motorul redresării exporturilor, ameliorarea cererii mondiale favorizând dinamizarea livrărilor de autovehicule și componente asociate (inclusiv echipamente electrice și cauciuc), precum și a celor de produse electrocasnice. Pe ansamblul anului 2020, variația exporturilor s-a plasat mai adânc în teritoriul negativ față de cea a importurilor, a căror reziliență a fost favorizată de reducerea absorbției interne cu doar 1,3 la sută, un rol important în limitarea declinului acesteia revenind sprijinului guvernamental acordat firmelor afectate de pandemie, care s-a reflectat și în planul protejării puterii de cumpărare a populației. În aceste condiții, **ponderea în PIB a deficitului contului curent a consemnat o ușoară adâncire față de 2019** (cu 0,3 puncte procentuale, până la 5,2 la sută), fără a antrena însă o deteriorare a acoperirii sale prin fluxuri negeneratoare de datorie (70,7 la sută).

Cadrul economic imprimat de şocul pandemic a impus o conduită puternic anticiclică a politiciei fiscale în 2020, ceea ce a determinat **majorarea amplă a deficitului bugetului general consolidat, care a ajuns la 9,2 la sută din PIB**, după ce se plasase la 4,4 la sută din PIB în anul 2019 (conform metodologiei SEC 2010). De altfel, la nivelul tuturor țărilor din UE s-au consemnat creșteri substanțiale ale deficitelor bugetare pe fondul crizei sanitare (chiar și în cazul celor care anterior înregistraseră excedent), Comisia Europeană suspendând temporar aplicarea prevederilor Pactului de Stabilitate și Creștere.

Rata anuală a inflației a încheiat anul 2020 la nivelul de 2,06 la sută (față de 4,04 la sută în decembrie 2019), evoluând pe tot parcursul perioadei februarie-decembrie în interiorul intervalului de variație asociat țintei staționare multianuale ($2,5 \text{ la sută} \pm 1 \text{ punct procentual}$). La temperarea inflației au contribuit substanțial traiectoria prețurilor combustibililor, sub impactul declinului puternic al prețului țărei – pe fondul înrăutățirii bruște a perspectivelor privind creșterea economică globală în prima parte a anului –, dar și evoluția prețurilor volatile de pe segmentul alimentar, în contextul scăderii cererii din partea industriei ospitalității și al consemnării unei recolte bogate de legume și fructe, atât pe plan intern, cât și la nivelul UE. În ceea ce privește rata anuală a inflației de bază (care elimină prețurile administrative, pe cele volatile, precum și pe cele ale produselor din tutun și ale băuturilor alcoolice din calculul inflației), aceasta s-a situat în decembrie 2020 la 3,3 la sută, după ce a manifestat în primele trei trimestre ale anului o tendință de stabilizare în jurul nivelului de 3,7 la sută.

Mediul macroeconomic și finanțiar al anului 2020, marcat de aspecte profund divergente, a impus o **recalibrare promptă, dar și prudentă, a conduitei politicii monetare**, precum și utilizarea intensă a arsenalului de instrumente de politică monetară. Dacă în debutul anului economia și-a menținut dinamica robustă, iar tensiunile de pe piața muncii au rămas ridicate, generând presiuni inflaționiste semnificative, declanșarea pandemiei și restricțiile drastice de mobilitate fizică implementate rapid pe plan global și la nivel național au condus în trimestrul II la o contracție economică severă, urmată de o revigorare graduală a activității în numeroase sectoare ulterior înlocuirii stării de urgență cu cea de alertă, dar și de adaptarea progresivă a firmelor și a populației la distanțarea socială.

Contextul economic special a determinat o reacție imediată și hotărâtă a BNR la efectele generate de izbucnirea crizei pandemice, urmată ulterior de continuarea ajustării conduitei politicii monetare într-o manieră prudentă. Astfel, la data de 20 martie 2020, intrunit într-o ședință de urgență, **Consiliul de administrație al BNR a adoptat un pachet de măsuri** menit să atenueze impactul economic al pandemiei, dar și să consolideze lichiditatea din sistemul bancar, în vederea funcționării fluente a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare, precum și în scopul finanțării în bune condiții a economiei reale și a sectorului bugetar. Acesta a inclus: **reducerea ratei dobânzii de politică monetară cu 0,50 puncte procentuale, până la 2,00 la sută pe an; îngustarea corridorului ratelor dobânzilor facilitărilor permanente la ±0,5 puncte procentuale, de la ±1 punct procentual; decizii privind efectuarea de operațiuni repo în vederea furnizării de lichiditate instituțiilor de credit; cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară.**

Ulterior, BNR a mai efectuat trei scăderi ale ratei dobânzii de politică monetară, în pași de câte 0,25 puncte procentuale, aceasta fiind astfel coborâtă în ianuarie 2021 la minimul istoric de 1,25 la sută pe an. Rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și cea aferentă facilității de creditare au fost la rândul lor diminuate gradual, până la 0,75 la sută, respectiv 1,75 la sută pe an. În condițiile unui deficit de lichiditate pe piața monetară, reducerile ratelor dobânzilor reprezentative ale BNR operate în anul 2020 au fost însoțite de decizii privind continuarea efectuării de operațiuni *repo* și a cumpărării de titluri de stat în lei de pe piața secundară, concomitent cu menținerea la 8 la sută a ratei rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei ale instituțiilor de credit; rata rezervelor minime obligatorii aplicabilă pasivelor în valută a fost însă redusă în luna noiembrie la 5 la sută, de la 6 la sută.

Prin deciziile adoptate, banca centrală a urmărit susținerea redresării activității economice ulterior contracției provocate de pandemie, în vederea aducerii și consolidării pe termen mediu a ratei anuale a inflației în linie cu ținta de inflație de 2,5 la sută ±1 punct procentual, în condiții de protejare a stabilității financiare.

Implementarea deciziilor privitoare la rata dobânzii de politică monetară a fost însoțită de acțiuni susținute, însă atent calibrate, întreprinse de BNR în vederea furnizării lichidității necesare sistemului bancar. Totodată, în scop preventiv, **BNR a încheiat cu BCE un acord pentru o linie repo**, care să-i asigure accesul la finanțare în euro, în vederea acoperirii eventualelor nevoi urgente de lichiditate ce ar fi putut apărea pe fondul unor disfuncționalități la nivelul piețelor induse de criza pandemică.

Măsurile și acțiunile de politică monetară ale BNR au fost esențiale pentru **calmarea tensiunilor financiare generate de șocul pandemic și au permis funcționarea fluentă a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare**, în vederea finanțării în bune condiții a economiei reale și a cheltuielilor bugetare, determinând, totodată, o ameliorare progresivă a condițiilor financiare. Astfel, principalele cotații ale pieței monetare interbancare și randamentele titlurilor de stat au înregistrat pe parcursul anului reduceri semnificative, în contextul unor **fluctuații modeste ale cursului de schimb leu/euro**. Pe ansamblul anului 2020, **moneda națională a consemnat o depreciere nominală față de euro de 1,9 la sută** (pe baza valorii medii a cursului de schimb din luna decembrie, față de aceeași lună a anului 2019), mult mai redusă comparativ cu depreciările înregistrate în același interval de coroana cehă, zlotul polonez și forintul maghiar (3,1 la sută, 4,6 la sută și, respectiv, 7,9 la sută).

BNR a continuat să utilizeze intens instrumentele și mijloacele specifice de comunicare și explicare detaliată a rațiunilor care au stat la baza deciziilor de politică monetară. Date fiind incertitudinile extrem de ridicate din perioada imediat ulterioară izbucnirii crizei pandemice, un mijloc important de comunicare a fost reprezentat de declarațiile de presă ale guvernatorului BNR. Prin intermediul acestora s-au oferit periodic informații asupra măsurilor întreprinse de banca centrală în scopul detensionării pieței financiare interne și ulterior al prezervării stabilității acesteia, fiind, totodată, subliniată determinarea BNR de a acționa, corespunzător deciziilor adoptate, în direcția furnizării de lichiditate instituțiilor de credit, în condiții de reducere graduală și sustenabilă a ratelor de dobândă și de păstrare a încrederii în moneda națională, în contextul adâncirii deficitelor gemene.

Acțiunile întreprinse de BNR și adecvarea conducei politicii monetare au susținut revenirea ratei anuale a inflației pe o traiectorie pronunțat descrescătoare în 2020, contribuind în același timp, alături de măsurile guvernamentale, la redresarea alertă a economiei în semestrul II și, implicit, la limitarea recesiunii pe ansamblul anului la -3,9 la sută.

După declanșarea pandemiei, **nivelul agregat al riscurilor la adresa stabilității financiare din România s-a situat la un nivel ridicat**, ca urmare a înrăutățirii condițiilor economice și financiare, similar evoluțiilor consemnate pe plan internațional. Astfel, riscul privind deteriorarea echilibrelor macroeconomice interne a înregistrat un nivel sever, în timp ce riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul privat și gradul de incertitudine la nivel global în contextul pandemiei au fost evaluate drept ridicate, iar riscul asociat accesului la finanțare al economiei reale a fost considerat moderat. Începerea campaniilor de vaccinare a contribuit la **diminuarea intensității acestor riscuri spre sfârșitul anului 2020**, când s-a produs și o atenuare a celor asociate unor inițiative legislative destinate sprijinirii debitorilor, pe fondul declarării ca neconstituționale a anumitor prevederi ale acestora.

Pe parcursul anului 2020, **sectorul bancar s-a menținut pe coordonate macroprudențiale adecvate**, din această perspectivă fiind important de subliniat că, la debutul pandemiei, structura sa bilanțieră era favorabilă unei bune gestionări a řocurilor de lichiditate. Proportia ridicată de active lichide (preponderent titluri de stat și expuneri față de banca centrală) și modelul de finanțare tradițional – bazat

în principal pe atragerea de depozite de la populație – au contribuit la o reziliență bună a instituțiilor de credit în condițiile provocărilor generate de criza din domeniul sănătății publice.

Indicatorii de solvabilitate și lichiditate, precum și rezultatele financiare au prezentat niveluri comparabile sau mai bune în raport cu valorile medii europene. Totodată, capacitatea instituțiilor de credit de a face față unor evoluții adverse a fost reliefată de rezultatele testării la stres a lichidității și a solvabilității acestora. Rata creditelor neperformante și rata restructurărilor plasează sectorul bancar din România într-o zonă de risc intermedian, fiind însă contrabalanse de o valoare adecvată a gradului de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante. Măsurile adoptate de BNR, în concordanță cu ghidurile și recomandările ABE și CERS, precum și pachetul de măsuri pentru sprijinirea economiei implementat de autoritățile publice în contextul crizei sanitare au favorizat continuarea creditării și au permis amânarea la plată a creditelor pentru debitorii afectați de pandemie.

Odată cu declanșarea crizei sanitare, autoritățile publice din România, similar celor din alte țări din regiune, au adoptat o serie de facilități în vederea susținerii debitorilor care se confruntă cu dificultăți la rambursarea creditelor acordate de instituțiile de credit și de instituțiile financiare nebancare. În luna martie 2020, a fost instituit un moratoriu public privind suspendarea la plată a ratelor cu până la 9 luni (până la 31 decembrie 2020). BNR a inițiat, de asemenea, un set de măsuri pentru a preveni o eventuală criză a sectorului bancar, care ar fi putut afecta economia națională. Măsurile de ordin operațional au asigurat **buna funcționare a sistemelor de plăti și de decontare în monedă națională, precum și fluxuri neîntrerupte de numerar pentru instituțiile de credit**.

Din perspectivă prudențială, BNR, similar cu abordarea europeană, a permis instituțiilor de credit derogări de la necesitatea menținerii în permanență a amortizoarelor de capital constituite anterior, precum și posibilitatea consemnării unei valori a indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate sub nivelul minim reglementat. În plus, BNR a relaxat condițiile de creditare în cazul solicitărilor de amânare la plată a ratelor aferente creditelor persoanelor fizice și juridice ale căror venituri au fost afectate de pandemie. La sfârșitul anului 2020, Guvernul a prelungit moratoriu public, sub rezerva aplicării măsurilor de suspendare a plății ratelor în baza moratoriilor pe o perioadă cumulată de maximum 9 luni. Potrivit modificărilor aduse Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2020, solicitările pentru suspendarea plății ratelor, dobânzilor și comisioanelor au putut fi transmise instituțiilor de credit și instituțiilor financiare nebancare până la 15 martie 2021, pentru adoptarea unei decizii din partea acestora până la 31 martie 2021. Totodată, în decembrie 2020 au fost reiterate recomandări privind distribuirea de dividende aferente activității anilor 2019 și 2020 într-o măsură extrem de prudentă (în limita a 15 la sută din profitul cumulat, fără a depăși 20 de puncte de bază din rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază) și cu obligativitatea consultării autorității de supraveghere.

Creditul acordat de bănci sectorului privat, afectat în al doilea trimestru al anului de măsurile administrative dispuse de autoritățile publice ca urmare a declanșării pandemiei, s-a redinamizat ulterior, în decembrie 2020 creșterea sa anuală situându-se

la 5,5 la sută (în termeni nominali). Dată fiind majorarea componentei în lei, pe fondul programelor guvernamentale și al trendului descendant al ratelor dobânzilor, **ponderea expunerilor în moneda națională în totalul creditului acordat sectorului privat a ajuns la circa 70 la sută la finele anului, atenuându-se astfel riscurile asociate potențialelor evoluții adverse ale cursului de schimb al leului.** Totodată, depozitele atrase de la clienții neguvernamentali rezidenți s-au consolidat, reprezentând 69,3 la sută din totalul pasivelor la sfârșitul lunii decembrie 2020, inclusiv pe fondul creșterii ratei de economisire ca urmare a unui comportament de consum mai rezervat al populației în contextul pandemic.

O contribuție majoră la asigurarea credibilității externe a României revine situării la un nivel confortabil a rezervelor sale internaționale, care la 31 decembrie 2020 însuau 42,5 miliarde euro, cu 5,1 miliarde euro mai mult decât la finele anului 2019, în principal ca urmare a majorării rezervelor valutare (până la 37,4 miliarde euro). Stocul de aur s-a menținut la nivelul de circa 104 tone, din care peste 61 de tone aflate în custodie la Banca Angliei. **Plasarea indicatorilor de adevarare a rezervelor internaționale în limitele recomandabile** întărește capacitatea economiei românești de a absorbi eventuale șocuri adverse pe piețele financiare și acționează în sensul reducerii costurilor de finanțare ale statului și ale companiilor autohtone. De altfel, în anul 2020, România nu a întâmpinat dificultăți în finanțarea deficitului bugetar și refinanțarea datoriei publice.

BNR a asigurat, din punct de vedere cantitativ, valoric și al structurii pe cupiuri, **numerarul necesar bunei desfășurări a circulației monetare** și în anul 2020, în cursul căruia impactul crizei sanitare a determinat unele variații ample ale numerarului aflat în afara sistemului bancar. În a doua decadă a lunii martie 2020, retragerile de numerar de la BNR ale instituțiilor de credit au atins un nivel foarte ridicat, pentru a acoperi cererea populației și a companiilor, care s-a majorat brusc, pe fondul gradului sporit de nesiguranță indus de declanșarea pandemiei. Ulterior aceste retrageri s-au redus substanțial, iar valoarea numerarului din casele de circulație ale băncilor a crescut, la finele lunii martie acestea putându-și acoperi din interior necesarul pentru efectuarea plășilor și alimentarea fluentă a ATM.

Cooperarea instituțională dintre Guvern și Banca Națională a României se desfășoară permanent, pe multiple dimensiuni, care includ participarea unor experți ai BNR la ședințele Comisiei de planificare a fluxurilor financiare ale Trezoreriei statului sau sprijinul acordat Ministerului Finanțelor de către banca centrală în procesul de emisiune de obligațiuni pe piețele internaționale de capital.

Dialogul constant dintre Banca Națională a României și Parlamentul României îmbracă multiple forme, printre care: (i) elaborare de puncte de vedere asupra unor proiecte de acte normative fie la solicitarea comisiilor parlamentare, fie la cererea unor inițiatori (MF, ANPC sau alte autorități publice) sau a Ministerului pentru relația cu Parlamentul, în vederea definitivării poziției Guvernului cu privire la respectivele proiecte legislative; (ii) formulare de puncte de vedere, realizare de materiale sau participare la discuții/reuniuni ale comisiilor de specialitate ale celor două Camere ale Parlamentului pe tematici precum politică monetară, stabilitate financiară, rezoluție bancară, afaceri europene sau sisteme de plăști; (iii) interpelări punctuale adresate BNR de către senatori sau deputați.

Date fiind **implicațiile riscului climatic**, obiectivele asumate la nivel național și evoluțiile în plan european, Consiliul general al CNSM a decis în octombrie 2020 **înființarea unui grup de lucru având ca scop identificarea unor posibile soluții pentru sprijinirea și facilitarea finanțării verzi**. Grupul de lucru, coordonat de BNR și constituit din reprezentanți ai sistemului finanțier, ai unor autorități publice și ai unor societăți private din industriile de profil, a elaborat un *Raport* detaliat, prezentat public în iunie 2021. Documentul relevă miza importantă a agendei schimbării climatice pentru economia și sistemul finanțier din România, din perspectiva oportunităților, dar și a costurilor unei eventuale întârzieri a tranziției verzi. Pe baza unei analize aprofundate, grupul de lucru a formulat 16 propunerile de recomandări adresate autorităților, fiind vizate trei direcții: creșterea sustenabilă a finanțării proiectelor verzi, sprijinirea schimbărilor structurale în economie în vederea generării de valoare adăugată superioară și îmbunătățirea transparenței și a gradului de conștientizare cu privire la impactul schimbărilor climatice în economie și în sistemul finanțier.

Tot în planul preocupărilor referitoare la tranziția verde, anul 2020 a cunoscută **dobândirea de către Banca Națională a României a statutului de membru cu drepturi depline al Rețelei pentru Ecologizarea Sistemului Finanțier (Network for Greening the Financial System – NGFS)**, organism internațional din care fac parte bănci centrale și autorități de supraveghere care doresc, pe bază voluntară, să realizeze schimburi de experiență, să împărtășească cele mai bune practici, să contribuie la dezvoltarea gestionării riscurilor de mediu și climatice în sectorul finanțier și să mobilizeze sau să orienteze finanțări de natură a susține tranziția spre o economie durabilă.

Consecventă în **promovarea transparenței și în asumarea responsabilității instituționale**, BNR și-a îndeplinit și în anul 2020 rolul de furnizor de informație economică de calitate, reprezentată de datele statistice pe care instituția le produce conform cadrului legal, precum și de analizele și lucrările de cercetare publicate. Un rol major în asigurarea comunicării atât cu publicul larg, cât și cu Parlamentul, revine *Rapoartelor* elaborate de banca centrală. BNR transmite către președintii celor două camere ale Parlamentului și către comisiile economice nu doar *Raportul anual* (obligație statutară), ci și *Raportul asupra inflației* și *Raportul asupra stabilității financiare* – două dintre principalele instrumente de comunicare ale băncii centrale, în care sunt explicate acțiunile acesteia în planul asigurării stabilității prețurilor și a celei financiare.

Numeroase subiecte relevante pentru activitatea băncii centrale sunt abordate în intervenții publice ale membrilor Consiliului de administrație, precum și cu prilejul unor seminarii și simpozioane științifice. Totodată, astfel de tematici fac obiectul unor demersuri de cercetare economică derulate la nivelul BNR, rezultatele acestor activități reflectându-se și în publicarea în cadrul colecțiilor *Caiete de studii și Occasional Papers* a unui număr important de lucrări. Astfel, în anul 2020 și în prima parte a anului 2021, în cele două colecții au apărut 13 studii, printre acestea numărându-se și o suita de trei lucrări dedicate evoluției în timp a stocului de aur al BNR, elaborate în contextul unui demers amplu de reconstituire a istoricului acestuia de la înființarea instituției în anul 1880.

De altfel, **împlinirea a 140 de ani de la crearea Băncii Naționale a României a fost marcată prin derularea unor acțiuni menite să familiarizeze publicul larg cu istoria și activitatea băncii centrale**. Unul dintre evenimentele organizate în format clasic a constat în lansarea în ianuarie 2020, la sediul central al BNR, în prezența unor reprezentanți ai mediului academic și ai celui bancar, a volumului *Vîitorul băncilor centrale* (versiunea în limba română a *The Future of Central Banking*, care conține lucrările simpozionului organizat în iunie 1994 la Londra pentru marcarea tricentenarului Băncii Angliei). În contextul declanșării pandemiei, o bună parte dintre acțiunile cu caracter aniversar s-au desfășurat însă în mediul *online*, inclusiv printr-o campanie pe rețea socială *Instagram*, vizând prezentarea istoriei, funcțiilor și activității băncii centrale prin intermediul unor imagini reprezentative, însătoare de texte evocatoare.

Dață fiind importanța în creștere a comunicării *online*, **BNR a utilizat o gamă variată de instrumente și tehnici digitale de abordare a publicului larg**, adaptându-se astfel situației cauzate de pandemie. Principalul canal de comunicare al băncii centrale a rămas *website-ul* oficial, unde, pe lângă diseminarea datelor statistice (curs de schimb, date referitoare la piețele financiare) și a altor tipuri de informații precum comunicate de presă, publicații sau discursuri, a fost creată și o secțiune dedicată măsurilor pe care BNR le-a adoptat pentru a diminua impactul economic negativ al crizei provocate de declanșarea pandemiei. De asemenea, utilizatorilor le-a fost pusă la dispoziție și o secțiune de întrebări și răspunsuri pe această temă, unde au fost oferite, într-un mod concis, explicații suplimentare în vederea clarificării unor subiecte discutate în spațiul public. Totodată, pe blogul OpiniibNR au fost publicate o serie de articole ale unor specialiști din cadrul băncii centrale privitoare la impactul economic al crizei sanitare, acestea fiind disseminate și pe rețelele sociale.

Demersurile privitoare la dezvoltarea unei noi versiuni a *website-ului* oficial – pentru realizarea căreia s-a ținut seama de tendințele actuale și de bunele practici din domeniu și care va asigura, printre altele, filtrarea conținutului în funcție de interesele utilizatorilor prin introducerea unor subdomenii dedicate – au avansat, astfel încât în cursul anului 2021 BNR va finaliza acest proiect menit să crească transparența instituțională și să faciliteze accesul la informație.

Pe fondul pandemiei, a fost necesar să fie reanalizate activitățile subsumate promovării educației financiare – preocupare permanentă a BNR – și să fie identificate soluții adecvate noului context, o parte dintre activități fiind anulate sau amâname, iar altele desfășurându-se cu un număr limitat de participanți ori la distanță, în format *online*. Chiar și în aceste condiții, în cursul anului 2020 au beneficiat de proiectele educaționale ale Băncii Naționale a României peste 26 000 de persoane (printre care numeroși elevi, studenți, cadre didactice sau antreprenori).

În cursul anului 2020, a fost definitivat conținutul *website-ului* dedicat Strategiei Naționale de Educație Financiară (www.edu-fin.ro), Banca Națională a României fiind una dintre instituțiile implicate în acest demers. Totodată, BNR a demarat, împreună cu Asociația Română a Băncilor și Ministerul Educației și Cercetării, prin intermediul Institutului Bancar Român, un program-pilot având ca obiectiv instruirea unor profesori formatori care să pregătească la rândul lor cadrele didactice pentru a predă educație economico-financiară, ce face parte, începând cu anul școlar 2020-2021, din programa destinată elevilor de clasa a VIII-a.

Anul 2020 a reprezentat pentru Banca Națională a României **o perioadă de ajustări semnificative ale modului de organizare a activității**, fiind adoptate măsuri precum implementarea cadrului intern de reglementare a telemuncii și flexibilizarea programului de lucru, menite să limiteze expunerea salariaților instituției la o posibilă contaminare cu virusul SARS-CoV-2. **Angajații BNR s-au adaptat rapid la noul context de lucru, iar rezultatele de ansamblu obținute au fost bune**, în condițiile în care activități care s-au derulat prevalent sau parțial în regim de telemuncă au fost efectuate cu eficiență și profesionalism.

Poziția financiară a Băncii Naționale a României și-a menținut soliditatea, capitalul propriu al instituției înregistrând la 31 decembrie 2020 un nivel semnificativ pozitiv, respectiv de 26 188,7 milioane lei, cu 2 la sută superior celui din 2019. Acest nivel consistent al capitalului propriu întărește capacitatea BNR de a-și îndeplini atribuțiile legale naționale, precum și obligațiile care decurg din calitatea de membru al Sistemului European al Băncilor Centrale, garantându-i independența financiară și conferind credibilitate operațiunilor pe care le desfășoară.

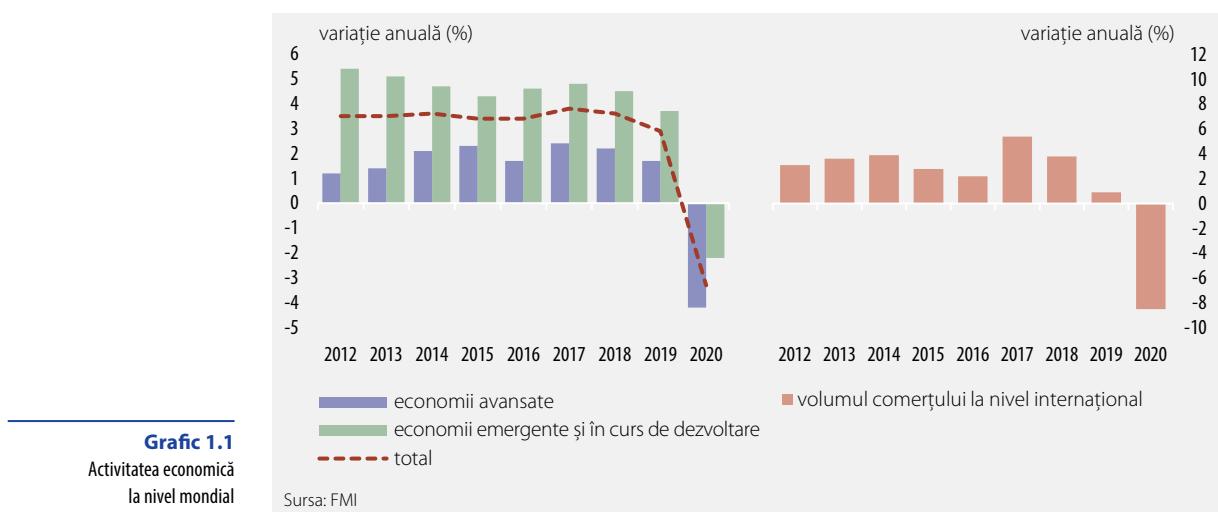
Similar anilor anteriori, Banca Națională a României a acționat și în 2020 – când s-a confruntat cu noi provocări, în contextul impactului pandemiei asupra mediului economic – pentru asigurarea stabilității prețurilor și a stabilității financiare, precum și pentru îndeplinirea tuturor celorlalte atribuții prevăzute de lege, fără a se face apel la bugetul public. Mai mult, **în condițiile preocupării manifestate pentru utilizarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, BNR a înregistrat la 31 decembrie 2020 un rezultat finanțiar pozitiv** – ca urmare, în principal, a creșterii profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută și a realizării de profit din activitatea de politică monetară –, virând la bugetul statului 1 627,8 milioane lei.

Capitolul 1

Contextul internațional
și evoluții macroeconomice interne

1. Contextul internațional

Economia mondială a fost profund afectată de pandemia COVID-19, contractându-se cu 3,3 la sută în anul 2020³, într-un context dominat de incertitudinea asociată răspândirii rapide și în valuri succesive a virusului, precum și de măsurile restrictive implementate de autoritățile de pretutindeni pentru combaterea problemelor de ordin medical (Grafic 1.1). Stimulii fiscale și monetare promovați la nivel internațional au fost de proporții istorice, iar rolul lor în reducerea efectelor adverse asupra activității economice s-a dovedit salutar⁴. Prima jumătate a anului a consemnat scăderi importante ale activității, cu sistări temporare ale operațiunilor în sectorul prelucrător, o prăbușire a comerțului mondial, perturbări majore în domenii precum transportul de persoane, turism, divertisment și o reducere importantă a investițiilor. Consumul populației a fost de asemenea afectat, atât ca nivel, cât și în structură, în contextul unor perspective de deteriorare a veniturilor și al retinției de a derula activități specifice care implică interacțiune fizică (Casetă 1).

Revenirea din a doua parte a anului 2020 a fost facilitată de relaxarea într-o proporție consistentă a restricțiilor implementate anterior, de menținerea cadrului stimulativ al politicilor economice și de adaptarea activității la noul context epidemiologic. Către finalul anului, perspectiva progresului soluțiilor de imunizare colectivă a contribuit la tonusul pozitiv al piețelor. Astfel, în pofida unui nou val pandemic la nivel mondial în ultimul trimestru, evoluțiile economice au fost, în general, peste așteptări.

³ Conform datelor FMI.

⁴ FMI estimează că măsurile de stimul fiscal și monetar au contribuit pozitiv la avansul economic cu până la 6 puncte procentuale (*World Economic Outlook*, aprilie 2021).

Pe partea de formare s-a remarcat însă o asimetrie a dinamicii recuperării între industrie și servicii, acestea din urmă fiind în continuare departe de nivelul pre-pandemic. În acest sens, pe de o parte s-a resimțit limitarea de ofertă asociată restricțiilor în domeniile care presupun interacțiune umană îndelungată, iar pe de altă parte consumatorii au devenit mai reticenți în privința consumului acestor tipuri de servicii, o parte dintre veniturile care ar fi fost destinate acestora fiind redirecționate spre achiziția de bunuri.

Casetă 1. Impactul COVID-19 asupra rețelelor de producție la nivel mondial

Impactul pandemiei COVID-19 asupra economiei mondiale s-a translatat sub forma unui şoc atât la nivelul ofertei, cât și al cererii, afectând profund fluxurile comerciale, cu implicații disruptive asupra tuturor palierelor rețelelor de valoare adăugată.

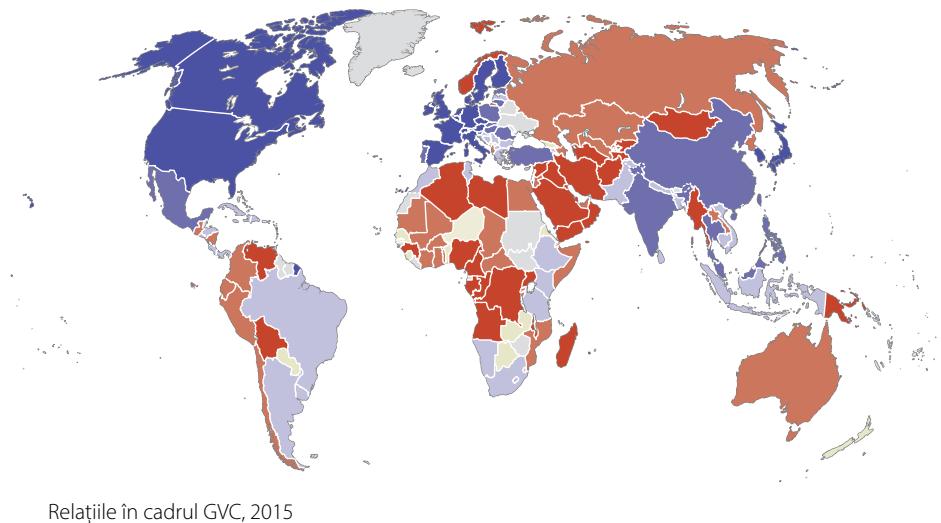
Aceste evenimente au reanimat discuțiile cu privire la beneficiile și dezavantajele globalizării și au prezentat o oportunitate pentru revitalizarea unor tendințe de promovare a naționalismului economic, deschizând dezbateri referitoare la oportunitatea politicilor industriale intervenționiste. Casetă de față își propune să prezinte contextul preexistent al relațiilor comerciale la nivel mondial, modul în care a fost afectată funcționarea rețelelor de producție internaționale în anul pandemic 2020, precum și rezultatele unor studii cantitative care analizează beneficiile și costurile unei eventuale reconfigurări a acestora.

Condiții inițiale

Un lanț global de valoare adăugată (GVC – *global value chains*) este reprezentat de seria etapelor parcuse pentru fabricarea unui produs (sau serviciu) final, fiecare stadiu al producției adăugând valoare, iar cel puțin două etape fiind executate în țări diferite. Astfel, o țară, un sector sau o firmă participă la un GVC dacă se angajează (cel putin) într-o parte din etape. Proporțional cu valoarea adăugată, participarea unei economii în rețele de producție are diferite grade de intensitate; în același timp, poziția în cadrul lanțului variază, de la activitatea de proiectare și dezvoltare a produselor la exportul de materie primă, bunuri intermediare sau finale. Gradul de complexitate a GVC este reprezentat de frecvența cu care componentele unui bun final au traversat granițele până la destinația de consum, în cazul GVC simple luându-se în considerare bunuri intermediare exportate care nu conțin valoare adăugată străină; complexitatea GVC crește în corelație cu exportul de bunuri intermediare care la rândul lor au în componență valoare adăugată din importuri (OMC, 2019). Indiferent de gradul de complexitate, posibilitatea fragmentării producției peste granițe a creat premisele unei diviziuni mai granulare a muncii, asociată unor câștiguri augmentate din specializarea tot mai intensă. GVC au permis circulația resurselor spre cea mai productivă utilizare a acestora, nu numai între țări și sectoare, ci și în cadrul acestora, de-a lungul etapelor de producție.

Evoluțiile în tehnologia telecomunicațiilor și în domeniul transporturilor, precum și liberalizarea comercială asociată unor evenimente istorice care au avut loc în deceniile premergătoare crizei economice din 2008-2009 au permis integrarea multor economii emergente în rețelele globale de producție (Hirst *et al.*, 2009),

intensificând procesul de globalizare prin fragmentarea stadiilor de producție de la nucleul industrializat spre zone periferice. Extinderea participării în cadrul acestor rețele a fost neuniformă din punct de vedere geografic, al diverselor sectoare de activitate și al rolurilor deținute de firme în cadrul GVC (Banca Mondială, 2020), intensificarea comerțului asociat GVC fiind concentrată în anumite regiuni, sectoare și firme. Din punct de vedere geografic, legăturile din cadrul GVC s-au extins cel mai rapid în jurul celor trei centre comerciale – Asia de Est, Europa și America de Nord –, în parte și deoarece epicentrele acestor regiuni (Grafic A) includeau țări cu o pondere importantă în producția globală, având tradiție în activitatea sectoarelor ale căror procese de producție au putut fi din ce în ce mai fragmentate, cum sunt domeniul auto, precum și cel al electronicelor. De asemenea, lanțurile valorice mai complexe presupun legături regionale mai puternice, extinderea GVC fiind atât globală, cât și regională (Grafic B).

Relațiile în cadrul GVC, 2015

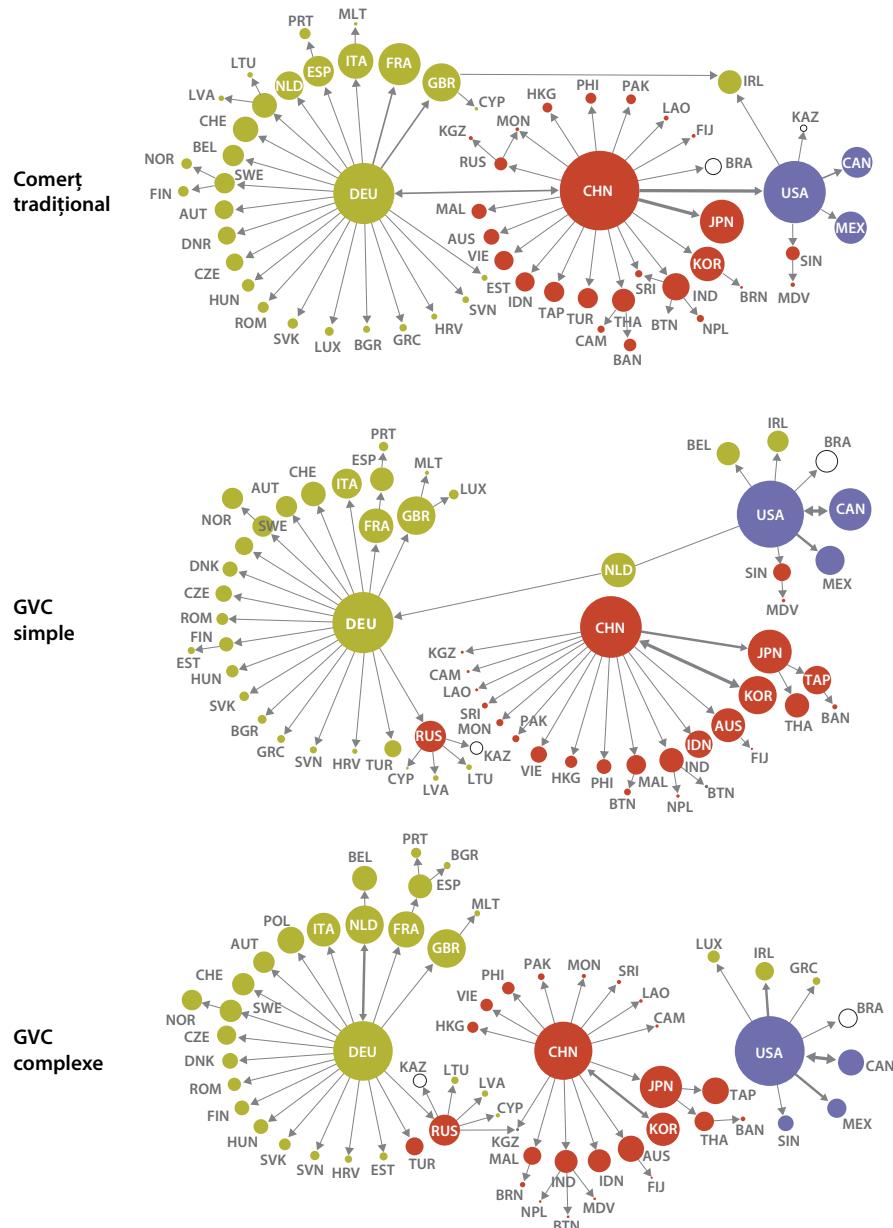
- █ participare redusă
- █ participare limitată cu materii prime
- █ participare ridicată cu materii prime
- █ prelucrare limitată
- █ prelucrare avansată și servicii
- █ activități de inovație
- █ date indisponibile

Notă: Stabilirea tipului legăturilor GVC ale unei țări se bazează pe gradul de participare, măsurat ca pondere a importurilor incorporate în fabricația exporturilor. În asociere cu gradul de specializare în sectorul respectiv, implicarea în GVC este proporțională cu valoarea adăugată internă în exporturi și implicarea în inovație. Intensitatea participării este cea mai scăzută în rândul exportatorilor de materie primă, iar cea mai înaltă în țările specializate în activități de inovație.

Sursa: *World Development Report 2020*, Banca Mondială

Grafic A
Participare diferențiată
în cadrul GVC

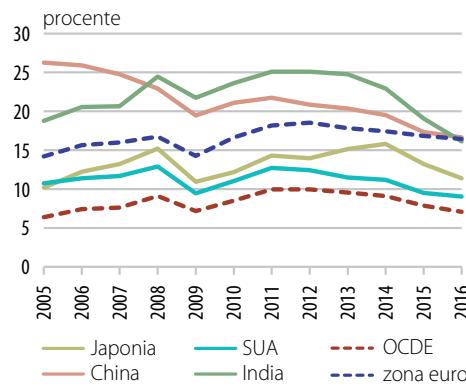
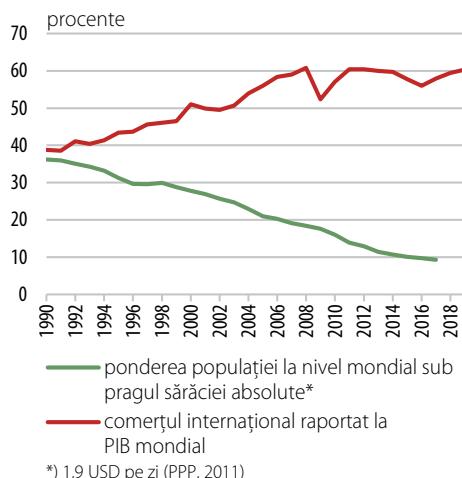
Conform OCDE (2020a), circa 70 la sută din comerțul internațional implică schimburile de materii prime, piese și componente, servicii între companii (*business-to-business*) și de bunuri de capital utilizate de firme în propriul proces de producție. O treime din producția la nivel global este realizată de întreprinderi multinaționale, iar acestea generează aproximativ jumătate din comerțul mondial, în medie peste 40 la sută din valoarea adăugată conținută în exporturi fiind reprezentată de bunuri sau servicii intermediare produse într-o altă țară. Odată cu specializarea, participanții în GVC au beneficiat de transfer tehnologic și *know-how* (UNCTAD, 2014), cu efecte vizibile asupra rezultatelor la nivel macroeconomic, inclusiv în combaterea sărăciei (Grafic C) și ameliorarea standardului de viață. Aceasta reprezintă o oportunitate pentru regiunile în dezvoltare de a ajunge din urmă economiile avansate.

Grafic B
Rețele comerciale în cadrul
lanțurilor de producție
la nivel agregat (bunuri și servicii)

Sursa: preluare după OMC, GVC Development Report (2019), Meng *et al.* (2018) pe baza indicilor UIBE GVC derivați din tabelul ICB ADB 2018

În ultimii ani însă, factori de ordin tehnologic au condus la încetinirea acestui proces printr-o scădere în intensitate a fluxurilor comerciale (Constantinescu *et al.*, 2015) (Grafic D). Pe acest fond, problemele punctuale în relația China-SUA au livrat muniție currentului ideologic revizionist la adresa globalizării (BCE, 2018, FMI, 2018), care a găsit susținere și reprezentare politică în multe economii avansate. Aceste evoluții au contribuit la un climat potrivnic multilateralismului comercial promovat de decenii în cadrul OMC, culminând cu războiul comercial dintre SUA și China din ultimii ani.

Grafic D
Ponderea importurilor în exporturi

Grafic C
Efectele pozitive ale intensificării schimburilor comerciale

Pandemia COVID-19 și oportunitatea reconfigurării lanțurilor de valoare adăugată

Globalizarea a impus un nivel ridicat de specializare, care, în conjuncție cu efectul economiilor de scală și cu transferul tehnologic, a facilitat coagularea geografică a capacitațiilor de producție. Însă această disponere, modelată inclusiv de strategia de minimizare a costurilor cu inventarul, și-a relevat vulnerabilitatea în fața riscului întreruperilor de activitate.

Astfel, la momentul închiderii activității fabricilor din provincia Hubei (China), la finele lunii ianuarie 2020, dependența întregului sector manufacturier mondial de anumite materii prime și bunuri intermediare din această regiune a devenit evidentă. Un studiu McKinsey (2020) subliniază în această privință monopolurile asociate unor exportatori, ca rezultat al hiperspecializării și regionalizării etapelor de producție.

Propagarea șocurilor pandemice s-a resimțit inițial pe partea de ofertă, efectul direct asupra producției prin sistarea activităților fiind dublat de un impact indirect de contagiune pe lanțul de valoare adăugată, în asociere de asemenea cu restricții care au vizat transporturile, fie acestea de mărfuri sau persoane. În același timp, la nivelul cererii s-au putut remarcă schimbări materiale ale comportamentului de consum, ceea ce a dat naștere la o volatilitate sporită a acesteia.

Impactul direct al întreruperii activității din rațiuni de securitate sanitară s-a putut remarca pe parcursul primei jumătăți a anului 2020 în majoritatea țărilor și companiilor. Pentru România, cazul ilustrativ a fost reprezentat de sistarea activității pentru câteva săptămâni la cei mai mari operatori din sectorul auto, în linie cu comportamentul marilor concerne care operează pe continent. De exemplu, fabricile Ford din Europa și America de Nord, împreună cu furnizorii de piese locali, au oprit activitatea începând cu a doua parte a lunii martie 2020, în principal din rațiuni de securitate sanitară a propriilor angajați. Sistările operațiunilor de producție au comportat însă efecte de contagiune mai departe în lanț, prin întârzierea livrărilor produselor intermediare inclusiv către producători a căror activitate nu ar fi fost altminteri afectată direct de măsurile de combatere a pandemiei. Illustrativ în acest sens este situația creată la începutul pandemiei, când firme din Asia și

America de Nord au fost deosebit de expuse, aproximativ un sfert dintre *input*-urile intermediare utilizate în exporturile de intensitate tehnologică înaltă ale SUA, Japonia, Coreea și Mexic provenind din China. De exemplu, producătorul auto Hyundai a oprit toată producția din Coreea în februarie 2020 din cauza lipsei de componente care provineau din China. Restricțiile privind transportul și circulația impuse de autorități au reaccentuat vulnerabilitățile rețelelor transfrontaliere, începând anecdotic chiar cu penuria de echipamente sanitare sau cu limitarea exporturilor unor materii prime alimentare. Aceste sectoare, considerate strategice, au fost supuse unor restricții și supravegheri speciale, cu potențial de a afecta unele operațiuni, chiar și în condițiile în care facilitățile de producție din cadrul rețelelor își mențineau activitatea. În contextul mai larg al renegocierii cadrului comercial internațional, guvernelor din multe țări ale lumii le-a fost la îndemână adoptarea imediată a unor măsuri intervenționiste în cazul unor astfel de bunuri, astfel încât să devieze cursul normal al fluxurilor comerciale în favoarea cererii interne (măsuri întreprinse în special în cazul produselor farmaceutice și alimentare). Deciziile au afectat inclusiv activitatea GVC, dat fiind rolul central pe care acestea îl joacă în dinamica relațiilor comerciale internaționale. Aceste acțiuni au pus însă în lumină problemele reîntoarcerii la naționalism economic, unul dintre exemplele de caz fiind reprezentat de revenirea rapidă asupra restricțiilor de comercializare în exterior în cazul producătorului american de echipamente sanitare 3M, a cărui oprire de flux al mărfurilor ar fi condus la reale crize umanitare în Canada și Mexic, la care s-ar fi adăugat riscul iminent al restricționării, la rândul lor, a unor *input*-uri importante în procesul de producție, ca răspuns al partenerilor comerciali.

Un alt factor asociat crizei pandemice care a relevat vulnerabilitățile GVC a vizat modificarea structurii cererii și creșterea nivelului de volatilitate al acesteia, în contextul schimbării preferințelor consumatorilor. Această influență s-a putut remarcă încă din primele luni ale anului, luând forma unui vârf de cerere pentru anumite produse de uz medical concomitent cu o reorientare puternică a consumatorilor în cazul produselor alimentare (odată cu închiderea restaurantelor și aprovisionarea populației cu stocuri de alimente neperisabile). De asemenea, la începutul anului 2021, odată cu revenirea industriei auto, a ajuns în atenția publică penuria producției de semiconductori la nivel mondial, situație în care, în urma reorientării cererii dinspre sectorul auto spre cel de electronice și electrocasnice, producătorii din acest din urmă sector s-au aflat în incapacitatea de a onora comenziile în timp util. Întrucât acest gen de volatilitate are potențialul de a induce şocuri asupra configurației rețelelor de producție, au fost inițiate discuții atât în rândul marilor companii de resort, cât și al autorităților, legate de dezvoltarea de noi facilități pentru stimularea producției de semiconductori în Europa și SUA.

În acest context, s-a cristalizat în mod firesc întrebarea dacă scurtarea lanțurilor de producție transfrontaliere nu ar conduce cumva la o îmbunătățire a rezilienței ofertei în astfel de situații, explorându-se scenariul relocalizării furnizorilor de bunuri intermediare sau a celor care operează în sectoare strategice. În acest sens, Arriola *et al.* (2020) compară ajustarea economiei mondiale la un șoc în două regimuri: unul interconectat și unul localizat. Baza de referință a fost reprezentată

de un model macroeconomic structural⁵, în care au fost incluse ipoteze despre economia globală care să simuleze şocurile induse de pandemie. În regimul interconectat, au fost încorporate trei ipoteze referitoare la pandemie și la măsurile de izolare asociate: (1) reducerea ofertei de muncă și a productivității, (2) scăderea cererii de produse din anumite sectoare și (3) creșterea costurilor comerciale pentru bunuri și servicii. Regimul localizat implică trei ipoteze suplimentare: (4) impunerea tarifelor vamale de import de 25 la sută de către toate regiunile comerciale; (5) acordarea de subvenții pentru muncă și capital în sectoarele agricol și prelucrător de către fiecare regiune comercială; (6) scăderea elasticității importurilor pentru a imita o flexibilitate mai mică a firmelor și consumatorilor în alegerea între produsele (intermediare și finale) interne și cele externe. Se încearcă, astfel, imitarea unui scenariu stilizat, în care importul este mult mai costisitor decât achiziția de produse autohtone și, în același timp, agricultura și industria sunt subvenționate de guvernele naționale. În regimul localizat, şocurile au ca rezultat o creștere a volatilității PIB, a producției și a consumului, pentru majoritatea țărilor, flexibilitatea economiei de a se ajusta în fața şocurilor fiind astfel mai redusă. În regimul interconectat, însă, o parte a ajustării este realizată într-un mod mai diversificat cu ajutorul piețelor internaționale, în timp ce în regimul localizat piețele interne trebuie să preia mai mult din povara ajustării. Prin urmare, cererea, oferta, prețurile și salariile tind să se modifice relativ mai mult în regimul localizat, contractua suplimentară a activității la nivel mondial ridicându-se la 5 la sută. Pentru sectoarele individuale, atât nivelul mediu, cât și abaterile datorate şocurilor prezintă mari disparități în cadrul regimului localizat. Pentru toate sectoarele considerate esențiale sau strategice (alimentar, farmaceutic, electronice, auto)⁶, și în special pentru industria farmaceutică și electronică, deviațiile sunt mai mari în regimul localizat. Acest lucru sugerează că un regim localizat nu asigură de fapt producția în cazul şocurilor externe. În plus, soluția localizării este evident vulnerabilă la manifestarea unui soc pe plan intern, regimul respectiv oferind mai puține opțiuni de atenuare a efectului negativ prin redirecționarea aprovizionării către importuri.

Într-un alt exercițiu contrafactual, Eppinger *et al.* 2020 ridică gradual bariere comerciale, astfel încât să poată compara situația actuală cu una ipotetică de autarhie absolută, trecând treptat prin mai multe faze. Rezultatele indică pierderi nete de bunăstare la nivel mondial, pe măsură ce economiile devin din ce în ce mai închise, câștiguri nete, strict la nivel de țară, semnalându-se doar în cazuri izolate. Într-o analiză cantitativă, Bonadio *et al.*, 2020 investighează, în primul rând, cât de mult au contribuit blocajele externe asociate COVID-19 la contracțiile PIB, iar în al doilea rând, dacă sau în ce măsură renaționalizarea lanțurilor de aprovizionare globale ar izola țările de viitoarele contracții ale ofertei de muncă generate de pandemie. Rezultatele sugerează o contribuție medie de peste 30 la sută a blocajelor externe la totalul scăderii PIB pentru fiecare țară. De asemenea, scurtarea lanțurilor de producție nu ar îmbunătăți neapărat reziliența individuală a țărilor în fața

⁵ Modelul OCDE METRO este un model de echilibru general care urmărește interdependențele internaționale într-un cadru coerent din punct de vedere teoretic și empiric și încorporează mai multe caracteristici ale participării în cadrul GVC.

⁶ Toate cele patru sectoare au fost considerate strategice în gestionarea crizei pandemice, din rațiuni diferite însă, precum siguranța alimentară, sănătatea publică sau asigurarea de echipamente medicale. Industria auto este considerată sector-cheie deoarece poate asigura baza industrială pentru producerea altor bunuri ce pot fi esențiale în gestionarea crizelor.

unui şoc asupra ofertei, cum a fost cel asociat valului pandemic, ci, dimpotrivă, ar determina în unele țări pierderi nete de bunăstare, în urma unei expuneri augmentate la şoc contractua inițială adâncindu-se.

Concluzii

În timp ce dezbaterea legată de configurația GVC este prezentată deseori drept una între eficiență și securitate, literatura de specialitate care cercetează efectele pandemiei demonstrează că un eventual proces de *reshoring* ar conduce la încălcarea ambelor criterii, date fiind costul înalt pe care îl presupune relocalizarea, precum și vulnerabilitatea sporită în fața diverselor şocuri pe care o are un regim localizat, în absența diversificării geografice – un exemplu la îndemână este dat de producția agricolă, care într-un spațiu restrâns este de multe ori supusă idiosincraziilor meteorologice (OCDE, 2020b). O alternativă în fața acestor provocări ridicăte de lipsuri sau opriri ale unor componente-cheie ale GVC în timpul unor vârfuri de cerere implică o combinație de: (i) stocuri strategice, (ii) convenții sau înțelegeri în amonte cu furnizorii sau companii din domenii similare care ar putea să își convertească liniile de producție în cazul unor crize și (iii) măsuri de susținere (acolo unde este posibil) în ceea ce privește regimul comercial internațional.

În același timp însă, odată cu o conștientizare mai mare a externalităților, implementarea unor politici de mediu mult mai eficiente va imprima mai pregnant de acum înainte dezvoltarea relațiilor comerciale în cadrul lanțurilor de producție. De asemenea, există tot mai multe indicii cu privire la adoptarea mai rapidă a unor noi tehnologii din valul *Industry 4.0* ca urmare a pandemiei, care, prin diminuarea semnificației forței de muncă, vor schimba raporturile avantajului comparativ și vor avea un impact asupra configurației GVC în viitorul apropiat. Criza actuală a reliefat interdependența societăților și natura complexă a relațiilor economice și a arătat că şocurile exogene nu cunosc granițe geografice, iar cea mai bună soluție de administrare a efectelor acestora constă în întărirea colaborării pe plan internațional.

Referințe

- Arriola, C., Guilloux-Nefussi, S., Koh, S., Kowalski, P., Rusticelli, E., van Tongeren, F. et al. – „Efficiency and Risks in Global Value Chains in the Context of COVID-19”, OECD Economics Department Working Papers, No. 1637, OECD Publishing, Paris, 2020
- Banca Mondială și OMC – „The Role of Trade in Ending Poverty”, Joint Publication by the World Bank Group and the World Trade Organization, 2015
- Banca Mondială – *World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains*, The World Bank, Washington, DC, 2020
- Bonadio, B., Huo, Z., Levchenko, A., Pandalai-Nayar, N. – „Global Supply Chains in the Pandemic”, NBER Working Paper No. 27224, 2020
- BCE – „Macroeconomic Implications of Increasing Protectionism”, *Economic Bulletin* 6, Box 1, European Central Bank, 2018
- Constantinescu, C., Mattoo, A., Ruta, M. – „The Global Trade Slowdown: Cyclical or Structural?”, IMF, Working Paper No. 6, Washington, D.C., 2015
- Eppinger, P., Felbermayr, G., Krebs, O., Kukharsky, B. – „COVID-19 Shocking Global Value Chains”, WP 2167, IfW-Kiel Institute for the World Economy, 2020
- FMI – „Global Trade Tensions” în *World Economic Outlook*, Chapter 1, Box 1, October, 2018

Hirst, P. Q., Thompson, G., Bromley, S. – „Globalization in Question”, 3rd ed., Cambridge; Malden, MA: Polity, 2009

McKinsey – „Risk, Resilience, and Rebalancing in Global Value Chains”, McKinsey Global Institute, 6 August 2020

OCDE – „The Trade Policy Implications of Global Value Chains”, 2020a

OCDE – „COVID-19 and Global Value Chains: Policy Options to Build More Resilient Production Networks”, 2020b

OMC – „Global Value Chain Development Report 2019: Technological Innovation, Supply Chain Trade, and Workers in a Globalized World”, World Trade Organisation, 2019

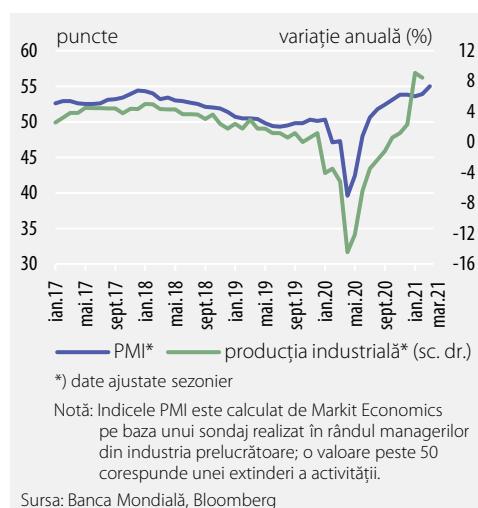
UNCTAD – „Studies in Technology Transfer, Selected Cases from Argentina, China, South Africa and Taiwan Province of China”, 2014

În prim-planul revenirii s-a situat China, prima în ordine cronologică afectată de criza sanitară și singura economie notabilă care a evitat recesiunea. Creșterea economică de 2,3 la sută din 2020 a primit susținere din partea investițiilor și a exporturilor, în timp ce pe latura formării s-a remarcat parcursul pozitiv al sectorului prelucrător, care a reprezentat unul dintre principalii piloni ai revenirii economice mondiale. În timp ce performanța Chinei a limitat scăderea economică a statelor emergente din anul 2020, până la 2,2 la sută, alte țări din această grupare au consemnat contracții semnificative, de 7-8 la sută în cazul Indiei, al Mexicului și al Africii de Sud, ușor mai moderate în cazul Braziliei sau al Rusiei.

Economiile avansate au încheiat anul 2020 cu o scădere de 4,7 la sută. În SUA, PIB real s-a redus cu 3,3 la sută, dimensiunea declinului fiind estompată de amplele pachete stimulative implementate de autorități, în timp ce zona euro a înregistrat o contracție mai mare, dinamica PIB real plasându-se la -6,6 la sută pe ansamblul anului 2020. La nivel individual, cele mai importante economii europene au evoluat asimetric, în funcție de structura PIB și de modul de gestionare a crizei pandemice de către guvernele naționale. Astfel, Spania, Italia și Franța au fost mai afectate

(scăderi economice de 11 la sută, 8,9 la sută și respectiv 8,5 la sută), în timp ce Germania și-a comprimat activitatea cu 4,9 la sută.

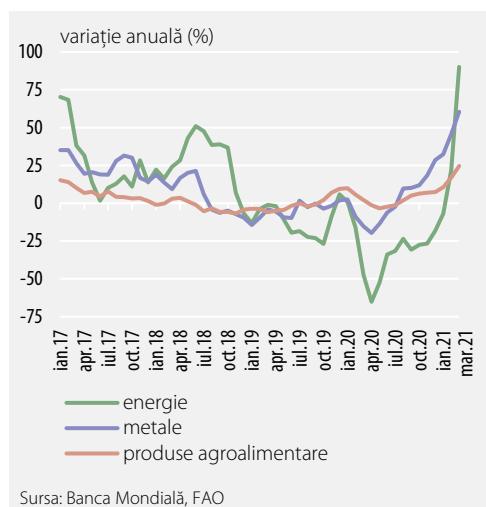
Parcursul de redresare a activității economice la nivel mondial a continuat în primul trimestru al anului 2021, investițiile beneficiind de condiții de finanțare favorabile, iar cererea de consum de măsurile de susținere a veniturilor și de păstrare a locurilor de muncă. Totuși, obstacole asociate măsurilor de securitate sanitară continuă să se facă resimțite, în special în cazul serviciilor de piață. Indicele

Grafic 1.2
Perspective privind
evoluția activității economice

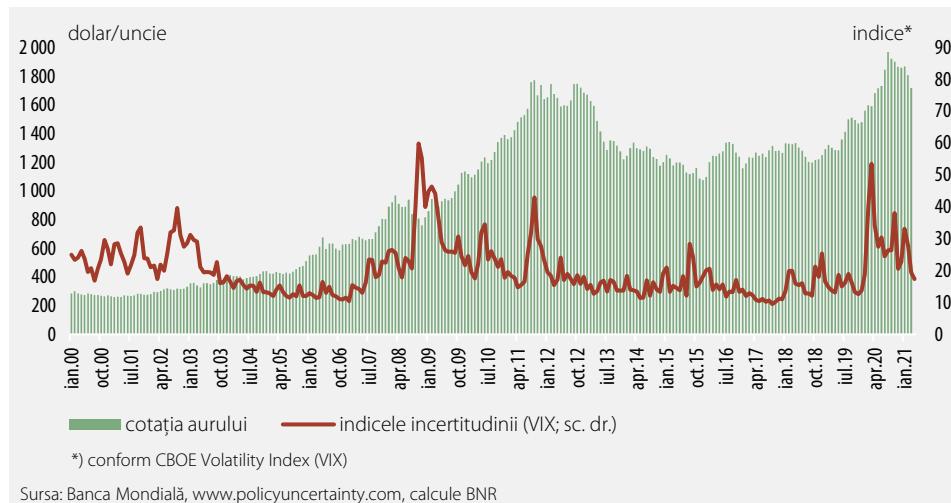
PMI Global sugerează o continuare a expansiunii economice, conform evoluției favorabile din luna martie, care a indicat o creștere cvasigeneralizată, o excepție

notabilă fiind reprezentată de serviciile de turism (Grafic 1.2). Prognoza FMI a fost revizuită ascendent în mai multe rânduri, cea publicată în luna aprilie indicând un avans anual al activității la nivel global de 6 la sută în 2021, cu 0,5 puncte procentuale peste estimarea din luna ianuarie, respectiv cu 0,8 puncte procentuale peste cea din octombrie.

Șocul pandemic s-a resimțit puternic în sectorul materiilor prime, cele mai afectate fiind prețurile bunurilor energetice, în contextul întreruperii pe scară largă a activității de transport (Grafic 1.3). Astfel, indicele prețurilor materiilor prime energetice calculat de Banca Mondială a scăzut în medie cu 31,7 la sută în anul 2020. Cotația țățeiului Brent a înregistrat scăderi ample în prima jumătate a anului, tendința inversându-se ulterior, odată cu reluarea activității economice, creșterea prețului fiind sprijinită și de coordonarea strategică de limitare

a producției din cadrul OPEC+. În primul trimestru al anului 2021, începerea campaniilor de vaccinare la scară largă, alături de semnalele pozitive din industria prelucrătoare și menținerea unei politici stricte asupra nivelului producției din partea OPEC+ au favorizat revenirea în teritoriul pozitiv a dinamicii anuale a cotației Brent până la 19,9 la sută, de la o contractie de peste 30 la sută în trimestrul IV 2020.

Prețurile metalelor industriale au consemnat o ușoară scădere pe ansamblul anului 2020 (-1,8 la sută), profilul lunar urmând traiectoria în „V” a activității industriale – declin accentuat în prima parte a anului, urmat de o revenire viguroasă, care a continuat la începutul lui 2021. Astfel, în trimestrul I 2021, rata anuală de creștere a indicelui agregat al cotațiilor metalelor industriale (inclusiv produse minerale)

s-a intensificat până la 45,6 la sută (de la 19,7 la sută în trimestrul IV, respectiv 5,7 la sută în trimestrul III 2020), în structură creșterile fiind generalizate.

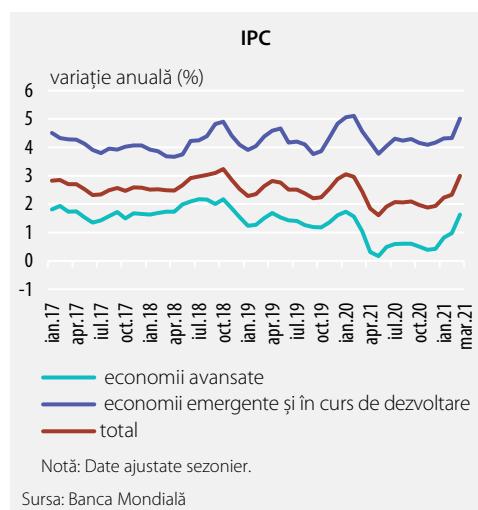
Conform datelor FAO, prețurile agroalimentare s-au majorat cu 3,8 la sută în anul 2020, tendința de scumpire accentuându-se în a doua parte a anului. Această direcție a fost imprimată de evoluțiile pe segmentul cerealelor, oleaginoaselor și, într-o măsură mai restrânsă, pe cel al zahărului, în contextul unor rezultate agricole mai modeste, determinate de fenomene climaterice adverse în mai multe regiuni ale lumii. Revenirea cererii mondiale a susținut creșteri generalizate ale cotațiilor, în primul trimestru din 2021 avansul anual al indicelui FAO plasându-se la 17,5 la sută.

Prețurile metalelor prețioase au continuat să crească și în anul 2020, variația anuală a indicelui calculat de Banca Mondială plasându-se la 26,6 la sută. Tendința a fost imprimată de cotația aurului, dată fiind majorarea preferinței pentru acest activ în perioade de incertitudine. De altfel, acest context asociat susținerii veniturilor disponibile la un nivel relativ robust și eterogenității din perspectiva performanței sectoarelor economice și a companiilor, inclusiv pe fondul transformărilor

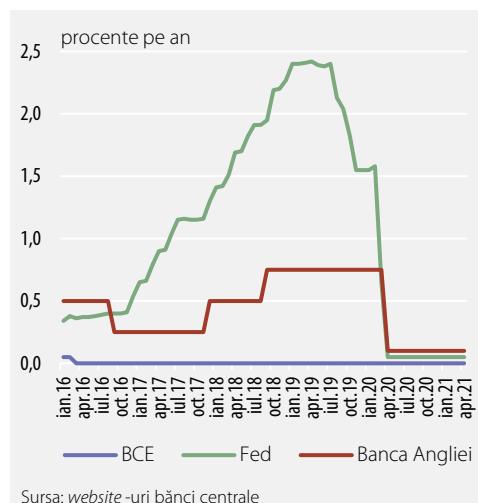
structurale care au căpătat contur, a alimentat cererea pentru plasamente în active cât mai diverse, ceea ce s-a reflectat într-o evoluție favorabilă a pieței amintite, dar și a celei de capital, precum și în parcursul cotațiilor criptomonedelor (Grafic 1.4).

Presiunile inflaționiste s-au temperat în anul 2020, rata anuală a inflației globale calculată de Banca Mondială situându-se la 2,1 la sută, în pierdere de intensitate (-0,4 puncte procentuale), factorul decisiv fiind reprezentat de scăderea prețurilor pe segmentul energetic. Tendința a caracterizat doar economiile avansate, unde inflația s-a diminuat cu 0,7 puncte procentuale, până la 0,7 la sută, în timp ce în cazul economiilor emergente efectul scăderii prețurilor materiilor prime a fost anulat la nivelul prețurilor de consum de accentuarea deprecierei unor monede naționale, în contextul mai larg al redirecționării fluxurilor de capital către monede de rezervă, odată cu manifestarea valului pandemic. Astfel, rata anuală a inflației în economiile emergente a înregistrat un avans marginal de 0,1 puncte

Grafic 1.5
Prețurile de consum
la nivel internațional

Grafic 1.6
Ratele dobânzilor
de politică monetară

procentuale, până la 4,3 la sută. În zona euro, atenuarea inflației medii anuale (-0,9 puncte procentuale, până la 0,3 la sută) a fost determinată, de asemenea, de evoluția prețurilor bunurilor energetice, presiuni descendente provenind și pe filiera deficitului de cerere agregată, inflația de bază diminuându-se la 0,7 la sută (-0,3 puncte procentuale), dar și ca urmare a reducerii temporare a cotei TVA în Germania (Grafic 1.5).

Odată cu declanșarea crizei pandemice, băncile centrale au avut o reacție promptă și adecvată ca magnitudine. Fed a coborât rata dobânzii-cheie la limita inferioară pozitivă și a implementat ample achiziții de active, BCE adoptând, la rândul ei, o abordare mai stimulativă (o diferență constând în faptul că dobânda de politică monetară se plasa deja la nivelul nul, fiind menținută la valoarea respectivă; Grafic 1.6). Prima parte a crizei a consemnat o apreciere a dolarului SUA, evoluție tipică pentru perioadele de stres economic,

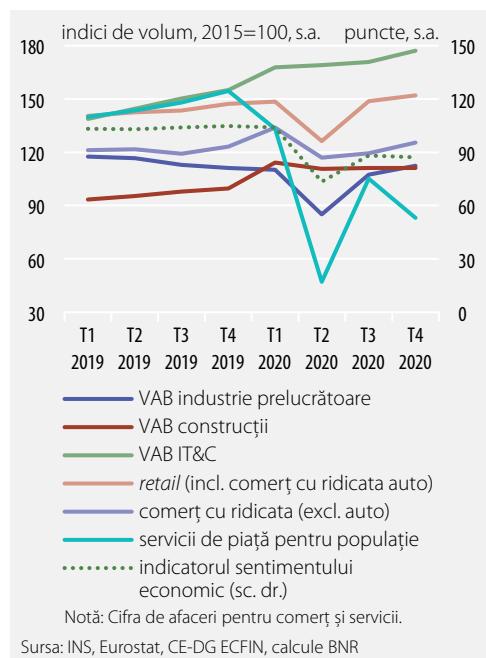
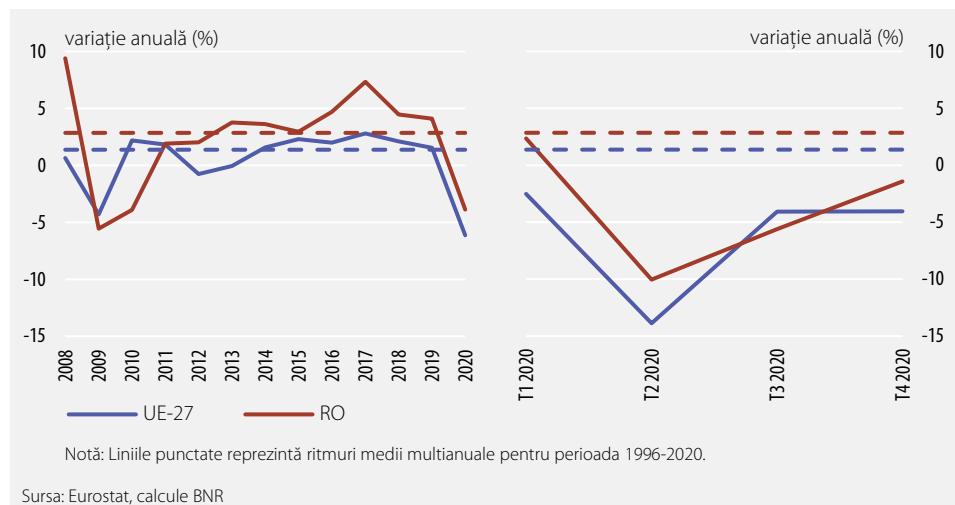
fluctuațiile în raport cu moneda unică europeană fiind totuși relativ modeste. Astfel, cursul EUR/USD s-a plasat ușor sub nivelul de 1,10 în cea mai mare parte a intervalului februarie-mai, după ce în lunile anterioare se situase în jurul nivelului de 1,11. Ulterior, sub influența diminuării aversiunii la risc pe plan internațional și a reducerii diferențialului de rată a dobânzii dintre cele două monede, odată cu adoptarea măsurilor stimulative de politică monetară, moneda europeană s-a poziționat pe o traiectorie gradual-ascendentă, iar în raport cu dolarul american acesta a depășit nivelul de 1,20 în ultima parte a anului 2020 și la începutul anului următor (Grafic 1.7).

2. Evoluții macroeconomice interne

2.1. Activitatea economică

Creșterea economică

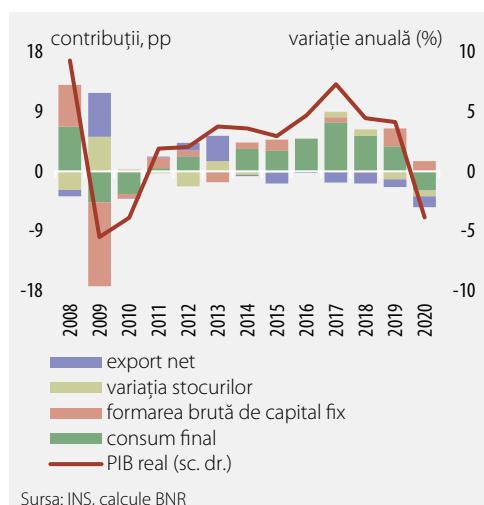
Vârful undei de soc imprimate de măsurile adoptate la scară internațională în vederea atenuării curbei pandemice provocate de virusul SARS-CoV-2 a fost atins, și în cazul României, în trimestrul II, activitatea economică înregistrând o contracție de 10 la sută în termeni anuali. Revenirea ulterioară a fost însă peste așteptări, astfel încât, la nivelul anului 2020, PIB real s-a redus cu numai 3,9 la sută, rezultat care a plasat economia locală în plutonul țărilor cu performanță superioară mediei UE-27 (-6,1 la sută; Grafic 1.8).

Odată cu trecerea din starea de urgență în cea de alertă (la jumătatea lunii mai), relaxarea restricțiilor adoptate de autoritățile naționale (în linie cu deciziile pe plan internațional) s-a reflectat în revenirea graduală a activității multor sectoare în proximitatea nivelurilor consemnate în perioada precriză, un rol important aparținând stimulilor fiscale, orientați către păstrarea relațiilor de muncă și finanțarea nevoilor curente și de capital ale companiilor. Adaptarea sectoarelor economice la noile condiții conturate în urma șocului pandemic a fost însă asimetrică, activitățile care presupun interacțiune fizică (transporturi, hoteluri, restaurante, turism, servicii de recreere și cultură) continuând să resimtă efectele

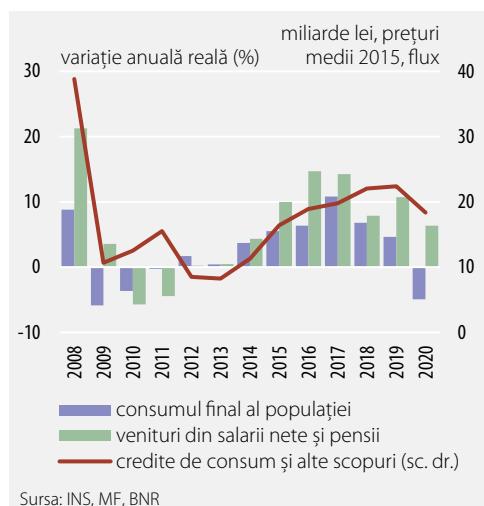
menținerii măsurilor de distanțare (și ulterior pe cele ale reînăspripii acestora, în luna octombrie), în paralel cu manifestarea unei reticențe din rațiuni sanitare în rândul consumatorilor. În schimb, relaxarea restricțiilor de mobilitate, concomitent cu ameliorarea graduală a veniturilor populației (pe fondul revenirii activității economice și al menținerii măsurilor de sprijin financiar adoptate de autorități), s-a regăsit în dinamizarea (neuniformă) a activității de comerț. Redresarea absorbției interne a stimulat producția industrială, însă meritul principal în revenirea sectorului prelucrător aparține ameliorării cererii externe, în special din partea economiilor europene, unde detensionarea antrenată de ieșirea din starea de urgență a fost însotită de impuls exercitat de ascensiunea economiei chineze (în acest context, valoarea adăugată brută a industriei românești s-a redus cu numai 9,1 la sută în anul 2020). Nu în ultimul rând, la nivelul economiei locale se remarcă și sectoare de activitate pentru care restricțiile asociate acestei crize nu au reprezentat un factor limitativ, ci o oportunitate de dezvoltare. Astfel, extinderea sistemului de telemuncă și de educație online, inclusiv

pe plan internațional, s-a regăsit în creșterea alertă a valorii adăugate brute aferente sectorului IT&C (cu 10,4 la sută). O dinamică similară au înregistrat și construcțiile, unde specificul activității a permis derularea lucrărilor inclusiv în perioada stării de urgență (Grafic 1.9).

Grafic 1.10
Cererea

Din perspectiva cererii, declinul puternic suferit în trimestrul II de absorbția internă și de exporturi (cu 8 la sută și, respectiv, 22,6 la sută în termeni anuali) s-a temperat vizibil în a doua jumătate a anului. Astfel, scăderea mai lentă a consumului a fost însoțită de o nouă creștere a investițiilor, iar efectul de erodare indus de cererea externă netă asupra dinamicii PIB real s-a atenuat comparativ cu semestrul I (Grafic 1.10).

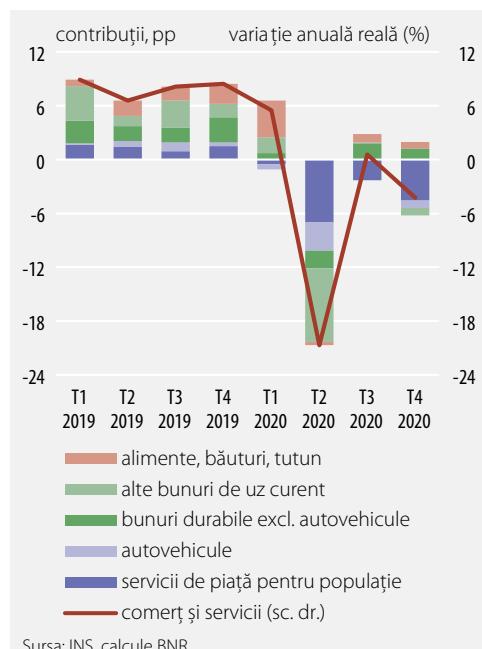
Grafic 1.11
Consumul populației

La nivelul întregului an, consumul populației a scăzut cu 5 la sută, limitările impuse asupra mobilității populației și apropierei fizice generând traiectorii divergente ale cererii pe diferite grupe de produse (Grafic 1.11). Astfel, după depășirea puseului de cerere din intervalul februarie-martie (creștere de peste 17 la sută), motivat de expansiunea cu rapiditate a infectărilor cu noul coronavirus și de inerența instituirii stării de urgență, achizițiile de bunuri de strictă necesitate (alimente, medicamente și produse de igienă) au rămas pe pantă ascendentă, cumulând o creștere de 5 la sută în anul 2020. La susținerea consumului pe acest segment au

contribuit și demersurile operatorilor comerciali de adaptare la noul context – creșterea apelului la campanii promotionale, concentrarea asupra programelor de loialitate, în paralel cu extinderea rețelelor de desfacere și cu o cooperare mai intensă cu firme specializate în livrarea rapidă la domiciliu. Chiar mai dinamice s-au dovedit achizițiile de articole de bricolaj, mobilă, produse electrocasnice și din sfera IT&C (+7,5 la sută pe ansamblul anului), perioada îndelungată de sedere la domiciliu antrenând o preocupare mai accentuată a populației pentru amenajarea locuinței (Grafic 1.12).

În schimb, restricțiile asupra circulației persoanelor și limitarea accesului la serviciile de petrecere a timpului liber (chiar dacă au cunoscut o anumită relaxare pe perioada verii) au erodat, și chiar au împiedicat uneori, cererea pe segmente precum servicii hoteliere și cultural-recreative, vânzări de carburanți, vânzări de îmbrăcăminte și încălțăminte – în pofida tranziției mai vizibile către sistemul *online*, pe cel din urmă

segment. Totodată, accentuarea conducei preventive a consumatorilor – tipică în perioade de incertitudine ridicată – în sensul amânării unor achiziții de bunuri durabile cu un cost ridicat, a condus la scăderea cumpărărilor de autovehicule.

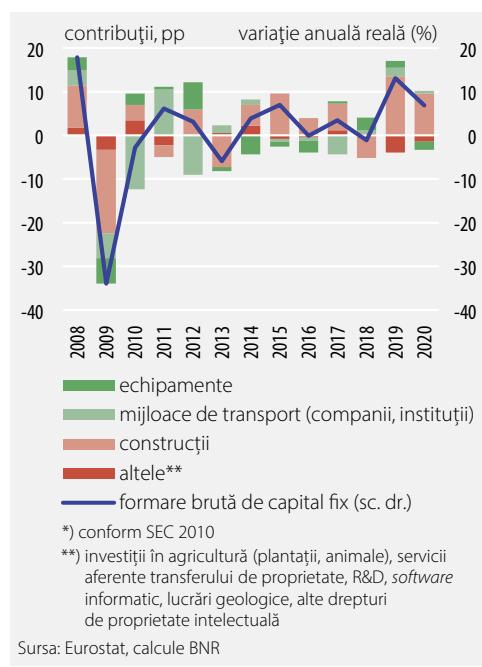

Grafic 1.12
Comerț și servicii pentru populație

Spre deosebire de consum, șocul produs de criza pandemică în planul cererii a afectat doar într-o mică măsură acumulările de capital fix, volumul total al acestora consemnând o dinamică pozitivă inclusiv în trimestrul II (creșterea la nivelul întregului an a fost de 6,8 la sută; Grafic 1.13). Traекторia ascendentă a investițiilor este rezultanta mai multor factori care definesc un cadru vizibil diferit de cel aferent crizei din anul 2009, între care se remarcă menținerea și chiar relaxarea accesului la împrumuturi bancare, suportul autorităților acordat companiilor afectate pentru menținerea relațiilor de muncă și finanțarea investițiilor, apropierea de final a cadrului multianual de finanțare europeană (2014-2020), ceea ce a antrenat intensificarea

atragerii de resurse nerambursabile. Acest canal de finanțare are potențialul de a juca un rol important și în acumulările de capital din anii următori, România având alocate pentru perioada 2021-2027 fonduri de aproape 80 de miliarde euro destinate, în bună măsură, unor proiecte de investiții în domeniul infrastructurii de transport, al tranziției către economia verde și al digitalizării. Acest context a favorizat revenirea rapidă a

încrederei investitorilor în mediul de afaceri autohton, după cum indică ameliorarea, pe parcursul semestrului II 2020, a influxurilor de investiții directe sub formă participațiilor la capital (inclusiv reinvestirea profiturilor) și prelungirea acestei traectorii la începutul anului 2021 (Grafic 1.14).

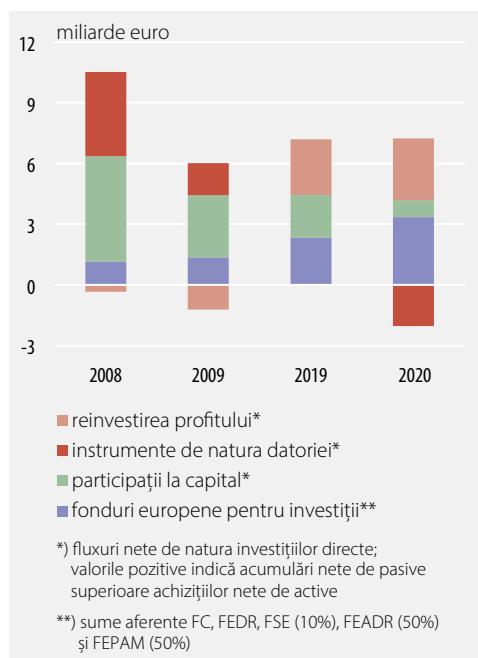

Grafic 1.13
Investiții*

Creșterea investițiilor s-a datorat lucrărilor de construcții (+15,4 la sută), proiectele aflate în execuție (mai ales cele de mari dimensiuni) putându-se derula fără întrerupere chiar și în contextul măsurilor adoptate de autorități pentru reducerea efectelor pandemiei. Ritmuri înalte de creștere au consemnat atât lucrările de construcții inginerești, cât și cele pentru clădiri

(18,5 la sută și, respectiv, 13,6 la sută). Pe segmentul imobiliar, particularitățile crizei și-au pus o amprentă neuniformă în structură. Astfel, reducerea mobilității populației a generat, pe de o parte, o restrângere a cererii de investiții în spații hoteliere și de birouri. Referitor la acest din urmă subsector, este posibil ca incidența practicării activităților în regim *online* (inclusiv a telemuncii) să se mențină sau chiar să crească pe un orizont mai îndepărtat, reprezentând un factor motivational important în intensificarea procesului de digitalizare a economiei, în linie cu tendința globală. Pe de altă parte, investițiile în spații logistice s-au dinamizat, fiind impulsionate de cererea din partea operatorilor din comerț, inclusiv a celor care activează pe bază de comenzi *online*. În sens ascendent au evoluat și investițiile rezidențiale, susținute de creșterea moderată a veniturilor populației și de sporirea atractivității resurselor împrumutate, inclusiv ca urmare a demărării programului „Noua casă” în luna septembrie, modificarea stilului de viață reflectându-se în accentuarea preferinței pentru locuințe cu grădină, situate în zonele periurbane.

Grafic 1.14
Investiții directe și absorția de fonduri europene pentru investiții

Pierderile provocate sectorului corporativ de primul val de restricții și incertitudinea cu privire la redresarea activității au determinat ajustarea resurselor proprii de finanțare, cu efect inclusiv asupra celor destinate investițiilor (Caseta 2). În consecință, achizițiile de echipamente (exclusiv mijloace de transport) s-au înscris pe o pantă descrescătoare (-7,2 la sută⁷ la nivelul întregului an), exceptie făcând investițiile din sfera IT&C (creștere cu 5,3 la sută în trimestrele II-III), pe fondul extinderii activităților în sistem *online*. Comparativ cu criza din anul 2009, ajustarea achizițiilor de echipamente a fost totuși mult mai moderată, o contribuție importantă revenind măsurilor adoptate de autorități pentru susținerea financiară a companiilor afectate. Printre acestea se remarcă schemele de garantare a creditelor pentru investiții („IMM Invest România” și „IMM Leasing” de echipamente și utilaje – cea dintâi, cu valabilitate până la 30 iunie 2021, fiind suplimentată cu subprogramul „AGRO IMM Invest”), precum și acordarea către IMM de granturi pentru investiții, în sumă cuprinsă între 50 000 de euro și 200 000 de euro.

Caseta 2. Măsuri de aproximare a incertitudinii

Declanșarea pandemiei COVID-19 a generat incertitudini de o amplitudine semnificativ mai ridicată relativ la cele asociate ciclurilor de afaceri anterioare. Adoptarea deciziilor agenților economici în condiții de risc și incertitudine se reflectă implicit atât în dinamica variabilelor macroeconomice agregate (e.g. creșterea economică, rata inflației, rata șomajului), cât și în politicile economice întreprinse de autorități.

⁷ Conform datelor de conturi naționale privind formarea brută de capital fix.

Conceptului de incertitudine, utilizat frecvent în diferite domenii de activitate, nu îi este asociată o variabilă direct observabilă, ceea ce face dificilă cuantificarea acestuia. În literatura economică, au fost dezvoltate diverse măsuri care să permită cuantificarea nivelului de incertitudine, diferențiate în funcție de criterii privind sursa primară a datelor, orizontul pentru care acesta este calculat sau momentul la care informația devine disponibilă (în timp real sau *ex post*). O sinteză a celor mai utilizate măsuri propuse pentru evaluarea riscului, a incertitudinii și a volatilității, dar și conexiunea cu evenimente caracterizate prin valori ridicate ale acestora este prezentată de Cascaldi-Garcia *et al.* (2020). Estimarea unui set de indicatori calculați la nivel macroeconomic, financiar și al politicilor economice relevă o creștere însemnată a incertitudinii în perioada crizei financiare internaționale din 2008 și la debutul pandemiei COVID-19. Magnitudinea estimărilor la diverse momente de timp reflectă cauzele primare ale evoluțiilor considerate (e.g. instabilitate politică, criză financiară, pandemie), în timp ce diferențele între măsurile de aproximare a incertitudinii la același moment de timp pot rezulta atât din sursele datelor, cât și din modul de calcul potențial diferit al acestora.

Pentru a evalua dinamica incertitudinii în cazul României a fost calculată o măsură de incertitudine ce folosește ca sursă primară de date sondajul cu frecvență lunară derulat de către Consensus Forecast în rândul reprezentanților instituțiilor financiar-bancare și de cercetare participante, sondaj realizat începând cu luna mai 2007⁸. În cadrul acestuia, răspunsurile vizează evoluția anticipată a unui set de variabile macroeconomice pentru anul curent (cel aferent datei de desfășurare a sondajului) și, respectiv, pentru cel următor. Măsura de aproximare a incertitudinii se calculează pornind de la abaterile standard – o aproximare, deci, a divergenței opiniilor instituțiilor participante – ale valorilor prognozate pentru următoarele variabile: dinamica anuală a PIB, consumul gospodăriilor, volumul investițiilor din economie, producția industrială, dinamica prețurilor de consum și, respectiv, soldul (exprimat în miliarde dolari SUA) al balanței comerciale și cel al contului curent⁹.

Analizele care exploatează la frecvență lunară divergența opiniilor instituțiilor participante utilizează, de regulă, o procedură de aproximare a prognozelor *fixed-horizon* din prognozele *fixed-event* disponibile. Aceasta presupune calcularea la momentul t a valorii așteptate pentru momentul $t+12$ prin ponderarea așteptărilor pentru sfârșitul anului curent și, respectiv, pentru sfârșitul celui următor (pentru detalii metodologice, a se vedea Dovern *et al.* (2012))¹⁰. Procedura este preferată întrucât utilizarea independentă a așteptărilor respondenților pentru sfârșitul anului curent sau al celui viitor (i.e. *fixed-event forecasts*) afectează comparabilitatea de la o lună la alta. Seriile astfel rezultate, întrucât au un coeficient de corelație ridicat, pot fi caracterizate de o componentă principală comună evidentiată cu ajutorul unei analize de acest tip (engl. *principal component analysis*),

⁸ Prognozele tuturor entităților incluse în sondaj, precum și mediile și abaterile standard ale acestora sunt prezentate în cadrul publicației lunare *Eastern European Consensus Forecast*. În intervalul mai 2007 – martie 2021, numărul mediu lunar de respondenți a fost de aproximativ 14. Anterior, sondajul era realizat o dată la două luni.

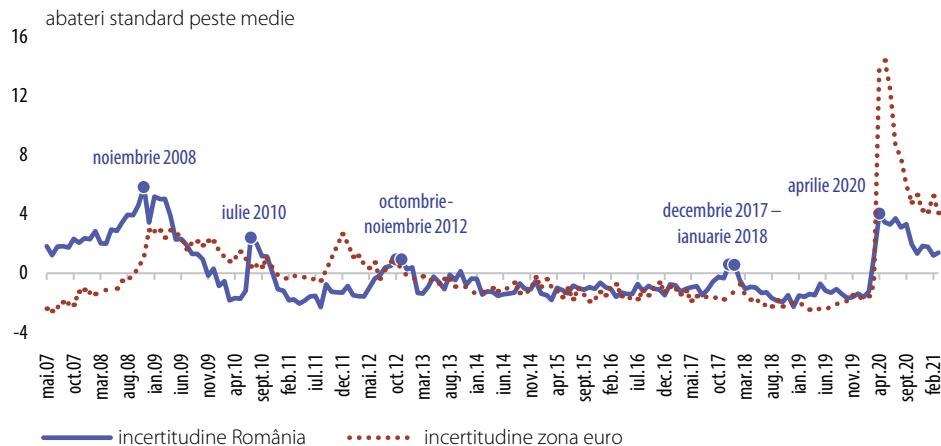
⁹ Prognozele privind deficitul bugetar sunt disponibile doar începând cu a doua jumătate a anului 2010.

¹⁰ Spre exemplu, incertitudinea calculată la momentul aprilie 2021 pentru rata anuală a inflației prognozată pentru aprilie 2022 este calculată astfel: $8/12 * \text{incertitudinea aferentă ratei anuale a inflației prognozate pentru sfârșitul anului 2021 plus } 4/12 * \text{incertitudinea aferentă ratei anuale a inflației prognozate pentru sfârșitul anului 2022}$.

pentru care prima componentă explică într-o măsură ridicată variabilitatea seriilor de date, ceea ce permite sintetizarea, astfel, a informațiilor cu privire la variabilitatea acestora. Seturile de date utilizate sunt standardizate în prealabil pentru a se obține valori comparabile. Prin urmare, scopul este reducerea dimensionalității setului de date, fără a pierde din vedere informațiile relevante conținute de acesta.

Graficul A prezintă măsura de incertitudine rezultată în urma aplicării acestei metode pentru intervalul mai 2007 – martie 2021, în cazul României și în cel al zonei euro. În Graficul A sunt marcate o serie de evenimente, atât de natură externă, cât și internă, cu caracter economic sau politic.

În intervalul analizat, nivelul cel mai ridicat al incertitudinii măsurat pentru România a fost înregistrat în noiembrie 2008, estimările indicând aproximativ șase abateri standard peste valoarea medie, fiind precedat de o evoluție gradual ascendentă pe parcursul aceluia an și succedat de valori reduse în perioadele imediat următoare. În acest context poate fi subliniat caracterul excepțional al evenimentelor asociate crizei financiare internaționale. Inițierea în 2010 a măsurilor de consolidare fiscală a fost precedată de creșterea incertitudinii, aceasta situându-se în iulie 2010 la un nivel cu peste 2 abateri standard deasupra mediei, ulterior diminuându-se gradual. Începând cu anul 2013 și până în prima jumătate a anului 2017 se observă valori ale incertitudinii situate în general sub medie.

Grafic A

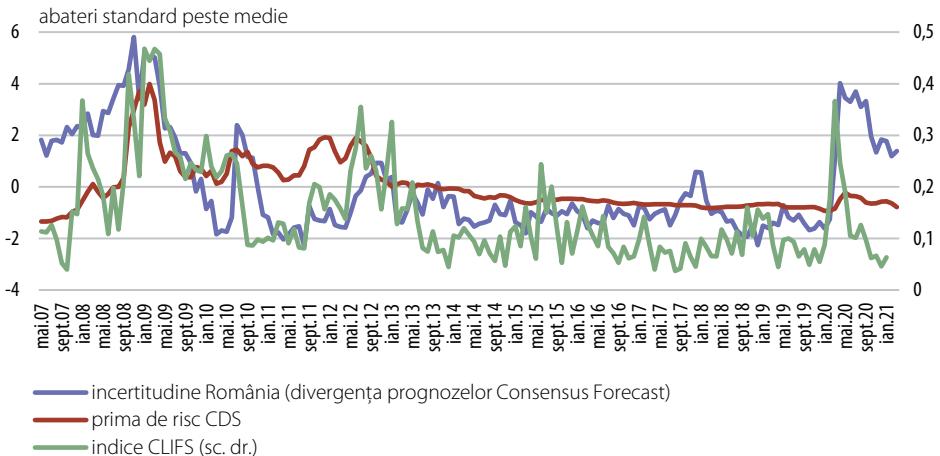
Măsura de aproximare a incertitudinii folosind divergența progonozelor analiștilor

Sursa: Consensus Forecast, Eastern Europe Consensus Forecasts și calcule BNR

Pe fondul declanșării pandemiei COVID-19, incertitudinea a crescut brusc și substanțial în prima parte a anului 2020, în luna aprilie înregistrându-se un maxim aferent acestei crize, de peste cinci abateri standard peste medie. Ulterior, evoluția a fost în general descendentă, dar oscilantă. La începutul anului curent, se observă o tendință de atenuare a incertitudinii, reflectată de răspunsurile analiștilor economici cu privire la evoluția activității economice în 2021 și 2022, însă indicatorul se menține la niveluri mai ridicate comparativ cu perioadele pre-pandemie.

Legătura cu măsura similară calculată pentru zona euro (Grafic A), este una semnificativă, coeficientul de corelație contemporan fiind cel mai ridicat (51,9 la sută) (i.e. indicatorii sunt coincidenți). Incertitudinea pentru zona euro a fost mai redusă

anterior declanșării crizei financiare internaționale și în prima jumătate a anului 2009, iar ulterior, pe parcursul intensificării crizei datorilor suverane din zona euro, mai ridicată. Începând din aprilie 2020, aceasta este însă substanțial mai mare, atât raportată la valorile anterioare, cât și relativ la valoarea calculată pentru România la acel moment, atingând în mai 2020 un nivel cu peste 14 abateri standard peste medie.

Grafic B
Măsuri de aproximare a
incertitudinii și cuantificare a
riscului pentru economia României

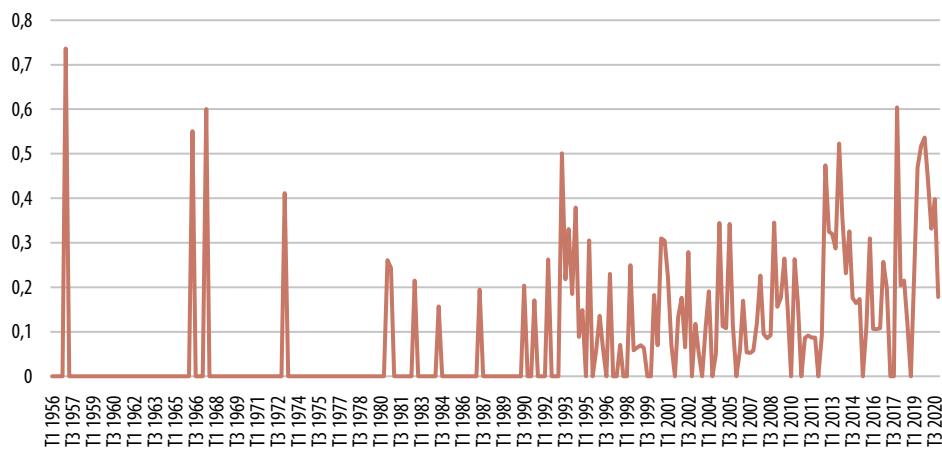
Graficul B prezintă comparativ evoluțiile indicatorului de incertitudine prezentat anterior și, respectiv, două măsuri alternative de evaluare a riscului pentru România: prima de risc suveran aproximată prin cotațiile CDS¹¹ (engl. *Credit Default Swap*) și indicatorul de estimare a riscului sistemic la nivel finanțier CLIFS¹² (engl. *Country Level of Financial Stress*). Potrivit Cascaldi-Garcia *et al.* (2020) măsurile de risc approximate/estimate folosind variabile aferente sectorului finanțier reacționează implicit mai puternic atunci când factorii declanșatori ai crizelor provin din interiorul sistemului finanțier, spre deosebire de cazul în care şocurile sunt exogene acestuia. În plus, componenta specifică fiecărei economii, are, de asemenea, un rol important în explicarea evoluțiilor relative ale măsurilor pentru diverse țări. Aceste aspecte au influențat și evoluția primei de risc CDS a cărei creștere din perioada 2008-2009 este semnificativ mai ridicată comparativ cu modificările induse de criza pandemică, în preajma căreia evoluția este una substanțial mai stabilă. De asemenea, indicele CLIFS este caracterizat de o volatilitate ridicată și relativ mai persistentă în prima parte a intervalului analizat comparativ cu anul 2020, când a înregistrat o creștere bruscă, urmată de o revenire rapidă, într-un interval de aproximativ două luni, la valori scăzute.

O măsură alternativă de aproximare a incertitudinii o constituie un indicator trimestrial, construit de Ahir *et al.* (2018) pentru un număr de 143 de țări, printre care și România, și care face parte din setul de informații ce formează baza de date The World Uncertainty Index (WUI). La nivelul unei țări, indicele este definit utilizând

¹¹ Pentru a permite comparabilitatea cu măsura de incertitudine estimată pe baza divergenței progozelor analiștilor, indicatorul CDS este ilustrat după standardizarea în prealabil a seriei de date.

¹² Indicele agregat, calculat de BCE pentru fiecare țară membră a UE, este construit ca o măsură a stresului finanțier reunind trei segmente definitorii ale sistemului finanțier: piața de capital, piața obligațiunilor și piața valutară, înregistrând valori în intervalul [0,1].

frecvența de apariție a cuvântului „incertitudine” (engl. *uncertainty*) și a derivatelor acestuia¹³, în Rapoartele *Economist Intelligence Unit*¹⁴ (EIU) elaborate pentru fiecare dintre țările incluse în studiu. Rezultatele analizei indică un nivel al incertitudinii semnificativ mai ridicat în țările în dezvoltare, pozitiv corelat cu incertitudinea indusă de politicile economice și volatilitatea piețelor de capital, și, respectiv, negativ corelat cu dinamica activității economice. Graficul C ilustrează evoluția acestui indicator pentru economia României, în intervalul T1 1956 – T4 2020.

Sursa: https://www.policyuncertainty.com/wui_quarterly.html

Indicatorul, disponibil pentru o perioadă de timp mai îndelungată, relevă câteva aspecte reprezentative pentru economia României. Valorile cele mai ridicate înregistrate anterior anului 1989 ar putea fi cel mai probabil asociate preponderent unor evenimente de natură internă. Printre acestea se numără: recesiunea din perioada 1956-1958, schimbarea politiciei externe din anul 1966, dar și criza datoriei externe din prima jumătate a anilor 1980. Suplimentar, printre evenimentele de natură externă ce amplifică incertitudinea ar putea fi amintită criza petrolului din anul 1973. Un nivel ridicat în ultima decadă a secolului trecut, înregistrat în primul trimestru al anului 1993, ar putea fi asociat cu unul dintre cele mai agresive episoade de hiperinflație cu care s-a confruntat economia românească. Valori însemnante ale indicatorului au fost înregistrate inclusiv în perioada crizei financiare internaționale, respectiv trimestrul IV al anului 2008. Ulterior, în perioada postcriză, incertitudinea s-a plasat la valori mai ridicate în perioade precum trimestrul III 2013, trimestrul IV 2017 sau trimestrele III și IV din anul 2019, marcate în principal de anumite turbulențe politice interne.

Actuala criză pandemică generată de răspândirea virusului SARS-CoV-2 a fost preluată de o manieră semnificativă la nivelul acestui indice, urmată de o reducere în perioada imediat următoare. Cu toate acestea, într-o manieră contraintuitivă,

¹³ Cuvinte precum „incert” (engl. *uncertain*) sau „incertitudini” (engl. *uncertainties*). Tehnic, indicele este scalat cu numărul de cuvinte conținut de fiecare raport, dimensiunea diferită a acestora atât la nivel de țară, cât și în timp neasigurând comparabilitatea datelor prin simpla cuantificare a frecvenței de apariție a termenului „incertitudine”.

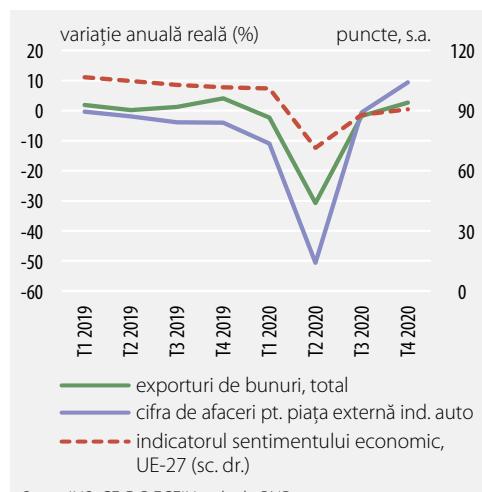
¹⁴ Rapoartele EIU evaluatează tendințele economice, financiare și politice din economie prin abordarea unor tematici din domenii diverse precum: politică, politici economice, activitatea economică internă, plăți externe și comerciale și impactul acestora asupra riscului de țară.

valorile înregistrate au fost inferioare celor atinse la finele anului precedent. O posibilă explicație ar putea proveni din modalitatea de construcție a indicelui, aceasta acordând o importanță relativ mai ridicată unor evenimente de natură politică, ce imprimă, astfel, o tendință de creștere cu precădere în preajma alegerilor electorale (Ahir et al., 2018).

În concluzie, incertitudinea estimată la nivelul României este alimentată inițial de evenimente de natură economică, politică sau financiară, generând ulterior efecte asupra activității economice. Analizele viitoare ar fi util să cuantifice impactul nefavorabil al acestora asupra anticipațiilor și deciziilor agenților economici, dar și asupra activității economice la nivel agregat.

Referințe

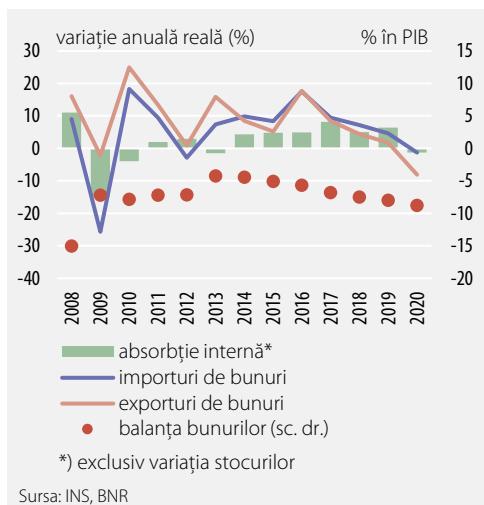
- Ahir, H., Bloom, N., Furceri, D. – „World Uncertainty Index”, Stanford mimeo, 2018
 Cascaldi-Garcia, D., Datta, D., Ferreira, T., Grishchenko, O., Jahan-Parvar, M. R., Londono, J. M., Loria, F., Rodriguez, M., Rogers, J., Sai, M., Sarisoy, C., Zer, I. – „What is Certain about Uncertainty?”, International Finance Discussion Papers 1294, Board of Governors of the Federal Reserve System (U.S.), 2020
 Doven, J., Fritsche, U., Slacalek, J. – „Disagreement among Forecasters in G7 Countries”, *The Review of Economics and Statistics*, 94 (4), 2012, pp. 1081-1096

Grafic 1.15
Exporturi

Întreruperile bruse declarate de criza pandemică la nivelul lanțurilor de producție pe plan local și internațional, survenite pe fondul unor tensiuni existente (precum disensiunile comerciale dintre SUA și China ori negocierile privind acordul post-Brexit), au schimbat dramatic parcursul comerțului internațional în trimestrul II. Relaxarea graduală a restricțiilor începând din luna mai a permis însă redresarea parțială până la sfârșitul anului 2020. În acest context, după o scădere de aproape 31 la sută, volumul exporturilor de bunuri ale României

și-a atenuat semnificativ declinul și s-a plasat în trimestrul IV chiar la un nivel superior perioadei similare a anului precedent (cu 2,7 la sută; Grafic 1.15). Tendința a fost imprimată, în bună măsură, de sectorul auto, responsabil pentru aproape jumătate din contracția suferită de exporturile de produse industriale în trimestrul II, dar care a constituit ulterior motorul redresării acestora. Astfel, ameliorarea cererii mondiale de autovehicule (cu un aport substanțial din partea pieței chineze) a fost resimțită la nivelul livrărilor de autoturisme (creștere de volum cu 7,1 la sută în a doua jumătate a anului), precum și al celor de componente, inclusiv echipamente electrice și cauciuc (contribuții suplimentare la majorarea exporturilor au revenit bunurilor electrocasnice, echipamentelor de comunicații, produselor chimice, metalurgice și din lemn).

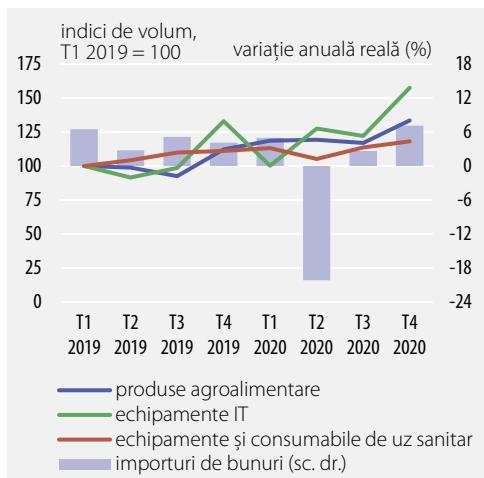

Grafic 1.16
Absorbția internă
și comerțul exterior

Sursa: INS, BNR

În ceea ce privește importurile, restrângerea din trimestrul II, mai puțin amplă decât cea a exporturilor, a fost urmată de o revenire mai rapidă, astfel încât pe ansamblul anului scăderea în termeni reali a fost de numai 1,2 la sută, față de 8,1 la sută în cazul exporturilor. În consecință, cererea externă netă a continuat să erodeze dinamica PIB și chiar și-a accentuat acest efect față de anul anterior (până la -1,6 puncte procentuale), evoluție surprinzătoare pentru o perioadă de recesiune economică, dar care își găsește explicația în particularitățile acestei crize.

(Grafic 1.16). Astfel, spre deosebire de anul 2009, marcat de un declin puternic al absorbției interne¹⁵ (-14,8 la sută), în anul 2020 suportul guvernamental, cu efect inclusiv de protejare a puterii de cumpărare a populației, a permis evitarea unei ajustări severe, absorbția internă reducându-se cu numai 1,3 la sută. În aceste condiții, anumite categorii de bunuri de consum (mai ales durabile) au consemnat creșteri ale importurilor, cărora li s-au adăugat achizițiile de materii prime agricole, cauzate de recolta modestă din anul 2020, importurile de bunuri specifice

Grafic 1.17
Importuri

Sursa: INS, Eurostat, calcule BNR

contextului pandemic (materiale și echipamente sanitare, computere și echipamente periferice), dar și cele de materiale de construcții, pe fondul expansiunii investițiilor (Grafic 1.17).

Pozitia externă

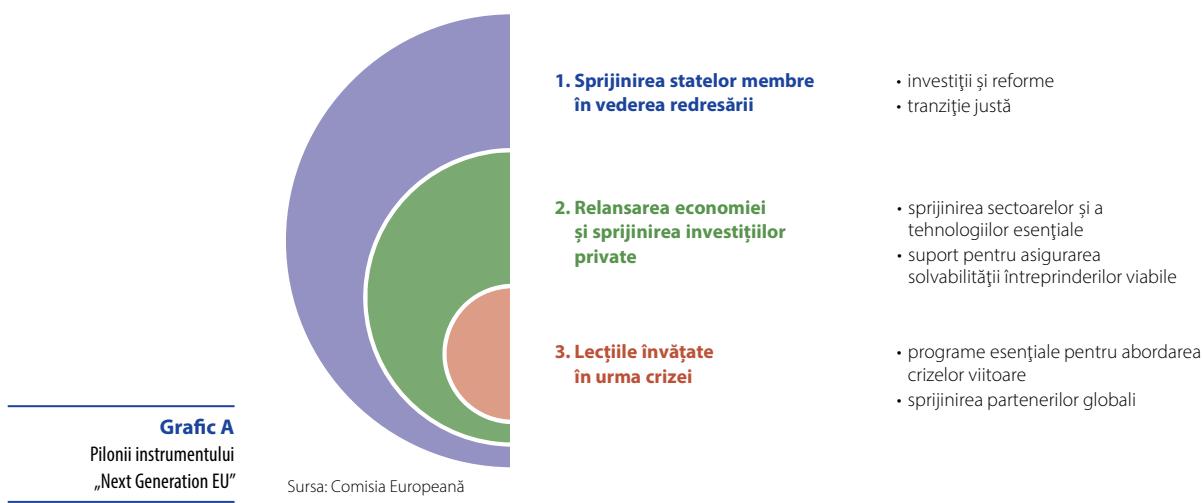
În pofida presiunii generate de criza pandemică asupra poziției externe a României, intensificarea absorbției de fonduri europene nerambursabile, revenirea încrederii investitorilor și nivelul adecvat al rezervelor internaționale limitează preocupările privind structura finanțării deficitului de cont curent și mențin profilul confortabil al capacitații de rambursare a datoriei externe (Caseta 3).

¹⁵ Alcătuită din consumul final și formarea brută de capital fix (variația stocurilor este exclusă).

Casetă 3. „Next Generation EU”: perspective pentru o redresare economică alertă

Criza de sănătate publică care a debutat la începutul anului 2020 a surprins prin evoluții neliniare. La mai bine de un an de la declararea de către Organizația Mondială a Sănătății a existenței unei pandemii, virusul SARS-CoV-2, al cărui genom a suferit numeroase mutații ce au condus la apariția a diverse tulpini cu grade diferite de contagiozitate, continuă să se răspândească. Chiar dacă sunt anticipate efecte benefice ale dezvoltării mai multor vaccinuri și ale demarării campaniilor de imunizare, pandemia și-a lăsat deja amprenta semnificativ asupra activității economice.

Autoritățile naționale și cele internaționale au avut însă un răspuns prompt la noua situație. Suplimentar inițiatiivelor pentru gestionarea crizei de sănătate publică, s-a avut în vedere și limitarea implicațiilor economice ale acesteia. Spre exemplu, pe plan intern, statele membre au adoptat măsuri pentru retenția forței de muncă, dar și pentru susținerea lichidității¹⁶. Pe plan internațional, în tandem cu sprijinul acordat de alte instituții, Comisia Europeană a introdus un pachet amplu și diversificat de măsuri, acționând pe mai multe fronturi pentru a stopa răspândirea virusului SARS-CoV-2 și pentru a contracara impactul socio-economic al pandemiei¹⁷.

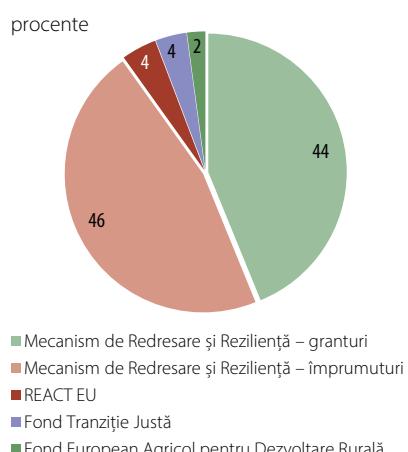

Din perspectiva relevanței măsurilor economice adoptate la nivel european, se remarcă programul „Next Generation EU” (NGEU). Acesta este un instrument temporar, urmând a-și derula mecanismele specifice în perioada 2021-2026. NGEU este menit să contribuie la atenuarea daunelor economice și sociale provocate de pandemie, cu un buget total în quantum de 750 de miliarde euro, constând în granturi și împrumuturi (acordate în condiții avantajoase). Instrumentul NGEU a fost conceput pe 3 piloni (Grafic A), iar cea mai mare parte a finanțării va fi utilizată pentru sprijinul investițiilor publice și al reformelor structurale.

¹⁶ O listă a măsurilor adoptate de diverse state ale lumii, inclusiv România, este disponibilă la adresa: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19>.

¹⁷ Mai multe informații privind răspunsul Comisiei Europene la pandemie, pe domenii de acțiune, sunt disponibile la adresa: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/overview-commissions-response_ro.

Grafic B
Alocări ale României
în cadrul NGEU

Sursa: Comisia Europeană, calcule BNR

În cadrul NGEU, România beneficiază de un quantum al alocărilor de circa 32,4 miliarde euro¹⁸, dintre care 17,4 miliarde euro reprezintă granturi și 15 miliarde euro reprezintă împrumuturi în condiții avantajoase. Într-o proporție de aproape 90 la sută (Grafic B), aceste sume sunt asociate Mecanismului de Redresare și Reziliență (MRR) – componenta principală a NGEU. MRR reprezintă un program pentru sprijinirea reformelor și a investițiilor întreprinse de țările UE, al cărui scop este de a atenua impactul economic și social al pandemiei COVID-19, de a face economiile europene mai reziliente și de a facilita tranziția acestora către o economie verde.

Fondurile suplimentare pe care România le poate contracta în exercițiul financiar multianual 2021-2027 sunt cele asociate REACT-EU, inițiativă care continuă și extinde măsurile de răspuns la criza pandemică și de remediere a consecințelor acesteia. Resursele REACT-EU ar trebui să fie utilizate în principal pentru investiții în domeniul sănătății, dar și pentru furnizarea de sprijin IMM (în special în sectoarele cele mai afectate de pandemie)¹⁹. Totodată, prin suplimentarea Fondurilor pentru Dezvoltare Rurală, ar putea fi finanțate

proiecte ce ar sprijini comunitățile din acest mediu. O altă componentă a NGEU, în completarea alocărilor din cadrul exercițiului financiar multianual standard, se referă la Fondul pentru o Tranzitie Justă, program menit să sprijine regiunile cele mai afectate de tranziția către neutralitatea climatică, precum și evitarea unei adânciri a disparităților regionale.

Din varietatea de fonduri ce alcătuiesc NGEU, MRR este principalul instrument pentru redresarea economiilor, prin prisma volumului alocărilor, constând în granturi și împrumuturi. În cazul granturilor, 70 la sută din alocările pentru fiecare stat au fost determinate pe baza: (i) populației statului respectiv, (ii) relației de proporționalitate inversă cu PIB pe locitor și a (iii) ratei medii a șomajului din perioada 2015-2019 comparativ cu media UE. Restul de 30 la sută din alocări sunt determinate pornind de la pierderile înregistrate de statele membre (în termeni de PIB real) în timpul crizei pandemice. Având în vedere acești indicatori, România se numără printre țările cu cele mai ridicate alocări în plan european (Grafic C).

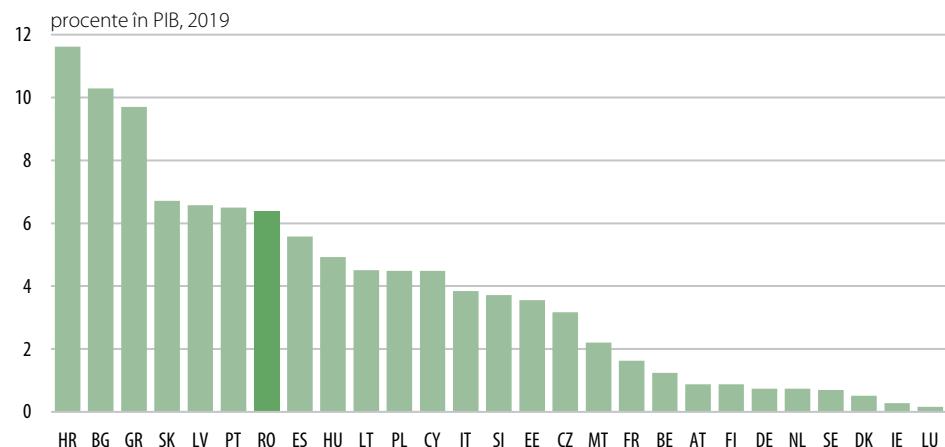
Decizia de alocare a resurselor MRR este adoptată de Consiliul Uniunii Europene în baza Planurilor Naționale de Redresare și Reziliență (engl. *National Recovery and Resilience Plan*) transmise de fiecare stat Comisiei Europene. Planul stabilește clar un set detaliat de măsuri ca răspuns echilibrat la situația economică și socială a statului respectiv, inclusiv din prisma adresării provocărilor identificate de către Comisia Europeană și adoptate de către Consiliul Uniunii Europene în contextul Semestrului european. În plus, alte condiții se referă la sumele alocate investițiilor și reformelor

¹⁸ Conform datelor din Planul Național de Relansare și Reziliență (versiunea din mai 2021), coroborate cu cele disponibile la adresa: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_en#nextgenerationeu.

¹⁹ Mai multe detalii privind facilitatea REACT-EU sunt disponibile în Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 23 decembrie 2020: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R2221&from=EN>.

care susțin tranziția către o economie verde (cel puțin 37 la sută din alocările bugetare) și pe cea digitală (minimum 20 la sută din alocările bugetare). Primele tranșe de fonduri de la UE în cadrul MRR ar urma să fie transmise statelor membre încă din 2021, reprezentând prefinanțări în quantum de 13 la sută din alocarea totală.

Grafic C
Granturi alocate în cadrul
Mecanismului de Redresare
și Reziliență

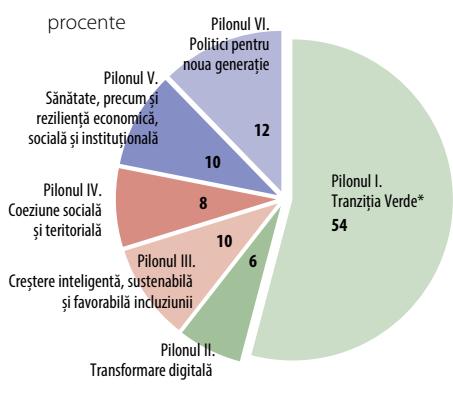
Sursa: Comisia Europeană

Alte caracteristici specifice acestor resurse se referă la existența unor constrângeri privind contractarea și plata fondurilor MRR. În vederea asigurării concentrării sprijinului finanțier la începutul perioadei, 70 la sută din quantumul disponibil trebuie angajat din punct de vedere juridic până la 31 decembrie 2022, iar restul de 30 la sută până la finele anului 2023. Plata fondurilor în cadrul mecanismului este condiționată de atingerea în mod satisfăcător de către statele membre a jaloanelor și a ţintelor relevante care figurează în Planurile Naționale de Redresare și Reziliență. Plățile urmează să fie efectuate până la 31 decembrie 2026. Din această perspectivă, spre deosebire de un cadru finanțier multianual standard, sumele nu pot fi fazate²⁰. Această particularitate a MRR accentuează nevoia de demarare alertă a proiectelor de investiții, fiind de preferat evitarea implementării acestora (cu precădere a celor complexe) spre finele orizontului de desfășurare a MRR pentru a reduce riscul unor întârzieri concretizate în suspendarea plăților. În ceea ce privește componenta rambursabilă a MRR, împrumuturile urmează să fie restituite începând cu anul 2028.

În cazul României, o primă versiune a Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR) a fost elaborată în noiembrie 2020. În 2021, au urmat noi consultări publice ce au condus la actualizarea Planului. La finele lunii mai, România a transmis în mod oficial Comisiei Europene PNRR. Planul este structurat pe 15 componente constând în reforme și investiții care acoperă toți cei 6 piloni ai MRR²¹ (Grafic D). PNRR a fost conceput pe alocarea totală disponibilă în cazul României (29,2 miliarde euro). Din perspectiva domeniilor prioritare finanțării din fonduri MRR, se remarcă cel al

²⁰ Finanțarea este suspendată în cazul proiectelor nefinalizate până în 2026, neexistând posibilitatea unor plăți ulterioare acestui an.

²¹ Detalii privind domeniul de acțiune al fiecărui pilon sunt redate în Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a MRR, disponibil în format electronic la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0241&qid=1623417898022&from=RO>.

*) cuprinde proiecte de infrastructură (în proporție de 48 la sută din Pilonul I)

Sursa: Planul Național de Redresare și Reziliență (mai 2021), calcule BNR

Grafic D

Bugetul propus pe pilonii MRR

infrastructurii (rutieră, feroviară), al energiei, dar și al sănătății și educației. În ceea ce privește etapele următoare, Comisia evaluează PNRR pe baza criteriilor stabiliți în regulament și va transpune conținutul acestuia într-un act. Ulterior, Consiliul adoptă propunerea Comisiei de decizie de punere în aplicare a Planului.

Instrumentul NGEU (în particular, fondurile MRR), creează premisele unei impulsioniere a redresării economiei. România ar putea beneficia de sume consistente pentru implementarea unor proiecte de investiții și reforme în diverse domenii. În cadrul unor scenarii, a fost evaluat impactul utilizării granturilor din cadrul NGEU asupra cadrului macroeconomic. Rezultatele sunt raportate ca diferență față de un scenariu de referință care exclude aceste surse de finanțare.

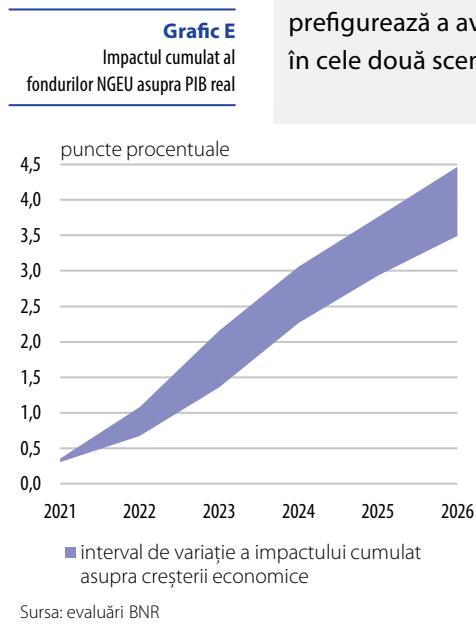
În cazul împrumuturilor, scenariile vizează substituția unor cheltuieli finanțate din fonduri interne și eventuale implementări ale unor proiecte excedentare celor din scenariul de referință abia spre finele orizontului analizei, în măsura reducerii volumului granturilor.

În ceea ce privește cuantumul fondurilor externe nerambursabile utilizate în proiecte de investiții și reforme, ipotezele tehnice avute în vedere la construcția scenariilor au fost fundamentate pornind de la absorbția cumulată pe mai mulți ani din cadrul financiar multianual precedent (CFM 2014-2020). Prin raportarea la o rată de absorbție cumulată pe mai mulți ani, sunt surprinse natura aparte a acestor fonduri și posibilitatea unei implementări mai rapide a proiectelor de investiții tocmai pentru a facilita redresarea economică. În plus, având în vedere constrângerile specifice MRR (elementul central al NGEU) privind contractarea fondurilor și plata acestora, utilizarea granturilor are potențialul să fie una relativ alertă, încă din primii ani ai noului exercițiu financiar multianual.

Profilul rambursărilor anuale este însă marcat de incertitudini inerente. În pofida prefigurării unei monitorizări robuste a stadiului implementării proiectelor, inclusiv din perspectiva țintelor asumate de autoritățile de profil, nu sunt excluse potențiale dificultăți în implementarea proiectelor, cu precădere în situația celor aflate în stadiu incipient. Din aceste considerente, au fost analizate două scenarii²²: (i) unul optimist, care presupune implementarea unor proiecte finanțate prin granturi NGEU în cuantum total de 5,1 la sută din PIB aferent anului 2019 în intervalul 2021-2023²³, urmând a se ajunge la finele anului 2026 la o absorbție de 100 la sută și (ii) unul moderat, care presupune proiecte finanțate prin granturi NGEU în cuantum total de 3,2 la sută din PIB aferent anului 2019 și o absorbție incompletă, de 70 la sută la sfârșitul anului 2026.

²² Scenarii construite în absența unor informații privind calendarul de implementare a proiectelor de investiții și a jaloanelor și țintelor asumate de autoritățile de profil.

²³ Această perioadă a fost aleasă ca referință având în vedere prevederile UE privind angajarea în totalitate a sumelor MRR până la finele anului 2023, plățile fiind efectuate până la 31 decembrie 2026.

În vederea cuantificării impactului macroeconomic, au fost utilizate Modelul de analiză și prognoză pe termen mediu al BNR și o serie de ipoteze expert²⁴. Evidențele empirice indică, de asemenea, prezenta unor efecte de antrenare în economie. Totodată, s-a presupus că granturile NGEU reprezintă într-o proporție de 70 la sută transferuri de capital (componentă investițională).

Implementarea proiectelor de investiții și a reformelor din fonduri europene se prefigurează a avea un efect benefic asupra economiei. În condițiile descrise în cele două scenarii, impactul cumulat asupra creșterii economice din perioada 2021-2023 este evaluat a se poziționa în intervalul 1,4-2,2 puncte procentuale, fiind surprinse inclusiv efecte de antrenare, cu un posibil impact favorabil persistent asupra economiei. Pe termen mediu (2021-2026), impactul cumulat al accesării granturilor NGEU poate ajunge până la valori de peste 4 puncte procentuale raportat la scenariul care exclude finanțarea prin acest instrument (Grafic E), valoare plasată semnificativ peste evaluările pentru zona euro²⁵. La acestea se adaugă efecte provenite din partea împrumuturilor, în măsura în care adreseză proiecte de investiții suplimentare celor cuantificate în scenariul de referință. Totuși, în cazul sectorului public, nevoia de consolidare fiscală consistentă și prelungită ar putea conduce la o substituție a proiectelor finanțate din fonduri interne cu cele din resurse MRR (dată fiind posibilitatea unei finanțări la costuri reduse).

Efectele de antrenare ar putea fi chiar mai accentuate în eventualitatea implementării unor proiecte de complexitate amplă și a asigurării finanțării acestora fără sincopă. În aceste condiții, multiplicatorii considerați la determinarea efectelor la nivel macroeconomic ale atragerii fondurilor NGEU ar putea fi mai ridicăți, cu perspectiva de a genera efecte de ampolare sporită celor redate în cele două scenarii. Totodată, un efort sporit în absorbția fondurilor europene (într-un ritm mai alert decât cel presupus în scenarii), ar conduce, de asemenea, la un impact mai consistent asupra creșterii economice.

În structura PIB, deși este de așteptat ca formarea brută de capital să beneficieze de cele mai ample efecte, antrenând totodată și potențialul de creștere a economiei, angajarea de proiecte investiționale majore ar conduce inclusiv la o majorare a consumului. Comparativ cu scenariul care exclude fonduri NGEU, este de așteptat ca deviația PIB de la nivelul potențial să se plaseze la valori superioare.

Majorarea volumului investițional din economie are potențialul, cu precădere pe termen scurt, de a genera noi locuri de muncă. Totodată, proiectele de infrastructură,

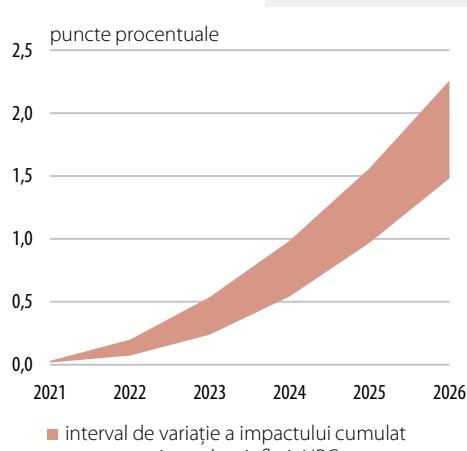
²⁴ Detalii privind multiplicatorii prevalenți în cazul fondurilor europene nerambursabile sunt redate în Casetă 1 „Evaluarea impactului fondurilor europene structurale și de coeziune asupra creșterii economice” din Raportul anual, ediția 2018.

²⁵ Valenta et al. (2021) au evaluat în cazul zonei euro un impact cumulat în perioada 2021-2025 al instrumentului de redresare de circa 1,5 la sută din PIB. Diferența semnificativă față de potențialul impact asupra economiei românești rezidă, pe de o parte, în volumul ridicat al alocărilor în cazul României, iar pe de altă parte, în existența unor sinergii pentru exploatarea unor alocări investiționale mari, cu eficiență ridicată în termeni de efecte asupra PIB.

competitivitate sau cele pentru dezvoltarea competențelor capitalului uman ar acționa sub forma unui şoc favorabil de productivitate resimțit de agenții economici, contracarând într-o anumită măsură efectele negative asociate deficitului de personal calificat/specializat. În aceste condiții, un impact pozitiv asupra pieței muncii are potențialul de a surveni și pe filiera creșterii productivității.

Grafic F

Impactul cumulat al fondurilor NGEU asupra ratei anuale a inflației IPC

Sursa: evaluări BNR

Din perspectiva ratei anuale a inflației IPC, şocul inflaționist este evaluat a fi unul relativ redus (Grafic F), presiuni în sensul creșterii prețurilor având ca sursă cererea agregată. În aceste circumstanțe, inflația de bază este de așteptat să sufere

reconfigurări față de un scenariu de referință. Totuși, aceasta ar urma să fie doar parțial afectată de stimulii investiționali, în contextul în care o bună parte a acestor fonduri va stimula potențialul de creștere a economiei, reflectându-se în mică măsură într-un excedent net al cererii agregate raportat la oferta agregată. Influențe de sens opus sunt asociate unei accelerări a intrărilor de capitaluri externe, cu consecințe inerente și asupra monedei naționale. Impactul net cumulat asupra ratei anuale a inflației IPC în perioada 2021-2023, în ipotezele celor 2 scenarii alternative, este evaluat a fluctua între 0,2-0,5 puncte procentuale.

Totodată, deficitul bugetar ar putea beneficia de ușoare corecții pe fundalul unui cadru macroeconomic mai favorabil comparativ cu scenariul de referință. În cazul granturilor, utilizarea acestora ar putea conduce la o diminuare a ponderii

în PIB a datoriei publice pe seama efectelor favorabile induse PIB²⁶. Astfel, s-ar crea un spațiu fiscal suplimentar, posibil a fi utilizat pentru acordarea de noi stimulente, în paralel celor finanțate din fonduri europene. În cazul împrumuturilor, eficiența acestora ar putea fi diminuată în măsura în care acestea au o contribuție la exacerbarea datoriei publice. În schimb, în eventualitatea în care acestea sunt contractate de către administrația publică și presupun o substituție a cheltuielilor deja existente, prevalează efectele pozitive aduse de finanțarea la costuri reduse, specifice MRR.

În cazul deficitului de cont curent, impactul fondurilor NGEU este evaluat a fi unul relativ limitat. În pofida creșterii transferurilor curente care contribuie la un sold mai mare al veniturilor secundare și, implicit, la o diminuare a deficitului de cont curent, implementarea proiectelor de investiții este de așteptat să accentueze volumul importurilor, pe fondul capacitații interne reduse a producției locale de bunuri intermediare, aspect relevat și de ponderea importantă a acestui tip de bunuri în comerțul internațional²⁷. Deși dezechilibrul extern s-ar putea amplifica, finanțarea acestuia din surse stabile, non-generatoare de datorie externă, este de așteptat să crească, odată cu potențialele intrări consistente de transferuri de capital.

²⁶ Recomandarea CE este însă ca investițiile publice finanțate prin granturi MRR să se adauge celor deja existente. Comunicatul CE este disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_21_884.

²⁷ Conform celor mai recente date INS, circa 60 la sută din importurile de bunuri se referă la bunuri intermediare.

În concluzie, criza pandemică a avut un impact semnificativ asupra activității economice. Necesitatea gestionării acesteia și a limitării efectelor socio-economice adverse a condus, în același timp, la apariția unor pachete consistente de stimulente, care pot fi orientate spre domeniile prioritare specifice economiilor europene. Instrumentul NGEU reprezintă o oportunitate pentru o redresare economică mai alertă. Implementarea cu celeritate a proiectelor de investiții și a reformelor ar putea pune bazele unei economii moderne, cu o reziliență sporită la șocuri adverse. Din această perspectivă, atragerea fondurilor externe nerambursabile ar trebui să reprezinte o prioritate în următorii ani.

Referințe

Bankowski, K., Ferdinandusse, M., Hauptmeier, S., Jacquinot, P., Valenta, V. – „The Macroeconomic Impact of the Next Generation EU Instrument on the Euro Area”, *ECB Occasional Paper Series*, No. 255, 2021

BNR – „Evaluarea impactului fondurilor europene structurale și de coeziune asupra creșterii economice”, *Raport anual*, ediția din 2018

Giovannini, A., Hauptmeier, S., Leiner-Killinger, N., Valenta, V. – „The Fiscal Implications of the EU's Recovery Package”, *ECB Economic Bulletin*, No. 6/2020

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene – Planul Național de Relansare și Reziliență, versiunea din aprilie 2021

Regulamentul (UE) 2020/2221 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 decembrie 2020 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 în ceea ce privește resursele REACT-EU, *Jurnalul Oficial* al Uniunii Europene

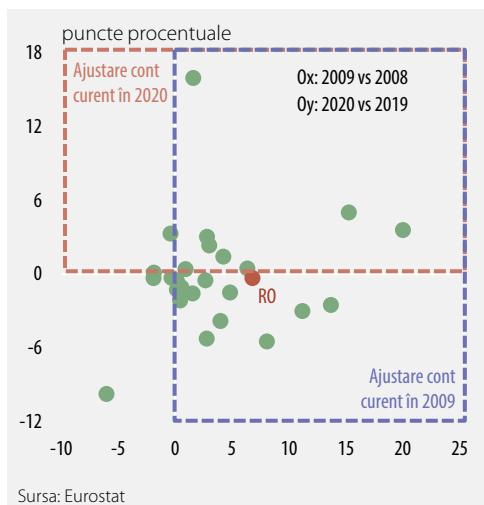
Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de Redresare și Reziliență, *Jurnalul Oficial* al Uniunii Europene

Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind repararea prejudiciilor aduse de criză și pregătirea viitorului pentru noua generație, Comisia Europeană, mai 2020

https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_en

https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/overview-commissions-response_en

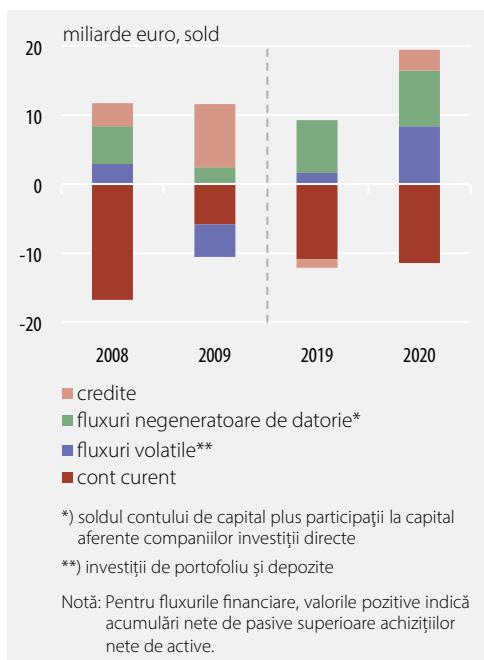
Deși contracția economică provocată de o situație de criză antrenează, de obicei, o îmbunătățire a soldului contului curent, în anul 2020 contul curent al balanței de plată românești a înregistrat o deteriorare ușoară în termeni nominali (cu 0,5 miliarde euro, până la 11,4 miliarde euro), care s-a regăsit în creșterea cu 0,3 puncte procentuale a ponderii deficitului său în PIB comparativ cu anul precedent (până la 5,2 la sută). România nu reprezintă însă un caz particular în această privință, dacă avem în vedere, de exemplu, evoluția din cadrul UE-27, unde corectarea soldului contului curent s-a produs în numai nouă dintre economiile care au înregistrat o reducere a PIB în anul 2020 (spre deosebire de 2009, când ajustarea s-a consemnat în 22 de țări, inclusiv România; Grafic 1.18). Tendința diferită conturată în anul 2020 pe plan internațional poate fi explicată de natura exogenă a șocului asociat crizei (respectiv unul sanitar, nu de natură economică sau financiară) și de sprijinul semnificativ din partea autorităților naționale, care s-au reflectat într-un declin mai lent al cererii interne (inclusiv datorită bunei funcționări a sectorului finanțier), precum și în redresarea rapidă (chiar dacă incompletă) a sentimentului economic.

În acest context, balanța bunurilor a continuat să reprezinte principalul canal de erodare a contului curent al României, deficitul său adâncindu-se cu 1,3 miliarde euro față de anul anterior (până la 19,2 miliarde euro). O influență negativă a exercitat și deteriorarea contului veniturilor primare (cu 0,5 miliarde euro), în condițiile în care recesiunea globală a condus la reducerea sumelor trimise în țară de lucrătorii din străinătate, iar ieșirile sub formă profiturilor reinvestite de firme constituite ca investiții directe s-au majorat. Referitor la această din urmă

evoluție, chiar dacă implicația sa asupra contului curent este nefavorabilă, din punct de vedere economic ea are o semnificație pozitivă, fluxurile respective reprezentând intrări stabile de capital în contul finanțier al balanței de plăți. Înrăutățirea contului curent a fost atenuată de traiectoria favorabilă a contului serviciilor și a contului veniturilor secundare. În primul caz, surplusul a crescut cu 0,8 miliarde euro, restricțiile asupra mobilității persoanelor (și extinderea activităților online), însătoate și de o anumită reticență în efectuarea de călătorii (din motive de siguranță sanitară), reflectându-se, pe de o parte, în creșterea cererii externe de servicii IT&C, iar pe de altă parte, în restrângerea activităților de turism și transport internațional de persoane (cu efect de reducere a poziției deficitare). În cazul contului veniturilor secundare,

surplusul s-a majorat cu 0,5 miliarde euro, pe seama intensificării absorbției de fonduri UE, destinate dezvoltării agriculturii și obiectivelor cu caracter social.

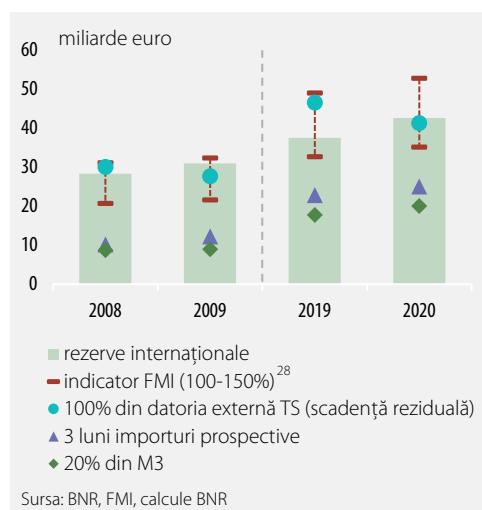

Deși deficitul contului curent a consemnat o anumită adâncire, acoperirea sa pe seama fluxurilor negeneratoare de datorie s-a plasat la un nivel similar anului anterior (70,7 la sută) și sensibil superior celui din 2009 (42,1 la sută). Explicația este legată, în primul rând, de evoluția diferită a fluxurilor de investiții directe în cei doi ani de debut ai crizelor – în anul 2020, reducerea finanțării intragrup, pe fondul perturbărilor de natura ofertei și a cererii, a fost însătoată de o temperare cu numai 19,3 la sută

a influxurilor nete de natura participațiilor la capital, inclusiv reinvestirea profiturilor (comparativ cu aproape 62 la sută în 2009). Totodată, pe fondul apropierii de final a cadrului multianual de finanțare europeană, în anul 2020 absorbția de fonduri

nerambursabile de natură investițiilor a fost relativ intensă, astfel încât surplusul contului de capital a acoperit 36,6 la sută din deficitul contului curent (față de 10 la sută în anul 2009; Grafic 1.19).

În schimb, emisiunile consistente de obligațiuni guvernamentale efectuate pe piețele internaționale în cursul anului 2020, în contextul adâncirii semnificative a dezechilibrului bugetar (existent încă dinaintea izbucnirii crizei pandemice), au antrenat amplificarea de 5,7 ori a influxurilor nete de natură investițiilor de portofoliu (până la 13,8 miliarde euro) și, implicit, creșterea îndatorării externe a sectorului public (cu circa 44 la sută față de anul 2019).

Grafic 1.20
Indicatori de adevarare
a rezervelor internaționale

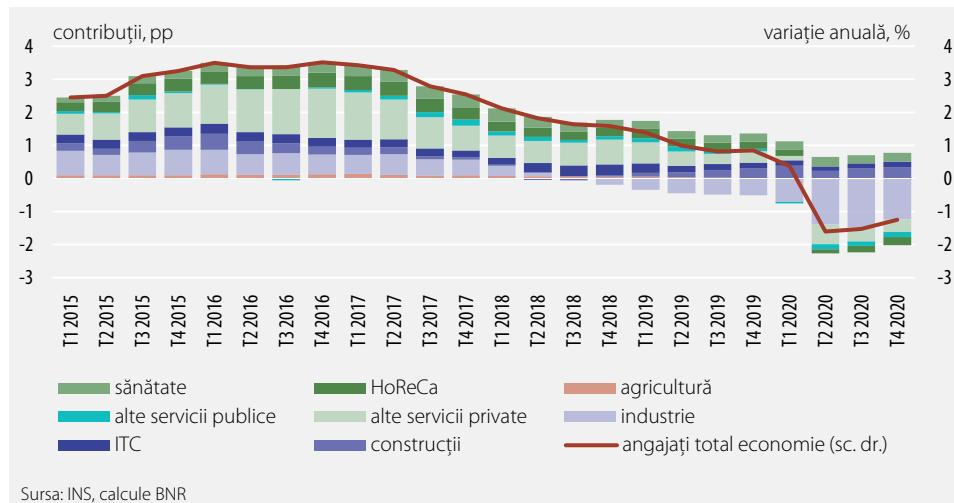
Traectoria ascendentă a componentei publice a constituit unicul canal de creștere a soldului datoriei externe totale (cu 14,7 la sută în decembrie 2020, până la 125,9 miliarde euro), în timp ce datoria privată s-a redus, în asociere cu restrângerea activității sectorului corporativ. Creșterea îndatorării externe a României față de anul anterior a antrenat o ușoară înrăutățire a unora dintre indicatorii care definesc capacitatea de rambursare, dar în comparație cu criza din 2009 situația este mult mai puțin preocupantă (la sfârșitul anului 2020,

raportul datoriei externe față de exporturile de bunuri și servicii a fost de aproape 155 la sută, iar cel față de PIB a fost de 57,7 la sută, valori inferioare celor din anul 2009 cu circa 100 puncte procentuale și, respectiv, 10 puncte procentuale). Totodată, România și-a menținut poziția confortabilă din perspectiva lichidității externe. Astfel, creșterea rezervelor internaționale (până la 42,5 miliarde euro la finele anului 2020) permite onorarea integrală a angajamentelor imediate (după opt ani, raportul dintre rezervele internaționale și datoria externă pe termen scurt la scadență reziduală a devenit supraunitar; Grafic 1.20), iar serviciul datoriei externe continuă să se situeze sub valoarea exporturilor de bunuri și servicii (88,3 la sută).

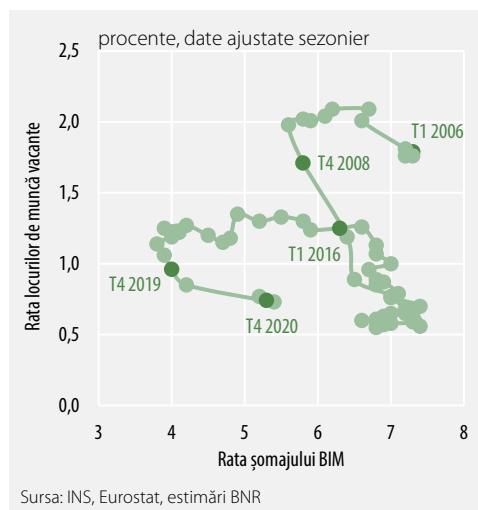
Piața muncii

Șocul induș de izbucnirea pandemiei COVID-19 a condus la o deteriorare a condițiilor de pe piața muncii în anul 2020, generând disponibilizări de personal, restrângerea oportunităților de angajare și o temperare semnificativă a ritmului de creștere a salariilor. Totuși, suportul finanțier oferit de stat celor mai afectate companii din economie a avut o contribuție importantă în limitarea efectelor negative.

²⁸ Conform metodologiei FMI pentru economiile emergente (ARA EM). Din considerante de prudențialitate, indicatorul este calculat pe baza mediei aritmetice a coeficienților folosiți în cazul unui regim de curs de schimb fix și respectiv flotant. Astfel, ARA EM = 30 la sută din Datoria externă TS (scadență reziduală) + 17,5 la sută din Alte pasive + 7,5 la sută din Exporturi de bunuri și servicii + 7,5 la sută din M3.

Numărul de salariați s-a contractat cu 1 la sută, marcând astfel sfârșitul unei perioade de opt ani consecutivi de creștere. Criza nu a afectat însă într-o manieră uniformă economia, restrângeri mai ample ale schemelor de personal având loc în sectoarele direct afectate de introducerea restricțiilor de mobilitate și a măsurilor de suspendare/restrângere a activității (HoReCa, transport aerian, activități de spectacole, culturale și recreative), dar și în industrie, unde şocul a amplificat tendința deja descendentală a numărului de angajați, conturată în anul 2019. În schimb, s-a remarcat o cerere mai ridicată de forță de muncă în domeniile compatibile cu distanțarea fizică, precum construcțiile, serviciile de curierat, IT, dar și în activități esențiale, precum sectorul sanitar și cel farmaceutic (Grafic 1.21).

În aceste condiții, s-a observat o majorare a ofertei excedentare de forță de muncă, rata șomajului BIM urcând la 5 la sută pe ansamblul anului 2020 (de la 3,9 la sută în anul anterior, cel mai redus nivel de după anul 2000) – valoarea maximă anuală, respectiv 5,4 la sută, a fost atinsă în trimestrul II (perioada de vârf a crizei), indicatorul stabilizându-se în două jumătate a anului în jurul valorii de 5,3 la sută; rata șomajului înregistrat a urmat o traietorie mai atenuată, crescând de la 2,8 la sută în luna februarie (minimul ultimelor

două decenii), la circa 3,2 la sută în semestrul II. Totodată, capacitatea economiei de a crea locuri de muncă s-a diminuat, rata locurilor de muncă vacante reducându-se față de anul precedent. Creșterea numărului de potențiali candidați pentru angajare a condus la o inversare a „raportului de forțe”, în sensul unei puteri mai mari de negociere a angajatorilor în stabilirea condițiilor contractuale, spre deosebire de anii precedenți, când lucrătorii se aflau într-o poziție dominantă – fenomenul este specific fazei de recesiune din cadrul ciclului economic, fiind

surprins de mișcarea amplă de-a lungul curbei Beveridge, vizibilă pe parcursul anului 2020 (Grafic 1.22).

Schemele pentru susținerea capitalului de lucru și a investițiilor, alături de măsurile de sprijin adresate pieței muncii, au contribuit la limitarea efectelor negative ale pandemiei COVID-19 asupra economiei și la conservarea forței de muncă pe termen scurt. Luând în considerare doar programele de pe piața muncii, un exercițiu contrafactual care a implicat augmentarea numărului șomerilor cu numărul de salariați care au beneficiat de măsurile guvernamentale de sprijin²⁹ sub diferite scenarii relevă un nivel al ratei șomajului mai ridicat cu circa 2 puncte procentuale la sfârșitul anului 2020³⁰.

Odată finalizate aceste programe însă, este posibil ca unele locuri de muncă să nu mai fie viabile, iar procesul de realocare a resurselor din economie să se intensifice. De altfel, se observă modificări la nivelul cererii interne de forță de muncă, existând un interes în creștere din partea companiilor pentru profesii din sfera serviciilor care implică lucru de la distanță și detinerea unui nivel ridicat de abilități digitale³¹, în linie cu tendințele globale. În acest sens, se conturează indicii tot mai puternice conform căror șocul pandemic a amplificat schimbări structurale, asociate în esență accelerării procesului de automatizare și digitalizare a activităților economice, iar piața forței de muncă din România se prefigurează a avea o poziție fragilă în fața noilor cerințe, tot mai înclinate spre noua generație de tehnologii (precum robotică, inteligență artificială, printare 3D, *cloud computing*, *e-commerce*, analiză și prelucrare a bazelor mari de date; Casetă 4). Potrivit unor estimări, țara noastră deține cel mai mare procent de locuri de muncă periclitate de automatizarea proceselor de producție în economiile europene³² (peste 60 la sută), alături de un procent foarte redus de persoane apte de muncă înzestrate cu abilități digitale. Indicele economiei și societății digitale calculat de Comisia Europeană arată că mai puțin de o treime dintre români cu vârste cuprinse între 16 și 74 de ani dețineau în anul 2019 competențe digitale elementare, față de 58 la sută în UE, România situându-se pe locul 27 din 28 de țări europene la acest capitol. În acest context, devine esențială implementarea unor politici active pe piața muncii care să favorizeze o tranziție mai lină spre noua realitate economică, acestea putând lua forma unor programe destinate reconversiei profesionale și/sau instruirilor în scopul dobândirii/dezvoltării de abilități compatibile cu cerințele actuale sau a unora menite să înlesnească procesul de căutare a candidaților și de potrivire a acestora cu pozițiile vacante.

²⁹ În linii mari, măsurile au luat forma șomajului tehnic pe parcursul trimestrului II 2020 (în medie, circa 550 000 de angajați au beneficiat de această schemă, primind 75 la sută din salariul brut, fără a depăși însă 75 la sută din salariul mediu brut pe economie), iar pentru restul anului 2020 statul s-a angajat să deconteze 41,5 la sută din salariul brut pentru o perioadă de trei luni pentru salariații cărora li se reactivau contractele de muncă suspendate la debutul crizei (estimate la o medie de circa 290 000 în trimestrul III 2020).

³⁰ Acest exercițiu a luat în considerare mai multe scenarii de evoluție a ratei șomajului, presupunând un interval de variație a procentului de beneficiari ai măsurilor care ar fi devenit șomeri în absența acestor măsuri, respectiv 10 la sută, 25 la sută, 50 la sută și cazul extrem de 100 la sută, iar impactul prezentat constituie mediana evaluărilor.

³¹ Potrivit datelor publicate de tot mai multe agenții de recrutare: BestJobs, eJobs, HIPO.

³² <https://www.bruegel.org/2014/07/chart-of-the-week-54-of-eu-jobs-at-risk-of-computerisation/>

Casetă 4. Economia post-pandemie și noua paradigmă tehnologică

O perspectivă istorică asupra avansurilor tehnologice relevă producerea acestora în valuri, generate în bună măsură de o serie de invenții revoluționare, care, deschizând noi direcții de cercetare, au schimbat radical modul de funcționare a proceselor de producție, cu efecte importante asupra productivității și bunăstării societății în general. În prezent, tot mai multe opinii formulate, deopotrivă de mediul academic și de cel guvernamental, sugerează că omenirea se află în fazele incipiente ale celei de-a patra revoluții tehnologice care are ca punct de reper inteligența artificială. În acest context, caseta de față își propune să ofere o imagine de ansamblu asupra proceselor transformaționale declanșate pe plan global de noua revoluție tehnologică, prezentând, totodată, unele elemente care vizează stadiul implementării acesteia la nivelul economiei românești.

A patra revoluție tehnologică și efectele asupra activității economice

În perioada recentă au fost aduse în prim-planul dezbatерii publice o serie de elemente care prefigurează o nouă revoluție tehnologică (Schwab, 2016). În acest sens, avansul substanțial al puterii de procesare digitală a permis dezvoltarea și îmbunătățirea inteligenței artificiale, aceasta fiind o componentă importantă a procesului de creare și perfecționare a unor noi tehnologii inovative, cum ar fi: procesare în *cloud*, roboți industriali autonomi, comunicații de mare viteză, seturi de date de dimensiuni mari (*big data*), realitate virtuală, imprimare tridimensională, precum și alte elemente care țin de nano- și biotehnologie. Paleta largă de inovații complementare generate de utilizarea inteligenței artificiale, alături de potențialul ei de îmbunătățire în viitor, i-au adus acesteia titulatura de tehnologie de uz general (engl. *General Purpose Technology*), similar motorului cu abur, electricității sau tranzistorului (Brynjolfsson et al., 2018).

În comparație cu tehnologiile valului precedent, care au avut, de asemenea, la bază digitalizarea (sistemele fiind programate etapă cu etapă pentru a realiza diferite sarcini), inteligența artificială utilizează multiple instrumente pentru a-și crea propria reprezentare a realității, dobândind astfel cunoștințe implicate (i.e. informații al căror proces de culegere nu poate fi identificat și, prin urmare, nu poate fi transmis mai departe, cum ar fi intuiția, empatia, înțelepciunea sau perspicacitatea). Conceptual, inteligența artificială se referă la abilitatea unui sistem creat de om de a observa adekvat mediul extern și de a învăța din analiza acestor date pentru a îndeplini ulterior sarcini complexe, tehniciile de *machine learning* și, mai departe, cele de tip *deep learning* fiind doar modalități prin care acest deziderat este realizat (Mitchell, 1997).

Apariția unor salturi tehnologice modifică ireversibil procesele de producție, cu efecte importante asupra societății în ansamblul ei. De regulă, adoptarea pe deplin a noilor tehnologii necesită o durată mai lungă de timp, perioadă în care productivitatea trenează. La nivelul modelelor teoretice, productivitatea totală a factorilor de producție (TFP) poate fi descompusă în două componente conectate la evoluția economiei (componente endogene): avansul cunoașterii și gradul de adoptare al noilor tehnologii în procesele de producție (Bianchi et al., 2019). Într-o

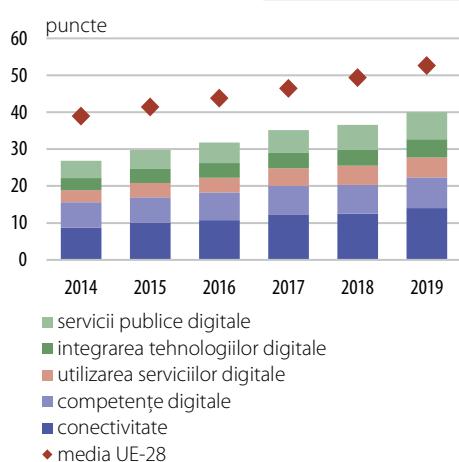
primă fază, elementele noii revoluții industriale afectează TFP prin intermediul procesului cunoașterii, care vizează în esență dezvoltarea inovațiilor complementare, viteza de realizare a acestora fiind corelată cu eficiența sectorului de cercetare-dezvoltare, precum și cu resursele financiare care îi sunt alocate. Odată finalizat acest demers, intervine următoarea etapă, care presupune încorporarea efectivă a noilor tehnologii în procesele de producție, primele efecte asupra productivității fiind vizibile într-o perioadă relativ scurtă de timp (de regulă, firmele cele mai performante integrează mai rapid noile tehnologii), urmând ca apoi, pe măsură ce tehnologia se maturizează și devine disponibilă pentru marea majoritate a firmelor din economie, să se producă salturi consistente la nivelul productivității; acest proces poate fi unul destul de îndelungat, în cazul celei de-a treia revoluții industriale întinzându-se pe o perioadă de peste 25 de ani (Brynjolfsson *et al.*, 2018). De menționat că ciclul de inovare și implementare a noilor tehnologii este influențat într-o proporție importantă de condițiile economice, o majorare a cererii pentru anumite produse, de pildă, acționând ca un catalizator, firmele majorând, pe de o parte, cheltuielile de cercetare-dezvoltare, iar, pe de altă parte, rata de înlocuire a capitalului (Anzoategui *et al.*, 2019); un exemplu ilustrativ în acest sens este furnizat de nevoia de digitalizare a economiilor în contextul pandemiei, fapt care antrenează ambele componente ale productivității.

Integrarea noilor tehnologii în procesul de producție afectează însă și factorul muncă. Procesul de realizare a bunurilor și serviciilor dintr-o economie poate fi privit ca unul care utilizează deopotrivă capital și o colecție de sarcini efectuate de mai mulți angajați cu diferite niveluri de pregătire, care le conferă o serie de competențe și care, mai departe, se transpun în anumite avantaje comparative (Acemoglu și Autor, 2011). Avansul tehnologic, care de cele mai multe ori vizează doar o zonă din paleta largă de sarcini ale procesului productiv, afectează doar pe acei angajați care prezintă un avantaj comparativ inferior; de pildă, roboții industriali pot efectua mai eficient unele sarcini repetitive (Brynjolfsson și Mitchell, 2017). În schimb, angajații care au un nivel de pregătire mai ridicat și pot efectua activități care presupun procese cognitive mai înalte (analiză, abstractizare, anticipare) complementează noile tipuri de tehnologii, rezultând astfel o majorare semnificativă a cererii. Într-o manieră similară, pentru angajații care realizează sarcini care reclamă un nivel redus al cunoștințelor tehnice, însă unul ridicat al celor implicate (activități din sfera serviciilor), se înregistrează o majorare a cererii pe măsură ce avansul productivității conduce la majorarea veniturilor populației, întrucât aceștia nu pot fi substituți eficient de către sistemele digitale. Prin urmare, avansul tehnologic trebuie să favorizeze un proces de polarizare a pieței muncii (i.e. creștere a numărului de angajați la extremitățile spectrului ocupațional, concomitent cu o reducere pentru cei cu competențe medii), Autor, Katz și Kearney, 2006 remarcând o astfel de tendință la nivelul economiilor avansate.

Pozitia economiei românești

Adoptarea pe scară largă a noilor tehnologii depinde, într-o măsură decisivă, de gradul de penetrare a tehnologiilor din valul precedent. La nivel european, o măsură a digitalizării calculată de Comisia Europeană este reprezentată de

Grafic A
Indicele economiei
și societății digitale

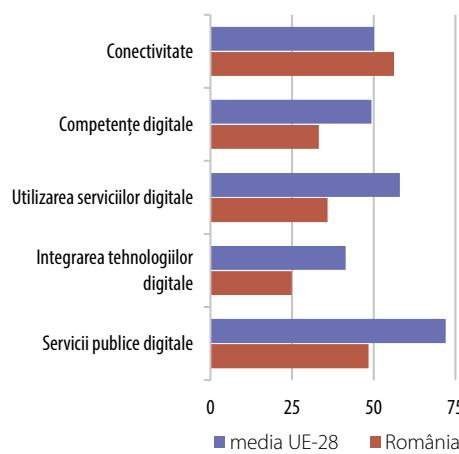

Sursa: Comisia Europeană

„Indicele economiei și societății digitale” (DESI³³), care sintetizează cinci aspecte ale digitalizării: conectivitatea, competențele digitale ale populației (capitalul uman), gradul de utilizare a serviciilor de internet, integrarea tehnologiilor digitale, precum și serviciile publice digitale. Din această perspectivă, România a realizat progrese în ultimii cinci ani, DESI³⁴ avansând în medie cu circa 2,6 puncte, până la aproximativ 40 de puncte în anul 2019 (Grafic A). În pofida acestor evoluții pozitive, nu a avut loc o îngustare a ecartului față de media UE (în jur de 12 puncte), România menținându-se pe poziția 26, înaintea Greciei și Bulgariei și situându-se cu aproximativ 3,6 puncte sub nivelul Italiei; pe primele poziții, din punctul de vedere al digitalizării, se plasează țările nordice.

Dintre dimensiunile digitalizării vizate de DESI (Grafic B), doar din perspectiva conectivității România reușește să se plaseze pe o poziție superioară mediei UE, fiind vizibile progrese mai ample la nivelul gospodăriilor cu acces la internet fix (de pildă, ponderea celor care pot beneficia de internet de mare viteză, de cel puțin 100 megabiți pe secundă, este cu 23 de puncte procentuale mai mare comparativ cu media UE) și/sau la internet mobil. O bună parte din aceste performanțe pot fi atribuite dinamismului sectorului din perioada de preaderare (favorizat inclusiv de o legislație mai laxă), care a generat investiții în active fixe (exprimate ca pondere în PIB) semnificativ peste nivelul consemnat în cazul celorlalte economii europene. Ulterior, nivelul mai ridicat al competiției a susținut preocuparea operatorilor de a-și menține și extinde rețelele, procesul fiind potențiat și de sprijinul autorităților, ca urmare a unor proiecte cu finanțare europeană care au vizat în special mediul rural – în 2019, circa 40 la sută dintre localitățile rurale aveau acces la internet de mare viteză, o pondere dublă față de media UE, potrivit *Raportului DESI 2020*, pentru România; proporția a continuat să crească în 2020, în contextul pandemiei, conform datelor ANCOM. În egală măsură, concurența ridicată a marcat traiectoria prețurilor pentru servicii de telecomunicații, acestea fiind cele mai mici din UE, situație care persistă cel puțin din anul 2014³⁵.

În ceea ce privește celelalte dimensiuni ale digitalizării, economia românească se plasează pe ultima poziție în UE din perspectiva serviciilor publice digitale și a gradului de utilizare a serviciilor *online*. În ultimul caz, datele disponibile pentru anul 2020 relevă, totuși, o reducere consistentă a ponderii persoanelor care nu au utilizat niciodată internetul (până la 14 la sută, cu circa 4 puncte procentuale mai

Sursa: Comisia Europeană

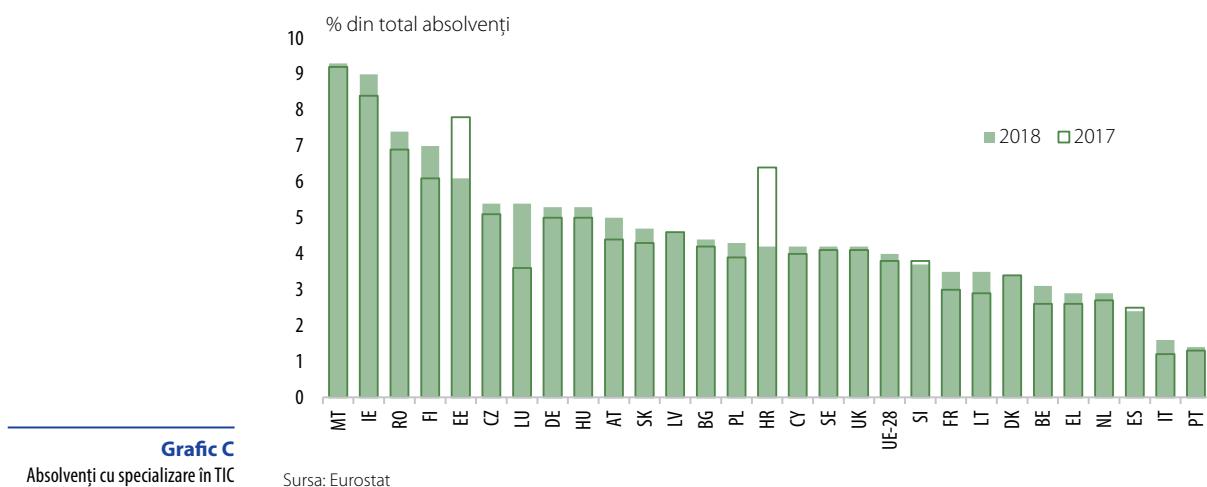
Grafic B
Componentele DESI în 2019

³³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-economy-and-society-index-desi>

³⁴ Indicele DESI poate lua valori între 0 și 100 și este publicat de către Comisia Europeană în cadrul unor *Rapoarte anuale*. Ultimul *Raport* (DESI 2020) conține cu preponderență date statistice disponibile până în 2019.

³⁵ De când sunt disponibile date comparabile.

jos față de 2019), imprimată de nevoia mai pregnantă de a utiliza resursele digitale în contextul restricțiilor de mobilitate; cu toate acestea, nivelul celor care nu au utilizat niciodată internetul este, în continuare, semnificativ peste media țărilor europene. Într-o manieră similară, România se plasează pe ultimele poziții din UE și în ceea ce privește ponderea persoanelor care utilizează internetul pentru activități care prezintă anumite trăsături economice, cum ar fi serviciile de *internet banking* (12 la sută), achiziții sau vânzări *online* (38 la sută, respectiv 4 la sută) sau care participă de la distanță la cursuri sau acceseză resurse electronice pentru educație (8 la sută). Penetrarea deficitară a serviciilor *online* poate fi pusă pe seama nivelului redus al competențelor digitale ale populației, ponderea celor care consideră că au noțiuni cel puțin elementare fiind de 31 la sută în 2019, față de media UE de 59 la sută. În același timp, singura poziție din cadrul pilonului care vizează calitatea capitalului uman unde economia autohtonă performează (plasându-se între primele 3 state europene, după Malta și Irlanda) este cea referitoare la ponderea absolvenților cu specializări universitare (diplomă de licență sau echivalent) în domeniul TIC (Grafic C).

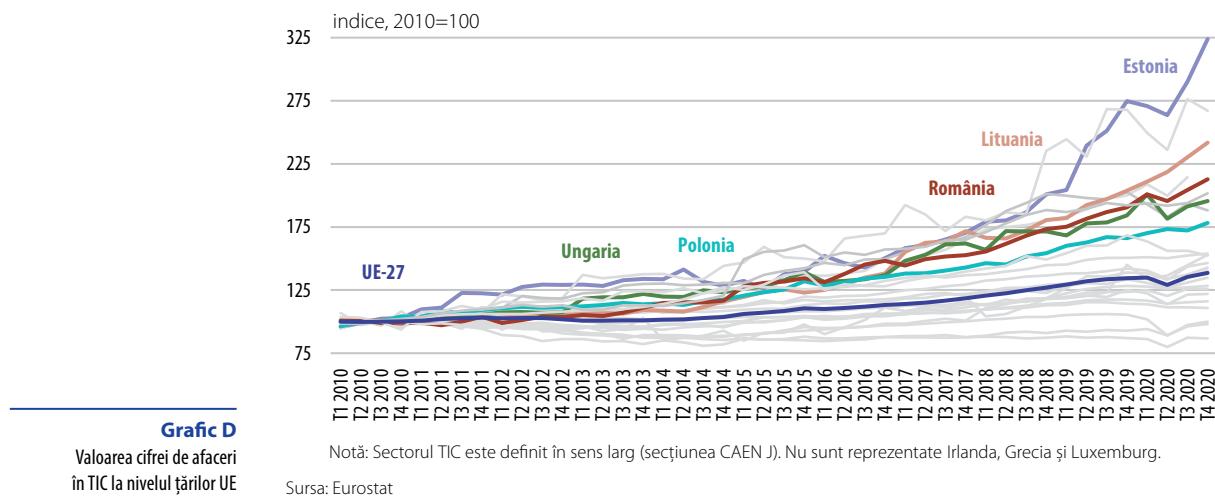
Grafic C
Absolvenți cu specializare în TIC

Sursa: Eurostat

Resursa bogată în ceea ce privește specialiștii din domeniul TIC, precum și perspectiva de a identifica pe plan local potențiali angajați care posedă competențe înalte în domenii tehnice (performanțele elevilor din România la olimpiadele internaționale de matematică și informatică reprezintă un element al atractivității economiei locale) acționează ca un catalizator pentru companiile internaționale în domeniul tehnologiei informației; un rol important revine și disponibilității ridicate a serviciilor de internet de mare viteză, care, printre altele, permite munca de la distanță, element important pentru retenția sau atragerea de noi angajați³⁶. În acest context, sectorul TIC românesc a cunoscut o creștere consistentă în ultimii ani (Grafic D), evoluție care îl plasează peste media țărilor UE în ceea ce privește contribuția la valoarea adăugată din economie³⁷, precum și ponderea lucrătorilor angrenați în această activitate. Totodată, numărul de firme care activează în domeniu, raportat

³⁶ Potrivit *Branspotting*, studiul: „IT Talent Map, România 2019-2020”.

³⁷ Valoarea adăugată generată de firmele care operează la nivelul ramurilor economice definite de secțiunile CAEN de la B, la N, precum și divizia S95; sunt excluse firmele din sectorul intermedierilor financiare și asigurări (secțiunea CAEN K).

la populația totală, este, în linii mari, similar celui mediu consimnat pe plan european (Tabel A). În ceea ce privește unele trăsături ale firmelor, o companie din sectorul serviciilor de TIC care operează în România, generează, de regulă, o cifră de afaceri inferioară mediei europene, în pofida unei dimensiuni mai ridicate a personalului angajat, ceea ce sugerează, la o primă vedere, anumite carențe la nivelul poziției competitive; evaluarea productivității din perspectiva valorii adăugate generate de către un angajat, plasează firmele locale aproape de valoarea minimă consimnată în UE. O posibilă explicație pentru această situație, este dată de faptul că economia românească reprezintă o destinație importantă pentru companiile internaționale din domeniu în scopul relocării unor componente ale activității care presupun un grad mai redus de complexitate. Într-adevăr, ținând cont de cheltuielile alocate de către firme pentru remunerarea angajaților (presupunând că presiunea concurențială internațională le determină pe acestea să plătească într-o manieră unitară sarcinile de care au nevoie pentru realizarea bunului final), nivelul productivității muncii se reposiționează pe un palier substanțial mai favorabil față de media înregistrată pe plan european. Tendința sectorului TIC autohton de a se angaja în activități care presupun un nivel mai redus al complexității (care, adesea, vizează doar componente ale unui produs mai sofisticat) este reliefată și de rezultatele unui sondaj realizat de *Brainspotting* și de *Codecool*⁸⁸, care indică faptul că o eventuală îmbunătățire în acest sens este frânată de experiența limitată a personalului de a finaliza proiecte care presupun sarcini complexe, precum și de lipsa unor mentorii care să faciliteze formarea angajaților tineri.

Pozitia sectorului la nivelul economiilor naționale

	UE-28*			România
	min.	medie	max.	
Număr firme, % total economie	1,8	4,9	8,7	4,9
Valoare adăugată, % total economie	5,1	7,6	13,5	8,7
Număr angajați**, % total economie	2,6	4,4	6,9	4,7

Tabel A
Pozitia sectorului TIC în 2018

⁸⁸ Sondajul este prezentat în Raportul intitulat: *How Can Romania Become the Strongest Technology Hub in Europe*.

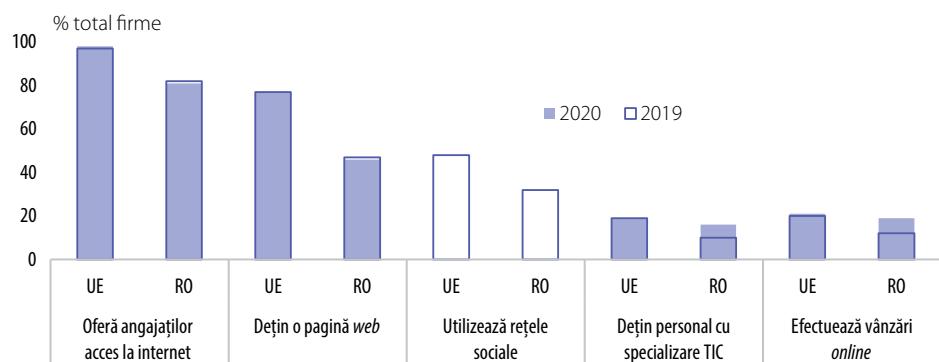
– continuare –

Poziția firmelor	UE-28*			România
	min.	medie	max.	
Costul cu personalul, % cifra de afaceri	9,1	20,4	26,7	25,4
Cifra de afaceri medie (mil. euro)	0,4	1,4	6,6	0,6
Numărul mediu de angajați**, salariați/firmă	2,9	5,9	11,6	7,9
Rata profitului operațional, %	8,5	15,4	24,0	16,5
Productivitatea muncii**, mii euro/angajat	30,6	71,0	184,4	33,9
Productivitatea muncii ajustate cu nivelul costurilor cu personalul**, %	118,9	154,1	232,0	157,8
Rata de creștere a personalului**, %	-2,3	5,4	13,9	6,9
Rata de creștere a personalului**, medie 5 ani, %	-6,5	27,7	60,4	37,1
Investiții în active fixe**, % VA	9,1	14,6	24,9	15,0
Investiții în active fixe**, % VA, medie 5 ani	10,7	14,8	24,4	18,5

*) exclusiv Irlanda, Cipru și Malta
 **) exclusiv Irlanda, Cipru, Malta, Țările de Jos, Marea Britanie

Notă: Sectorul de servicii TIC este definit la nivel de divizune CAEN (G46.5, J58.2, J61, J62, J63.1, S95.1). Datele vizează firmele care operează la nivelul ramurilor economice definite de secțiunile CAEN de la B la N, precum și diviziunea S95; sunt excluse companiile din sectorul intermedierilor financiare și asigurări (secțiunea CAEN K).

Sursa: Eurostat, SBS

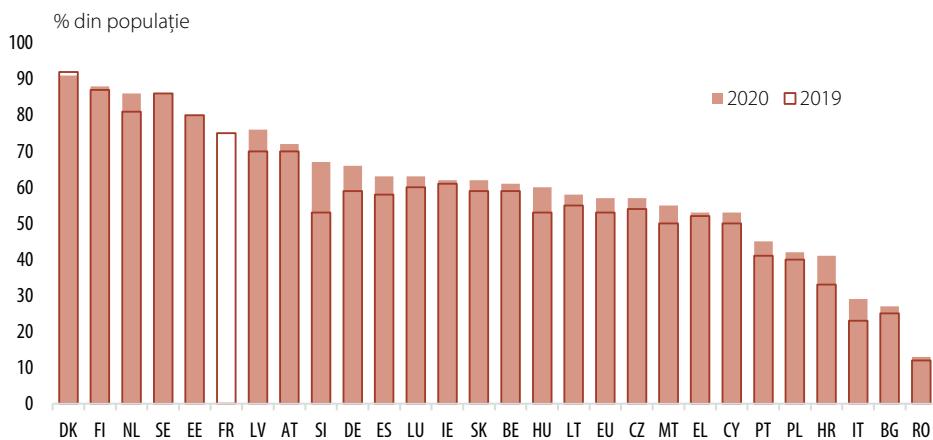
Notă: Datele vizează firmele cu mai mult de 10 angajați și care operează la nivelul ramurilor economice definite de secțiunile CAEN de la B la N, precum și diviziunea S95; sunt excluse companiile din sectorul intermedierilor financiare și asigurări (secțiunea CAEN K).

Grafic E
Digitalizarea companiilor

Sectorul TIC românesc se află într-o poziție favorabilă pentru a beneficia de creșterea cererii pentru digitalizare, dar și ca urmare a integrării tehnologiilor celei de-a patra revoluții industriale, ambele tendințe fiind semnificativ amplificate de pandemie. Cu privire la cel dintâi aspect, oportunități importante pentru dezvoltarea industriei locale de servicii TIC oferă nu doar cererea consistentă provenită de pe piețele internaționale, ci și penetrarea mai redusă a tehnologiilor digitale la nivelul celorlalte firme autohtone și al administrației publice. În acest sens, companiile³⁹ cu peste 10 angajați care activează în România se plasează pe ultimele poziții din UE în ceea ce privește multiple aspecte de bază ale digitalizării, cum ar fi: ponderea celor care oferă angajaților acces la internet, dispun de o pagină web proprie sau utilizează rețele sociale pentru multiple activități de promovare produse și de recrutare (Grafic E). În același timp, anul 2020 a adus îmbunătățiri

³⁹ Datele vizează firmele care operează la nivelul ramurilor economice definite de secțiunile CAEN de la B, la N, precum și diviziunea S95; sunt excluse firmele din sectorul intermedierilor financiare și asigurări (secțiunea CAEN K).

consistentă cu privire la ponderea firmelor care au angajați cu specializare în TIC (până la 16 la sută) sau utilizează mediul *online* pentru activități comerciale (până la 19 la sută), în ambele situații viteza de creștere fiind printre cele mai înalte din UE (cu 6 puncte procentuale, respectiv 7 puncte procentuale). Accesul rapid al firmelor locale la mediul *online*, într-un context în care restrângerea mobilității populației a redus traficul magazinelor fizice, a fost facilitat inclusiv de inovațiile aduse în domeniul de eMag, al doilea „unicorn” românesc din punct de vedere al fondurilor atrase, după UiPath (potrivit clasificării propuse de McKinsey, 2020). Totodată, un efect important de antrenare a activității sectorului local de TIC, dar și a productivității economiei în ansamblu, poate fi generat de digitalizarea administrației publice; în anul 2020 doar 13 la sută din populație (media UE fiind de 57 la sută) au interacționat cel puțin o dată *online* cu autoritățile publice, în ultimele 12 luni (Grafic F). Gradul redus al penetrării serviciilor de *e-guvernare* poate fi pus pe seama lipsei acute de investiții în domeniu, în prezent autoritățile publice neavând implementată o arhitectură digitală unitară pentru administrarea serviciilor guvernamentale și nici personal calificat disponibil la nivelul structurilor publice (ADR, 2021). În acest context, un *Raport* realizat de ANIS și EY⁴⁰ estimează că o extindere a digitalizării administrației publice (pe un palier similar cu cel estimat pentru cele locale, care se plasează în jur de 30 la sută) ar conduce la o creștere a PIB cu circa 2 la sută.

Grafic F
Gradul de interacțune *online* cu autoritățile publice

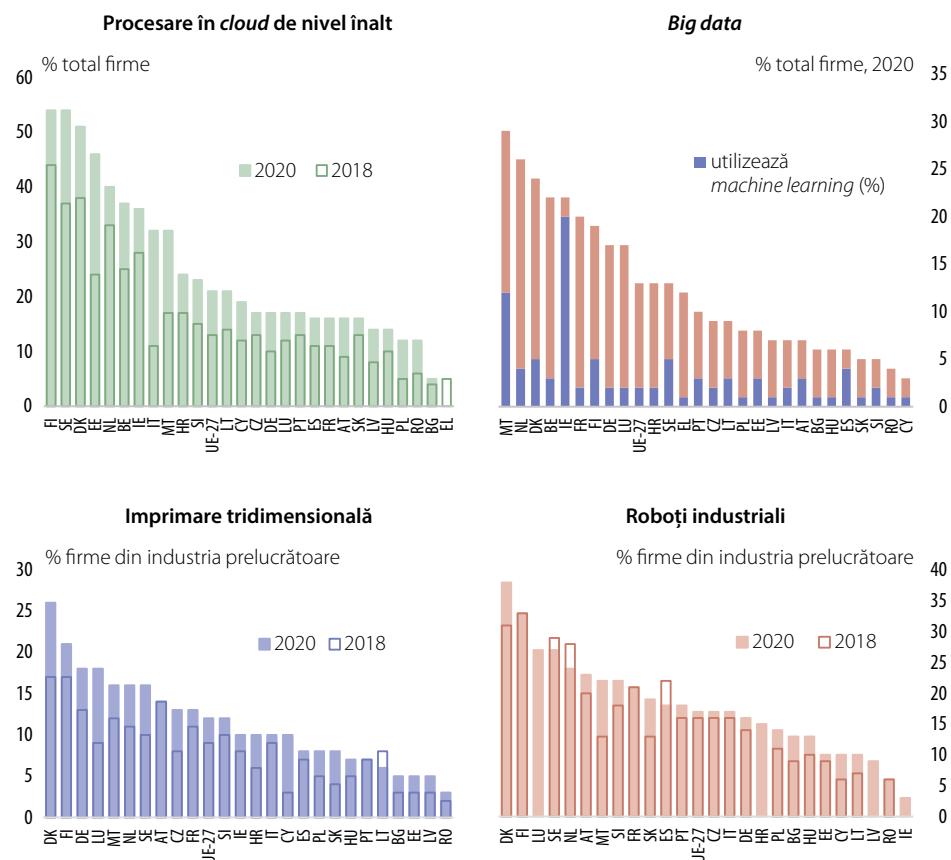
Sursa: Eurostat

Elementele care țin de cea de-a patra revoluție industrială încep gradual să fie integrate în procesele de producție de către firmele europene. Printre tehnologiile noului val care cunosc un nivel ridicat de penetrare sunt serviciile de procesare în *cloud* (care prezintă multiple avantaje din perspectiva costurilor de operare și accesului din partea angajaților), cererea pentru acestea fiind substanțială potențată de necesitatea crescută a companiilor pentru telemuncă în contextul pandemic. Pe plan european, ponderea firmelor care au achiziționat astfel de servicii⁴¹ a crescut în 2020 până la 21 la sută, tendință ascendentă fiind vizibilă în cazul tuturor statelor europene; pe plan local, numărul firmelor

⁴⁰ Studiu asupra economiei digitale din România (2021) realizat de Asociația patronală a industriei de software și servicii (ANIS) și EY.

⁴¹ Este vorba despre servicii de procesare în *cloud* de nivel înalt, potrivit clasificării Eurostat.

care beneficiază de servicii de acest gen s-a dublat în 2020 (până la 12 la sută) comparativ cu 2018 (Grafic G). În același timp, 13 la sută dintre firmele europene utilizează *big data* în procesul de analiză și fundamentare a deciziilor de afaceri, proporția reducându-se până la 2 la sută în cazul celor care se bazează pe tehnici de *machine learning* în acest demers. O altă zonă importantă, unde pentru moment progresele în direcția adoptării noilor tehnologii sunt încă modeste (cvasistagnare în perioada 2018-2020), se referă la utilizarea roboților industriali, 17 la sută din firmele din sectorul prelucrător european (6 la sută în cazul României) dispunând de astfel de facilități; nivelul este semnificativ inferior altor economii avansate, cum ar fi Japonia sau SUA, Anderton *et al.*, 2020. Similar, imprimarea tridimensională este utilizată de 12 la sută din firme, în creștere, totuși, cu 4 puncte procentuale față de 2018.

Grafic G
Elemente ale noii
revoluții industriale

Notă: Datele vizează firmele cu mai mult de 10 angajați și care operează la nivelul ramurilor economice definite de secțiunile CAEN de la B la N, precum și divizia S95; sunt excluse companiile din sectorul intermediilor financiare și asigurări (secțiunea CAEN K).

Sursa: Eurostat

Continuarea dezvoltării și implementării tehnologiilor complementare ale noii revoluții industriale va acționa cu siguranță în direcția creșterii productivității pe termen lung, cu implicații importante asupra bunăstării populației și echitației sociale. În egală măsură, implicarea sectorului guvernamental local prin îmbunătățirea cadrului instituțional, pentru a permite, pe de o parte, realocarea eficientă a forței de muncă afectate de modificările tehnologice (implementarea de programe pentru reconversia profesională fiind un bun exemplu în acest sens), iar pe de altă

parte, crearea unui mediu economic atractiv⁴² pentru înființarea și dezvoltarea unor noi companii în industria TIC, ajută economia autohtonă să ajungă sau chiar să depășească în unele aspecte performanțele țărilor din vestul Europei.

Referințe

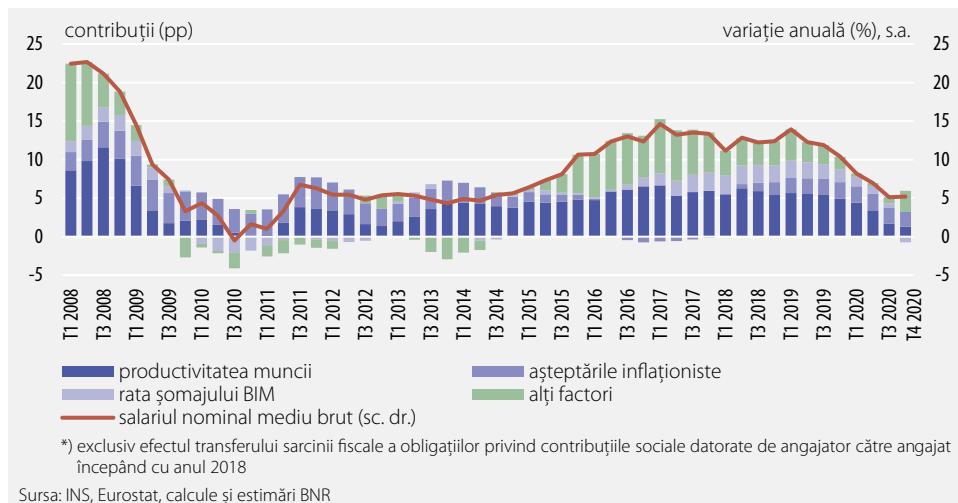
- Acemoglu, D., Autor, D. – „Skills, Tasks and Technologies: Implications for Employment and Earnings”, în *Handbook of Labor Economics*, 4(B), Eds. Ashenfelter, O. C., și Card, D., 2011, pp. 1043-1171
- Anderton, R., Jarvis, V., Labhard, V., Morgan, J., Petroulakis, F., Vivian, L. – „Virtually Everywhere? Digitalisation and the Euro Area and EU Economies”, *BCE Occasional Paper Series*, 244, 2020
- Anzoategui, D., Comin, D., Gertler, M., Martinez, J. – „Endogenous Technology Adoption and R&D as Sources of Business Cycle Persistence”, *American Economic Journal: Macroeconomics*, 11(3), 2019, pp. 67-110
- Autor, D., Katz, L., Kearney, M. – „The Polarization of the U.S. Labor Market”, *The American Economic Review*, 96(2), 2006, pp. 189-194
- Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR) – „Barierile Digitalizării mediului public și privat din România”, 2021
- Bianchi, F., Kung, H., Morales, G. – „Growth, Slowdowns, and Recoveries”, *Journal of Monetary Economics*, 101, 2019, pp. 47-63
- Brynjolfsson, E., Mitchell, T. – „What Can Machine Learning Do? Workforce Implications”, *Science*, 358(6370), 2017, pp. 1530-1534
- Brynjolfsson, E., Rock, D., Syverson, C. – „Artificial Intelligence and the Modern Productivity Paradox: A Clash of Expectations and Statistics”, *NBER Chapters: The Economics of Artificial Intelligence: An Agenda*, 2018, pp. 23-57
- McKinsey & Company – „Digital Challengers in the Next Normal Central and Eastern Europe on a Path to Digitally-led Growth”, 2020
- Mitchell, T. – „Machine Learning”, Ed. McGraw Hill, 1997
- Schwab, K. – „The Fourth Industrial Revolution”, Ed. World Economic Forum, 2016

Criза sanităă a afectat și traectoria câștigului salarial mediu brut, al cărui ritm anual de creștere s-a temperat în anul 2020 până la 6,4 la sută (-6,6 puncte procentuale față de anul precedent), în bună măsură sub influența programelor guvernamentale de retenție a forței de muncă. Ajustând cu impactul acestor măsuri, se observă, de asemenea, o încetinire a dinamicii salariilor efectiv suportate de companii, peste jumătate din decelerare fiind explicată de deteriorarea condițiilor de pe piața muncii și de pierderile de productivitate (Grafic 1.23⁴³). Spre finele anului 2020 se remarcă o influență pozitivă din partea unor factori exogeni mecanismului de stabilire a

⁴² Raportul *Startup Ecosystem Ranking* 2020, realizat de către Startup Blink, plasează România pe locul 45 la nivel mondial (în deteriorare cu 7 poziții față de 2019) în ceea ce privește numărul și calitatea startup-urilor, precum și caracteristicile mediului de afaceri, în urma majorității economiilor europene.

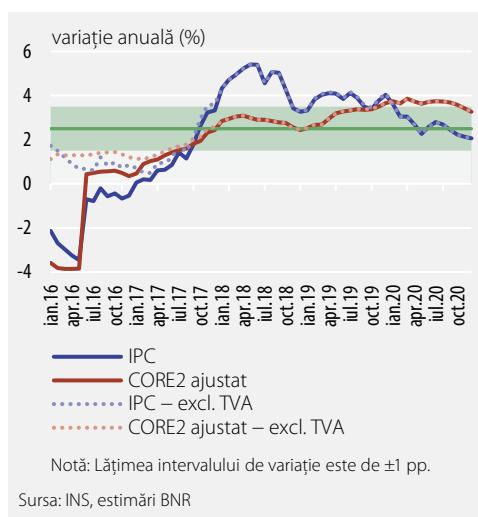
⁴³ În această specificație a curbei Phillips pe piața muncii, dinamica salariilor a fost pusă în relație cu: (i) productivitatea muncii; (ii) condițiile de pe piața muncii, presupuse a avea efecte întârziate (evaluate cu ajutorul ratei șomajului BIM din perioadele anterioare); (iii) anticipațiile adaptive ale participanților pe piața muncii (nivelul-prag al câștigului salarial dincolo de care un potențial angajat este dispus să lucreze depinde de valorile anterioare ale salariului și ale ratei inflației). Salariul mediu brut pe economie și productivitatea muncii au fost ajustate prin excluderea persoanelor aflate în șomaj tehnic și a indemnizațiilor aferente suportate de stat, respectiv a sumelor decontate de stat pentru reactivarea contractelor suspendate în perioada stării de urgență (în quantum de 41,5 la sută din salariul brut).

salariului (deși în diminuare față de anul anterior), care poate fi asociată unor efecte compoziționale (majoritatea persoanelor afectate de disponibilizări erau încadrate pe salarii mai mici), precum și bonusurilor acordate personalului medical implicat în tratarea pacienților infectați cu noul tip de coronavirus.

2.2. Prețuri și costuri

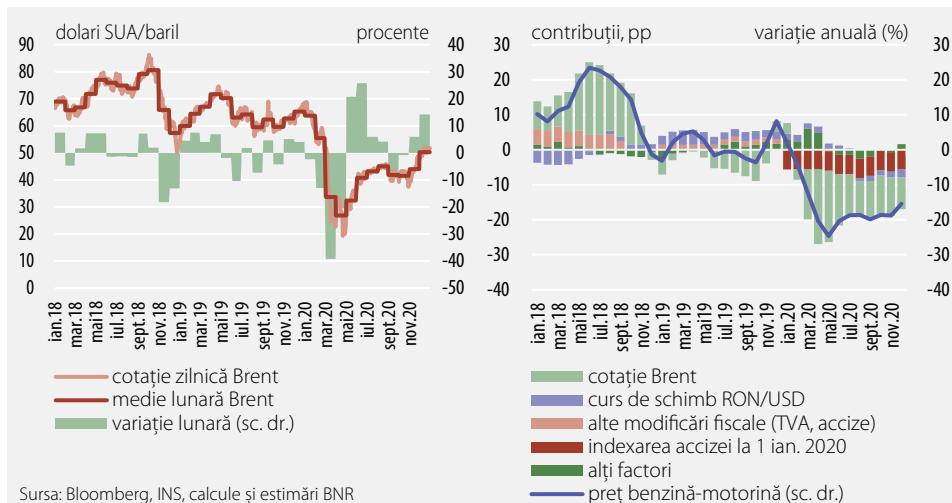
Prețuri de consum

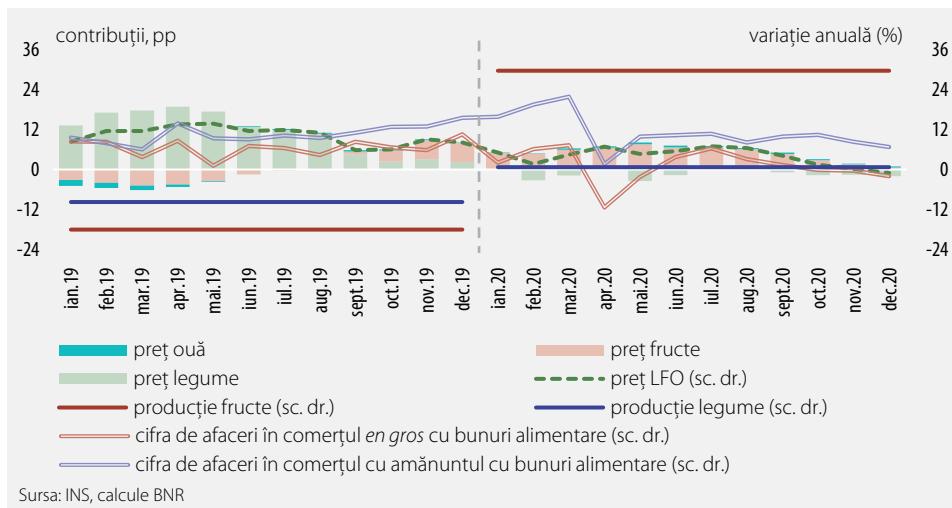
Rata anuală a inflației IPC a reintrat în intervalul de variație asociat țintei staționare în luna februarie 2020, încheind anul în jumătatea inferioară a acestuia, la 2,1 la sută, față de 4 la sută la finele anului precedent (Grafic 1.24). Unda de soc generată la nivel global de instalarea pandemiei COVID-19 și de măsurile adoptate ulterior de autorități pentru a încetini răspândirea acesteia s-a resimțit și în planul inflației prețurilor de consum⁴⁴. Din perspectiva inflației, cea mai importantă consecință a fost prăbușirea prețului țării Brent până la niveluri situate în jurul valorii de

20 USD/baril – nemai întâlnite de aproape două decenii –, odată cu înrăutățirea subită a perspectivelor privind creșterea economică mondială în prima parte a anului.

⁴⁴ Măsurile de securitate sanitată au avut repercusiuni inclusiv în planul colectării prețurilor, astfel că o parte din acestea nu au putut fi observate direct, recurgându-se la metode alternative de imputare pentru a asigura coerența seriilor de date. La nivelul IAPC, procentul de imputare în cazul României a înregistrat un maxim de 18 la sută din coșul de consum în luna aprilie 2020, când restricțiile erau cele mai limitative, procentul fiind inferior mediei UE de 29 la sută. Ulterior, acesta s-a diminuat semnificativ, plasându-se în a doua parte a anului în jurul nivelului de 1-2 la sută, reînăsprirea restricțiilor pe final de an neavând consecințe în acest sens.

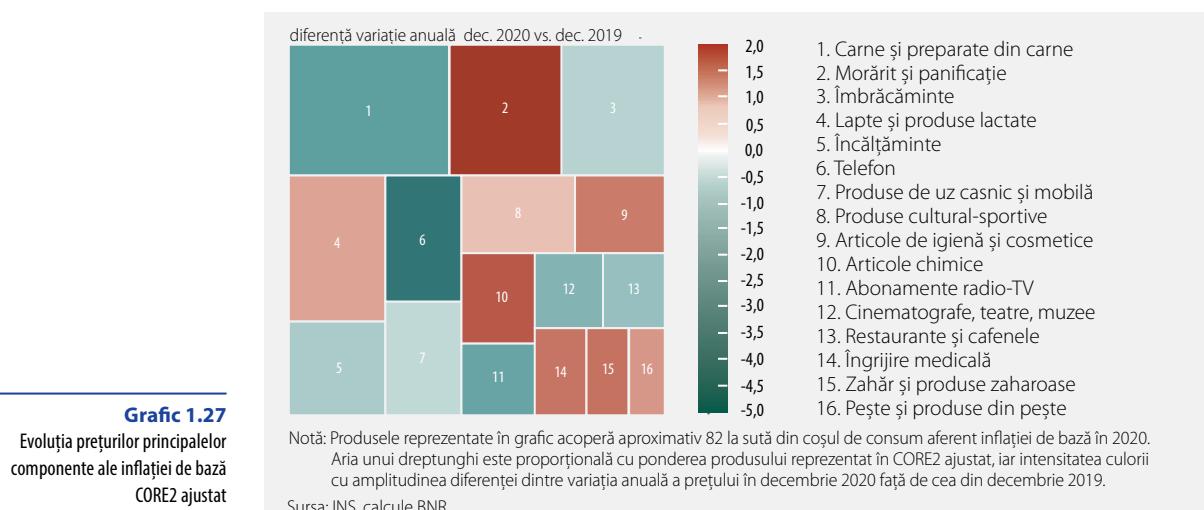
Pe plan local, impactul asupra inflației prețurilor de consum a fost potențat de diminuarea substanțială a accizei la carburanți începând cu prima zi a anului 2020, combustibili exercitând în perioada analizată cea mai semnificativă contribuție dezinflaționistă (dinamică anuală de -6,8 la sută în decembrie, față de +6,0 la sută la finalul lui 2019) (Grafic 1.25). Tot în sfera prețurilor exogene, un aport important la temperarea ratei anuale a inflației a revenit segmentului alimentar cu prețuri volatile. Evoluția a fost rezultatul reducerii cererii provenite din partea industriei ospitalității, a cărei activitate a fost puternic afectată de restricțiile severe impuse în scopul limitării propagării pandemiei, coroborată cu materializarea unei recolte bogate pe segmentul legume-fructe, atât pe plan intern, cât și la nivel comunitar (Grafic 1.26).

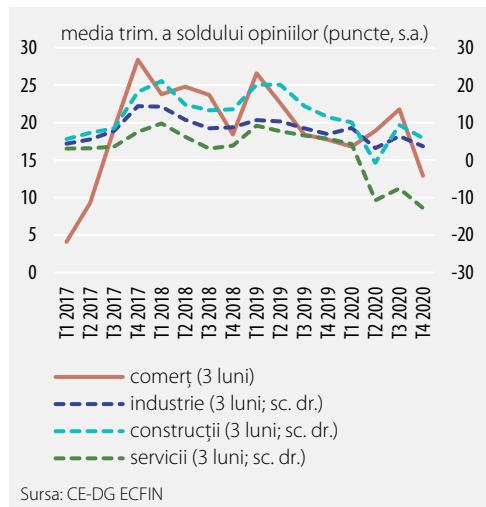
Dinamica anuală a inflației de bază CORE2 ajustat a avut o traiectorie stabilă în primele nouă luni ale anului 2020, plasându-se în jurul nivelului de 3,7 la sută. Decelerarea ulterioară, până la 3,3 la sută în luna decembrie, a fost determinată cu precădere de manifestarea unui efect de bază pe segmentul alimentar. Evoluția relativ stabilă a fost rezultanta unui complex de șocuri, criza pandemică și măsurile luate pentru combaterea acesteia afectând în proporții diferite sectoarele economice. Astfel, activitățile care presupun o expunere mai mare la factorul uman au avut cel

mai mult de suferit, atât din perspectiva cererii, cât și în planul costurilor cu forța de muncă și al celor asociate respectării normelor de securitate sanitară. În același timp, cererea pentru unele categorii de bunuri a înregistrat majorări, de exemplu pentru produsele de strictă necesitate (alimente, articole de igienă) în special la debutul pandemiei, pe fondul unui comportament de consum atipic, sub impulsul panicii, dar și pentru unele bunuri durabile destinate îmbunătățirii spațiului locativ, în contextul petrecerii unui timp îndelungat la domiciliu. Modificarea comportamentului de consum s-a regăsit la nivelul componentelor inflației de bază (Grafic 1.27).

Serviciile de piață au înregistrat o decelerare a ratei anuale, pe fondul reducerii cererii din rațiuni de prudență sanitară a consumatorilor, dar și al limitării sau suspendării activității pe unele segmente de servicii recreative, ca urmare a măsurilor impuse de autorități. O decelerare a înregistrat și componenta bunurilor alimentare, însă exclusiv pe seama efectului de bază pe segmentul cărnii de porc, celelalte categorii înregistrând accelerări de ritm, consemnate însă aproape în totalitate la debutul pandemiei. Ulterior, chiar dacă anul agricol a fost nefavorabil pe plan local și comunitar, restrângerea cererii din partea industriei ospitalității a inhibat transmisia acestor presiuni în prețurile finale. În ceea ce privește bunurile nealimentare, rata anuală a inflației a consemnat o ușoară majorare, în structură evoluțiile fiind mixte: o dinamizare a acesteia a putut fi observată în cazul bunurilor de igienă și medicale, esențiale în contextul pandemic, respectiv al unor bunuri de amenajare a spațiului locuibil (de exemplu, mobila), în timp ce în cazul unor bunuri precum îmbrăcăminte sau încălțăminte, achizițiile trecute în plan secund în această perioadă, tendința observată a fost una dezinflaționistă.

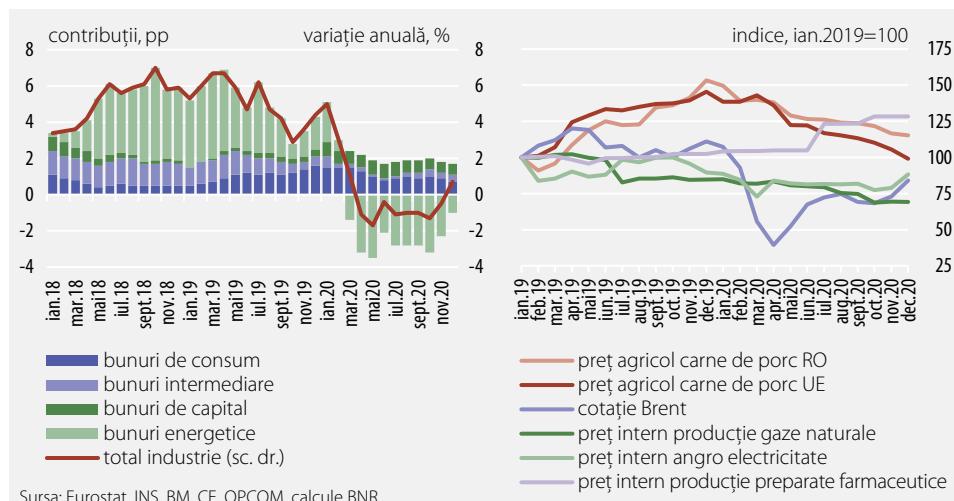
Anticipațiile agenților economici privind evoluția prețurilor s-au redus pe ansamblul anului, valorile din luna decembrie situându-se sub mediile pe termen lung pentru toate cele patru categorii de operatori economici (industria, comerț, servicii, construcții), în pofida unei ușoare redresări a soldurilor conjuncturale în trimestrul III 2020, înaintea manifestării celui de-al doilea val pandemic (Grafic 1.28). În același timp, așteptările analiștilor bancari privind rata inflației peste unul, respectiv doi ani, s-au redus treptat de-a lungul perioadei analizate, până la valori plasate în proximitatea punctului central al întintei de inflație.

Prețuri de producție

Traекторia prețurilor producției industriale pentru piața internă în anul 2020 a fost marcată de trendul descendente al cotațiilor materiilor prime, cu precădere de cea a petrolului Brent, la care s-a adăugat în a doua jumătate a anului influența favorabilă a deprecierei dolarului SUA în raport cu moneda națională, evoluțiile neutralizând la nivelul indicelui agregat presiunile în formare pe filiera altor costuri: cu forța de muncă, cu cheltuielile specifice combaterii

pandemiei (Grafic 1.29). Transferul acestor influențe în prețurile de producție este însă diferit în funcție de structura costurilor și de condițiile contractuale stabilite pe perioade mai lungi sau mai scurte de timp. Astfel, evoluțiile cotațiilor internaționale ale materiilor prime se transmit cel mai rapid în cazul bunurilor energetice, urmate de cele intermediare, în timp ce cheltuielile specifice combaterii pandemiei sau deteriorarea costurilor cu forța de muncă afectează cu precădere industriile care utilizează mai intens factorul muncă, în principal industriile producătoare de bunuri de consum.

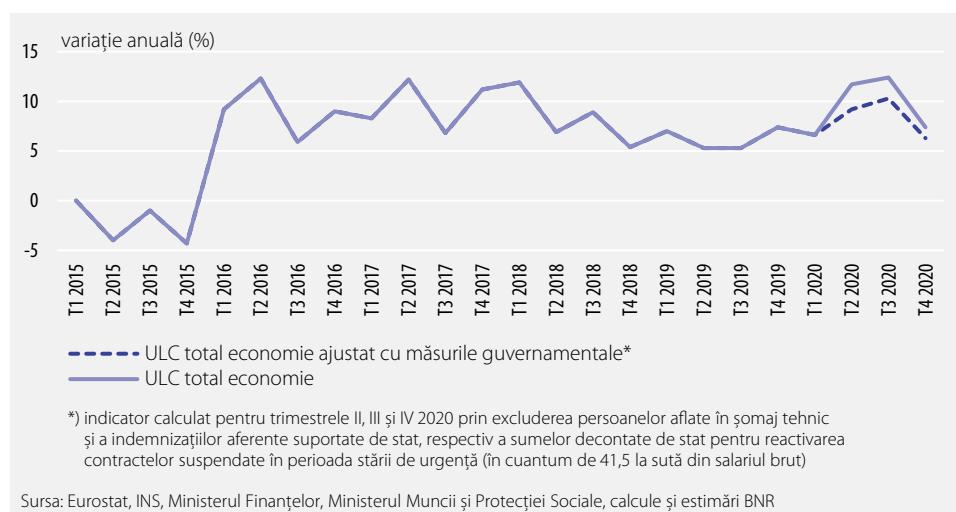
Dinamica anuală a prețurilor producției industriale pentru piața internă s-a poziționat în primele luni ale anului 2020 pe un trend descendente, culminând cu intrarea în luna aprilie în teritoriul negativ (-1,1 la sută, față de 4,4 la sută la finele anului 2019); indicatorul a fluctuat în jurul acestui nivel până la sfârșitul anului, când s-a majorat ușor până la 0,7 la sută, pe fondul creșterii aproape generalizate a cotațiilor internaționale ale materiilor prime. Parcursul a fost imprimat de contracția anuală a prețurilor bunurilor energetice (-14,4 puncte procentuale, până la -5,6 la sută), la influența deflationistă exercitată de factori externi (evoluția cotațiilor tării) adăugându-se factori interni: pantă descendente a prețului energiei electrice pe

piața internă în cea mai mare parte a intervalului (asociată cererii scăzute) și corecția în sens descendant a cotațiilor gazelor naturale spre niveluri mai apropiate de cele întâlnite pe plan european în cea de-a doua parte a anului, liberalizarea pieței pentru consumatorii casnici în iulie 2020 conducând la eliminarea distorsiunilor induse de aplicarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 114/2018, fiind impulsionată dezvoltarea unor piețe transparente de comercializare. O temperare a înregistrat și rata anuală de creștere a prețurilor bunurilor intermediare, până la 1,1 la sută (de la 3,5 la sută în 2019).

În ceea ce privește prețurile de producție ale bunurilor de capital, dinamica anuală a acestora a consemnat un salt în luna ianuarie (+3,4 puncte procentuale, până la 4,9 la sută), localizat însă la nivelul unei singure industriei, respectiv cea de reparare a mașinilor (creștere lunară de circa 30 la sută în ianuarie), ulterior, evoluția fiind cvasistabilă.

Prețurile bunurilor de consum și-au întrerupt, începând cu luna aprilie, parcursul puternic ascendent, rata anuală de creștere coborând gradual până la 2,9 la sută în luna decembrie (față de o medie de circa 6 la sută în primul trimestru al anului). Trendul reflectă evoluția din industria alimentară și s-a datorat aproape integral unor efecte de bază localizate la nivelul industriei cărnii. Presiuni inflaționiste s-au acumulat, totuși, pe acest segment, date fiind randamentele deosebit de slabe înregistrate la principalele culturi (grâu, porumb, floarea-soarelui) în anul 2020. În același timp, după ce a fluctuat în jurul nivelului de 3 la sută în prima jumătate a anului 2020, rata anuală de creștere a prețurilor de producție a bunurilor de consum exclusiv alimente, băuturi și tutun s-a intensificat în luna iulie la 5,5 la sută, rolul decisiv revenind majorării ample a prețurilor din industria farmaceutică, până la 21 la sută – evoluție favorizată de cererea ridicată pentru acest tip de produse; ulterior dinamica acestui indicator a rămas relativ stabilă.

Costuri unitare cu forța de muncă

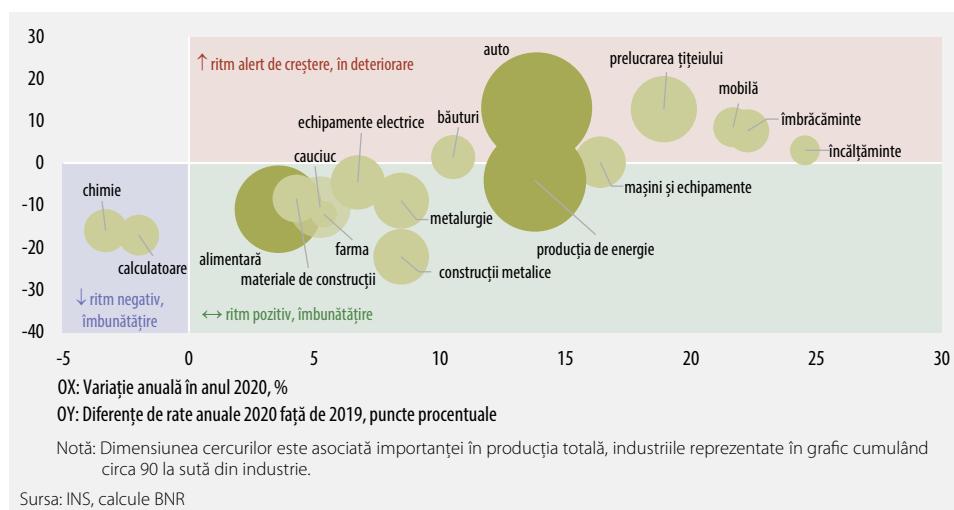

Grafic 1.30

Costurile unitare cu forța de muncă

Rata anuală de creștere a costurilor unitare cu forța de muncă pe ansamblul economiei s-a accelerat până la 9,6 la sută în anul 2020 (+3,2 puncte procentuale față de anul 2019). Evoluția reflectă restrângerea activității economice și comportamentul firmelor

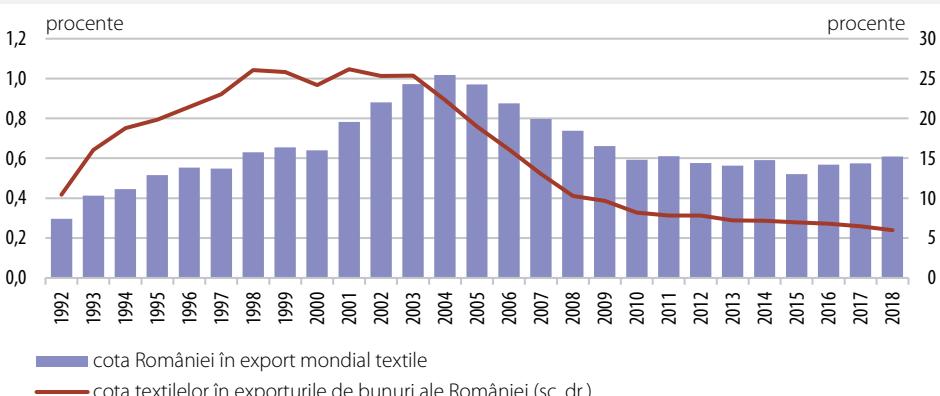
de a reține un surplus de forță de muncă pe durata manifestării unui șoc negativ, încurajat în situația actuală de suportul financiar amplu oferit de stat pentru păstrarea relațiilor de muncă. Indicatorul ajustat pentru impactul asociat recrugerii firmelor la acest sprijin a înregistrat o dinamică mai moderată, estimată la circa 8 la sută. Presiunile inflaționiste formate pe această filieră, vizibile la debutul crizei, s-au atenuat treptat în a doua jumătate a anului odată cu relaxarea restricțiilor și redresarea activităților economice (Grafic 1.30).

Și în cazul industriei, ritmul de creștere a costurilor salariale unitare s-a plasat la un nivel ridicat în anul 2020 (10 la sută, în ușoară atenuare totuși față de 12,9 la sută în anul precedent), în structură peisajul fiind mixt (Grafic 1.31). Industriile producătoare de bunuri esențiale sau necesare gestionării crizei sanitare (alimentară, chimică și farmaceutică), dar și industriile asociate activității de construcții, antrenate de evoluția pozitivă a acestui domeniu, au avut un parcurs favorabil al activității, înregistrând câștiguri în planul productivității. În schimb, ratele anuale de creștere a ULC au accelerat până la niveluri de peste 20 la sută în anumite sectoare relevante pentru coșul de consum (industria ușoară, industria mobilei), indicând acumularea unor presiuni inflaționiste, dar și posibile pierderi de competitivitate. În ceea ce privește industria ușoară, problemele de competitivitate au o natură cronică, șocul pandemic accentuând tendința descendentală ce caracterizează acest segment de mai bine de 10 ani (Caseta 5). O deteriorare semnificativă a dinamicii anuale a ULC pe ansamblul anului 2020 a fost vizibilă și în industria auto, indicatorii de activitate ai sectorului rămânând marcați de contracția înregistrată la începutul pandemiei; spre finele anului, s-a observat însă o restabilire a echilibrului dintre costurile salariale și productivitatea muncii, pe măsură ce producția și-a revenit și chiar a depășit nivelul pre-pandemie, activitatea fiind susținută de o revigorare a cererii externe, antrenată de ample stimulente fiscale și monetare pe plan global.

Casetă 5. Industria textilă din România: determinanți ai evoluției pe termen lung

Industria textilă⁴⁵, cu o tradiție importantă în România, a cunoscut o dezvoltare puternică în a doua parte a anilor 1990 și prima parte a anilor 2000, intrând apoi într-un declin, atât comparativ cu sectoarele corespunzătoare din celelalte state, cât și în ceea ce privește poziționarea față de alte sectoare ale economiei românești. Conform datelor Băncii Mondiale, România a înregistrat o creștere a cotei sale în comerțul mondial cu textile, de la circa 0,3 la sută în 1992 la circa 1 la sută în 2004, urmată de o scădere în perioada 2005-2010, până în jurul valorii de aproximativ 0,6 la sută în 2018 (Grafic A).

Grafic A

Cota de export a industriei textile

Notă: Agregatul denumit „industria textilă” cuprinde grupele: fabricarea produselor textile, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și prelucrarea pieilor/blănurilor.

Sursa: WITS (Banca Mondială), calcule BNR

Declinul industriei textile autohtone a fost determinat de o multitudine de factori, printre care și ridicarea restricțiilor privind cotele de export, ca urmare a încetării funcționării sistemului de cote MFA (engl. *Multi-Fiber Agreement*) și ATC⁴⁶ (engl. *WTO Agreement on Textiles and Clothing*), cumpărătorii globali având libertatea de a procura produse în orice cantitate, indiferent de țara de proveniență⁴⁷. Astfel, inclusiv pe fondul schimbărilor structurale din economia României, cota produselor textile în exporturile de bunuri ale României a cunoscut o creștere semnificativă în perioada 1992-1998, urmată de o menținere în jurul valorii de 25 la sută și ulterior de o scădere abruptă, până la circa 6 la sută în 2018.

Șocul economic provocat de pandemia COVID-19 a afectat semnificativ industria textilă din România, dinamica anuală a producției înregistrând o scădere de 35 la sută în trimestrul al doilea al anului 2020, în condițiile în care această perioadă a coincis parțial cu cea a stării de urgență⁴⁸, sectorul industriei textile manifestând

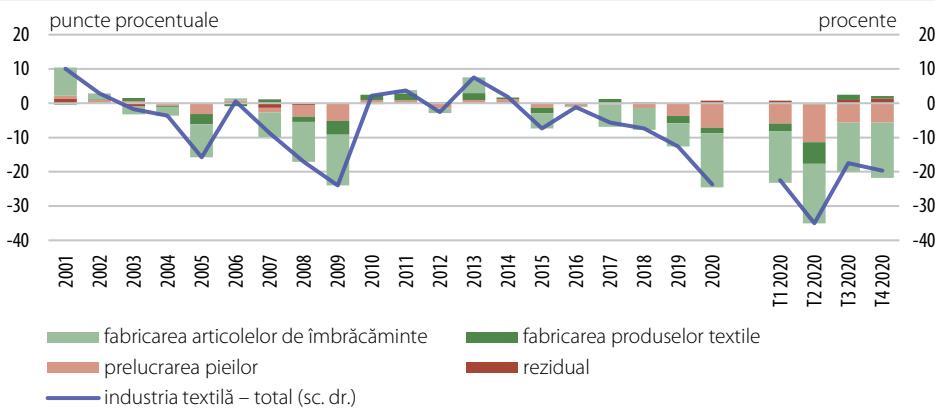
⁴⁵ Pe parcursul acestei casete, când nu se vor menționa separat fabricarea produselor textile, fabricarea îmbrăcămintei și prelucrarea pieilor/blănurilor (corespunzătoare sectoarelor CAEN Rev. 2, 2 cifre, 13, 14, și respectiv, 15), toate cele trei grupe vor fi analizate împreună sub denumirea „industria textilă”.

⁴⁶ ATC a funcționat între anii 1995 și 2005 și prevedea un mecanism de tranziție după sistemul de cote MFA, ale căruia prevederi au încetat în 1994.

⁴⁷ Acest val de liberalizare comercială a favorizat producătorii mari localizați în Asia de Est și a determinat dezvoltarea unor intermediari puternici (Staritz, 2012). Ca rezultat, România a pierdut cota de piață la nivel global (Frederick și Staritz, 2012).

⁴⁸ Producția industrială a suferit în trimestrul al doilea al anului 2020 o contracție de aproximativ 27 la sută în termeni anuali.

astfel una dintre cele mai ample reduceri în cadrul industriei prelucrătoare (Grafic B). Astfel, pentru înțelegerea acestor evoluții și a perspectivelor pe termen mediu-lung este necesară o analiză structurală a industriei textile din ultimele două decenii. Casetă de față prezintă cadrul intern și internațional în care au avut loc aceste evoluții, respectiv analizează la nivel empiric cauzele declinului relativ al acestei industriei.

Grafic B
Dinamica anuală a producției
în industria textilă

Notă: Agregatul denumit „industria textilă” cuprinde grupele: fabricarea produselor textile, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și prelucrarea pieilor/blănurilor.

Sursa: INS, calcule BNR

Industria textilă este una dintre cele mai globalizate industrie din lume și prezintă caracteristici particulare în raport cu alte sectoare: investiții inițiale relativ reduse, transfer ușor al tehnologiilor și grad ridicat de intensitate în utilizarea factorului muncă. Astfel, literatura de specialitate consideră că dezvoltarea industriei textile reprezintă un prim pas pentru crearea unui sector industrial orientat către export (*Raportul OCDE, WTO și IDE-JETRO, 2013; Staritz, 2012*). De asemenea, industria textilă a oferit oportunitatea de accesare în lanțurile globale de valoare adăugată și dezvoltare ulterioară către activități cu valoare adăugată mai ridicată. Aceasta din urmă depinde de capacitatea firmelor de a gestiona servicii care sunt importante pentru funcționarea eficientă a lanțului, de exemplu transport și logistică, proiectare, *branding*, publicitate, comercializare (OCDE, WTO și IDE-JETRO (2013)).

Începând cu anii 2000, s-au observat ample schimbări la nivel global în domeniul industriei textile, având ca determinanți, conform Staritz (2012), factori precum dinamica lanțurilor globale de valoare adăugată, schimbări în strategiile firmelor în contextul eliminării sistemului de cote MFA în 1994 și ATC în 2005, creșterea importanței piețelor din țările mari în curs de dezvoltare și a celor regionale (accelerată de criza economică internațională și de scăderea cererii globale pentru exporturi de îmbrăcăminte, în special în țările cu venituri mari).

Literatura de specialitate conturează caracterul foarte competitiv al industriei textile la nivel internațional, fapt care este de natură a genera presiuni sporite (de exemplu, menținerea costurilor la un nivel redus), dar și o volatilitate neobișnuită de ridicată în acest sector. Problema presiunilor concurențiale pe o piață liberalizată este una foarte importantă, inclusiv pentru țările percepute în general a deține o

poziție favorabilă în domeniul industriei textile⁴⁹. Conform Staritz (2012), presiunile concurențiale sunt adesea transmise mai departe angajaților, cu implicații asupra salariilor, condițiilor și standardelor de muncă, fapt ce reduce din impactul favorabil al industriei textile asupra dezvoltării economice. O provocare suplimentară derivă din faptul că multe țări cu venituri mici sunt integrate în lanțuri de valoare adăugată prin intermediul investițiilor străine directe, ceea ce facilitează accesul la rețele, dar, în același timp, împiedică dezvoltarea, având în vedere că funcțiile cu valoare adăugată mai mare și puterea de decizie sunt concentrate în exterior. În acest context, politicile guvernelor din țările-gazdă au fost preponderent concentrate către atragerea de investiții, în special străine, și nu neapărat orientate spre dezvoltarea abilităților angajaților sau a legăturilor cu economia locală (Staritz, 2012).

Plank *et al.* (2012) analizează tendințele și provocările din segmentul *fast fashion*, bazat pe un model de afaceri care vizează un răspuns rapid la schimbări ale modei și la cererile consumatorilor, flexibilitate ridicată a producției, costuri mici și calitate ridicată, realizând studii de caz pentru România și Maroc. Deși firmele cu sediul în țările UE-15 au avut un rol-cheie în asigurarea cererii pentru aceste produse și, implicit, a ocupării forței de muncă, cu impact favorabil asupra dezvoltării economice, această strategie de afaceri a avut rezultate mixte pentru calitatea locurilor de muncă⁵⁰. În special timpul redus de finalizare și livrare și comenziile cu grad redus de predictibilitate au implicații negative în ceea ce privește relațiile de muncă flexibile, țintele nerealiste de producție, munca suplimentară în exces și intensitatea ridicată a muncii. Plank și Staritz (2014) menționează că integrarea României în lanțurile de producție vest-europene a condus la o dezintegrare a complexului domestic de textile și îmbrăcăminte, acestuia revenindu-i doar un rol de producție. Evoluția sectorului a fost una eterogenă, existând traекторii de dezvoltare și regres, adesea non-lineare și inegale, pe fondul unor strategii ale firmelor orientate preponderent spre suprviețuire, în contradicție cu ideea de dezvoltare adesea menționată în literatura de specialitate.

La nivel empiric, estimările funcției de producție folosind date microeconomice la nivel de firmă⁵¹ au confirmat și în cazul României concluziile literaturii de specialitate, evidențiindu-se aportul substanțial al factorului muncă la valoarea adăugată brută (VAB, între 77 la sută – 83 la sută, în funcție de ramura industriei textile considerate)⁵², aportul capitalului și cel al productivității totale a factorilor (estimat ca rezidual) fiind reduse (Tabel A). Utilizând o abordare metodologică similară, s-a estimat funcția de producție, separat, pentru firmele exportatoare și cele neexportatoare din industria textilă⁵³. Rezultatele indică faptul că, în cazul

⁴⁹ A se vedea Prasad și Sonali (2005) și Asuyama *et al.* (2010) pentru o analiză cu privire la India și, respectiv, Cambodgia din punct de vedere al competitivității.

⁵⁰ Plank *et al.* (2012) menționează că literatura de specialitate adesea nu ia pe deplin în considerare rezultatele sociale împreună cu cele economice; astfel, conform autorilor, deși expansiunea lanțurilor globale de valoare adăugată a fost un generator important de locuri de muncă în multe țări în tranziție sau în curs de dezvoltare, creșterea standardului social și îmbunătățirea condițiilor de muncă au fost limitate, inclusiv pentru forța de muncă permanentă.

⁵¹ Pentru estimări, s-a utilizat metoda descrisă în Levinsohn și Petrin (2003), corectând pentru endogenitate. Baza de date utilizată cuprinde informații bilanțiere anuale pentru universul firmelor cu capital majoritar privat din economie în intervalul 2012-2019.

⁵² În perioada 2012-2019, ponderea remunerării salariaților în valoarea adăugată brută a industriei textile (cu cele trei ramuri) a fost de 63 la sută conform datelor aferente Conturilor Naționale, având o evoluție crescătoare și atingând 70 la sută în 2019.

⁵³ Firmele neexportatoare pot fi, în multe cazuri, subcontractori ai firmelor exportatoare (i.e. exportatori indirecți), cele din urmă fiind contractori direcți ai *brand*-urilor internaționale.

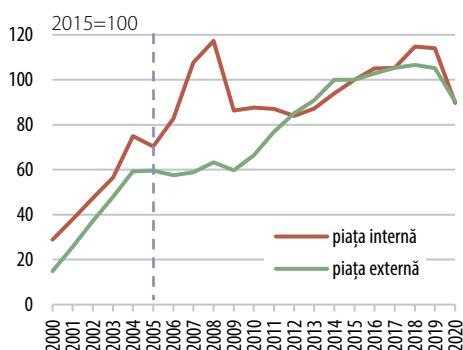
firmelor exportatoare, contribuția factorului muncă la VAB este semnificativ mai redusă decât în cazul celor neexportatoare, prima categorie de firme compensând printr-o contribuție a productivității totale a factorilor mai ridicată, sugerând astfel că aceste firme beneficiază de mai multe investiții în tehnologie și inovație. Cu toate acestea, chiar și pentru firmele exportatoare aportul muncii rămâne predominant.

	Textile	Îmbrăcăminte	Piele	Exportatori	Neexportatori
	VAB	VAB	VAB	VAB	VAB
Muncă	0,769*** (38,4)	0,799*** (71,28)	0,833*** (52,23)	0,572*** (27,24)	0,804*** (93,71)
Capital	0,142*** (6,23)	0,139*** (13,61)	0,163*** (7,23)	0,136*** (6,00)	0,142*** (13,63)
N	6 689	20 441	7 278	8 511	25 897

Tabel A
Rezultatele estimărilor
funcțiilor de producție

Valori test z în paranteze, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001
Notă: Funcția de producție este de forma Cobb-Douglas. Fiecare coeficient arată contribuția respectivului factor de producție la producția valorii adăugate brute (variabila dependentă).

Sursa: Ministerul Finanțelor, estimări BNR, date aferente perioadei 2012-2019

Notă: Agregatul denumit „industria textilă” cuprinde grupele: fabricarea produselor textile, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și prelucrarea pieilor/blănurilor.

Sursa: Eurostat, calcule BNR

Grafic C

Cifra de afaceri a industriei textile
pentru piața internă și cea externă

Impactul încetării prevederilor protecționiste ATC începând cu anul 2005, care permiteau statelor dezvoltate să impună cote de import țărilor în curs de

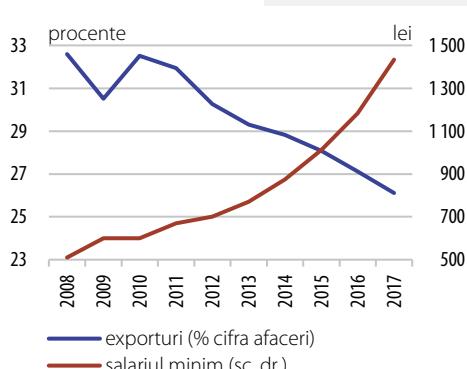
dezvoltare din estul și sud-estul Asiei, este vizibil în Graficul C, care prezintă dinamica cifrei de afaceri în industria textilă, separat, pentru producția destinată exportului și cea destinată pieței domestice. Astfel, se observă că, începând cu anul 2005, cifra de afaceri a producției pentru export a avut o dinamică modestă, aceasta din urmă fiind afectată de noile condiții comerciale internaționale, în timp ce producția pentru piața domestică s-a bucurat de o creștere semnificativă până la criza economică globală, resimțită în România de la sfârșitul anului 2008. Ulterior acestei crize, dinamicile cifrei de afaceri pentru cele două tipuri de piețe redevin similare. Cu toate acestea, dinamica generală a sectorului începând cu anul 2012 este semnificativ mai redusă decât cea înregistrată, de exemplu între 2000 și 2004.

Pentru a explica evoluția ulterioară anului 2005 (momentul eliminării sistemului de cote) s-au analizat determinanții ponderii exporturilor în cifra de afaceri între 2008 și 2017 pentru industria textilă. Fiind un sector care utilizează forța de muncă intensiv⁵⁴, un impact notabil ar putea veni din partea costurilor cu forța de muncă, respectiv din majorările succesive importante ale salariului minim⁵⁵. Graficul D prezintă evoluția ponderii exporturilor în cifra de afaceri și pe cea a salariului minim brut între anii 2008 și 2017. Se remarcă faptul

⁵⁴ O caracteristică semnificativă chiar și în cazul firmelor exportatoare (după cum s-a arătat anterior).

⁵⁵ În 2019, salariul mediu brut lunar aferent grupei „fabricarea articolelor de îmbrăcăminte”, care angajează peste 50 la sută dintre salariații din industria textilă, a fost de 2 829 lei, fiind sectorul (CAEN Rev. 2, 2 cifre) cu cel mai mic nivel al salariului mediu brut din cadrul industriei prelucrătoare. Grupele fabricarea produselor textile (reprezentând circa 1/5 dintre salariații industriei textile) și prelucrarea pieilor/blănurilor etc. (în jur de 1/4 din salariații industriei textile) au avut un salariu mediu brut în anul 2019 de 3 335 de lei și, respectiv, 3 013 lei. Nivelul salariului minim brut în 2019 a fost de 2 080 lei.

că, odată cu creșterea salariului minim, ponderea exporturilor în cifra de afaceri a companiilor din industria textilă s-a redus semnificativ, fenomen întrerupt temporar de criza economică globală din 2008.

Notă: Agregatul denumit „industria textilă” cuprinde grupele: fabricarea produselor textile, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și prelucrarea pieilor/blănurilor.

Sursa: INS, calcule BNR

Grafic D
Ponderea exporturilor în cifra de afaceri aferentă firmelor exportatoare din industria textilă și evoluția salariului minim

În vederea analizei mai aprofundate a relației dintre competitivitate și costurile cu forța de muncă în industria textilă s-a estimat un model *panel* care explică evoluția ponderii exporturilor în cifra de afaceri în intervalul 2008-2017⁵⁶ din punct de vedere al dinamicii costurilor de producție. Tabelul B prezintă un sumar al rezultatelor. Acestea indică faptul că, în cazul firmelor exportatoare, o majorare cu 100 de lei a salariului minim brut este corelată cu o reducere a ponderii exporturilor în cifra de afaceri de aproximativ 1,1 puncte procentuale. Se mai observă că firmele cu acționariat străin au în medie o pondere a exporturilor în cifra de afaceri mai mare cu aproximativ 7 puncte procentuale decât firmele cu acționariat autohton. Relevant sunt, de asemenea, creșterile cheltuielilor cu materiile prime, dar impactul (negativ) al acestora asupra exporturilor este unul mai redus. Se remarcă și faptul că indicele de concentrare Herfindahl-Hirschman⁵⁷, calculat pentru numărul de salariați (HHI_sal), nu este semnificativ în explicarea ponderii exporturilor în cifra de afaceri. Lipsa de semnificație statistică poate fi pusă pe seama lipsei de variabilitate a indicelui Herfindahl-Hirschman, acesta menținându-se la valori reduse pe toată durata intervalului analizat⁵⁸.

Estimările indică, astfel, faptul că industria textilă din România este un sector unde competitivitatea este corelată semnificativ cu evoluția costurilor, în principal a celor cu forța de muncă, în condițiile existenței unei piețe domestice cu o concentrare redusă și care nu este în măsură să se adapteze creșterilor costurilor de producție prin ajustarea marjei de profit⁵⁹. Predominanța în industria textilă a unor companii cu o cotă redusă de piață, i.e. firme de dimensiuni mici și mijlocii⁶⁰, pe fondul utilizării intensive a forței de muncă și al unor câștiguri salariale reduse, dar și existența muncii informale (Ajder et al., 2018) conferă sectorului industriei textile un caracter neattractiv din punct de vedere al potențialilor salariați⁶¹.

⁵⁶ Subeșantion al perioadei analizate pentru care au fost disponibile date mai detaliate.

⁵⁷ Indicele Herfindahl-Hirschman măsoară gradul de concentrare/nivelul de competitivitate al unei piețe/sector, luând valori între 0 (nivel de concentrare extrem de redus/piață competitivă) și 1 (nivel de concentrare extrem de ridicat/piață monopolizată). În cazul de față, indicele Herfindahl-Hirschman este calculat în funcție de proporția (la patrat) a numărului de salariați ai unei firme raportat la totalul salariaților din sectorul CAEN, 2 cifre, respectiv.

⁵⁸ Valorile înregistrate între 2008 și 2017 se plasează sub 0,1, ceea ce indică o concentrare extrem de redusă din punct de vedere al numărului de salariați în industria textilă. Acest nivel de concentrare poate fi însă explicat inclusiv prin utilizarea subcontractorilor, element pe care prezența casetă nu îl analizează empiric.

⁵⁹ Casetă 1 „Marjele comerciale în sectorul real” (*Raport asupra inflației*, august 2018) tratează, printre altele, subiectul asocierii dintre marjele comerciale și concentrarea (nivelul de competiție) pe o anumită piață. Aceeași casetă discută și limitările utilizării indicelui Herfindahl-Hirschman.

⁶⁰ Probabilitatea reprezentării sindicale a salariaților din companiile mici și mijlocii este foarte redusă (Biroul Internațional al Muncii, 1997).

⁶¹ Exemplul din presă sunt numeroase: Economica.net (2014), accesat la adresa: https://www.economica.net/tot-mai-multi-angajati-din-textile-abandoneaza-munca-multa-pe-bani-putini-oricat-de-disperati-ar-fi_84262.html sau Economica.net (2017), accesat la adresa: https://www.economica.net/cele-mai-multe-locuri-de-munca-vacante-astazi-in-romania-sunt-pentru-muncitori-necalificati-in-fabirci-de-confectii_134428.html.

	EX (% CA)	EX (% CA)
salariu minim (000)	-10,93*** (-7,67)	-10,74*** (-7,41)
cheltuieli materii prime (% CA)		-0,47*** (-31,22)
datorii (% CA)		-0,09*** (-6,16)
acționariat străin (=1)		6,66*** (11,74)
HHI_sal		400,74 (0,92)

Valori test t în paranteze, * p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001

Notă: Agregatul denumit „industria textilă” cuprinde grupele: fabricarea produselor textile, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și prelucrarea pieilor/blâñurilor. Toate observațiile sunt ponderate cu numărul de salariați al firmei respective, iar eroile standard sunt robuste. Modelul conține efecte fixe de timp și sector CAEN, 2 cifre, controlând de asemenea pentru județul unde firma are sediul. Variabila dependență este ponderea exporturilor în cîrfă de afaceri, EX (% CA). Variabila „salariu minim” reprezintă nivelul salariului minim brut pe țară, exprimat în mii de lei, „cheltuieli materii prime” reprezintă cheltuielile cu materialele prime, exprimate ca pondere în cîrfă de afaceri (CA), „datorii” reprezintă datoriile totale ale firmei către bănci și IFN, exprimate ca pondere în cîrfă de afaceri, „acționariat străin” este o variabilă de tip binar (1=acționariat străin, 0=acționariat autohton), HHI este indicele de concentrare Herfindahl-Hirschman, calculat în funcție de numărul de salariați. În eșantion, s-au luat în considerare doar firmele exportatoare.

Sursa: Ministerul Finanțelor, estimări BNR

Tabel B

Rezultatele estimărilor privind competitivitatea prin costuri a industriei textile

În concluzie, industria textilă s-a poziționat începând cu anul 2005 pe o traectorie descrescătoare din mai multe puncte de vedere (volum al producției, număr al salariaților și performanțe comerciale). Declinul relativ a avut drept factor declanșator un episod major de liberalizare comercială, prin eliminarea sistemului de cote de import în 2005, urmat de o deteriorare treptată a competitivității, pe fondul creșterii costurilor cu forța de muncă, dar și a celor cu materiile prime, companiile din industria textilă nefind pregătite a se adapta acestor șocuri susținute. Dimensiunea redusă a companiilor românești, competiția puternică în cadrul acestui sector, dependența pronunțată de forța de muncă (ieftină) și, implicit, lipsa unor economii de scară care să permită o scădere a costurilor au contribuit la performanțele modeste ale sectorului. Deși caseta de față încearcă o descriere cât mai amplă a tendințelor din industria textilă, aceasta nu analizează empiric factori precum integrarea în lanțurile de valoare adăugată sau avantajul comparativ al firmelor din România față de producătorii din economiile emergente, care pot constitui fiecare în parte subiectul unor cercetări de sine stătătoare.

Referințe

- Ajder, C., Musiolek, B., Stoiciu, V. – „Country Profile Romania 2018”, Clean Clothes Romania & Friedrich Ebert Stiftung, 2018
- Asuyama, Y., Chhun, D., Fukunishi, T., Neou, S., Yamagata, T. – „Firm Dynamics in the Cambodian Garment Industry: Firm Turnover, Productivity Growth, and Wage Profile under Trade Liberalization”, IDE Discussion Paper No. 268, 2010
- Biroul Internațional al Muncii – „ILO Highlights Global Challenge to Trade Unions”, 1997, accesat la adresa: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_008032
- Frederick, S., Staritz, C. – „Developments in the Global Apparel Industry after the MFA Phaseout, Sewing Success? Employment, Wages, and Poverty following the End of the Multi-fibre Arrangement”, The World Bank, 2012
- Levinsohn, J., Petrin, A. – „Estimating Production Functions Using Inputs to Control for Unobservables”, *The Review of Economic Studies*, 70(2), 2003, pp. 317-341

- OECD, WTO, IDE-JETRO – „Aid for Trade and Value Chains in Textiles and Apparel”, 2013
- Palpacuer, F., Gibbon, P., Thomsen, L. – „New Challenges for Developing Country Suppliers in Global Clothing Chains: A Comparative European Perspective”, World Development, March, 33(3), 2005, pp. 409-430
- Plank, L., Rossi, A., Staritz, C. – „Workers and Social Upgrading in «Fast Fashion»: The Case of the Apparel Industry in Morocco and Romania”, ÖFSE Working Paper, No. 33, Austrian Foundation for Development Research (ÖFSE), Vienna, 2012
- Plank, L., Staritz, C. – „Global Competition, Institutional Context, and Regional Production Networks: Up- and Downgrading Experiences in Romania’s Apparel Industry”, ÖFSE Working Paper, No. 50, Austrian Foundation for Development Research (ÖFSE), Vienna, 2014
- Prasad, A., Sonali, J.-C. – „The Impact on India of Trade Liberalization in the Textiles and Clothing Sector”, IMF Working Paper WP/05/214, 2005
- Staritz, C. – „Apparel Exports – Still a Path for Industrial Development? Dynamics in Apparel Global Value Chains and Implications for Low-income Countries”, ÖFSE Working Paper, No. 34, Austrian Foundation for Development Research (ÖFSE), Vienna, 2012

2.3. Evoluții fiscale

În contextul economic excepțional determinat de pandemia COVID-19, ponderea în PIB a deficitului bugetului general consolidat măsurat conform metodologiei SEC 2010 a consemnat o adâncire de proporții în anul 2020 (+4,9 puncte procentuale comparativ cu 2019), până nivelul de 9,2 la sută din PIB, depășind astfel precedentul record din 2009 (9,1 la sută din PIB), atins în contextul crizei financiare globale. Deficitul bugetului general consolidat calculat conform metodologiei naționale (*cash*) s-a situat pe un palier superior, înregistrând un nivel de 9,7 la sută din PIB (față de 4,6 la sută din PIB în 2019). Ecartul favorabil între deficitul SEC 2010 și cel conform metodologiei naționale este explicat de existența unui volum considerabil de taxe și impozite amânate la plată (12,2 miliarde lei, circa 1,2 la sută din PIB), a căror încasare efectivă ar urma să se producă în anii următori, dar care, în conformitate cu metodologia SEC 2010, sunt înregistrate în veniturile bugetului consolidat din 2020, dat fiind că sunt asociate activității economice din anul respectiv. Volumul ridicat al acestor taxe amânate la plată mai mult decât compensează influențele de sens contrar asupra ecartului dintre deficitul SEC 2010 și cel conform metodologiei naționale, precum cele având drept surse cheltuielile de apărare, înregistrarea unor obligații de plată în baza sentințelor judecătorești (a căror achitare efectivă urmează a fi realizată eșalonat pe parcursul anilor următori) ori înregistrarea drept transferuri de capital a unor împrumuturi și garanții acordate în 2020⁶².

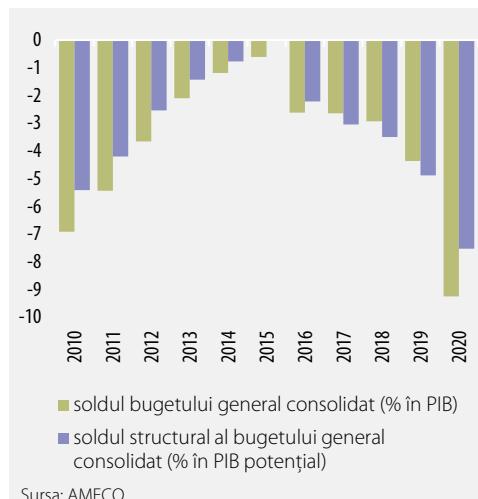
Adâncirea din 2020 a deficitului bugetului general consolidat are deopotrivă surse ciclice și structurale. Conform celor mai recente evaluări ale Comisiei Europene, acțiunea stabilizatorilor automati a contribuit la majorarea ponderii în PIB a deficitului

⁶² Conform notificării EDP din aprilie 2021, cheltuielile militare SEC 2010 le-au depășit pe cele *cash* cu 2,44 miliarde lei (0,23 la sută din PIB), în contextul livrărilor de echipamente militare în baza sumelor achitate în avans în anii anteriori. Cheltuielile SEC 2010 includ de asemenea obligații de plată în baza unor sentințe judecătorești de 2,8 miliarde lei (0,27 la sută din PIB), iar clasificarea drept improbabil a fi rambursat a unui împrumut către Unifarm, considerarea drept exigibile a unor garanții acordate TAROM și Blue Air, precum și înregistrarea unui provizion legat de garanțile acordate în cadrul programului „IMM Invest” determină înregistrarea în cheltuielile SEC 2010 a unor transferuri de capital de circa 1,67 miliarde lei (0,16 la sută din PIB).

bugetului general consolidat cu 2,2 puncte procentuale, în condițiile evoluției ciclice extrem de nefavorabile înregistrate în 2020⁶³. Deficitul bugetului ajustat ciclic, exprimat ca pondere în PIB potențial nominal, a crescut cu 2,7 puncte procentuale în 2020, atingând un nivel de 7,5 la sută, Grafic 1.32. Aceasta implică faptul că politica fiscal-bugetară a avut în 2020 un caracter puternic stimulativ (prin urmare, de natură anticiclică), impulsul fiscal (măsurat prin dinamica deficitului primar ajustat ciclic) fiind de circa 2,4 puncte procentuale. Impulsul fiscal stimulativ este explicat în principal

de măsurile de sprijin și cheltuielile suplimentare din sectorul de sănătate în context pandemic⁶⁴, dar este atribuibil și altor creșteri de cheltuieli (de exemplu efectul propagat al creșterii cu 15 la sută a punctului de pensie în septembrie 2019 și, respectiv, cu 14 la sută în septembrie 2020), precum și unor reduceri de taxe și impozite decise anterior declanșării pandemiei (eliminarea supraaccizei la combustibili, eliminarea taxei pe activele bancare, modificări la nivelul bazei de impozitare pentru contribuțiiile sociale datorate de salariații cu timp parțial de muncă).

Grafic 1.32
Soldul bugetului general consolidat

România este subiectul unei proceduri de deficit excesiv demarate în februarie 2020 în baza depășirii de către deficitul bugetar, încă din 2019, a nivelului de referință de 3 la sută din PIB aferent brațului corectiv al Pactului de stabilitate și creștere. Recomandarea inițială a Comisiei Europene viza corecția deficitului excesiv până la finele anului 2022, însă contextul macroeconomic excepțional determinat de pandemie și activarea ulterioară a clauzei generale derogatorii a Pactului de stabilitate și creștere⁶⁵ a făcut ca recomandarea în cauză să își fi pierdut relevanța. Noua recomandare formulată de Comisia Europeană⁶⁶ vizează corecția deficitului excesiv până cel târziu la finele anului 2024, în linie cu angajamentul formulat de autoritățile române în Strategia fiscal-bugetară pentru perioada 2021-2023 și Programul de convergență 2021-2024.

⁶³ Conform evaluărilor Comisiei Europene, contracția PIB din anul 2020 a determinat transformarea excesului de cerere de 1,6 la sută din PIB potențial înregistrat în 2019 într-un deficit de cerere de 5,3 la sută în 2020.

⁶⁴ Impactul pachetului de sprijin asupra deficitului bugetar conform SEC 2010 reprezintă circa 1,6 la sută din PIB. La nivelul cheltuielilor bugetare, măsurile active (indemnizații acordate pe perioada suspendării contractului individual de muncă ori a reducerii numărului de ore lucrate, indemnizații acordate liber-profesioniștilor, indemnizații acordate părinților pentru supravegherea copiilor pe perioada închiderii unităților de învățământ, decontarea unei părți a salariului brut al angajaților menținuți în muncă etc.) au însumat circa 0,76 la sută din PIB, iar cheltuielile suplimentare din sectorul de sănătate (achiziții de echipamente medicale, materiale sanitare, medicamente și reactivi, stocuri medicale de urgență, prime și stimulente de risc) au reprezentat circa 0,65 la sută din PIB. Alte cheltuieli determinate de pandemie (în principal legate de exigibilitatea garanțiilor acordate ori ștergerea unor datorii) au adăugat aproximativ 0,2 la sută din PIB. Pe partea veniturilor bugetare, reducerile de venituri asociate cu bonificațiile acordate pentru plata la scadență a impozitului pe profit și pe veniturile microîntreprinderilor și scutirea sectorului HoReCa de la plata impozitului specific (-1,07 miliarde lei) sunt mai mult decât compensează granturi extraordinare primite în cursul anului 2020 de la Comisia Europeană pentru acoperirea unor măsuri de sprijin (+1,22 miliarde lei).

⁶⁵ Dezactivarea clauzei generale derogatorii este așteptată să aibă loc în 2023 (COM(2021)500 final, Brussels, 2.6.2021).

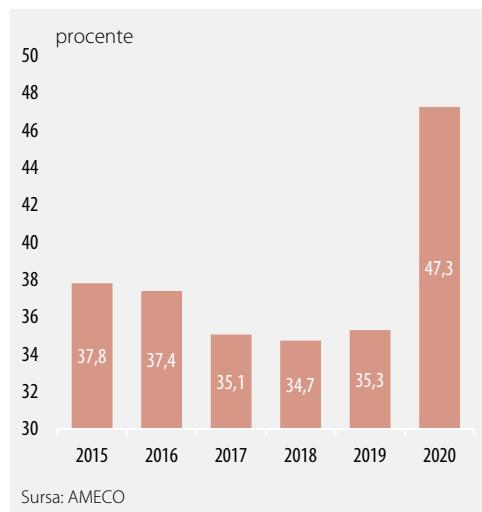
⁶⁶ COM(2021) 530 final, Brussels, 2.6.2021.

Veniturile și cheltuielile bugetului general consolidat exprimate ca procent în PIB s-au majorat în 2020 cu 1,3 și, respectiv, 6,2 puncte procentuale, circa 0,6 puncte procentuale din majorarea consemnată în cazul ambelor componente fiind asociată creșterii volumului fondurilor europene care tranzitează bugetul general consolidat (inclusiv transferurile extraordinare în contextul pandemiei).

Veniturile din taxe și impozite (inclusiv contribuții sociale, exclusiv contribuții sociale imputate⁶⁷⁾ exprimate ca pondere în PIB au consemnat o creștere cu 0,3 puncte procentuale (de la 26 la sută în 2019 la 26,3 la sută în 2020), datorată integral componentei de contribuții sociale (+0,6 puncte procentuale), în condițiile în care dinamica salarială a rămas în mod semnificativ pozitivă, iar măsurile de sprijin adoptate de autorități au făcut ca numărul de salariați să înregistreze o reducere modestă

relativ la contracția înregistrată de PIB în anul 2020. Evoluția favorabilă a veniturilor din contribuții sociale a compensat integral reducerile consemnate la nivelul veniturilor asociate impozitelor pe venit și avere (-0,1 puncte procentuale) și al celor din taxe pe producție și importuri (-0,2 puncte procentuale). Veniturile nefiscale (exclusiv transferurile curente și de capital de la UE) exprimate ca pondere în PIB au înregistrat o creștere cu 0,3 puncte procentuale, restul fiind atribuibil evoluției contribuților sociale imputate (+0,1 puncte procentuale).

Grafic 1.33
Ponderea datoriei publice în PIB

În cazul cheltuielilor bugetare exprimate ca pondere în PIB, cele primare au crescut cu 5,9 puncte procentuale, iar cele cu dobânzile (reflectând îndatorarea crescândă), cu 0,3 puncte procentuale. Cea mai importantă majorare s-a înregistrat la nivelul cheltuielilor cu transferurile sociale (+1,6 puncte procentuale), în principal ca efect al creșterilor ample ale punctului de pensie din septembrie 2019 și septembrie 2020, dar și al înregistrării în această categorie a unei părți din măsurile de sprijin acordat în context pandemic (repräsentând circa 0,2 la sută din PIB). Alte majorări de ampolare s-au consemnat la nivelul investițiilor publice (+1,1 puncte procentuale), reflectând creșterea semnificativă a volumului proiectelor de investiții cu finanțare din fonduri europene, dar și în ceea ce privește cheltuielile salariale (+0,9 puncte procentuale), subvențiile (+0,6 puncte procentuale), transferurile de capital (+0,6 puncte procentuale) și consumul intermediar (+0,4 puncte procentuale) –, categorii ce reflectă cea mai mare parte din cheltuielile suplimentare determinate de pandemie în sectorul de sănătate – și, respectiv, cele cu măsurile active (de salvagardare a ocupării și veniturilor).

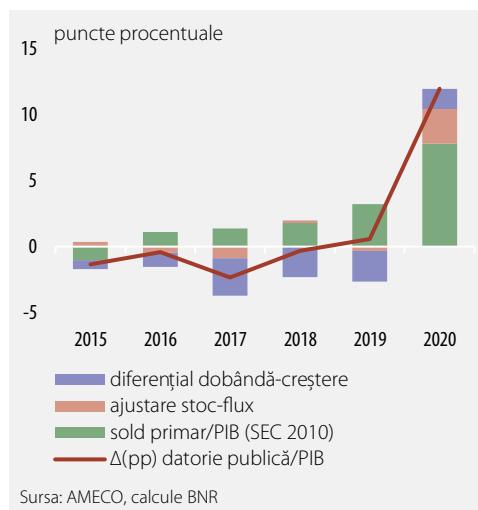
⁶⁷ Veniturile din contribuții sociale conform SEC 2010 includ o componentă de „contribuții sociale imputate”, ce corespunde beneficiilor sociale asigurate direct de către angajații din surse proprii, fără a fi creat un fond special în acest sens (pensile militare constituie un exemplu); contribuțiiile imputate sunt egale ca valoare cu contribuțiiile sociale care ar fi necesare pentru a acoperi beneficiile sociale acordate *de facto*, dar nu reprezintă încasări efective.

Ponderea în PIB a datoriei publice a crescut cu 12 puncte procentuale (de la 35,3 la sută în 2019 la 47,3 la sută la finele lui 2020), reflectând dimensiunea foarte ridicată a deficitului primar (7,8 la sută din PIB), apariția unui diferențial nefavorabil dobândă-creștere economică în condițiile contracției economiei și ale creșterii ratei

dobânzii implicate (calculată drept raport între cheltuielile cu dobânzile din 2020 și stocul de datorie de la finele anului anterior), dar și existența unei ajustări stoc-flux pozitive, în condițiile în care creșterea stocului datoriei publice (cu 125,7 miliarde lei) a depășit cu 28 de miliarde lei nivelul deficitului bugetului general consolidat SEC 2010. Ajustarea stoc-flux pozitivă este determinată de faptul că o parte semnificativă din veniturile înregistrate ca atare conform metodologiei SEC 2010 nu au fost încasate efectiv (cele 12,2 miliarde lei reprezentând taxe amânate la plată) și au trebuit

finanțate, dar și de impactul deprecierei leului asupra evaluării în monedă națională a stocului de datorie publică denumită în valută și de acumularea de lichidități în contul Trezoreriei statului (Grafic 1.34).

Ponderea datoriei publice deținute de nerezidenți a înregistrat o creștere semnificativă în anul 2020 (+4,6 puncte procentuale, de la 46,3 la sută la 50,9 la sută), același lucru întâmplându-se și în cazul stocului de datorie publică denumită în valută (+9,6 puncte procentuale, de la 42,7 la sută la 52,3 la sută). Emisiunile de obligațiuni denumite în euro pe piața externă au totalizat 8,8 miliarde euro, acestora adăugându-li-se emisarea de obligațiuni denumite în dolari SUA în sumă de 3,3 miliarde dolari SUA. Emisiunilor de obligațiuni în valută pe piața externă li s-a adăugat o emisiune de obligațiuni denumite în euro pe piața internă în quantum de 1,647 miliarde euro, dar și împrumutul de la Comisia Europeană obținut prin programul SURE (engl. *Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency*) în valoare de 3,039 miliarde euro. Toate emisiunile de obligațiuni de pe piața externă au vizat scadențe îndepărtate: astfel, emisiunile de obligațiuni denumite în euro au maturități de 9 ani (1 miliard euro), 10 ani (2 miliarde euro), 12 ani (1,4 miliard euro), 15 ani (1,3 miliard euro), 20 de ani (1,5 miliard euro) și 30 de ani (1,6 miliard euro), iar cele în dolari SUA au maturități de 10 ani (1,3 miliard dolari SUA) și 30 de ani (2 miliarde dolari SUA). Scadențele îndepărtate ale noilor emisiuni și volumul ridicat al acestora pe parcursul anului 2020 au condus la o creștere importantă a maturității medii a stocului de datorie publică, de la 6,9 ani la finele anului 2019 la 7,7 ani la sfârșitul anului 2020.

Grafic 1.34
Descompunerea variației
ponderii datoriei publice în PIB

Capitolul 2

Banca Națională a României în cadrul
Sistemului European al Băncilor Centrale,
organismelor și forurilor constituite
la nivelul UE

Calitatea României de stat membru al Uniunii Europene implică, printre altele, participarea instituțiilor și autorităților naționale, între care și Banca Națională a României, în cadrul organismelor și forurilor constituite la nivelul Uniunii, în funcție de specificul activității acestora. Astfel, Banca Națională a României este membră a Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC), alături de Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale din celelalte state membre ale UE. Organizarea, obiectivele și misiunile SEBC sunt prevăzute atât în cuprinsul Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, cât și în Protocolul privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene, anexat la acest Tratat.

Obiectivul principal al SEBC este menținerea stabilității prețurilor, în conformitate cu art. 127 alin. (1) și art. 282 alin. (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Fără a aduce atingere obiectivului privind stabilitatea prețurilor, SEBC sprijină politicile economice generale din Uniune, cu scopul de a contribui la realizarea obiectivelor acesteia.

Activitatea Băncii Naționale a României se desfășoară într-un cadru bine definit de legislația Uniunii Europene, care pune accentul pe respectarea independenței băncilor centrale naționale, acest concept incluzând patru tipuri de independență, respectiv funcțională, instituțională, personală și financiară. Principiul independenței băncilor centrale este prevăzut la art. 130 din Tratat după cum urmează: „În exercitarea competențelor și în îndeplinirea misiunilor și îndatoririlor care le-au fost conferite prin tratate și prin Statutul SEBC și al BCE, Banca Centrală Europeană, băncile centrale naționale sau membrii organelor lor de decizie nu pot solicita și nici accepta instrucțiuni din partea instituțiilor, organelor, oficiilor sau agenților Uniunii, a guvernelor statelor membre sau a oricărui alt organism. Instituțiile, organele, oficiile și agențile Uniunii, precum și guvernele statelor membre se angajează să respecte acest principiu și să nu încerce să influențeze membrii organelor de decizie ale Băncii Centrale Europene sau ale băncilor centrale naționale în îndeplinirea misiunii lor”.

Fiecare stat membru trebuie să asigure, conform art. 131 din Tratat, compatibilitatea legislației sale interne, inclusiv a Statutului băncii sale centrale, cu tratatele și cu Statutul SEBC și al Băncii Centrale Europene.

1. Participarea BNR la structurile europene

BNR participă, prin reprezentanții săi, la o serie de structuri și substructuri de lucru ale organismelor europene prezентate în continuare.

Ca urmare a alertei globale privind situația epidemiologică, emisă de Organizația Mondială a Sănătății în data de 30 ianuarie 2020, luând în considerare și măsurile impuse de celelalte bănci centrale din statele membre ale Uniunii Europene, Banca

Națională a României a decis în luna februarie limitarea deplasărilor în străinătate în interesul serviciului pentru personalul său. Din cauza pandemiei generate de virusul SARS-CoV-2 în Europa, începând cu luna martie 2020 o serie de reuniuni ale diferitelor formațiuni de lucru s-au anulat/reprogramat, iar ulterior s-au desfășurat prin mijloace de comunicare la distanță pe tot parcursul anului 2020 și în prima parte a anului 2021. Având în vedere problematica deosebit de importantă aflată pe agenda instituțiilor europene, generată de criza sanitată, reuniunile planificate inițial pentru anul 2020 au fost completate de multe alte ședințe *ad hoc*.

1.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE

Guvernatorul BNR participă la reuniunile trimestriale ale Consiliului General al BCE. Acesta face analiză și decizie a avut pe agenda în anul 2020 teme precum: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică, principalele evoluții monetare, financiare și fiscale din zona euro și non-euro; (ii) caracteristicile politicilor monetare adoptate de statele membre ale UE din afara zonei euro; (iii) respectarea de către băncile centrale membre ale SEBC a interdicțiilor de finanțare monetară și de acces privilegiat prevăzute la art. 123 și 124 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene; (iv) aderarea Bulgariei și Croației la Mecanismul Cursului de Schimb (MCS) II și la Uniunea Bancară.

1.2. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componență extinsă

În ceea ce privește mecanismul de formulare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale comitetelor SEBC, contribuind la elaborarea și implementarea deciziilor Consiliului General și ale Consiliului Guvernatorilor BCE. Aceste structuri, împreună cu substructurile aferente din cadrul SEBC, asigură un cadru de discuție pentru mecanismul de elaborare a deciziilor și de analiză a evoluțiilor din domeniile lor de competență. Consiliul de administrație al BNR acordă o importanță deosebită reprezentării instituției în structurile și substructurile SEBC, monitorizând atent toate aspectele care decurg din această activitate.

Reuniunile comitetelor SEBC au loc, de regulă, la sediul BCE. Dar, potrivit cutumei, o dată pe an reuniunea se poate desfășura într-un stat membru al UE, la invitația băncii centrale naționale din statul respectiv. Având în vedere măsurile adoptate în toate statele membre ale Uniunii Europene pentru limitarea și prevenirea îmbolnăvirii cu virusul SARS-CoV-2, toate reuniunile de lucru derulate din luna martie 2020 până în prezent au avut loc prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță.

1.3. Participarea BNR la Comitetul European pentru Risc Sistemnic

În cursul anului 2020 activitatea Comitetului European pentru Risc Sistemnic (CERS) s-a concentrat în primul rând pe identificarea, monitorizarea și evaluarea riscurilor la adresa stabilității financiare determinate de criza declanșată de pandemia COVID-19. În acest sens, conform mandatului, CERS a emis o serie de recomandări ca răspuns la efectele acesteia:

- Recomandarea CERS/2020/4 din 6 mai 2020 privind riscul de lichiditate în cadrul fondurilor de investiții;
- Recomandarea CERS/2020/6 din 25 mai 2020 privind riscurile de lichiditate rezultate din apelurile în marjă;
- Recomandarea CERS/2020/7 din 27 mai 2020 privind restricțiile aplicabile distribuirilor pe durata pandemiei COVID-19;
- Recomandarea CERS/2020/8 din 27 mai 2020 privind monitorizarea implicațiilor asupra stabilității financiare ale moratoriilor privind datorile, precum și ale schemelor de garanții publice și ale altor măsuri de natură fiscală adoptate pentru a proteja economia reală ca răspuns la pandemia COVID-19;
- Recomandarea CERS/2020/15 din 15 decembrie 2020 de modificare a Recomandării CERS/2020/7 privind restricțiile aplicabile distribuirilor pe durata pandemiei COVID-19.

În paralel cu acțiunile de răspuns la efectele pandemiei, CERS și-a continuat activitatea asupra priorităților pe termen mediu. În acest sens, a publicat un *Raport* privind riscurile la adresa stabilității financiare determinate de schimbările climatice și o recomandare menită să ajute la identificarea entităților individuale și a conexiunilor dintre ele – Recomandarea CERS/2020/12 din 24 septembrie 2020 privind identificarea entităților juridice.

BNR a fost implicată în activitatea CERS atât la nivelul forului decizional, prin participarea guvernatorului, în calitate de membru cu drept de vot, și a unui viceguvernator, în calitate de membru fără drept de vot, la reunurile Consiliului General al CERS, cât și la nivel tehnic, având reprezentanți în structurile de lucru, inclusiv în Comitetul Consultativ Tehnic. Reprezentanții BNR au făcut parte din grupuri de lucru și echipe de evaluare care au contribuit la formularea răspunsului CERS la situația extraordinară creată de apariția pandemiei COVID-19.

1.4. Participarea BNR la activități de cooperare tehnică

Băncile centrale naționale membre ale SEBC sunt angajate ferm în activități de cooperare tehnică, pe care le consideră un pilon important al activității lor internaționale. Cooperarea tehnică este coordonată în cadrul SEBC la nivelul Working Group on Central Bank Cooperation, structură creată sub egida International Relations Committee. Având scopul de a contribui la realizarea stabilității monetare și financiare la nivel internațional, cooperarea tehnică îmbracă diverse forme – transfer de expertiza, împărtășirea celor mai bune practici, sprijin pentru creșterea capacității băncilor centrale beneficiare în îndeplinirea funcțiilor și mandatului acestora – și include seminarii, misiuni de experți, vizite de studiu, detașări de experți sau programe de pregătire. În dialogul cu partenerii beneficiari se urmăresc adaptarea cunoștințelor transferate la circumstanțele locale și identificarea în comun a celor mai bune soluții la problemele acestora.

În calitate de membră a SEBC, BNR participă la activitatea de cooperare tehnică prin acordarea de asistență tehnică băncilor centrale din statele candidate și potențial candidate la UE, precum și din alte state aflate în vecinătatea UE sau din constituенța FMI/BM din care România face parte (Caseta 6).

Casetă 6. Cooperarea tehnică

BNR acordă asistență tehnică atât prin parteneriate încheiate cu alte bănci centrale membre ale SEBC, cât și la nivel bilateral, pe baza unor solicitări ale băncilor centrale beneficiare. Cooperarea cu alte bănci centrale din SEBC, dar și cu BCE și Comisia Europeană se concentrează pe implementarea unor proiecte de asistență tehnică finanțate de UE, între care un loc important îl ocupă proiectele de înfrățire instituțională – *twinning*⁶⁸.

În cadrul asistenței tehnice pe baze bilaterale acordate la cerere, de către BNR, un exemplu este sprijinul activ furnizat de-a lungul timpului Băncii Naționale a Moldovei (BNM) într-o serie de domenii specifice. Pe parcursul anului 2020 cooperarea cu BNM a continuat în vederea finalizării unui nou Acord de cooperare între BNM și BNR⁶⁹. Acesta extinde cooperarea dintre cele două bănci centrale pentru consolidarea capacităților instituționale, în domenii precum supravegherea bancară, gestiunea situațiilor de criză, activitatea prestatelor de servicii de plată și a emitentilor de monedă electronică, infrastructurile pieței financiare, operațiunile cu numerar, prevenirea și combaterea contrafacerii și falsificării de monedă, statistică, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și supravegherea aplicării sanctiunilor internaționale incidente domeniului finanțiar-bancar. Semnarea noului Acord de Cooperare dintre BNM și BNR, de către guvernatorii celor două bănci centrale, a avut loc la București la data de 11 iunie 2021. De asemenea, BNR a acordat acesteia asistență tehnică pe termen mediu prin intermediul unui expert în domeniul supravegherii bancare, cu finanțare prin Programul „High Level Advisors for the Republic of Moldova”. Pe parcursul proiectului, cu o durată de 120 de zile lucrătoare și finalizat în luna aprilie 2020, activitatea s-a concentrat pe dezvoltarea capacității BNM de implementare a unui ciclu complet al Procesului de supraveghere și evaluare („Supervisory Review and Evaluation Process – SREP”) și elaborarea rapoartelor aferente.

În cursul anului 2020 BNR a fost implicată în acordarea de asistență tehnică în cadrul unor proiecte de *twinning* finanțate de Uniunea Europeană, astfel:

- în calitate de partener junior, alături de Deutsche Bundesbank (lider de proiect) și Banca Națională a Croației (partener junior), în proiectul de *twinning* dedicat Băncii Naționale a Serbiei, intitulat „Strengthening of the Institutional Capacities of the National Bank of Serbia (NBS) in the Process of EU Accession”. În cadrul acestuia, experții BNR au acordat asistență în domeniile: modelare și prognoze macroeconomice, managementul rezervelor valutare, comunicare în procesul de integrare în UE, stabilitate finanțiară. Asistența s-a derulat prin

⁶⁸ *Twinning*-ul este un instrument de cooperare între administrațiile publice din statele membre ale UE și cele din țările beneficiare (țări candidate și potențial candidate la UE, dar și țări vizate de Politica Europeană de Vecinătate).

⁶⁹ Noul Acord de cooperare între BNM și BNR îl înlocuiește pe cel precedent, semnat în data de 27 iulie 2001, care a avut drept scop cooperarea privind schimbul reciproc de informații și desfășurarea de inspecții bancare în vederea creșterii eficienței și asigurării unei supravegheri bancare pe baze consolidate, ca urmare a multiplelor transformări în cadrul de reglementare aferent sectorului bancar, atât la nivel național, cât și internațional.

misiuni pe termen scurt la Belgrad ale unor experți BNR și vizite de studiu ale experților Băncii Naționale a Serbiei la București. Proiectul s-a încheiat cu succes în luna martie 2020;

- misiuni pe termen scurt ale unor experți pentru participarea la proiectul de *twinning* pentru Banca Albaniei „Enhancing Bank of Albania's Alignment with EU Acquis” în domeniile: stabilitate financiară, audit intern, pregătirea instituțională în perspectiva integrării europene. Proiectul s-a încheiat cu succes în luna ianuarie 2021;
- misiuni pe termen scurt ale unor experți pentru participarea la proiectul de *twinning* pentru Banca Națională a Macedoniei de Nord „Strengthening the Institutional Capacity of the National Bank of the Republic of North Macedonia (NBRNM) in the Process of its Accession to the ESCB” în domeniile: statistică, monitorizarea sistemelor de plăți, modelare și prognoze macroeconomice. Proiectul s-a încheiat cu succes în luna martie 2021.

Cooperarea tehnică a Băncii Naționale a României

Programul

High Level Advisors
for the Republic of Moldova

Banca Națională a Moldovei
domeniu: supraveghere bancară

Banca Națională a Serbiei
împreună cu: Deutsche Bundesbank și Banca Națională a Croației
domenii: modelare și prognoze macroeconomice, managementul rezervelor valutare, comunicare în procesul de integrare în UE, stabilitate financiară

Programul
Strengthening of the Institutional Capacities of the National Bank of Serbia (NBS) in the Process of EU Accession

Banca Națională a Serbiei

Programul

Programme for Strengthening the Central Bank Capacities in the Western Balkans with a View to the Integration to the European System of Central Banks

Banca Albaniei

domenii: stabilitate financiară, audit intern, pregătirea instituțională în perspectiva integrării europene

Programul
Enhancing Bank of Albania's alignment with EU Acquis

Banca Națională a Macedoniei de Nord

domenii: statistică, monitorizarea sistemelor de plăți, modelare și prognoze macroeconomice

Programul
Strengthening the Institutional Capacity of the National Bank of the Republic of North Macedonia (NBRNM) in the Process of its Accession to the ESCB

Figura A
Cooperarea tehnică a BNR

Din cauza crizei globale de sănătate generate de pandemia COVID-19, începând cu luna martie 2020 activitățile de asistență tehnică în cadrul proiectelor de *twinning* au fost adaptate la formatul *online*, cu respectarea angajamentelor asumate și obținerea rezultatelor prevăzute. Transferul de informații în noul format *online* a reprezentat o provocare atât pentru experți, cât și pentru beneficiari, aceasta fiind depășită prin efortul comun al ambelor părți și angajamentul față de implementarea cu succes a proiectelor.

În cadrul Programului de cooperare tehnică regională destinat băncilor centrale din Balcanii de Vest, intitulat „Programme for Strengthening the Central Bank Capacities in the Western Balkans with a View to the Integration to the European System of Central Banks”, din cauza caracteristicilor acestuia majoritatea activităților bilaterale, precum și seminariile programate a avea loc în perioada martie-decembrie 2020 au fost reprogramate pentru anul 2021. Primele activități *online* din cursul anului 2021, în beneficiul Băncii Naționale a Serbiei, pe tema rezoluției bancare, au avut loc în luna aprilie 2021.

1.5. Participarea BNR la structuri și substructuri de lucru ale Autorității Bancare Europene

BNR, în calitate de autoritate de reglementare și supraveghere a sectorului bancar din România, este membră a Autorității Bancare Europene (ABE), autoritate independentă a UE care are ca obiectiv asigurarea unui nivel eficient și consecvent de reglementare și supraveghere prudențială în întregul sector bancar din UE. În această calitate, BNR participă la procesul decizional al autorității, precum și în cadrul formațiunilor de lucru constituite la nivelul acesteia. Astfel, în perioada de referință, BNR a participat la o serie de structuri și substructuri de lucru ale ABE, respectiv:

- la Consiliul supraveghetorilor, Comitetul de rezoluție;
- la alte structuri și substructuri, precum: Comitetul permanent pentru reglementări și politici, Comitetul permanent pentru contabilitate, raportări și audit, Comitetul permanent pentru serviciile de plată, Comitetul permanent pentru combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, Grupul de revizuire, Subgrupul privind supravegherea continuă, Subgrupul privind securitățile și obligațiunile garantate, Subgrupul guvernanță și remunerare, Subgrupul pentru lichiditate, Subgrupul pentru pregătirea planificării rezoluției, Grupul de lucru privind aspectele operaționale ale procesului de evaluare în scopul rezoluției, Grupul de lucru special pentru testarea la stres, Grupul de lucru special pentru studiul de impact, Grupul de lucru special privind supravegherea riscului în domeniul tehnologiei informației;
- la colegele de supraveghere.

1.6. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE

Având în vedere situația generată de pandemia COVID-19, în perioada martie-decembrie 2020 și în prima parte a anului 2021 majoritatea reuniunilor formațiunilor de lucru, la nivelul Consiliului UE și al CE, s-au organizat prin mijloace de comunicare la distanță. Dintre cele mai importante formațiuni de lucru la care BNR a participat, la diferite niveluri ierarhice, menționăm:

- participarea la ședințele Comitetului Economic și Financiar, reprezentarea fiind la nivel de viceguvernator;
- participarea, împreună cu reprezentanți ai MF și/sau ai altor instituții ale statului, la reuniunile diverselor formațiuni de lucru la nivelul Consiliului UE și al CE care abordează tematici aflate în strânsă legătură cu domeniile de competență ale băncii centrale (Comitetul pentru Servicii Financiare, Grupul de lucru privind serviciile financiare,

Comitetul privind statisticile monetare, financiare și ale balanței de plăți, Grupul de experți privind activitatea bancară, de plăți și asigurări, Grupul de experți privind prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, Grupul de experți privind serviciile financiare de retail, Grupul de lucru *ad hoc* privind consolidarea Uniunii Bancare, Grupul de experți în domeniul falsificărilor monedei euro etc.).

În anul 2020 și în prima parte a anului 2021, pentru pregătirea participării ministrului finanțelor la reuniunile Consiliului UE (ECOFIN)⁷⁰, la solicitarea MF, BNR a transmis propuneri de elemente de poziție sau aspecte de context, pe teme precum: Comunicarea CE „Abordarea problemei creditelor neperformante în urma pandemiei de COVID-19”⁷¹, raportul de progres al Președinției Germaniei la Consiliul UE referitor la consolidarea Uniunii Bancare, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului.

1.7. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației Uniunii Europene

a) Preluarea și aplicarea reglementelor UE

Regulamentele UE sunt acte juridice obligatorii care se aplică direct în fiecare stat membru, fără a fi necesară transpunerea în legislația națională. BNR, în calitate de instituție cu atribuții de reglementare și supraveghere, urmărește cu regularitate baza de date a Comisiei Europene (Eur-lex), în vederea identificării reglementelor UE aplicabile domeniului său de activitate. Lista acestora se transmite către Ministerul Afacerilor Externe și se postează pe website-ul BNR, pentru informarea corespunzătoare a instituțiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a băncii centrale.

b) Informarea CE în legătură cu transpunerea legislației UE

În perioada de referință, BNR a transmis Ministerului Afacerilor Externe, pentru notificarea CE, legislația de transpunere și tabelul de concordanță corespunzător tuturor articolelor dintr-o serie de directive care intră în aria de responsabilitate a băncii centrale.

În cursul anului 2020, BNR a participat, alături de alte instituții cu responsabilități în domeniu, la procesul de transpunere a directivelor privind: (i) prevenirea utilizării sistemului finanțier în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului; (ii) rangul instrumentelor de datorie negarantate în ierarhia creațelor în caz de insolvență; (iii) modificarea Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea,

⁷⁰ Întrunirea Consiliului ECOFIN informal, care ar fi trebuit organizată de către Președinția Croației la Consiliul UE în luna aprilie 2020, nu a mai avut loc. În schimb, cea organizată de către Președinția Germaniei la Consiliul UE a avut loc în perioada 11-12 septembrie 2020, cu prezență fizică numai a ministrilor de finanțe, pentru prima dată după luna februarie 2020, și cu respectarea unor măsuri stricte de sănătate. Pentru prima jumătate a anului 2021, Președinția Portugaliei la Consiliul UE a mutat reunirea ECOFIN informal, programată cutumiar pentru luna aprilie, în perioada 21-22 mai, aceasta având loc într-un format hibrid, atât cu prezență fizică a ministrilor de finanțe și a guvernatorilor băncilor centrale, cât și prin mijloace de comunicare la distanță.

⁷¹ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu și Banca Centrală Europeană (COM(2020) 822 final).

măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului; (iv) modificarea Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește capacitatea de absorbție a pierderilor și de recapitalizare a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și a Directivei 98/26/CE; (v) supravegherea prudentială a firmelor de investiții; (vi) emisiunea de obligațiuni garantate și supravegherea publică a obligațiunilor garantate; (vii) protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii; (viii) modificarea Directivei 2014/65/UE privind piețele instrumentelor financiare. Dintre acestea, a fost finalizată transpunerea Directivei (UE) 2017/2399 a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2017 de modificare a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește rangul instrumentelor de datorie negarantate în ierarhia creațelor în caz de insolvență, precum și a Directivei (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 2018 de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului finanțier în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE, pentru care măsurile naționale de execuție au fost notificate la Comisia Europeană.

1.8. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene

În conformitate cu atribuțiile sale statutare legate de rolul consultativ *ex ante* în relația instituțională cu autoritățile statului român, BNR este reprezentată la reuniunile Comitetului de coordonare a sistemului național de gestionare a afacerilor europene⁷², structură responsabilă cu procesul de pregătire a deciziilor și de adoptare a pozițiilor României în ceea ce privește problematica afacerilor europene, precum și la reuniunile de lucru interministeriale pe tema implementării Acordului de retragere a Marii Britanii din UE, coordonate de Ministerul Afacerilor Externe. Reprezentanții BNR au participat la reuniuni fizice în perioada ianuarie-februarie 2020, ulterior acestea fiind organizate prin mijloace de comunicare la distanță. La solicitarea MAE, pentru elaborarea situației centralizate pe plan național privind măsurile propuse la nivelul UE în contextul crizei COVID-19 și posibilele implicații/beneficii pentru România, BNR a furnizat informații referitoare la măsurile întreprinse pentru a atenua efectele negative ale crizei provocate de pandemia COVID-19 asupra populației și companiilor românești.

De asemenea, în cadrul etapei naționale a Semestrului european, BNR a participat la elaborarea Programului național de reformă, furnizând informații referitoare la acțiunile/măsurile propuse în acest document, aflate în aria sa de responsabilitate, precum și contribuind la rapoartele privind progresul în implementarea acestora.

⁷² Comitetul își desfășoară activitatea sub conducerea secretarului de stat pentru afaceri europene din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

2. Evoluții privind politicile economice și financiar-bancare la nivel european

Pe parcursul anului 2020 și în prima parte a anului 2021, BNR a continuat să fie implicată activ și să contribuie la discuțiile care au avut loc la nivel european în contextul mai larg al aprofundării Uniunii Economice și Monetare și al definitivării Uniunii Bancare și a Uniunii Piețelor de Capital. De asemenea, BNR a participat, potrivit competențelor sale, la derularea etapelor Semestrului european 2020 și ale Semestrului european 2021.

Activitățile la nivel european s-au concentrat atât în anul 2020, cât și în prima parte a anului 2021, pe atenuarea consecințelor economice, sociale și financiare negative importante generate de pandemia COVID-19. Criza provocată de pandemie poate reprezenta și o ocazie pentru implementarea unor măsuri structurale pentru multe state membre ale UE, inclusiv România, pentru a le poziționa într-o nouă paradigmă de creștere economică, mai sustenabilă, inovativă și mai rezilientă la şocuri. Un rol deosebit de important în acest sens este jucat de sprijinul coordonat la nivel european prin intermediul noului Cadru financiar multianual al UE pentru perioada 2021-2027 și al instrumentului „Next Generation EU”.

2.1. Semestrul european

Semestrul european 2020, parte componentă a conceptului de guvernanță economică la nivelul Uniunii Europene, a debutat la data de 17 decembrie 2019 prin prezentarea de către CE a Comunicării privind „Strategia anuală pentru 2020 privind creșterea durabilă” (ASGS⁷³).

Ținând seama de acțiunile prioritare prezentate de CE în ASGS 2020 și de recomandările specifice de țară 2019, autoritățile române au elaborat și transmis Comisiei Europene Programul național de reformă aferent anului 2020 (PNR), precum și Programul de convergență 2020 (PC). PNR și PC au ținut seama de contextul specific al pandemiei COVID-19 și de activarea clauzei derogatorii generale din cadrul Pactului de stabilitate și creștere la 20 martie 2020. Astfel, în cuprinsul PNR autoritățile au menționat faptul că va trebui avută în vedere ajustarea angajamentelor prevăzute în acest document, precum și a reperelor temporale de implementare a unor măsuri propuse, în funcție de evoluțiile situației generate de pandemie. De asemenea, PC a fost realizat ținând cont de orientările trasate de CE pentru elaborarea unui conținut mai restrâns al acestui tip de documente⁷⁴. Această flexibilitate a venit pe fondul dificultăților ridicate în a realiza o prognoză macroeconomică și bugetară credibilă pe termen mediu.

Pe baza PNR și PC, la data de 20 iulie 2020, Consiliul UE a adoptat recomandări specifice de țară. Astfel, România a primit 4 recomandări specifice care acoperă domeniul precum: politicile fiscal-bugetare, sistemul sanitar și de educație, piața forței de muncă, asigurarea de sprijin sub formă de lichidități pentru economie, administrația

⁷³ „Annual Sustainable Growth Strategy” înlocuiește Analiza Anuală a Creșterii și prezintă prioritățile economice și sociale generale pentru anul următor.

⁷⁴ Orizontul de timp acoperit de program nu a mai fost de 3 ani, cum se întâmpla în mod obișnuit în cadrul acestui tip de documente, ci de 1 an.

publică, politica economică în materie de investiții, cu accent pe cele privind tranziția verde și tranziția digitală.

La data de 17 septembrie 2020 a început cel de-al 11-lea Semestru european, odată cu lansarea de către CE a ASGS aferente anului 2021. Ulterior, în data de 18 noiembrie 2020, CE a publicat avizele privind proiectele de planuri bugetare pentru anul 2021, evaluarea generală a situației bugetare și orientarea politiciei fiscale pentru zona euro. Semestrul european 2021 va fi adaptat temporar pentru a fi coordonat cu Instrumentul de redresare și reziliență⁷⁵, CE încurajând statele membre să prezinte PNR și planurile naționale de redresare și reziliență⁷⁶ într-un singur document.

În ceea ce privește procedura privind dezechilibrele macroeconomice, CE a publicat, tot pe 18 noiembrie 2020, *Raportul privind mecanismul de alertă pentru anul 2021*. Documentul identifică statele membre în cazul cărora este necesară o examinare suplimentară (sub forma unei analize aprofundate⁷⁷), pentru a se evalua dacă acestea sunt afectate dedezchilibre care impun adoptarea unor măsuri de politică. CE a derulat analize aprofundate pentru 12 state membre⁷⁸, printre care și România, și a concluzionat că țara noastră se confruntă cu dezechilibre economice⁷⁹.

La data de 2 iunie 2021, CE a prezentat pachetul de documente de primăvară în cadrul Semestrului european 2021, care include, printre altele, și un proiect de recomandare a Consiliului UE pentru a pune capăt situației de deficit excesiv în România, în temeiul articolului 126(7) din TFUE⁸⁰. Potrivit proiectului de recomandare, România ar trebui să pună în aplicare pe deplin măsurile deja adoptate pentru anul 2021 și ar trebui să specifice și să pună în aplicare măsuri suplimentare necesare pentru corectarea deficitului excesiv până cel târziu în anul 2024⁸¹.

2.2. Evoluții privind instituirea unui Sistem European de Garantare a Depozitelor (SEGD)

Discuțiile au continuat la nivel tehnic și pe parcursul anului 2020 și în prima parte a anului 2021 în cadrul Grupului de lucru *ad hoc* al Consiliului privind consolidarea Uniunii Bancare⁸². Deși SEGD se adresează statelor membre ale Uniunii Bancare,

⁷⁵ Engl. *Recovery and Resilience Facility*.

⁷⁶ Documente guvernamentale care stabilesc acele priorități legate de reforme și investiții către care se vor îndrepta fondurile disponibile fiecărui stat membru al UE în cadrul Instrumentului de redresare și reziliență.

⁷⁷ Engl. *in-depth reviews*.

⁷⁸ Cipru, Croația, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Olanda, Portugalia, România, Spania și Suedia. Pentru trei dintre acestea, Cipru, Grecia și Italia, CE a concluzionat că se confruntă cu dezechilibre economice excesive, iar restul cu dezechilibre economice.

⁷⁹ Vulnerabilitățile identificate de CE sunt legate de deficitul de cont curent, poziția investițională internațională netă și costul unitar cu forța de muncă, acești indicatori depășind limitele din Tabloul de bord din cadrul procedurii privind dezechilibrele economice.

⁸⁰ Articolul 126(7) TFUE – În cazul în care Consiliul constată că există un deficit excesiv, în conformitate cu alineatul (6), acesta adoptă, la recomandarea Comisiei, fără întâzări nejustificate, recomandările pe care le adresează statului membru în cauză pentru ca acesta să pună capăt situației într-un termen dat. Sub rezerva dispozițiilor alineatul (8), aceste recomandări nu sunt făcute publice.

⁸¹ Termenul stabilit initial pentru corectarea deficitului excesiv era anul 2022, potrivit recomandării emise de Consiliul UE în data de 3 aprilie 2020.

⁸² Ad Hoc Working Party on the Strengthening of the Banking Union.

discuțiile în cadrul grupului de lucru se poartă în format UE-27, fiind avută în vedere posibilitatea ca și alte state membre ale UE să adere în viitor la Uniunea Bancară.

Pe parcursul anului 2020 au avut loc 6 reuniuni ale grupului de lucru *ad hoc*, în format videoconferință, la acestea participând și reprezentanți ai BNR, alături de cei ai Ministerului Finanțelor și ai Reprezentanței Permanente a României pe lângă Uniunea Europeană.

În luna iunie 2020, în cadrul reuniunii Eurogrup a fost recunoscut faptul că proiectul Uniunii Bancare a contribuit, în mod semnificativ, la asigurarea unui sector bancar mai rezistent, criza generată de pandemia COVID-19 întărind argumentele pentru finalizarea Uniunii Bancare. Miniștrii de finanțe au agreeat să fie reluate lucrările privind consolidarea în continuare a Uniunii Bancare.

În timpul Președinției Germaniei la Consiliul UE, în a doua jumătate a anului 2020, la nivelul grupului de lucru *ad hoc* au fost discutate următoarele elemente care vizează consolidarea Uniunii Bancare: măsurile menite să îmbunătățească gestionarea crizelor bancare, o mai mare integrare a sectorului bancar al UE și chestiunea echilibrului țării de origine – țări-gazdă, tratamentul de reglementare a expunerilor suverane, aspectele tehnice privind caracteristicile de proiectare ale unui SEGД pe baza așa-numitului model hibrid. La nivelul grupului de lucru *ad hoc* a fost monitorizat, de asemenea, progresul în ceea ce privește măsurile de reducere a riscurilor.

De asemenea, discuțiile au continuat și în cadrul grupului de lucru la nivel înalt privind SEGД, format din reprezentanți la nivel de secretar de stat din ministerele de finanțe (HLWG), care funcționează sub egida Comitetului Economic și Financiar al Consiliului UE. Participarea în cadrul HLWG este asigurată de reprezentanții MF, iar BNR a oferit, la solicitarea MF, sprijin tehnic pentru pregătirea subiectelor, aflate pe agenda grupului de lucru, care vizau sfera de atribuții a băncii centrale.

În cadrul Summitului zonei euro din data de 11 decembrie 2020 în configurație deschisă (cu participarea tuturor liderilor UE), s-a menționat că progresele înregistrate în ultimii 10 ani, în cadrul Uniunii Economice și Monetare și Uniunii Bancare, au contribuit la stabilitatea financiară și la menținerea finanțării economiei pe tot parcursul crizei provocate de pandemia COVID-19. Șefii de stat sau de guvern au salutat acordul la care s-a ajuns în cadrul Eurogrup în configurație deschisă, cu privire la reforma Mecanismului european de stabilitate (MES). Printre altele, reforma instituie un mecanism comun de sprijin pentru Fondul unic de rezoluție (FUR) sub forma unei linii de credit din MES, care urmează să fie introdus la începutul anului 2022, cu doi ani mai devreme decât programarea inițială. România este parte contractantă la Acordul privind transferul și mutualizarea contribuțiilor la FUR⁸³ și a semnat deja modificarea acestui acord care vizează introducerea mecanismului de sprijin pentru FUR. Acordul modificat se va aplica României la momentul aderării la zona euro sau la Uniunea Bancară, prin intrarea în cooperare strânsă cu Banca Centrală Europeană

⁸³ Legea nr. 205/2016 pentru ratificarea Acordului privind transferul și mutualizarea contribuțiilor la Fondul unic de rezoluție, semnat la Bruxelles la 21 mai 2014.

în cadrul Mecanismului unic de supraveghere. De asemenea, Eurogrup a fost invitat să pregătească un plan de lucru etapizat și cu termene precise cu privire la toate elementele restante necesare pentru finalizarea Uniunii Bancare.

2.3. Inițiative de politici la nivel european

CE a propus, la data de 28 aprilie 2020, un pachet bancar format dintr-o propunere de regulament al Consiliului și al Parlamentului European și o comunicare interpretativă privind cadrele contabile și prudentiale ale UE, pentru a facilita împrumuturile către gospodăriile și întreprinderile din întreaga UE. Scopul a fost acela de a se asigura că băncile pot continua să acorde împrumuturi pentru a sprijini economia și să contribuie la atenuarea impactului economic semnificativ al pandemiei COVID-19. Propunerea de regulament amendează Regulamentele (UE) nr. 575/2013 (CRR)⁸⁴ și nr. 876/2019⁸⁵ în vederea implementării unor modificări pentru a maximiza capacitatea instituțiilor de credit de a acorda credite și de a absorbi pierderile aferente efectelor pandemiei.

BNR a participat cu reprezentanți în cadrul grupului de lucru constituit la nivelul Consiliului UE pentru discutarea propunerii de regulament. Varianta finală a actului legislativ, respectiv Regulamentul (UE) 2020/873⁸⁶, a fost publicată în *Jurnalul Oficial* al UE L 204 din data de 26 iunie 2020 și s-a aplicat de la data de 27 iunie 2020. Printre cele mai importante modificări aduse de acesta menționăm:

- agreearea de aranjamente tranzitorii pentru expunerile față de administrațiile centrale și băncile centrale, denumite în moneda unui alt stat membru, și prelungirea dispozițiilor tranzitorii în ceea ce privește tratamentul acestor expunerii conform cadrului riscului de credit și, respectiv, limitelor expunerilor mari, pentru a sprijini opțiunile de finanțare din statele membre non-euro, atenuând consecințele pandemiei COVID-19;
- modificări ale capitalului minim pe care băncile trebuie să îl dețină pentru împrumuturi neperformante (*Non performing loans – NPL*) în cadrul mecanismului de protecție prudential (*backstop*); în special tratamentul preferențial al NPL garantate de agențiile de credit la export a fost extins și altor garanții din sectorul public în contextul măsurilor care vizează atenuarea impactului economic al pandemiei COVID-19;
- extinderea cu doi ani a aranjamentelor tranzitorii legate de punerea în aplicare a IFRS 9 (de la 2022 la 2024); acest lucru va permite băncilor să diminueze impactul negativ potențial al unei creșteri probabile a provizioanelor pentru pierderile de credit așteptate;

⁸⁴ Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele prudentiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

⁸⁵ Regulamentul (UE) nr. 876/2019 al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 în ceea ce privește indicatorul efectul de levier, indicatorul de finanțare stabilă netă, cerințele privind fondurile proprii și pasivele eligibile, riscul de credit al contrapărții, riscul de piață, expunerile față de contrapărți centrale, expunerile față de organisme de plasament colectiv, expunerile mari și cerințele referitoare la raportare și la publicarea informațiilor și a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

⁸⁶ Propunerile legislative privind criptoactivele conțin un regulament privind piețele criptoactivelor și un regulament privind un sistem-pilot pentru infrastructurile de piață bazate pe tehnologia registrelor distribuite.

- reintroducerea temporară a unui filtru prudential pentru expunerile față de obligațiuni suverane, care va atenua impactul volatilității piețelor financiare asupra datoriei publice a statelor membre ale UE.

În data de 26 ianuarie 2021, CE a lansat o consultare publică țintită (tehnică) privind revizuirea cadrului de gestionare a crizelor bancare și de asigurare a depozitelor (Review of the Crisis Management and Deposit Insurance Framework – CMDI). Consultarea a urmărit obținerea de informații legate de experiența părților interesate cu CMDI, precum și opinile acestora cu privire la revizuirea cadrului, care face parte din dezbaterea privind finalizarea Uniunii Bancare și, în particular, crearea celui de-al treilea pilon al proiectului, SEGD. Consultarea tehnică se concentrează pe trei acte legislative ale UE:

- Directiva privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții (Directiva (UE) nr. 59/2014);
- Regulamentul privind mecanismul unic de rezoluție (Regulamentul (UE) nr. 806/2014);
- Directiva privind sistemele de garantare a depozitelor (Directiva (UE) nr. 49/2014).

BNR a răspuns la această consultare transmițând contribuția sa la chestionarul CE până la termenul limită pentru răspunsurile la consultare, respectiv 20 aprilie 2021.

De asemenea, în data de 24 septembrie 2020, CE a lansat Pachetul privind finanțele digitale care conține o strategie privind finanțele digitale, o strategie privind plășile de mică valoare (*retail*), precum și o serie de propuneri legislative pentru un cadru de reglementare al UE privind criptoactivele⁸⁷ și, respectiv, reziliența operațională digitală⁸⁸. BNR participă la discuțiile tehnice care au loc pe marginea acestor propuneri de reglementare în cadrul grupurilor de lucru dedicate constituite la nivelul Consiliului UE.

⁸⁷ Propunerile legislative privind criptoactivele conțin un regulament privind piețele criptoactivelor și un regulament privind un sistem-pilot pentru infrastructurile de piată bazate pe tehnologia regisitrelor distribuite.

⁸⁸ Propunerile legislative privind reziliența operațională digitală conțin un regulament și o directivă privind reziliența operațională digitală pentru sectorul financiar.

Capitolul 3

Politica monetară a
Băncii Naționale a României

1. Obiectivul politicii monetare

Potrivit Statutului său⁸⁹, Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, reprezentând cea mai bună contribuție pe care politica monetară – principala atribuție a autorității monetare – o poate aduce la creșterea durabilă a economiei. BNR formulează și implementează politica monetară în contextul strategiei de țintire directă a inflației⁹⁰, având o țintă staționară de inflație de 2,5 la sută ±1 punct procentual⁹¹, compatibilă cu definiția stabilității prețurilor pe termen mediu în economia românească.

În conjunctura specifică a anului 2020, politica monetară a vizat aducerea și consolidarea pe termen mediu a ratei anuale a inflației în linie cu ținta staționară, prin sprijinirea redresării economiei ulterior contracției provocate de pandemie și în condiții de protejare a stabilității financiare. Implicit, s-a urmărit crearea premiselor pentru coborârea ratei anuale a inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

2. Deciziile de politică monetară

Contextul macroeconomic și finanțier al anului 2020 a fost deosebit de dificil și marcat de aspecte profund divergente, impunând o recalibrare promptă, dar și prudentă a conduitei politicii monetare, precum și utilizarea intensă a arsenalului de instrumente de politică monetară, inclusiv prin efectuarea în premieră de operațiuni cu caracter structural⁹².

Astfel, în debutul anului, economia a continuat să crească vizibil peste potențial, pe fondul caracterului pronunțat expansionist al politicii fiscale și al celei de venituri, iar tensiunile de pe piața muncii au rămas ridicate, generând presiuni inflaționiste în creștere. Totodată, avansul economic se anticipa a rămâne solid în 2020-2021, cu aportul dominant al consumului privat – sub impactul stimulativ al politicii fiscale și al condițiilor monetare –, făcând probabile persistența pe acest orizont de timp a excedentului considerabil de cerere agregată și a dinamicii relativ înalte a costurilor

⁸⁹ Legea nr. 312/2004.

⁹⁰ Strategia de țintire directă a inflației a fost adoptată de BNR în luna august 2005.

⁹¹ Ținta staționară multianuală de inflație, situată la nivelul de 2,5 la sută ±1 punct procentual, a fost adoptată de BNR începând cu luna decembrie 2013.

⁹² Din perspectiva actualului cadru de reglementare a operațiunilor de politică monetară (Regulamentul BNR nr. 1/2000 privind operațiunile de piață monetară efectuate de BNR și facilitățile permanente acordate de aceasta participanților eligibili).

salariale unitare, implicit a presiunilor inflaționiste semnificative⁹³, dar și prelungirea deteriorării soldului contului curent⁹⁴.

Cursul economiei românești a fost însă radical schimbat de pandemia de coronavirus izbucnită în trimestrul I și de restricțiile drastice de mobilitate fizică implementate rapid pe plan global și la nivel național în scopul limitării extinderii ei, ce s-au reintensificat în toamnă, după o relativă calmare pe parcursul verii. Sub impactul lor, economia a suferit în trimestrul II o severă contractie⁹⁵, anticipată a fi recuperată într-o proporție însemnată în intervalul următor, însă gradual mai apoi, implicând deschiderea abruptă a unui deficit consistent de cerere agregată la mijlocul primului semestru, ce urma să se restrângă consistent în trimestrul III, dar relativ lent ulterior. Deficitul de cont curent și structura de finanțare a acestuia și-au prelungit însă tendința de înrăutățire, cu implicații asupra dinamicii datoriei externe. Piața muncii a cunoscut, la rândul ei, o deteriorare subită spre finele trimestrului I, amortizată însă inițial și apoi inversată parțial de măsurile guvernamentale destinate păstrării relațiilor de muncă, precum și de repornirea graduală a activității în numeroase sectoare ulterior înlocuirii stării de urgență cu cea de alertă, dar și de adaptarea progresivă a firmelor și a populației la regulile privind distanțarea socială.

În acest context, prognozele pe termen mediu actualizate pe parcursul anului au evidențiat și reconfirmat o ajustare semnificativă în sens descendant a *pattern-ului* anticipat al inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp⁹⁶. Pe termen scurt, el a rămas însă practic neschimbat⁹⁷, pe fondul caracterului persistent al inflației de bază și al așteptărilor inflaționiste asociate, la care s-au adăugat influențe venite din schimbări în structura consumului, precum și din perturbări/constrângeri pe partea ofertei și din costuri asociate pandemiei și măsurilor de prevenire a răspândirii infecției cu coronavirus.

În același timp, incertitudinile circumscrise prognozelor au atins cote extreme, date fiind multiplele necunoscute legate de mersul și implicațiile pandemiei și ale măsurilor asociate, alături de cele privind dezvoltarea și utilizarea pe scară extinsă a unor vaccinuri eficace ori capacitatea firmelor și a populației de a-și adapta comportamentul economic la situația epidemiologică. O sursă importantă de incertitudini și riscuri crescute a constituit-o conduită viitoare a politiciei fiscale și a celei de venituri, mai ales în contextul calendarului electoral și al noii legi a pensiilor, având în vedere, pe de o parte, adâncirea considerabilă a deficitului bugetar în 2020⁹⁸, sub impactul crizei pandemice și al măsurilor de sprijin, dar și ca efect al continuării majorării unor cheltuieli

⁹³ Potrivit prognozei pe termen mediu din luna februarie 2020, după o scădere relativ pronunțată în trimestrul I 2020, de la nivelul de 4,0 la sută atins în decembrie 2019, rata anuală a inflației era așteptată să crească din nou și să rămână pe orizontul prognozei în jurul valorii de 3,2 la sută, în condițiile unei dinamici chiar ușor mai ridicate a inflației CORE2 ajustat.

⁹⁴ Deficitul contului curent a continuat să crească în 2019, ajungând la 4,9 la sută din PIB, de la 4,6 la sută în 2018.

⁹⁵ De 10,3 la sută în termeni anuali și 11,9 la sută în termeni trimestriali, conform datelor statistice disponibile la momentul analizei.

⁹⁶ Potrivit prognozelor pe termen mediu actualizate în lunile mai, august și noiembrie 2020, rata anuală a inflației era așteptată să conveargă și să se mențină pe orizontul relevant pentru politica monetară în proximitatea punctului central al țintei de inflație.

⁹⁷ Prognozele pe termen mediu actualizate în lunile mai și august au indicat pentru luna decembrie 2020 valori ale ratei anuale a inflației de 2,8 la sută, respectiv, 2,7 la sută – doar ușor inferioare nivelului de 3,0 la sută anticipat în luna februarie 2020. Perspectiva imediată a inflației s-a modificat totuși sensibil în luna noiembrie – noua prognoză indicând pentru decembrie 2020 un nivel al ratei anuale a inflației de 2,1 la sută în decembrie 2020 –, însă exclusiv ca urmare a scăderii mult peste așteptări a prețurilor legumelor și fructelor începând cu luna august, în condițiile producătorilor mari obținute la anumite categorii, precum și ca efect al slăbirii cererii de asemenea alimente, pe fondul restricțiilor de funcționare a unor sectoare în contextul noului val pandemic.

⁹⁸ Execuția bugetului general consolidat s-a soldat în 2020 cu un deficit de 101,9 miliarde lei (9,7 la sută din PIB, conform metodologiei naționale), considerabil peste ținta inițială.

permanente – cu repercuze asupra necesarului și costului finanțării și a construcțiilor bugetare viitoare –, și, pe de altă parte, potențiala inițiere în perspectivă apropiată a necesarei consolidări bugetare, în condițiile procedurii de deficit excesiv declanșate în primăvară de Comisia Europeană. O asemenea schimbare majoră de conduită a politiciei fiscale s-a prefigurat însă cu claritate doar la finalul anului, ulterior momentului electoral din decembrie, odată cu anunțarea ţintei de deficit bugetar pentru 2021 și cu adoptarea de către noul Guvern a unor măsuri de consolidare bugetară, inclusiv plafonarea temporară a salariilor din sectorul bugetar.

Deteriorarea pe parcursul anului a poziției fiscale, ca urmare a eforturilor de sprijinire a economiei afectate de pandemie, dar și în context electoral, și continuarea creșterii dezechilibrului extern⁹⁹ – singular în regiune ca dimensiune și tendință – au fost de natură să amplifice presiunile asupra primei de risc suveran, mai ales în a doua parte a anului, cu potențiale consecințe asupra volatilității cursului de schimb al leului, implicit asupra inflației și încrederii în moneda națională, iar în final asupra costurilor de finanțare și ritmului redresării economiei ulterior fazei de contracție.

Influențe adverse, dar și incertitudini și riscuri mărite au venit, de asemenea, din mediul extern, în condițiile degradării abrupte a evoluțiilor și perspectivelor economice în zona euro și UE, precum și pe plan global – cu efecte dezinflaționiste sau chiar deflaționiste în anumite țări –, însotită de comprimarea semnificativă a comerțului internațional, inclusiv pe fondul perturbațiilor majore produse în lanțurile globale de producție și distribuție. În acest context, guverne din numeroase țări, precum și instituții și organisme europene și internaționale au implementat măsuri și programe de natură fiscal-bugetară cu caracter extraordinar, menite să atenueze impactul advers al pandemiei și să susțină redresarea ulterioară a activității economice. Totodată, inclusiv pentru a calma turbulențele financiare izbucnite odată cu declanșarea pandemiei, băncile centrale majore, dar și cele din economiile emergente, printre care și cele din regiune, au schimbat abrupt sau au accentuat cursul politicii monetare, adoptând, și în regim de urgență, măsuri de relaxare a conduitelor acesteia și de ameliorare a condițiilor de finanțare a economiei (Casetă 7).

Casetă 7. Conduita politicilor monetare ale băncilor centrale majore și ale celor din regiune în anul 2020

Confruntate cu perspectiva unei crize economice fără precedent, dar și cu o amplă creștere a volatilității pe piața financiară internațională, băncile centrale din statele dezvoltate și cele din regiune au răspuns deosebit de prompt și puternic la declanșarea pandemiei COVID-19, utilizând întregul arsenal de instrumente de politică monetară, în scopul atenuării impactului economic advers al acesteia, precum și în vederea funcționării liniștite a piețelor financiare și a susținerii fluxului de credite către economia reală. Prin urmare, pe lângă scăderi ample și/sau succesive ale ratelor dobânzilor și furnizarea de lichiditate prin instrumente consacrate, reacția băncilor centrale, decisă inclusiv în regim de urgență, a inclus apelarea pe scară largă – în unele cazuri, chiar în premieră –, la instrumente neconvenționale de politică monetară, precum cumpărarea de active financiare și acordarea de credite pe termen lung instituțiilor de credit.

⁹⁹ Ponderea în PIB a deficitului de cont curent a continuat să crească, ajungând la 5,2 la sută, de la 4,9 la sută în 2019.

Banca Centrală Europeană a reacționat rapid la izbucnirea crizei pandemice, adoptând în ședința din 12 martie un pachet de măsuri menit să prezebe lichiditatea amplă din sistemul bancar și să protejeze fluxul de credit către sectorul real, dar și să păstreze caracterul acomodativ al politiciei monetare prin evitarea unei înăspriri prociclice a condițiilor de finanțare din economie. În acest context s-a decis: (i) efectuarea de operațiuni suplimentare de refinanțare pe termen lung (LTRO) la o rată a dobânzii egală cu rata dobânzii la facilitatea de depozit, (ii) relaxarea condițiilor aplicate operațiunilor întinute de refinanțare pe termen mai lung (TLTRO III) aflate în derulare în perioada iunie 2020 – iunie 2021, prin reducerea ratei dobânzii aferente acestora cu 0,25 puncte procentuale¹⁰⁰ și creșterea volumului maxim total pe care contrapartidele au dreptul să îl împrumute, precum și (iii) suplimentarea programului de achiziții de active financiare („Asset Purchase Programme” – APP) cu 120 miliarde euro până la finalul anului.

Dată fiind înrăutățirea abruptă a evoluțiilor economice, dar mai cu seamă a celor de pe piața financiară ulterior ședinței din 12 martie, Consiliul guvernatorilor a adoptat la scurt timp (în data de 18 martie) un nou pachet de măsuri, având ca scop contracararea riscurilor induse de șocul pandemic la adresa perspectivei creșterii economice, a mecanismului de transmisie monetară și, în final, a obiectivului fundamental privind stabilitatea prețurilor. Astfel, banca centrală a lansat un program temporar de cumpărări de active – „Pandemic Emergency Purchase Programme” (PEPP) – în valoare de 750 miliarde euro, care urma să se deruleze până la finalul anului, a extins categoriile de active eligibile pentru programul „Corporate Sector Purchase Programme” (CSPP), prin includerea de titluri de natura datoriei pe termen scurt emise de companii nefinanciare, și a relaxat cadrul colateralului prin acceptarea de creațe asupra sectorului corporativ¹⁰¹.

La rândul său, Federal Reserve a redus abrupt în prima parte a lunii martie intervalul *federal funds rate*, coborându-l în doi pași consistenti la 0,00-0,25 la sută, de la 1,50-1,75 la sută (Tabel A; Grafic A). Adițional, Fed a majorat în data de 15 martie plafoanele deținătorilor de titluri de stat și de obligațiuni ipotecare (cu cel puțin 500 miliarde dolari SUA, respectiv cu 200 miliarde dolari SUA), iar în săptămâna următoare le-a eliminat complet, angajându-se să efectueze achiziții în volumele necesare funcționării fluente a pieței financiare și transmisiei eficace a măsurilor de politică monetară asupra condițiilor financiare. În același timp, banca centrală a anunțat creșterea volumului operațiunilor de furnizare de lichiditate ON și al celor la termen și a introdus noi facilități de creditare, cu un plafon total în valoare de 300 miliarde dolari SUA¹⁰². De asemenea, la începutul lunii aprilie, Fed a lansat o

¹⁰⁰ Aceasta putând coborî, în anumite condiții, la un nivel inferior cu 0,25 puncte procentuale ratei dobânzii la facilitatea de depozit din perioada de derulare a programului (la momentul deciziei, rata dobânzii la facilitatea de depozit se situa la -0,50 la sută).

¹⁰¹ Acest pachet a fost complementat de o serie de decizii adoptate în luna aprilie, vizând relaxarea cadrului privind colateralul și având ca scop ameliorarea condițiilor de finanțare a economiei zonei euro.

¹⁰² Astfel, în vederea susținerii marilor companii, urmău și achiziționate obligațiuni corporative atât de pe piață primară, prin intermediul programului „Primary Market Corporate Credit Facility” (PMCCF), cât și de pe piață secundară, prin facilitatea „Secondary Market Corporate Credit Facility” (SMCCF). Pentru gospodării și firme urma să fie relansat programul „Term Asset-Backed Securities Loan Facility” (TALF), ce încurajează emisiunea de instrumente financiare garantate de o gamă largă de împrumuturi, în timp ce sprijinirea fondurilor mutuale, respectiv a firmelor și municipalităților, urma să se realizeze prin extinderea programelor „Money Market Mutual Fund Liquidity Facility” (MMLF) și „Commercial Paper Funding Facility” (CPFF). În plus, Fed a anunțat introducerea unui nou program având ca scop facilitarea accesului la creditare a întreprinderilor mici și mijlocii, „Main Street Business Lending Program”.

serie de programe de cumpărări de active¹⁰³, precum și o facilitate de lichiditate pentru state și municipalități (*Municipal Liquidity Facility*), în valoare de până la 500 miliarde dolari SUA, destinată gestionării constrângerilor de lichiditate generate de pandemia de coronavirus, majorând, totodată, la 850 miliarde dolari SUA volumul unor programe introduse în martie¹⁰⁴.

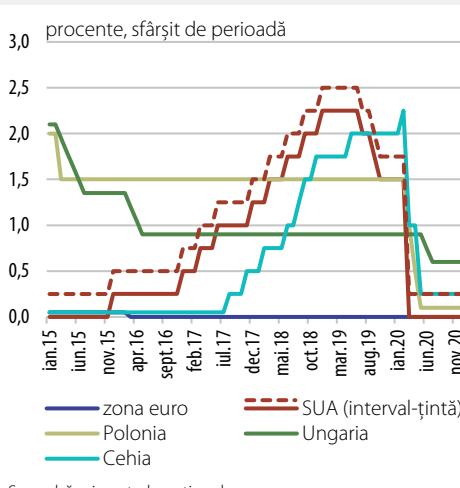
Tabel A. Evoluții macroeconomice și conduită politicii monetare în țări dezvoltate și din regiune

Ținta/ obiectivul de inflație ^{b,c}	Rata anuală a inflației						Rata dobânzii de politică monetară ^{b,c}		Gap-ul PIB ^{b,c}	Soldul bugetului consolidat, % în PIB**				Soldul contului curent, % în PIB				
	2020 (medie)		2020 (sf. per.)		Proiecție* ^{b,c}		dec. 2019	dec. 2020		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	
	sub, dar aproape de 2 la sută	0,3 ^a	-0,3 ^c	1,0	1,1	1,5	1,2	0	0	negativ și în restrângere	-0,6 ^a	-7,2	-6,4 ^d	-4,7 ^d	2,3 ^d	2,2	2,1 ^c	1,9 ^c
Zona euro	sub, dar aproape de 2 la sută	0,3 ^a	-0,3 ^c	1,0	1,1	1,5	1,2	0	0	negativ și în restrângere	-0,6 ^a	-7,2	-6,4 ^d	-4,7 ^d	2,3 ^d	2,2	2,1 ^c	1,9 ^c
SUA	2 la sută	1,2 ^f	1,2 ^f	1,8	1,9	-	-	1,50-1,75	0,00-0,25	negativ și în restrângere	-4,6 ^g	-14,9	-8,6 ^g	-6,1 ^g	-2,2 ^d	-3,1	-3,4 ^d	-3,4 ^d
Polonia	2,5 la sută ±1 pp	3,4 ^e	2,4 ^e	2,6	2,7	2,6	3,1	1,5	0,1	negativ și în restrângere	-0,7 ^a	-7,0 ^a	-4,2 ^d	-3,0 ^d	0,5 ^a	3,6	1,5 ^d	1,1 ^d
Ungaria	3 la sută ±1 pp	3,3 ^e	2,7 ^e	3,5-3,6	2,9-3,0	-	-	0,9	0,6	negativ și în restrângere	-2,1 ^a	-8,1 ^a	(-6,5)-(-6,0) ^b	(-4,0)-(-3,0) ^b	-0,4 ^a	0,1	(-0,4)-(-0,2) ^b	(-0,3)-(-0,1) ^b
Cehia	2 la sută ±1 pp	3,2 ^e	2,3 ^e	2,3	2,0	2,2	2,0	2,00	0,25	negativ și în restrângere	0,3 ^a	-6,2	-4,9 ^b	-4,3 ^b	0,3 ^a	3,6	0,4 ^b	0,3 ^b

*) valorile prognozate corespund ultimelor proiecții realizate de băncile centrale în anul 2020, respectiv proiecției Comisiei Europene din toamna 2020

**) cu excepția SUA, deficitul bugetar este calculat conform metodologiei SEC 2010

Surse: a) Eurostat, b) băncile centrale naționale, c) BCE, d) Comisia Europeană (AMECO), e) institute naționale de statistică, f) US Bureau of Economic Analysis, g) US Congressional Budget Office

Sursa: bănci centrale naționale

Grafic A
Rata dobânzii de politică monetară în zona euro, SUA și statele din regiune

În regiune, Banca Națională a Poloniei a efectuat în intervalul martie-mai trei tăieri ale ratei dobânzii de politică monetară, aceasta fiind astfel redusă la nivelul minim istoric de 0,10 la sută, de la 1,50 la sută. Concomitent, ratele dobânzilor aferente facilităților permanente au fost coborâte la 0 la sută în cazul celei de depozit, respectiv la 0,50 la sută în cazul celei de creditare. De asemenea, banca centrală a decis furnizarea de lichiditate instituțiilor de credit prin intermediul operațiunilor *repo*, refinanțarea creditelor acordate de instituțiile de credit sectorului nefinanciar, precum și achiziționarea de titluri emise/garantate de stat de pe piața secundară. Totodată, rata rezervelor minime obligatorii ale instituțiilor de credit a fost redusă cu 3 puncte procentuale, până la nivelul de 0,5 la sută.

Banca Națională a Cehiei a redus, de asemenea, în trei pași rata dobânzii de politică monetară în perioada martie-mai, până la 0,25 la sută, de la 2,25 la sută; rata dobânzii la facilitatea de depozit a fost astfel coborâtă la 0,05 la sută, iar cea aferentă facilității de creditare la 1,00 la sută. În același timp, banca centrală a mărit frecvența licitațiilor pentru operațiuni *repo* cu maturitate de 2 săptămâni destinate

¹⁰³ Small Business Administration's Paycheck Protection Program (PPP), prin care se acordau împrumuturi instituțiilor financiare participante; Main Street Lending Program (MSLP), pentru cumpărarea de credite IMM în valoare de până la 600 miliarde dolari SUA, în vederea asigurării fluxului de credite către aceste entități.

¹⁰⁴ PMCCF, SMCCF și TALF.

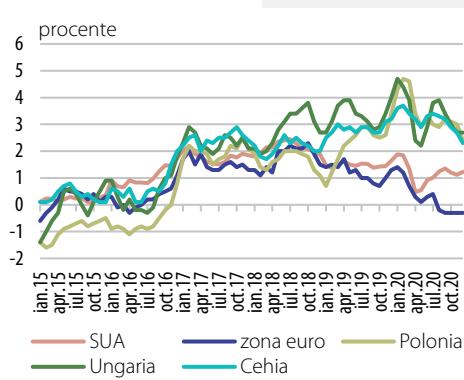
furnizării de lichiditate¹⁰⁵, a introdus operațiuni de furnizare a lichidității cu maturitatea de 3 luni și a extins gama de colateral eligibil prin includerea obligațiunilor ipotecare. Totodată, statutul băncii centrale a fost modificat pentru a permite, pentru o perioadă determinată¹⁰⁶, furnizarea de lichiditate pe termen scurt instituțiilor financiare nebancare. Toate aceste măsuri au avut însă un caracter preventiv, recursul contrapartidelor la aceste instrumente fiind practic inexistent.

În cazul Băncii Naționale a Ungariei, adevararea conduitei politicii monetare în perioada imediat ulterioară șocului pandemic (martie-mai) s-a realizat prin menținerea ratelor dobânzilor reprezentative la nivelurile în vigoare (0,90 la sută în cazul ratei dobânzii de politică monetară, respectiv -0,05 la sută în cazul celei aferente facilității de depozit), precum și prin adoptarea unor măsuri vizând furnizarea de lichiditate în forinți și în euro instituțiilor de credit¹⁰⁷ și cumpărarea de titluri de stat de pe piața secundară, alături de achiziționarea de obligațiuni ipotecare de pe piața primară și cea secundară. În luna aprilie, banca centrală a decis însă imprimarea unui caracter simetric corridorului ratelor dobânzilor ($\pm 0,95$ puncte procentuale în jurul ratei dobânzii de politică monetară), majorând la 1,85 la sută ratele dobânzilor la facilitățile de creditare ON și 1W (de la 0,90 la sută), cu implicații asupra randamentelor pieței monetare interbancare.

Ulterior acestor decizii, s-au conturat tot mai clar evidențele unei contracții economice fără precedent în trimestrul II, după o drastică slăbire a activității economice în lunile anterioare, sub impactul advers major al pandemiei de coronavirus și al măsurilor restrictive menite să o limiteze. În același timp, rata anuală a inflației a cunoscut o scădere generalizată (Grafic B), în principal pe fondul declinului prețului petrolierului, în timp ce rata somajului a urcat brusc în SUA, dar mai lent în zona euro și în statele din regiune, datorită sprijinului guvernamental vizând păstrarea relațiilor de muncă. Totodată, spre finele semestrului I, previziunile băncilor centrale privind nivelul activității economice și evoluția inflației au fost substanțial revizuite în sens DESCENDENT pe întregul orizont de prognoză, recuperarea declinului economic, care urma să începe în semestrul II, anticipându-se și graduală.

În aceste condiții, la mijlocul anului 2020, BCE și Fed au crescut gradul de acomodare a politicii monetare. Astfel, Consiliul guvernatorilor a hotărât în ședința din luna iunie majorarea volumului achizițiilor de active financiare din cadrul programului PEPP la 1 350 miliarde euro, concomitent

Grafic B
Ratele anuale ale inflației în zona euro, SUA și statele din regiune

Notă: Ratele anuale ale inflației sunt calculate pe baza IPC – definiție națională (Cehia, Ungaria, Polonia), IAPC (zona euro), personal consumption expenditure index (SUA).

Sursa: Eurostat, institute naționale de statistică, FRED

¹⁰⁵ Banca centrală a organizat astfel de licitații de trei ori pe săptămână, față de o frecvență săptămânală anterior.

¹⁰⁶ Până la finele anului 2021.

¹⁰⁷ Extinderea gamei de colateral eligibil pentru operațiunile de politică monetară, derularea zilnică de licitații FX swap cu scadență 1W, suplimentarea licitațiilor săptămânale pentru operațiuni cu scadente cuprinse între 1 lună și 12 luni, introducerea unui instrument de creditare la rată fixă a dobânzii și alocate integrală, cu maturități de 3, 6 și 12 luni, respectiv 3 și 5 ani, oferirea de acces fondurilor deschise de investiții rezidente la operațiunile de creditare cu maturități de 3-12 luni, renunțarea începând din trimestrul II 2020 la stabilirea unor niveluri-țintă ale lichidității drenate prin intermediul instrumentelor de politică monetară, exonerarea tuturor instituțiilor de credit eligibile de la constituirea RMO începând cu perioada de aplicare luna martie.

cu prelungirea perioadei de derulare a acestuia cel puțin până la sfârșitul lunii iunie 2021, precum și reinvestirea principalului corespunzător titlurilor ajunse la scadentă cel puțin până la finele anului 2022. În aceeași lună, Fed a majorat volumele achizițiilor de titluri de stat și de obligațiuni ipotecare, în vederea susținerii funcționării fluente a pieței financiare și a consolidării mecanismului de transmisie a politicii monetare. Totodată, banca centrală a hotărât extinderea gamei de entități eligibile pentru programul „Municipal Liquidity Facility” (MLF), relaxarea condițiilor programului „Main Street Lending Program” (MSLP), în vederea facilitării accesului la finanțare a IMM, precum și extinderea duratei programului „Secondary Market Corporate Credit Facility” (SMCFF) până la finele lunii decembrie 2020 (anterior, septembrie 2020), care împreună cu programul „Primary Market Corporate Credit Facility” (PMCCF) atingea valoarea totală de 750 miliarde dolari SUA¹⁰⁸.

În plan regional, deciziile băncilor centrale au avut totuși un caracter mixt. Astfel, autoritatea monetară din Polonia și cea din Cehia au decis în ședințele din iunie menținerea neschimbătă a ratelor dobânzii de politică monetară și a ratelor dobânzilor la facilitățile permanente, în timp ce Banca Națională a Ungariei a redus în intervalul iunie-iulie rata dobânzii de politică monetară, în doi pași, până la 0,60 la sută, de la 0,90 la sută, păstrând însă constantă rata dobânzii la facilitatea de depozit la -0,05 la sută.

Datele statistice publicate ulterior, precum și evaluările băncilor centrale au evidențiat declinul economic sever provocat de pandemie în trimestrul II, dar și o revenire puternică, deși parțială, a economiilor în trimestrul următor, cu sprijinul politicii fiscale și al politicii monetare și în contextul relaxării măsurilor restrictive. Rata anuală a inflației din zona euro a coborât însă în august în teritoriul negativ, sub impactul scăderii prețurilor combustibililor și ale serviciilor, precum și pe fondul presiunilor inflaționiste reduse ale factorilor fundamentali, dar și ca efect al reducerii temporare a TVA în Germania. În plan regional, aceasta a fluctuat totuși în jumătatea superioară a intervalului între (Polonia, Ungaria) sau chiar deasupra acestuia (Cehia). Tendința de extindere la nivel global a celui de-al doilea val pandemic – cu un vîrf anticipat în toamnă/iarnă – alături de reinstituirea unor măsuri restrictive erau însă de natură să încetinească sau chiar să inverseze în perspectivă apropiată redresarea economică, implicând amânarea închiderii gap-ului negativ al PIB în toate economiile analizate, implicit a revenirii inflației în linie cu ținta în zona euro și SUA.

În acest context, în luna octombrie Consiliul guvernatorilor al BCE a anunțat că va recurge la o recalibrare corespunzătoare a instrumentelor politicii monetare în decembrie 2020, odată cu reevaluarea perspectivei economice, inclusiv pe baza prognozei macroeconomice actualizate. Datele și analizele de la finalul anului au indicat cantonarea în teritoriul negativ a ratei anuale a inflației din zona euro în ultimele luni din 2020 și stagnarea la o valoare marginal pozitivă a ratei anuale a inflației de bază, precum și o probabilă restrângere a activității economice în trimestrul IV, sub influența declinului din sectorul serviciilor, afectat de recrudescența

¹⁰⁸ Programele erau destinate achiziționării de obligațiuni corporative de pe piața primară și de pe cea secundară.

pandemiei și de instituirea de noi restricții, mai puțin severe totuși decât cele din primăvară. S-au relevat de asemenea riscuri în sens descendant la adresa activității economice și a inflației, perspectiva acestora înrăutățindu-se față de proiecția din septembrie. Astfel, revenirea graduală a PIB la nivelul prepandemic se anticipa a avea loc doar spre jumătatea anului 2022, iar traectoria așteptată a ratei anuale a inflației și cea a dinamicii componentei sale de bază au fost revizuite din nou în jos, implicând plasarea inflației sub nivelul întei pe o perioadă mai îndelungată decât s-a previzionat anterior. În același timp, deși debutul campaniei de vaccinare era iminent, restricțiile de mobilitate în vigoare continuau să inducă riscuri la adresa economiei europene, chiar mai mari pe termen scurt decât se anticipase anterior, iar posibilitatea materializării unui *Brexit* neînsoțit de un acord comercial era la rândul ei importantă.

Pe acest fond, BCE a decis în ședința din 10 decembrie 2020 majorarea valorii programului PEPP cu 500 miliarde euro, până la 1 850 miliarde euro, concomitent cu prelungirea perioadei de derulare a acestuia cel puțin până la sfârșitul lunii martie 2022, precum și extinderea perioadei de reinvestire a principalului corespunzător titlurilor ajunse la scadență, cel puțin până la sfârșitul anului 2023, reducerea progresivă în viitor a portofoliului PEPP urmând a fi gestionată astfel încât să se evite o interferență cu *stance*-ul adecvat al politicii monetare. De asemenea, BCE a hotărât recalibrarea condițiilor aplicabile celei de-a treia serii de operațiuni întite de refinanțare pe termen mai lung (TLTRO III)¹⁰⁹. În același timp, măsurile de relaxare a cadrului privind colateralul au fost prelungite până în iunie 2022, în scopul ameliorării condițiilor de finanțare a economiei zonei euro, hotărându-se de asemenea și derularea suplimentară, în 2021, a încă patru operațiuni de refinanțare pe termen mai lung („Pandemic Emergency Longer-term Refinancing Operations” – PELTRO), în vederea asigurării funcționării fluente a pieței financiare. Totodată, s-a decis continuarea efectuării de achiziții nete de active financiare în cadrul programului APP, într-un ritm lunar de 20 miliarde euro, anticipându-se derularea acestora atât timp cât va fi necesar în vederea consolidării impactului acomodativ al ratelor dobânzilor și stoparea lor cu puțin timp înainte de a se iniția majorarea ratelor dobânzilor reprezentative ale BCE¹¹⁰.

Fed a menținut intervalul-țintă al *federal funds rate* la 0,00-0,25 la sută în a doua parte a anului 2020, reiterând, totodată, angajamentul de a continua majorarea deținerilor de titluri de stat și de obligațiuni ipotecare cel puțin în ritmul de până atunci, în vederea susținerii funcționării fluente a pieței financiare. Deciziile de politică monetară din acest interval au fost adoptate în condițiile în care rata anuală a inflației a început să urce în a doua jumătate a anului de la valorile mai

¹⁰⁹ Aceasta implica prelungirea cu 12 luni, până în iunie 2022, a perioadei în care se vor aplica condiții mai favorabile acestor operațiuni, derularea a trei operațiuni suplimentare cu maturitatea de 3 ani în perioada iunie-decembrie 2021, majorarea volumului maxim total pe care contrapartidele îl pot împrumuta în cadrul acestor operațiuni la 55 la sută (de la 50 la sută) din stocul de împrumuturi eligibile valabil la data de 28 februarie 2019. Pentru a stimula activitatea de creditare a băncilor, aceste condiții urmau a fi aplicate doar contrapartidelor care vor atinge un nou prag de performanță pentru creditare.

¹¹⁰ De asemenea, BCE a reiterat că va continua reinvestirea integrală a sumelor reprezentând principalul aferent titlurilor ajunse la scadență achiziționate în cadrul programului APP pe o perioadă extinsă după data la care va începe majorarea ratelor dobânzilor reprezentative și, în orice caz, atât timp cât va fi necesar pentru menținerea unor condiții favorabile ale lichidității și a unui grad ridicat de acomodare monetară.

joase atinse în primăvară, dar a rămas sub 2 la sută, iar nivelul țintei se anticipa să depășească ușor începând din 2023, pe fondul păstrării caracterului acomodativ al politicii monetare.

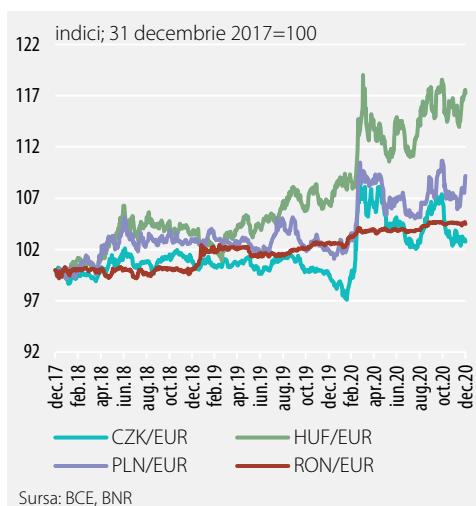
În a doua parte a anului, Fed a finalizat evaluarea strategiei sale de politică monetară din perspectiva schimbărilor survenite în economie pe parcursul ultimului deceniu. Amplul proces, inițiat în anul 2019, s-a concretizat în redefinirea celor două obiective care formează mandatul dual al băncii centrale. Astfel, în contextul strategiei revizuite, nivelul maxim al ocupării este definit drept un obiectiv cuprinzător și incluziv, iar deciziile de politică monetară au ca fundament evaluările privind deviațiile negative ale ocupării forței de muncă față de nivelul său maxim (în locul abaterilor în ambele sensuri, ce caracterizau abordarea precedentă). În cazul stabilității prețurilor, nivelul de 2 la sută al obiectivului cantitativ pe termen mai lung a fost păstrat, dar s-a modificat maniera de îndeplinire a acestuia, banca centrală vizând acum o valoare medie de 2 la sută a ratei inflației de-a lungul timpului. Corespunzător acestei abordări, în perioadele ulterioare celor în care rata anuală a inflației se plasează persistent sub 2 la sută, politica monetară adecvată va urmări probabil ca inflația să depășească moderat această valoare un anumit interval de timp (*flexible average inflation targeting*).

Pe plan regional, banca centrală a Cehiei a menținut neschimbată rata dobânzii de politică monetară în semestrul II, în condițiile în care rata anuală a inflației era anticipată să coboare în interiorul intervalului țintei la începutul anului 2021, iar apoi să se plaseze în linie cu punctul central al țintei până la finele orizontului de prognoză, inclusiv pe fondul unor efecte de bază. În același timp, recrudescența pandemiei acționa în sensul amânării refacerii mai consistente a activității economice, aceasta fiind anticipată să rămână sub nivelul pre-pandemic chiar și la finele anului 2022. Totodată, prognoza era grevată de incertitudini sporite, induse mai cu seamă de cel de-al doilea val pandemic și de eventuala prelungire a măsurilor restrictive asociate.

Și Banca Națională a Poloniei a păstrat neschimbăți parametrii instrumentelor politicii monetare în a doua parte a anului. Din perspectiva deciziilor adoptate, relevante au fost semnalele reintensificării pandemiei și potențialele implicații asupra redresării activității economice în trimestrul IV 2020, precum și perspectiva menținerii la valori negative a *gap-ului PIB* pe tot parcursul anului 2021. Totodată, rata anuală a inflației era așteptată să coboare în 2021 în apropierea punctului central al țintei – pe fondul efectelor dezinflaționiste ale cererii agregate, al unor efecte de bază și al probabilei creșteri a ofertei de anumite produse agricole –, după ce în 2020 aceasta a tins să rămână la valori relativ înalte, aflate în jumătatea superioară a intervalului de variație al țintei, sub influența creșterii costurilor operaționale ale companiilor în contextul pandemic, a majorărilor de prețuri administrative și a depreciirii zlotului.

La rândul său, Banca Națională a Ungariei a menținut neschimbate coordonatele politicii monetare în perioada august-decembrie, în condițiile în care rata anuală a inflației a avut un parcurs fluctuant în 2020, atingând limita superioară a intervalului țintei în luniile de vară, iar în trimestrul II 2021 era așteptată să urce în apropierea

nivelului de 4 la sută, sub impactul unor factori exogeni (creșterea accizei la produsele din tutun și unele efecte de bază), dar să coboare ulterior la punctul central al țintei, pe fondul presiunilor dezinflaționiste asociate dinamicii moderate a cererii interne și a activității economice externe. Argumente importante ale deciziilor le-au constituit de asemenea întârzierea recuperării declinului economic cauzată de valul pandemic din toamnă-iarnă, împreună cu restricțiile asociate, precum și riscurile la adresa programei inflației venind din schimbările sentimentului investitorilor față de economiile emergente.

Grafic 3.1
Evoluția cursurilor de schimb
pe piețele emergente din regiune

Ulterior sell-off-ului generalizat din luna martie, care a afectat puternic și evoluțiile pe plan intern, piața finanțieră internațională a mai cunoscut câteva episoade de creștere a volatilității – în principal pe fondul temerilor privind impactul pandemiei și politicile menite să-l amortizeze –, resimțite totuși atenuat pe piața valutară internă, în contextul diferențialului ratei dobânzii și al condițiilor lichidității de pe piața monetară (Grafic 3.1). Influențe mai pregnante și risuri persistente au venit în schimb din îngrijorările investitorilor financiari legate de sustenabilitatea

finanțelor publice pe plan intern și de perspectiva ratingului suveran, care s-au disipat doar la finele anului, după evenimentele electorale din decembrie.

Contextul a impus o reacție imediată și hotărâtă a BNR la izbucnirea crizei pandemice, justificând ulterior continuarea ajustării conducei politicii monetare într-o manieră prudentă. Astfel, în primele două luni ale anului, Consiliul de administrație al BNR a prelungit statu-quo-ul ratei dobânzii de politică monetară¹¹¹, pentru că în data de 20 martie, întrunit într-o ședință de urgență, să adopte un pachet de măsuri menite să atenueze impactul economic al pandemiei, dar și să consolideze lichiditatea din sistemul bancar, în vederea funcționării fluente a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare, precum și a finanțării în bune condiții a economiei reale și a sectorului bugetar. Aceasta a inclus reducerea ratei dobânzii de politică monetară cu 0,50 puncte procentuale, până la 2,00 la sută, și îngustarea corridorului ratelor dobânzilor la facilitățile permanente la $\pm 0,5$ puncte procentuale, de la ± 1 punct procentual¹¹², precum și decizii privind efectuarea de operațiuni repo în vederea furnizării de lichiditate instituțiilor de credit și cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară.

¹¹¹ În ședințele din lunile ianuarie și februarie 2020, rata dobânzii de politică monetară a fost menținută la nivelul de 2,50 la sută, în condițiile păstrării controlului strict asupra lichidității de pe piața monetară. În același timp, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și rata dobânzii pentru facilitatea de creditare au fost menținute la 1,50 la sută, respectiv 3,50 la sută; totodată BNR a păstrat rata rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei ale instituțiilor de credit la 8 la sută, dar a redus rata rezervelor minime obligatorii aplicabilă pasivelor în valută la 6 la sută, de la 8 la sută, în luna februarie, măsură intrată în vigoare în perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2020.

¹¹² Implicând menținerea neschimbată a ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit, la 1,50 la sută, și scăderea cu 1 punct procentual a ratei dobânzii pentru facilitatea de creditare, la 2,50 la sută.

Pe parcursul următoarelor trimestre, BNR a mai efectuat trei scăderi ale ratei dobânzii de politică monetară, în pași prudenti de câte 0,25 puncte procentuale¹¹³, aceasta fiind astfel coborâtă în ianuarie 2021 la minimul istoric de 1,25 la sută, situat totuși peste ratele dobânzilor-cheie ale băncilor centrale din regiune. Rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și cea aferentă facilității de creditare au fost la rândul lor diminuate gradual, până la 0,75 la sută, respectiv 1,75 la sută. În condițiile unui deficit de lichiditate pe piața monetară, noile reduceri ale ratelor dobânzilor reprezentative ale BNR din anul 2020 au fost însotite de decizii privind continuarea efectuării de operațiuni *repo* și a cumpărării de titluri de stat în lei de pe piața secundară, concomitent cu menținerea la 8 la sută a ratei rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei ale instituțiilor de credit; rata rezervelor minime obligatorii aplicabilă pasivelor în valută a fost însă redusă în luna noiembrie¹¹⁴ la 5 la sută, de la 6 la sută¹¹⁵. Prin deciziile adoptate, banca centrală a urmărit susținerea redresării activității economice ulterior contracției provocate de pandemia de coronavirus, în vederea aducerii și consolidării pe termen mediu a ratei anuale a inflației în linie cu ținta de inflație de 2,5 la sută ±1 punct procentual, în condiții de protejare a stabilității financiare.

Implementarea deciziilor privind rata dobânzii de politică monetară a fost însotită de acțiuni susținute, însă atent calibrate, întreprinse de BNR în scopul furnizării lichidității necesare sistemului bancar, inclusiv prin efectuarea în premieră de operațiuni cu caracter structural. Totodată, în sens preventiv, BNR a încheiat cu BCE un acord pentru o linie *repo*, care să-i asigure accesul la finanțare în euro, în vederea acoperirii eventualelor nevoi urgente de lichiditate apărute pe fondul unor disfuncționalități la nivelul piețelor induse de criza pandemică.

Măsurile și acțiunile de politică monetară ale BNR au fost esențiale pentru calmarea tensiunilor financiare generate de şocul pandemic și au permis funcționarea fluentă a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare, în vederea finanțării în bune condiții a economiei reale și a cheltuielilor bugetare. Ele au determinat și o ameliorare progresivă a condițiilor financiare, principalele cotații ale pieței monetare interbancale și randamentele titlurilor de stat consemnatând pe parcursul anului ajustări descendente semnificative, în condițiile unor fluctuații modeste ale cursului de schimb leu/euro¹¹⁶. Totodată, creditul acordat sectorului privat s-a redinamizat începând cu trimestrul III, ca efect al reaccelerării creșterii componentei în lei, pe fondul programelor guvernamentale implementate și al trendului descendente al ratelor dobânzilor.

Autoritatea monetară a continuat să utilizeze intens instrumentele și mijloacele specifice de comunicare și explicare detaliată a rațiunilor deciziilor de politică monetară. În contextul incertitudinilor extrem de mari din perioada imediat

¹¹³ În ședințele Consiliului de administrație al BNR din luniile mai și august 2020 și ianuarie 2021.

¹¹⁴ În ședința din luna noiembrie 2020, Consiliul de administrație al BNR a decis menținerea neschimbată a ratei dobânzii de politică monetară, la 1,50 la sută, în contextul creșterii incertitudinilor asociate conducei politicii fiscale și a celei de venituri în perioada premergătoare alegerilor parlamentare din decembrie.

¹¹⁵ Începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2020.

¹¹⁶ Pe ansamblul anului 2020, leul s-a depreciat cu 1,9 la sută față de euro (pe baza valorilor medii ale cursului de schimb din luna decembrie); în același interval, coroana cehă, zlotul și forintul s-au depreciat în raport cu euro cu 3,1 la sută, 4,6 la sută, respectiv 7,9 la sută.

ulterioară izbucnirii crizei pandemice¹¹⁷, un mijloc important de comunicare l-au constituit declarațiile de presă ale guvernatorului BNR, prin intermediul cărora s-au oferit periodic informații asupra măsurilor întreprinse de banca centrală în scopul detensionării și apoi al prezervării stabilității pe piața financiară internă, fiind, totodată, subliniată determinarea BNR de acționa, corespunzător deciziilor adoptate, în direcția furnizării de lichiditate băncilor, în condiții de reducere graduală și sustenabilă a ratelor de dobândă și de păstrare a încrederii în moneda națională, în contextul adâncirii deficitelor gemene.

Acești măsuri au susținut revenirea și menținerea ratei anuale a inflației pe o traiectorie pronunțat descrescătoare în 2020 – aceasta coborând chiar ușor sub punctul central al țintei

în ultimele luni ale anului (2,06 la sută în decembrie) –, contribuind în același

timp decisiv, alături de măsurile guvernamentale, la redresarea deosebit de alertă a economiei în semestrul II, implicit la limitarea contracției economice pe ansamblul anului la -3,9 la sută (Grafic 3.2).

Privite mai în detaliu, deciziile Consiliului de administrație al BNR din lunile ianuarie și februarie 2020, constând în prelungirea statu-quo-ului ratei dobânzii de politică monetară¹¹⁸, concomitent cu păstrarea controlului strict asupra lichidității de pe piața monetară, au fost adoptate în condițiile persistenței presunției inflaționiste

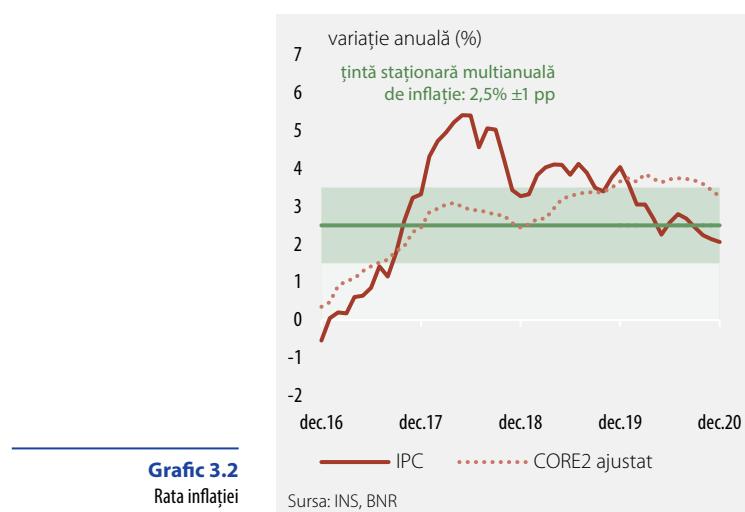
semnificative ale factorilor fundamentali, inclusiv în perspectivă, dar și a incertitudinilor și riscurilor foarte mari la adresa previziunilor BNR induse de mediul intern, precum și de cel extern.

Astfel, rata anuală a inflației a crescut vizibil spre finele anului 2019¹¹⁹, urcând din nou deasupra intervalului țintei, inclusiv în condițiile prelungirii trendului ascendent al excedentului de cerere agregată în trimestrul III, contrar așteptărilor. Totodată, potrivit prognozei macroeconomice pe termen mediu actualizate în februarie, după o scădere pronunțată în primele luni din 2020, rata anuală a inflației era așteptată să crească și să rămână cantonată în a doua parte a orizontului progresiv în jurul valorii de

¹¹⁷ În acest context, în ședința din 20 martie 2020, Consiliul de administrație al BNR a hotărât suspendarea calendarului ședințelor de politică monetară anunțat anterior, urmând ca acestea să aibă loc, pe o perioadă nedeterminată, ori de câte ori este nevoie. Implicit au fost suspendate briefing-urile de presă ulterioare adoptării deciziilor de politică monetară și conferințele de presă dedicate prezentării Raportului asupra inflației.

¹¹⁸ Rata dobânzii de politică monetară a fost menținută la 2,50 la sută. În același timp, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și rata dobânzii pentru facilitatea de creditare au fost menținute la 1,50 la sută, respectiv 3,50 la sută; totodată, BNR a păstrat rata rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei ale instituțiilor de credit la 8 la sută.

¹¹⁹ Rata anuală a inflației a urcat la 3,8 la sută în noiembrie și la 4,0 la sută în decembrie 2019, de la 3,5 la sută în septembrie.

Grafic 3.2
Rata inflației

3,2 la sută¹²⁰, pe fondul presiunilor inflaționiste anticipate să decurgă în continuare din poziția ciclică a economiei¹²¹ și din costurile salariale – în contextul situației încordate a pieței muncii –, dar și din dinamica prețurilor importurilor¹²².

Incertitudinile și riscurile asociate noilor previziuni¹²³ continuau însă să fie deosebit de mari. Sursa lor majoră o constituia conduită politicii fiscale și a celei de venituri, dată fiind creșterea deficitului bugetar în 2019¹²⁴, cu posibile implicații expansioniste și în următorul an – în special în contextul calendarului electoral și al prevederilor noii legi a pensiilor –, dar și cu potențialul de a declanșa în 2020, inclusiv din perspectiva cadrului de guvernanță fiscală al UE, o corecție fiscală, implicând măsuri corective suplimentare celor deja încorporate în programul bugetar. Incertitudini ridicate continuau să provină și din mediul extern, în contextul dinamicii scăzute a economiei zonei euro și a celei globale și al creșterii tensiunilor geopolitice, dar și al riscurilor la adresa perspectivei acestora induse de epidemia de coronavirus.

Date fiind evoluția creditului în valută și nivelul adecvat al rezervelor valutare, Consiliul de administrație al BNR a decis însă în ședința din luna februarie 2020 reducerea cu 2 puncte procentuale a ratei rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în valută, la 6 la sută, măsura¹²⁵ vizând inclusiv continuarea armonizării mecanismului rezervelor minime obligatorii cu standardele și practicile în materie ale Băncii Centrale Europene și ale principalelor bănci centrale din statele membre ale Uniunii Europene.

Datele statistice apărute ulterior au confirmat așteptările privind scăderea pronunțată a ratei anuale a inflației în primele două luni din 2020¹²⁶, dar preponderent pe seama unor componente exogene ale IPC¹²⁷ și cu un aport minor adus de inflația de bază, chiar inferior celui anticipat¹²⁸, a cărei evoluție continua, prin urmare, să indice presiuni inflaționiste semnificative pe partea cererii și a costurilor salariale. În același timp, creșterea economică s-a reaccelerat mult peste așteptări în trimestrul IV 2019 – implicând mărirea mai consistentă a excedentului de cerere agregată decât cea anticipată –, în condițiile revenirii pe poziția dominantă a contribuției consumului gospodăriilor populației, în detrimentul celei aparținând formării brute de capital fix, dar și ale diminuării vizibile a aportului negativ al exportului net; deficitul de cont curent și-a atenuat doar foarte ușor dinamica anuală,

¹²⁰ Aceasta era așteptată să se situeze la 3,0 la sută în decembrie 2020 și la 3,2 la finele anului 2021.

¹²¹ Creșterea economică se anticipa să rămână solidă în intervalul 2020–2021, doar în ușoară decelerare față de 2019.

¹²² Pe acest fond, rata anuală a inflației CORE2 ajustat – care și-a reaccentuat în mod neașteptat ascensiunea în trimestrul IV 2019 (la 3,7 la sută în decembrie, de la 3,4 la sută în septembrie) – era anticipată să coboare doar ușor sub limita de sus a intervalului țintei în semestrul I 2020 și să rămână ulterior pe acest palier, în contextul unor fluctuații modeste.

¹²³ Prognoza pe termen mediu publicată în Raportul asupra inflației din februarie 2020.

¹²⁴ La 48,3 miliarde lei (4,6 la sută din PIB), de la 26,9 miliarde lei (2,8 la sută din PIB) în 2018, conform datelor aferente metodologiei naționale disponibile la momentul analizei.

¹²⁵ Intrată în vigoare începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2020.

¹²⁶ Rata anuală a inflației a coborât în ianuarie la 3,6 la sută, iar în februarie la 3,05 la sută.

¹²⁷ Prețul combustibililor și prețul LFO în principal, precum și prețul produselor din tutun și prețurile administrative, ale căror scăderi de dinamică s-au datorat prioritar unor efecte de bază și influențelor eliminării supraaccizei la carburanți și ale declinului neanticipat al cotației petrolierului.

¹²⁸ Rata anuală a inflației CORE2 ajustat și-a prelungit ascensiunea în ianuarie, contrar previziunilor – urcând la 3,74 la sută, de la 3,66 la sută în decembrie 2019 – și a scăzut în februarie la 3,65 la sută, inclusiv pe fondul unor efecte de bază dezinflaționiste.

iar gradul de acoperire a acestuia cu investiții străine directe și transferuri de capital și-a prelungit tendința descendentală. Totodată, potrivit celor mai recente date cu frecvență lunară, avansul economic a rămas robust în debutul anului curent, susținut atât de consumul privat, cât mai ales de investiții.

Tabloul economic global a început însă să se degradeze accelerat la mijlocul trimestrului I, iar incertitudinile asociate au sporit substanțial, în condițiile creșterii rapide a impactului advers exercitat de pandemia de coronavirus, împreună cu măsurile de protejare a sănătății publice, asupra producției și a lanțurilor globale de aprovizionare, dar și asupra cererii, de natură să facă probabilă intrarea în recesiune a economiei zonei euro și a celei globale în perspectivă apropiată. Acestea au antrenat o deteriorare bruscă a sentimentului pe piața financiară internațională și creșterea la cote extreme a volatilității. În contextul unui *sell-off* generalizat, inclusiv piețele de obligațiuni din economiile avansate au fost afectate episodic de tensiuni crescute și de scăderea lichidității, în timp ce piețele financiare din economiile emergente au suferit ieșiri substanțiale de capital. Totodată, cotațiile internaționale ale petrolului și prețurile altor materii prime au consemnat scăderi ample.

În aceste condiții, guverne din numeroase țări, precum și instituții și organisme europene și internaționale au inițiat/anunțat măsuri și programe de natură fiscal-bugetară cu caracter extraordinar, menite să atenueze impactul economic al pandemiei. Totodată, inclusiv pentru a calma turbulențele de pe piețele financiare, băncile centrale majore, dar și cele din economiile emergente, inclusiv din regiune, au schimbat abrupt sau au accentuat cursul politicii monetare, adoptând, și în regim de urgență, măsuri de relaxare a conduitei acesta și de ameliorare a condițiilor de finanțare a economiei.

Efectele exacerbării volatilității pe piața financiară internațională au fost receptate intens și pe plan intern, principalele cotații ale pieței monetare interbancare consemnând în a doua decadă a lunii martie o creștere relativ abruptă, la fel ca și randamentele titlurilor de stat în lei, îndeosebi pe maturitățile mai lungi, inclusiv în condițiile deteriorării lichidității pe segmentul secundar al pieței – fenomen observat și la nivel regional. Își cursul de schimb leu/euro s-a înscris la jumătatea lunii februarie pe o traiectorie crescătoare, considerabil mai temperată însă decât cele evidențiate în regiune.

În același timp, evaluările preliminare realizate în acest context deosebit de fluid au arătat că fiind posibilă continuarea scăderii ratei anuale a inflației în perspectivă apropiată, pe o traiectorie chiar ușor mai joasă decât cea prognozată anterior, pe fondul declinului amplu al prețului petrolului. Totodată, oprirea accelerată a tot mai multor activități economice, începând cu a doua jumătate a lunii martie, în efortul de limitare a răspândirii epidemiei de coronavirus, precum și restrângerea progresivă a cererii de consum făceau probabilă o frânare puternică a creșterii economice în trimestrul I, urmată de o contracție în termeni trimestriali, implicând o schimbare radicală de curs a economiei românești în primul semestru al anului, de natură să inducă riscuri în sens descendant la adresa perspectivei inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp. În plus, balanța riscurilor la adresa evaluărilor preliminare privind creșterea economică, decurgând din incertitudinile deosebit de mari asociate acestora, era puternic înclinată în sens descendant.

Acest context a reclamat și justificat o reacție imediată și hotărâtă a politicii monetare, în scopul atenuării impactului economic al pandemiei de coronavirus, complementar măsurilor adoptate în domeniul sanitar și în cel fiscal-bugetar, având în vedere inclusiv spațiul relativ mai restrâns de care dispunea politica fiscală pentru a aplica măsuri de sprijinire a firmelor și populației în noua conjunctură. O reacție promptă și bine calibrată – inclusiv din perspectiva instrumentelor de politică monetară utilizate – era necesară și pentru asigurarea și consolidarea lichidității în sistemul bancar, în vederea funcționării fluente a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare, precum și a finanțării în bune condiții a economiei reale și a sectorului bugetar.

Astfel, întrunit într-o ședință de urgență în data de 20 martie 2020, Consiliul de administrație al BNR a decis reducerea ratei dobânzii de politică monetară cu 0,5 puncte procentuale, la 2,00 la sută, precum și îngustarea corridorului simetric format de ratele dobânzilor la facilitățile permanente în jurul acesteia la $\pm 0,5$ puncte procentuale, de la ± 1 punct procentual, implicând menținerea ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit la 1,50 la sută și scăderea ratei dobânzii aferente facilității de creditare cu 1 punct procentual, la 2,50 la sută. Totodată, Consiliul de administrație al BNR a hotărât efectuarea de operațiuni *repo* în vederea furnizării de lichiditate instituțiilor de credit, precum și cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară.

În același timp, având în vedere gradul ridicat de incertitudine ce caracteriza evoluțiile economice și financiare, Consiliul de administrație al BNR a hotărât suspendarea calendarului ședințelor de politică monetară anunțat anterior, urmând ca acestea să aibă loc, pe o perioadă nedeterminată, ori de câte ori este nevoie.

Evoluțiile macroeconomice ulterioare au confirmat așteptările, evidențiind un impact economic sever al pandemiei de coronavirus – cu un vârf de intensitate în aprilie, care începea însă să se atenueze în luna următoare, pe fondul retragerii graduale a restricțiilor de mobilitate fizică și al susținerii oferite de programele guvernamentale și de măsurile de politică monetară ale BNR –, de natură să afecteze perspectiva inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp.

Astfel, rata anuală a inflației a continuat să scadă în trimestrul II, chiar mai pronunțat decât s-a anticipat, în principal pe seama amplului declin al cotației petrolului, în timp ce dinamica anuală a inflației CORE2 ajustat s-a menținut relativ constantă¹²⁹, continuând să reflecte presiunile inflaționiste ale factorilor fundamentali din perioada prepandemie, la care s-au alăturat influențele schimbărilor în structura consumului survenite în contextul pandemiei și al distanțării sociale, precum și cele venind din costuri mărite asociate unor lanțuri de producție/aprovizionare și măsurilor de prevenire a răspândirii infecției cu coronavirus.

Creșterea economică a decelerat considerabil pe ansamblul trimestrului I¹³⁰, dar în contextul unei evoluții deosebit de robuste în primele două luni, implicând doar o restrângere ușoară a excedentului semnificativ de cerere agregată în acest interval,

¹²⁹ Rata anuală a inflației a scăzut în iunie la 2,58 la sută, de la 3,05 la sută în martie 2020, în timp ce rata anuală a inflației CORE2 ajustat s-a situat în iunie la 3,7 la sută – nivel ușor inferior celui din martie (3,86 la sută), dar similar celui din decembrie 2019.

¹³⁰ La 2,4 la sută, de la 4,3 la sută în trimestrul anterior; datele statistice sunt cele disponibile la momentul efectuării analizei de politică monetară.

de la maximul ciclului economic pre-pandemie atins la finele anului 2019. Poziția ciclică a economiei s-a schimbat însă brusc în trimestrul II, noile date statistice și evaluări indicând o severă contractie a economiei pe ansamblul intervalului – antrenată în principal de declinul consumului privat –, dar și o recuperare parțială a acesteia în trimestrul următor, în contextul înlocuirii stării de urgență cu cea de alertă. Evoluția implică deschiderea abruptă a unui deficit consistent de cerere agregată în trimestrul II, dar și o cvasiinjumătățire a acestuia în următoarele trei luni. Piața muncii a cunoscut, la rândul ei, o deteriorare subită la mijlocul lunii martie, amortizată însă imediat de apelul firmelor la şomajul tehnic, susținut financiar de autorități, și frânată ulterior de reluarea graduală a activității în anumite sectoare, precum și de noi măsuri de sprijin guvernamental.

În această conjunctură, extrem de dificilă din perspectiva necunoscutelor și incertitudinilor, scenariile de prognoză actualizate în lunile mai¹³¹ și august¹³² au evidențiat și reconfirmat o ajustare semnificativă în sens descendant a *pattern*-ului anticipat al inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp. Pe termen scurt, el a rămas însă practic neschimbat, pe fondul caracterului persistent al inflației de bază și al așteptărilor inflaționiste asociate, la care s-au adăugat influențe venite din schimbări în structura consumului, precum și din perturbări/constrângeri pe partea ofertei și din costuri asociate pandemiei și măsurilor de prevenire a răspândirii infecției cu coronavirus.

Astfel, rata anuală a inflației era așteptată să fluctueze ușor în jurul valorii de 2,8 la sută pe termen scurt¹³³, pentru ca ulterior să coboare și să rămână pe orizontul relevant pentru politica monetară în apropierea punctului central al țintei¹³⁴, implicit vizibil sub nivelurile previzionate în februarie, pe fondul manifestării cu un decalaj de timp a efectelor dezinflaționiste ale deficitului de cerere agregată, deschis probabil consistent în trimestrul II 2020. Aceasta era așteptat să se restrângă considerabil în trimestrul III, dar relativ lent mai apoi, în condițiile în care declinul economic sever din trimestrul II 2020 se anticipa a fi recuperat parțial în intervalul următor și gradual ulterior¹³⁵, pe fondul relaxării treptate a restricțiilor de mobilitate fizică, dar și al influențelor venite din programele guvernamentale de sprijin și din condițiile monetare, alături de efectele refacerii treptate a cererii externe.

Incertitudinile asociate noilor previziuni macroeconomice erau însă extrem de ridicate și de natură să inducă riscuri în dublu sens la adresa perspectivei inflației. Sursa lor majoră o constituiau, cel puțin pe termen scurt, pandemia de coronavirus și măsurile restrictive asociate, ce condiționau viteza și traiectoria redresării economiei, chiar și în contextul susținerii oferite de programele de sprijin guvernamental și de măsurile de politică monetară ale BNR.

¹³¹ Raportul asupra inflației, mai 2020.

¹³² Raportul asupra inflației, august 2020.

¹³³ Plasându-se la 2,8 la sută în decembrie 2020 (2,7 la sută în prognoza din august).

¹³⁴ Rata anuală a inflației era așteptată să se situeze la 2,5 la sută la finele orizontului progozei (2,4 la sută în prognoza din august, pentru același moment de referință).

¹³⁵ Pe acest fond, economia românească era așteptată să sufere o contractie semnificativă pe ansamblul anului 2020, succedată de o redresare moderată în 2021.

Incertitudini și riscuri crescute decurgeau din conduită politicii fiscale și a celei de venituri, date fiind posibila creștere mai amplă a deficitului bugetar în 2020 – inclusiv ca efect al majorării transferurilor sociale în contextul anului electoral, de natură să afecteze execuțiile bugetare anuale viitoare –, dar și potențiala inițiere în perspectivă apropiată a consolidării fiscale, corespunzător cadrului de guvernanță fiscală al UE, posibil a fi totuși parțial contrabalansată ca impact economic de fondurile europene alocate României prin pachetul de redresare economică și prin bugetul multianual agreat la nivelul UE la mijlocul anului. Deteriorarea poziției fiscale și a perspectivei acesteia, alături de dezechilibrul extern continuau totodată să exercite presiuni asupra primei de risc suveran, cu posibile consecințe asupra volatilității cursului de schimb al leului, implicit asupra inflației și încriderii în moneda națională, iar în final asupra costurilor de finanțare și ritmului redresării economiei ulterior fazei de contracție.

Și mediuul extern constituia o sursă de incertitudini și riscuri semnificative, în contextul contracției suferite de economia zonei euro și de cea globală, precum și al evoluției pandemiei, cu potențial impact asupra ritmului redresării activității economice și a comerțului internațional.

În aceste condiții, în ședințele din lunile mai și august, Consiliul de administrație al BNR a decis să reducă prudent rata dobânzii de politică monetară, cu câte 0,25 puncte procentuale, coborând-o astfel la 1,5 la sută. Complementar, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și cea aferentă facilității de creditare au fost diminuate în doi pași, până la 1,00 la sută, respectiv 2,00 la sută¹³⁶. Totodată, în condițiile unui deficit de lichiditate pe piața monetară, Consiliul de administrație al BNR a hotărât continuarea efectuării de operațiuni *repo* și a cumpărării de titluri de stat în lei de pe piața secundară, cu păstrarea stabilității pe piața financiară. În contextul decalajelor de transmisie a impulsurilor ratei dobânzii de politică monetară, o asemenea calibrare a conduităi politicii monetare era menită să susțină redresarea activității economice pe orizontul proguzei, în vederea aducerii și consolidării pe termen mediu a ratei anuale a inflației în linie cu ținta de inflație de 2,5 la sută ±1 punct procentual, în condiții de protejare a stabilității financiare.

Condițiile financiare s-au ameliorat considerabil sub impulsul celor trei reduceri succesive ale ratei dobânzii de politică monetară și pe fondul lichidității semnificative furnizate de BNR prin operațiuni *repo* și prin cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară. Astfel, după creșterea suferită în contextul turbulentelor financiare, principalele cotații ale pieței monetare interbankare au cunoscut o ajustare descendentală semnificativă și au continuat apoi să descrească treptat, ajungând în zona valorilor minime ale ultimilor circa 3 ani. La rândul lor, randamente titlurilor de stat în lei și-au corectat saltul din martie și au coborât progresiv ulterior, atingând spre finele anului niveluri minime ale ultimilor 3 ani (în cazul segmentului 3-5 ani al maturităților), respectiv 4 ani (în cazul titlurilor pe 10 ani). Totodată, rata medie a dobânzii la creditele noi în lei s-a redus accentuat în trimestrul II, iar apoi ceva mai gradual. În același timp, fluctuațiile cursului de schimb leu/euro – antrenate de creșteri episodice ale volatilității pe piața financiară internațională, dar mai ales de

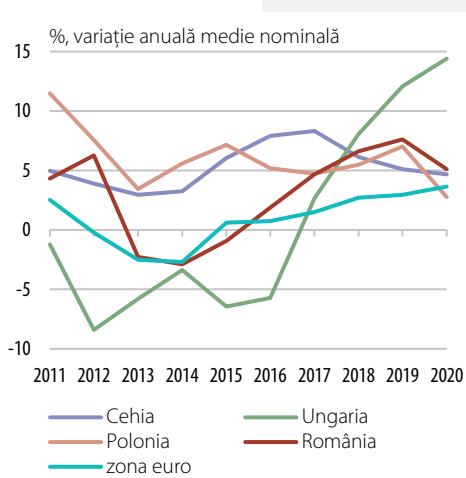
¹³⁶ Ratele rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit au fost menținute la nivelurile în vigoare.

îngrijorările investitorilor finanziari legate de sustenabilitatea finanțelor publice și de perspectiva ratingului suveran – au fost sensibil mai modeste decât cele din regiune, în contextul diferențialului ratei dobânzii și al condițiilor lichidității de pe piața monetară. De asemenea, creditul acordat sectorului privat s-a redinamizat începând cu trimestrul III, în condițiile reaccelerării creșterii componentei în lei, îndeosebi pe segmentul societăților nefinanciare, ca efect al programului „IMM Invest România” și al trendului descendant al ratelor dobânzilor (Casetă 8).

Casetă 8. Evoluția creditului acordat sectorului privat și a lichidității din economie¹³⁷

În anul 2020, dinamica și structura creditului acordat sectorului privat și ale lichidității din economie – relevante din perspectiva transmisiei monetare, dar și a convergenței cu evoluțiile monetare din zona euro și din regiune – au resimțit impactul crizei pandemice și al restricțiilor de mobilitate fizică, dar și efectele consistente ale programelor și măsurilor guvernamentale de sprijin, precum și ale măsurilor de politică monetară ale BNR. Astfel:

Grafic A
Creditul acordat sectorului privat

Sursa: BCN

- 1. Creșterea anuală a creditului acordat sectorului privat a încetinit considerabil în intervalul aprilie-iulie 2020, pentru ca începând cu luna august să se accelereze progresiv.**

Dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat s-a redus astfel vizibil pe ansamblul anului – la 5,1 la sută¹³⁸, de la 7,6 la sută în 2019 (maximul ultimilor 10 ani) –, dar a rămas semnificativ din perspectiva ultimului deceniu, plasându-se, totodată, pentru al treilea an consecutiv, pe locul doi în regiune¹³⁹ (Grafic A).

Schimbarea de direcție și ascensiunea dinamicii creditului în a doua parte a anului au avut ca resort accelerarea creșterii creditelor în lei acordate societăților nefinanciare, al căror flux s-a amplificat substanțial (Grafic B), consemnat în ultimele luni din 2020 maxime istorice succesive. și creditele noi în lei pentru locuințe s-au redinamizat spre finele anului, volumul lor atingând un vârf în luna decembrie. Evoluțiile au reflectat efectele stimulative exercitate asupra cererii și ofertei de credite de: (i) trendul general descrescător al ratelor dobânzilor la creditele noi ale clienților nebancari (Grafic C); (ii) programele guvernamentale destinate susținerii activității/lichidității

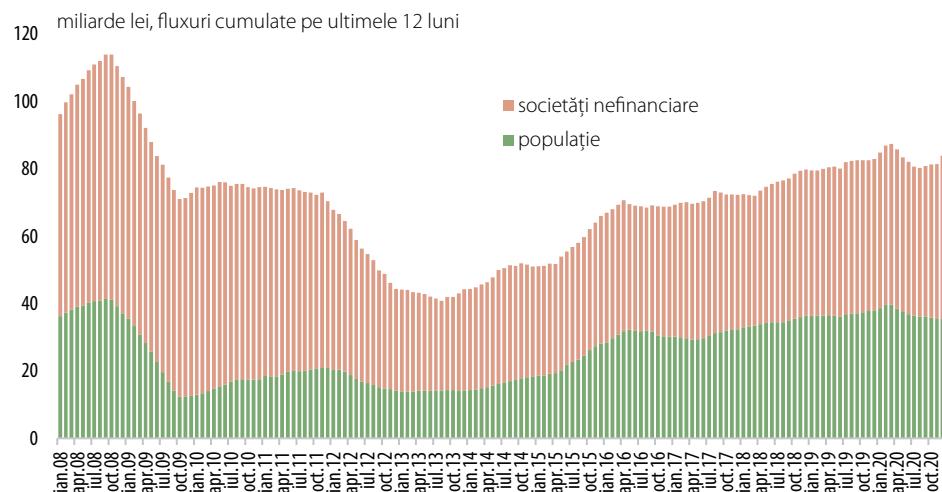
¹³⁷ Pentru o evidențiere mai clară, schimbările de dinamică au fost analizate, de regulă, sub forma indicatorilor calculați ca medie a ratelor de creștere anuală exprimate în termeni nominali. Analiza din această secțiune este realizată pe baza datelor disponibile înaintea depunerii bilanțurilor contabile auditate.

¹³⁸ În termeni reali, decelerarea creșterii medii anuale a creditului acordat sectorului privat a fost mai atenuată (la 2,4 la sută, de la 3,6 la sută în anul 2019), în condițiile scăderii ratei anuale a inflației.

¹³⁹ În condițiile în care pierderi de ritm au fost consemnate în acest an și în Polonia (chiar ceva mai pregnante), precum și în Cehia (semnificativ mai atenuate), în timp ce în Ungaria și în zona euro creșterea medie a creditului acordat sectorului privat a continuat să accelereze.

firmelor și a populației (în principal „IMM Invest România”¹⁴⁰, dar și „Programul de creditare cu garanții de stat pentru companiile mari” și programul „Noua casă”); (iii) redresarea puternică a activității economice în a doua parte a anului, precum și ameliorarea încrederii firmelor, egală totuși la nivel sectorial și la cote inferioare celor prepandemice; (iv) relativa reziliență a pieței muncii, susținută inclusiv de măsurile guvernamentale și implicând revenirea dinamicii câștigului salarial în semestrul II în apropierea nivelurilor din lunile premergătoare șocului pandemic; (v) măsurile macroprudențiale implementate de banca centrală în debutul crizei pandemice¹⁴¹; (vi) consolidarea calității activelor bancare¹⁴²; (vii) accentuarea scăderii raportului credite/depozite la nivelul sistemului bancar (până la 67,1 la sută în decembrie 2020¹⁴³); (viii) prelungirea creșterii în termeni anuali a prețurilor pe piața imobiliară rezidențială, în ritm mai temperat totuși față de cel atins în prima jumătate anului¹⁴⁴.

Grafic B
Creditele noi acordate populației
și societăților nefinanciare

La nivelul soldului creditului, influențe pozitive au decurs și din moratoriile de suspendare a obligațiilor de plată față de instituțiile de credit¹⁴⁵. Standardele de creditare aplicate de bănci au consemnat totuși o relativă înăsprire (Grafic E), atât în cazul împrumuturilor companiilor nefinanciare, cât și în cel al principalelor categorii de credite ale populației – pentru locuințe, respectiv pentru consum (a se vedea analiza de la pct. 3). În același timp, volumul operațiunilor de externalizare a creditelor neperformante efectuate de instituțiile de credit a crescut.

¹⁴⁰ Schemă de ajutor de stat aprobată în contextul crizei pandemice prin OUG nr. 42/2020 și completată prin OUG nr. 89/2020, prin care statul garantează până la 90 la sută din valoarea unor împrumuturi în lei acordate IMM și microîntreprinderilor și subvenționează dobânda pe o perioadă de până la 8 luni de la data acordării creditului și alte costuri ale finanțării (comisioane de administrare și risc) pe toată durata de derulare a acestuia. Conform datelor FNGCIMM în anul 2020 volumul creditelor acordate efectiv de bănci în cadrul programului „IMM Invest România” a fost de circa 12 miliarde lei, dintr-un plafon de 20 miliarde lei.

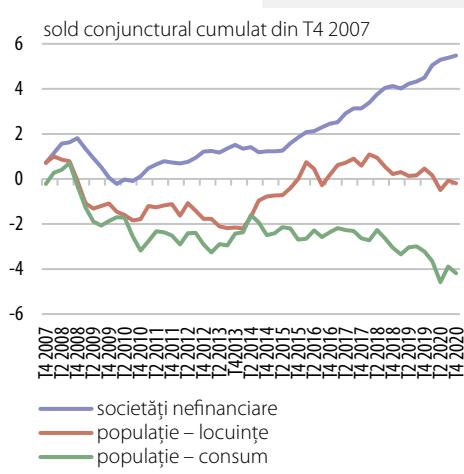
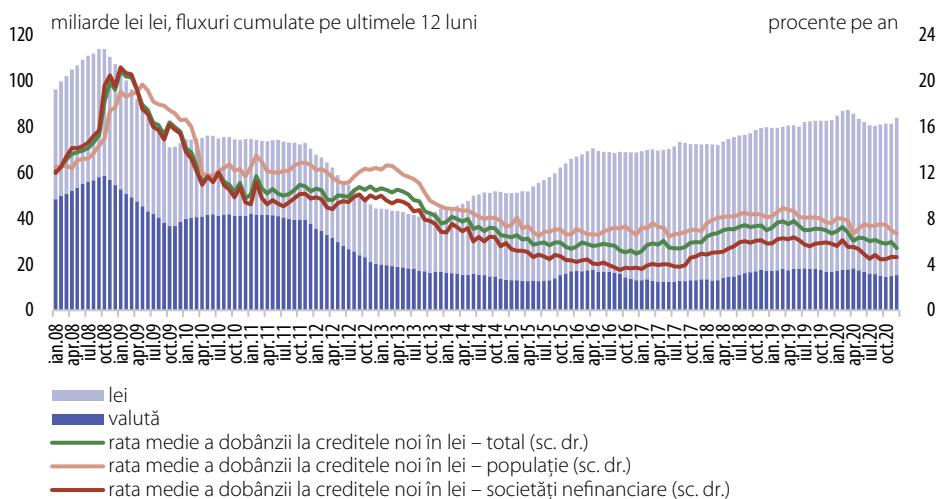
¹⁴¹ Inclusiv cele vizând tratamentul aplicat moratoriilor de credite.

¹⁴² Rata creditelor neperformante a continuat să descrească în 2020, ajungând la finele anului la 3,83 la sută, de la 4,09 la sută în decembrie 2019.

¹⁴³ Față de 72,8 la sută în decembrie 2019.

¹⁴⁴ Ca medie pe ansamblul perioadei, creșterea anuală a prețurilor locuințelor s-a reaccelerat în 2020, în premieră pentru ultimii patru ani, la 4,7 la sută, de la 3,4 la sută în anul precedent.

¹⁴⁵ Prin OUG nr. 37/2020 s-a acordat unor debitori – persoane fizice și persoane juridice – posibilitatea de a-și amâna plata ratelor scadente la împrumuturi pe o perioadă de maximum nouă luni și nu dincolo de 31 decembrie 2020, începând din luna aprilie 2020. În paralel, o mare parte a instituțiilor de credit au adoptat la nivel individual soluții de amânare la plată începând cu luna martie pentru clienții ale căror venituri au fost afectate temporar de efectele pandemiei COVID-19.

Grafic D
Cererea de credite

Ca urmare a rezilienței creditării, în contextul declinului economic consemnat pe ansamblul anului, ponderea în PIB a creditului acordat sectorului privat s-a majorat în 2020 la 26,8 la sută, de la 25,3 la sută în anul precedent, după opt ani consecutivi de scădere. Creșteri ale acestei ponderi au fost înregistrate și în zona euro și economiile din regiune, cu excepția Poloniei.

2. Ponderea componentei în lei în creditul acordat sectorului privat a continuat să se majoreze, ajungând la 69,5 la sută în decembrie 2020 – un nou maxim al perioadei post-1996 –, de la 67,6 la sută la finele anului anterior.

Avansul s-a produs în condițiile în care, după scăderea relativ abruptă din trimestrul II, dinamica anuală a creditului în monedă națională s-a reamplificat în a doua parte a anului, reapropiindu-se de nivelurile pre-pandemice (8,5 la sută la finele anului 2020, față de 9,3 la sută în decembrie 2019), în timp ce variația componentei în valută s-a adâncit în teritoriul negativ (-2,5 la sută, pe baza soldurilor exprimate în euro, de la -1,1 la sută la finele anului 2019)¹⁴⁶. Și în termeni de flux, componenta în lei și-a mărit ponderea puternic majoritară (la 82,8 la sută pe ansamblul anului, de la 79,6 la sută în 2019)¹⁴⁷ – Grafic C –, în contextul divergenței conturate între continuarea creșterii acestia în termeni anualii¹⁴⁸, desigur mai temperată decât în anul precedent¹⁴⁹, și scăderea consemnată de componenta în valută, în premieră pentru ultimii patru ani.

La nivel sectorial, ponderea împrumuturilor în lei și-a prelungit ascensiunea pe segmentul populației, atingând recordul ultimilor peste 18 ani (79,2 la sută la

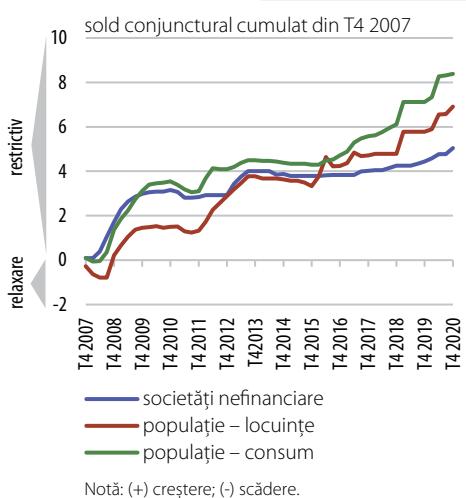
¹⁴⁶ În sens opus a acționat însă efectul statistic al cursului de schimb leu/euro.

¹⁴⁷ Calculată pe baza fluxului ajustat cu volumul creditelor renegociate.

¹⁴⁸ Fluxul de credite în lei cumulat pe 12 luni, neajustat cu volumul creditelor renegociate, a atins astfel un nou maxim istoric în 2020.

¹⁴⁹ Dinamica anuală medie a fluxului de credite în lei, ajustat cu volumul creditelor renegociate, s-a redus în 2020 la 5,9 la sută, de la 8,1 la sută în anul anterior.

finele anului 2020, de la 76,0 la sută în decembrie 2019)¹⁵⁰, iar pe cel al societăților nefinanciare, aceasta și-a reluat creșterea (59,7 la sută în decembrie 2020 – vârful ultimilor doi ani –, de la 58,3 la sută la finele anului precedent).

Grafic E
Standardele de creditare

3. Ponderea în total a creditului acordat populației a rămas relativ neschimbată pe ansamblul anului (53,1 la sută în luna decembrie 2020¹⁵¹) – ușor peste nivelul zonei euro, dar sub valorile din Cehia și, mai ales, Polonia –, însă în condițiile unei evoluții neliniare pe parcursul perioadei.

Pattern-ul intraanual a reflectat încetinirea relativ pronunțată a creșterii creditelor acordate societăților nefinanciare în semestrul I, sub impactul crizei pandemice, dar și accelerarea acestieia în a doua parte a anului, suprapuse unei traiectorii lent descrescătoare a dinamicii împrumuturilor populației.

Din perspectiva valorilor medii anuale, creșterea creditului acordat populației a rămas totuși robustă, temperându-se doar ușor (la 6,1 la sută, de la 7,8 la sută în 2019), în timp ce

dinamica împrumuturilor societăților nefinanciare s-a diminuat considerabil (la 3,6 la sută, de la 7,0 la sută în 2019), în principal pe seama declinului variației componentei în valută (la 2,3 la sută, de la 8,3 la sută în 2019, pe baza soldurilor exprimate în euro).

Împrumuturile noi în lei acordate firmelor au crescut însă substanțial, dublându-și ritmul de creștere (la 19,5 la sută, de la 9,3 la sută în 2019). Totodată, în anumite sectoare, precum agricultura și serviciile, volumul total al creditelor noi s-a menținut la nivelurile relativ înalte atinse în anul precedent, iar în construcții, acesta a consemnat chiar o creștere modestă, scăzând totuși ușor în industrie. Structura pe destinații a rămas însă, în linii mari, similară celei din anii precedenți, sectorul serviciilor și cel industrial continuând să atragă circa 80 la sută din fluxul total de credite.

Din perspectiva structurii pe maturități, scăderea amplă de dinamică a stocului de credite acordate societăților nefinanciare a venit de pe segmentul împrumuturilor pe termen scurt, destinate acoperirii necesarului de finanțare a activității curente. În schimb, împrumuturile pe termen mediu și lung au continuat să crească într-un ritm alert, doar ușor inferior celui din anul precedent, ca urmare a redinamizării lor considerabile în a doua parte a anului, cel mai probabil în asociere cu intensificarea activității investiționale, și inclusiv cu aportul programului „IMM Invest România”. În cazul creditelor acordate populației, temperarea usoară a creșterii s-a regăsit integral la nivelul împrumuturilor pentru consum și alte scopuri, variația celor pentru locuințe menținându-se aproape neschimbată (a se vedea analiza de la pct. 4).

¹⁵⁰ În condițiile în care, pe acest segment, creditele noi au fost în continuare reprezentate cvasiintegral de cele denumite în lei.

¹⁵¹ După ce în anul 2019 și-a stopat creșterea.

În ansamblul lor, evoluțiile s-au corelat doar parțial cu rezultatele edițiilor succesive ale Sondajului BNR privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, care au evidențiat continuarea creșterii cererii de împrumuturi a societăților nefinanciare (Grafic D), dar și o relativă înăsprire a standardelor de creditare, inclusiv pe seama riscului atașat de instituțiile de credit acestei categorii de debitori; la rândul lor, termenii creditării au devenit mai restrictivi, în principal prin majorarea primei solicitate pentru creditele mai riscante și sporirea cerințelor de garantare. Pe segmentul populației, s-a relevat scăderea ușoară a cererii de credite pentru locuințe, însă mai pregnantă în cazul împrumuturilor pentru consum, concomitent cu înăsprirea mai evidentă a standardelor de creditare pentru ambele categorii de credite, operată în cea mai mare parte în trimestrul II și atribuită prioritar deteriorării perceptiei de risc a băncilor; în același timp, pe segmentul creditelor pentru locuințe instituțiile de credit au sporit restrictivitatea unor termeni ai creditării, precum ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare ori cea a serviciului datorie lunare în venit.

4. Ponderea majoritară a creditului pentru locuințe în totalul creditului acordat populației și-a accentuat trendul ascendent, ajungând la 59,5 la sută în decembrie 2020, de la 56,7 la sută la finele anului precedent.

După reducerea mai vizibilă din 2019, creșterea medie anuală a creditelor pentru locuințe a rămas cvasiconstanță pe palierul de două cifre (10,3 la sută), în condițiile în care dinamica deosebit de înaltă a componentei în lei și-a încetinit considerabil descreșterea (18,2 la sută, de la 20,5 la sută în anul precedent), pe fondul majorării substanțiale a volumului creditelor noi acordate de bănci fără garanția statului, contrabalanșată doar parțial, ca impact, de o nouă scădere a finanțărilor asociate programelor „Prima casă”/„Noua casă”¹⁵². Creditele pentru locuințe în lei au continuat astfel să își mărească sensibil ponderea în soldul creditelor cu această destinație (la 76,1 la sută, de la 71,6 la sută în decembrie 2019), ajungând, totodată, să reprezinte 45,3 la sută din totalul împrumuturilor populației (40,6 la sută la finele anului precedent).

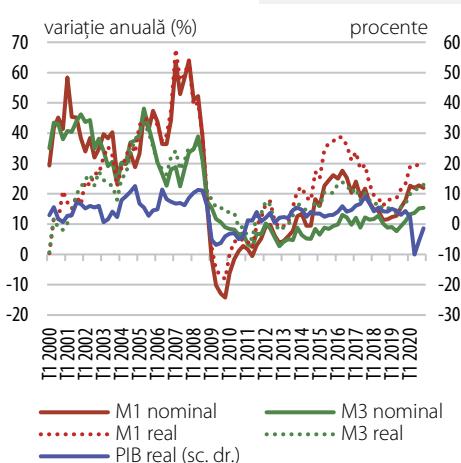
Dinamica anuală, mult mai modestă, a creditului pentru consum și alte scopuri a scăzut însă consistent (la 0,9 la sută, de la 4,6 la sută în 2019), în condițiile comprimării semnificative a împrumuturilor noi cu această destinație, dar și ale temperării creșterii celor acordate pe descoperit de cont și prin carduri de credit (până la valori negative în a doua parte a anului), în corelație cu restrângerea de ansamblu a cererii de consum.

Comparativ cu nivelurile din regiune și zona euro, ponderea deținută în România de creditele pentru locuințe s-a menținut în anul 2020 în apropierea celei din Polonia și a continuat să își mărească ecartul pozitiv față de cea din Ungaria, însă a rămas net inferioară valorilor înregistrate în Cehia și zona euro.

¹⁵² În luna aprilie 2020, programul „Prima casă”, lansat în anul 2009, a încetat să funcționeze; acesta a fost înlocuit de programul „Noua casă”, ale căruia rezultate au fost vizibile doar în ultimul trimestru al anului. Plafonul garanților de stat pentru programul „Prima casă” a fost menținut la nivelul de 2 miliarde lei în 2020, iar fondurile care nu au fost epuizate până la încetarea funcționării acestuia au fost realocate către programul „Noua casă”. Evaluările sunt realizate pe baza datelor de la CRC privind creditele acordate cu garanția statului, asociate programului „Prima casă”/„Noua casă”.

La nivelul dinamicii și structurii lichidității din economie, cele mai importante evoluții au fost reprezentate de:

1. Creșterea substanțială a gradului de monetizare a economiei (la 46,2 la sută la finele anului 2020, de la 39,9 la sută la sfârșitul anului precedent), care a atins astfel un maxim istoric; nivelul a rămas totuși sensibil inferior celor din regiune și, mai ales, celui din zona euro, care au înregistrat creșteri chiar mai ample în acest interval.

Sursa: INS, BNR

Grafic F
Masa monetară și PIB

Dinamica anuală înaltă a masei monetare (M3) și-a accelerat considerabil creșterea în 2020 – urcând de la 9,3 la sută în 2019, la 13,7 la sută¹⁵³, un maxim al ultimilor 12 ani (Grafic F) –, în contextul relaxării puternice a execuției bugetare, sub impactul crizei pandemice și al măsurilor de sprijin implementate, precum și pe fondul creșterii intrărilor de fonduri europene¹⁵⁴; influențele lor au fost doar în mică măsură contrabalanseate de cele decurgând din majorarea consistentă a volumului deținărilor de titluri de stat ale persoanelor fizice¹⁵⁵.

Din perspectiva contrapartidelor M3 (Grafic G), expansiunea monetară a fost antrenată în principal de creditul net acordat administrației publice centrale, al cărui aport s-a mărit substanțial, atingând un vârf al ultimilor 10 ani¹⁵⁶, pe fondul

dinamizării puternice a plasamentelor în titluri de stat ale instituțiilor financiare monetare (recordul ultimilor opt ani, ca medie anuală)¹⁵⁷, doar parțial compensată, ca impact, de majorarea depozitelor administrației publice centrale. O contribuție pozitivă în creștere, dar mai moderată, au avut și în acest an activele externe nete ale sistemului bancar, a căror dinamică anuală a continuat să se mărească în ritm alert¹⁵⁸. Influențe de sens opus au venit, în schimb, din scăderea ușoară a efectului expansionist al creditului acordat sectorului privat – principala sursă de creație monetară în precedenții doi ani –, precum și din noul impact contractionist consistent exercitat de pasivele financiare pe termen lung, și de această dată în principal pe seama conturilor de capital¹⁵⁹.

¹⁵³ În termeni reali, dinamica anuală medie a M3 s-a reamplificat, în premieră pentru ultimii patru ani, inclusiv ca urmare a scăderii ratei anuale a inflației (10,8 la sută, față de 5,2 la sută în 2019).

¹⁵⁴ Conform datelor privind execuția bugetului general consolidat.

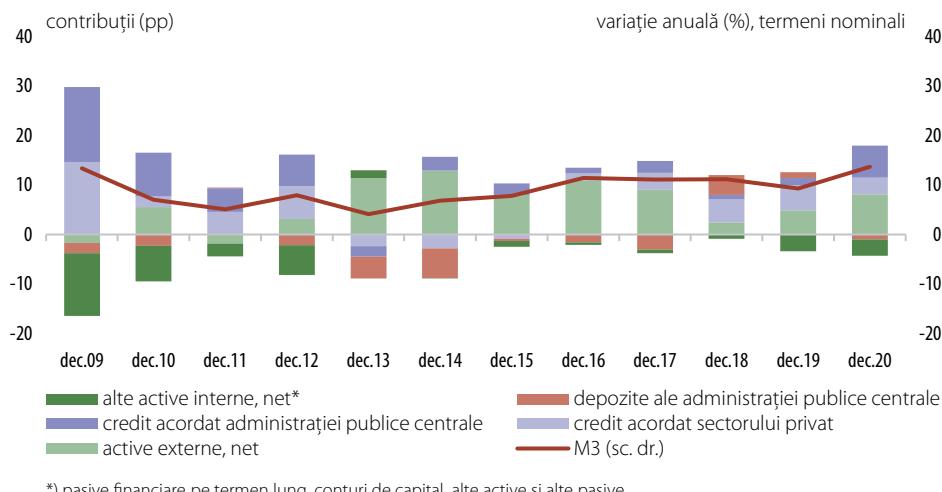
¹⁵⁵ În anul 2020, MF a efectuat emisiuni de titluri de stat pentru populație în valoare totală de 5,3 miliarde lei, față de 3,2 miliarde lei în anul precedent.

¹⁵⁶ Evaluare pe baza mediilor anuale.

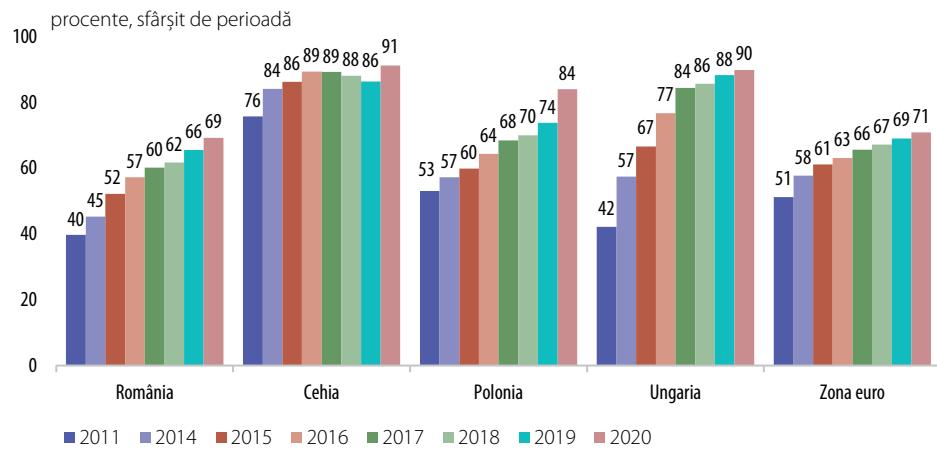
¹⁵⁷ Inclusiv BNR, în condițiile în care banca centrală a inițiat în aprilie cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară, efectuând achiziții în valoare de 5,3 miliarde lei pe parcursul intervalului analizat; în același timp, deținările de titluri de stat ale instituțiilor de credit și-au mărit semnificativ creșterea anuală medie.

¹⁵⁸ La 15,7 la sută, ca medie anuală, de la 8,8 la sută în anul precedent (pe baza valorilor exprimate în euro), inclusiv pe fondul creșterii la o valoare record a volumului emisiunilor de euroobligațiuni efectuate de MF pe piețele externe (la echivalentul a 11,7 miliarde euro pe ansamblu perioadei, față de 5 miliarde euro în 2019), precum și al majorării intrărilor de fonduri europene (la 7,1 miliarde euro, de la 5,7 miliarde euro, conform datelor din balanța de plată).

¹⁵⁹ Creșterea amplă a acestora a avut loc, cel mai probabil, în contextul aplicării amortizorului de capital pentru alte instituții de importanță sistemică începând cu 1 ianuarie 2020 pentru nouă bănci care au fost identificate ca fiind de importanță sistemică.

2. Continuarea creșterii alerte a ponderii majoritare deținute de masa monetară în sens restrâns (M1) în masa monetară, aceasta ajungând la 69,2 la sută în decembrie 2020 – recordul ultimilor peste 26 de ani –, de la 65,5 la sută în decembrie 2019 – (Grafic H).

Majorarea ponderii agregatului M1 în masa monetară a fost inferioară ca amplitudine celei consemnate în Cehia și, mai ales, în Polonia, dar a depășit creșterile din Ungaria și zona euro, decalajul structural al M3 față de cea din urmă fiind astfel aproape integral recuperat în 2020. Ascensiunea a fost rezultatul accentuării divergenței dintre dinamica deosebit de alertă și în creștere pronunțată a M1 și cea în scădere a depozitelor la termen sub 2 ani.

Accelerarea creșterii celui mai lichid agregat monetar, la un maxim al ultimilor patru ani ca medie anuală, a fost impulsionată de reamplificarea considerabilă a variației numerarului în circulație, dar mai cu seamă de saltul de dinamică înregistrat de depozitele ON ale ambelor sectoare instituționale principale¹⁶⁰. Acestea au reflectat creșterea preferinței pentru lichiditate din motivul precauției

¹⁶⁰ Ca pondere în M3, plasamentele ON ale populației au consemnat astfel un nou maxim istoric, iar cele aparținând societăților nefinanciare au atins un nou record al perioadei post-1993.

și scăderea costului de oportunitate al deținerii de active monetare lichide, dar și influențele venite din relaxarea execuției bugetare și din măsuri guvernamentale vizând susținerea lichidității firmelor și a populației¹⁶¹, precum și din creșterea încă robustă a venitului disponibil al populației, coroborată cu revigorarea puternică a cumpărărilor de bunuri în a doua parte a anului.

Dinamica anuală a depozitelor la termen sub 2 ani a continuat însă să scadă pe ansamblul anului, – deși mai puțin decât în 2019 –, în condițiile decelerării creșterii plasamentelor populației pe seama componentei în valută și ale cvasistagnării variației anuale medii a plasamentelor societăților nefinanciare, la o valoare marginală pozitivă, după pierderea consistentă de ritm din anul precedent.

Drept consecință, ponderea în M3 a depozitelor ON a atins în 2020 recordul ultimilor 27 de ani (51,2 la sută, în decembrie), iar cea a numerarului în circulație a consemnat în iunie un nou maxim al perioadei post-1995 (18,6 la sută), scăzând însă ușor ulterior (18,1 la sută în decembrie 2020).

3. Prelungirea tendinței general ascendentă a ponderii depozitelor populației în depozitele totale ale sectorului nebancar (61,0 la sută în decembrie 2020, față de 60,5 la sută la finele anului 2019).

Evoluția a fost consecința continuării accelerării creșterii plasamentelor bancare ale populației (la 14,3 la sută – maximul ultimilor 11 ani –, de la 11,6 la sută în 2019, ca medii anuale), în principal pe fondul rezilienței dinamicii venitului disponibil, dar și al restrângerii consumului privat pe ansamblul perioadei. Sporul de volum al acestor plasamente l-a devansat ușor pe cel rezultat din plusul substanțial de ritm consemnat în acest an de depozitele societăților nefinanciare (14,6 la sută – maximul post-2008 – de la 7,3 la sută în 2019), sub influența măsurilor guvernamentale vizând gestionarea situației epidemiologice și combaterea impactului economic advers al crizei pandemice, inclusiv prin susținerea lichidității firmelor, dar și în contextul redresării puternice a activității economice și al dinamizării creditului acordat acestui sector în semestrul II 2020.

În ședința din luna noiembrie 2020, Consiliul de administrație al BNR a decis să mențină neschimbate rata dobânzii de politică monetară și ratele dobânzilor la facilitățile permanente, păstrând, totodată, nivelul în vigoare al ratei rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în leu ale instituțiilor de credit. Deciziile au fost adoptate în condițiile în care noile date și evaluări au evidențiat o redresare peste așteptări a economiei în cursul verii, anticipată a se întrerupe totuși sau chiar inversă ușor spre finele anului sub impactul noului val pandemic, dar și o creștere,

¹⁶¹ Măsurile adoptate au inclus instituirea posibilității de amânare fără penalizări a achitării unor obligații fiscale, acordarea de bonificații pentru plata la scadență a impozitului pe profit și a celui pe veniturile microîntreprinderilor, acordarea de sprijin financiar firmelor în vederea susținerii pieței muncii (inclusiv prin subvenționarea temporară și parțială a salariilor din firmele afectate de pandemie), decontarea indemnizațiilor de asigurări sociale de sănătate pentru concedii medicale în scopul diminuării stocului de plăti restante aferente acestora, creșterea restituirilor de TVA (conform execuției bugetului general consolidat), precum și instituirea posibilității suspendării temporare a plății unor rate aferente creditelor bancare ale populației și firmelor.

în contextul electoral¹⁶², a incertitudinilor asociate conducei viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri, de natură a induce riscuri mari la adresa perspectivei inflației.

Astfel, rata anuală a inflației a continuat să descrească în semestrul II mai alert decât s-a anticipat, ajungând în octombrie la 2,24 la sută, de la 2,58 la sută în iunie 2020, în principal ca urmare a ieftinirii mult peste aşteptări a legumelor și fructelor. În schimb, dinamica inflației CORE2 ajustat a rămas stabilă în trimestrul III și a scăzut doar marginal în octombrie – la 3,6 la sută, în linie cu previziunile –, continuând să reflecte presiuni inflaționiste ale factorilor fundamentali din perioada pre-pandemie și aşteptările inflaționiste asociate, la care s-au alăturat influențe venite din redresarea cererii de consum în trimestrul III, dar și din perturbări/constrângeri pe partea ofertei și din costuri asociate pandemiei și măsurilor de prevenire a răspândirii infecției cu coronavirus. Toate acestea, împreună cu decalajele temporale inerente, erau de natură să întârzie evidențierea la nivelul inflației de bază a efectelor dezinflaționiste ale deficitului consistent de cerere agregată deschis abrupt în trimestrul II, ca urmare a contracției severe suferite de activitatea economică¹⁶³.

În același timp, noile evaluări au arătat că economia va recupera probabil în semestrul II o proporție mai mare din contracție decât se anticipa anterior, în condițiile unei redresări mai viguroase în trimestrul III¹⁶⁴ – în pofida performanțelor mai slabe ale agriculturii –, anticipată a se întrerupe însă sau chiar inversa ușor în ultimele luni ale anului, în contextul reacutizării pandemiei și al instituirii de noi restricții, mai puțin severe totuși decât cele din primăvară. Evoluția implică o resorbire mai consistentă a deficitului de cerere agregată în semestrul II 2020 față de prognoza precedentă. Din perspectivă anuală, evaluările indicau astfel o contracție mai estompată a economiei în 2020 decât cea previzionată în august, pe fondul influențelor stimulative venite din programele guvernamentale și din condițiile monetare, dar și o creștere economică ceva mai modestă în 2021, în contextul refacerii mai temperate a cererii externe, ce făceau probabilă o încetinire sensibilă a restrângerii deficitului de cerere agregată ulterior comprimării din semestrul II 2020, inclusiv în raport cu proiecția precedentă.

Pe acest fond, traiectoria anticipată a ratei anuale a inflației a fost vizibil revizuită în jos în perspectivă apropiată, dar a rămas neschimbată pe orizontul mai îndepărtat de timp. Potrivit acesteia, rata anuală a inflației era aşteptată să scadă la 2,1 la sută în decembrie 2020¹⁶⁵ și la 2,0 la sută la finele trimestrului I 2021, însă să urce apoi și să se mențină pe orizontul relevant pentru politica monetară în proximitatea punctului central al întintei. Responsabile de decelerarea pronunțată a inflației pe orizontul scurt de timp erau evoluțiile recente și cele anticipate de pe segmentul LFO¹⁶⁶, precum și efectele de bază asociate scumpirii unor alimente procesate, în timp ce presiunile

¹⁶² Alegerile pentru Parlamentul României erau programate în data de 6 decembrie 2020.

¹⁶³ De 10,3 la sută în termeni anuali și 11,9 la sută în termeni trimestriali, conform datelor statistice disponibile la momentul efectuării analizei de politică monetară.

¹⁶⁴ Reflectată și de evoluțiile de pe piața muncii – mai favorabile decât cele anticipate, în condițiile repornirii activității în numeroase sectoare, dar și ca urmare a extinderii măsurilor de sprijin guvernamental.

¹⁶⁵ Față de 2,7 la sută în proiecția precedentă.

¹⁶⁶ Acțiunea de ansamblu a factorilor de natură ofertei se prefigura a redeveni însă inflaționistă începând cu primul semestrul din 2021, în principal pe seama unor efecte de bază, dar și în contextul liberalizării în luna ianuarie 2021 a pieței energiei electrice.

dezinflaționiste ale deficitului de cerere agregată erau așteptate să se evidențieze ușor în trimestrul IV 2020 și să devină pregnante doar la mijlocul anului 2021¹⁶⁷.

Incertitudinile și riscurile asociate noii perspective erau însă extrem de ridicate, în contextul noului val pandemic, dar mai ales în absență, în conjunctura electorală, a proiectului de buget pentru anul 2021, care să prefigureze debutul necesarei consolidării bugetare. Totodată, unele decizii politice interne adoptate în toamnă erau de natură să inducă riscuri la adresa sustenabilității finanțelor publice, cu potențiale consecințe asupra volatilității cursului de schimb, precum și asupra indicatorilor de vulnerabilitate externă și în final asupra costurilor de finanțare și ritmului redresării economiei ulterior fazei de contracție.

Date fiind evoluția creditului în valută și nivelul adecvat al rezervelor valutare, Consiliul de administrație al BNR a decis însă reducerea ratei rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în valută ale instituțiilor de credit la nivelul de 5 la sută, de la 6 la sută, măsura¹⁶⁸ vizând inclusiv continuarea armonizării mecanismului rezervelor minime obligatorii cu standardele și practicile în materie ale Băncii Centrale Europene și ale principalelor bănci centrale din statele membre ale Uniunii Europene.

Necesara schimbare de conduită a politicii fiscale s-a conturat însă cu claritate ulterior momentului electoral din decembrie 2020, odată cu anunțarea țintei de deficit bugetar pentru 2021 și cu adoptarea de către noul Guvern a unor măsuri, precum plafonarea temporară a salariilor din sectorul bugetar, ce făceau probabilă inițierea în 2021 a consolidării bugetare, cu implicații favorabile inclusiv asupra primei de risc suveran și, în final, asupra costurilor de finanțare.

În același timp, datele statistice nou-apărute au relevat evoluții macroeconomice în linie cu prognoza pe termen mediu actualizată în luna noiembrie 2020. Astfel, rata anuală a inflației a continuat să coboare sub punctul central al țintei în ultimele două luni ale anului 2020, ajungând în decembrie la 2,06 la sută – nivel marginal inferior celui prognosat și aproape înjumătățit față de cel atins în decembrie 2019 –, pe fondul relativei accentuării a decelerării inflației de bază¹⁶⁹. Totodată, activitatea economică a recuperat în trimestrul III 2020 o parte însemnată din contracția suferită anterior, deși ceva mai puțin decât s-a anticipat¹⁷⁰, evoluție ce făcea probabilă o resorbire consistentă a deficitului de cerere agregată în acest interval, doar ușor mai estompată decât cea progonozată în noiembrie 2020.

La rândul lor, evoluțiile de pe piața financiară au evidențiat o ameliorare vizibilă a percepției investitorilor asupra perspectivei economiei românești ulterior evenimentelor politice din decembrie 2020, de natură să contribuie, împreună cu creșterea apetitului global pentru risc, și la relaxarea condițiilor lichidității de pe

¹⁶⁷ Inclusiv pe fondul persistenței inflației de bază, precum și al creșterii costurilor salariale în 2020, anticipată a se tempera vizibil în anul următor.

¹⁶⁸ Intrată în vigoare începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2020.

¹⁶⁹ Rata anuală a inflației CORE2 ajustat a scăzut în noiembrie la 3,4 la sută și în decembrie la 3,3 la sută, conform așteptărilor.

¹⁷⁰ Activitatea economică a crescut în termeni trimestriali cu 5,8 la sută, după scădere de -12,2 la sută din trimestrul II (revizuită de la -11,9 la sută), reducându-și declinul în termeni anuali la -5,7 la sută, de la -10,3 la sută în trimestrul II.

segmentul monetar. Sub influența acestora, principalele cotații ale pieței monetare interbancare și-au prelungit iar apoi și-au accelerat descreșterea, în timp ce randamentele titlurilor de stat și-au accentuat mișcarea descendentă chiar după prima decadă a lunii decembrie 2020. Totodată, rata de schimb a leului a rămas relativ stabilă inclusiv în prima parte a lunii ianuarie 2021, în linie cu comportamentul său din 2020, susținut de diferențialul ratelor dobânzilor, în condițiile unei scăderi treptate a acestuia.

În plus, noile evaluări au reconfirmat perspectiva creșterii ușoare a ratei anuale a inflației în primele două luni ale anului curent, exclusiv pe seama unor componente exogene ale IPC¹⁷¹, urmată de o corecție la finele trimestrului I – evoluție compatibilă cu prognoza pe termen mediu din noiembrie¹⁷², care anticipa menținerea dinamicii inflației în proximitatea punctului central al țintei pe orizontul relevant pentru politica monetară, pe fondul manifestării efectelor dezinflaționiste ale deficitului de cerere agregată. Potrivit noilor evaluări, acesta era așteptat să continue să se restrângă lent în trimestrele IV 2020 și I 2021, în condițiile în care pe ansamblul intervalului se anticipa o recuperare a contracției economice similară ca dimensiune celei previzionate în noiembrie 2020.

Persistau totuși incertitudini în ceea ce privește dimensiunea și instrumentele consolidării bugetare din acest an și în perspectivă, cel puțin până la aprobarea bugetului public pentru 2021, mai ales în condițiile creșterii ample, posibil peste așteptări, a deficitului bugetar în 2020, sub impactul crizei pandemice și al măsurilor de sprijin adoptate, dar și ca efect al majorării unor cheltuieli cu caracter permanent. În același timp, însă, incertitudini și riscuri crescute provineau din mediul extern, date fiind creșterea ratei

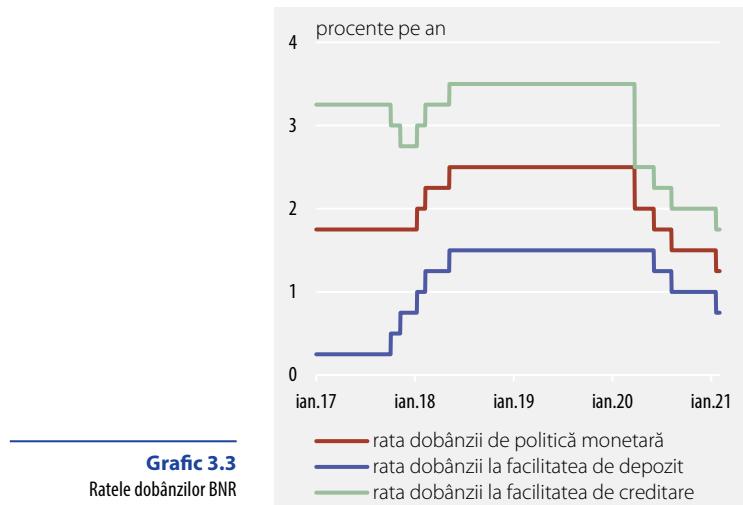
de infectare cu coronavirus în unele țări europene și reînăsprirea restrictiilor de mobilitate, de natură să întârzie recuperarea economică în zona euro, probabil până când campaniile de vaccinare își vor arăta efectele.

În aceste condiții, în ședința din data de 15 ianuarie 2021, Consiliul de administrație al BNR a decis să reducă cu încă 0,25 la sută rata dobânzii de politică monetară, până la nivelul de 1,25 la sută; în mod corespunzător, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit a fost diminuată la 0,75 la sută, de la 1,00 la sută, iar cea aferentă

facilității de creditare, la 1,75 la sută, de la 2,00 la sută (Grafic 3.3). Totodată, Consiliul de administrație al BNR a decis păstrarea nivelurilor în vigoare ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit.

¹⁷¹ Principalele influențe erau așteptate să decurgă din evoluția prețului combustibililor, precum și din dinamica prețurilor administrative, în contextul liberalizării începând cu 1 ianuarie 2021 a pieței energiei electrice pentru consumatorii casnici.

¹⁷² Incertitudinile asociate liberalizării pieței energiei electrice pentru consumatorii casnici erau însă considerabile, cu potențiale implicații mai pronunțate asupra dinamicii IPC pe orizontul scurt de timp decât cele previzionate.

Grafic 3.3
Ratele dobânzilor BNR

3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

În anul 2020, BNR a utilizat foarte activ și într-o manieră flexibilă componentele cadrului operațional al politicii monetare în scopul adecvării conducei politicii monetare din perspectiva obiectivului său în contextul macrofinanciar specific, dar și pentru a asigura funcționarea fluentă a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare, în vederea finanțării în bune condiții a economiei reale și a cheltuielilor bugetare. O asemenea abordare a băncii centrale a fost justificată de:

- (i) creșterea bruscă și la cote extreme a volatilității pe piața finanțieră internațională sub impactul șocului pandemic – resimțită puternic și pe piața finanțieră internă –, precum și de recurența ulterioară a unor episoade de deteriorare a apetitului global pentru risc, pe fondul sporirii temerilor investitorilor financiari legate de efectele pandemiei și politicile menite să le amortizeze;
- (ii) majorarea considerabilă a deficitului bugetar și a necesarului de finanțare a acestuia, în paralel cu accentuarea dezechilibrului extern, însotită de creșterea îngrijorărilor investitorilor financiari privind sustenabilitatea finanțelor publice și perspectiva ratingului suveran al României, mai ales în cea de-a doua parte a anului, de natură să inducă riscuri la adresa primei de risc suveran, precum și a cursului de schimb al leului;
- (iii) creșterea amplă a impactului exercitat de factorii autonomi asupra lichidității de pe piața monetară, în contextul șocului pandemic – antrenând un *sell-off* generalizat pe piețele de obligațiuni și exacerbarea preferinței pentru lichiditate –, dar și pe fondul operațiunilor în contul în valută al Trezoreriei, implicând instalarea unui amplu deficit net de lichiditate la finele trimestrului I, urmată de restrângerea sa graduală și reapariția, spre sfârșitul anului, a unui excedent net de rezerve;
- (iv) reintrarea și adâncirea în teritoriul negativ a dinamicii anuale a creditului în valută, în principal pe seama împrumuturilor societăților nefinanciare, și consolidarea, inclusiv pe acest fond, a tendinței ascendente a ponderii creditului în lei;
- (v) evoluția general favorabilă a indicatorilor de adevarare a rezervelor internaționale, pe fondul creșterii la un nivel record a volumului emisiunilor de euroobligațiuni ale MF pe piețele externe¹⁷³ și al majorării intrărilor de fonduri europene.

În acest context, BNR a acompaniat tăierea mai amplă a ratei dobânzii de politică monetară din luna martie (de 0,50 puncte procentuale) cu îngustarea corridorului ratelor dobânzilor facilităților permanente la $\pm 0,5$ puncte procentuale – o minimă istorică –, de la amplitudinea standard de ± 1 punct procentual¹⁷⁴, pentru ca ulterior să prezeve caracteristicile corridorului, în contextul continuării reducerii prudente a ratei dobânzii-cheie, până la 1,25 la sută în luna ianuarie 2021. În schimb, rata rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei a fost menținută la nivelul de 8 la sută pe parcursul întregului interval, în corelație cu determinanții fluctuațiilor

¹⁷³ În anul 2020, MF a efectuat patru emisiuni de obligațiuni pe piețele externe, dintre care trei denominate în euro (însumând 8,8 miliarde euro) și una denominată în dolari (în valoare de 3,3 miliarde dolari).

¹⁷⁴ Aceasta a fost atinsă la finele anului 2017.

ample ale lichidității de pe piața monetară, precum și cu particularitățile de funcționare a altor segmente ale pieței financiare, în contextul crizei pandemice (Grafic 3.4). Rata rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în valută ale instituțiilor de credit a fost însă redusă în două runde în anul 2020 – cu 2 puncte procentuale în februarie¹⁷⁵ și cu

1 punct procentual în noiembrie¹⁷⁶, până la nivelul de 5 la sută, pe fondul evoluției creditului în valută și al nivelului adecvat al rezervelor valutare, inclusiv în vederea continuării armonizării mecanismului rezervelor minime obligatorii cu standardele și practicile în materie ale Băncii Centrale Europene și ale principalelor bănci centrale din statele membre ale Uniunii Europene¹⁷⁷.

Un rol deosebit de important a fost atribuit în 2020 gestionării lichidității de pe piața monetară, în condițiile în care, după ce și-a mărit vizibil valoarea

pozitivă în primele două luni ale anului¹⁷⁸, poziția netă a lichidității băncilor a redevenit puternic negativă în martie, sub impactul exacerbării bruse a volatilității pe piața financiară internațională – antrenând deteriorări ale evoluțiilor pe piețele obligațiunilor guvernamentale și ieșiri substanțiale de capital de pe piețele emergente –, precum și al creșterii abrupte a preferinței pentru lichiditate, odată cu declanșarea crizei pandemice. Aceasta a necesitat substituirea promptă a operațiunilor de piață monetară ale BNR, menite să dreneze moneda excedentară¹⁷⁹, cu cele destinate furnizării de lichiditate băncilor, precum și creșterea ulterioară a volumului acestora, inclusiv pe seama unor operațiuni cu caracter structural – conform deciziilor adoptate –, însă în condițiile unei calibrări atente, în contextul amplificării graduale a impactului expansionist al operațiunilor Trezoreriei statului¹⁸⁰, dar și ale persistenței riscurilor la adresa cursului de schimb al leului decurgând mai cu seamă din deteriorarea poziției fiscale și a celei externe ale economiei.

Astfel, după ce în primele luni ale anului a continuat să absoarbă surplusul de rezerve din sistemul bancar prin atragerea de depozite la termen¹⁸¹, în ultimele zile din martie BNR a început să furnizeze consistent lichiditate instituțiilor de credit prin operațiuni

¹⁷⁵ Intrată în vigoare începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2020.

¹⁷⁶ Intrată în vigoare începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2020.

¹⁷⁷ Procesul a fost stopat în anii 2018 și 2019.

¹⁷⁸ Ca efect al injecțiilor considerabile de rezerve generate de operațiunile Trezoreriei statului în contextul relaxării considerabile a execuției bugetare la finele anului 2019.

¹⁷⁹ Corespondent deciziilor din ianuarie și februarie 2020 privind prelungirea statu-quo-lui ratei dobânzii de politică monetară, în condițiile păstrării controlului strict asupra lichidității de pe piața monetară.

¹⁸⁰ Prilejuite de execuția bugetară și de finanțarea datoriei publice.

¹⁸¹ Prin intermediul licitațiilor săptămânale, efectuate la rată fixă a dobânzii și cu alocare integrală. Soldul mediu zilnic al depozitelor 1W atrase s-a mărit în ianuarie 2020 la 3,9 miliarde lei, de la o medie de 2,6 miliarde lei în trimestrul IV 2019.

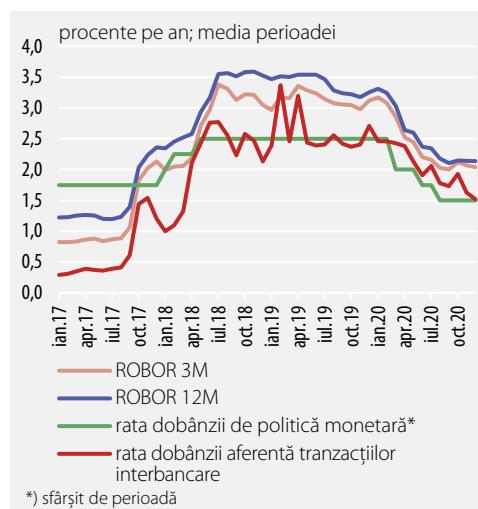
*repo*¹⁸² și, complementar, prin cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară, inițiată în aprilie și prelungită până în luna august¹⁸³. Corespunzător *pattern-ului* deficitului net de rezerve de pe piața monetară, volumul de lichiditate furnizat de banca centrală a sporit considerabil în primele două luni ale trimestrului II și s-a redus gradual ulterior¹⁸⁴, în contextul unei abordări prudente, implicând o creștere ușoară a apelului băncilor la facilitatea de creditare în primele luni ale trimestrelor II și IV. Caracterul puternic expansionist al operațiunilor Trezoreriei a condus însă la reinstalarea unui excedent de lichiditate pe piața monetară spre finele anului, drenat de banca centrală exclusiv prin intermediul facilității de depozit, în contextul ameliorării evidente a percepției investitorilor asupra perspectivei economiei românești ulterior evenimentelor politice din decembrie 2020, precum și al creșterii apetitului global pentru risc.

În acest context, ratele dobânzilor ON ale pieței monetare interbancare au rămas relativ constante în primele patru luni ale anului, pentru ca apoi să urmeze o traiectorie general descendenta, întreruptă totuși de câteva creșteri, reflectând repozitionările ei temporare în proximitatea ratei dobânzii la facilitatea de creditare¹⁸⁵, după șederi mai prelungite în preajma ratei dobânzii de politică monetară. Scăderea lor s-a accentuat însă spre finele anului și, mai cu seamă, în luna ianuarie 2021, pe fondul relaxării condițiilor lichidității de pe piața monetară, iar ulterior sub impulsul reducerii ratei dobânzii de politică monetară la nivelul 1,25 la sută.

Cotațiile pe termen mai lung ROBOR 3M-12M au revenit în debutul anului 2020 pe un trend lent descrescător, dar au consemnat la mijlocul lunii martie o creștere relativ

abruptă – ca urmare a schimbării radicale a condițiilor curente/anticipate ale lichidității pieței, pe fondul turbulențelor de pe piețele externe –, care s-a corectat totuși rapid, sub influența deciziilor și măsurilor de politică monetară adoptate de BNR în data de 20 martie¹⁸⁶. Ele au continuat apoi să coboare treptat, în contextul unor ajustări mai vizibile în lunile mai și august, antrenate de reducerile ratei dobânzii de politică monetară, pentru ca în trimestrul IV să se cvasistabilizeze în apropierea nivelurilor minime ale ultimilor circa trei ani (Grafic 3.5).

Grafic 3.5
Rata dobânzii de politică monetară și ratele ROBOR

¹⁸² Acestea au fost derulate pe baze bilaterale.

¹⁸³ Volumul total al achizițiilor de titluri de stat în lei efectuate în intervalul aprilie-august s-a situat la 5,3 miliarde lei.

¹⁸⁴ În particular, stocul mediul zilnic al operațiunilor *repo* a atins un vârf de 13,6 miliarde lei în aprilie și 9,2 miliarde lei pe ansamblu trimestrului II, reducându-se apoi la 3,2 miliarde lei în trimestrul III și 2,0 miliarde lei în trimestrul IV. Volumul lunar al achizițiilor de titluri de stat în lei s-a situat la 1,9 miliarde lei în aprilie și 1,6 miliarde lei în mai, respectiv la valori cuprinse între 0,5 miliardă lei și 0,75 miliardă lei în intervalul iunie-august.

¹⁸⁵ Mai cu seamă în luna octombrie, când condițiile lichidității de pe piața monetară au resimțit influențele înrăutățirii sentimentului pieței financiare internaționale și ale creșterii îngrijorărilor investitorilor financiari legate de perspectiva poziției fiscale și a ratingului suveran al României, precum și efectele gestionării prudente a lichidității de către BNR.

¹⁸⁶ Incluzând îngustarea corridorului ratelor dobânzilor la facilitățile permanente.

În debutul trimestrului I 2021, cotațiile au consemnat însă noi scăderi însemnate, sub impactul ameliorării condițiilor lichidității și al diminuării ulterioare a ratei dobânzii-cheie. Drept consecință, valorile medii ale cotațiilor ROBOR s-au redus consistent în ianuarie 2021 față de cele înregistrate în luna decembrie 2019, cu până la 1,42 puncte procentuale, ajungând la 1,70 la sută în cazul scadenței de 3 luni, respectiv la 1,83 la sută și 1,90 la sută pe maturitățile de 6 luni și 12 luni.

Indicele de referință pentru creditele acordate consumatorilor, IRCC, intrat în vigoare în luna mai 2019, a scăzut la rândul său, dar mai modest, în contextul unei evoluții ușor oscilante. Astfel, în trimestrul I 2020 el s-a redus la 2,36 la sută, de la 2,66 la sută în trimestrul IV 2019, dar a urcat ușor în intervalul aprilie-iunie și a rămas relativ constant în perioada următoare (2,44 la sută, respectiv 2,41 la sută), pentru ca în trimestrul IV să coboare la 2,17 la sută și apoi la 1,88 la sută în trimestrul I 2021.

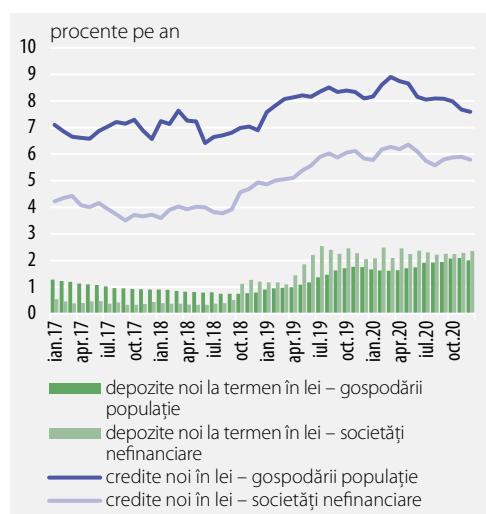
Piața titlurilor de stat a cunoscut schimbări de direcție chiar mai pronunțate în trimestrul I 2020, fiind marcată în primele două luni ale anului de sporirea considerabilă a atractivității acestor active¹⁸⁷, iar apoi de creșterea abruptă a aversiunii globale față de risc și de *sell-off*-ul generalizat declanșat pe piețele financiare internaționale, pentru ca spre finele intervalului să cunoască corecții parțiale, pe fondul relativei atenuării a tensiunilor financiare la nivel global, dar și al decizilor de politică monetară adoptate de BNR în data de 20 martie. În aceste condiții, cotațiile de referință de pe segmentul secundar și-au prelungit până în primele zile ale lunii martie tendința general descendentă pe care s-au înscris în decembrie 2019/ianuarie 2020, pentru ca în a doua decadă a lunii să crească abrupt – îndeosebi pe maturitățile mai lungi –, atingând vârfuri ale ultimilor aproximativ șapte ani, inclusiv în condițiile deteriorării lichidității pieței. În ultima decadă a lunii, ele au consemnat însă o importantă ajustare descrescătoare, iar parametrii funcționării pieței s-au restabilit în linii mari. Totodată, cotațiile au continuat să coboare progresiv ulterior, pe fondul noilor scăderi ale ratei dobânzii de politică monetară și al cumpărărilor definitive efectuate de BNR; acestora li s-au alăturat influențele decurgând din ameliorarea sentimentului pieței financiare internaționale – inclusiv ca efect al măsurilor de relaxare a conduitei politicii monetare de către băncile centrale din economiile avansate și din cele emergente¹⁸⁸ –, precum și din anunțurile principalelor agenții privind menținerea ratingului suveran al României în categoria *investment grade*.

Parcursul descendent al randamentelor nu a fost totuși continuu, în condițiile în care în semestrul II acestea au fost afectate de fluctuațiile compensației pentru risc solicitate de investitori în contextul unor evoluții/decizii politice de natură să inducă riscuri la adresa poziției fiscale, precum și de deteriorări episodice ale sentimentului pieței financiare internaționale. Mișcarea descrescătoare a cotațiilor s-a accentuat însă spre finele anului, odată cu ameliorarea evidentă a perceptiei investitorilor străini asupra perspectivelor economiei românești, dar mai cu seamă în perioada imediat ulterioară

¹⁸⁷ Asociată inclusiv anunțului privind includerea titlurilor de stat emise de statul român începând cu luna septembrie 2020 în *Barclays Global Aggregate Index*.

¹⁸⁸ În acest context, randamentele titlurilor de stat pe termen lung din economiile dezvoltate și cele din regiune au coborât și s-au consolidat apoi la niveluri joase.

reducerii ratei dobânzii de politică monetară din 15 ianuarie 2021, când acestea au atins minime ale ultimilor aproximativ cinci ani pe segmentul median al maturităților și s-au apropiat de minimul istoric în cazul scadenței de 10 ani. Nivelurile medii din luna ianuarie 2021 ale cotațiilor de referință de pe piața secundară a titlurilor de stat¹⁸⁹ s-au redus, astfel, cu circa 1,41 puncte procentuale față de cele din decembrie 2019 în cazul scadențelor de 6 luni și 12 luni – la 1,88 la sută, respectiv 1,97 la sută –, și cu până la 1,71 puncte procentuale pe termenele de 3, 5 și 10 ani, care au ajuns astfel la 2,29 la sută, 2,38 la sută, respectiv 2,86 la sută.

Grafic 3.6
Ratele dobânzilor
în sistemul bancar

La rândul lor, ratele dobânzilor la creditele noi ale clientilor nebancari au cvasistagnat în primele trei luni ale anului, pentru ca apoi să se plaseze pe un trend general descendenter, sub influența majoră a cotațiilor relevante ale pieței monetare interbancare, dar și în contextul programelor de sprijin guvernamental („IMM Invest România” și „Noua casă”). Astfel, rata medie a dobânzii la creditele noi ale populației a coborât în ianuarie 2021 la 7,01 la sută, cu 0,59 puncte procentuale sub nivelul din luna decembrie 2019 (Grafic 3.6). Reducerea

a fost mai amplă în cazul creditelor noi pentru locuințe, de 0,92 puncte procentuale, până la 4,54 la sută (un minim al ultimilor trei ani), în condițiile în care, după un parcurs oscilant în primul semestru și o cvasistabilizare în trimestrul III – corelate cu evoluția IRCC –, rata medie a dobânzii acestora a consemnat scăderi consistente, asociate inclusiv programului „Noua casă”. Pe segmentul creditelor de consum, descreșterea a fost modestă, de 0,55 puncte procentuale, și discontinuă, media ratei dobânzii ajungând în ianuarie 2021 la 9,10 la sută.

Scăderea ratei medie a dobânzii la creditele noi ale societăților nefinanciare a fost însă vizibil mai pronunțată, inclusiv în contextul programului „IMM Invest România”, ea atingând în septembrie minimul ultimilor trei ani (4,43 la sută). Astfel, pe ansamblul perioadei, aceasta s-a redus cu 1,20 puncte procentuale (la 4,59 la sută în ianuarie 2021), cu o amplitudine ceva mai mare în cazul ratei dobânzii la creditele în valoare de până la echivalentul a 1 milion de euro (-1,44 puncte procentuale, la 4,63 la sută); rata dobânzii la împrumuturile peste acest prag s-a diminuat cu 0,72 puncte procentuale, la 4,51 la sută în ianuarie 2021.

Rata medie a dobânzii la depozitele noi la termen ale populației a coborât relativ mai lent, inclusiv în raport cu comportamentul istoric, ajungând în ianuarie 2021 la 1,43 la sută (-0,55 puncte procentuale față de decembrie 2019). Astfel, pe ansamblul perioadei, ecartul mediu dintre rata dobânzii la creditele noi și cea la depozitele noi la termen ale acestui sector s-a restrâns semnificativ față de precedenții trei ani.

¹⁸⁹ Medii bid-ask.

În schimb, rata dobânzii aferentă depozitelor noi la termen ale societăților nefinanciare, mai strâns corelată cu evoluția ratelor dobânzilor pe termen foarte scurt ale pieței monetare interbancare, și-a accelerat scăderea începând cu luna iunie, coborând în ianuarie 2021 la 1,08 la sută, cu 1,28 puncte procentuale sub nivelul din decembrie 2019.

4. Orientările politicii monetare

Politica monetară a BNR va continua să urmărească în mod consecvent menținerea stabilității prețurilor pe termen mediu, corespunzător țintei staționare de inflație de 2,5 la sută ±1 punct procentual, reprezentând cea mai bună contribuție pe care aceasta o poate aduce la creșterea economică sustenabilă; pe orizontul de timp mediu spre lung, politica monetară va fi orientată spre coborârea și consolidarea ratei anuale a inflației la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

Adevararea din această perspectivă a conduitei politicii monetare în prima parte a anului 2021, ulterior deciziei din luna ianuarie, a reclamat statu-quo-ul ratei dobânzii-cheie și al parametrilor principalelor instrumente ale politicii monetare. Astfel, în ședințele desfășurate în lunile martie și mai 2021¹⁹⁰, Consiliul de administrație al BNR a decis menținerea ratei dobânzii de politică monetară la nivelul de 1,25 la sută și a ratelor dobânzilor aferente facilității de depozit și celei de creditare la 0,75 la sută, respectiv 1,75 la sută. În același timp, ratele rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit au fost păstrate la nivelurile în vigoare, de 8 la sută, respectiv 5 la sută.

Deciziile au fost adoptate în condițiile în care rata anuală a inflației a crescut mult peste așteptări în primele luni ale anului 2021¹⁹¹ – sub impactul tranzitoriu al liberalizării pieței energiei electrice pentru consumatorii casnici, precum și ca efect al scumpirii combustibililor, pe fondul ascensiunii cotației petrolului –, iar redresarea economiei a fost mult mai alertă în trimestrul IV 2020 decât s-a anticipat¹⁹², făcând probabilă resorbirea într-o proporție foarte ridicată a deficitului de cerere agregată la finele semestrului II și limitând contracția economică pe ansamblul anului la -3,9 la sută. Deficitul de cont curent a continuat totuși să crească în 2020, inclusiv ca pondere în PIB, ajungând la 5,2 la sută, de la 4,9 la sută în 2019, iar acoperirea lui cu fluxuri de capital autonom și-a prelungit tendința de înrăutățire. În același timp, trendul ascendent cvasigeneralizat al cotațiilor internaționale ale materiilor s-a accentuat în primele luni ale anului curent, accelerând inflația pe plan mondial,

¹⁹⁰ Prima ședință desfășurată conform noului calendar al ședințelor Consiliului de administrație al BNR pe probleme de politică monetară, aprobat de acesta în ședința din 15 martie 2021.

¹⁹¹ Rata anuală a inflației a urcat până la 3,05 la sută în martie 2021, de la 2,06 la sută în decembrie 2020. Rata anuală a inflației CORE2 ajustat a continuat totuși să descrească, coborând la 2,8 la sută, de la 3,3 la sută la finele anului anterior.

¹⁹² Activitatea economică a crescut în trimestrul IV 2020 cu 4,8 la sută față de trimestrul anterior, după majorarea cu 5,6 la sută din trimestrul III, recuperând astfel încă o parte consistentă din contracția suferită în trimestrul II; declinul său în termeni anuali s-a redus astfel la -1,4 la sută, de la -5,6 la sută în trimestrul III.

iar așteptările privind dinamica redresării economiei zonei euro și a celei globale s-au ameliorat la începutul trimestrului II 2021, inclusiv pe fondul progresului vaccinării.

În acest context, perspectiva inflației s-a modificat considerabil, traiectoria anticipată a ratei anuale a inflației fiind revizuită succesiv în sens ascendent în exercițiile de prognoză din lunile martie și mai 2021, în special pe orizontul scurt de timp. Astfel, potrivit proiecției BNR din luna mai, rata anuală a inflației era așteptată să urce vizibil peste limita de sus a intervalului între în a doua parte a anului curent, până la 4,1 la sută în decembrie 2021¹⁹³, pentru ca în debutul anului viitor să revină, dar să și rămână ulterior în jumătatea superioară a intervalului, în apropierea nivelului de 3,0 la sută¹⁹⁴.

Înrăutățirea perspectivei pe termen scurt a inflației era atribuibilă acțiunii factorilor pe partea ofertei, în principal creșterilor recente și anticipate ale prețurilor combustibililor, energiei electrice și gazelor naturale, precum și ascensiunii cotațiilor unor materii prime agroalimentare¹⁹⁵, de natură să genereze, în schimb, ample efecte de bază dezinflationiste în 2022, mai ales în cazul scumpirii energiei electrice din debutul anului curent. Astfel, urcarea ratei anuale a inflației deasupra intervalului între se prefigura a avea un caracter temporar.

Presiunile factorilor fundamentali urmău însă să-și epuizeze în scurt timp caracterul dezinflationist, iar apoi să devină inflationiste, pe fondul reinversării poziției ciclice a economiei în trimestrul III 2021 – semnificativ mai devreme decât în proiecția din noiembrie 2020 – și al creșterii ulterioare a excedentului de cerere agregată. În prognoza din luna mai, aceasta din urmă se anticipa a fi chiar mai alertă decât în evaluările din martie, în condițiile relativei dinamizării a creșterii economice previzionate pentru intervalul 2021-2022, sub impulsul dat de fondurile europene aferente instrumentului „Next Generation EU” presupuse a fi atrase începând cu anul curent, de natură să atenueze ori să contrabalanseze impactul contractionist al consolidării fiscale prezumate a se realiza gradual pe termen mediu. Intensificarea presiunilor inflationiste se anticipa a fi totuși frânată, într-o oarecare măsură, de decalajul temporal al manifestării efectelor *gap-ului* pozitiv al PIB și de probabilitatea ameliorare a structurii cererii agregate din perspectiva potențialului ei inflationist¹⁹⁶, dar și de potențiala decelerare sensibilă a creșterii costurilor salariale unitare, în principal pe fondul persistenței subutilizării forței de muncă pe orizontul proiecției, implicit a caracterului relaxat al pieței muncii.

Ușoare efecte inflationiste erau așteptate pe orizontul proiecției și din partea dinamicii prețurilor importurilor non-energie, iar pe termen scurt din creșterea abruptă a cererii de servicii odată cu ridicarea restricțiilor de mobilitate, eventual confruntată cu constrângeri pe partea ofertei. Pe acest fond, rata anuală a inflației CORE2 ajustat era

¹⁹³ Față de 3,4 la sută în prognoza din luna martie 2021 și 2,5 la sută în prognoza din luna noiembrie 2020.

¹⁹⁴ Față de nivelul de 2,8 la sută indicat pentru decembrie 2022 de prognoza din luna martie 2021 și cel de 2,4 la sută anticipat pentru septembrie 2022 în prognoza din luna noiembrie 2020.

¹⁹⁵ Resimțit prioritățile la nivelul inflației de bază.

¹⁹⁶ Prin creșterea contribuției investițiilor la creșterea economică previzionată în detrimentul aportului consumului privat, cu implicații inclusiv asupra evoluției viitoare a PIB potențial.

așteptată să-și încetinească scăderea în trimestrul II, iar apoi să reentre și să se mențină pe un trend ușor ascendent, urcând la 2,8 la sută în decembrie 2021¹⁹⁷ și la 3,1 la sută la finele orizontului prognozei¹⁹⁸.

Incertitudini și riscuri considerabile la adresa noii perspective continuau însă să decurgă din evoluția pandemiei și a măsurilor restrictive asociate, dependentă mai ales de aria de cuprindere și eficacitatea procesului de vaccinare, atât pe plan intern, cât și la nivel european și mondial. Totodată, surse majore de incertitudini și riscuri le constituau conduita politicii fiscale, în contextul consolidării bugetare prezumate a se realiza gradual pe termen mediu, precum și absorbția fondurilor europene, în special a celor aferente programului „Next Generation EU”, având în vedere inclusiv procedurile încă nefinalizate vizând Programul de convergență 2021-2024 și Planul Național de Redresare și Reziliență. Incertitudini erau asociate și condițiilor de pe piața muncii, date fiind recentele evoluții pozitive în sfera locurilor noi de muncă și a intențiilor de angajare, dar și perspectiva apropiată a măsurilor de sprijin guvernamental. Relevante erau și tendințele sincronizate de creștere a cotațiilor multor materii prime.

În perspectivă, politica monetară va continua să urmărească menținerea stabilității prețurilor pe termen mediu corespunzător ţintei staționare de inflație de 2,5 la sută ±1 punct procentual, într-o manieră de natură să susțină redresarea economiei în contextul procesului de consolidare fiscală și în condiții de protejare a stabilității financiare.

Calibrarea parametrilor politicii monetare, inclusiv a ratei dobânzii-cheie a BNR, în contextul adevarării condițiilor monetare reale, va fi corelată în principal cu intensitatea presiunilor decurgând din poziția ciclică a economiei – anticipată să redevină pozitivă în trimestrul III 2021 și să se mărească progresiv ulterior –, precum și cu comportamentul anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, implicit cu riscurile la adresa acestuia.

Un rol esențial în fundamentarea deciziilor vor continua să îl dețină incertitudinile și configurația balanței risurilor asociate prognozei inflației, inclusiv probabilitatea de materializare a acestora, ce au ca surse majore, pe orizontul scurt și mediu de timp, mai ales: (i) evoluția pandemiei și a măsurilor restrictive asociate; (ii) ampoarea, viteza și instrumentele consolidării bugetare, cu implicații inclusiv asupra dimensiunii dezechilibrului extern, primei de risc suveran și a costurilor de finanțare; (iii) gradul de absorbție a fondurilor europene alocate României prin Mecanismul de redresare și reziliență, precum și a celor aferente noului Cadru finanțier multianual 2021-2027; (iv) dinamica redresării pieței muncii, inclusiv în contextul caracterului temporar al măsurilor de sprijin guvernamental; (v) trendul de scumpire a materiilor prime, precum și perspectiva inflației în state dezvoltate și a conduitei politicilor monetare ale băncilor centrale majore, cu implicații asupra evoluțiilor pe piața financiară internațională.

¹⁹⁷ Față de 2,7 la sută în prognoza din luna martie 2021 și 2,1 la sută în prognoza din luna noiembrie 2020.

¹⁹⁸ Față de nivelul de 2,7 la sută indicat pentru decembrie 2022 de prognoza din luna martie 2021 și cel de 2,0 la sută anticipat pentru septembrie 2022 în prognoza din luna noiembrie 2020.

Totodată, repere foarte importante vor continua să fie caracteristicile mecanismului de transmisie a politicii monetare, mai ales ale procesului de creditare a sectorului privat și ale comportamentului de economisire. Relevante vor rămâne, de asemenea, particularitățile funcționării diferitelor segmente ale pieței financiare interne, implicând continuarea utilizării într-o manieră flexibilă de către BNR a componentelor cadrului operațional al politicii monetare, în scopul adecărui caracterului condițiilor monetare.

Alături de consolidarea bugetară și caracteristicile sale, deosebit de importante din perspectiva conduitei și implementării politicii monetare sunt reformele structurale și atragerea fondurilor europene alocate României, în condițiile în care un mix coerent de politici macroeconomice și sporirea potențialului de creștere a economiei, concomitent cu întărirea rezilienței economiei românești față de evoluții adverse, sunt esențiale pentru îndeplinirea obiectivului fundamental privind stabilitatea prețurilor pe termen mediu, ca premisă a unei creșteri economice sustenabile.

Capitolul 4

Stabilitatea finanțiară

1. Rolul BNR în implementarea cadrului macroprudențial

Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM)¹⁹⁹ este autoritatea națională macroprudențială din România, care funcționează începând cu anul 2017, obiectivul său fundamental fiind de a contribui la salvagardarea stabilității financiare, inclusiv prin consolidarea capacitatei sistemului finanțier de a rezista șocurilor și prin diminuarea acumulării de riscuri sistemică, asigurând pe această cale o contribuție sustenabilă a sistemului finanțier la creșterea economică. Pe parcursul anului 2020, Consiliul general al CNSM s-a reunit în patru ședințe ordinare, toate desfășurate prin procedură scrisă ca urmare a restricțiilor impuse de situația epidemiologică.

Criza generată de pandemia COVID-19 a survenit într-un moment în care rezervele de capital din sectorul bancar din România se situau la un nivel adecvat, peste media europeană. Spre deosebire de criza finanțieră globală din anul 2008, sursa șocului macroeconomic nu a provenit din sistemul finanțier. Totodată, contextul actual poate permite validarea eficienței cadrului politicii macroprudențiale la nivel european, atât din perspectiva coordonării, cât și a utilizării rezervelor de capital constituite în perioada premergătoare acestui episod pentru asigurarea continuării procesului de intermediere finanțieră. Instituțiile de credit persoane juridice române au menținut un nivel al amortizorului combinat între 2,5 la sută și 4,5 la sută din valoarea totală a expunerii la risc, pentru anul 2020 fiind aplicabile următoarele amortizoare de capital:

- Amortizorul de conservare a capitalului (CCoB) – constituit cu scopul stabilirii unei baze de capital suficiente pentru absorbția pierderilor și continuarea furnizării serviciilor finanțieră în perioade de stres. Implementarea acestuia este unitară la nivelul Uniunii Europene, fiind situat la o rată de 2,5 la sută, începând cu 2019²⁰⁰;
- Amortizorul anticiclic de capital (CCyB) – utilizat pentru a preveni și reduce risurile sistemică asociate creșterii excesive a creditării. Instrumentul a fost menținut pe tot parcursul anului 2020 la nivelul de 0 (zero) la sută, analizele privind evaluarea oportunității recalibrării acestuia fiind realizate trimestrial;
- Amortizorul de capital pentru risc sistemic (SyRB) – urmărește reducerea vulnerabilităților structurale, aplicarea instrumentului în România concentrându-se pe risurile sistemică generate de creditele neperformante. Băncile din România au obligația constituirei unui amortizor de 0 (zero) la sută, 1 la sută sau 2 la sută, revizuit semestrial, în funcție

¹⁹⁹ CNSM a fost înființat prin Legea nr. 12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului finanțier național, ca entitate de cooperare interinstituțională, fără personalitate juridică, fiind format din reprezentanți ai Băncii Naționale a României, ai Autorității de Supraveghere Finanțieră și ai Guvernului prin Ministerul Finanțelor.

²⁰⁰ În conformitate cu Recomandarea Comitetului Național pentru Stabilitate Finanțieră nr. 1/2015 privind implementarea amortizoarelor de capital în România. Comitetul Național pentru Stabilitate Finanțieră a acționat în calitate de autoritate responsabilă pentru stabilirea măsurilor macroprudențiale de natură amortizoarelor de capital, înainte de înființarea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială.

de valorile medii anuale ale indicatorilor privind rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane²⁰¹;

- Amortizorul de capital aferent altor instituții de importanță sistemică (O-SII) – aplicat pentru limitarea riscului de hazard moral generat de dimensiunea băncilor și pentru creșterea rezilienței instituțiilor sistemice. Pentru anul 2020, nouă instituții de credit O-SII au menținut cerințe suplimentare de capital de 1 la sută sau 2 la sută²⁰².

Dinamica evenimentelor anului 2020, marcat de pandemia COVID-19, a impus o serie de măsuri în vederea susținerii economiei reale și menținerii stabilității financiare. Întrucât instituțiile de credit au un rol esențial în procesul de intermediere financiară, Banca Națională a României, prin Comitetul de Supraveghere, a permis băncilor să opereze temporar sub cerința globală de capital și sub cea de lichiditate²⁰³. Această măsură de flexibilizare a fost adoptată în scopul acordării posibilității de a utiliza rezervele de capital pentru creditarea economiei reale și asigurarea de lichidități suficiente firmelor și populației.

Exercițiile trimestriale de recalibrare a amortizorului anticiclic de capital (CCyB), instrument macroprudențial folosit pentru a tempera tendințele prociclice ale sectorului bancar prin constituirea de rezerve de capital în perioadele de creștere excesivă a creditării și eliberarea acestora în perioade de contracție economică, s-au concretizat în emiterea a patru recomandări CNSM privind amortizorul anticiclic de capital în România²⁰⁴. Decizia de menținere a amortizorului CCyB la nivelul de 0 (zero) la sută se înscrie în direcția măsurilor de natură fiscală, monetară și de supraveghere micro- și macroprudențială adoptate la nivel național și european pentru a asigura continuitatea finanțării bancare în scopul sprijinirii economiei reale, într-o perioadă marcată de incertitudine.

Analiza derulată în anul 2020 privind identificarea instituțiilor de importanță sistemică, folosind informații aferente datei de 31 decembrie 2019²⁰⁵, și recalibrarea amortizorului de capital aplicabil potrivit Recomandării CNSM nr. R/8/2020 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică au generat următoarele cerințe de capital impuse începând cu data de 1 ianuarie 2021: (i) 2 la sută pentru Banca Comercială Română (nivel consolidat), Banca Transilvania (nivel consolidat), Raiffeisen Bank (nivel consolidat) și CEC Bank (nivel individual) și (ii) 1 la sută pentru UniCredit Bank (nivel consolidat), BRD – Groupe Société Générale (nivel consolidat), OTP Bank (nivel consolidat) și Alpha Bank (nivel individual). Implementarea

²⁰¹ Prin Recomandarea CNSM nr. R/7/2018 privind amortizorul de capital pentru riscul sistemic în România s-a recomandat ca BNR, în implementarea Recomandării CNSM nr. R/9/2017, să realizeze reevaluarea semestrială și să stabilească intervalul de referință de 12 luni pentru valorile medii ale indicatorilor în funcție de care se determină amortizorul de capital pentru risc sistemic, precum și nivelul la care instituțiile de credit aplică acest amortizor, respectiv nivelul individual și/sau nivelul consolidat.

²⁰² Stabilite prin Recomandarea CNSM nr. R/4/2019 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România.

²⁰³ Comunicatul de presă al Comitetului de Supraveghere al Băncii Naționale a României din data de 24 martie 2020.

²⁰⁴ Recomandarea CNSM nr. R/1/2020, Recomandarea CNSM nr. R/3/2020, Recomandarea CNSM nr. R/7/2020 și Recomandarea CNSM nr. R/9/2020.

²⁰⁵ Analiza a fost derulată pe baza datelor finale aferente lunii decembrie 2019, în conformitate cu recomandarea emisă de Autoritatea Bancară Europeană în materie.

recomandării CNSM a fost realizată prin Ordinul BNR nr. 5/2020 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII).

CNSM s-a aliniat efortului de atenuare a efectelor pandemiei COVID-19 prin emiterea unor recomandări specifice situației actuale. În acest sens, s-a recomandat Băncii Naționale a României să modifice cadrul de reglementare necesar aplicării integrale a IFRS de către instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul general, astfel încât planul de implementare a IFRS de către IFN, aşa cum a fost stabilit în baza Recomandării CNSM nr. R/2/2019 privind Strategia de implementare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) de către instituțiile financiare nebancare ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare individuale, să fie prelungit cu un an. BNR a implementat această recomandare prin emiterea Ordinului nr. 3 din 11 iunie 2020 pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 8/2019 privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară de către instituțiile financiare nebancare.

Totodată, pentru a preveni amplificarea şocurilor induse de incertitudinile generate de răspândirea virusului SARS-CoV-2, s-au avut în vedere întărirea rezilienței instituțiilor financiare și încurajarea acordării de împrumuturi către economia reală, fiind emisă de către CNSM Recomandarea nr. R/5/2020 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/7 prin care s-a propus Băncii Naționale a României și Autorității de Supraveghere Financiară să solicite instituțiilor financiare aflate în aria lor de supraveghere ca, cel puțin până la 1 ianuarie 2021, să evite efectuarea oricărăia dintre următoarele acțiuni: (i) să distribuie dividende sau să acorde un angajament irevocabil de a distribui dividende; (ii) să răscumpere acțiuni ordinare; (iii) să creeze o obligație de plată a unei remunerări variabile către un membru al unei categorii de personal ale cărui activități profesionale au un impact material asupra profilului de risc al instituției financiare, având ca efect reducerea cantității sau calității fondurilor proprii la nivel consolidat și/sau individual. În scopul implementării acestei recomandări, BNR a transmis scrisori băncilor persoane juridice române și instituțiilor financiare nebancare (preluând în integralitate prevederile recomandării). Perioada de aplicare a măsurii a fost prelungită în prima ședință a CNSM din anul 2021, până la 30 septembrie 2021, prin emiterea Recomandării CNSM nr. R/2/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/15 de modificare a Recomandării CERS/2020/7 privind restricțiile aplicabile distribuirilor pe durata pandemiei COVID-19.

Pentru evaluarea eficacității măsurilor naționale în ceea ce privește menținerea stabilității financiare, s-a recomandat monitorizarea atentă a măsurilor de stimulare și susținere a economiei, respectiv moratorii de creditare, scheme de garanții publice sau alte măsuri de natură fiscală adoptate pentru protejarea societăților nefinanciare și a populației. CNSM a emis, astfel, Recomandarea nr. R/4/2020 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/8 prin care se propune BNR, ASF și Guvernului să monitorizeze, să evaluateze și să informeze CNSM asupra implicațiilor măsurilor adoptate cu scopul de a proteja economia reală de efectele pandemiei COVID-19. BNR a întreprins o serie de acțiuni ce au vizat monitorizarea efectelor măsurilor fiscale asupra sectorului bancar prin stabilirea de noi raportări ale băncilor și prin efectuarea de analize privind implicațiile asupra stabilității financiare pe care le-a înaintat, spre informare, Consiliului general al CNSM.

În plus, a fost emisă Recomandarea CNSM nr. R/6/2020 privind diminuarea vulnerabilităților provenind din creșterea deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare. Această Recomandare vizează BNR prin următoarele măsuri: (i) revizuirea, cel puțin o dată la doi ani, a metodologiei pentru identificarea firmelor care ar putea deveni campioni naționali în domeniul agroalimentar și (ii) diseminarea de date statistice suplimentare pentru îmbunătățirea accesului la finanțare al firmelor din domeniul agroalimentar. Atribuțiile BNR pentru îndeplinirea acestei recomandări au fost implementate prin publicarea pe website-ul CNSM a: (i) metodologiei pentru identificarea companiilor cu potențial de dezvoltare la nivelul sectorului alimentar și a (ii) statisticilor privind creditarea firmelor din sectorul agroalimentar de către instituții de credit și IFN, în funcție de codul CAEN, actualizate la martie și decembrie 2020.

Implicarea BNR în activitatea autorității naționale macroprudențiale s-a concretizat și prin înaintarea către Consiliul general al CNSM a unor lucrări ce au vizat: (1) posibilul impact asupra sistemului financiar generat de actele normative care suspendă plata ratelor, (2) analiza preliminară legată de capacitatea sectorului bancar de a gestiona evoluții nefavorabile de intensitate mai ridicată, (3) evaluarea semnificației țărilor terțe pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, (4) riscurile sistémice identificate la nivelul sistemului financiar național, (5) măsurile implementate de Banca Națională a României în contextul pandemiei COVID-19, (6) perspectiva risurilor în viziunea CERS și propunerile de politici recomandate, (7) analiza caracteristicilor, a modului de implementare și a implicațiilor asupra stabilității financiare ale măsurilor adoptate cu scopul de a proteja economia reală de efectele pandemiei COVID-19, (8) impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de creditare către economia reală, și (9) rezultatele exercițiului de testare la stres a solvabilității sectorului bancar. De asemenea, la nivelul CNSM a fost înființat un grup de lucru, inclusiv cu participarea unor experți din cadrul BNR, având ca mandat identificarea unor posibile soluții pentru sprijinirea finanțării verzi (*green finance*).

Pe fondul unei tendințe generale la nivel european de menținere sau relaxare a conduitei politiciei macroprudențiale în această perioadă, nu au fost necesare noi acțiuni ale CNSM în ceea ce privește implementarea prin reciprocitate a măsurilor adoptate de alte state membre. Exercițiul anual de identificare a statelor semnificative pentru sectorul bancar din România, realizat de BNR și prezentat, pentru analiză și decizie, în cadrul ședințelor Consiliului general al CNSM, nu a indicat existența unor țări terțe semnificative pentru sistemul financiar autohton²⁰⁶.

Incertitudinile generate de contextul pandemic s-au prelungit și în anul 2021. Deși măsurile fără precedent adoptate pentru diminuarea efectelor crizei pandemice au avut rezultate benefice pe termen scurt, schimbările structurale la nivelul economiei pot determina noi provocări pe termen mediu și lung. Instituțiile de credit au încheiat anul 2020 fără a consemna o deteriorare semnificativă a indicatorilor prudentiali, însă expirarea măsurilor fiscale ar putea genera o serie de probleme pentru debitori,

²⁰⁶ Exercițiu desfășurat ca urmare a Recomandării CNSM nr. 2/2017 referitoare la țările terțe semnificative pentru sectorul bancar din România în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital.

cu potențial impact negativ asupra situației financiare a băncilor. În acest context, prioritatea rămâne asigurarea condițiilor necesare pentru ca instituțiile de credit să continue să finanțeze economia reală și să contribuie pozitiv la relansarea economică post-pandemică. De asemenea, pe plan legislativ, perioada următoare este marcată de transpunerea Directivei (UE) 2019/878²⁰⁷ (CRD V). În domeniul macroprudențial, un prim pas în acest sens l-a reprezentat adoptarea Regulamentului CNSM nr. 1/2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului CNSM nr. 2/2017 privind metodologia și procedura utilizate pentru stabilirea amortizoarelor de capital și sfera de aplicare a acestor instrumente.

2. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

Pe parcursul anului 2020, nivelul agregat al riscurilor la adresa stabilității financiare din România s-a situat la un nivel ridicat după apariția pandemiei SARS-CoV-2, ca urmare a deteriorării condițiilor economice și financiare, similar evoluțiilor observate la nivel european și internațional (Casetă 9). Cele mai importante riscuri sistemic au înregistrat creșteri semnificative: (i) riscul privind deteriorarea echilibrelor macroeconomice interne – nivel sever, (ii) riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental – nivel ridicat, (iii) incertitudine la nivel global în contextul pandemiei COVID-19 – nivel ridicat și (iv) accesul la finanțare al economiei reale – nivel moderat. Dezvoltarea vaccinurilor și începerea campaniilor de vaccinare la finalul anului 2020 au redus din intensitatea acestor riscuri. Cu toate acestea, riscul privind deteriorarea echilibrelor macroeconomice și riscul de nerambursare a creditelor și-au menținut perspectivele de creștere la finalul anului 2020, în condițiile unui grad ridicat de incertitudine privind evoluția atât a crizei sanitare, cât și a celei economice.

Casetă 9. Riscurile generate de pandemia COVID-19 asupra stabilității financiare și măsurile implementate pentru reducerea acestora

Apariția pandemiei COVID-19 a modificat major risurile pe termen scurt la adresa stabilității financiare și a accentuat unele dintre vulnerabilitățile existente la nivelul economiilor. Cele mai importante vulnerabilități la nivel mondial care au fost accentuate de criza sanitată și care vor continua să persiste în perioada următoare sunt: (i) nivelul mare al îndatorării, în special al sectorului public, (ii) presiuni asupra solvabilității și lichidității instituțiilor de credit, având în vedere perspectivele privind profitabilitatea și pe cele privind calitatea activelor, (iii) intensificarea interdependențelor dintre sectorul public și cel bancar, (iv) lipsa unor politici clare de promovare a unei creșteri economice sustenabile și incluzive și (v) procesul lent de digitalizare, inclusiv în domeniul finanțier.

Ratele scăzute ale dobânzilor au favorizat acumularea de datorie în ultimii ani, nivelul îndatorării la nivel global situându-se în prezent la valori istorice. Astfel, FMI

²⁰⁷ Directiva (UE) 2019/878 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului.

estimează că activele și pasivele externe ale statelor s-au triplat ca valoare de la începutul anilor 1990. În cazul Uniunii Europene, majoritatea statelor dețineau la sfârșitul anului 2019 un volum al datoriei externe de peste 100 la sută în PIB. Calibrarea politicilor pentru perioada următoare va trebui să aibă în vedere aceste vulnerabilități ce le limitează considerabil spațiul de manevră.

Pentru contracararea efectelor pandemiei autoritățile au intervenit cu măsuri ample ca scop și dimensiune, care au contribuit atât la limitarea contractiei economice, cât și la reducerea riscurilor asupra sistemului finanțier. Pentru susținerea acestuia, măsurile au vizat reducerea ratelor dobânzii de politică monetară și oferirea de lichiditate instituțiilor de credit, precum și relaxarea cadrului de reglementare și supraveghere în vederea menținerii accesului la finanțare al economiei. Comisia Europeană a adoptat, în aprilie 2020 și, ulterior, în iulie 2020, două pachete de măsuri privind cadrul de reglementare și supraveghere a sectorului bancar, care au vizat Regulamentele (UE) nr. 575/2013 și nr. 876/2019, denumite *CRR Quick Fix*. Principalele modificări au fost: (i) introducerea unui tratament preferențial privind expunerile față de administrațiile centrale și băncile centrale, denumite în moneda unui alt stat membru, și prelungirea dispozițiilor tranzitorii cu privire la limitele privind expunerile mari, (ii) acoperirea minimă a pierderilor pentru expunerile neperformante, (iii) prelungirea cu doi ani a dispozițiilor tranzitorii privind punerea în aplicare a IFRS 9 și (iv) introducerea temporară a unui filtru prudential pentru expunerile față de obligațiunile suverane. Alte modificări au vizat cerințele de capital aferente riscului de piată în cadrul modelelor interne, amânarea până în ianuarie 2023 a introducerii amortizorului pentru indicatorul efectul de levier în cazul instituțiilor de importanță sistemică globală și reducerea cerințelor de capital pentru anumite tipuri de împrumuturi. La acestea se adaugă și cea a Comitetului European pentru Risc Sistemnic, care a emis o recomandare referitoare la restricțiile privind distribuirile de dividende (CERS/2020/7). Acestea completează măsurile excepționale adoptate de BCE în vederea oferirii de lichiditate instituțiilor de credit („Pandemic Emergency Purchase Programme” în valoare de 1 850 miliarde euro, din care 750 miliarde euro au fost folosite pe parcursul anului 2020, dar și programul pentru finanțări pe termen lung – LTRO, condițiile pentru accesarea acestuia fiind relaxate după apariția pandemiei), precum și liniile de finanțare în euro sub formă de tranzacții *swap* și *repo* pentru băncile centrale din Uniunea Europeană. România este una dintre țările care beneficiază de aceste finanțări, valoarea maximă a împrumuturilor fiind stabilită la 4,5 miliarde euro.

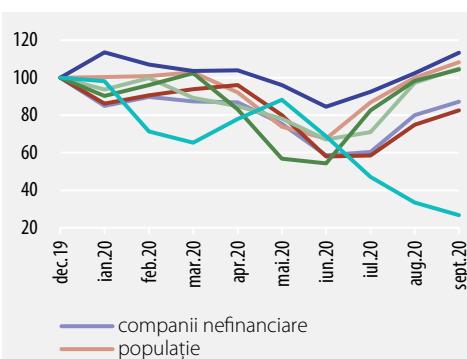
Din perspectiva alinierii măsurilor micro- și macroprudențiale la nivel european, România a acționat rapid, chiar de la debutul crizei sanitare în Europa, prin flexibilizarea temporară a cerințelor de capital și lichiditate. Măsuri similare au fost adoptate de 11, respectiv 13 state membre ale UE, dar și de către Banca Centrală Europeană pentru instituțiile bancare aflate sub supravegherea sa. Suplimentar, în linie cu recomandările Comitetului European pentru Risc Sistemnic, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială a recomandat Băncii Naționale a României să solicite instituțiilor financiare aflate în aria sa de supraveghere ca, cel puțin până la 1 ianuarie 2021, să evite efectuarea de distribuirile de dividende, de răscumpărări de acțiuni sau crearea unor obligații de plată a

remunerării variabile către anumite categorii de personal bancar. Din perspectiva consolidării bazei de capital a sectorului bancar, măsurile implementate se înscriu în tendințele la nivel european.

Sectorul bancar românesc a intrat în această criză pregătit, din punct de vedere al rezervelor de capital și lichiditate, pentru a putea gestiona efectele unui şoc de intensitate medie sau chiar ridicată asupra economiei. Comparativ cu debutul precedentei crize financiare, nivelul de capital al băncilor din România este mult mai ridicat, această evoluție datorându-se și noilor reglementări macroprudențiale privind constituirea amortizoarelor de capital. Prin aplicarea măsurilor de flexibilizare, sectorul bancar românesc poate utiliza capital în valoare de 10,3 miliarde lei pentru sprijinirea economiei.

Toate aceste evoluții au survenit în condițiile existenței în economia românească a unor vulnerabilități structurale importante cu implicații majore asupra stabilității financiare: (i) guvernanța corporativă slabă și disciplina finanțieră scăzută în economie, (ii) nivelul redus al intermedierii și incluziunii finanțiere și (iii) evoluțiile demografice negative.

2.1. Îndatorarea companiilor nefinanciare și a populației

Grafic 4.1
Credîntul nou bancar²⁰⁹
(fluxuri trimestriale, indice bază
valoarea fluxurilor trimestriale
medii din anul 2019)

Sursa: BNR, MF, calcule BNR

Îndatorarea totală a sectorului neguvernamental s-a majorat ușor în anul 2020, fiind susținută și de măsurile guvernamentale de sprijinire a sectorului real. Astfel, îndatorarea totală a înregistrat un avans de 2 la sută în anul 2020, până la 555,7 miliarde lei, în timp ce îndatorarea finanțieră (fără creditele de tip investiție străină directă) a urcat la 385,5 miliarde lei (+3 la sută). În aceste condiții, ciclul îndatorării²⁰⁸ s-a menținut în jurul pragului de 0 (zero) la sută.

Întreruperile înregistrate în lanțurile de producție și în cele de schimburi

comerciale, precum și scăderea puternică a cererii au afectat semnificativ situația lichidității și solvabilității firmelor. Acest lucru s-a reflectat și prin reducerea finanțării intragrup. Creditele mamă-fiică au scăzut în anul 2020 cu 2 la sută (-3,9 miliarde lei), ponderea finanțării nerezidente în îndatorarea companiilor diminuându-se cu 1,5 puncte procentuale (până la 38,7 la sută). Această scădere a fost compensată, însă, de creșterea creditelor acordate de instituțiile finanțiere autohtone (+5 la sută în cazul instituțiilor de credit; +4 la sută în cazul IFN).

²⁰⁸ Pentru calculul ciclului finanțier s-a utilizat metoda propusă de Christiano, L. J. & Fitzgerald, T. J. – „The Band Pass Filter”, *International Economic Review*, 44(2), 2003, pp. 435-465. S-a considerat îndatorarea totală a sectorului privat (inclusiv creditele de tip ISD), iar rezultatele sunt conforme unei specificații a ciclului îndatorării mediu (până la 14 ani).

²⁰⁹ Volumul creditului nou reprezintă suma creditelor acordate în perioada de referință, din care au fost eliminate creditele restructurate, refinanțările. Suplimentar, în cazul companiilor nefinanciare au fost eliminate creditele de trezorerie, iar pentru sectorul populației, au fost eliminate creditele rezultate ca urmare a modificării monedei de acordare și transferurile.

Evoluțiile îndatorării au fost mai importante pe parcursul anului, după declanșarea pandemiei. Astfel, reducerea datoriei externe și a celei de tip ISD s-a înregistrat încă din trimestrul I și a fost reluată în trimestrul IV al anului 2020. De asemenea, creditarea bancară s-a diminuat semnificativ în trimestrul II pentru toate categoriile de debitori. A revenit, însă, în trimestrul III pentru majoritatea sectoarelor (Grafic 4.1) și datorită programelor guvernamentale de stimulare a accesului la finanțare („IMM Invest”, „IMM Leasing” și „IMM Factor”). Programele de sprijinire a economiei și-ar putea crește eficiența dacă, de exemplu, principiul „primul sosit, primul servit” ar fi înlocuit cu criterii de selecție ce favorizează firmele care: (i) au demonstrat în trecut că au avut un management adecvat al activității, (ii) derulează proiecte ce pot schimba structura economiei către tendințele europene (digitalizare, valoare adăugată mai mare, economie verde etc.) sau (iii) aparțin sectoarelor critice pentru economie (domeniul agroalimentar, energetic și cel sanitar).

Analiza sănătății financiare²¹⁰ a companiilor indică la sfârșitul anului 2019 menținerea sectorului în afara zonei de risc, ca urmare a îmbunătățirii din ultimii ani a profitabilității și eficienței de utilizare a activelor, corroborată cu o temperare a ritmului de creștere a datoriilor. Analiza individuală a companiilor din economie arată, însă, existența a două categorii divergente: (i) cea a firmelor care și-au consolidat situația financiară, profitând de conjunctura economică favorabilă din ultimii ani pentru întărirea poziției de capital și administrarea corespunzătoare a lichidităților, respectiv (ii) cea a companiilor care au gestionat de o manieră deficitară aceste aspecte.

Consolidarea capitalizării firmelor din România trebuie să rămână o prioritate, având în vedere că o evoluție pozitivă pe acest palier este esențială din mai multe perspective: (i) întărește reziliența companiilor în condiții economice nefavorabile, (ii) generează spațiu de acțiune pentru a beneficia de oportunități de dezvoltare sau (iii) creează premisele pentru acces sustenabil la finanțare bancară. În acest sens, Guvernul a adoptat o ordonanță de urgență pentru instituirea unei măsuri de stimulare a creșterii capitalurilor proprii. Aceasta presupune acordarea unor reduceri de la impozitul pe profit sau pe veniturile microîntreprinderilor, în funcție de rata de creștere a capitalurilor proprii.

În cazul în care efectele economice negative ale pandemiei se vor menține pe o perioadă mai îndelungată, gradul ridicat de îndatorare a firmelor constituie o vulnerabilitate, dificultățile acestor companii având potențialul să se propage atât de-a lungul lanțurilor comerciale, cât și către sectorul bancar. Firmele mai riscante din perspectiva îndatorării au o importanță semnificativă atât pentru ansamblul sectorului companiilor (38,5 la sută din cifra de afaceri, respectiv 40,4 la sută din numărul de salariați), cât și pentru instituțiile de credit (55,9 la sută din portofoliu). În schimb, distribuția firmelor în funcție de nivelul lichidității arată o reziliență semnificativ mai bună, peste 63 la sută dintre companii având valori ale indicatorului peste pragul de semnal de 100 la sută. și în acest caz, însă, firmele cu valori subunitare ale lichidității au o importanță ridicată.

²¹⁰ Indicatorul agregat de sănătate financiară a sectorului companiilor nefinanciare a fost determinat pe baza metodologiei dezvoltate de Edward Altman – „Predicting Financial Distress of Companies: Revisiting the Z-score and ZETA Models”, 2000. Având în vedere faptul că sectorul companiilor nefinanciare din România este format într-o proporție covârșitoare din firme nelistate, calculul indicatorului s-a realizat prin metoda adaptată pentru firmele private.

Capacitatea companiilor nefinanciare de onorare a serviciului datoriei față de instituțiile de credit a înregistrat o îmbunătățire ușoară în anul 2020 comparativ cu finalul anului 2019, rata creditelor neperformante diminuându-se de la 7,2 la sută la 6,6 la sută. Pentru perioada următoare, este de așteptat ca riscul de credit pe acest segment să se majoreze, având în vedere vulnerabilitățile structurale acumulate la nivelul sectorului firmelor (Casetă 10), respectiv performanțele financiare asimetrice și incertitudinile asociate evoluțiilor economice viitoare, cu impact asupra ratelor de nerambursare.

Casetă 10. Vulnerabilități structurale ale sectorului companiilor nefinanciare din România

Vulnerabilitățile structurale ale sectorului companiilor nefinanciare sunt: (A) numărul ridicat de firme subcapitalizate, (B) disciplina laxă la plată, (C) ponderea mare a firmelor cu risc climatic ridicat și (D) ponderea scăzută a sectoarelor cu nivel mare de tehnologie sau de cunoaștere. Aceste vulnerabilități sunt de natură a amplifica efectele negative ale crizei curente și îngreunează revenirea postcriză a sectorului. Mai mult, acestea limitează posibilitățile de dezvoltare a economiei și implementarea de reforme economice.

A. Numărul ridicat de firme subcapitalizate

Sectorul companiilor nefinanciare din România este caracterizat de un număr ridicat de firme cu deficiențe importante de capitalizare. În anul 2019, numărul de firme cu valori ale capitalurilor proprii sub limita reglementată era de 244,1 mii, reprezentând 35,4 la sută din numărul total de companii nefinanciare. Necessarul de capitalizare pentru aceste firme este estimat la 154,6 miliarde lei. Dintre companiile subcapitalizate, cele mai multe (97 la sută) au raportat capitaluri proprii negative. Această vulnerabilitate are implicații semnificative asupra disciplinei la plată (multe dintre aceste firme înregistrând restanțe substanțiale față de partenerii comerciali și/sau față de bugetul de stat) și asupra accesului la finanțare.

B. Disciplina laxă la plată

O altă vulnerabilitate importantă este disciplina la plată laxă și guvernanța corporativă slabă. Aceasta este o consecință directă a numărului ridicat de companii subcapitalizate. Rata datoriilor comerciale restante se situa înainte de izbucnirea pandemiei la 15,2 la sută, respectiv la 16,1 la sută în cazul IMM (la finalul anului 2019). Aproximativ 55 la sută din volumul restanțelor din anul 2019 erau generate de companiile cu capital sub limita reglementată. Un alt aspect relevant al disciplinei la plată este finanțarea companiilor în mare măsură prin credit comercial (17,3 la sută din pasivul acestora). Disciplina la plată a companiilor poate fi întărită printr-o mai bună aplicare a Legii nr. 72/2013, care prevede, printre altele, că termenul maxim de plată nu poate fi mai mare de 60 de zile calendaristice, în prezent situându-se în medie la 120 de zile. În plus, o mai bună informare a companiilor, în special a IMM, cu privire la impactul negativ în economie al întârzierii în executarea obligațiilor de plată și la drepturile conferite de Legea nr. 72/2013 poate contribui la îmbunătățirea disciplinei la plată.

Pentru finanțarea operațiunilor zilnice, pe lângă apelarea într-o măsură ridicată la datorii comerciale, firmele mai utilizează într-o proporție semnificativă împrumuturile de la acționari și de la entitățile afiliate, acestea având o pondere în pasivul întreprinderilor de 12 la sută la finalul anului 2019 (206,6 miliarde lei).

C. Ponderea mare a firmelor cu risc climatic ridicat

Economia României se bazează în special pe sectoare economice energofage, ceea ce situează țara noastră între primele cinci state europene cu o intensitate ridicată a emisiilor de gaze cu efect de seră. Măsurile care ar putea contribui la creșterea eficienței energetice la nivelul țării ar putea fi îndreptate către: (i) promovarea eficienței energetice și a dezvoltării sectoarelor de servicii mai puțin intensive din punct de vedere al consumului de energie, sau (ii) politici în domeniul energiei, în special prin reducerea dependenței de combustibilii fosili.

D. Ponderea scăzută a sectoarelor cu nivel mare de tehnologie sau de cunoaștere

O altă vulnerabilitate a economiei românești este nivelul scăzut de aport tehnologic sau de cunoaștere. De asemenea, activitatea de cercetare-dezvoltare este foarte redusă. Cheltuielile cu cercetarea-dezvoltarea sau inovația reprezentau 0,5 la sută din PIB în anul 2018 (printre cele mai scăzute din UE). De asemenea, procesul de digitalizare a economiei este unul limitat. România este a treia cea mai puțin performantă țară din această perspectivă.

Riscurile generate de pandemia COVID-19 readuc în atenție necesitatea soluționării acestor probleme structurale pentru creșterea rezilienței economiei românești în situații de criză și a facilită revenirea acesteia.

Dinamica viitoare a ratei creditelor neperformante va depinde și de modul în care va evoluă situația financiară a firmelor care au apelat la moratoriile de suspendare a obligațiilor de plată față de instituțiile de credit. Un număr de 17,4 mii de companii, majoritatea IMM (15,1 mii), dintr-un total de 80,3 mii care au credite, au apelat la suspendarea obligațiilor de plată în conformitate cu prevederile OUG nr. 37/2020. Conform datelor raportate la Centrala Riscului de Credit, dacă la finalul lunii septembrie 2020 aceste companii aveau credite în sold care mai beneficiau de prevederile moratoriului de circa 16 miliarde lei, la începutul anului 2021 valoarea acestora se situa sub 1 miliard de lei.

Pe lângă suspendarea plății ratelor la bănci, în vederea diminuării efectelor negative ale pandemiei asupra acestora, companiile au recurs cel mai des la măsuri precum reducerea parțială a activității, suspendarea activității sau trimiterea în somaj tehnic a unei părți din personal sau a tuturor salariaților. Cele mai puțin utilizate măsuri au fost apelarea la procedura insolvenței sau la procedura reorganizării judiciare ori concedierea unei părți sau a tuturor angajaților. Corporațiile au folosit într-o proporție semnificativă instituirea regimului de telemuncă pentru o parte dintre salariați sau pentru toți salariații (52 la sută dintre acestea), în timp ce la nivelul IMM doar 8 la sută au avut disponibilitatea sau infrastructura necesară pentru a recurge la această soluție.

Incidentele majore cu instrumente de plată și fenomenul insolvenței nu au semnalat o intensificare a riscurilor în anul 2020. Numărul de companii care au generat incidente majore de plată în intervalul ianuarie-decembrie 2020 a scăzut (-0,3 la sută, până la 6,6 mii, cu o valoare a sumelor refuzate la plată de 1,1 miliarde lei, cu 6,9 la sută mai mică decât la finele anului 2019). Circa 97 la sută din această valoare a fost determinată de segmentul întreprinderilor mici și mijlocii. Firmele care au produs incidente de plată au o pondere redusă atât în cadrul sectorului, cât și la nivelul instituțiilor de credit (1 la sută din cifra de afaceri, 1,5 la sută din numărul de salariați și 1,8 la sută din creditul bancar).

Numărul de companii nou-intrate în procedura insolvenței în anul 2020 s-a diminuat comparativ cu anul anterior. și din perspectiva stocului de firme evoluțiile s-au menținut pe tendința descrescătoare din ultimii ani. Îmbunătățirea cadrului care guvernează această procedură poate genera efecte benefice pentru eliminarea firmelor neviabile de pe piață, inclusiv din perspectiva reducerii numărului ridicat de companii subcapitalizate, dar și pentru diminuarea costurilor asociate, implicând majorarea gradului de recuperare a creanțelor.

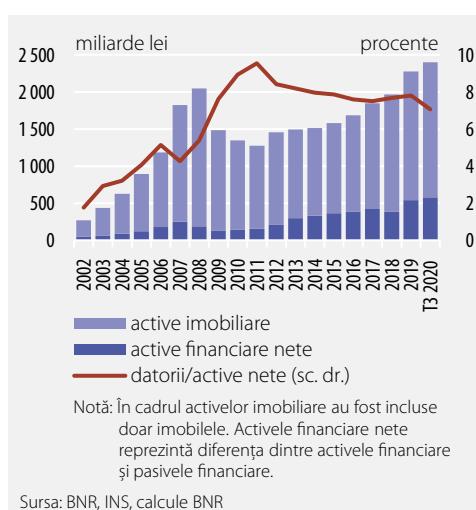
Situația finanțiară a populației s-a situat pe un trend crescător în ultimii ani, perceptia privind capacitatea de economisire întrând în teritoriul pozitiv în anul 2019. Această

dinamică a fost susținută, de la începutul anului 2019, și de măsurile BNR cu privire la limitarea gradului maxim de îndatorare în accesarea de împrumuturi de la instituțiile de credit.

Un alt element care a contribuit la creșterea capacitații populației de a face față unor condiții nefavorabile a fost consolidarea avuției nete, atât pe palierul deținilor de active imobiliare, dar mai ales pe cel de active financiare, categoria din urmă conferind un grad de lichiditate mai ridicat în contextul necesității acoperirii unor situații neprevăzute. Avuția netă a populației se situează la un nivel maxim istoric (Grafic 4.2), după o creștere de 14,7 la sută în septembrie 2020 față de aceeași perioadă a anului precedent. Activele imobiliare continuă să înregistreze o pondere majoritară (76 la sută), pe fondul ratei ridicate de deținere a imobilelor (95,8 la sută, conform Eurostat).

În urma intrării în vigoare a măsurii privind limitarea gradului de îndatorare la nivel de debitor (1 ianuarie 2019), gradul de îndatorare median (DSTI)

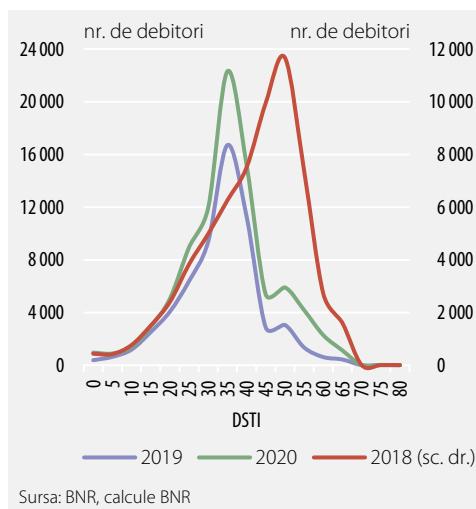
Grafic 4.2
Avuția netă a populației

Notă: În cadrul activelor imobiliare au fost incluse doar imobilele. Activele financiare nete reprezintă diferența dintre activele financiare și pasivele financiare.

Sursa: BNR, INS, calcule BNR

Grafic 4.3
Distribuția gradului de îndatorare pentru creditul-nou ipotecar

raportat de către bănci pentru creditele noi s-a redus la 37,3 la sută (-4,2 puncte procentuale față de creditele acordate în cursul anului 2019, -7 puncte procentuale comparativ cu anul 2018, Grafic 4.3).

La nivelul populației, măsura suspendării plății ratelor a prevenit o creștere a ratei de neperformanță, aceasta situându-se la 3,5 la sută la finalul anului 2020. Un alt factor care a contribuit la reducerea impactului negativ al pandemiei a fost oferirea de șomaj tehnic pentru angajații firmelor care și-au suspendat activitatea pe perioada stării de urgență. Și în cazul populației, evoluția viitoare a ratei creditelor neperformante va fi influențată de gradul de revenire din situația nefavorabilă generată de pandemia COVID-19 a debitorilor care au apelat la suspendarea ratelor.

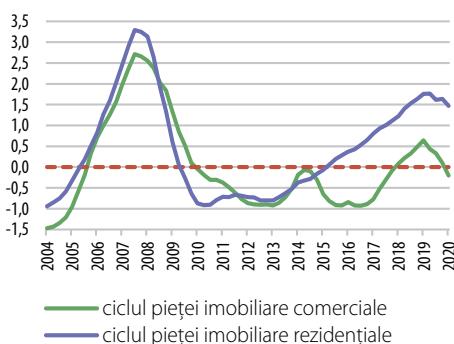
În cazul acestor debitori, riscurile legate de incapacitatea de plată pot apărea după expirarea moratoriuului în cazul în care ajustarea de venit suferită de către debitori devine permanentă prin pierderea locului de muncă sau reducerea salariului. De aceea, este necesară monitorizarea capacitații de plată a acestora începând de la finalul perioadei de urgență. Riscul este mai pronunțat pentru debitorii care au un grad de îndatorare ridicat (de peste 50 la sută), reprezentând 27 la sută din numărul creditelor de consum, respectiv 38 la sută din numărul creditelor ipotecare pentru care s-a solicitat suspendarea ratelor. Rata anuală de nerambursare pentru credite ipotecare pentru luna septembrie 2020 se situa la un nivel similar celui din același perioadă a anului precedent, iar rata anuală de nerambursare aferentă creditelor de consum se menține ridicată (3,24 la sută). Evidențe timpurii cu privire la degradarea capacitații de rambursare a împrumuturilor pot fi observate în cazul cardurilor de credit și a overdraft-urilor, care au înregistrat o majorare a ratei de neperformanță cu 0,5 puncte procentuale în septembrie față de finalul anului 2019. Acest lucru indică o dificultate a anumitor debitori de a acoperi cheltuielile curente.

Pandemia COVID-19 a avut un impact vizibil asupra pieței imobiliare, însă, spre deosebire de episoadele anterioare de criză, nu se așteaptă efecte negative pe scară largă la nivelul sectorului imobiliar (Casetă 11).

Casetă 11. Riscuri dinspre piața imobiliară în contextul pandemiei COVID-19

La începutul anului 2020, piața imobiliară (atât segmentul rezidențial, cât și cel comercial) se afla în faza de expansiune a ciclului. Criza indusă de pandemia COVID-19 a determinat oprirea acestei mișcări ciclice, ambele segmente ale pieței înregistrând contracții importante ale activității.

Aceste evoluții au modificat riscurile la adresa stabilității financiare, pe de o parte, reducând presiunile de supraapreciere a prețurilor imobiliare (cele rezidențiale și-au redus ritmul de creștere la 2,3 la sută în T3 2020, în termeni nominali, respectiv la 0,6 la sută în termeni reali), dar, pe de altă parte, majorând riscurile de lichiditate și solvabilitate pentru firmele din sectoarele construcții și imobiliar pe fondul decalajelor dintre ofertă și cerere pe anumite subsegmente, piețele intrând în faza de contracție a ciclului economic (Grafic A).

Notă: Indicatorii sunt calculați pe baza informațiilor privind activitatea celor două segmente de piață. Indicatorul privind piața imobiliară comercială trebuie interpretat cu precauție, acesta fiind realizat pe baza unui set mai mic de informații.

Sursa: INS, JLL, CBRE, calcule BNR

Grafic A
Ciclurile pieței imobiliare rezidențiale și comerciale

Activitatea pieței imobiliare s-a redus semnificativ pe perioada stării de urgență, principalul factor determinant fiind contracția cererii, dar există semnale privind revenirea acesteia în perioada următoare. Astfel, tranzacțiile de imobile rezidențiale s-au redus în perioada martie-aprilie 2020 cu aproximativ 20 la sută față de primele două luni ale anului și cu peste 15 la sută față de aceeași perioadă a anului anterior, conform datelor ANCPI privind tranzacțiile de locuințe individuale. Lucrările de construcții rezidențiale au continuat, însă, în ritm susținut pe perioada pandemiei. În ceea ce privește sectorul imobiliar comercial, segmentul spațiilor comerciale a fost afectat de pandemia COVID-19, activitatea centrelor comerciale fiind redusă substanțial pentru mai bine de trei luni. Necesitatea izolării, determinată de răspândirea virusului SARS-CoV-2, a avut un impact important și asupra

activității de închiriere a spațiilor de birouri, mulți angajatori instituind politica de telemuncă. Rata de neocupare a spațiilor de birouri din București la sfârșitul celui de-al treilea trimestru al anului 2020 s-a situat la nivelul de 12,2 la sută²¹¹, în creștere cu 2 puncte procentuale față de valoarea înregistrată la jumătatea aceluiși an. În contrast, rata de neocupare a spațiilor industriale a înregistrat valoarea de 6,6 la sută²¹¹ la nivel național și 8 la sută în municipiul București, constatăndu-se menținerea tendinței de îmbunătățire începută la jumătatea anului 2019.

Incertitudinile care caracterizează evoluțiile economice în prezent, atât din România, cât și pe plan european și global, pot afecta funcționarea pieței imobiliare. Măsurile macroprudențiale implementate recent au contribuit la o schimbare a structurii portofoliului de credite de natură să diminueze probabilitatea de nerambursare a celor nou-acordate și să îmbunătățească capacitatea debitorilor de a-și rambursa datorile. Însă, gradul mare de opacitate a pieței, în special pe segmentul imobiliar comercial, îngreunează evaluarea riscurilor dinspre această piață. Investițiile în piața imobiliară sunt de natură a genera riscuri importante asupra economiei. În cazul segmentului imobiliar comercial, acesta este caracterizat de valori mari, cu un grad de lichiditate și transparență redus, număr mic de investitori, majoritar străini (85 la sută din volumul tranzacțiilor în anul 2020). Modificările comportamentelor de consum și de muncă determine de pandemia COVID-19 pot genera schimbări structurale importante. De asemenea, preocupările tot mai mari privind impactul asupra mediului înconjurător conduc la o orientare tot mai pronunțată a investițiilor din piața imobiliară către proiecte sustenabile din punct de vedere al mediului.

Similar crizei din 2007-2008, așteptările privind o posibilă corecție majoră a prețurilor imobiliare au determinat într-o primă etapă o restrângere a creditării, respectiv o înăsprire a standardelor de creditare. Conform *Sondajului BNR privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației*, așteptările privind prețurile imobiliare a fost al doilea factor, după cel privind condițiile macroeconomice, în determinarea deciziei de înăsprire a standardelor de creditare. Ulterior, creditarea ipotecară a continuat într-un

²¹¹ CBRE Romania Industrial Market Snapshot Q3 2020.

ritm susținut. Astfel, creditul ipotecar nou-acordat în anul 2020 a fost cu 7,2 la sută mai mare față de în anul anterior. Creșterea a fost determinată de creditul ipotecar standard (+20 la sută), cel acordat prin programul „Prima casă” înregistrând o scădere substanțială.

Gradul de acoperire a împrumuturilor prin garanții (*loan-to-value – LTV*) s-a menținut la un nivel adecvat din punct de vedere prudențial. Astfel, LTV pentru creditele noi a fost de 72 la sută în anul 2020, iar cel pentru creditele ipotecare aflate în stoc acordate sectorului populației (cu excepția creditelor oferite prin programul guvernamental „Prima casă”) a fost de 78 la sută (valori mediane) în decembrie 2020, în ușoară scădere față de valorile înregistrate în aceeași perioadă a anului precedent. Această modificare a structurii portofoliului este de natură să diminueze probabilitatea de nerambursare a creditelor nou-acordate și să îmbunătățească capacitatea debitorilor de a-și rambursa datoriile chiar și în condiții economice adverse.

Expunerile instituțiilor de credit în raport cu piața imobiliară sunt importante. În cazul pieței imobiliare rezidențiale, acestea însumează peste două treimi din portofoliul de credite acordate populației (69 la sută, respectiv 100,3 miliarde lei, decembrie 2020). Creditele acordate prin programul „Prima casă” reprezintă o parte însemnată a stocului de credite ipotecare. Rolul sistemic al creditelor „Prima casă” este pe un trend descrescător, acestea reprezentând 21 la sută din fluxul de credite noi ipotecare acordate populației în ultimele 12 luni și, respectiv, 41 la sută din stocul total de împrumuturi ipotecare (la decembrie 2020).

Expunerea sectorului bancar față de piața imobiliară comercială se menține, de asemenea, la un nivel ridicat (59 la sută din creditul acordat companiilor nefinanciare, decembrie 2020), atât prin expunerile directe către sectoarele imobiliar și construcții (24,1 miliarde lei), cât și indirect prin împrumuturile cu garanții imobiliare acordate firmelor din alte sectoare de activitate (48 miliarde lei). Valoarea creditelor acordate companiilor din sectoarele construcții și imobiliar a înregistrat un avans de 6 la sută în anul 2020, în termeni anuali, depășind cu circa 1 punct procentual rata de creștere a volumului total de credite acordate sectorului companiilor nefinanciare în aceeași perioadă de referință.

Situația neperformanței creditelor acordate companiilor din sectoarele imobiliar și construcții a continuat să se îmbunătățească (6,3 la sută în luna decembrie 2020). În ceea ce privește segmentul creditelor cu garanții imobiliare comerciale, rata de neperformanță este în ușoară scădere, dar se menține peste valoarea medie înregistrată de ansamblul companiilor nefinanciare (9,1 la sută), ceea ce arată că existența unei garanții imobiliare nu asigură o rată de neperformanță mai redusă. Conform Autorității Bancare Europene, garanțile reale nu trebuie să reprezinte, în sine, un criteriu preponderent de aprobare a unui credit și nu pot justifica aprobarea unui contract de credit²¹².

În perioada următoare, o influență semnificativă asupra evoluțiilor economice o vor avea impactul schimbărilor climatice și eforturile la nivel european pentru tranziția la o economie verde. Sectorul bancar are un rol semnificativ în asigurarea fluxurilor de

²¹² Autoritatea Bancară Europeană, Ghid privind inițierea și monitorizarea creditelor.

capital necesare realizării investițiilor pentru trecerea la o economie mai sustenabilă, magnitudinea oportunităților de afaceri generate fiind impresionantă. În acest context, rolul băncii centrale în susținerea procesului de tranziție verde în domeniul economiei și al sectorului bancar este, de asemenea, important (detalii în Caseta 12).

Caseta 12. Finanțarea verde și rolul băncii centrale

Riscul climatic poate genera vulnerabilități pe termen mediu și lung la adresa sistemului finanțier și a economiei reale, iar pentru diminuarea potențialelor efecte negative este nevoie de un mix de politici predictibile, transparente și coerente, adoptate atât de autoritățile publice, cât și de mediul privat. Conform *Raportului Global de Riscuri* al World Economic Forum (2021)²¹³, lipsa acțiunilor pentru combaterea schimbărilor climatice reprezintă riscul cu impact cel mai ridicat și al doilea din perspectiva probabilității de apariție pe termen lung.

Având în vedere expunerea mare a sectorului bancar la riscul climatic de tranziție²¹⁴, rolul băncii centrale este esențial pentru: (i) creșterea gradului de conștientizare a riscurilor climatice în rândul instituțiilor aflate în aria sa de supraveghere, (ii) integrarea riscului climatic în managementul riscului, (iii) comunicarea transparentă a evaluărilor privind implicațiile riscului climatic și (iv) creșterea gradului de transparentizare și raportare a informațiilor relevante. Acest ultim aspect are ca scop asigurarea transmiterii într-un mod uniform, coerent și comparabil, a informațiilor nefinanciare relevante din punct de vedere climatic, atât în ceea ce privește instituțiile supravegheate, cât și în cazul portofoliului propriu²¹⁵.

Tranziția către o economie cu emisii reduse de carbon poate genera oportunități noi de finanțare pentru sistemul finanțier. Comisia Europeană și-a asumat atingerea neutralității climatice până în anul 2050, iar pentru îndeplinirea acestui obiectiv vor fi mobilizate resurse finanțiere importante²¹⁶. Prin finanțarea verde sunt susținute atât domenii cu un impact pozitiv asupra mediului, cât și sectoarele poluante în vederea decarbonizării, diminuând pierderile în cazul materializării riscului climatic și crescând capacitatea de gestionare a dificultăților cu care s-ar confrunta firmele cu emisii ridicate de carbon. Mai mult, facilitarea finanțării verzi are ca scop evitarea materializării scenariului unei tranziții mai lente către o economie cu emisii reduse de carbon. Într-un astfel de scenariu, România ar putea înregistra pierderi de competitivitate în raport cu țările din regiune.

²¹³ World Economic Forum, *The Global Risks Report 2021*.

²¹⁴ BNR, *Raport asupra stabilității finanțiere*, Tema specială, decembrie 2019.

²¹⁵ BCE și băncile centrale naționale din cadrul Eurosistemului au definit o poziție comună pentru aplicarea principiilor de investiții durabile și responsabile în portofoliile de politică nemonetară denominate în euro. De asemenea, acestea vor începe să facă publice anual informații legate de climă pentru aceste tipuri de portofolii în următorii doi ani, folosind recomandările TCFD.

²¹⁶ La nivel european, estimările Grupului de experți privind finanțarea durabilă (High-Level Group on Sustainable Finance) indică un necesar de investiții suplimentare de aproximativ 180 miliarde euro anual pentru a atinge numai țintele de energie și politică climatică. Totodată, Grupul interguvernamental al ONU privind schimbările climatice (UN IPCC) plasează necesarul de finanțare pentru diminuarea efectelor schimbărilor climatice și pentru adaptare în intervalul 343-385 miliarde dolari SUA anual, fondurile fiind orientate către eficientizarea energetică, tranziția verde în sectorul industrial și în domeniul transporturilor, clădiri verzi etc.

Pentru România, implementarea unor politici climatice și stimularea finanțării verzi reprezintă o oportunitate economică importantă. Sprijinirea finanțării verzi ar putea schimba structura economiei în favoarea sectoarelor cu valoare adăugată mai mare și ar putea conduce inclusiv la relocarea unor lanțuri de producție pe plan intern, prin atragerea de investiții străine directe și dezvoltarea la nivel local a unor proiecte durabile din punct de vedere climatic. În plus, ar putea crește accesul la finanțare al întreprinderilor, inclusiv de tipul IMM, pentru proiecte verzi/ durabile, iar dezvoltarea de produse de economisire verzi ar oferi consumatorilor mai multe opțiuni privind economiile și investițiile lor, precum și informarea acestora cu privire la impactul acestor investiții asupra mediului.

Astfel, având în vedere implicațiile riscului climatic, obiectivele asumate la nivel de țară și evoluțiile la nivel european, Consiliul general al CNSM a decis înființarea unui Grup de lucru având ca scop identificarea unor posibile soluții pentru sprijinirea și facilitarea finanțării verzi²¹⁷. Grupul de lucru, coordonat de BNR și constituit din reprezentanți ai sistemului financiar, ai unor autorități publice și ai unor societăți private din industriile de profil, a elaborat un *Raport* detaliat, prezentat public în iunie 2021. Documentul relevă miza importantă a agendei schimbării climatice pentru economia și sistemul financiar din România din perspectiva oportunităților, dar și a costurilor unei eventuale întârzieri a tranziției verzi. Pe baza unei analize aprofundate, grupul de lucru a formulat 16 propunerii de recomandări adresate autorităților, fiind vizate trei direcții: creșterea sustenabilă a finanțării proiectelor verzi, sprijinirea schimbărilor structurale în economie în vederea generării de valoare adăugată superioară și îmbunătățirea transparentei și a gradului de conștientizare cu privire la impactul schimbărilor climatice în economie și în sistemul financiar²¹⁸. La data de 3 iunie 2021, Consiliul General al CNSM a decis adoptarea unei recomandări privind implementarea acestor propunerii.

2.2. Sectorul bancar

Pe parcursul anului 2020, activitatea sectorului bancar a fost marcată de vulnerabilitățile generate de pandemia COVID-19. Indicatorii de solvabilitate și lichiditate, precum și rezultatele financiare ale instituțiilor de credit din România au continuat însă să prezinte niveluri comparabile sau mai bune în raport cu mediile europene, conferind o bună capacitate de absorbție a unor şocuri. Rata creditelor neperformante și rata restructurărilor s-a menținut în zona de risc intermediar și sunt contrabalansate de o valoare adecvată a gradului de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante. Măsurile adoptate de BNR, în concordanță cu ghidurile și recomandările ABE și CERS, precum și pachetul de măsuri pentru sprijinirea economiei implementat de autoritățile publice în contextul crizei sanitare au favorizat continuarea creditării și au permis amânarea la plată a creditelor pentru debitorii afectați de pandemie. Sectorul bancar menține o bună reziliență la şocurile derivate din evoluții macroeconomice de o severitate ridicată, conform rezultatelor ultimelor exerciții de testare la stres a solvabilității și a lichidității. Pentru perioada următoare, principala provocare

²¹⁷ <http://www.cnsmro.ro/sedinta-cnsm-din-14-octombrie-2020/>

²¹⁸ CNSM, Analiza Grupului de lucru CNSM pentru sprijinirea finanțării verzi (http://www.cnsmro.ro/res/ups/Raport-CNSM-pentru-sprijinirea-finantarii-verzi_PUB.pdf).

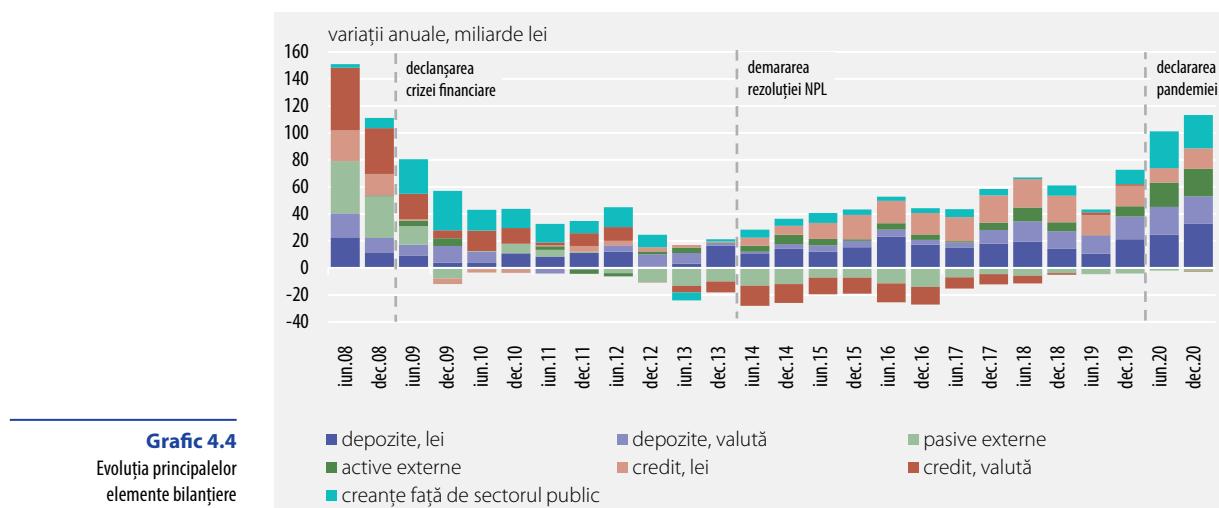
o constituie manifestarea mai pregnantă a riscului de credit. Totodată, se remarcă o consolidare a legăturii dintre stat și bănci, sectorul bancar din România având cea mai ridicată pondere a deținărilor de datorie suverană în bilanțul agregat între țările UE.

Odată cu declanșarea pandemiei COVID-19, autoritățile publice din România au acordat o serie de facilități de susținere a debitorilor care se confruntă cu dificultăți de plată, similar altor țări din regiune. În luna martie a anului 2020, a fost instituit un moratoriu public privind suspendarea la plată a ratelor bancare cu până la 9 luni (până la 31 decembrie 2020). BNR a inițiat, de asemenea, un set de măsuri pentru a preveni o eventuală criză a sectorului bancar care ar fi putut afecta economia națională²¹⁹. Măsurile de politică monetară au favorizat menținerea unei lichidități adecvate și reducerea dobânzilor. Măsurile de ordin operațional au asigurat buna funcționare a sistemelor de plăti și de decontare în monedă națională, precum și fluxuri neîntrerupte de numerar pentru instituțiile de credit. Din perspectivă prudentială, BNR, similar abordării europene, a permis băncilor derogări de la necesitatea menținerii în permanență a amortizoarelor de capital constituite anterior și posibilitatea consemnării unei valori aferente indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate sub nivelul minim reglementat. În plus, BNR a relaxat condițiile de creditare în cazul solicitărilor de amânare la plată a ratelor aferente creditelor persoanelor fizice și juridice ale căror venituri au fost afectate de pandemie. La sfârșitul anului 2020, Guvernul a prelungit moratoriu public, sub rezerva aplicării măsurilor de suspendare a plății ratelor în baza moratoriilor pe o perioadă cumulată de maximum 9 luni. Potrivit modificărilor aduse OUG nr. 37/2020, solicitările pentru suspendarea plății ratelor, dobânzilor și comisioanelor au putut fi transmise instituțiilor de credit și instituțiilor financiare nefinanciare până pe 15 martie 2021, pentru adoptarea unei decizii din partea acestora până la 30 martie 2021. Totodată, în decembrie 2020 au fost reiterate recomandări privind distribuirea de dividende aferente activității anilor 2019 și 2020 într-o măsură extrem de prudentă (în limita a 15 la sută din profitul cumulat, fără a depăși 20 de puncte de bază din rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază) și cu obligativitatea consultării autorității de supraveghere.

Incertitudinea indusă de modificarea cadrului legislativ intern în care băncile și-au desfășurat activitatea a fost o provocare constantă a ultimilor ani, dar spre sfârșitul anului 2020 riscurile asociate inițiatiivelor legislative destinate sprijinirii debitorilor s-au temperat, pe fondul declarării ca neconstituționale a anumitor prevederi de către Curtea Constituțională.

Bilanțul agregat al sectorului bancar a însumat 607 miliarde lei la sfârșitul lunii decembrie 2020, cu 73 miliarde lei (+13,8 la sută) peste nivelul înregistrat la finele anului 2019. Creșterea a fost influențată de economisirea robustă, atât în lei, cât și în monedă străină (Grafic 4.4). Pe partea de activ a crescut ponderea elementelor cu risc scăzut, care contribuie doar marginal la cerințele de capital impuse prudential instituțiilor de credit. Astfel, în decembrie 2020, ponderea în total active a creațelor față de sectorul public a atins 23,2 la sută, iar cea a activelor externe a crescut la 10,6 la sută, în defavoarea ponderii creditelor acordate sectorului real (47 la sută, față de 50,2 la sută în luna decembrie 2019).

²¹⁹ <https://bnro.ro/Masurile-BNR-in-contextul-situatiei-care-generate-de-epidemia-COVID-19-21312.aspx>

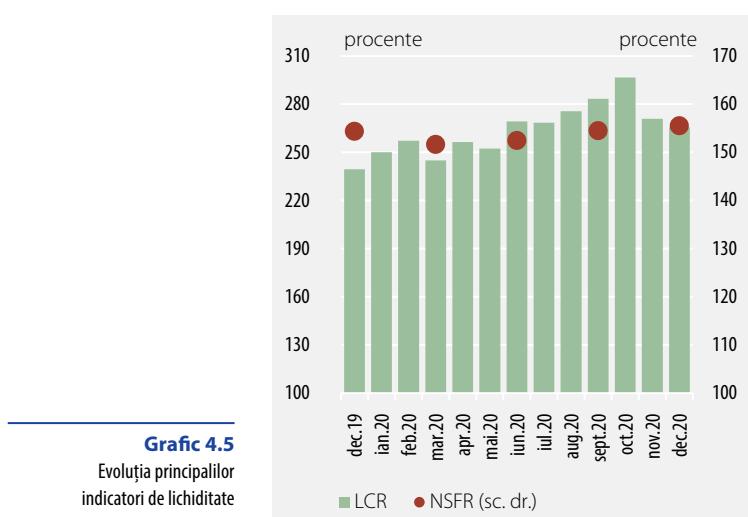
La nivelul sectorului bancar din România, activele externe au crescut începând cu anul 2014, pe fondul reducerii creditării în valută și al majorării depozitelor în monede străine ale rezidenților. Declanșarea crizei pandemice (cu măsurile asociate) a restrâns opțiunile investiționale din România și, în coroborare cu alte considerente legate de administrarea lichidității în valută, a determinat accentuarea creșterii soldului activelor externe (cu 46 la sută în anul 2020, Grafic 4.4). Depozitele în valută atrase de la rezidenți în cursul anului 2020 au fost într-o mică măsură fructificate intern, îndeosebi pentru cumpărarea de titluri de stat în euro și creditarea companiilor nefinanciare și a instituțiilor financiare nemonetare, în contextul în care majoritatea băncilor din România au redus creditarea în valută. Ca urmare, băncile au plasat surplusul de lichiditate în valută pe piața externă pentru a evita poziții valutare scurte excesive, care ar fi atras cerințe suplimentare de fonduri proprii.

Creditul acordat sectorului privat și-a temperat semnificativ dinamica în al doilea trimestru al anului 2020, odată cu instituirea măsurilor administrative dispuse de autoritățile publice ca urmare a pandemiei. Totuși, începând din iunie 2020, creditarea și-a reluat creșterea, dinamica anuală atingând 5,5 la sută în decembrie 2020, alimentată în principal de creditele nou-acordate în lei (Grafic 4.4). Astfel, componenta în lei s-a majorat în termeni anuali cu 8,5 la sută în decembrie 2020, stimulată atât de programele guvernamentale, cât și de scăderea ratelor de dobândă. În același timp, dinamica anuală a componentei în valută a devenit negativă începând cu iulie 2020 (-0,6 la sută, decembrie 2020). În consecință, ponderea expunerilor în lei în totalul creditelor neguvernamentale a crescut până la circa 70 la sută la sfârșitul anului 2020, diminuând riscurile asociate potențialelor evoluții adverse ale cursului de schimb. Împrumuturile au fost direcționate preponderent către sectorul companiilor nefinanciare, iar în cazul populației către segmentul imobiliar. În ultimii doi ani, ponderea expunerilor față de populație s-a menținut în jurul valorii de 53 la sută din totalul creditului acordat sectorului privat.

Depozitele atrase de la clienții neguvernamentali rezidenți s-au consolidat, ajungând la 69,3 la sută din totalul pasivelor la sfârșitul lunii decembrie 2020. Avansul anual al acestor depozite a fost semnificativ (14,4 la sută în decembrie 2020), inclusiv pe fondul creșterii ratei de economisire ca urmare a reducerii anumitor cheltuieli, consecință

a actualei pandemii. Dinamica a fost susținută atât de populație (creștere anuală de 15,4 la sută în decembrie 2020), cât și de companii nefinanciare (15,3 la sută), majorări înregistrându-se pe ambele componente – lei și valută. Aceste evoluții bilanțiere au condus la o reducere a raportului dintre creditele și depozitele sectorului privat la 67,1 la sută în decembrie 2020 (comparativ cu 72,8 la sută în decembrie 2019). În cazul componentei în valută, raportul s-a diminuat mai accentuat (58,8 la sută în decembrie 2020, față de 68,7 la sută în decembrie 2019).

La debutul pandemiei, sectorul bancar era caracterizat de o structură bilanțieră favorabilă unei bune gestiuni a șocurilor de lichiditate. Proporția ridicată de active lichide (preponderent titluri de stat și expunerii față de banca centrală) și modelul de finanțare tradițional (bazat în principal pe atragerea de depozite de la populație) au contribuit la o reziliență bună a instituțiilor de credit în gestionarea riscurilor de lichiditate generate de pandemia COVID-19.

Grafic 4.5
Evoluția principalelor indicatori de lichiditate

Principalii indicatori de lichiditate nu au cunoscut ajustări negative importante în contextul pandemiei COVID-19, aceștia menținându-se peste media europeană și mult peste valorile considerate adecvate. Indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate²²⁰ (*liquidity coverage ratio* – LCR) la nivel agregat era 265,9 la sută în luna decembrie 2020, peste media europeană (de 171,3 la sută²²¹ în septembrie 2020). Tendința ascendentă înregistrată ulterior debutului crizei pandemice (Grafic 4.5) a fost influențată parțial de evoluția detinărilor de titluri

de stat. Lichiditatea structurală (*net stable funding ratio* – NSFR) a rămas adecvată în anul 2020, fără să înregistreze modificări importante.

Din perspectiva riscului de finanțare, șocul din perioada declarării stării de urgență, când a existat o cerere de numerar în creștere din partea populației și a companiilor ca urmare a incertitudinilor ridicate, a fost bine gestionat de sectorul bancar, BNR contribuind la ameliorarea efectelor acestuia prin asigurarea de fluxuri neîntrerupte de numerar pentru toate operațiunile, inclusiv cele de alimentare cu lichiditate a bancomatelor. Finanțarea sectorului bancar s-a dovedit stabilă, evoluțiile ulterioare acestei perioade indicând o consolidare a surselor atrase din sectorul real. Astfel, creșterea acestei finanțări față de perioada anterioară pandemiei (luna februarie 2020) a fost de 9 la sută până la finalul lunii septembrie 2020, respectiv de 16 la sută până la sfârșitul anului 2020. Acest fenomen are la bază încrederea clientelei în instituțiile de credit, dar și înclinația mai accentuată a consumatorilor către economisire în această perioadă.

²²⁰ Indicatorii LCR și NSFR sunt determinați pentru instituțiile de credit persoane juridice române, nivelul minim considerat prudent fiind de 100 la sută.

²²¹ Potrivit EBA Risk Dashboard.

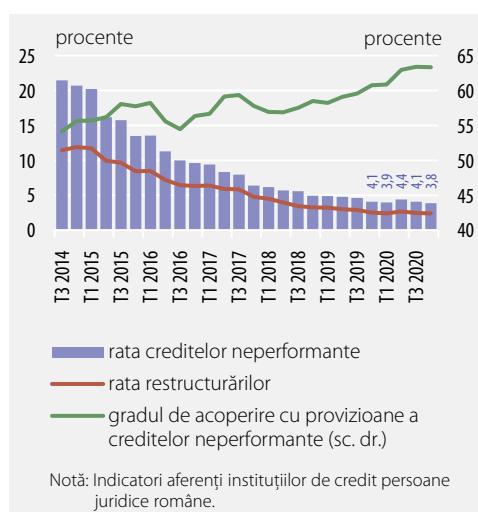
După debutul pandemiei COVID-19, adaptarea instituțiilor de credit la noul context economic, precum și unele măsuri luate de BNR au avut drept consecință limitarea efectelor negative din perspectiva lichidității și evitarea exacerbării riscurilor dinspre sectorul bancar către cel real. Suplimentar, măsurile fiscale și de susținere a accesului la finanțare al contrapartidelor sectorului bancar au avut efecte benefice asupra poziției de lichiditate a instituțiilor de credit.

Rezultatele ultimului exercițiu de testare la stres a lichidității (decembrie 2020) atestă menținerea unei bune gestiuni a lichidității de către sectorul bancar din România chiar și în condițiile nefavorabile generate de pandemia COVID-19. În comparație cu rezultatele obținute în perioada imediat ulterioară debutului crizei pandemice (iunie 2020) se remarcă o evoluție pozitivă a rezultatelor testelor specifice lichidității pe termen scurt, iar numărul băncilor afectate se menține redus (ele fiind, în general, de talie mică).

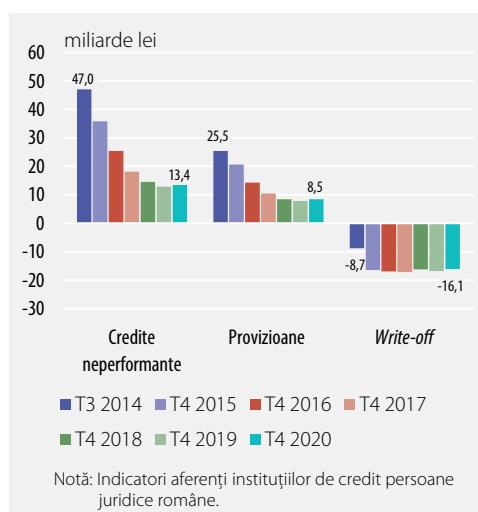
Tendința descrescătoare a ratei creditelor neperformante, respectiv a ratei creditelor restructurate, a încetinit pe parcursul anului 2020, pe fondul crizei sanitare, dar a fost favorizată de reluarea moderată a procesului de curățare bilanțieră, începând cu trimestru III al anului, și de creșterea creditării. Indicatorii privind calitatea

activelor plasează sectorul bancar în categoria de risc intermediar conform criteriilor ABE (3,8 la sută rata creditelor neperformante, respectiv 2,4 la sută rata creditelor restructurate, decembrie 2020, (Grafic 4.6). Un alt aspect pozitiv este îmbunătățirea gradului de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante (63,3 la sută, decembrie 2020). Acestea sunt amplasate în categoria cea mai puțin riscantă conform ABE și sunt superioare nivelului mediu înregistrat în UE (45,5 la sută). Provizioanele au crescut pentru categoria creditelor neperformante (Grafic 4.7), dar și în mod proactiv pentru acele expunerile pentru care riscul de credit s-a majorat semnificativ de la recunoașterea inițială în bilanț (Stadiul 2). Ponderea ajustărilor pentru depreciere cumulate ale activelor clasificate în stadiul 2 de depreciere în totalul provizioanelor aferente riscului de credit s-a majorat semnificativ ulterior declanșării pandemiei, până la 27,7 la sută în decembrie 2020 (de la 18,3 la sută în decembrie 2019), în tandem cu înrăutățirea așteptărilor privind cadrul macroeconomic.

Grafic 4.6
Dinamica indicatorilor de calitate a activelor bancare

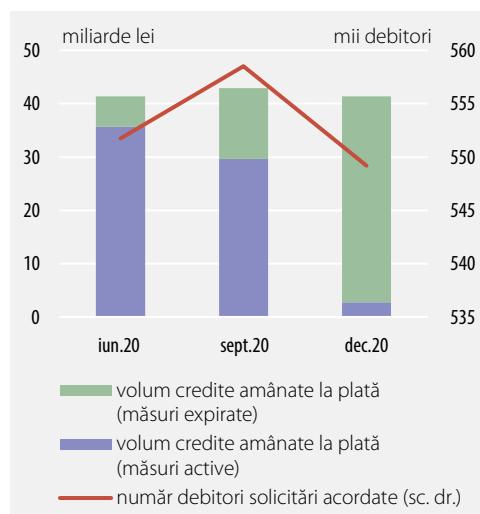

Grafic 4.7
Evoluția soldului creditelor neperformante, a provizioanelor pentru credite neperformante și a soldului creditelor scoase în afara bilanțului

Ghidul ABE referitor la moratoriile legislative și non-legislative aplicate plășii împrumuturilor în contextul crizei COVID-19 (EBA/GL/2020/02) prevede faptul că apelarea la facilitășile oferite conform moratoriilor nu conduce la încadrarea automată a expunerilor relevante în categoria celor neperformante sau restructurate. Noile modificări ale Ghidului ABE, adoptate în 2 decembrie 2020, au prelungit flexibilitatea prudentială în cazul expunerilor acoperite de moratorii pentru cel mult nouă luni de amânașii în total. În aceste condișii, efectele pandemiei nu sunt reflectate pe deplin în dinamica ratei restructurărilor sau a ratei creditelor neperformante.

Așteptările sunt de creștere a creditelor neperformante, cu precădere în cursul anului 2021, ulterior eliminării graduale a măsurilor de protecșie destinate ameliorării efectelor pandemiei (implementate prin moratoriile publice și private), pe fondul incertitudinilor legate de revenirea economică. Conform rezultatelor exerciștiului de testare la stres a sectorului bancar derulat de BNR la sfârșitul anului 2020, în cadrul scenariului de bază rata creditelor neperformante ar atinge 9,2 la sută în decembrie 2021, respectiv 9,9 la sută în decembrie 2022 (ipotezele exerciștiului au în vedere inclusiv realizarea de operașuni de curașare bilanșieră și de scoatere în afara bilanșului), ceea ce ar determina o reposișionare a indicatorului în categoria cu risc ridicat, conform abordării utilizate de ABE. Menținerea unor niveluri adecvate ale indicatorilor de calitate a activelor bancare implică o funcșionare eficientă a pieșei creditelor neperformante în România, fără piedici legislative care ar putea afecta negativ atât oferta (printr-un tratament fiscal nefavorabil al activitășilor de cesiune de creașă pentru creditele neperformante), cât și cererea (prin impunerea de prevederi legislative care ar limita eficienșa operașunilor de recuperare). Îmbunătășirea calitășii activelor atrage o evaluare mai favorabilă a riscurilor asociate sistemului finanșiar și, în consecinșă, generează o percepșie mai bună asupra riscului suveran al României.

Grafic 4.8
Evolușia creditelor amânate la plată

Soldul total al creditelor pentru care au fost aprobate solicitări de amânașii la plată până la finalul lunii decembrie 2020²²² în contextul crizei sanitare se ridică la 41,4 miliarde lei (credite acordate unui număr de aproximativ 550 de mii de debitori), reprezentând 14 la sută din totalul finanșărilor acordate de către sectorul bancar. Finalul anului 2020 evidenșiază o tendinșă puternică descrescătoare a soldului cumulat al creditelor supuse moratoriilor legislative și private, dar și a numărului de debitori care beneficiau de astfel de măsuri. Factorii care au

contribuit în mod coroborat la inversarea tendinșei au fost: (i) anularea amânașilor la plată solicitate de către debitorii care beneficiașeră deja de moratorii; (ii) închiderea

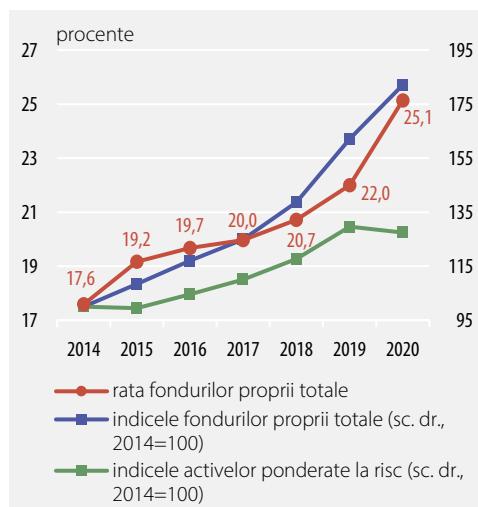
²²² Conform datelor raportate în baza recomandării ABE în contextul COVID-19 de către institușiile de credit persoane juridice române și o sucursală a unei bănci străine cu volum important de credite amânate la plată, pe bază consolidată, și a datelor raportate la CRC pentru sucursalele băncilor străine.

facilităților de credit prin rambursarea integrală a sumelor datorate; (iii) rambursarea parțială sau utilizarea mai redusă a facilităților tip *revolving*, cu toate că debitorii beneficiau de amânare la plată (Grafic 4.8).

Structura creditelor amânate la plată relevă o serie de aspecte: (i) preponderența apelului la moratoriul legislativ (trei sferturi din volumul total); (ii) existența unui impact mai redus al moratoriului în cazul expunerilor față de persoane fizice în raport cu societățile nefinanciare, din perspectiva volumului de credite (aproximativ 57 la sută din volumul creditelor amânate la plată au fost acordate companiilor nefinanciare); (iii) sensibilitatea mai ridicată a companiilor de tip IMM la şocul economic provocat de pandemie; (iv) prevalența amânării pe termen de până la 6 luni; până la data de 31 decembrie 2020, perioada stabilită inițial pentru amânarea ratelor scadente ale creditelor exprimase în cazul a circa 93 la sută din volumul creditelor care au făcut obiectul moratoriului.

Măsurile adiționale de restructurare adoptate de sectorul bancar ca răspuns la dificultățile financiare legate de pandemia COVID-19, suplimentare moratoriilor, au vizat un volum de credite de 1,07 miliarde lei²²³, pe bază consolidată, peste trei sferturi reprezentând expunerile față de companiile nefinanciare.

Principalele sectoare de activitate care au întâmpinat dificultăți financiare și au beneficiat de moratoriului de amânare la plată sunt industria prelucrătoare, activitățile imobiliare și comerțul cu ridicata și amănuntul. Într-o măsură mai restrânsă au fost afectate și sectoarele de servicii de cazare și restaurante, construcții și transport și depozitare.

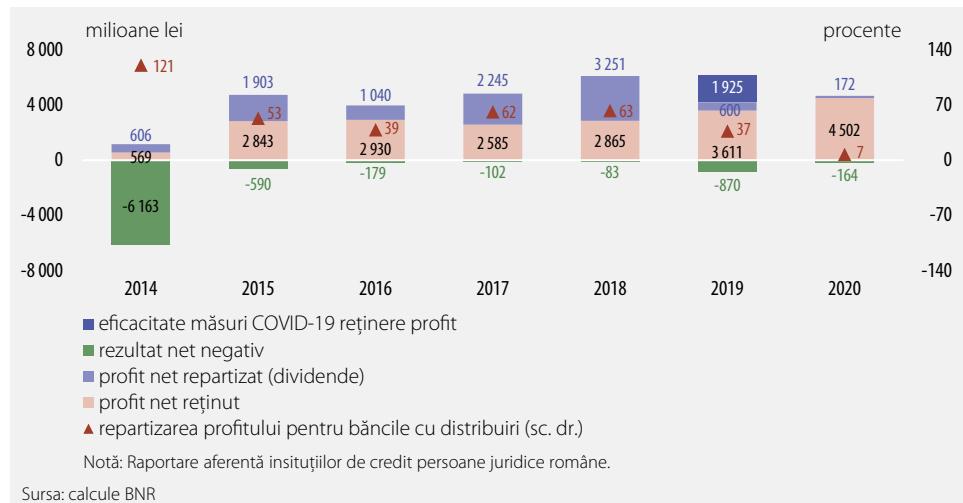

Grafic 4.9
Evoluția ratei fondurilor proprii totale

Nivelul indicatorului de solvabilitate a sectorului bancar și-a consolidat tendința ascendentă și în anul 2020. Ulterior deciziilor acționarilor cu privire la repartizarea profiturilor, rata fondurilor proprii totale a atins nivelul de 25,1 la sută. Pe fondul ajustării apetitului pentru risc al băncilor ca urmare a pandemiei COVID-19, se remarcă o scădere a activelor ponderate la risc pentru prima dată în ultimii cinci ani (Grafic 4.9). Evoluția consemnează atât efectul măsurilor luate de autoritățile guvernamentale și de reglementare, cât și impactul

reorientării activității instituțiilor de credit către active purtătoare de risc mai scăzut, precum expunerile față de administrația centrală, expunerile purtătoare de garanție guvernamentală sau expunerile cu garanții imobiliare, evoluțiile fiind însă determinate și de partea de cerere.

²²³ La nivelul instituțiilor de credit persoane juridice române și al sucursalei unei bănci străine cu volum important de credite amânate la plată.

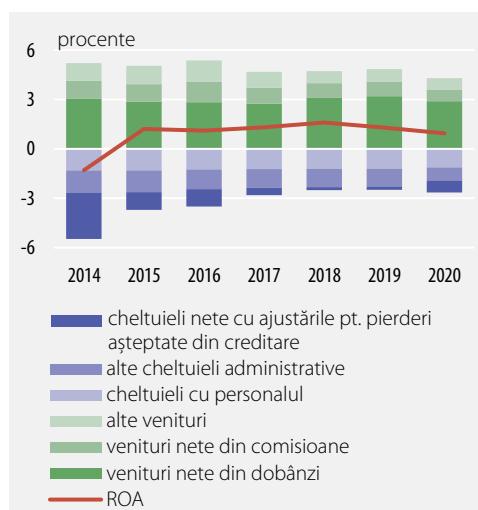
În perioada 2014-2019, distribuirea sub formă de dividende a profitului a fost relativ limitată din punct de vedere al numărului de instituții, doar 6 bănci realizând distribuiri către acționari, acestea deținând, însă, împreună o cotă de piață de peste 72 la sută (decembrie 2020). Valoarea mediană anuală a ratei distribuirilor în perioada premergătoare Recomandării CERS/2020/7 (2014-2018) pentru băncile care au procedat la distribuirea parțială a profitului obținut a fost de 62 la sută (Grafic 4.10).

În anul 2019, rezultatul financiar pozitiv la nivelul instituțiilor de credit persoane juridice române a fost de 6,1 miliarde de lei. La începutul anului 2020, înainte sau la scurt timp după izbucnirea pandemiei COVID-19, mai multe instituții de credit și-au manifestat intenția (publicată în cadrul ordinii de zi a AGA) de a distribui dividende, dar, pe fondul incertitudinilor cauzate de pandemie și al recomandărilor organismelor europene și ale BNR o parte dintre acestea au decis să rețină în integralitate profitul consemnat, amânând astfel decizia de distribuire. Suma adițională astfel reținută este de 1,925 miliarde lei (aproximativ 31 la sută din profitul distribuibil), ce poate fi considerată o quantificare a eficacității recomandărilor autoritatilor competente de reținere a profitului la nivelul sectorului bancar. La finalul anului 2020, BNR a transmis, în linie cu recomandările internaționale ale ABE și CERS, o scrisoare instituțiilor de credit prin care îndeamnă la un comportament prudent și în anul 2021, precum și la derularea prealabilă a unor dialoguri bilaterale pe această temă. Astfel, o proporție însemnată din rezultatul financiar pozitiv aferent anului 2020 a fost reținut și a contribuit la îmbunătățirea indicatorilor de prudentă bancară.

Testarea la stres a solvabilității instituțiilor de credit relevă o bună capacitate a sectorului bancar din România de a face față unor şocuri de intensitate ridicată. Cel mai recent exercițiu de testare a acoperit un orizont de trei ani (T1 2020 – T4 2022) și a presupus analizarea a 2 scenarii macroeconomice (un scenariu de bază și unul advers), elaborate în cadrul BNR²²⁴, evaluările fiind efectuate pentru toate instituțiile de credit persoane juridice române, în baza situațiilor financiare și prudentiale disponibile la sfârșitul anului 2019.

²²⁴ Are la bază metodologia dezvoltată de BCE, adaptată la specificul sectorului bancar din România și ținând cont de datele disponibile la nivelul BNR, și se derulează sub ipoteza bilanțului dinamic.

Conform scenariului macroeconomic de bază, care presupune o evoluție relativ severă a variabilelor macroeconomice în raport cu scenariile de bază analizate în anii anteriori (având în vedere incertitudinea generată de criza sanitară COVID-19), la finele orizontului analizat rata fondurilor proprii totale la nivel agregat s-ar situa la un nivel adecvat²²⁵, înregistrând o creștere cu aproximativ 4,4 puncte procentuale față de nivelul consemnat în decembrie 2019.

Grafic 4.11
ROA și ponderea unor venituri
și cheltuieli în active medii

Conform scenariului advers, rata fondurilor proprii totale cunoaște o ajustare redusă, de la 22 la sută în 2019 până la 21,2 la sută la finele anului 2022, capitalul rămas fiind situat peste cerințele totale de capital²²⁶.

Sectorul bancar din România a înregistrat la finalul anului 2020 un profit net de 5 miliarde lei²²⁷, cu 20,7 la sută mai redus comparativ cu anul anterior. Contrația activității sectorului real cauzată de pandemia COVID-19 a determinat o creștere a costului riscului de credit, care a erodat semnificativ

un profit operațional cu o dinamică anuală preponderent negativă. Principalii indicatori de profitabilitate, rentabilitatea economică – ROA (1 la sută) și rentabilitatea financiară – ROE (8,7 la sută), s-au diminuat față de anul 2019 (Grafic 4.11). Cota de piață a băncilor cu pierderi rămâne redusă (4,6 la sută).

Veniturile nete din dobânzi, componenta principală a veniturilor operaționale (67,2 la sută), și-au consolidat poziția dominantă concomitent cu temperarea ritmului anual de creștere. Evoluția a fost rezultatul unui cumul de factori. Pe de o parte, dinamica anuală a veniturilor din dobânzi a fost pozitivă, dar pe un trend descendant. Pe de altă parte, ritmul de creștere a cheltuielilor cu dobânzile a cunoscut o amplă ajustare. Aceste evoluții încorporează efecte ale reducerilor succesive ale ratei dobânzii de politică monetară decise de BNR ulterior declanșării pandemiei. Veniturile nete din comisioane au înregistrat un ritm negativ începând cu luna martie a anului 2020, rămnând elementul secund ca mărime în totalul veniturilor operaționale, dar cu o pondere în reducere (16,7 la sută).

Cheltuielile cu personalul au rămas dominante în structura costurilor de exploatare (48 la sută), ca urmare a ușoarei creșteri a salariului mediu net agregat, iar ponderea cheltuielilor cu amortizarea s-a consolidat (14,6 la sută în total). Băncile mari

²²⁵ Pentru scenariul de bază pragul de referință utilizat pentru determinarea unor eventuale deficite de capital este cerința globală de capital (OCR).

²²⁶ Pentru scenariul advers pragul de referință utilizat este reprezentat de cerința totală de capital care trebuie îndeplinită în permanentă conform SREP (Total SREP Capital Ratio – TSCR), conform prevederilor ghidului publicat de ABE în luna iulie 2018. Acest prag nu ține seama și de amortizorul combinat rezultat în urma aplicării politicilor macroprudențiale.

²²⁷ Instituții de credit persoane juridice române și sucursalele din România ale băncilor persoane juridice străine.

cumulează 73,1 la sută din cheltuielile operaționale (pondere situată sub cota lor de piață, rezultat al unei eficiențe operaționale mai ridicate).

O vulnerabilitate recurrentă a sectorului bancar din România, care de altfel caracterizează numeroase alte sectoare bancare europene, este poziționarea eficienței operaționale (indicatorul cost/venit) în intervalul cu risc mediu conform limitelor prudentiale ale ABE (50-60 la sută)²²⁸. Cota de piață a băncilor cu un nivel al acestui indicator de peste 60 la sută și cea a băncilor cu pierderi din activitatea de exploatare, de 16,6 la sută, respectiv 3,8 la sută, au consemnat ușoare variații anuale (cu -2,4 puncte procentuale, respectiv cu -0,1 puncte procentuale).

Cheltuielile nete cu ajustările pentru pierderi așteptate din creditare (3,8 miliarde lei) au crescut cu 229,3 la sută în termeni anuali, erodând semnificativ profitabilitatea operațională. Băncile mari grupează 76,9 la sută din aceste cheltuieli (puțin sub cota lor de piață). Tendința ascendentă a volumului acestor cheltuieli nete (0,7 la sută din activele medii) va continua în mod probabil în perioada următoare, sub influența modificării cadrului economic și a recunoașterii graduale a unor credite neperformante ulterior trecerii perioadei acoperite de moratoriile publice și private.

2.3. Sectorul finanțiar nebancar

Instituțiile financiare nebancare reprezintă un jucător relativ important pe piața creditării din România, cu expuneri totale față de companii și gospodăriile populației în quantum de aproximativ 34,5 miliarde lei (decembrie 2020). Spre deosebire de structura portofoliului sectorului bancar, creditarea IFN este canalizată preponderent către companiile nefinanciare (circa 76 la sută din total, față de aproximativ 46 la sută pentru instituțiile de credit). În structură, în cazul populației, creditele de consum și cardurile de credit contabilizează circa 99 la sută din totalul creditelor acordate de IFN. În ceea ce privește sectorul companiilor, aproximativ 69 la sută din sumele datorate IFN provin din operațiunile de leasing finanțier sau operațional.

Pe fondul efectelor generate de pandemie în România, IFN au fost mai puțin active pe piața creditării în lunile aprilie și mai, situație care a fost determinată atât de diminuarea cererii (în contextul unei incertitudini ridicate privind situația financiară viitoare a firmelor, dar și a populației), cât și de scăderea ofertei (ca urmare a majorării aversiunii la risc față de companii care provin din sectoare afectate de restricții sau față de persoane fizice care activează aceste sectoare). În contextul lansării a două programe guvernamentale („IMM Leasing” și „IMM Factor”), finanțarea economiei reale de către IFN a înregistrat un ușor reviriment în perioada iunie-septembrie 2020 (creștere de aproape 550 de milioane lei a stocului de credite corporative în decembrie 2020 comparativ cu mai 2020).

Din punct de vedere al riscului de credit, portofoliul aferent companiilor este mai performant comparativ cu cel aferent populației. Rata de neperformanță înregistrată de portofoliul de credite acordate companiilor este de 2,6 la sută, în timp ce în cazul

²²⁸ Nivelul mediu al indicatorului cost/venit pentru perioada 2008-2019 este de 54,3 la sută (date consolidate, BCE).

populației se consemnează o rată de 8,4 la sută (decembrie 2020). Componenta de leasing din portofoliul de expunerii corporative are o rată de neperformanță de 2,1 la sută.

Sectorul fondurilor de investiții a înregistrat un recul al nivelului activelor, în contextul efectelor generate de pandemia COVID-19, similar sectorului de pensii private și celui al instituțiilor financiare nebancare. Volatilitatea piețelor de capital, precum și repoziționarea investitorilor pe piețele de capital și pe cele financiare au produs efecte negative asupra acestui sector (-19 la sută, în cazul fondurilor deschise de investiții, și -19,5 la sută în cazul fondurilor deschise pe obligațiuni). Emisiunile/răscumpărările nete au fost negative în perioada martie-septembrie 2020, cu excepția lunii iunie 2020, cel mai ridicat volum înregistrându-se în martie, prima lună de instituire a stării de urgență pe teritoriul României (-4,7 miliarde lei).

Modificarea condițiilor macroeconomice ca urmare a crizei sanitare a produs efecte negative importante asupra evoluției activului net al fondurilor de pensii private din România prin: (i) poziționarea preponderent în teritoriul negativ a evoluțiilor principalilor indici bursieri de pe piața locală, dar și a cotațiilor acțiunilor companiilor locale listate la bursă și (ii) modificarea structurii pieței muncii, eveniment care a influențat activul net prin scăderea ritmului de creștere a contribuțiilor lunare la debutul pandemiei. Evoluțiile pozitive de pe piețele de capital din a doua parte a anului au generat, însă, premisele pentru recuperarea pierderilor din prima jumătate a anului. Pentru Pilonul III, evoluțiile au fost relativ asemănătoare cu cele aferente Pilonului II. În luna mai 2020, comparativ cu luna anterioară, numărul de participanți a stagnat, ulterior acest indicator revenind pe un trend ușor ascendent.

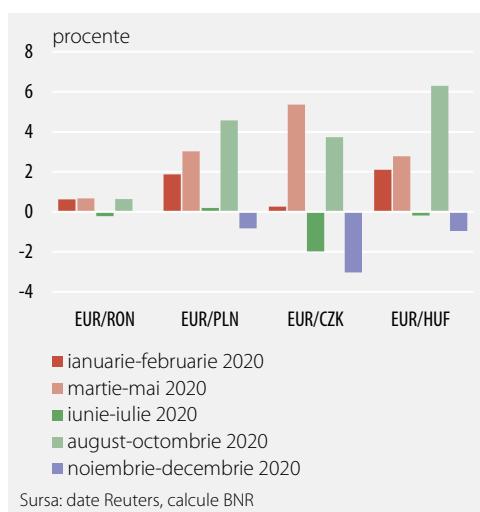
Componenta de asigurări din cadrul sectorului financiar nebancar continuă să fie cea mai puțin dezvoltată, comparativ cu celelalte segmente. Piața asigurărilor din România este canalizată preponderent pe asigurări generale, asigurările de viață deținând o pondere de circa 19 la sută din totalul primelor brute subscrise în primele trei trimestre ale anului 2020 și de aproximativ 9 la sută din numărul contractelor aflate în vigoare. Cerințele cu privire la necesarul de capital de solvabilitate (SCR) și cerințele de capital minim (MCR) s-au situat la niveluri satisfăcătoare în trimestrul III 2020, valorile indicatorilor fiind supraunitare. Valorile indicatorilor de capitalizare au crescut ușor comparativ cu nivelurile înregistrate la finele anului anterior.

2.4. Piețele financiare

Piețele financiare din România au înregistrat corecții majore ale prețurilor și creșteri importante de volatilitate după apariția pandemiei, în linie cu evoluțiile la nivel internațional. Răspunsul prompt al autorităților și amplarea măsurilor de susținere a economiei, precum și scăderea în intensitate a crizei sanitare în trimestrele II și III 2020, coroborate cu începerea vaccinărilor la finalul anului, au contribuit la reducerea turbulențelor pe piețele financiare. Măsurile adoptate de BNR au fost: (i) reducerea ratei dobânzii de politică monetară (reducerea cumulată pe parcursul anului 2020 fiind de 1 punct procentual) și îngustarea corridorului ratelor dobânzilor la facilitățile permanente; (ii) implementarea unui program de achiziții de instrumente de datorie emise de statul român (stocul deținut la finalul lunii iulie totalizând 4,8 miliarde lei);

(iii) realizarea de operațiuni de oferire de lichiditate sub formă de tranzacții *repo* efectuate pe baze bilaterale (media zilnică a stocului în perioada iunie-iulie fiind de 4,8 miliarde lei); (iv) încheierea cu BCE a unui aranjament-cadru de furnizare de lichiditate în euro pentru BNR, prin intermediul unei linii *repo* în baza căruia BNR va putea împrumuta până la 4,5 miliarde euro.

Piața monetară a fost caracterizată de cotații în scădere ale ratelor dobânzilor, indicând o îmbunătățire a condițiilor lichidității ca urmare a măsurilor adoptate de BNR. Indicele de referință pentru creditele consumatorilor a avut o evoluție DESCENDENTĂ, similar evoluțiilor din piața monetară (1,67 la sută în decembrie 2020, comparativ cu 2,44 la sută în decembrie 2019). Piața titlurilor de stat a înregistrat, de asemenea, o ameliorare importantă după turbulentele observate la mijlocul lunii martie 2020. Atât randamentele titlurilor pe piață internă, cât și *spread*-ul dintre randamentele titlurilor în euro și cele ale titlurilor emise de statul german au revenit la valori similare celor de dinainte de izbucnirea pandemiei. Cu toate acestea, România continuă să înregistreze cel mai ridicat cost de finanțare pe piețele financiare internaționale.

Grafic 4.12
Modificarea²²⁹ ratelor de schimb
ale monedelor țărilor ECE
față de euro în anul 2020
în perioada de dinainte
și după pandemia COVID-19

Piața valutară nu a fost marcată de evenimente semnificative de la data Raportului anterior. Cursul de schimb EUR/RON s-a menținut în banda de variație de 4,76-4,88 pe parcursul anului 2020. De altfel, leul a înregistrat cea mai mică variație dintre monedele din regiune. În luna iulie, evoluțiile monedelor țărilor ECE au arătat o îmbunătățire a sentimentului investitorilor ca urmare a adoptării de către Uniunea Europeană a unui pachet important de măsuri pentru sprijinirea economiei, moneda românească beneficiind, însă, într-o măsură mai

mică de acestea. Temerile legate de apariția celui de-al doilea val de îmbolnăviri au generat deprecieri ale monedelor, acestea fiind temperate ulterior de redresarea încrederii investitorilor după anunțarea finalizării primelor vaccinuri mai devreme decât se aștepta inițial (Grafic 4.12).

Spre deosebire de celelalte piețe financiare, cea de capital a înregistrat o evoluție mixtă. În prima parte a intervalului analizat, cotațiile au înregistrat o ajustare negativă (-4 la sută în perioada 12 iunie – 31 iulie) pe fondul preocupărilor investitorilor privind evoluția economiei, similar dinamicilor regionale. Pierderea a fost recuperată în totalitate până la finalul anului, investitorii reacționând pozitiv la măsurile pentru susținerea economiei adoptate atât intern, cât și la nivel european.

²²⁹ Modificare procentuală cumulată a cursurilor de schimb pentru fiecare din perioadele analizate. O valoare pozitivă (negativă) înseamnă deprecierea (aprecierea) monedelor analizate față de euro.

În perioada următoare este posibil să mai existe perioade tensionate pe piețele financiare interne, date fiind presiunile în creștere asupra deficitului public, determinate de efortul bugetar necesar susținerii economiei, precum și temerile investitorilor privind capacitatea de gestionare a datoriei publice și de redresare a economiei după încheierea crizei sanitare.

3. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudentială și stabilitatea financiară

3.1. Centrala Riscului de Credit

Centrala Riscului de Credit funcționează în baza prevederilor Regulamentului BNR nr. 2/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Riscului de Credit, cu modificările ulterioare.

Potrivit prevederilor acestui act normativ, persoanele declarante la CRC sunt instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special deschis la BNR, instituțiile emitente de monedă electronică și instituțiile de plată cu un nivel semnificativ al activității de creditare.

Informațiile despre un debitor persoană fizică sau persoană juridică non-bancară sunt raportate la CRC în situația în care valoarea creditelor acordate și a angajamentelor asumate în numele acestuia de către o persoană declarantă este de minimum 20 000 de lei.

La luna decembrie 2020, un număr de 102 persoane declarante au raportat informații de risc de credit la CRC, după cum urmează: 35 de instituții de credit și 67 de instituții financiare nebancare (IFN), comparativ cu 34 de instituții de credit și 65 de IFN, la luna decembrie 2019.

La nivelul anului 2020, activitatea de creditare a instituțiilor care raportează la CRC a înregistrat o evoluție pozitivă, astfel numărul debitorilor și suma datorată au crescut cu 3,2 la sută, respectiv cu 7,0 la sută, iar numărul debitorilor cu restanțe și sumele restante au înregistrat scăderi de 10,5 la sută, respectiv de 7,0 la sută. În totalul activității de creditare, activitatea instituțiilor de credit este dominantă, informațiile raportate de IFN reprezentând 11,26 la sută din totalul debitorilor, 11,53 la sută din numărul creditelor și angajamentelor, 7,85 la sută din totalul sumei datorate, respectiv 5,63 la sută din totalul sumei restante.

Dinamica principalilor indicatori calculați și monitorizați de CRC pentru instituțiile de credit, respectiv pentru instituțiile financiare nebancare, este prezentată în Tabelele 4.1 și 4.2.

Comparativ cu anul anterior, în anul 2020 numărul debitorilor instituțiilor de credit a crescut cu 3,4 la sută, în timp ce suma datorată s-a majorat cu 7,4 la sută; sumele nerambursate la scadență de către debitorii instituțiilor de credit au înregistrat o scădere cu 7,0 la sută, fapt care a determinat reducerea ponderii sumei restante în totalul sumei datorate (până la 4,7 la sută). În același timp, s-au înregistrat scăderi în cazul numărului creditelor restante (-9,8 la sută) și al numărului debitorilor cu restanțe (-10,6 la sută).

	31 decembrie 2019	31 decembrie 2020	variație procentuală dec. 2020/dec. 2019
Număr debitori (mii)	1 415	1 463	3,4
Persoane fizice	1 304	1 351	3,6
Persoane juridice	111	111	0,0
Număr debitori cu restanțe (mii)	180	161	-10,6
Număr credite și angajamente (mii)	2 478	2 574	3,9
Număr credite restante (mii)	244	220	-9,8
Total sumă datorată (mil. lei)	351 103	377 061	7,4
Persoane fizice	134 423	142 889	6,3
Persoane juridice	216 680	234 173	8,1
Suma restantă (mil. lei)	19 028	17 694	-7,0
Sursa: CRC			

Tabel 4.1
Principalii indicatori utilizati
de CRC – institutiile de credit

La 31 decembrie 2020, persoanele fizice reprezentau 92,3 la sută din numărul total al debitorilor raportati la CRC, iar ponderea sumei datorate de acestea în totalul sumei datorate institutiilor de credit a fost de 37,9 la sută, în scădere modestă față de nivelul înregistrat în anul anterior (38,3 la sută). Distribuția creditelor acordate persoanelor fizice, în funcție de moneda de acordare, se prezintă astfel: credite în lei (76,8 la sută în 2020, comparativ cu 73,1 la sută în 2019), credite denominate în euro (20,8 la sută în 2020, comparativ cu 24,1 la sută în 2019), credite denominate în franci elvețieni (2,3 la sută), respectiv credite denominate în dolari SUA (0,1 la sută).

	31 decembrie 2019	31 decembrie 2020	variație procentuală dec. 2020/dec. 2019
Număr debitori (mii)	178	178	0,0
Persoane fizice	86	84	-2,3
Persoane juridice	92	94	2,2
Număr debitori cu restanțe (mii)	23	20	-13,0
Număr credite și angajamente (mii)	339	335	-1,2
Număr credite restante (mii)	42	34	-19,0
Total sumă datorată (mil. lei)	31 176	32 133	3,1
Persoane fizice	3 713	3 573	-3,8
Persoane juridice	27 463	28 560	4,0
Suma restantă (mil. lei)	1 127	1 055	-6,4
Sursa: CRC			

Tabel 4.2
Principalii indicatori utilizati
de CRC – institutiile financiare
nebancale

În cazul IFN, în anul 2020 numărul debitorilor s-a menținut la același nivel cu cel din anul precedent, dar s-a înregistrat reducerea numărului creditelor și angajamentelor (-1,2 la sută). Un element pozitiv îl reprezintă diminuarea semnificativă a numărului debitorilor cu restanțe (-13,0 la sută), a numărului creditelor restante (-19,0 la sută) precum și a sumei restante (-6,4 la sută), a cărei pondere în totalul sumei datorate a fost de 3,3 la sută, în scădere comparativ cu 2019.

Spre deosebire de institutiile de credit, în cazul IFN, segmentul majoritar de debitori este cel al persoanelor juridice (52,8 la sută la finele anului 2020), iar ponderea sumei datorate de acestea în totalul sumei datorate IFN a fost de 88,9 la sută, valoare apropiată de cea înregistrată în anul anterior.

De asemenea, la 31 decembrie 2020 în baza de date a CRC figurau 1 274 961 de grupuri de clienți, numărul de grupuri raportate de persoanele declarante fiind în creștere față de anul anterior.

În anul 2020, la CRC au fost raportate informații despre 92 de debitori care au produs fraude cu carduri, cu o valoare totală a sumei fraude de aproximativ 137 mii lei. Numărul acestora este în scădere față de anul anterior, când au fost raportați 179 de debitori care au produs fraude cu carduri.

În cursul anului 2020, au fost efectuate 2 milioane de interogări ale bazei de date a CRC, în urma cărora s-au oferit informații despre riscul global, creditele și restanțele debitorilor. Numărul interogărilor a fost în scădere față de anul anterior (când s-au efectuat 2,1 milioane de interogări), mai mult de jumătate dintre acestea (52,7 la sută) fiind realizate de către persoanele declarante pentru potențiali debitori.

Totodată, în anul 2020, un număr de 445 de petenți au solicitat informații referitoare la datele raportate pentru aceștia în CRC, față de 423 de petenți în anul anterior.

Începând cu luna martie 2020, ca urmare a situației sanitare specifice generate de declanșarea pandemiei COVID-19, anumite categorii de debitori s-au confruntat cu diminuarea veniturilor sau cu lipsa severă de lichiditate, care au determinat dificultăți în restituirea creditelor atât pentru persoanele fizice, cât și pentru persoanele juridice. Pentru a veni în sprijinul acestor categorii de debitori, Guvernul a emis OUG nr. 29/2020²³⁰, OUG nr. 37/2020²³¹ și Normele de aplicare a prevederilor acesteia și OUG nr. 42/2020²³², cu scopul asigurării protecției sociale și al continuării activității economice.

În vederea alinierii legislației secundare la cadrul legislativ primar, BNR a emis Regulamentul nr. 3/2020 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 2/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Riscului de Credit. Scopul acestui reglement este evidențierea în CRC a informațiilor privind titularii de credit care beneficiază de prevederile OUG nr. 37/2020, a perioadelor pentru care are loc suspendarea plății ratelor aferente creditelor acestora și a garanțiilor emise de Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii pentru creditele titularilor care beneficiază de măsuri excepționale conform legislației în domeniu.

3.2. Centrala Incidentelor de Plăți

Centrala Incidentelor de Plăți funcționează în conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 1/2012 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți și gestionează informația specifică

²³⁰ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 29/2020 privind unele măsuri economice și fiscal-bugetare.

²³¹ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancale anumitor categorii de debitori.

²³² Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 42/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 110/2017 privind Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii – „IMM INVEST ROMÂNIA”, precum și pentru aprobarea Schemei de ajutor de stat pentru susținerea activității IMM în contextul crizei economice generate de pandemia COVID-19.

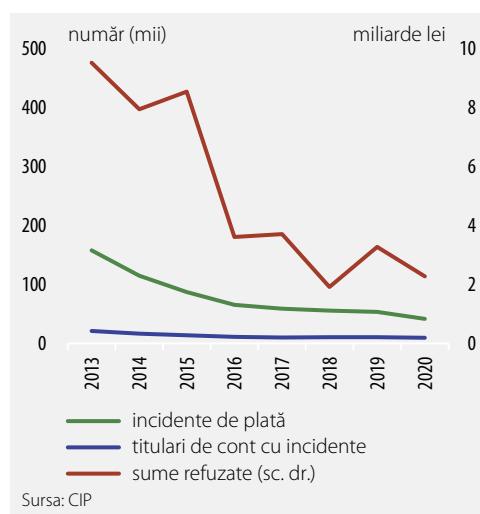
incidentelor de plăți cu cecuri, cambii și bilete la ordin. Persoanele declarante la Centrala Incidentelor de Plăți sunt instituțiile de credit.

La nivelul anului 2020, valorile principalilor indicatori determinați și monitorizați de CIP pentru instituțiile de credit sunt în scădere față de anul anterior.

Numărul titularilor de cont înregistrați cu incidente de plată a fost de 9 651 în 2020, în scădere cu 11,4 la sută față de anul anterior, iar numărul incidentelor de plată s-a redus cu 22,2 la sută, până la valoarea de 41 694.

Totodată, numărul mediu de incidente produse de un titular de cont s-a diminuat, iar numărul de titulari de cont declarați în interdicție bancară a scăzut cu 21,4 la sută (de la 387 în anul 2019 la 304 în anul 2020).

În anul 2020 au fost înregistrate 72 persoane fizice care au produs incidente de plată, preponderent cu bilete la ordin, comparativ cu 104 persoane fizice în 2019.

Grafic 4.13
Principali indicatori privind
incidentele de plată, 2013-2020

Valoarea sumelor refuzate la plată a scăzut cu 30,6 la sută, până la 2 274 milioane lei în anul 2020, față de 3 275 milioane lei în 2019 (Grafic 4.13).

De asemenea, se constată o scădere a valorii medii aferente sumei refuzate la plată, aceasta fiind de 55 mii lei, față de 61 mii lei în anul 2019.

În ceea ce privește distribuția incidentelor de plată raportate de către persoanele declarante, un număr de 18 instituții de credit au raportat 98,6 la sută din numărul total al

incidentelor de plată, reprezentând 99,6 la sută din valoarea totală a sumei refuzate, cel mai frecvent motiv de refuz la plată fiind lipsa totală sau parțială de disponibil în cont (cu o pondere de 70,6 la sută din totalul motivelor de refuz la plată în 2020, față de 59,1 la sută în 2019).

Pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate 8,4 milioane de interogări ale bazei de date a CIP (în creștere cu 9,7 la sută față de 2019), efectuate de instituțiile de credit în nume propriu sau în numele clienților, ceea ce indică interesul crescut pentru aceste informații. Răspunsurile la interogări oferă informații despre titularii de cont, respectiv dacă pe numele acestora au fost înregistrate incidente de plată cu cecuri, cambii sau bilete la ordin.

În anul 2020, un număr de 23 de petenți au solicitat informații referitoare la datele raportate pentru aceștia la Centrala Incidentelor de Plăți, comparativ cu 40 de petenți în 2019.

Capitolul 5

Autorizarea și reglementarea
instituțiilor financiare

1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare

Autorizarea instituțiilor de credit

Prerogativele Băncii Naționale a României în domeniul autorizării instituțiilor de credit sunt stabilite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvara capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare. În anul 2020, Banca Națională a României nu a autorizat nicio instituție de credit.

În cursul anului 2020 a fost înscrisă în Registrul instituțiilor de credit sucursala din România a unei instituții de credit dintr-un alt stat membru, respectiv Hoist Finance AB (publ) Stockholm – Sucursala București.

Totodată, au fost radiate din Registrul instituțiilor de credit Bank Leumi România S.A., ca urmare a fuziunii prin absorție de către First Bank S.A., precum și băncile cooperatiste Mureșul Târgu Mureș și Progresul Sibiu, ca urmare a fuziunii prin absorție de către Banca Cooperativă Alfa Tânăveni, respectiv Banca Cooperativă 8 Martie Codlea.

Autorizarea instituțiilor de plată

În baza competențelor pe linia reglementării, autorizării și supravegherii prudentiale a instituțiilor de plată, potrivit dispozițiilor Legii nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative și respectiv ale Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 4/2019 privind instituțiile de plată și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi, în cursul anului 2020 Banca Națională a României a înscris în Registrul instituțiilor de plată – Secțiunea 1 – Instituții de plată 4 agenți ai instituției de plată Smith & Smith S.R.L. și a radiat din același registru instituția de plată Meridiana Transfer de Bani S.R.L., cât și 35 de agenți ai acesteia, 2 agenți ai instituției de plată Smith & Smith S.R.L., 1 agent al instituției de plată Westaco S.R.L. și 1 agent al instituției de plată Speed Transfer Financiar S.R.L. Totodată, a înscris în Registrul instituțiilor de plată – Secțiunea 3 – Servicii de plată exceptate un serviciu de plată exceptat în temeiul prevederilor art. 4 alin. 1 lit. (k) din Legea nr. 209/2019.

De asemenea, în cursul anului 2020, au fost înregistrate două cereri de autorizare în calitate de instituție de plată, ambele fiind în instrumentare la sfârșitul anului 2020.

În cursul anului 2020 au avut loc consultări prealabile depunerii documentației de autorizare cu trei entități care și-au exprimat intenția dobândirii calității de instituție de plată.

Autorizarea instituțiilor emitente de monedă electronică

Prerogativele Băncii Naționale a României în domeniul autorizării instituțiilor emitente de monedă electronică sunt stabilite prin Legea nr. 210/2019 privind activitatea de emitere de monedă electronică și Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 5/2019 privind instituțiile emitente de monedă electronică. În anul 2020, Banca Națională a României nu a autorizat nicio instituție emitentă de monedă electronică.

Totodată, în cursul anului 2020, au fost înregistrate două cereri de autorizare în calitate de instituție emitentă de monedă electronică, una dintre cereri fiind retrasă pe parcursul procesului de autorizare în contextul solicitărilor de remediere a deficiențelor constatare privitor la documentația depusă, iar cea de a doua fiind în instrumentare la sfârșitul anului 2020.

În același interval au avut loc consultări prealabile depunerii documentației de autorizare cu o entitate care și-a exprimat intenția dobândirii calității de instituție emitentă de monedă electronică.

Notificarea instituțiilor financiare nebancare

În anul 2020 a continuat procesul de notificare și înscriere în registre a instituțiilor financiare nebancare nou-înființate. În conformitate cu prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, cu modificările și completările ulterioare, au fost supuse procedurii de notificare și înscriere în Registrul general 7 instituții financiare nebancare, în Registrul special 6 instituții financiare nebancare și în Registrul de evidență 72 de instituții financiare nebancare.

Totodată, au fost radiate din Registrul general 10 instituții financiare nebancare, din Registrul special 5 instituții financiare nebancare, iar din Registrul de evidență 26 de instituții financiare nebancare.

2. Cadrul legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României²³³

2.1. Cadrul de reglementare prudențial pentru instituțiile de credit

Progresele consemnate în cursul anului 2020 în domeniul prudenței bancare

- emiterea Regulamentului BNR nr. 11/2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit, în domeniile referitoare la cadrul de administrare a activității instituțiilor

²³³ Instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare, instituțiile de plată și instituțiile emitente de monedă electronică care acordă credite legate de serviciile de plată și a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emiterea de monedă electronică și prestarea de servicii de plată, precum și Fondul de garantare a depozitelor bancare (entități menționate la art. 4 alin. 3 lit. (a) din Legea contabilității nr. 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare).

de credit, evaluarea adecvării membrilor organului de conducere și a persoanelor care dețin funcții-cheie, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP), procesul intern de evaluare a adecvării lichidității la riscuri (ILAAP), administrarea risurilor semnificative, simulări de criză.

La elaborarea regulamentului s-a avut în vedere preluarea prin dispoziții cu caracter normativ a prevederilor relevante cuprinse în ghidurile emise de Autoritatea Bancară Europeană precum Ghidul privind cadrul de administrare a activității – EBA/GL/2017/11, Ghidul privind evaluarea adecvării membrilor organului de conducere și a persoanelor care dețin funcții-cheie – EBA/GL/2017/12, Ghidul ABE privind practicile de administrare a risurilor de credit ale instituțiilor de credit și contabilizarea pierderilor de credit așteptate – EBA/GL/2017/06, Ghidul privind informațiile ICAAP și ILAAP colectate în scopul evaluării SREP – EBA/GL/2016/10, Ghidul ABE privind gestionarea riscului de rată a dobânzii asociat activităților din afara portofoliului de tranzacționare – EBA/GL/2018/02, Ghidul privind procedurile și metodologiile comune pentru procesul de supraveghere și evaluare (SREP) – EBA/GL/2014/13, precum și implementarea recomandărilor din domeniul reglementării prudentei bancare formulate de misiunea de evaluare a sectorului finanțier din România realizată în perioada 2017-2018 de Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială (misiunea FSAP – *Financial Sector Assessment Program*);

- emiterea Regulamentului BNR nr. 12/2020 privind autorizarea instituțiilor de credit și modificările în situația acestora, în domeniile referitoare la autorizarea și modificările în situația instituțiilor de credit, fuziune/divizare și autorizarea instituției de credit-punte.

La elaborarea regulamentului au fost avute în vedere proiectele standardelor tehnice de reglementare și punere în aplicare a cerințelor privind informațiile de transmis în vederea autorizării instituțiilor de credit, adoptate la nivelul Autorității Bancare Europene, care se află în analiză la nivelul Comisiei Europene din iulie 2017, Ghidul emis de Banca Centrală Europeană în materie de autorizare bancară, ghidul comun privind evaluarea prudentială a achizițiilor și majorarea deținerilor calificate în sectorul finanțier (JC/GL/2016/01), precum și recomandările din domeniul reglementării prudentei bancare formulate de misiunea de evaluare a sectorului finanțier din România realizată în perioada 2017-2018 de Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială (misiunea FSAP – *Financial Sector Assessment Program*);

- emiterea Ordinului BNR nr. 5/2020 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII), elaborat pentru implementarea Recomandării Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/8/2020 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România. Potrivit acestuia, începând cu 1 ianuarie 2021, instituțiile O-SII din România mențin un amortizor O-SII, al cărui nivel este prevăzut în ordin și este determinat pe baza valorii totale a expunerii la risc, calculată în conformitate cu art. 92 alin. 3 din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudentiale pentru instituțiile de credit și firmele de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

Convergența instrumentelor și practicilor de supraveghere prudențială utilizate la nivel național cu cele mai bune practici la nivel european

În vederea asigurării convergenței instrumentelor și practicilor de supraveghere prudențială utilizate la nivel național cu cele mai bune practici la nivel european, s-a continuat preluarea în cadrul de reglementare națională a ghidurilor emise de Autoritatea Bancară Europeană în domeniul prudenției bancare. În acest sens, au fost emise instrucțiuni adresate instituțiilor de credit, pentru a indica acestora că precizările și detaliile cuprinse în aceste ghiduri trebuie să fie avute în vedere în aplicarea cadrului de reglementare. Totodată, pentru acele prevederi ale ghidurilor care includ cerințe de conformare pentru autoritățile competente, Banca Națională a României, în calitate de autoritate competentă, și-a transparentizat decizia de aplicare a acestor prevederi prin comunicate postate pe website-ul oficial, informând, în acest mod, cu privire la luarea în considerare a prevederilor acestor ghiduri în cadrul activităților desfășurate în calitate de autoritate competentă.

În anul 2020, Banca Națională a României a analizat și preluat în cadrul de reglementare următoarele ghiduri:

- Ghidul Autorității Bancare Europene referitor la moratoriile legislative și non-legislative aplicate plății împrumuturilor în contextul crizei COVID-19 (EBA/GL/2020/02), preluat prin Instrucțiunile BNR din 22 iunie 2020 privind moratoriile legislative și non-legislative aplicate plății împrumuturilor în contextul crizei COVID-19;
- Ghidul Autorității Bancare Europene de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/02 referitor la moratoriile legislative și fără caracter legislativ aplicate plății împrumuturilor în contextul crizei COVID-19 (EBA/GL/2020/08), preluat prin Instrucțiunile BNR din 3 august 2020 de modificare a Instrucțiunilor din 22 iunie 2020 privind moratoriile legislative și non-legislative referitoare la plata împrumuturilor în contextul crizei COVID-19;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind raportarea și publicarea expunerilor care fac obiectul măsurilor aplicate ca răspuns la criza COVID-19 (EBA/GL/2020/07), preluat prin Instrucțiunile BNR din 3 august 2020 privind raportarea și publicarea expunerilor care fac obiectul măsurilor aplicate ca răspuns la criza COVID-19;
- Ghidul Autorității Bancare Europene de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/02 referitor la moratoriile legislative și non-legislative aplicate plății împrumuturilor în contextul crizei COVID-19 (EBA/GL/2020/15), preluat prin Instrucțiunile BNR din 15 ianuarie 2021 de modificare și completare a Instrucțiunilor din 22 iunie 2020 privind moratoriile legislative și non-legislative referitoare la plata împrumuturilor în contextul crizei COVID-19, cu modificările ulterioare;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind definițiile armonizate și formulele pentru planurile de finanțare ale instituțiilor de credit în conformitate cu Recomandarea Comitetului European pentru Risc Sistemnic din 20 decembrie 2012 (CERS/2012/2) – EBA/GL/2019/05, preluat prin Instrucțiunile BNR din 22 iunie 2020 privind definițiile armonizate și formulele pentru planurile de finanțare ale instituțiilor de credit în conformitate cu Recomandarea Comitetului European pentru Risc Sistemnic din 20 decembrie 2012;

- Ghidul Autorității Bancare Europene de modificare a Recomandărilor EBA/REC/2015/01 privind echivalența regimurilor de confidențialitate (EBA/GL/2020/03), preluat prin Comunicatul BNR din 7 iulie 2020 referitor la Ghidul de modificare a Recomandărilor EBA/REC/2015/01 privind echivalența regimurilor de confidențialitate – EBA/GL/2020/03;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind cerințele de raportare în scopuri de supraveghere și de publicare a informațiilor în conformitate cu „soluția pe termen scurt” pentru CRR ca răspuns la pandemia COVID-19 (EBA/GL/2020/11), preluat prin Instrucțiunile BNR din 20 octombrie 2020 privind cerințele de raportare în scopuri de supraveghere și de publicare a informațiilor în conformitate cu „soluția pe termen scurt” pentru CRR ca răspuns la pandemia COVID-19;
- Ghidul Autorității Bancare Europene de modificare a Ghidului EBA/GL/2018/01 privind publicarea uniformă în temeiul art. 473a din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 (CRR) privind perioada de tranzitie pentru diminuarea impactului introducerii IFRS 9 asupra fondurilor proprii în vederea asigurării conformității cu soluția pe termen scurt pentru CRR ca răspuns la pandemia COVID-19 (EBA/GL/2020/12), preluat prin Instrucțiunile BNR din 20 octombrie 2020 de modificare a Instrucțiunilor nr. 1 din 30 martie 2018 privind publicarea uniformă în temeiul art. 473a din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 referitoare la măsurile tranzitorii pentru diminuarea impactului introducerii IFRS 9 asupra fondurilor proprii, în vederea asigurării conformității cu soluția pe termen scurt pentru CRR ca răspuns la pandemia COVID-19;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind stabilirea scadenței medii ponderate a tranșei în conformitate cu art. 257 alin. 1 lit. (a) din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 (EBA/GL/2020/04), preluat prin Instrucțiunile BNR din 18 septembrie 2020 privind stabilirea scadenței medii ponderate a tranșei în conformitate cu art. 257 alin. 1 lit. (a) din Regulamentul (UE) nr. 575/2013;
- Ghidul Autorității Bancare Europene privind administrarea riscurilor TIC și de securitate (EBA/GL/2019/04), preluat prin Instrucțiunile BNR din 4 august 2020 referitoare la administrarea riscurilor privind tehnologia informației și comunicațiilor și de securitate de către instituțiile de credit, în cadrul activităților desfășurate, cu excepția activităților de prestare a serviciilor de plată.

Măsuri adoptate de BNR ca răspuns la efectele generate de pandemia COVID-19

Ca urmare a efectelor propagate în domeniul finanțier-bancar de declanșarea pandemiei COVID-19, Banca Națională a României a emis, în data de 24 martie 2020, Comunicatul de presă al Comitetului de supraveghere al Băncii Naționale a României, prin care a fost clarificat modul în care băncile și IFN din România trebuie să aplique reglementările în vigoare în contextul pandemiei COVID-19, respectiv cu privire la:

- riscul de credit: neîncadrarea în categoria măsurilor de restructurare a amânărilor la plată determinată de situația generată de pandemia COVID-19;
- riscul de lichiditate: acordarea permisiunii băncilor de a nu se încadra în nivelul minim al indicatorului de lichiditate, cu scopul utilizării acestor rezerve pentru a contribui la o bună funcționare a sectorului bancar și a ajuta băncile în asigurarea de lichidități suficiente firmelor și populației;

- amortizoarele de capital: acordarea permisiunii băncilor de a utiliza temporar (până la o dată ce va fi comunicată ulterior) amortizoarele de capital anterior constituite, cu menținerea respectării cerințelor prevăzute de cadrul legal pentru aceste flexibilizări.

În linie cu Comunicatul din data de 24 martie 2020, Banca Națională a României a informat Asociația Română a Băncilor și Consiliul Patronatelor Bancare din România cu privire la măsurile întreprinse pentru contracararea, într-o cât mai mare măsură, a efectelor negative generate de pandemia COVID-19.

2.2. Alte modificări aduse cadrului legislativ pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, precum și în domeniul regimului valutar

Efectele pandemiei s-au resimțit puternic în sectorul finanțier, BNR acționând din timp prin utilizarea tuturor pârghiilor de natură prudențială disponibile pentru a atenua impactul asupra sectorului supravegheat și a utilizatorilor serviciilor furnizate de acesta.

Astfel, în iulie 2020, BNR a emis Regulamentul nr. 5/2020 pentru modificarea Regulamentului nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, cu modificările și completările ulterioare, și a Regulamentului nr. 6/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, care cuprinde măsuri pentru ușurarea poverii debitorilor, concomitent cu flexibilizarea accesului creditorilor la instrumentul refinanțărilor. Astfel, noua reglementare permite realizarea operațiunilor de refinanțare a creditelor aflate în sold, inclusiv prin operațiuni de consolidare a creditelor contractate anterior, care conduc la o diminuare a costurilor pentru debitor, fără a fi incidente cerințele privind reevaluarea gradului de îndatorare și a garanțiilor și fără a mai limita furnizarea acestui serviciu numai la creditorul inițial. Pentru a avea o acoperire mai largă, BNR a extins referința temporală, prin stabilirea posibilității de a beneficia de noul regim atât debitorii care aveau credite contractate la data declarării stării de urgență, cât și cei care au contractat credite în perioada următoare, până la intrarea în vigoare a regulamentului, dar veniturile le-au fost afectate de criza generată de pandemie.

Ulterior, pentru a sprijini instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul general să utilizeze resursele existente pentru canalizarea eforturilor în vederea desfășurării activităților de bază în contextul crizei COVID-19, BNR a emis Regulamentul nr. 4/2020 pentru modificarea Regulamentului nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancare ce a vizat acordarea posibilității instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special ca, pentru o perioadă limitată, să nu se încadreze în cerința privind nivelul minim al fondurilor proprii stabilit la nivelul capitalului social, fiind propus un mecanism similar celui reglementat pentru situația în care sunt depășite limitele expunerilor.

În contextul determinat de pandemie, cadrul prudențial aplicabil instituțiilor supravegheate de BNR, altele decât instituțiile de credit, nu a suferit modificări majore în anul 2020, progresele fiind realizate pe linia detalierii cerințelor existente pe palierul guvernantei instituțiilor, prin emiterea de către BNR a unor instrucțiuni sub formă de recomandări care vizează preluarea orientărilor emise de Autoritatea Bancară Europeană:

- Instrucțiunile din 20 ianuarie 2020 privind externalizarea de către instituțiile de plată și instituțiile emitente de monedă electronică, care prevăd că acestea vor avea în vedere la stabilirea cadrului de organizare și administrare a activității de prestare de servicii Ghidul EBA/GL/2019/02 privind externalizarea. Ghidul EBA/GL/2019/02 stabilește cerințe privind mecanismele de administrare a activității (evaluarea riscurilor, politica de externalizare, gestionarea conflictelor de interes, planurile de asigurare a continuității activității, auditarea internă, mecanisme pentru evaluarea acordurilor de externalizare etc.) pe care instituțiile vizate trebuie să le implementeze pentru situațiile în care externalizează funcții operaționale aferente serviciilor de plată/ emiterii de monedă electronică în UE sau în state terțe ori desfășoară activitatea reglementată în state terțe prin agenți sau distribuitori.
- Instrucțiunile din 20 ianuarie 2020 privind cadrul de guvernanță a produselor de *retail* și a reclamațiilor în sectorul finanță-bancar, potrivit cărora instituțiile supravegheate/ monitorizate de BNR vor avea în vedere în activitatea desfășurată Ghidul EBA/GL/2015/18 privind mecanismele de supraveghere și de guvernanță a produselor pentru produsele de *retail* bancar, precum și politici, proceduri și reglementări interne prin care să asigure respectarea în activitatea desfășurată a dispozițiilor Ghidului JC 2018/35 privind tratarea reclamațiilor pentru sectorul titlurilor de valoare și cel bancar.

Tot în planul reglementării activităților financiare, în anul 2020 BNR a emis Regulamentul nr. 1/2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancare, ce a vizat, în principal, asigurarea conformării la Recomandarea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. R/2/2019 privind Strategia de implementare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară de către instituțiile financiare nebancare ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare individuale. Astfel, s-a definitivat cadrul de reglementare necesar trecerii la aplicarea IFRS de către instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul general. În acest context, pentru IFN înscrise în Registrul special a fost instituit, în perioada 1 iulie 2020 – 31 decembrie 2021, un regim de afectare a nivelurilor fondurilor proprii în sensul diminuării acestora cu nivelul suplimentar al ajustărilor pentru pierderi așteptate generate de aplicarea IFRS 9.

Ulterior, ca urmare a Recomandării CNSM nr. R/2/2020 privind modificarea Strategiei de implementare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) de către instituțiile financiare nebancare ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare individuale, prin Regulamentul BNR nr. 4/2020 pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancare, programul de aplicare a regimului tranzitoriu de influențare extracontabilă a nivelurilor fondurilor proprii de care trebuie să dispună IFN înscrise în Registrul special a fost translatat cu 6 luni, cu aplicare din data de 1 ianuarie 2021. Totodată, regulamentul asigură și faptul că, la stabilirea diferenței de dedus din fondurile proprii ca urmare a influențării extracontabile a acestora determinate de aplicarea IFRS, pentru perioada 1 ianuarie 2021 – 31 decembrie 2022, pe lângă valoareaajustărilor pentru pierderi așteptate obținute potrivit cerințelor IFRS 9 (determinate prin retratarea informațiilor din evidențele contabile) sunt incluse și sumele aferente activelor financiare nerecuperabile care fac obiectul operațiunilor de scoatere în afara bilanțului conform cerințelor IFRS, dar care continuă să fie recunoscute în bilanț potrivit Reglementărilor contabile

conforme cu directivele europene, aprobate prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 6/2015 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, cu modificările și completările ulterioare.

În planul reglementării în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, Banca Națională a României a participat în cursul anului 2020, pe palierul competențelor legale ale acesteia, la elaborarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111 din 1 iulie 2020 privind modificarea și completarea Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, care asigură transpunerea în legislația națională a Directivei (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE.

Pentru a veni în sprijinul inovației tehnologice în domeniul financiar și al nevoilor pieței, potrivit tendințelor de reglementare la nivel european, banca centrală a demarat analiza oportunității de implementare a instrumentului Regulatory Sandbox.

Prin reprezentanții săi în cadrul instituțiilor și organismelor europene, Banca Națională a României participă activ și contribuie cu poziții atât la formularea strategiilor europene în domeniul reglementării prudentiale, al garantării depozitelor bancare, al reglementării pieței criptoactivelor, cât și la definitivarea textelor propunerilor de directive, regulamente, standarde tehnice de reglementare, standarde tehnice de implementare sau ghiduri aflate în aria sa de competență și la traducerile acestora.

În planul reglementărilor contabile, în cursul anului 2020 au fost adoptate noi reglementări având următoarele obiective:

- actualizarea reglementărilor referitoare la raportări pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor prin emiterea Ordinului BNR nr. 2/2020 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportării contabile anuale pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice, aplicabile instituțiilor de credit care înllocuiește și abrogă Ordinul BNR nr. 1/2013, respectiv prin emiterea Ordinului BNR nr. 4/2020 privind modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 10/2012 pentru aprobarea Sistemului de raportare contabilă semestrială aplicabil entităților ce intră în sfera de reglementare contabilă a BNR, în vederea asigurării unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;
- implementarea recomandării Comitetului Național pentru Supraveghere Macroprudențială nr. R/2/2020 privind modificarea Strategiei de implementare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) de către instituțiile financiare nebancare ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare individuale, emisă în contextul crizei generate de pandemia COVID-19 prin emiterea Ordinului BNR nr. 3/2020 pentru modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 8/2019 privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară de către instituțiile financiare nebancare, prin care s-a avut în vedere amânarea cu un an a planului de implementare a IFRS de către IFN înscrise în Registrul general prin modificarea etapelor de trecere la aplicarea integrală a IFRS, respectiv aplicarea

începând cu anul 2023 a IFRS ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare anuale individuale de către aceste instituții;

- actualizarea cadrului de raportare FINREP la nivel individual și a cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre ale UE, corespunzător modificărilor aduse de EBA cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat în luna iunie 2020²³⁴ și în vederea acoperirii necesităților de informații pentru scopurile activității de planificare a rezoluției, prin emiterea Ordinului BNR nr. 8/2020 privind modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 9/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudentială, cu modificările și completările ulterioare, și a Ordinului BNR nr. 10/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice cuprinzând informații statistice de natură finanțier-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre, cu modificările și completările ulterioare, cu aplicabilitate începând cu data de raportare 30 iunie 2021;
- implementarea în contextul crizei generate de pandemia COVID-19 a măsurilor referitoare la relaxarea frecvenței de raportare și/sau derogarea de la termenele sau cerințele de raportare pentru raportările incluse în reglementările naționale emise de BNR (situările financiare publicabile, raportările contabile anuale și semestriale și raportările financiare în scopuri de supraveghere), prin comunicarea acestor măsuri către entitățile raportoare și respectiv emiterea Ordinului BNR nr. 4/2020 privind modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 10/2012 pentru aprobarea Sistemului de raportare contabilă semestrială aplicabil entităților ce intră în sfera de reglementare contabilă a BNR și a Regulamentului BNR nr. 6/2020 privind modificarea unor cerințe de raportare pentru scopuri de supraveghere, prevăzute prin acte normative emise de Banca Națională a României.

În planul reglementării regimului valutar, în cursul anului 2020 a fost actualizat Regulamentul BNR nr. 4/2005 privind regimul valutar prin emiterea Regulamentului BNR nr. 7/2020, în vederea clarificării unor prevederi ale acestuia, fiind totodată avute în vedere și modificările aduse Legii nr. 129/2019.

3. Orientări ale activității de reglementare în anul 2021

- modificarea și completarea cadrului de reglementare aplicabil instituțiilor de credit în domenii precum administrarea risurilor, externalizare;
- acordarea de sprijin inițiatorului legislativ pentru finalizarea proiectelor de acte normative (reglementare primară) care să asigure transpunerea Directivei (UE) 2019/878 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele

²³⁴ Aceste modificări au fost aprobată la nivelul UE prin Regulamentul (UE) nr. 451/2021.

de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului și a Directivei (UE) 2019/879 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește capacitatea de absorție a pierderilor și de recapitalizare a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și a Directivei 98/26/CE; După adoptarea și intrarea în vigoarea a proiectului de act normativ care asigură transpunerea Directivei (UE) 2019/878 la nivel de legislație primară, BNR va promova și aproba proiectele de acte normative (reglementare secundară) care asigură transpunerea unor prevederi cu caracter tehnic din directiva europeană;

- acordarea de sprijin inițiatorului legislativ pentru finalizarea proiectului de act normativ (reglementare primară) care să asigure transpunerea Directivei (UE) 2019/2162 privind emisiunea de obligațiuni garantate și supravegherea publică a obligațiunilor garantate și de modificare a Directivelor 2009/65/CE și 2014/59/UE; După adoptarea și intrarea în vigoarea a proiectului de act normativ care asigură transpunerea Directivei (UE) 2019/2162 la nivel de legislație primară, BNR va promova și aproba proiectul de act normativ (reglementare secundară) care asigură transpunerea unor prevederi cu caracter tehnic din directiva europeană;
- revizuirea OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvararea capitalului și a reglementărilor secundare în contextul modificărilor aduse de noul pachet legislativ european IFD – IFR (art. 62 din Directiva (UE) 2019/2034 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind supravegherea prudentială a firmelor de investiții și de modificare a Directivelor 2002/87/CE, 2009/65/CE, 2011/61/UE, 2013/36/UE, 2014/59/UE și 2014/65/UE – IFD și modificarea definiției instituției de credit prin Regulamentul (UE) 2019/2033 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind cerințele prudentiale ale firmelor de investiții și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1093/2010, (UE) nr. 575/2013, (UE) nr. 600/2014 și (UE) nr. 806/2014 – IFR);
- derularea proiectului de asistență tehnică acordată de Comisia Europeană prin Programul de Sprijin pentru Reforme Structurale, referitor la identificarea soluției optime pentru implementarea ghidurilor emise de Autoritatea Bancară Europeană în domeniul riscului de credit;
- în vederea facilitării accesului la activitate, în contextul adoptării legislației ce transpune cel mai recent cadru legislativ european în domeniul serviciilor de plată și introduce noi categorii de entități, banca centrală are în vedere adaptarea cadrului secundar de reglementare privind instituțiile de plată și furnizorii specializați în servicii de informare cu privire la conturi;
- pentru a veni în întâmpinarea nevoilor pieței, banca centrală va transparentiza așteptările pe care le are referitoare la redactarea documentației aferente dosarelor de autorizare/înregistrare a instituțiilor de plată și furnizorilor specializați în servicii de informare cu privire la conturi, în linie cu cerințele stabilite în Regulamentul BNR nr. 4/2019, prin elaborarea unor îndrumări (fără caracter normativ) și a unor modele orientative de documente standardizate care să permită o abordare diferențiată în funcție de natura, complexitatea sau extinderea activității și publicarea acestora într-o secțiune dedicată pe website-ul Băncii Naționale a României;
- participarea în cadrul grupurilor de lucru ale Consiliului Uniunii Europene, Comisiei Europene și ale Autorității Bancare Europene atunci când sunt supuse discuției aspecte ce intră în sfera activității de reglementare și autorizare;

- analizarea și preluarea în cadrul de reglementare a ghidurilor/recomandărilor Autorității Bancare Europene aplicabile autorității competente și/sau instituțiilor care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României prin emiterea unor comunicate, instrucțiuni ori regulamente, după caz, în domeniul prudențial, al serviciilor de plată, al prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, garantării depozitelor și rezoluției bancare, precum și actualizarea reglementărilor contabile și în domeniul raportării financiare, prin emiterea de ordine etc.;
- analiza reglementărilor europene (regulamente delegate și regulamente de punere în aplicare) și elaborarea cadrului de reglementare pentru asigurarea aplicării corespunzătoare a prevederilor acestora în legislația națională;
- participarea la procesul de negociere, în cadrul grupului de lucru constituit la nivelul Consiliului Uniunii Europene, a proiectului de Regulament (UE) privind piețele criptoactivelor (MiCA);
- participarea la procesul de negociere a inițiatiivelor legislative anunțate în cadrul Comunicării Comisiei Europene din 7 mai 2020 referitoare la Planul de acțiune privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului;
- formularea de propunerি referitoare la revizuirea cadrului legislativ și de reglementare privind sectorul instituțiilor financiare nebancare;
- acordarea de sprijin inițiatorului legislativ pentru finalizarea proiectului de act normativ pentru modificarea și completarea Legii nr. 311/2015 privind schemele de garantare a depozitelor și Fondul de garantare a depozitelor bancare.

În domeniul reglementării contabile și al regimului valutar

- actualizarea reglementărilor referitoare la raportări pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor, în vederea asigurării unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale;
- actualizarea reglementării contabile de bază aplicabile instituțiilor de credit, în vederea cuprinderii în cadrul acesteia a modificărilor intervenite la nivelul prevederilor IFRS adoptate la nivelul UE, dar și a eventualelor propunerи rezultate din aplicarea efectivă a IFRS primite de la instituțiile de credit și firmele de audit;
- actualizarea reglementării contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, altele decât instituțiile de credit, în vederea asigurării preluării modificărilor aduse cadrului de reglementare contabilă la nivel comunitar și național;
- actualizarea reglementărilor contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României din perspectiva implementării IFRS ca bază a contabilității și pentru întocmirea de situații financiare anuale individuale de către instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul general;
- actualizarea reglementării privind situațiile financiare periodice aplicabile instituțiilor financiare nebancare, în vederea corelării cu modificările aduse reglementărilor contabile aplicabile entităților care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României, altele decât instituțiile de credit;

- actualizarea reglementării privind cadrul de raportare FINREP la nivel individual, în vederea preluării eventualelor modificări care pot fi aduse de EBA cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat și/sau cuprinderea în reglementare a propunerilor rezultate din aplicarea efectivă a cadrului de raportare FINREP;
- actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre ale UE, cuprinzând informații statistice de natură finanțier-contabilă, în vederea asigurării comparabilității informațiilor solicitate prin această reglementare cu informațiile similare raportate de instituțiile de credit, potrivit cadrului de raportare FINREP la nivel individual, precum și eventualele necesități suplimentare de informații;
- actualizarea reglementărilor privind regimul valutar în funcție de evoluția cadrului de reglementare european și național în domeniu, precum și de obiectivele urmărite de Banca Națională a României.

Capitolul 6

Supravegherea prudențială
a instituțiilor financiare

1. Supravegherea instituțiilor de credit

În conformitate cu OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, persoane juridice române, inclusiv a sucursalelor acestora înființate în alte state membre ori în state terțe, urmărind respectarea cerințelor prevăzute de lege și de reglementările aplicabile atât la nivel individual, cât și la nivel consolidat sau subconsolidat, după caz, în vederea prevenirii și limitării riscurilor specifice activității bancare.

În anul 2020, activitatea de supraveghere microprudențială a vizat un număr de 26 de instituții de credit, persoane juridice române, ale căror active contabile nete totalizau 489 644,4 milioane lei la 31 decembrie²³⁵. Dintre acestea, 3 dețineau capital majoritar privat autohton, 3 instituții de credit aveau capital integral sau majoritar de stat, iar restul de 20 reprezentau instituții de credit cu capital majoritar străin. În cazul acestora, Banca Națională a României a utilizat prevederile referitoare la verificarea cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate, precum și măsurile de supraveghere, în mod corespunzător nivelului de aplicare a cerințelor prudentiale prevăzute de Regulamentul (UE) nr. 575/2013. De asemenea, un număr de 8 sucursale²³⁶ ale instituțiilor de credit din state membre, cumulând active totale de 70 389,8 milioane lei, desfășurau activitate bancară pe teritoriul României, supravegherea acestora revenind autorității competente din țara de origine a instituției de credit-mamă și/sau Băncii Centrale Europene, după caz.

Totodată, potrivit notificărilor primite de Banca Națională a României, până la data de 5 martie 2021, de la autorități de supraveghere competente din alte state membre ale UE, un număr de 267 de instituții furnizează servicii în mod direct pe teritoriul României.

1.1. Dimensiunea și structura sectorului bancar

La 31 decembrie 2020, activele nete bilanțiere din sistemul bancar românesc totalizau 560 034,2 milioane lei, în creștere cu 13,1 la sută față de 31 decembrie 2019. Numărul total al instituțiilor de credit care activează în România a rămas neschimbat comparativ cu anul 2019 (Tabel 6.1), scăderea, determinată de fuziunea dintre Leumi Bank S.A. și First Bank S.A., fiind compensată de deschiderea sucursalei Bank of China (Central and Eastern Europe) Limited. Modificările intervenite în structura acționariatului s-au

²³⁵ Potrivit informațiilor financiare raportate la nivel individual în conformitate cu prevederile Ordinului BNR nr. 9/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială, modificat și completat de Ordinul BNR nr. 8/2020.

²³⁶ Totalul nu cuprinde Hoist Finance AB (publ) Stockholm – Sucursala București care nu desfășoară încă activitate bancară.

reflectat în dimensiunea cotei de piață aferente diferitelor categorii de bănci, grupate după natura capitalului.

Tabel 6.1
Componența sistemului bancar
pe forme de proprietate

	număr de bănci, sfârșitul perioadei	
	2019	2020
Instituții de credit, persoane juridice române, <i>din care:</i>	27	26
Instituții de credit cu capital integral sau majoritar de stat	2	3
Instituții de credit cu capital majoritar privat, <i>din care:</i>	25	23
– cu capital majoritar autohton	4	3
– cu capital majoritar străin	21	20
Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	7	8
Total instituții de credit	34	34

Astfel, în contextul continuării procesului de achiziții și fuziuni de pe piața bancară locală, sunt de semnalat următoarele:

- finalizarea tranzacției privind achiziția de către Eximbank S.A. a pachetului majoritar de acțiuni (99,28 la sută) al Băncii Românești S.A. membră a grupului National Bank of Greece (ianuarie 2020). Ulterior, banca achiziționată și-a modificat denumirea în Banca Românească S.A.;
- achiziția unei participații calificate directe reprezentând 99,36 la sută din capitalul social al Băncii Române de Credite și Investiții S.A. de către o persoană fizică rezidentă UK (martie 2020);
- fuziunea dintre Bank Leumi România S.A. (bancă absorbită) și First Bank S.A. (bancă absorbantă), finalizată la finele lunii aprilie 2020;
- achiziția unei participații calificate directe reprezentând 58,80 la sută din capitalul social al Băncii Comerciale Feroviara S.A. de către o persoană fizică (majorându-și, astfel, participația de la 4,22 la sută la 63,02 la sută). În decembrie 2020 banca și-a schimbat denumirea în Techventures BANK S.A.;
- deschiderea operațională a sucursalei Bank of China (Central and Eastern Europe) Limited (septembrie 2020).

Tabel 6.2
Cota de piață
a instituțiilor de credit

	sfârșitul perioadei			
	Activ net bilanțier			
	2019	2020	mil. lei	%
Instituții de credit cu capital românesc, <i>din care:</i>				
– cu capital majoritar de stat	130 429,4	165 040,7	26,3	29,4
– cu capital majoritar privat	40 633,9	59 560,0	8,2	10,6
Instituții de credit cu capital majoritar străin	89 795,5	105 480,7	18,1	18,8
I. Instituții de credit, persoane juridice române	304 327,1	324 603,7	61,5	58,0
II. Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	434 756,5	489 644,4	87,8	87,4
Total instituții de credit cu capital majoritar privat, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	60 457,7	70 389,8	12,2	12,6
Total instituții de credit cu capital majoritar străin, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	454 580,3	500 474,2	91,8	89,4
Total instituții de credit (I+II)	364 784,8	394 993,5	73,7	70,6
	495 214,2	560 034,2	100,0	100,0

Pe fondul acestor transformări, s-a consemnat o creștere a cotei de piață, în funcție de activul net, deținută de instituțiile de credit cu capital majoritar de stat, de la 8,2 la sută la 31 decembrie 2019 la 10,6 la sută la 31 decembrie 2020 și de către instituțiile de credit cu capital majoritar privat autohton, de la 18,1 la sută la 31 decembrie 2019 la 18,8 la sută la 31 decembrie 2020 (Tabel 6.2). Odată cu consolidarea poziției capitalului românesc, cota de piață a instituțiilor de credit cu capital majoritar străin (exclusiv sucursalele instituțiilor de credit din străinătate) a continuat să scadă și în 2020, de la 61,5 la sută la 31 decembrie 2019 la 58 la sută la 31 decembrie 2020. În cazul sucursalelor instituțiilor de credit străine, deși marginală, evoluția cotei de piață a fost pozitivă (în creștere de la 12,2 la sută la 12,6 la sută).

Modificările din structura acționariatului instituțiilor de credit s-au reflectat și în cota de piață în funcție de capital, care s-a ajustat în mod corespunzător (Tabel 6.3). Ponderea instituțiilor de credit cu capital majoritar străin în totalul capitalului sistemului bancar (exclusiv sucursalele instituțiilor de credit străine) a scăzut de la 65,2 la sută la 31 decembrie 2019 la 59,9 la sută la 31 decembrie 2020, în timp ce ponderea instituțiilor de credit cu capital românesc a crescut de la 33,2 la sută la 38,1 la sută.

	sfârșitul perioadei			
	Capital social/de dotare			
	2019		2020	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Instituții de credit cu capital românesc, <i>din care:</i>				
– cu capital majoritar de stat	9 787,1	33,2	11 102,9	38,1
– cu capital majoritar privat	4 201,2	14,2	5 036,6	17,3
Instituții de credit cu capital majoritar străin	5 585,9	19,0	6 066,3	20,8
I. Instituții de credit, persoane juridice române	19 236,8	65,2	17 428,7	59,9
II. Sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	29 023,9	98,4	28 531,6	98,0
Total instituții de credit cu capital majoritar privat, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	476,4	1,6	576,4	2,0
Total instituții de credit cu capital majoritar străin, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	25 299,1	85,8	24 071,4	82,7
Total instituții de credit cu capital majoritar străin, inclusiv sucursale ale unor instituții de credit, persoane juridice străine	19 713,2	66,8	18 005,1	61,9
Total instituții de credit (I+II)	29 500,3	100,0	29 108,0	100,0

Tabel 6.3
Ponderea instituțiilor de credit
în volumul agregat al capitalului

În ceea ce privește concentrarea activității bancare, s-a înregistrat o creștere de 1,2 puncte procentuale pe segmentul instituțiilor de credit cu o cotă de piață de peste 5 la sută (de la 76,7 la sută la 31 decembrie 2019 la 77,9 la sută la 31 decembrie 2020), în timp ce ponderile instituțiilor de credit cu o cotă de piață între 1 la sută și 5 la sută și a celor cu o cotă de piață mai mică de 1 la sută au înregistrat fiecare o scădere ușoară (cu 0,7 puncte procentuale, de la 17,4 la sută la 16,7 la sută, respectiv cu 0,5 puncte procentuale, de la 5,9 la sută la 31 decembrie 2019 la 5,4 la sută la 31 decembrie 2020).

Rețeaua teritorială a instituțiilor de credit a continuat să se restrângă și în 2020, un număr de 191 de sucursale și agenții bancare fiind închise, în timp ce numărul salariaților din sistem s-a redus cu 456 de persoane.

1.2. Performanța sectorului bancar

Sistemul bancar a beneficiat în anul 2020 de o condiție bună, caracterizată printr-o evoluție generală pozitivă a indicatorilor prudentiali, nivelurile înregistrate de aceștia putând fi considerate adecvate din perspectiva cerințelor reglementate. Indicatorii de solvabilitate relevă o capitalizare superioară celei de la finele anului 2019, acest lucru fiind favorizat și de flexibilitatea oferită de cadrul de reglementare și măsurile adoptate de autoritatea de supraveghere în scopul asigurării unui nivel adecvat de fonduri proprii, care să permită o administrare solidă a risurilor. De menționat sunt și măsurile stabilite încă de la începutul pandemiei referitoare la nedistribuirea de dividende de către instituțiile de credit din profitul anului 2019, nerealizarea de operațiuni de răscumpărare a proprietății proprii și amânarea pentru o perioadă mai mare a remunerării variabile. Lichiditatea sistemului bancar, determinată potrivit ratei de acoperire a necesarului de lichiditate, s-a păstrat peste dublul cerinței reglementate, iar rata creditelor neperformante a înregistrat o ușoară scădere față de nivelul de la sfârșitul anului 2019. Sistemul bancar s-a menținut profitabil, rezultatul financiar fiind totuși inferior celui din anul anterior, ponderea instituțiilor de credit care au încheiat anul 2020 cu rezultate financiare pozitive fiind mai mică, 59 la sută, față de 68 la sută în anul 2019.

Banca Națională a României a luat măsurile necesare asigurării unei administrări corespunzătoare a expunerilor neperformante și restructurate. Instituțiile de credit li s-a recomandat să dispună măsurile necesare astfel încât să se asigure constituirea de ajustări pentru deprecieră la un nivel adecvat pentru acoperirea pierderilor așteptate și, acolo unde se impune, elaborarea unei strategii de diminuare a ratei creditelor neperformante și de asigurare a unui management eficient al stocului de expuneri neperformante.

Înregistrarea de performanțe pozitive, încadrarea în cerințele de prudentă și menținerea unor niveluri adecvate ale indicatorilor au contribuit la asigurarea unei bune funcționări a sistemului bancar în actuala perioadă, marcată de pandemia COVID-19.

Monitorizarea cerințelor de fonduri proprii. Adevăratul capitalului

Potrivit cadrului prudential în vigoare la nivelul UE, direct aplicabil pe plan național, instituțiile de credit trebuie să îndeplinească în orice moment următoarele cerințe minime de fonduri proprii²³⁷: 8 la sută pentru indicatorul rata fondurilor proprii totale, 6 la sută pentru rata fondurilor proprii de nivel 1 și 4,5 la sută pentru rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază.

Aceste cerințe prudentiale generale sunt completate de măsuri individuale pe care Banca Națională a României, în calitate de autoritate competentă, poate să le stabilească în cadrul procesului de supraveghere a instituțiilor de credit (SREP),

²³⁷ Conform art. 92 din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudentiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

precum și de cerințe privind amortizoarele de capital. Amortizorul de conservare a capitalului, constituit din fonduri proprii de nivel 1 de bază, înregistrează un nivel de 2,5 la sută din valoarea totală a expunerilor la risc ale instituțiilor de credit, persoane juridice române, iar amortizorul anticiclic de capital este menținut la nivelul de 0 (zero) la sută începând cu 1 ianuarie 2016²³⁸.

De asemenea, instituțiile de credit, persoane juridice române, trebuie să mențină un amortizor de capital pentru riscul sistemic la nivelul de 0 (zero) la sută, 1 la sută sau 2 la sută, stabilit în funcție de valorile medii pentru indicatorii privind rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane. În cazul în care o instituție de credit, la nivel individual sau subconsolidat, face obiectul aplicării unui amortizor de capital pentru riscul sistemic și a unui amortizor O-SII se aplică amortizorul cu valoarea cea mai mare dintre cele două. În timp ce amortizoarele de capital menționate mai sus vizează toate instituțiile de credit autorizate de Banca Națională a României, cerința privind amortizorul O-SII se aplică doar acelor instituții identificate la nivel național ca fiind „alte instituții de importanță sistemică” (O-SII), în temeiul art. 269 alin. (1) din Regulamentul BNR nr. 5/2013 privind cerințele prudentiale ale instituțiilor de credit, cu modificările și completările ulterioare.

Dat fiind contextul actual al crizei sanitare COVID-19, Banca Națională a României a decis să permită instituțiilor de credit să utilizeze temporar amortizoarele de capital anterior constituite, cu menținerea respectării cerințelor prevăzute de cadrul legal pentru această flexibilitate.

Pe parcursul anului 2020 instituțiile de credit au menținut niveluri adecvate pentru indicatorii de capital, respectiv rata fondurilor proprii totale, rata fondurilor proprii de nivel 1 și rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază.

La nivelul sistemului bancar rata fondurilor proprii totale a înregistrat o creștere, de la 22,0 la sută în decembrie 2019 la 25,1 la sută în decembrie 2020 (Tabel 6.4). Astfel, la 31 decembrie 2020, fondurile proprii totale ale instituțiilor de credit, persoane juridice române, au atins un nivel de 58 494,7 milioane lei, în creștere cu 12,3 la sută față de sfârșitul anului anterior, în timp ce valoarea totală a expunerii la risc s-a diminuat cu 1,7 la sută, până la un nivel de 232 665,8 milioane lei.

Din punct de vedere structural, fondurile proprii de nivel 1 și, implicit, fondurile proprii de nivel 1 de bază continuă să reprezinte cea mai mare parte din fondurile proprii totale, cu o pondere în jur de 92 la sută.

La 31 decembrie 2020, rata fondurilor proprii de nivel 1 și rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază au înregistrat valori peste pragul reglementat (de 6 la sută, respectiv 4,5 la sută): 23,2 la sută, respectiv de 23,1 la sută.

Evoluția pozitivă a ratei fondurilor proprii totale și a ratei fondurilor proprii de nivel 1 a fost susținută de creșterea fondurilor proprii, îndeosebi pe seama diferențelor din reevaluarea titlurilor de stat, concomitent cu reducerea valorii totale a expunerii la risc,

²³⁸ Conform Ordinului BNR nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital.

inclusiv ca urmare a aplicării unei ponderi de risc de 0 (zero) la sută asupra expunerilor față de administrațiile centrale și băncile centrale începând cu finele lunii iunie 2020²³⁹, aceasta fiind una dintre măsurile tranzitorii adoptate prin Regulamentul (UE) 2020/873 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2020 de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 575/2013 și (UE) 2019/876 în ceea ce privește anumite ajustări ca răspuns la pandemia COVID-19.

Fondurile proprii de nivel 1 și cele de nivel 1 de bază au înregistrat o creștere în decembrie 2020 față de aceeași perioadă a anului anterior, cu aproximativ 13,8 la sută pentru fondurile proprii de nivel 1, de la 47 456,8 milioane lei în decembrie 2019 la 54 017,8 milioane lei în decembrie 2020, respectiv cu 13,9 la sută pentru fondurile proprii de nivel 1 de bază, de la 47 218,2 milioane lei în decembrie 2019 la 53 779,3 milioane lei în decembrie 2020 (Tabel 6.4).

Denumirea indicatorului	procente	
	2019	2020
Adecvarea capitalului		
Rata fondurilor proprii totale (fostul indicator de solvabilitate)	22,0	25,1
Rata fondurilor proprii de nivel 1	20,0	23,2
Rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază	19,9	23,1
Efectul de levier	10,2	10,3
Calitatea activelor		
Credite acordate clientelei (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	55,2	51,6
Plasamente și credite interbancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	16,0	18,4
Creanțe depreciate ale clientelei nebancare (valoare netă) / Total portofoliu credite aferent clientelei (valoare netă)	1,6	1,3
Creanțe depreciate ale clientelei nebancare (valoare netă) / Total activ (valoare netă)	0,9	0,7
Creanțe depreciate ale clientelei nebancare (valoare netă) / Total datorii	1,0	0,7
Rata creditelor neperformante după definiția ABE ¹	4,1	3,8
Profitabilitate		
ROA (Profit net / Total active la valoare medie)	1,3	1,0
ROE (Profit net / Capitaluri proprii la valoare medie)	12,2	8,7
Lichiditate		
Lichiditate imediată	43,8	48,2
Indicatorul de lichiditate ² (lichiditate efectivă / lichiditate necesară):		
– D ≤ 1 lună	1,7	1,7
– 1 lună < D ≤ 3 luni	5,9	7,8
– 3 luni < D ≤ 6 luni	11,7	14,1
– 6 luni < D ≤ 12 luni	12,9	12,7
– 12 luni < D	9,9	12,8

(1) Odată cu implementarea, începând cu 1 ianuarie 2018, a noului standard contabil IFRS 9 și în conformitate cu prevederile Ordinului BNR nr. 9/2017, indicatorul „Rata creditelor neperformante după definiția ABE” se calculează ca raport între valoarea contabilă brută aferentă creditelor și avansurilor neperformante și totalul valorii contabile brute aferente creditelor și avansurilor.
(2) Indicatorul de lichiditate este exprimat în unități.

Tabel 6.4

Principali indicatori de analiză a sistemului bancar

²³⁹ Regulamentul (UE) nr. 873/2020 de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 575/2013 și (UE) nr. 876/2019 în ceea ce privește anumite ajustări ca răspuns la pandemia COVID-19, art. 500a.

Începând cu 28 iunie 2021, va intra în vigoare cerința privind indicatorul efectul de levier, de minimum 3 la sută, potrivit prevederilor stabilite prin Regulamentul (UE) nr. 876/2019 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013.

La 31 decembrie 2020, efectul de levier pentru instituțiile de credit din România era de 10,3 la sută, conform definiției tranzitorii, și de 10,0 la sută, conform definiției integrale, valori relativ apropriate de cele înregistrate de către cei doi indicatori în decembrie 2019.

Monitorizarea calității activelor

Indicatorii relevanți pentru evaluarea calității activelor bancare s-au menținut adecvați din perspectiva cerințelor reglementate în raport cu risurile de-a lungul anului 2020, aceștia prezentând valori plasate în afara intervalor specifice unui risc ridicat, conform pragurilor stabilite de Autoritatea Bancară Europeană. Aceste tendințe au fost favorizate de măsurile adoptate de BNR, în linie cu cele stabilite la nivelul UE, care au vizat, printre altele, flexibilizarea cadrului normativ astfel încât instituțiilor de credit să li se permită să amâne la plată creditele acordate debitorilor afectați de pandemia COVID-19, fără a asocia această măsură noțiunii de dificultate financiară a acestora. Moratoriul legislativ, instituit prin OUG nr. 37/2020, precum și măsurile adoptate în mod proactiv de către bănci de tipul moratoriilor non-legislative reprezintă elemente care au temperat efectele negative ale pandemiei asupra creșterii risurilor la adresa sectorului bancar dinspre sectorul real. Potrivit hotărârii Comitetului de supraveghere al Băncii Naționale a României, instituțiile de credit au putut să utilizeze flexibilitatea oferită de cadrul de reglementare în ceea ce privește restructurarea creditelor și obligația de constituire de provizioane. Astfel, deși definiția stării de nerambursare presupune că orice operațiune de restructurare trebuie asociată noțiunii de dificultate financiară, în situația unui morotoriu (amânare de plată), o astfel de operațiune nu este apreciată ca o măsură de restructurare, pentru că nu a avut loc din cauza unei dificultăți financiare a debitorului.

Măsurile dispuse de BNR în cursul anului 2020 pe linia consolidării eforturilor de asigurare a unui management corespunzător al riscului de credit în contextul macroeconomic actual, afectat de criza COVID-19, s-au regăsit în evoluția indicatorilor de evaluare a calității creditelor, în special a gradului de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante, precum și în modificările intervenite în clasificarea pe stadii de depreciere a portofoliului de credite, respectiv a ajustărilor pentru pierderi așteptate aferente acestor expunerii.

Rata creditelor neperformante s-a diminuat cu 0,3 puncte procentuale față de decembrie 2019, atingând 3,8 la sută la sfârșitul lunii decembrie 2020, viteza de reducere a indicatorului temperându-se în contextul manifestării pandemiei COVID-19, ale cărei efecte asupra economiei se reflectă într-o creștere a probabilităților de nerambursare. Acest indicator se placează în categoria de risc intermedian conform criteriilor ABE²⁴⁰ și peste valoarea medie specifică UE (2,6 la sută, decembrie 2020). Volumul

²⁴⁰ Intervalul de prudență aferentă riscului intermedian stabilit de ABE pentru evaluarea ratei creditelor neperformante este între 3 la sută – 8 la sută.

împrumuturilor pentru care au fost acordate amânări la plată până la sfârșitul lunii decembrie 2020, aflate în sold la instituțiile de credit, persoane juridice române la această dată, se ridică la 35,4 miliarde lei, reprezentând aproximativ 13,4 la sută din totalul împrumuturilor acordate clientelei nebancare.

Diminuarea ratei creditelor neperformante a fost favorizată de majorarea expunerii reprezentând credite și avansuri cu 10,8 la sută (de la 315 501,3 milioane lei în decembrie 2019 la 349 541,7 milioane lei în decembrie 2020). Expunerile neperformante din credite și avansuri au înregistrat o creștere cu 3,9 la sută, de la 12 889,8 milioane lei (decembrie 2019) la 13 398,8 milioane lei (decembrie 2020), în principal ca urmare a modificărilor aduse modului de prezentare, în cadrul național de reglementare, a valorii contabile brute a activelor financiare depreciate, prin includerea întregii valori a dobânzii contractuale aferente.

Tendințe similare de îmbunătățire se pot remarca și în cazul indicatorilor privind creațele depreciate aferente clientelei nebancare (valoare netă), care pe parcursul anului 2020 și-au restrâns ponderea în totalul portofoliului de credite cu 0,3 puncte procentuale (de la 1,6 la sută la 1,3 la sută), în totalul activelor cu 0,2 puncte procentuale (de la 0,9 la sută la 0,7 la sută) și în totalul datoriilor cu 0,3 puncte procentuale (de la 1,0 la sută la 0,7 la sută).

De asemenea, gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante la nivelul sectorului bancar, calculat potrivit definiției ABE, s-a menținut adecvat și a continuat să se îmbunătățească pe parcursul anului 2020, media sistemului fiind de 63,3 la sută, în creștere cu 2,6 puncte procentuale față de nivelul de la finele anului 2019 (60,7 la sută). Totodată, indicatorul se află în categoria cea mai puțin riscantă conform ABE²⁴¹ și într-o poziție favorabilă comparativ cu media europeană (44,9 la sută la decembrie 2020).

Rata restructurărilor s-a îmbunătățit ușor în perioada analizată, menținându-se în categoria de risc intermediar conform ABE²⁴², atingând un nivel de 2,4 la sută la sfârșitul lunii decembrie 2020, pe fondul creșterii mai accelerate a expunerii din credite și avansuri cu 10,8 la sută, față de creșterea de 6,7 la sută a expunerilor din credite și avansuri cu măsuri de restructurare.

Clasificarea creditelor și avansurilor evaluate la cost amortizat pe cele trei stadii de depreciere relevă o reclasificare a unor debitori din stadiul 1 și 2 în stadiul 2 sau 3, schimbare care a fost însoțită în mod corespunzător de o majorare a provizioanelor (ajustări pentru pierderi așteptate)²⁴³ aferente. Creșterea ponderii creditelor și avansurilor evaluate la cost amortizat din stadiul 2 de depreciere în total credite

²⁴¹ Nivelul minim asociat intervalului de prudență stabilit de ABE pentru evaluarea gradului de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante este de 55 la sută.

²⁴² Intervalul de prudență aferent riscului intermediar stabilit de ABE pentru evaluarea ratei creditelor și avansurilor cu măsuri de restructurare este între 1,5 la sută – 4 la sută.

²⁴³ Pierderile de credit așteptate sunt clasificate pe trei stadii diferite de depreciere: stadiul 1 – pierderi așteptate pentru următoarele 12 luni, atunci când instrumentul finanțier este recunoscut pentru prima dată sau calitatea acestuia nu s-a deteriorat semnificativ sau atunci când riscul său de credit este mic; stadiul 2 – pierderi așteptate pentru întreaga durată de viață a instrumentului finanțier al cărui risc de credit a crescut semnificativ, dar nu există o dovedă obiectivă de depreciere; stadiul 3 – pierderi așteptate pentru întreaga durată de viață a instrumentului finanțier pentru care există o dovedă obiectivă de depreciere.

și avansuri evaluate la cost amortizat aflate în cele trei stadii de depreciere, de la 11,9 la sută la 31 decembrie 2019 la 17,0 la sută la 31 decembrie 2020, precum și a ajustărilor aferente acestei categorii de credite, de la 18,3 la sută la 27,7 la sută, indică într-o mare proporție impactul măsurilor implementate de instituțiile de credit în vederea îmbunătățirii calității portofoliilor de credite.

Monitorizarea cerințelor de lichiditate

Structura bilanțieră a instituțiilor de credit a favorizat o bună gestiune a presiunilor de lichiditate care s-au manifestat la debutul crizei generate de pandemia COVID-19. Rezervele de lichiditate constituite de bănci pe parcursul anului 2020 au continuat să se situeze la un nivel superior valorilor minime reglementate și mediilor europene. Măsurile adoptate la nivelul sectorului bancar autohton, în linie cu recomandările europene, au întărit baza de capital a băncilor și au diminuat presiunile asupra lichidității, astfel încât finanțarea economiei reale să nu fie afectată.

În scopul unei monitorizări atente a lichidității, pe lângă utilizarea indicatorilor reglementați în baza actelor normative comunitare (LCR – *Liquidity Coverage Ratio* și NSFR – *Net Stable Funding Ratio*), respectiv a actelor normative naționale (indicatorul de lichiditate), s-au utilizat o serie de indicatori raportați zilnic sau săptămânal, precum lichiditatea imediată și situația surselor atrase de la persoanele fizice și juridice.

Lichiditatea sistemului bancar, determinată potrivit ratei de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR), s-a păstrat peste dublul cerinței reglementate în cazul indicatorului agregat (265,9 la sută la 31 decembrie 2020, față de minimul reglementat de 100 la sută), ceea ce a indicat un stoc semnificativ de active lichide de calitate ridicată pentru un scenariu de stres de 30 de zile. Toate instituțiile de credit înregistrau la finele anului 2020 valori de peste 100 la sută ale indicatorului LCR aferent componentei totale, precum și fiecărei monede semnificative – leu, euro și dolari SUA.

În contextul actual, în linie cu acțiunile întreprinse la nivel european, BNR a permis băncilor să funcționeze temporar cu un indicator LCR sub 100 la sută, pentru ca acestea să facă față unei eventuale cereri mărite de lichiditate din partea firmelor și populației.

Indicatorul de finanțare stabilă netă (NSFR), definit de reglementările europene ca raport între valoarea finanțării stabile disponibile și necesarul de finanțare stabilă, într-un orizont de un an, este utilizat pentru a preveni neconcordanțele de scadente dintre active și pasive, precum și dependența excesivă de finanțarea pe termen scurt. Cerința privind indicatorul de finanțare stabilă netă, de cel puțin 100 la sută, arată că instituția de credit deține suficientă finanțare stabilă pentru a-și îndeplini nevoile de finanțare pe parcursul unui orizont de un an, atât în condiții normale, cât și în condiții de criză, și va intra în vigoare începând cu 28 iunie 2021, în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) nr. 876/2019 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013.

O serie de alți indicatori determinați în baza unor prevederi sau acte normative naționale completează analiza asupra lichidității sistemului bancar. Astfel, valoarea înregistrată de indicatorul lichiditate imediată, la finalul lunii decembrie 2020, s-a

situat la 48,2 la sută, în timp ce pentru indicatorul de lichiditate reglementat în conformitate cu Regulamentul BNR nr. 2/2018 privind modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit nivelul consemnat a fost superior cerinței minime pentru fiecare bandă de scadentă.

Structura de finanțare a sectorului bancar românesc a cunoscut o serie de ajustări graduale în ultimii ani, cea mai importantă fiind scăderea semnificativă a pasivelor externe, fapt ce a contribuit la diminuarea finanțării de la băncile-mamă cu aproximativ 20,6 la sută (de la 16 755,8 milioane lei la 13 296,4 milioane lei). Reducerea nu a fost de natură să provoace probleme de lichiditate ca urmare a caracterului progresiv al ajustării și a înlocuirii a acestor surse cu depozite provenind din sectorul privat, în special de la populație.

Finanțarea sectorului bancar românesc continuă să fie asigurată cu precădere de sursele atrase de pe piața internă, prin consolidarea depozitelor persoanelor fizice. Astfel, depozitele atrase de la clientela nebancară au crescut cu 14,4 la sută față de sfârșitul anului 2019 (de la 394 870,3 milioane lei în decembrie 2019 la 451 633,7 milioane lei în decembrie 2020).

Profitabilitatea²⁴⁴

Profitabilitatea sectorului bancar a rămas în teritoriul pozitiv și pe parcursul anului 2020, în condițiile menținerii unui profit operațional ridicat, rezultatul financiar fiind însă inferior celui din anul 2019 pe fondul creșterii nivelului cheltuielilor nete cu ajustările pentru pierderi așteptate din creditare. Astfel, în anul 2020, sistemul bancar a înregistrat un profit net de 5 024,8 milioane lei, cu 1 309,6 milioane lei sub nivelul anului anterior în principal ca urmare a creșterii cheltuielilor cu ajustările pentru deprecierie cu 2 089,0 milioane lei. Un număr de 20 de instituții de credit din cele 34 au consemnat la finele anului rezultate financiare pozitive, în sumă totală de 5 329,7 milioane lei, iar cele cu pierdere au înregistrat un rezultat negativ în sumă totală de 304,9 milioane lei.

Profitul operațional s-a menținut în anul 2020 la un nivel apropiat de cel realizat în 2019, cu o creștere nesemnificativă de circa 100,8 milioane lei, aceasta datorându-se realizării unui nivel relativ similar atât în ceea ce privește veniturile operaționale, cât și cheltuielile operaționale.

Din analiza în structură a veniturilor operaționale se remarcă menținerea predominantei veniturilor nete din dobânzi, acestea deținând o pondere de 67,2 la sută la sfârșitul anului 2020, în creștere ușoară față de finele anului anterior (66,4 la sută la 31 decembrie 2019). Veniturile nete din taxe și comisioane au ocupat, în continuare, o poziție importantă în veniturile operaționale, respectiv 16,7 la sută, dar în scădere față de ponderea înregistrată în anul anterior (18,1 la sută).

²⁴⁴ Analiza din această secțiune acoperă instituțiile de credit persoane juridice române și sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine.

	Activ net bilanțier	Fonduri proprii*		
	mil. lei	%	mil. lei	%
1. Instituții de credit cu capital majoritar românesc, din care:				
1.1. Instituții de credit din sectorul de stat, din care:				
1. CEC Bank	41 297,6	7,37	4 716,9	8,06
2. Banca de Export-Import a României – Eximbank	11 795,5	2,11	1 187,3	2,03
3. Banca Românească	6 466,9	1,16	947,6	1,62
1.2. Instituții de credit cu capital majoritar privat, din care:				
1. Banca Transilvania	103 375,6	18,46	11 602,1	19,84
2. Banca Centrală Cooperativă Creditcoop	1 589,9	0,28	338,5	0,58
3. Techventures Bank (Feroviara)	515,2	0,09	42,9	0,07
2. Instituții de credit cu capital majoritar străin, din care:				
1. Banca Comercială Română	79 538,2	14,20	8 089,8	13,83
2. BRD – Groupe Société Générale	61 634,6	11,01	8 807,5	15,06
3. Raiffeisen Bank	51 282,9	9,16	6 283,3	10,74
4. UniCredit Bank	45 445,8	8,11	6 155,9	10,52
5. Alpha Bank	17 912,3	3,20	2 110,3	3,61
6. OTP Bank	14 843,1	2,65	1 700,9	2,91
7. Garanti Bank	10 685,5	1,91	1 457,4	2,49
8. Libra Internet Bank	7 318,7	1,31	860,1	1,47
9. First Bank	7 315,1	1,31	846,4	1,45
10. Banca Comercială Intesa SanPaolo	6 460,1	1,15	880,4	1,51
11. Credit Europe Bank	4 154,6	0,74	802,5	1,37
12. Vista Bank	3 448,8	0,62	327,5	0,56
13. Patria Bank	3 430,1	0,61	381,6	0,65
14. Idea Bank	2 706,9	0,48	254,4	0,43
15. Credit Agricole Bank	2 610,9	0,47	222,4	0,38
16. ProCredit Bank	2 120,1	0,38	190,9	0,33
17. BCR Banca pentru Locuințe	1 868,2	0,33	55,3	0,09
18. Porsche Bank	913,2	0,16	181,6	0,31
19. Banca Română de Credite și Investiții	625,7	0,11	51,0	0,09
20. Aedificium Banca pentru Locuințe	288,9	0,05	0,2	0,00
I. Total instituții de credit, persoane juridice române (I+II)	489 644,4	87,43	58 494,7	100,00
II. Sucursale ale instituțiilor de credit, persoane juridice străine, din care:				
1. ING Bank N.V., Amsterdam	53 487,0	9,55
2. Citibank Europe plc, Dublin	11 068,1	1,98
3. BNP Paribas S.A. Paris	2 206,2	0,39
4. BNP Paribas Personal Finance S.A. Paris	1 924,1	0,34
5. Blom Bank France S.A. Paris	631,6	0,11
6. TBI Bank EAD Sofia	554,2	0,10
7. Alior Bank S.A. Varșovia	497,4	0,09
8. Bank of China (CEE) Ltd	21,2	0,01
Total instituții de credit (I+II)	560 034,2	100,00
*) sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine nu raportează fondurile proprii				

Tabel 6.5

Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii la 31 decembrie 2020

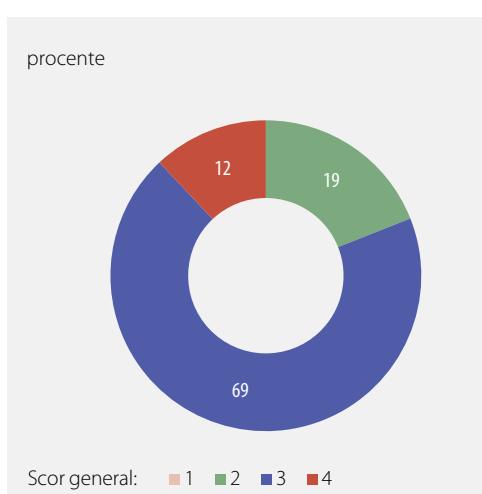
Rata rentabilității economice (ROA) a atins un nivel de 1,0 la sută la finele anului 2020, în scădere ușoară cu 0,3 puncte procentuale față de anul anterior, în condițiile diminuării profitului net (cu 20,7 la sută) și ale creșterii activelor la valoare medie (cu 11,4 la sută, de la 473 192,0 milioane lei la 526 969,2 milioane lei).

Rata rentabilității financiare (ROE) a înregistrat un nivel de 8,7 la sută la finele anului 2020, fiind mai mică cu 3,5 puncte procentuale față de cea de la sfârșitul anului 2019. Din perspectiva factorilor determinanți, scăderea remunerării capitalului bancar s-a datorat, pe de o parte, diminuării profitului net, iar pe de altă parte, creșterii capitalurilor proprii la valoare medie (+11,6 la sută).

1.3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară

În exercitarea atribuțiilor care îi revin potrivit cadrului de reglementare pe linia supravegherii instituțiilor de credit, Banca Națională a României asigură, prin desfășurarea activității de supraveghere și a procesului de supraveghere și evaluare SREP (*Supervisory Review and Evaluation Process*), evaluarea continuă a riscurilor

și a viabilității instituțiilor de credit și întreprinde, atunci când se impune, măsurile necesare în scopul asigurării stabilității și siguranței activităților desfășurate de instituțiile de credit.

Grafic 6.1
Distribuția instituțiilor de credit supuse evaluării SREP în funcție de scorul general

Potrivit metodologiei SREP revizuite, autoritatea de supraveghere atribuie fiecărei instituții de credit un scor general ce reflectă viabilitatea generală a instituției, care poate lua valori de la 1 la 4, unde 1 înseamnă nivel de risc scăzut, 2 – nivel de risc mediu scăzut, 3 – nivel de risc mediu ridicat și 4 – nivel de risc ridicat. Atunci când instituția este considerată a fi „în

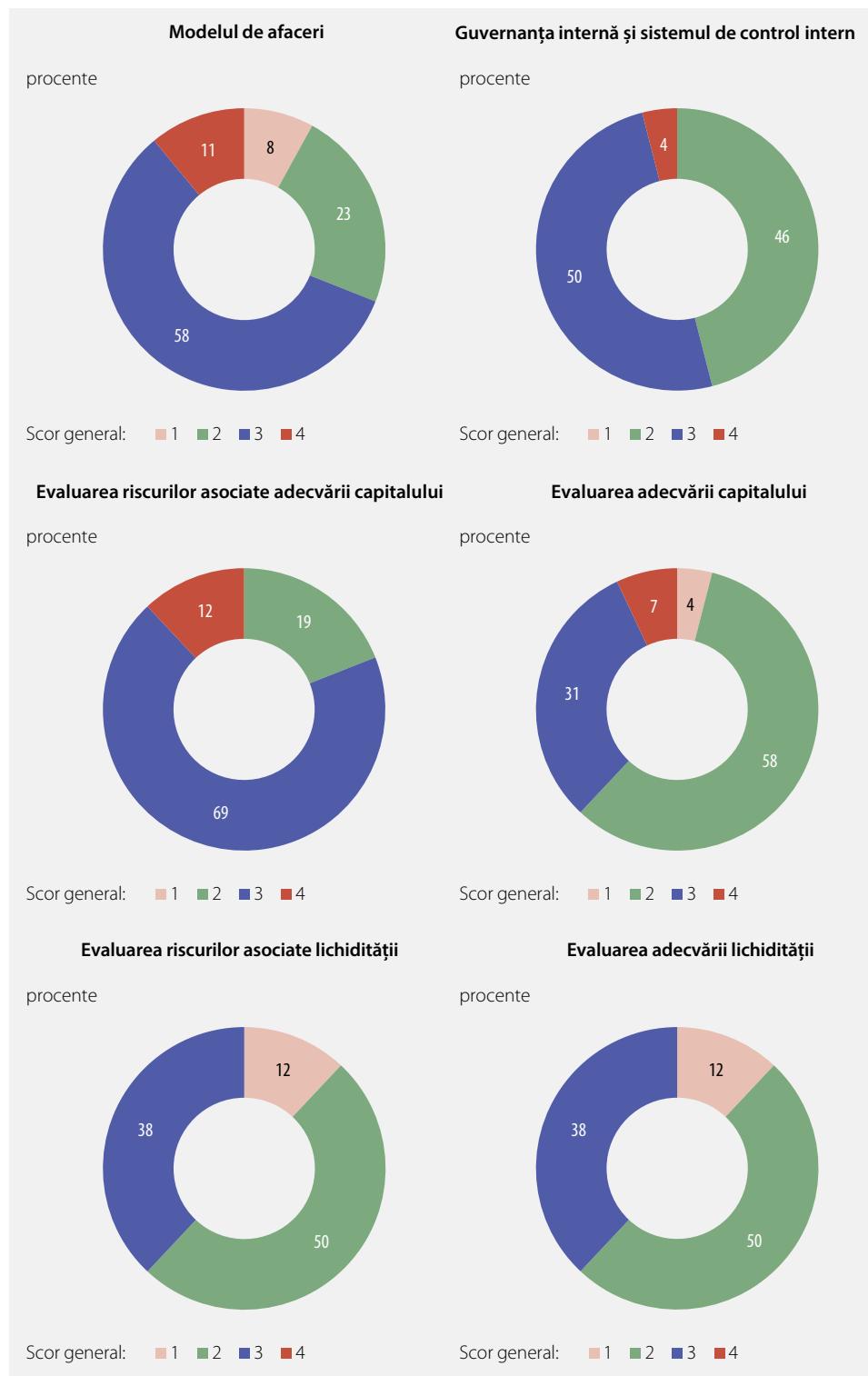
curs de a intra în dificultate” sau este „susceptibilă de a intra în dificultate”, acesteia i se atribuie scorul 5 și se urmează procesul de colaborare cu autoritatea de rezoluție.

Ca urmare a desfășurării procesului de evaluare SREP pe parcursul anului 2020 situația ratingurilor atribuite se prezinta astfel: 19 la sută dintre cele 26 de instituții de credit erau încadrate în scor general 2 (nivel de risc mediu scăzut), 69 la sută în scor general 3 (nivel de risc mediu ridicat), 12 la sută în scor general 4 (nivel de risc ridicat) și niciuna în scor general 5.

De asemenea, cerințele totale de capital (TSCR) la nivelul sistemului bancar au avut un nivel mediu de 11,3 la sută și un nivel median de 11,7 la sută.

Distribuția instituțiilor de credit în funcție de încadrarea elementelor componente SREP pe categorii de risc relevă că adevararea capitalului, adevararea lichidității, precum și risurile asociate lichidității au fost evaluate în cele mai multe dintre cazuri cu

scor 2 (58 la sută și, respectiv, 50 la sută dintre instituțiile evaluate), iar riscurile pentru capital, modelul de afaceri și guvernanța internă au fost evaluate în cea mai mare parte cu scor 3 (69 la sută, 58 la sută, respectiv 50 la sută dintre instituțiile evaluate) (Grafic 6.2).

În conformitate cu programul anual de inspecție, pe parcursul anului 2020 au fost desfășurate 30 de acțiuni de supraveghere, dintre care 25 la instituțiile de credit, persoane juridice române, 3 la sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre, iar 2 la două bănci cooperatiste din rețeaua Creditcoop. Din cauza declanșării pandemiei COVID-19 în martie 2020, acțiunile de supraveghere programate a se desfășura la sediile băncilor (verificări la fața locului) au fost înlocuite cu acțiuni de supraveghere la distanță.

Prioritățile și risurile specifice evaluate în cadrul acțiunilor de supraveghere derulate în baza programului anual de inspecție au fost stabilite pornind de la nivelul profilului de risc al fiecărei instituții de credit la ultima evaluare. Obiectivele tematice au vizat: viabilitatea și sustenabilitatea modelului de afaceri, guvernanța internă și sistemul de control intern, evaluarea risurilor pentru capital, evaluarea adevării capitalului, evaluarea risurilor asociate lichidității, evaluarea adevării lichidității, precum și verificarea implementării măsurilor dispuse de BNR și a planului de măsuri întocmit de instituția de credit.

Suplimentar acțiunilor programate, s-au mai efectuat 7 acțiuni de supraveghere punctuale la instituțiile de credit, cu obiective de verificare specifice.

Nr.	Tematică acțiuni punctuale	Număr de acțiuni
1	Întocmirea și raportarea informațiilor financiare (formulare FINREP)	2
2	Evaluarea modului în care fondurile proprii detinute de bancă asigură o acoperire adecvată a risurilor la care instituția de credit este expusă sau ar putea fi expusă, la nivel individual și la nivel sub-consolidat	1
3	Indicatorul de lichiditate, calculat și raportat în baza Regulamentului BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit și a Ordinului BNR nr. 22/2011 privind raportarea situațiilor referitoare la indicatorul de lichiditate și riscul mare de lichiditate	1
4	Indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR)	1
5	Auditarea situațiilor financiare de către auditorul extern	1
6	Modul de îndeplinire a măsurilor dispuse de BNR	1

Tabel 6.6
Tematica acțiunilor de supraveghere punctuale

În vederea îmbunătățirii cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate, precum și a asigurării unei organizări adevărate a activității desfășurate de instituțiile de credit, în baza rapoartelor întocmite ca urmare a activităților de supraveghere, Banca Națională a României a dispus măsuri de supraveghere (Tabel 6.7) și a aplicat sancțiuni, respectiv avertismente scrise, precum și o amendă (Tabel 6.8).

Nr.	Măsura	Număr de cazuri
1	Consolidarea dispozițiilor privind guvernanța și administrarea capitalului intern	34
2	Menținerea de fonduri proprii în plus față de cerințele de capital minim	29
3	Diminuarea riscului inherent activităților, produselor și sistemelor	3
4	Impunerea de cerințe de lichiditate specifice	10
	Total	76

Tabel 6.7
Măsurile de supraveghere dispuse conform OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare

Tipul sancțiunii	Număr de cazuri	Bănci	Administratori	Conducători	Directori
Avertisment scris	7	4	0	1	2
Amendă	1	0	0	0	1
Total	8	4	0	1	3

Tabel 6.8
Sancțiuni aplicate
în anul 2020

Informații detaliate privind sancțiunile care au fost aplicate instituțiilor de credit se regăsesc pe website-ul BNR, în cadrul secțiunii „Supraveghere”, publicate în conformitate cu cerințele legale de transparență aferente autorității de supraveghere prevăzute la art. 234 alin. (4) din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adevararea capitalului, cu modificările și completările ulterioare. Conform prevederilor articolului menționat, Banca Națională a României publică sancțiunile aplicate potrivit prevederilor art. 229 alin. (1) care nu au fost contestate în condițiile art. 275 și pe cele în privința căror contestații au fost respinse în mod definitiv, precum și informații privind tipul și natura încălcării săvârșite și identitatea persoanei fizice sau juridice sancționate, după ce aceasta a fost informată cu privire la aplicarea sancțiunii.

În procesul de aprobare prealabilă derulat de Banca Națională a României, potrivit cadrului legal în materie (art. 108 din OUG nr. 99/2006), în decursul anului 2020 au fost instrumentate 98 de solicitări de aprobare prealabilă a membrilor consiliilor de administrație, conducătorilor instituțiilor de credit și persoanelor desemnate să asigure conducederea structurilor de importanță deosebită (activități de administrare și control al riscurilor, audit intern, conformitate, trezorerie, creditare, precum și orice alte activități care pot expune instituția de credit unor riscuri semnificative), inclusiv a persoanelor cărora le-au fost alocate noi responsabilități (Tabel 6.9).

Numărul de persoane supuse aprobării BNR	TOTAL, din care:	Aprobați de BNR	Respinși pentru neîndeplinirea condițiilor prevăzute de legea specială*	Respinși în urma evaluării BNR efectuate în temeiul art. 109 din OUG nr. 99/2006		Solicitare de aprobare retrasă de instituția de credit
				Respinși pentru neîndeplinirea condițiilor prevăzute de legea specială*	Respinși în urma evaluării BNR efectuate în temeiul art. 109 din OUG nr. 99/2006	
Conducători	20	16	-	1	3	
Administratori	33	30	-	1	2	
Persoane cu funcție de conducedere de nivel mediu	45	39	-	2	4	
Total	98	85	-	4	9	

Tabel 6.9
Numărul persoanelor din categoria celor prevăzute la art. 108 din OUG nr. 99/2006, supuse aprobării BNR în anul 2020

2. Supravegherea schemelor de garantare

În vederea garantării depozitelor, în România funcționează Fondul de garantare a depozitelor bancare, ca schemă statutară de garantare a depozitelor, înființată prin Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, republicată, cu modificările și completările ulterioare, oficial recunoscută pe teritoriul României. În prezent, activitatea Fondului

este reglementată prin Legea nr. 311/2015 privind schemele de garantare a depozitelor și Fondul de garantare a depozitelor bancare, cu modificările și completările ulterioare.

La 31 decembrie 2020 volumul depozitelor la instituțiile de credit acoperite la Fondul de garantare a depozitelor bancare se situa la un nivel de 241 595,84 milioane lei, în creștere cu 14,68 la sută față de sfârșitul anului 2019, menținându-se astfel tendința de creștere din ultimii patru ani.

3. Supravegherea instituțiilor financiare nebancare, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică

Potrivit mandatului acordat prin prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, cu modificările și completările ulterioare, Banca Națională a României asigură supravegherea prudentială a instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special, atât pe baza informațiilor furnizate prin intermediul raportărilor transmise, cât și prin inspecții la sediul central și la unitățile teritoriale ale acestora, precum și monitorizarea instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul general, în principal pe baza informațiilor furnizate de aceste entități prin raportările transmise.

Totodată, potrivit prevederilor Legii nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative și ale Legii nr. 210/2019 privind activitatea de emitere de monedă electronică, Banca Națională a României asigură supravegherea prudentială a instituțiilor de plată autorizate, persoane juridice române, inclusiv pentru activitatea de plăti desfășurată prin sucursalele și agenții acestora, precum și supravegherea prudentială a instituțiilor emitente de monedă electronică autorizate, inclusiv pentru activitatea de emitere de monedă electronică și de prestare de servicii de plată desfășurată prin sucursalele și agenții acestora.

În anul 2020, sectorul instituțiilor financiare nebancare poate fi caracterizat prin stabilitate (atât din punct de vedere numeric, cât și din cel al principalilor indicatori financiari agregați), urmând aceeași tendință ca și în anul precedent. De asemenea, în sectorul instituțiilor de plată (IP) și în cel al instituțiilor emitente de monedă electronică (IEME) s-a menținut tendința de stabilizare constatată în anii anteriori.

3.1. Instituțiile financiare nebancare

În cursul anului 2020, numărul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul general a scăzut nesemnificativ față de 2019, de la 177 la 174. Din punct de vedere al activităților de creditare desfășurate, corespunzător secțiunilor Registrului general, 89,7 la sută (156 de instituții) erau înscrise la secțiunea „Activități multiple de creditare”, o pondere ușor mai ridicată față de cea de la sfârșitul anului precedent (86,4 la sută).

Totodată, comparativ cu sfârșitul anului precedent, la 31 decembrie 2020 numărul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special a crescut de la 68 la 69, în timp ce numărul instituțiilor financiare nebancare înscrise doar în Registrul general a scăzut de la 109 la 105.

Tipul activității	Registrul special (1)		Registrul general* (2)		Registrul general (1+2)	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Activități multiple de creditare	67	97,1	89	84,8	156	89,7
Leasing finanțier	1	1,4	10	9,5	11	6,3
Emitere garantii și asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	1	1,4	3	2,9	4	2,3
Credite de consum	0	0,0	1	1,0	1	0,6
Microcreditare	0	0,0	2	1,9	2	1,1
Factoring	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Finanțarea tranzacțiilor comerciale	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Credite ipotecare și/sau imobiliare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Scontare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Forfetare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Alte forme de finanțare de natura creditului	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Total	69	100,0	105	100,0	174	100,0

*) exclusiv instituțiile financiare nebancare din Registrul special

Tabel 6.10
Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2020

Capitalul social al instituțiilor financiare nebancare a crescut cu 7,28 la sută față de sfârșitul anului 2019, totalizând 3 531,2 milioane lei la 31 decembrie 2020, în timp ce activul bilanțier agregat net al instituțiilor financiare nebancare a avut un trend ușor descendente, situându-se la un nivel de 39 869,8 milioane lei, în scădere cu 0,44 la sută comparativ cu finele anului anterior.

Nivelul agregat al creditelor curente, la valoare netă, a însumat 32 444,1 milioane lei, în creștere cu 2,85 la sută față de sfârșitul anului precedent.

Comparativ cu finalul anului 2019, soldul altor tipuri de credite a scăzut cu 0,25 la sută, de la 15 325,7 milioane lei la 15 287,5 milioane lei, iar finanțările sub forma leasingului finanțier au avut o creștere cu 5,79 la sută, de la 16 218,1 milioane lei, la 17 156,6 milioane lei.

În ceea ce privește nivelul creanțelor restante și îndoieelnice, la valoare netă, se constată o scădere a acestora, de la 844,1 milioane lei la 655,2 milioane lei, cu 22,38 la sută, ponderea acestora în totalul activului net diminuându-se de la 2,11 la sută la 1,64 la sută. Creditele restante și îndoieelnice au avut de asemenea, în anul 2020, o tendință descrescătoare accentuată cu 24,13 la sută, de la 621,7 milioane lei la 471,7 milioane lei.

Nivelul total al provizioanelor aferente creditelor restante și îndoieelnice a crescut cu 2 la sută, de la 2 341,6 milioane lei la 2 388,7 milioane lei, indicând o deteriorare a serviciului datoriei aferent acestor credite.

Totodată, în anul 2020, nivelul mediu al ratelor de profitabilitate ale instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special a crescut ușor, în timp ce nivelul mediu al rezultatului finanțier înregistrat de instituțiile financiare nebancare înscrise doar în Registrul general a fost negativ.

Profitul agregat al instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special a fost de 845,4 milioane lei, pe când instituțiile înscrise doar în Registrul general au înregistrat o pierdere de 10,1 milioane lei, rezultând un profit total al sectorului finanțier nebancar în sumă de 835,3 milioane lei.

Denumirea indicatorului	Registrul special (1)	Registrul general*** (2)	Registrul general (1+2)	milioane lei**
Capital social/de dotare	2 888,2	643,1	3 531,2	
Active totale (net)	38 266,5	1 603,3	39 869,8	
Total credite (net), <i>din care:</i>	31 583,7	860,4	32 444,1	
– leasing finanțier	16 937,3	219,3	17 156,6	
– alte tipuri de credite	14 646,4	641,1	15 287,5	
Creanțe restante și îndoieînlice (net), <i>din care:</i>	606,9	48,3	655,2	
– credite restante și îndoieînlice	436,8	34,9	471,7	
Provizioane aferente creanțelor restante și îndoieînlice, <i>din care:</i>	2 972,4	157,7	3 130,1	
– provizioane aferente creditelor restante și îndoieînlice	2 269,2	119,5	2 388,7	
Credite și angajamente neperformante (brut)****	2 823,0	158,5	2 981,5	
Rezultatul reportat	2 299,1	-56,2	2 242,9	
Rezultat aferent anului 2020	845,4	-10,1	835,3	
Rata rentabilității economice (ROA), profit net/total activ (%)*****	2,21	-	2,10	
Rata rentabilității finanțare (ROE), profit net/capitaluri proprii (%)*****	10,23	-	9,32	
Număr de contracte	1 892 813	82 508	1 975 321	
Număr de clienți, <i>din care:</i>	1 499 805	72 116	1 571 921	
– persoane fizice	1 352 622	63 663	1 416 285	
– persoane juridice	147 183	8 453	155 636	

*) inclusiv datele raportate de instituțiile financiare nebancare care dețin și calitatea de instituție de plată
**) cu excepția indicatorilor „ROA”, „ROE”, „Număr de contracte” și „Număr de clienți”
***) excluzând instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special
****) care înregistrează întârzieri la plata ratelor mai mari de 90 de zile și/sau pentru care au fost inițiate proceduri de recuperare a creanțelor (cu contaminare la nivel de debitor)
*****) în cursul anului 2020, instituțiile financiare nebancare înscrise doar în Registrul general au înregistrat pierdere, motiv pentru care nu sunt raportate rate de rentabilitate economică/finanțieră

Tabel 6.11

Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2020*

Distribuția capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine a instituțiilor înscrise în Registrul special la 31 decembrie 2020 este sintetizată în Tabelul 6.12.

Comparativ cu sfârșitul anului 2019, ponderea capitalului românesc a crescut ușor, de la 66,6 la sută la 67,63 la sută.

În ceea ce privește celelalte 21 de state care dețin participații la capitalul social/de dotare al instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special, Marea Britanie ocupa la 31 decembrie 2020, similar ultimilor doi ani, prima poziție investițională (19 la sută în total capital străin), următoarele poziții fiind ocupate de Germania

(15,4 la sută), Cipru (15,09 la sută), Suedia (10,66 la sută) și Franța (10,46 la sută). Aceste cinci poziții cumulează 70,61 la sută din capitalul străin, în creștere cu 1,81 la sută față de situația de la sfârșitul anului anterior.

Țara de origine	Ponderea capitalului social/de dotare		procente
	în total capital	în total capital străin	
România	67,63		
Marea Britanie	6,15	19,00	
Germania	4,98	15,40	
Cipru	4,89	15,09	
Suedia	3,45	10,66	
Franța	3,39	10,46	
Tările de Jos	2,31	7,13	
Italia	1,79	5,53	
Polonia	1,13	3,48	
Bulgaria	0,81	2,51	
Ungaria	0,40	1,23	
Alte state	3,07	9,50	

Tabel 6.12
Ponderile capitalului social/
de dotare în funcție de țara
de origine la 31 decembrie 2020

Structura capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine relevă, astfel, influența importantă a industriei financiare europene asupra sectorului românesc al instituțiilor financiare nebancare, dar și o posibilă vulnerabilitate a acestuia la evoluțiile economice din celelalte state europene, mai ales în contextul încheierii perioadei de tranziție aferente retragerii Marii Britanii din Uniunea Europeană.

Valoarea totală a capitalului străin al instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special s-a ridicat la 931,96 milioane lei la 31 decembrie 2020, în creștere cu 28,24 milioane lei față de anul 2019.

Supravegherea prudentială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancare

Anul 2020 a fost marcat, începând cu primul trimestru, de debutul crizei economice provocate de pandemia COVID-19. Având în vedere evoluțiile înregistrate la nivel economic și social, impactul asupra sectorului instituțiilor financiare nebancare a fost atenuat prin măsuri menite să contrabalanseze efectele negative, ca urmare, evoluția ratelor medii de rentabilitate a fost una favorabilă.

În aceste circumstanțe excepționale, Banca Națională a României a implementat o serie de măsuri pentru asigurarea continuității operaționale a activității de supraveghere. Astfel, raportările periodice ale instituțiilor financiare nebancare au fost transmise prin intermediul platformei electronice de transfer a datelor, iar comunicarea cu acestea s-a realizat prin intermediul poștei electronice și a aplicațiilor securizate de transfer de date.

Supravegherea prudentială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancare a constat atât în urmărirea modului de întocmire și transmitere a raportărilor periodice și a modificărilor în situația acestora, cât și în efectuarea de inspecții la fața locului/

de la sediul Băncii Naționale a României de către personalul specializat. Aceste acțiuni s-au finalizat prin încheierea de rapoarte de supraveghere și impunerea/dispunerea, după caz, a unor sancțiuni/măsuri prevăzute de dispozițiile legale în vigoare.

Inspecțiile, desfășurate în contextul pandemiei COVID-19, au avut drept scop verificarea activității curente pentru 14 instituții financiare nebancare înscrise în Registrul special. Pe baza rapoartelor întocmite de echipele de inspecție care au derulat acțiunile de supraveghere prudentială, pentru 14 instituții s-a dispus măsura evaluării cadrului intern de administrare a activității, 11 dintre acestea fiind sancționate cu avertisment scris și 3 instituții fiind sancționate cu amendă. De asemenea, ca urmare a monitorizării off-site a raportărilor transmise de instituțiile financiare nebancare, au fost întocmite 23 rapoarte de supraveghere. Pe baza constatărilor consternante în aceste rapoarte, în 6 situații s-au dispus măsuri de remediere a deficiențelor, în alte 5 situații s-au dispus măsură și sancționare cu avertisment scris, în 2 situații s-au dispus măsură și sancționare cu amendă, alte 5 instituții au fost sancționate cu amendă, pentru o instituție s-a dispus suspendarea activității de creditare, iar pentru 2 instituții s-au dispus sancționarea cu radierea din registrele ținute de Banca Națională a României și interzicerea activității de creditare.

3.2. Instituțiile de plată

La 31 decembrie 2020, numărul instituțiilor de plată înscrise în Registrul instituțiilor de plată a scăzut de la 9 la 8. De menționat că numărul agenților prin intermediul cărora acestea prestează servicii de plată pe teritoriul României și în străinătate s-a diminuat de la 56 la 22.

Totodată, dintre cele 8 instituții de plată autorizate, 4 dețin și calitatea de instituție financiară nebancară, fiind înscrise în Registrul general.

Pe parcursul anului 2020, supravegherea prudentială a instituțiilor de plată a fost realizată prin analiza raportărilor și a modificărilor în situația acestora, transmise conform prevederilor actelor normative aplicabile.

Pe parcursul anului 2020, au fost instrumentate trei solicitări de aprobare prealabilă a persoanelor responsabile pentru conducerea și administrarea activității de prestare de servicii de plată în cadrul instituțiilor de plată.

4. Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului

Banca Națională a României asigură supravegherea punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale și a modului de aplicare a cadrului legislativ incident domeniului prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului, la nivelul următoarelor categorii de entități: (i) instituțiile de credit persoane juridice române, inclusiv sucursalele din străinătate ale acestora, și sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine

care își desfășoară activitatea pe teritoriul României; (ii) instituțiile de plată persoane juridice române, inclusiv activitatea prestată de acestea în mod direct pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene, și sucursalele instituțiilor de plată din alte state membre, precum și agenții și distribuitorii acestora; (iii) instituțiile emitente de monedă electronică persoane juridice române, inclusiv activitatea prestată de acestea în mod direct pe teritoriul unui alt stat membru, și sucursalele instituțiilor emitente de monedă electronică din alte state membre, precum și agenții și distribuitorii acestora; (iv) instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special și instituțiile financiare nebancare înscrise numai în Registrul general, care au și statut de instituție de plată sau instituție emitentă de monedă electronică.

În anul 2020, Banca Națională a României a continuat procesele de consolidare a capacitații sale operaționale pe linia supravegherii instituțiilor de credit și a instituțiilor financiare, care intră în aria sa de responsabilitate, din perspectiva riscurilor de eludare a sancțiunilor internaționale, de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, la care sunt expuse acestea. În acest sens, s-a acordat o atenție deosebită atât îmbunătățirii metodologiilor și instrumentelor utilizate de către banca centrală, cât și asigurării condițiilor adecvate pentru desfășurarea activității în contextul epidemiologic specific perioadei de referință.

Astfel, procesul de supraveghere și de evaluare pe bază de risc, din punct de vedere al procedurilor și metodologiilor utilizate, a fost ajustat în funcție de expunerea instituțiilor la riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, ceea ce a condus la o îmbunătățire semnificativă a calității și eficienței acestuia. Totodată, s-a urmărit asigurarea unui cadru adecvat pentru desfășurarea activităților de supraveghere, în principal *off-site*, fundamentate în funcție de riscurile sistemicе specifice transferării semnificative a activităților în mediul *online*, de profilul de risc al instituțiilor și de importanța sistemică a acestora. Cantitatea de informații solicitate, frecvența și intensitatea verificărilor, analizelor și evaluărilor au fost stabilite în funcție de modelul de afaceri, guvernanța internă, de nivelul riscului de eludare a sancțiunilor internaționale, de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, dar și ținând cont de specificul acțiunilor de supraveghere *off-site*.

În vederea îmbunătățirii fluxului de informații dintre autoritatea de supraveghere și entitățile supravegheate, în scopul de a monitoriza cu operativitate evoluțiile înregistrate la nivelul profilului de risc, din perspectiva operațiunilor de transferuri externe cu risc ridicat, autoritatea de supraveghere a solicitat, cu frecvență trimestrială sau lunară, pentru analiză, informații care vizează, în principal, clienții nerezidenți, clienții persoane juridice care au asociați, acționari sau beneficiari reali nerezidenți, respectiv informații cu privire la fluxuri financiare structurate pe valute și tipologii de clientelă. Suplimentar acestor raportări, au fost utilizate de către banca centrală și alte tipuri de instrumente, precum chestionarele transmise instituțiilor supravegheate, prin intermediul căror s-au colectat informații cantitative și calitative, de natură a evidenția eventualele vulnerabilități la nivelul unor procese sau linii de activitate.

Astfel, prin colectarea și analizarea informațiilor și a datelor solicitate prin intermediul chestionarelor, s-au avut în vedere și o evaluare preliminară a sistemului și disponerea măsurilor și recomandărilor adecvate, inclusiv din perspectiva derulării, în prima parte

a anului 2021, a evaluării comune a Consiliului Europei și a Autorității Bancare Europene, având ca obiective principale evaluarea concretă a implementării Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului finanțier în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului în legislația națională, respectiv evaluarea supravegherii AML/CFT, pe bază de risc, la nivelul instituțiilor de credit.

În cursul anului 2020, în conformitate cu programul și tematica de evaluare și verificare a entităților supravegheate de banca centrală, aprobate de Comitetul de supraveghere al Băncii Naționale a României, au fost desfășurate 56 de acțiuni de inspecție *off-site* și *on-site*, dintre care 43 au fost derulate la instituții de credit și sucursale din România ale instituțiilor de credit străine, respectiv 13 acțiuni la instituții financiare nebancare, instituții de plată, instituții emițătoare de monedă electronică și sucursale din România ale instituțiilor de plată străine.

În contextul epidemiologic generat de pandemia COVID-19 și al restricțiilor specifice, majoritatea acțiunilor de inspecție s-au desfășurat fără prezență fizică la sediul entităților supravegheate. Astfel, au fost intensificate procesele de monitorizare *off-site*, aspect reflectat și de creșterea numărului de acțiuni tematice și de acțiuni de supraveghere *off-site*, care atestă o capacitate de reacție mai bună în raport cu evoluțiile înregistrate la nivelul instituțiilor supravegheate.

În cazul identificării unor situații de neconformitate cu prevederile legislației incidente în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și cu cele specifice implementării sancțiunilor internaționale, entitățile supravegheate au dispus, prin propriile planuri, măsuri de remediere a deficiențelor. Astfel, ca urmare a analizelor efectuate, au fost dispuse 3 ordine de măsuri pentru remedierea deficiențelor și au fost emise 23 de scrisori de recomandare, dintre care 15 au vizat instituții de credit, iar 8 s-au referit la celelalte tipuri de entități supravegheate.

De asemenea, pentru nerespectarea prevederilor art. 27 alin. (7) lit. a) și b) din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare, prin ordin al prim-viceguvernatorului Băncii Naționale a României a fost aplicată unei instituții de credit o sancțiune constând în amendă în sumă de 10 000 lei, iar în aplicarea dispozițiilor art. 26 alin. (2) din Legea nr. 129/2019 au fost transmise 40 de informări către Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (ONPCSB).

Totodată, au fost constatare și aplicate entităților supravegheate sancțiuni contravenționale, 4 avertismente și 2 amenzi contravenționale, în valoare totală de 90 000 lei, în aplicarea dispozițiilor legale privind modul de implementare a sancțiunilor internaționale în România.

Este important de subliniat faptul că, în paralel cu acțiunile de supraveghere, au fost intensificate activitățile de informare a entităților supravegheate, care au vizat, în principal, diseminarea de informări privind anumite tipologii de operațiuni, care pot fi circumscrise operațiunilor suspecte de spălarea banilor/finanțarea terorismului (SB/FT), identificate în activitatea derulată de unele entități supravegheate.

Totodată, în vederea administrării adecvate a riscurilor relate la spălarea banilor/finanțarea terorismului, au fost transmise în sistem recomandări de adoptare a unor măsuri concrete. Analiza modului de implementare a recomandărilor la nivelul fiecărei instituții a relevat faptul că măsurile dispuse de fiecare entitate au condus la o diminuare a riscurilor, dar a și determinat, după caz, solicitarea de măsuri suplimentare pentru atingerea scopului propus.

O altă componentă importantă a activității, având în vedere contextul epidemiologic generat de COVID-19, a fost aceea de informare cu celeritate a instituțiilor supravegheate cu privire la o serie de orientări cuprinzând aspecte de ordin practic de natură să faciliteze implementarea unor soluții specifice pentru gestionarea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului, operaționale și de securitate aferente serviciilor prestate de entitățile supravegheate, care au vizat, în principal: evaluarea relevanței diferenților factori de risc în contextul unei relații de afaceri, pentru gestionarea adecvată a acestora pe perioada stării de urgență; utilizarea de soluții responsabile de identificare digitală pentru efectuarea tranzacțiilor; necesitatea întreprinderii unor demersuri în vederea evitării fenomenului de *de-risking* în domeniile prevenirea și combaterea spălării banilor, finanțării terorismului și al aplicării sancțiunilor internaționale; riscul de spălare a banilor și/de finanțare a terorismului, în raport cu vulnerabilitățile identificate de EUROPOL, Grupul Egmont, DIICOT, ONPCSB și BNR, cu referire specială la: (a) contrafacerea documentelor de identitate, inclusiv în scopul inițierii de relații de afaceri sau al efectuării de tranzacții la distanță, (b) intenția de deschidere de cont pe numele unei persoane nerezidente, invocându-se restricții de călătorie, (c) operațiuni frauduloase în legătură cu vânzarea și achiziționarea de măști și echipamente de securitate și protecție medicală, (d) creșterea semnificativă a unor fapte frauduloase și de înșelătorie, prin utilizarea de informații obținute din actele unor societăți comerciale de către unele persoane fizice, fără drept, în propriul interes, (e) folosirea conturilor deschise la instituțiile bancare din România ca și conturi de tranzit pentru tranzacționarea unor fonduri semnificative provenite din activități de criminalitate informatică și fraudă bancară, majoritatea prin intermediul *internet banking* sau încasate din conturi externe etc.

Informarea instituțiilor supravegheate cu privire la modul de aplicare a legislației privind sancțiunile internaționale a avut caracter permanent și a vizat, în principal, următoarele: (i) adoptarea, modificarea sau completarea unor acte normative prin care sunt instituite sancțiuni internaționale; (ii) actualizarea ghidurilor, bunelor practici în domeniu; (iii) clarificări cu privire la unele regimuri de sancțiuni internaționale cu incidentă în domeniul finanțier-bancar.

Astfel, menționăm cu titlu de exemplu: (i) recomandările Comitetului de Sancțiuni al Consiliului de Securitate ONU (CSINU) 1267 (1999) privind ISIL/Daesh, Al-Qaida și persoanele, grupurile, companiile și entitățile asociate, prin care s-a solicitat statelor membre ale ONU consolidarea implementării măsurilor restrictive specifice, ale Comitetului CSINU privind Somalia și cele ale Comitetului constituit în baza Rezoluției 1718 (2006) a CSINU privind Republica Populară Democrată Coreeană, care au fost incluse în documentul intitulat „Linile directoare privind excepțiile de la furnizarea de ajutor umanitar către Republica Populară Democrată Coreeană”; (ii) Ghidul privind principiile pentru administrarea riscului determinat de trimiterea de fonduri umanitare în Siria; (iii) crearea, la nivelul Uniunii Europene, a două instrumente

online pentru a sprijini operatorii economici să desfășoare relații comerciale cu persoane/entități din Iran, cu respectarea regimurilor de sancțiuni internaționale, respectiv „Due Diligence Helpdesk on EU Sanctions for EU SMEs Dealing with Iran” și „EU Sanctions Tool”, cu scopul de a furniza elemente utile pentru evaluarea riscurilor asociate desfășurării activităților comerciale având legătură cu Iranul, care pot fi utilizate și în contextul îndeplinirii obligațiilor instituțiilor de credit, din perspectiva dispozițiilor art. 18 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale; (iv) Ghidul privind sancțiunile internaționale, care reprezintă un studiu emis recent de către *Global Investigation Review*, conținând aspecte conceptuale, analize ale provocărilor actuale în domeniu, precum și elementele relevante ale regimurilor de măsuri restrictive instituite de ONU, UE, OFAC și cele specifice post-Brexit ale Marii Britanii; (v) rezultatele sondajului realizat de Chatham House/The Royal United Services Institute (RUSI) în rândul mai multor instituții financiare din întreaga lume privind combaterea finanțării proliferării și implementarea sancțiunilor internaționale, intitulat *Proliferation Finance Survey*.

Din perspectiva supravegherii modului în care entitățile aplică sancțiunile internaționale, menționăm participarea activă a reprezentanților Băncii Naționale a României la reuniunile Consiliului interinstituțional, constituit în scopul asigurării cadrului general de cooperare în domeniul punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale. Astfel, s-au asigurat documentația și expertiza în domeniul finanțier-bancar, necesare pentru: (i) elaborarea mandatelor și documentelor de poziție ale României, prezentate în cadrul organismelor internaționale cu responsabilități în materia sancțiunilor internaționale, în special în cadrul reuniunilor grupului de lucru RELEX – formațiunea „Sancțiuni”, al Consiliului Uniunii Europene; (ii) informarea Ministerului Afacerilor Externe cu privire la măsurile adoptate de către entitățile supravegheate de Banca Națională a României pentru aplicarea sancțiunilor internaționale instituite prin Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU 2509/2020 privind Libia, în scopul elaborării *Raportului de țară*, ce s-a transmis Consiliului de Securitate ONU; (iii) elaborarea *Raportului anual* referitor la măsurile adoptate de România în vederea punerii în aplicare a regimurilor de sancțiuni instituite pe plan internațional în domeniul finanțier-bancar, în scopul prezentării acestuia, de către primul-ministru, Parlamentului și Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

În aria de expertiză a sancțiunilor internaționale, în baza mandatului acordat de conducerea Băncii Naționale a României, s-a asigurat cooperarea cu: (i) alte autorități de supraveghere, în special cu Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor; (ii) celealte autorități naționale și internaționale care au atribuții în ceea ce privește sancțiunile internaționale, în conformitate cu prevederile cadrului legal de cooperare.

Un alt aspect important, care contribuie semnificativ la diminuarea riscului de aplicare necorespunzătoare a sancțiunilor internaționale în România a fost reprezentat de preocuparea autorității de supraveghere pentru conștientizarea, la nivelul instituțiilor supravegheate, a necesității clarificării oricăror tendințe/manifestări de încercare a eludării sancțiunilor internaționale, asigurării unor programe performante de screening al persoanelor și entităților asociate sancțiunilor internaționale, fără de care activitatea finanțieră nici nu poate fi concepută, programe adaptate la particularitățile jurisdicției locului, precum și la cultura și istoria statelor sancționate, la particularitățile clientelei, la volumul tranzacțiilor și la canalele de distribuție, precum și la gradul de risc al produselor și serviciilor oferte de instituțiile finanțier-bancare.

Suplimentar aplicării legislației incidente în materie de sancțiuni internaționale, o preocupare constantă a fost reprezentată de conștientizarea de către entitățile supravegheate a importanței aplicării corespunzătoare a sancțiunilor internaționale, inclusiv din perspectiva impactului finanțier generat de riscurile de conformitate, reputațional și operațional. De menționat, în acest context, continuarea Programului național de informare „PROTECTOR – Afaceri în siguranță”, care a avut obiective raportate la situațiile concrete identificate în sistemul bancar. În principal, s-a urmărit avertizarea mediului de afaceri asupra riscurilor ce decurg din nerespectarea sancțiunilor internaționale care vizează punerea la dispoziție în mod indirect a unor fonduri și/sau resurse economice către persoane și/sau entități desemnate.

În concordanță cu evoluțiile legislative europene, care vizează un cadru consolidat de supraveghere a instituțiilor financiare europene, inclusiv prin sporirea competențelor Autorității Bancare Europene în ceea ce privește prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, s-a acordat o atenție deosebită participării Băncii Naționale a României, în calitate de membru cu drept de vot pentru jurisdicția noastră, la reuniunile Comitetului intern permanent pentru combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului (The Standing Committee on Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism – AMLSC), constituit la nivelul Autorității Bancare Europene începând cu data de 1 ianuarie 2020.

Comitetul AMLSC astfel constituie asigură coordonarea măsurilor de prevenire și combatere a utilizării sistemului finanțier în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului și pregătirea tuturor proiectelor de decizii în domeniul, care sunt adoptate de Autoritatea Bancară Europeană. Referitor la acestea, Banca Națională a României a contribuit, prin desemnarea de experți tehnici în cadrul grupurilor de lucru interne instituite la nivelul Comitetului, la redactarea proiectelor documentelor Opinion on Money Laundering and Terrorist Financing Risks Affecting the European Union's Financial Sector, Guidelines on Risk-Based Supervision, Guidelines on the Role of AML/CFT Compliance Officers, Regulatory Technical Standards on the Central AML/CFT Database.

Banca Națională a României, de asemenea, a participat în calitate de membru, la reuniunile Grupului de Experți în Prevenirea Spălării Banilor și Finanțării Terorismului (EGMLTF), care funcționează la nivelul Comisiei Europene. În cadrul acestuia au fost abordate diverse aspecte referitoare la modul de implementare de către statele membre a cerințelor instituite prin dispozițiile Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea utilizării sistemului finanțier în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului. Din perspectiva acestui statut de membru al grupului au fost formulate răspunsuri la chestionarele primite de la CE, precum și la opinii solicitate cu privire la diverse aspecte legate de modul de implementare a noului cadru legal și instituțional centralizat la nivelul statelor membre, ca parte a Planului de prevenire a spălării banilor inițiat de CE și aflat în derulare. Totodată, au fost formulate, la solicitarea CE, puncte de vedere cu privire la unele aspecte referitoare la politica față de statele terțe cu grad de risc ridicat și evaluarea oportunității listării/delistării unor astfel de state.

Capitolul 7

Consolidarea funcției de rezoluție
bancară a Băncii Naționale a României

1. Planificarea și pregătirea rezoluției

1.1. Activitatea curentă de planificare a rezoluției

Activitatea BNR, în calitate de autoritate de rezoluție (BNR/AR), a continuat să fie îndreptată pe parcursul anului 2020 către actualizarea sau, după caz, elaborarea planurilor de rezoluție ale instituțiilor de credit locale/la nivel de grup, parte a procesului iterativ, anual, de planificare a rezoluției. Pandemia de coronavirus și pregătirile trecerii la cadrul BRRD2²⁴⁵ au indus, totuși, unele reconfigurări față de activitatea de profil derulată în perioada precedentă.

Astfel, în contextul pandemic, în prima parte a anului 2020 au fost inițiate, din perspectiva rezoluției, o serie de măsuri care au vizat asigurarea bunei funcționări a sistemului bancar, coroborat cu intensificarea comunicării permanente cu instituțiile de credit. Una dintre măsurile incipiente a vizat amânarea, în linie cu abordarea ABE, a termenului de raportare a unor informații aferente planificării rezoluției, pe bază de formulare și machete standard, în conformitate cu prevederile Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2018/1624²⁴⁶.

De asemenea, a fost amânat cu trei luni, cu posibilitatea de prelungire până la sase luni, termenul stabilit pentru colectarea contribuțiilor anuale la Fondul de rezoluție bancară pentru anul 2020. În ceea ce privește cerința de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL) comunicată instituțiilor de credit în ciclul de planificare anterior, având în vedere că aceasta îngloba și cerința de amortizor combinat, măsura luată de BNR/AR a vizat ca utilizarea temporară a amortizoarelor de capital să nu fie considerată o neîndeplinire a cerinței, și, totodată, corelarea termenelor și condițiilor privind cerințele MREL cu deciziile Comitetului de supraveghere al BNR.

Au fost avute în vedere în activitatea curentă și comunicările emise de către ABE, care a subliniat importanța planificării rezoluției în situații caracterizate de incertitudine²⁴⁷, pentru a asigura că rezoluția reprezintă o opțiune credibilă în orice moment,

²⁴⁵ Directiva (UE) 2019/879 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește capacitatea de absorție a pierderilor și de recapitalizare a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și a Directivei 98/26/CE.

²⁴⁶ Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2018/1624 al Comisiei din 23 octombrie 2018 de stabilire a unor standarde tehnice de punere în aplicare cu privire la procedurile și formulele și machetele standard care trebuie utilizate pentru furnizarea informațiilor necesare în scopul planurilor de rezoluție pentru instituțiile de credit și firmele de investiții în temeiul Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2016/1066 al Comisiei (Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2018/1624).

²⁴⁷ EBA statement on resolution planning in light of the COVID-19 pandemic, 9 iulie 2020, <https://eba.europa.eu/eba-calls-resolution-authorities-consider-impact-covid-19-resolution-strategies-and-resolvability>.

încurajând autoritățile de rezoluție să țină seama de impactul COVID-19 asupra instituțiilor de credit și a modelelor lor de afaceri atunci când iau decizii cu privire la planurile de rezoluție și la cerința MREL²⁴⁸.

În acest context, BNR a decis ca, temporar, să nu mai aplice obligații simplificate pentru instituțiile de credit care ar fi fost eligibile pentru acestea, ci să aplice întregul set de cerințe pentru elaborarea planurilor de rezoluție, având în vedere o abordare prudentă în acest demers. Aplicarea de cerințe simplificate în ceea ce privește planificarea rezoluției constă în actualizarea planurilor de rezoluție cu o frecvență mai redusă comparativ cu abordarea standard și elaborarea planului de rezoluție pe o structură simplificată a conținutului.

În ceea ce privește activitatea curentă de planificare a rezoluției, noul ciclu a fost lansat în luna aprilie 2020, odată cu raportarea periodică a datelor statistice/financiare de către instituțiile de credit pentru perioada analizată.

Activitatea de planificare urmărește înțelegerea în detaliu a modelului de afaceri și de finanțare, a structurii, interconexiunilor, operațiunilor derulate de instituțiile de credit, astfel încât să fie identificate și, ulterior, înălțurate eventualele obstacole sau impiedimente din calea posibilității de soluționare a acestora. Pentru a asigura un grad de actualizare corespunzător a datelor și informațiilor, cadrul legal în vigoare prevede actualizarea planurilor de rezoluție de către autoritatea de rezoluție, cel puțin o dată pe an și după fiecare modificare semnificativă care ar putea avea, în opinia BNR/AR, un impact semnificativ asupra eficacității planurilor de rezoluție sau care ar impune o modificare a acestora.

Astfel, în cadrul ciclului de planificare 2020-2021, BNR a actualizat sau, după caz, a elaborat planurile de rezoluție pentru 11 instituții de credit aflate în aria de responsabilitate directă a BNR/AR, care nu fac parte din grupuri transfrontaliere. Totodată, BNR – DRB a participat la 15 colegii de rezoluție pentru filialele și sucursalele semnificative ale grupurilor bancare transfrontaliere care își desfășoară activitatea în România, dintre care 10 organizate de Comitetul Unic Rezoluție (Single Resolution Board – SRB) și 5 organizate de alte autorități de rezoluție la nivel de grup. Cele 10 colegii de rezoluție organizate de SRB au inclus în sfera de analiză 12 instituții de credit care funcționează în România, reprezentând 6 filiale, 2 subgrupuri locale ale unor grupuri transfrontaliere (fiecare subgrup include două instituții de credit) și 2 sucursale semnificative.

De asemenea, a fost inițiat și demersul de solicitare de la instituțiile de credit de analize specifice necesare în vederea îmbunătățirii posibilității de soluționare prin creșterea capacitații operaționale a acestora de a implementa activitățile aferente unei eventuale acțiuni de rezoluție, prin elaborarea de manuale de implementare (*playbooks*). În cadrul acestora sunt descrise toate măsurile identificate ca relevante pentru operaționalizarea strategiei de rezoluție preferate/alternative prevăzute

²⁴⁸ EBA updates its work programme for 2020 in light of the COVID-19 pandemic, 14 august 2020, https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/923593/EBA%202020%20Work%20Programme%20-%20Revised%20%281%29.pdf.

în planul de rezoluție. În acest sens, instituțiile de credit trebuie să fie pregătite să furnizeze informații/date complete și corecte într-un termen scurt de timp și să asigure derularea operațiunilor necesare implementării deciziei de rezoluție.

1.2. Adoptarea deciziilor comune referitoare la planul de rezoluție și cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL)

O componentă principală a procesului de elaborare și revizuire periodică a planurilor de rezoluție o reprezintă stabilirea cerinței MREL, pentru fiecare instituție de credit, în funcție de strategia de soluționare, precum și de particularitățile instituțiilor de credit, dimensiunea, modelul de afaceri, profilul de risc etc.

Pe parcursul ciclului de planificare 2019-2020, BNR/AR a emis decizii privind MREL pentru 20 de instituții de credit, atât locale, cât și parte din grupuri transfrontaliere.

Pentru noul ciclu de planificare, 2020-2021, având în vedere suprapunerea parțială a acestuia cu termenul prevăzut pentru transpunerea în legislațiile naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene a prevederilor BRRD2, respectiv 28 decembrie 2020, la nivelul BNR/AR au fost realizate calculele cerinței MREL aferente instituțiilor de credit care fac parte din grupuri transfrontaliere, în conformitate cu prevederile BRRD2, pentru a fi incluse în contribuțiile BNR/AR la deciziile comune.

Din perspectiva îndeplinirii de către instituțiile de credit a cerinței MREL, rămân, în continuare, câteva provocări, precum: (1) capacitatea instituțiilor de credit de a emite instrumente eligibile MREL pe piața românească, având în vedere dimensiunea relativ redusă a acesteia, (2) abordarea în ceea ce privește instituțiile de credit mici, care se confruntă cu un acces limitat la piața financiară și au o finanțare a bilanțului bazată preponderent pe depozitele atrase, (3) protejarea corespunzătoare a investitorilor *retail* și (4) determinarea sferei de aplicare a excluderilor de la *bail-in*.

1.3. Metodologia de identificare a funcțiilor critice furnizate de instituțiile de credit

Determinarea funcțiilor critice furnizate de către instituțiile de credit reprezintă un pas esențial în activitatea de elaborare/actualizare a planurilor de rezoluție. Această determinare contribuie la alegerea strategiei preferate de rezoluție, calibrarea necesarului de absorbtie a pierderilor și de recapitalizare, evaluarea posibilității de soluționare și identificarea obstacolelor în calea posibilității de soluționare.

Unul dintre obiectivele rezoluției constă în asigurarea continuității funcțiilor critice, iar în acest sens autoritățile de rezoluție trebuie să identifice funcțiile critice ale instituțiilor de credit sau ale grupurilor și să asigure, prin intermediul planurilor de rezoluție, continuitatea acestora în situația implementării unei acțiuni de rezoluție.

Asigurarea continuității funcțiilor identificate ca fiind critice are în vedere protejarea stabilității financiare și a economiei reale și, prin urmare, joacă un rol esențial în procesul de elaborare a planurilor de rezoluție pentru instituțiile de credit. În cazul în care o instituție de credit este identificată ca fiind relevantă în furnizarea de funcții

critice, aceasta va fi soluționată printr-o acțiune de rezoluție într-o situație de criză, în vederea evitării potențialelor efecte negative ale intreruperii furnizării funcției/funcțiilor critice asupra stabilității financiare.

Cadrul procedural și metodologic aferent determinării funcțiilor critice a fost actualizat în anul 2020, pentru a asigura convergența cu noul cadru european, instituit ca urmare a intrării în vigoare a Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2018/1624 și pentru a formaliza alinierea cu metodologia Comitetului Unic de Rezoluție cu privire la identificarea funcțiilor critice²⁴⁹. Astfel, se facilitează convergența rezultatelor analizelor desfășurate în ceea ce privește funcțiile critice cu relevanță asupra instituțiilor de credit din cadrul grupurilor transfrontaliere.

1.4. Sistemul de raportare a informațiilor pentru planificarea rezoluției

Raportarea RES de rezoluție a fost inclusă în setul de raportări încărcate în ABACUS/Regulator²⁵⁰ începând cu data de referință 31 decembrie 2019. Pentru o bună desfășurare a acestui demers, în primul trimestru al anului 2020, a fost organizată o sesiune de testare cu entitățile raportoare pentru verificarea fluxului de raportare necesar din perspectiva rezoluției, pentru data de referință 31 decembrie 2019, iar proiectul a fost finalizat și implementat cu succes la finalul primului semestru al anului 2020.

În ceea ce privește gestionarea componentelor aferente Proiectului EUCLID (Infrastructura Centralizată Europeană pentru Datele de Supraveghere) care vizează transformarea ABE într-un *hub* de date la nivelul UE, disponibil autorităților și publicului, au fost efectuate reconciliieri, teste și verificări de ordin cantitativ și calitativ asupra datelor transmise de entitățile raportoare, în vederea finalizării procesului de raportare. Eforturile depuse în acest proiect au contribuit la finalizarea cu succes a primelor raportări către Autoritatea Bancară Europeană în noul format de raportare, de tip XBRL.

De asemenea, au fost incluse în cadrul de raportare formulare FINREP suplimentare, la nivel individual, aferente sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre necesare pentru identificarea funcțiilor critice la nivel de economie și a instituțiilor de credit relevante în furnizarea acestora, fiind actualizat în acest sens cadrul de raportare a informațiilor statistice de natură finanțier-contabilă, aplicabil sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre (Ordinul BNR nr. 8/2020²⁵¹).

²⁴⁹ Documentul generic numit „Abordarea SRB cu privire la funcțiile critice” a fost publicat în 2017 și a fost completat cu documente detaliate cu privire la identificarea funcțiilor critice în anii următori.

²⁵⁰ Sistemul informatic al băncii centrale pentru raportări ITS de supraveghere și rezoluție are în centrul său aplicația ABACUS/Regulator, care a fost implementată anterior pentru raportările instituțiilor de credit din eșantionul Autorității Bancare Europene, utilizarea aplicației fiind extinsă gradual pentru a acoperi în anul 2019 raportările ITS de supraveghere de la întreaga populație bancară. Începând cu data de referință 31 decembrie 2019, a fost inclusă în setul de raportări încărcate în aplicație și raportarea RES de rezoluție.

²⁵¹ Ordinul BNR nr. 8/2020 privind modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 9/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare finanțieră, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială, și Ordinul Băncii Naționale a României nr. 10/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice cuprinzând informații statistice de natură finanțier-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre, cu modificările și completările ulterioare.

2. Comunicare și cooperare națională și internațională

În această perioadă, au continuat participările la reuniunile organizate, în regim de teleconferință, ale Comitetului de rezoluție al ABE (ResCo), inclusiv ale subgrupurilor de lucru ResCo și ale altor grupuri de lucru constituite la nivelul Uniunii Europene și au fost efectuate demersurile necesare în vederea desemnării de reprezentanți și formalizării participării acestora la grupurile de lucru existente/nou-constituite la nivel european, care abordează subiecte ce vizează domeniul rezoluției bancare. Prin asigurarea participării la aceste reuniuni, BNR/AR a contribuit la formularea elementelor de poziție la nivel tehnic în ceea ce privește diverse subiecte abordate, care se regăsesc în aria de activități specifice rezoluției bancare.

3. Fondul de rezoluție bancară

3.1. Stabilirea nivelului contribuțiilor anuale ale instituțiilor de credit la Fondul de rezoluție bancară

Nivelul contribuțiilor instituțiilor de credit la Fondul de rezoluție bancară este stabilit anual, de către BNR/AR, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2015 și ale actelor delegate adoptate de Comisia Europeană referitoare la Fondul de rezoluție, respectiv Regulamentul delegat (UE) 2015/63²⁵², astfel cum a fost acesta corectat prin Regulamentul delegat (UE) 2016/1434²⁵³. Toate instituțiile de credit au efectuat plata în termenul comunicat de BNR/AR, ținând cont de măsura de amânare cu trei luni a datei-limită pentru colectarea contribuțiilor, până la 31 iulie 2020, nefiind înregistrate situații de încălcare a dispozițiilor art. 533 alin. (3) din Legea nr. 312/2015.

3.2. Resursele Fondului de rezoluție bancară

În conformitate cu prevederile legale, nivelul-țintă pentru resursele financiare disponibile ale Fondului de rezoluție bancară (FRB) este de 1 la sută din suma depozitelor acoperite ale tuturor instituțiilor de credit autorizate pe teritoriul României, nivel care trebuie atins pentru prima dată cel târziu la 31 decembrie 2024.

La 31 decembrie 2020, nivelul resurselor Fondului de rezoluție bancară comunicat de Fondul de garantare a depozitelor bancare era în sumă de 1 696 538 880 lei (inclusiv și profitul pe anul 2020 atribuibil FRB), ajungând la o pondere de 0,7 la sută din soldul depozitelor acoperite la data de 31 decembrie 2020, situându-se la un nivel procentual similar celui atins de Fondul Unic de Rezoluție (SRF – Single Resolution Fund)²⁵⁴.

²⁵² Regulamentul delegat (UE) 2015/63 de completare a Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește contribuțiile *ex ante* la mecanismele de finanțare a rezoluției.

²⁵³ Regulamentul delegat (UE) 2016/1434 al Comisiei din 14 decembrie 2015 de corectare a Regulamentului delegat (UE) 2015/63 al Comisiei de completare a Directivei 2014/59/UE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește contribuțiile *ex ante* la mecanismele de finanțare a rezoluției.

²⁵⁴ Single Resolution Fund: Construction over 8 years, <https://srfs.europa.eu/en/content/single-resolution-fund>.

Depozitele acoperite au înregistrat o creștere substanțială pe parcursul anului 2020, cu 14,7 la sută față de anul anterior. În cazul în care ritmul ridicat de creștere a depozitelor acoperite se va menține și în anii următori, nivelul anual al contribuțiilor la Fondul de rezoluție va trebui ajustat corespunzător, pentru a permite îndeplinirea cerințelor legale privind nivelul-țintă al acestuia și data-limită de atingere a acestuia.

4. Cadrul de reglementare în domeniul rezoluției, alte proiecte derulate sau aflate în derulare pe linia rezoluției bancare

Modificările care au fost aduse cadrului de rezoluție prin intrarea în vigoare a BRRD2 vizează: (1) implementarea standardului privind capacitatea totală de absorbție a pierderilor (standardul TLAC) și revizuirea cerinței MREL – derogări de la îndeplinirea cerinței MREL, implicarea autorităților de rezoluție în stabilirea cerinței MREL, măsurile adoptate la încălcarea cerinței MREL, cerințe de raportare și publicare; (2) emiterea de instrumente de datorie eligibile către clienți *retail*; (3) recunoașterea contractuală a recapitalizării interne; (4) ordinea reducerii valorii și conversiei; (5) competențele de suspendare a anumitor obligații – instrumente de moratoriu; (6) recunoașterea contractuală a competențelor de suspendare a obligațiilor în caz de rezoluție.

Proiectul de act normativ elaborat în vederea transpunerii BRRD2 în legislația din România²⁵⁵ are în vedere asigurarea implementării la nivel de legislație primară a prevederilor BRRD2, luând în considerare și clarificările furnizate de Comisia Europeană²⁵⁶ privind interpretarea anumitor dispoziții legislative din cadrul revizuit de rezoluție bancară, ca răspuns la întrebările adresate de autoritățile statelor membre, proiect la care BNR/AR a contribuit prin furnizarea de suport tehnic.

²⁵⁵ Proiect de act normativ aflat, la data redactării prezentei secțiuni, în proces de consultare publică <https://mfinante.gov.ro/ro/acasa/transparenta/proiecte-acte-normative>.

²⁵⁶ (1) Comunicarea comisiei privind interpretarea anumitor dispoziții legislative din cadrul revizuit de rezoluție bancară ca răspuns la întrebările adresate de autoritățile statelor membre (29.09.2020) și (2) Comunicarea comisiei privind interpretarea anumitor dispoziții legislative din cadrul revizuit de rezoluție bancară, ca răspuns la întrebările adresate de autoritățile statelor membre (a doua comunicare a comisiei) (2.12.2020).

Capitolul 8

Emisiunea de numerar

În anul 2020, BNR a asigurat din punct de vedere cantitativ, valoric și în structura pe cupiuri numerarul necesar bunei desfășurări a circulației monetare și a întreprins măsurile corespunzătoare pentru creșterea nivelului de calitate a însemnelor monetare aflate în circulație.

1. Evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar

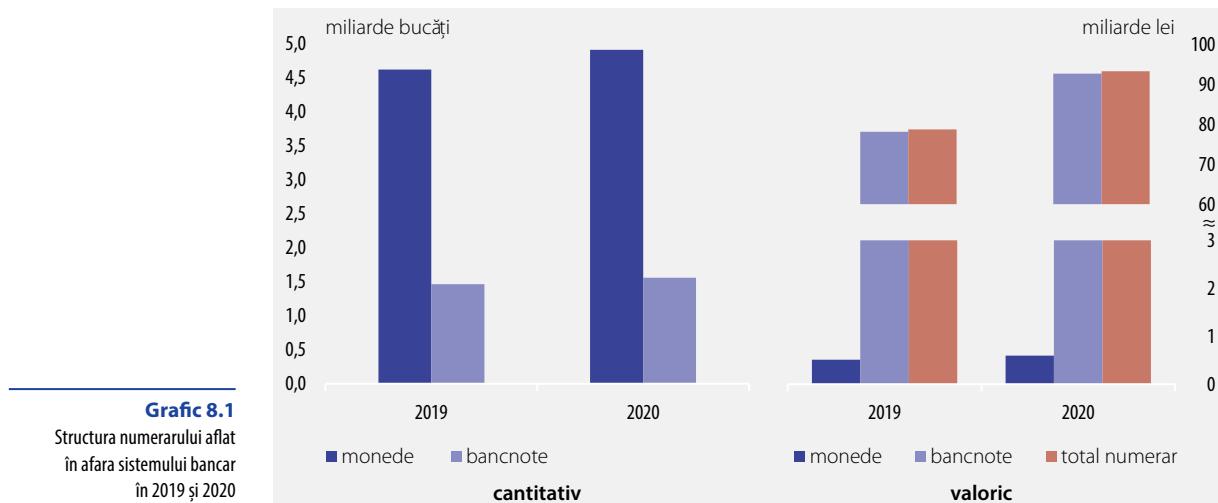
În anul 2020, valoarea numerarului aflat în afara sistemului bancar s-a majorat cu 18,6 la sută (până la 93 311,1²⁵⁷ milioane lei), ritmul de creștere fiind superior cu 9,7 puncte procentuale celui înregistrat în 2019.

În anul 2020, evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar și-a păstrat într-o măsură mai mică tiparele sezoniere, comparativ cu anii anteriori. Astfel, deși factorii sezonieri cu frecvență anuală și-au menținut un anumit rol în evoluția numerarului aflat în afara sistemului bancar, impactul pandemiei COVID-19 a determinat variații lunare ample ale acestui indicator. Intensificarea răspândirii pandemiei în a doua jumătate a lunii martie, care a condus la răspunsul autorităților prin instaurarea stării de urgență și adoptarea unui set de măsuri, a determinat un amplu efect de creștere a numerarului aflat în afara sistemului bancar (+3,1 la sută în luna martie). Acest lucru s-a datorat retragerii unor volume suplimentare de numerar ca răspuns preventiv la gradul sporit de nesiguranță. Ulterior, în luna aprilie, numerarul în circulație a înregistrat o creștere record (+4,2 la sută), la impactul pandemiei adăugându-se influența sărbătorilor pascale. Creșteri semnificative ale numerarului în circulație au avut loc și în luna mai (+1,8 la sută), ca urmare a redeschiderii treptate a economiei începând cu cea de a doua parte a acestei luni, în iulie (+1,5 la sută), sub influența efectuării unor concedii, în octombrie (+1,6 la sută), ca urmare a nesiguranței generate de reintensificarea crizei pandemice, precum și în lunile noiembrie-decembrie (cu 2,4 la sută și, respectiv, 1,1 la sută) pe fondul solicitărilor ridicate de numerar specifice perioadei sărbătorilor de iarnă. În restul lunilor, valoarea numerarului aflat în afara sistemului bancar a consemnat creșteri de amplitudine mai mică (cu 0,9 la sută în septembrie, 0,8 la sută în august și cu 0,3 la sută în februarie), s-a menținut relativ constantă (ianuarie) sau a înregistrat o scădere (cu 0,4 la sută în iunie).

Valoarea maximă a numerarului aflat în afara sistemului bancar în cursul anului 2020, respectiv 95 356,2 milioane lei (+17,9 la sută față de vârful anului 2019), a fost atinsă în data de 18 decembrie 2020, pe fondul solicitărilor ridicate de numerar specifice perioadei sărbătorilor de iarnă.

²⁵⁷ 90 190,3 milioane lei, exclusiv numerarul aflat în ATM și ASV.

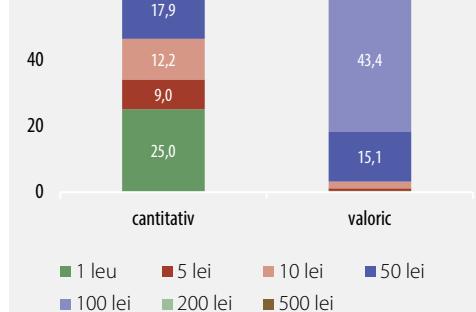
La finele anului 2020, în afara sistemului bancar se aflau 1 560,3 milioane bancnote, în creștere cu 6,4 la sută față de sfârșitul anului 2019, și 4 907,3 milioane monede, în creștere cu 6,2 la sută față de finele anului precedent (Grafic 8.1).

Grafic 8.1
Structura numerarului aflat
în afara sistemului bancar
în 2019 și 2020

Creșteri ale numărului de bancnote aflate în afara sistemului bancar s-au înregistrat la cupiurile de 1 leu (+0,9 la sută), 50 lei (+4,0 la sută), 100 lei (+20,9 la sută), 200 lei (+30,1 la sută) și 500 lei (+9,1 la sută). De altfel, creșterea numerarului în afara sistemului bancar determinată de criza pandemică a fost înregistrată pe seama cupiurilor de 100 lei și 200 lei. Numărul de bancnote aflate în afara sistemului bancar a consemnat o scădere la cupiurile de 5 lei (-6,7 la sută) și 10 lei (-7,0 la sută).

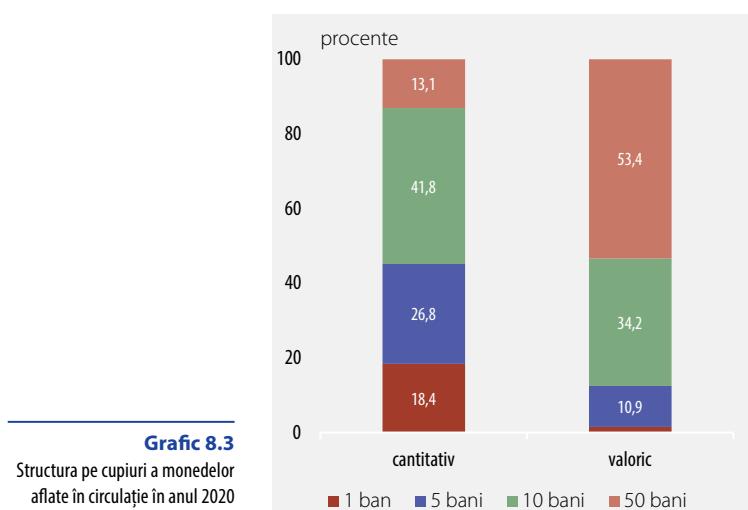
Cupiura de 100 lei a fost cel mai intens folosită, ponderea acesteia în numărul total de bancnote aflate în afara sistemului bancar fiind de 25,8 la sută, urmată de cupiurile de 1 leu (25,0 la sută) și de 50 lei (17,9 la sută). Cea mai mică pondere în numărul total de bancnote aflate în afara sistemului bancar a revenit și în anul 2020 cupiurii de 500 lei (0,8 la sută).

Grafic 8.2
Structura pe cupiuri a banconotelor
aflate în circulație în anul 2020

Banconotele utilizate preponderent la alimentarea ATM care au continuat să fie dominante în valoarea totală a banconotelor aflate în afara sistemului bancar au fost: cupiura de 100 lei, cu o pondere de 43,4 la sută, urmată de cea de 200 lei (31,3 la sută) și de cea de 50 lei (15,1 la sută) (Grafic 8.2).

Din punct de vedere valoric, la finele anului 2020, monedele din afara sistemului bancar au crescut cu 8,0 la sută față de anul anterior.

Grafic 8.3
Structura pe cupiuri a monedelor
aflate în circulație în anul 2020

Ca urmare a solicitărilor mari, numărul de monede a crescut față de 2019 la toate cupiurile, procentele fiind cuprinse între 4,1 la sută în cazul monedei de 1 ban și 9,5 la sută în cel al monedei de 50 bani.

Cele mai mari ponderi în numărul total de monede aflate în afara sistemului bancar au revenit și în anul 2020 monedei de 10 bani (41,8 la sută) și celei de 5 bani (26,8 la sută).

Din punct de vedere valoric, cupiurile de 50 bani și 10 bani acopereau

87,6 la sută din valoarea monedelor aflate în afara sistemului bancar, ponderea dominantă revenind monedei de 50 bani (53,4 la sută; Grafic 8.3).

La finele anului 2020 fiecărui locuitor iți revineau 81 de bancnote și 254 de monede din cele aflate în afara sistemului bancar, cu 5 bancnote, respectiv cu 16 monede mai mult decât la sfârșitul anului 2019.

2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria statului

Plăți

Valoarea numerarului utilizat în plățile efectuate de banca centrală în cursul anului 2020 către instituțiile de credit/Trezoreria statului a fost de 22 965,02 milioane lei, cu 39,4 la sută mai mare față de cea aferentă anului 2019.

În contextul evoluțiilor internaționale și naționale legate de pandemia COVID-19, retragerea unor sume importante de numerar de către instituțiile de credit de la BNR a fost determinată de solicitările foarte ridicate primite de acestea de la clienții persoane fizice, care, pe de o parte, într-o primă fază, sub impactul incertitudinii, și-au amplificat consumul, implicând o creștere a cererii de numerar pentru tranzacții, iar, pe de altă parte, și-au sporit tezaurizarea, ceea ce a condus la o majorare a cererii de numerar din considerente de prudență/pentru nevoi neprevăzute.

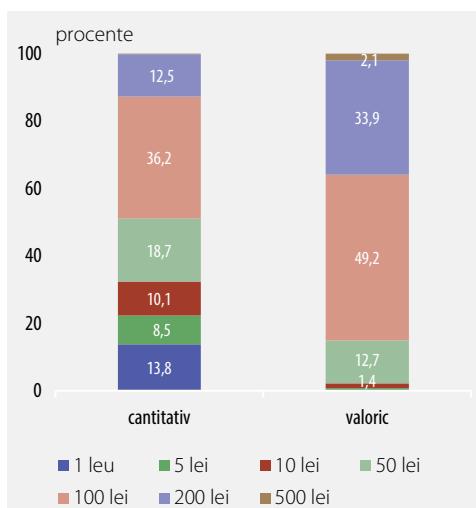
Numărul de bancnote puse în circulație prin intermediul plășilor a fost de 311,4 milioane bucăți, cu 7,0 la sută mai mic decât în 2019, iar valoarea acestora a fost de 22 920 milioane lei (+39,5 la sută).

Cantități în scădere au fost consemnate la bancnotele de 1 leu (-27,9 la sută), 5 lei (-42,9 la sută), 10 lei (-45,5 la sută) și 50 lei (-21,5 la sută). În schimb, numărul de

bancnote puse în circulație prin intermediul plășilor a crescut în cazul cupurilor de 100 lei (+43,1 la sută), 200 lei (+122,0 la sută) și 500 lei (+1,8 la sută). O asemenea evoluție a condus la diminuarea ponderilor bancnotelor de 1 leu, 5 leu, 10 leu și 50 leu (cu până la 7,1 puncte procentuale față de 2019) și la creșterea ponderii bancnotelor de 100 lei, 200 lei și 500 lei (cu până la 12,7 puncte procentuale comparativ cu 2019).

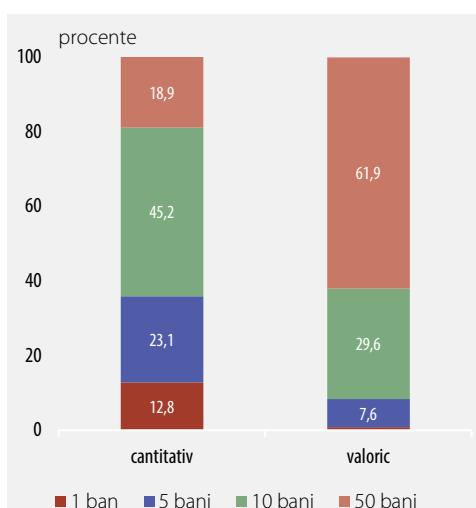
Și din punct de vedere valoric, în cazul bancnotelor de 1 leu, 5 leu, 10 leu, 50 leu, dar și în cel al bancnotei de 500 lei, s-au înregistrat diminuări ale ponderilor acestora

cu până la 9,9 puncte procentuale, în timp ce cupurile de 100 lei și 200 lei și-au consolidat ponderile în totalul valorii bancnotelor puse în circulație prin intermediul plășilor (cu 1,2 puncte procentuale în cazul bancnotei de 100 lei și cu 12,6 puncte procentuale în cazul celei de 200 lei) (Grafic 8.4).

Grafic 8.4

Structura pe cupuri a bancnotelor plătite în anul 2020

Cantitatea totală de monede retrase de către instituțiile de credit/Trezoreria statului de la banca centrală a fost în anul 2020 de 295,4 milioane bucăți, cu 8,1 la sută mai mică decât cea din 2019.

Grafic 8.5

Structura pe cupuri a monedelor plătite în anul 2020

Cantitățile de monede metalice retrase de la banca centrală au scăzut la cupurile de 5 bani (-10,9 la sută), 10 bani (-10,9 la sută) și 50 bani (-3,7 la sută), în timp ce numărul monedelor de 1 ban a crescut cu 1,8 la sută. Moneda de 10 bani și-a păstrat statutul de cea mai utilizată monedă în plășii (cu o pondere de 45,2 la sută), fiind urmată de moneda de 5 bani (cu o pondere de 23,1 la sută).

Din punct de vedere valoric, structura pe cupuri a monedelor utilizate în plășile către instituțiile de credit/

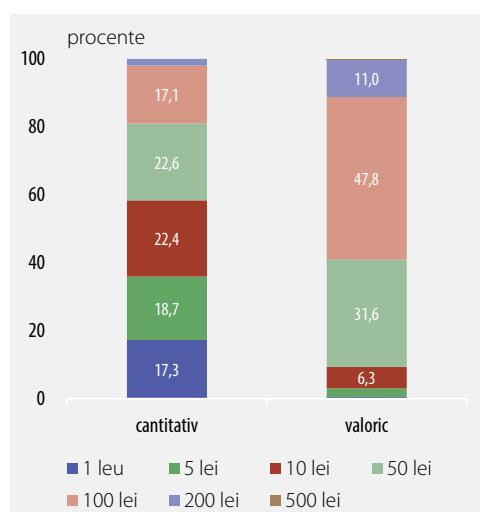
Trezoreria statului s-a modificat față de anul 2019, mai evident în cazul monedei de 50 bani, a cărei pondere s-a majorat cu 1,8 puncte procentuale (până la 61,9 la sută), precum și al monedei de 10 bani, a cărei pondere s-a diminuat cu 1,5 la sută (până la 29,6 la sută) (Grafic 8.5).

Încasări

Valoarea totală a încasărilor de numerar din anul 2020 a fost de 8 798,7 milioane lei, cu 11,8 la sută mai mică decât cea din 2019. Prin intermediul depunerilor efectuate

de către instituțiile de credit/Trezoreria statului s-au reîntors la banca centrală 246,2 milioane bancnote, cu 2,8 la sută mai multe decât în anul anterior. Numărul de bancnote încasate a crescut față de 2019 pentru cupiurile de 5 lei (+22,9 la sută), 10 lei (+17,8 la sută), 50 lei (+3,1 la sută) și 500 lei (+5,6 la sută). În schimb, scăderi ale numărului de bancnote încasate față de anul anterior au fost înregistrate la cupiurile de 1 leu (-0,2 la sută), 100 lei (-18,6 la sută) și 200 lei (-30,6 la sută).

Cea mai ridicată pondere în numărul total de bancnote încasate de la instituțiile de credit/Trezoreria statului a deținut-o bancnota cu valoarea nominală de 50 lei (22,6 la sută), urmată de cupiura de 10 lei, cu o pondere de 22,4 la sută.

Grafic 8.6

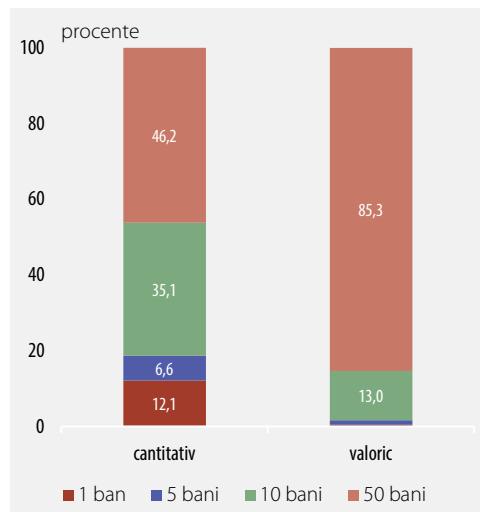
Structura pe cupiuri a bancnotelor încasate în anul 2020

Din punct de vedere valoric, cupiura de 100 lei a deținut 47,8 la sută din totalul bancnotelor încasate, urmată de cupiura de 50 lei, cu o pondere de 31,6 la sută (Grafic 8.6).

Diminuarea volumului de bancnote depuse la banca centrală a fost influențată, în mod evident, de:

- (i) înclinația populației de creștere a deținerilor de numerar din considerente de precauție în contextul pandemiei COVID-19, dar și tendința instituțiilor de credit, manifestată accentuat la debutul crizei sanitare, de a imobiliza numerar în cazele de circulație, constituindu-și astfel o serie de rezerve de numerar și
- (ii) menținerea la un nivel ridicat a operațiunilor de vânzare-cumpărare pe piața interbancară a numerarului excedentar.

Cantitatea de monedă metalică depusă la banca centrală în anul 2020 a fost de 2,1 milioane bucăți, cu 42,5 la sută mai mică decât în 2019, în condițiile în care la toate cupiurile s-au înregistrat scăderi semnificative, de până la 47,9 la sută în cazul monedei de 1 ban.

Grafic 8.7

Structura pe cupiuri a monedelor încasate în anul 2020

Ponderea cea mai importantă în numărul total de monede încasate s-a înregistrat la valoarea nominală de 50 bani (46,2 la sută), urmată de cea de 10 bani (35,1 la sută).

Valoarea monedelor depuse de către instituțiile de credit/Trezoreria statului la sucursalele regionale ale Băncii Naționale a României în anul 2020 a fost de 0,6 milioane lei, cu 45,2 la sută mai mică decât în 2019, monedele de 10 bani și 50 bani detinând împreună o pondere de 98,3 la sută (Grafic 8.7).

3. Activitatea de procesare a numerarului și de retragere din circulație a numerarului necorespunzător

Pe parcursul anului 2020, în cadrul centrelor de procesare ale Băncii Naționale a României s-a procesat o cantitate totală de 255,3 milioane bancnote (cu 69,0 milioane bancnote mai puțin decât în anul 2019), dintre care 64,7 milioane bancnote au fost sortate ca improprii circulației monetare, înregistrându-se astfel un grad mediu de uzură de circa 25 la sută, cu 14 puncte procentuale mai mare față de cel din anul precedent.

Toate cupiurile au consemnat modificări ale gradului de uzură comparativ cu anul anterior, dar de amploare diferită: majorare cu 31 puncte procentuale la bancnota de 1 leu, cu 29 puncte procentuale la bancnota de 5 lei, cu 12 puncte procentuale la cea de 10 lei, cu 6 puncte procentuale la bancnota de 50 lei, cu 3 puncte procentuale la cea de 100 lei și cu câte 5 puncte procentuale la bancnotele de 200 lei și 500 lei.

Totodată, în anul 2020 s-a procesat o cantitate de 4,7 milioane monede (cu 1,2 milioane monede mai puține decât în anul 2019), dintre care 223,3 mii monede au fost sortate ca improprii circulației monetare.

4. Emisiunile numismatice

În anul 2020, marcat de pandemia COVID-19, când pe teritoriul României a fost declarată starea de urgență, urmată de starea de alertă, prin care au fost impuse reguli stricte de distanțare socială, Banca Națională a României a lansat 6 emisiuni numismatice monetare, concretizate în 7 monede, dintre care 3 din aur și 4 din argint. Tirajele maximale au fost diferențiate în funcție de metalul din care au fost confecționate, respectiv 2 500 de piese din aur și 6 800 de piese din argint.

În Tabelul 8.1 sunt prezentate emisiunile numismatice realizate în anul 2020:

Denumirea emisiunii numismatice	Metalul și valoarea nominală a monedei
100 de ani de la înființarea Operei Române din Cluj	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Istoria aurului – Obiecte de orfevărie romană târzie descoperite la Carsium	monedă din aur cu valoare nominală de 10 lei
200 de ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei, monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
100 de ani de la înființarea Universității Politehnica Timișoara	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
140 de ani de la nașterea poetului Tudor Arghezi	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
160 de ani de la nașterea generalului Ioan Dragalina	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei

Tabel 8.1
Emisiunile numismatice
lansate în anul 2020

5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale

În anul 2020, falsurile de bancnote românești expertizate la BNR au totalizat 3 959 bucăți, în creștere cu 12,9 la sută față de anul anterior. Distribuția pe luni a acestora este prezentată în Tabelul 8.2.

2020												
	ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sep.	oct.	nov.	dec.
Distribuția lunară a falsurilor	762	230	361	76	346	476	667	434	243	178	126	60

Pe cupiuri, situația se prezintă astfel:

Cupiura	Numărul de bancnote falsificate
1 leu	0
5 lei	1
10 lei	247
50 lei	388
100 lei	3 154
200 lei	154
500 lei	15

Din numărul total de bancnote false, 661 au fost capturate de poliție în cursul unor acțiuni specifice, înainte de a fi puse în circulație, iar 3 298 falsuri au fost depistate în circulație (cu 3,4 la sută mai puține decât în anul 2019).

Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 100 lei, cu 3 154 bucăți (din care 334 bucați capturate de poliție), urmată de bancnota de 50 lei, cu un număr de 388 de falsuri și bancnota de 10 lei, cu un număr de 247 falsuri.

Numărul de falsuri la 1 milion de bancnote autentice în circulație a fost de 2,3 bucăți, față de 2,1 bucăți în anul 2019.

Tabel 8.3
Structura pe cupiuri a falsurilor

Capitolul 9

Infrastructurile pieței financiare

Banca Națională a României are atribuția statutară de a promova buna funcționare a sistemelor de plăți, în scopul asigurării stabilității financiare și menținerii încrederii publicului în moneda națională. Principalul instrument prin care se realizează acest obiectiv, pe lângă desfășurarea activităților de reglementare, autorizare și monitorizare a infrastructurilor pieței financiare, constă în furnizarea de facilități pentru asigurarea unor sisteme de plăți și de decontare eficiente.

În acest scop, Banca Națională a României deține și operează sistemul de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți în lei, denumit ReGIS, și sistemul de depozitare și decontare a instrumentelor financiare destinații titlurilor de stat și certificatelor de depozit ale Băncii Naționale a României, denumit SaFIR, și intermediază furnizarea la nivel național a serviciilor TARGET ale Eurosistemului.

Pandemia COVID-19 manifestată pe tot parcursul anului 2020 nu a impactat buna funcționare a sistemelor de plăți și de decontare deținute și operate de BNR, acestea neînregistrând îintreruperi în funcționare și procesând toate operațiunile din piață la nivel național. Pentru aceasta, însă, Banca Națională a României și-a reorganizat activitățile și a luat măsuri de creștere a nivelului de digitalizare a acestora, în scopul protejării corespunzătoare a personalului operativ și pentru asigurarea continuității activităților în scenariul concret de pandemie, cu menținerea unui nivel corespunzător de securitate a informației și reziliență cibernetică.

1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

Sistemul ReGIS este operat de Banca Națională a României în temeiul art. 23 alin. (1) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României și procesează plăți aferente operațiunilor de politică monetară ale băncii centrale, plăți interbancare (efectuate de participanți pe cont propriu, inclusiv în relație cu banca centrală, și plăți aferente participării la sisteme auxiliare sistemului ReGIS) și plăți de clienți (efectuate de participanți pe contul clientilor), care sunt decontate în „banii băncii centrale”, respectiv în conturi ale participantilor deschise la banca centrală.

Sistemul ReGIS este o infrastructură de piață financiară de importanță majoră la nivel național, datorită rolului esențial pe care acesta îl are în realizarea operațiunilor de politică monetară ale băncii centrale și a interacțiunilor cu toate celelalte sisteme de plăți și de decontare de la nivel național.

În anul 2020, ca și în anii precedenți, sistemul ReGIS a continuat să contribuie la buna funcționare a piețelor monetară și valutară, deținând un rol important în implementarea cu succes a politicii monetare a Băncii Naționale a României²⁵⁸.

Participarea la sistem

La sfârșitul anului 2020, în sistemul ReGIS erau înregistrați 40 de participanți, respectiv 33 de instituții de credit, Banca Națională a României, Trezoreria statului și 5 sisteme auxiliare (SENT, SaFIR, RoClear, VISA Europe și MasterCard International).

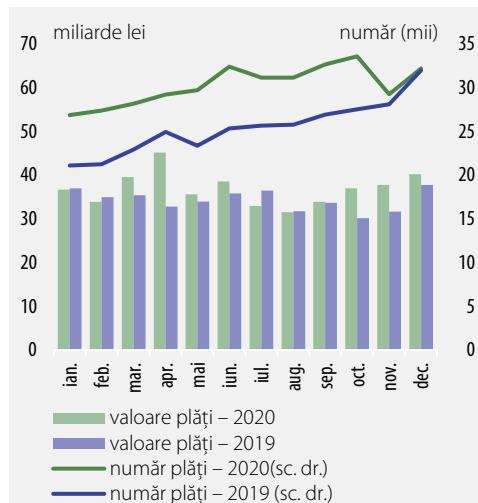
Operațiunile sistemului ReGIS

Volumul plășilor decontate în ReGIS în anul 2020 a sporit comparativ cu anul precedent cu 19,42 la sută, iar valoarea acestora a crescut cu 7,60 la sută (Tabel 9.1).

Tabel 9.1
Traficul de plăști
în sistemul ReGIS

	Volum (nr. tranzacții; mii)		Valoare (mld. lei)		Valoare medie pe tranzacție (mil. lei)
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
2019	6 383,52	25,43	8 595,04	34,24	1,35
2020	7 623,07	30,37	9 248,14	36,85	1,21
Variatie (%)	19,42	19,42	7,60	7,60	-9,90

Grafic 9.1
Plășile de mare valoare sau
urgente în anul 2020 comparativ
cu anul 2019 (medii zilnice)

Volumul maxim al plășilor decontate zilnic în sistemul ReGIS a fost atins în luna ianuarie 2020, respectiv 52 118 plăști/zi, iar valoarea maximă a plășilor decontate zilnic s-a înregistrat în luna aprilie 2020, respectiv 71,2 miliarde lei/zi (Grafic 9.1).

În ceea ce privește structura plășilor efectuate prin sistemul ReGIS în anul 2020 (Tabel 9.2), plășile efectuate de participanți pe contul clientilor (MT103) au fost preponderente (94,09 la sută din volumul plășilor decontate), însă valoarea totală a acestora a rămas

relativ scăzută (doar 22,64 la sută din valoarea plășilor decontate). În schimb, volumul plășilor efectuate de participanți pe cont propriu (MT202) a fost relativ scăzut (5,10 la sută din numărul plășilor decontate), dar aceste plăști au avut o valoare semnificativă (respectiv 56,28 la sută din valoarea plășilor decontate în sistem).

Tabel 9.2
Structura plășilor în sistemul
ReGIS în anul 2020

Plăști	MT103	MT202	Transfer direct	procente
Volum total	94,1	5,1	0,8	
Valoare totală	22,7	56,3	21,0	

²⁵⁸ Operațiunile de politică monetară ale băncii centrale sunt procesate exclusiv prin acest sistem.

De asemenea, un volum scăzut (respectiv 0,8 la sută din numărul plășilor decontate în sistem) și o valoare relativ ridicată (21,09 la sută din valoarea plășilor decontate în sistem) au înregistrat operațiunile care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanților la sistem (transfer direct).

Gradul de concentrare a pieței s-a menținut comparabil cu cel din anul precedent, atât din punct de vedere al volumului plășilor decontate în sistemul ReGIS (primele 5 instituții de credit deținând 70,78 la sută din piață), cât și din cel al valorii acestora (primele 5 instituții de credit deținând 70,15 la sută din piață).

În anul 2020, disponibilitatea medie a sistemului ReGIS, respectiv măsura în care participanții au putut utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcționare, a fost de 100 la sută.

În cursul anului 2020 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichiditășilor la nivelul participanților, valoarea lichiditășii furnizate de Banca Națională a României pe parcursul zilei (*repo intraday*) reprezentând 2,56 la sută din valoarea totală a plășilor decontate în sistem.

2. Sistemul SaFIR

Aspecte generale

Sistemul de depozitare și de decontare a instrumentelor financiare SaFIR este operat de Banca Națională a României în temeiul art. 23 alin. (1) și art. 29 alin. (2) lit. (b) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, precum și al convențiilor încheiate cu Ministerul Finanțelor, banca centrală acționând în calitate de depozitar central de instrumente financiare pentru titlurile de stat emise pe piață interbancară, certificatele de depozit emise de Banca Națională a României și alte instrumente financiare cu venit fix stabilite de conducerea băncii centrale.

Prin intermediul sistemului SaFIR, Banca Națională a României furnizează participanților servicii din următoarele categorii menționate în Secțiunea A din Anexa la Regulamentul (UE) nr. 909/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind îmbunătățirea decontării titlurilor de valoare în Uniunea Europeană și privind depozitarii centrali de titluri de valoare și de modificare a Directivelor 98/26/CE și 2014/65/UE și a Regulamentului (UE) nr. 236/2012:

a) servicii de bază:

- serviciul notarial (înregistrarea inițială a instrumentelor financiare într-un sistem de înscrisere în cont);
- serviciul de administrare centralizată (deschiderea și administrarea conturilor de evidență a instrumentelor financiare);
- serviciul de decontare a instrumentelor financiare;

b) servicii auxiliare:

- legate de serviciul de decontare:
 - serviciul de gestionare a contractelor de garanție;
 - serviciul de gestionare a operațiunilor reversibile;
- legate de serviciul notarial și de administrare centralizată:
 - servicii de informare;
 - procesarea evenimentelor de plată;
 - procesarea operațiunilor de executare silită prin poprire.

Sistemul SaFIR este o infrastructură de importanță majoră pentru piața financiară națională, datorită interacțiunilor pe care le are cu toate celelalte sisteme de plăti și de decontare, precum și a rolului pe care îl are sistemul în realizarea operațiunilor de politică monetară ale băncii centrale.

Participarea la sistem

La sfârșitul anului 2020, în sistemul SaFIR erau înregistrați 34 de participanți, respectiv 29 de instituții de credit, Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor și 3 sisteme de depozitare și decontare (Depozitarul Central S.A., Clearstream Banking S.A. și Euroclear Bank S.A./NV).

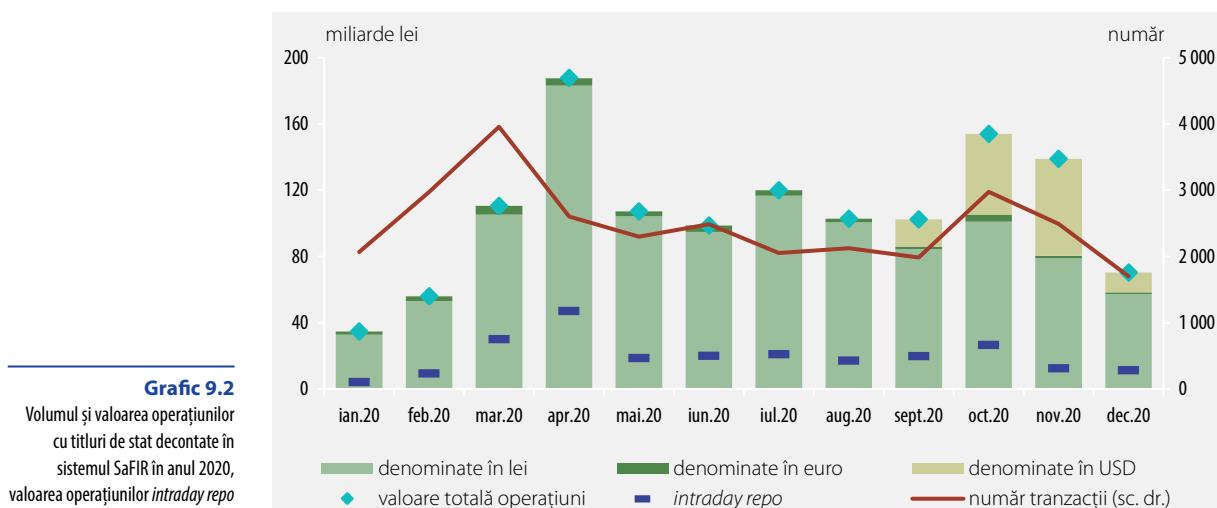
Valoarea nominală a emisiunilor de titluri de stat depozitate în sistemul SaFIR

La sfârșitul anului 2020, valoarea nominală totală în circulație a emisiunilor de titluri de stat denumite în lei a fost de 211,0 miliarde lei, în creștere cu 25,30 la sută față de finele anului 2019, în timp ce valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denumite în euro a fost de 5,5 miliarde euro, în creștere cu 64,52 la sută față de sfârșitul anului precedent.

Operațiuni decontate în SaFIR

Sistemul SaFIR procesează operațiuni derulate de participanți în relația cu emitentul (decontarea rezultatelor pieței primare, plăti de dobândă și/sau cupon, răscumpărări parțiale/opționale/totale) și operațiuni derulate de participanți pe piața secundară (tranzacții de vânzare/cumpărare, contracte de garanție financiară, operațiuni *repo*, transferuri de portofoliu).

În Graficul 9.2 sunt ilustrate volumul și valoarea tranzacțiilor de vânzare/cumpărare, în care sunt incluse și operațiunile reversibile, iar în Tabelul 9.3 situația comparativă a acestora în anul 2020 față de 2019.

Tabel 9.3

Operațiuni cu titluri de stat decontate în sistemul SaFIR

	Volum (nr. tranzacții)		Valoare tranzacții (mil. euro)	
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică
2019	27 070	108	110	0,4
2020	29 702	118	265	1,1

În cursul anului 2020, în contextul presiunilor create de pandemia COVID-19 au crescut frecvența utilizării operațiunilor reversibile de către participanți pentru accesarea zilnică a resurselor de lichiditate necesare, precum și valoarea acestor operațiuni. Banca Națională a României a menținut un management adecvat și eficient al lichidității la nivelul participanților, asigurând permanent lichiditatea necesară acestora pentru decontarea plășilor și operațiunilor cu instrumente financiare prin intermediul operațiunilor *repo intraday*. De-a lungul anului 2020, valoarea totală a lichidității furnizate de Banca Națională a României pe parcursul zilei (*repo intraday*) a reprezentat 18,4% din valoarea totală a tranzacțiilor decontate în sistem. În funcție de nevoile individuale zilnice ale participanților pentru asigurarea fluxurilor de lichiditate și de nivelul deficitului de lichiditate din sistemul bancar, valoarea și volumul operațiunilor *repo intraday* au fluctuat, un vârf al acestora înregistrându-se în perioada martie-aprilie 2020.

3. Sistemul TARGET2-România

Serviciile TARGET

Serviciile TARGET au fost dezvoltate și sunt furnizate de Eurosistem în scopul asigurării liberei circulații a banilor, instrumentelor financiare și a colateralului în cadrul Uniunii Europene și constau în următoarele:

- serviciul de decontare pe bază brută în timp real a plășilor în euro, oferit prin intermediul sistemului TARGET2 (T2);
- serviciul de decontare integrată a operațiunilor, naționale și transfrontaliere, cu instrumente financiare și a fondurilor aferente acestora, oferit prin intermediul platformei TARGET2-Securities (T2S);

- serviciul paneuropean de decontare a plășilor instant în euro prin intermediul sistemului TARGET2, denumit TARGET Instant Payment Settlement (TIPS)²⁵⁹.

În prezent, Banca Națională a României intermediază furnizarea la nivel național a tuturor serviciilor TARGET ale Eurosistemului.

Sistemul TARGET2 este sistemul de plăști pus la dispozișie de Eurosistem, prin care se furnizează servicii de decontare în timp real a plășilor aferente operațiunilor de politică monetară ale Eurosistemului, plășilor interbancare (inclusiv plăști aferente participării la sisteme auxiliare sistemului TARGET2) și plășilor pe contul clientilor, care sunt decontate în „banii băncii centrale”, respectiv în conturi ale participantilor deschise la băncile centrale naționale.

Participarea la sistem a băncilor centrale din afara zonei euro (bănci centrale conectate) se realizează pe bază voluntară, prin încheierea unor acorduri specifice cu băncile centrale din Eurosistem. Similar celoralte bănci centrale conectate (respectiv Banca Națională a Bulgariei, Banca Națională a Danemarcei, Banca Națională a Poloniei și Banca Națională a Croașiei), Banca Națională a României are statut de bancă centrală conectată la sistemul TARGET2, gestionând în acest sens componența națională a acestui sistem din România încă din anul 2011.

În acest context, în mod similar celoralte bănci centrale participante/conectate la sistemul TARGET2, Banca Națională a României deschide și gestionează conturi de decontare în euro pe platforma TARGET2, precum și conturi de fonduri dedicate (*Dedicated Cash Accounts – DCA*) în euro, respectiv:

- conturi de fonduri dedicate T2S (T2S DCA) pe platforma TARGET2-Securities²⁶⁰ pentru instituțiile de credit din România care doresc să fie bănci decontatoare pentru depozitarii centrali conectați la această platformă;
- conturi de fonduri dedicate TIPS (TIPS DCA) pentru instituțiile din România care doresc să fie participanti la acest serviciu²⁶¹.

Participarea la sistemul TARGET2-România

Participarea la sistemul TARGET2-România este guvernată de regulile de sistem stabilite prin Ordinul BNR nr. 4/2015 privind funcționarea sistemului TARGET2-România, cu modificările și completările ulterioare, care transpune la nivel național Orientarea BCE din 5 decembrie 2012 privind sistemul transeuropean automat de transfer rapid cu decontare pe bază brută în timp real (TARGET2), cu modificările și completările ulterioare.

La sfârșitul anului 2020, sistemul TARGET2-România avea înregistrați ca participanti 21 de titulari de conturi în modulul de plăști (20 de instituții de credit și Banca Națională

²⁵⁹ Acest serviciu permite prestatorilor de servicii de plată să ofere clientilor, persoane fizice și juridice, posibilitatea de a transfera fonduri în euro în timp real oricând, timp de 365 de zile pe an, 7 zile pe săptămână și 24 de ore pe zi.

²⁶⁰ Respectiv de la data de 22 iunie 2015, când a avut loc migrarea primului val de participanti, între care se regăsea Depozitarul Central S.A.

²⁶¹ Respectiv de la data de 30 noiembrie 2018, când Eurosistemul a lansat serviciul TARGET Instant Payment Settlement (TIPS).

a României), 8 titulari de conturi de fonduri dedicate T2S (T2S DCA) pentru TARGET2-Securities (respectiv 6 instituții de credit, Banca Națională a României și Depozitarul Central S.A.) și două sisteme auxiliare: sistemul SENT, administrat de TRANSFOND S.A., și sistemul SaFIR, administrat de BNR.

Operațiunile TARGET2-România

Volumul total și valoarea plășilor decontate în sistemul TARGET2-România au crescut în anul 2020 față de 2019 cu 2,24 la sută, respectiv cu 62,88 la sută (Tabel 9.4).

Tabel 9.4
Traficul de plăști în sistemul
TARGET2-România

	Volum (nr. tranzacții)		Valoare tranzacții (mil. euro)	
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică
2019	107 470	421	87 020	341
2020	109 878	428	141 740	552
Variatie (%)	2,2	1,4	62,9	61,6

În ceea ce privește evoluția lunară a volumului plășilor decontate în anul 2020, acesta a înregistrat atât perioade de creștere, cât și de scădere, media lunară fiind de 9 156 de plăști. Maximumul volumului plășilor din anul 2020 s-a înregistrat în luna decembrie, când au fost decontate 10 574 de plăști, iar minimumul în luna aprilie, respectiv 7 582 de plăști (Grafic 9.3).

Grafic 9.3
Plășile în sistemul
TARGET2-România în anul 2020

Totodată, valoarea lunară a oscilat pe parcursul anului 2020, înregistrând în luna februarie cea mai mică valoare a plășilor decontate din întregul interval (5 743,72 milioane euro), iar în luna mai cea mai mare valoare (18 445,55 milioane euro) (Grafic 9.3).

Analiza structurii pe categorii a plășilor decontate prin sistemul TARGET2-România în anul 2020 reflectă preponderența plășilor transfrontaliere față de cele naționale, respectiv 76,71 la sută din volumul total al plășilor procesate prin

componenta TARGET2-România și 80,39 la sută din valoare. Cele mai multe plăști prin sistemul TARGET2-România au fost efectuate în relație cu Germania, Țările de Jos, Franța, Austria și Italia (Tabel 9.5).

Tabel 9.5
Distribuția geografică a plășilor/
încasărilor aferente sistemului
TARGET2-România în anul 2020

Plăști	Încasări			
	Volum	Valoare	Volum	Valoare
Germania	Germania	Germania	Germania	Germania
Țările de Jos	Austria	Austria	Italia	Austria
Franța	Franța	Franța	Franța	Italia
Austria	Italia	Italia	Belgia	Țările de Jos
Italia	Țările de Jos	Spania	Franța	Franța

Pe parcursul anului 2020 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidității la nivelul participanților, neînregistrându-se blocaje în sistem din cauza lipsei de fonduri în conturile de decontare ale participanților.

Proiectul de consolidare TARGET2 – TARGET2-Securities (T2-T2S)

În anul 2017, Eurosistemul a lansat proiectul de consolidare TARGET2 – TARGET2-Securities (T2-T2S), cu scopul de a migra serviciile oferite în prezent pe platformele TARGET2, TARGET2-Securities și TIPS pe o platformă unică și îmbunătățită, care să răspundă tuturor cerințelor și recomandărilor recente aplicabile infrastructurilor pieței financiare, să ofere posibilitatea optimizării lichidității utilizate de serviciile TARGET și să asigure reziliență cibernetică pentru toate aceste servicii.

Proiectul impactează toți participanții sistemului TARGET2 și, implicit, participanții componentei naționale TARGET2-România. La nivel național proiectul Eurosistemului este gestionat de Banca Națională a României, care monitorizează și raportează periodic Băncii Centrale Europene stadiul de realizare a etapelor din proiect de către participanții din România.

În anul 2020, în contextul pandemiei COVID-19 și al deciziei SWIFT SC (Belgia) de amânare cu un an a migrării globale a plășilor transfrontaliere la standardul ISO 20022, Consiliul Guvernatorilor Băncii Centrale Europene a aprobat prelungirea cu un an a termenului de finalizare a Proiectului de consolidare T2-T2S, de la 22 noiembrie 2021 la 22 noiembrie 2022, context în care planul de proiect a fost revizuit și s-au stabilit noi termene pentru îndeplinirea de către participanți a etapelor din proiect.

4. Monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a plășilor

Autorizarea sistemelor de plăști și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

Banca Națională a României își exercită atribuțiile legale privind reglementarea, autorizarea, supravegherea și monitorizarea sistemelor de plăști și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare din România, precum și ale administratorilor acestora, în vederea promovării funcționării sigure și eficiente a sistemelor, precum și a evitării manifestării riscului sistemic.

În anul 2020, au fost aduse modificări și completări ale regulilor de funcționare a sistemului SaFIR, administrat și operat de BNR, care au vizat: (i) asigurarea bazei contractuale necesare operaționalizării opțiunii de segregare individuală a conturilor clienților participanților în sistemul SaFIR, (ii) introducerea unor prevederi pentru a asigura colectarea informațiilor relevante despre clienții participanților, precum și a unor cerințe privind evidența datelor, (iii) adăugarea unei secțiuni referitoare la categoriile de operațiuni critice din sistemul SaFIR pentru a asigura o mai mare transparentă în identificarea tipurilor de instrucțiuni critice, similar Regulilor de Sistem ale ReGIS, (iv) introducerea pandemiei printre cazurile de forță majoră și (v) adăugarea

unui nou tip de caz de suspendare a unui participant în sistemul SaFIR, similar sistemului ReGIS, pentru situațiile în care administratorul de sistem consideră că participantul, prin comportamentul său, induce riscuri majore în sistem care pot perturba buna funcționare a acestuia.

BNR, în calitate de autoritate de autorizare, a avizat versiunea 22 a Regulilor de Sistem ale SENT, care vizează implementarea aplicației auxiliare „AliasPay” ca facilitate la sistemul de plăți SENT instant. „AliasPay” este o aplicație care facilitează inițierea de către plătitor a unei operațiuni de plată în baza unui alias (numărul de telefon mobil), care are asociat un număr de cont IBAN al beneficiarului plătii. Acest alias trebuie înregistrat în prealabil în aplicație de către prestatorul de servicii de plată al beneficiarului plătii. Astfel, la momentul inițierii plătii nu este necesar ca plătitorul să cunoască și să furnizeze prestatorului său de servicii de plată numărul de cont IBAN și numele beneficiarului plătii, plata se va efectua utilizând doar numărul de telefon asociat cu contul IBAN al beneficiarului plătii.

BNR a avizat, în calitate de autoritate relevantă pentru autorizare și supraveghere, și o serie de modificări ale regulilor de sistem ale Depozitarului Central S.A., administratorul sistemului RoClear.

Aceste modificări au vizat: (i) exceptarea participanților care au încheiate cu clienții lor alte aranjamente pentru decontarea integrală a tranzacțiilor la data preconizată a decontării de la obligativitatea introducerii clauzei contractuale cu privire la acordul clienților pentru utilizarea instrumentelor financiare, în cazul în care devin incidente dispozițiile privind procedura de vânzare specială/impusă, (ii) alinierea la reglementările europene în ceea ce privește documentele și informațiile care trebuie furnizate Depozitarului Central S.A. pentru înregistrarea/evidențierea instrumentelor financiare în sistemul acestuia, (iii) alinierea la principiile de optimizare a resurselor disponibile, aplicabile pe platforma TARGET2 Securities, pentru a limita resursele necesare decontării fondurilor bănești în cazul tranzacțiilor încheiate în același cont global sau între două conturi ale aceluiași participant, fără alimentarea de către participant a contului de fonduri dedicat, acesta având obligația de a confirma participarea la decontare prin mecanismul „Hold/Release”, (iv) includerea posibilității de procesare a evenimentelor de plată în euro, (v) detalierea documentelor necesare pentru înregistrarea transferurilor instrumentelor financiare evidențiate în sistemul Depozitarului Central S.A., ca efect al lichidării, astfel încât acestea să fie adaptate tuturor modalităților de distribuire/lichidare a activelor unei persoane juridice potrivit legislației aplicabile în domeniu, (vi) completări care vizează activitatea de compensare și decontare a tranzacțiilor înregistrate în sistemul Depozitarului Central S.A., pentru a permite acestuia revocarea ordinelor de transfer, validate de participanți, dacă Depozitarul Central S.A. constată că aceste ordine vizează transferul dintr-un cont individual în același cont individual deoarece în acest caz, chiar dacă instrucțiunea este validă, nu presupune nicio acțiune de înscriere la nivelul Depozitarului Central S.A., precum și (vii) alte modificări ce vizează, în principal, implementarea la nivelul Depozitarului Central S.A. a unor acte normative europene incidente activității de registru a deținătorilor de instrumente financiare.

Toate aceste modificări, implementate de către Depozitarul Central S.A., aduc o mai bună certitudine juridică participanților la sistemul RoClear și au fost operate în vederea alinierii la reglementările incidente activității Depozitarului Central S.A., precum și în scopul adaptării regulilor de sistem la cerințele pieței, cu respectarea legislației aplicabile.

Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării risurilor asociate funcționării sistemelor de plată și sistemelor de decontare, precum și al creșterii eficienței acestora

Pe parcursul anului 2020, sistemele de plată și de decontare au continuat să funcționeze în condiții de normalitate și siguranță. Incidentele operaționale înregistrate au fost minore.

Conform atribuțiilor statutare, BNR a monitorizat continuu funcționarea sistemelor de plată și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare. Această activitate, specifică băncilor centrale, urmărește atingerea următoarelor obiective: menținerea stabilității financiare, asigurarea unui canal adecvat de transmisie a politiciei monetare, asigurarea eficienței și eficacității sistemelor, respectarea de către operatorii de sisteme a cadrului legal, precum și menținerea încrederii publicului în sistemele de plată, în instrumentele de plată și în moneda națională.

Odată cu izbucnirea crizei sanitare, BNR a depus toate eforturile astfel încât funcționarea infrastructurilor pieței financiare care operează pe teritoriul României să nu fie afectată de pandemie și nici de noile măsuri de protecție sanitară, referitoare la limitarea circulației persoanelor și la asigurarea condițiilor sigure de lucru, atât pentru personalul responsabil de operare, cât și pentru utilizatorii participanților. Astfel, au fost implementate noi modalități de acces la distanță pentru utilizatorii participanților, cu asigurarea măsurilor necesare pentru păstrarea siguranței cibernetice, iar în paralel personalul de operare al administratorilor a fost organizat pe ture săptămânale.

În anul 2020 a avut loc prima examinare și evaluare anuală a Depozitarului Central S.A., cu privire la conformitatea activității acestuia cu cerințele Regulamentului (UE) nr. 909/2014 privind îmbunătățirea decontării titlurilor de valoare în Uniunea Europeană și privind depozitarii centrali de titluri de valoare (CSDR). Evaluarea a fost realizată de către autoritățile implicate în autorizare, conform cerințelor CSDR, respectiv ASF, în calitate de autoritate competentă, și BNR și BCE, în calitate de autorități relevante. Concluziile rezultate în urma evaluării au indicat că nu există riscuri majore care să afecteze buna funcționare a sistemului de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare – RoClear și participanții la sistem.

În cadrul băncii centrale a fost înființat, în anul 2020, Comitetul pentru protecția infrastructurilor critice (CPIC), structură ce are scopul de a facilita exercitarea de către BNR a noilor atribuții de autoritate publică responsabilă pentru protecția infrastructurilor critice naționale din sectorul finanță-bancar, subsectorul „bănci” și „sisteme de plată”, atribuții stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 35/2019 pentru desemnarea autorităților publice responsabile în domeniul protecției infrastructurilor critice naționale și europene.

BNR, prin intermediul CPIC, a aplicat criteriile sectoriale stabilite prin Ordinul BNR nr. 11/2019 privind stabilirea criteriilor sectoriale și a pragurilor critice necesare selectării infrastructurilor critice naționale din sectorul „finanțier-bancar”, subsectorale „bănci” și „sisteme de plăți”, și a participat la identificarea infrastructurilor critice naționale din aria sa de responsabilitate. Acestea au fost desemnate drept infrastructuri critice naționale prin Hotărârea Guvernului nr. 1 017 din 27 noiembrie 2020 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1 198/2012 privind desemnarea infrastructurilor critice naționale. În continuare, proprietarii, operatorii sau administratorii acestor infrastructuri critice naționale urmează să întocmească și să testeze anual planuri speciale de securitate operațională, verificate și avizate de către BNR, conform cerințelor legale în domeniu.

Activitatea structurii responsabile de monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a plăților s-a desfășurat fără incidente, în regim de muncă la distanță, cu asigurarea unui minim de personal la birou și cu respectarea tuturor măsurilor de protecție sanitară. Comunicarea cu administratorii de sistem a fost asigurată prin mijloace electronice, cu excepția participării *on-site* la testarea anuală a planurilor de continuitate, efectuate de către operatorii sistemelor de plăți cu participanții acestora.

[Participare la procesul de reglementare la nivel european](#)

BNR a fost implicată intens, în anul 2020, în procesul de negociere a dosarelor legislative la nivel european pe teme care vizează indicii de dobândă, serviciile de investiții, criptoactivele și reziliența operațională a entităților financiare.

BNR a fost desemnată în baza Legii nr. 158 din 27 iulie 2020 drept autoritate națională competență în domeniul supravegherii indicilor de referință utilizati de către instituțiile de credit și instituțiile financiare nebancare în cadrul contractelor de credit, domeniu reglementat la nivel european prin Regulamentul (UE) 2016/1011 (*Benchmark Regulation*). Pentru exercitarea acestor atribuții, BNR a participat activ la finalizarea negocierilor pentru revizuirea acestui regulaament european, dosar legislativ esențial pentru atenuarea efectelor dispariției indicilor LIBOR pentru o serie de valute (francul elvețian, euro, lira sterlină și yenul japonez, începând cu ianuarie 2022, și dolarul american, de la jumătatea anului 2023).

Totodată, reprezentanții BNR au participat activ la negocierile tehnice privind următoarele propunerile de Regulamente (UE):

- proiectul de regulament privind piețele de criptoactive (Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and Amending Directive (EU) 2019/1937) și
- proiectul de regulament privind reziliența operațională a sectorului finanțier (Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Digital Operational Resilience for the Financial Sector and Amending Regulations (EC) No 1060/2009, (EU) No 648/2012, (EU) No 600/2014 and (EU) No 909/2014).

Suplimentar, reprezentanții României au participat și la întâlniri bilaterale cu reprezentanții Consiliului UE, responsabili de gestionarea acestor dosare pe perioadă Președinției Germaniei la Consiliul UE.

Securitate, monitorizare și inovație în domeniul plășilor

Banca Națională a României a continuat procesul de reglementare în domeniul plășilor în vederea asigurării siguranței și eficienței acestora. Astfel, BNR a emis Regulamentul nr. 2/2020 privind măsurile de securitate referitoare la riscurile operaționale și de securitate și cerințele de raportare aferente serviciilor de plată, care vizează aspecte privind: (i) gestionarea riscurilor operaționale și de securitate legate de serviciile de plată oferite de prestatorii de servicii de plată, (ii) clasificarea și raportarea incidentelor operaționale și de securitate majore, precum și (iii) raportarea datelor statistice privind fraudele legate de diferite mijloace de plată.

În contextul atribuțiilor de monitorizare a prestatorilor de servicii de plată din perspectiva respectării cerințelor privind măsurile de securitate, în decursul anului trecut, Banca Națională a României a acordat o importanță deosebită urmăririi modului de implementare a mecanismelor de autentificare strictă a clientilor (SCA) pentru operațiunile de plată de tip comerț electronic. Informațiile furnizate de prestatorii de servicii de plată indicau la finalul anului 2020 că soluțiile de SCA dezvoltate de aceștia erau finalizate.

În anul 2020, Banca Națională a României a fost sesizată de utilizatorii de servicii de plată și de alte părți interesate cu privire la situații legate de nerespectarea de către prestatorii de servicii de plată a unor prevederi ale Legii nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative. Sesizările primite de BNR au vizat în principal aspecte referitoare la tranzacții cu carduri, cu precădere efectuate în mediul *online*, inclusiv operațiuni frauduloase realizate prin manipularea plășitorilor. Banca Națională a României a cooperat cu Asociația Română a Băncilor în vederea demarării unor campanii naționale de educare, informare și conștientizare a utilizatorilor de servicii de plată cu privire la riscurile specifice inițierii de operațiuni de plată electronică și la posibile fraude, inclusiv cele realizate prin manipularea plășitorului.

În conformitate cu prevederile art. 219 din Legea nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative, prestatorii de servicii de plată au obligația de a raporta Băncii Naționale a României apariția oricăror incidente operaționale și de securitate majore care afectează serviciile de plată pe care aceștia le oferă clientilor. În anul 2020 au fost notificate băncii centrale 40 de incidente operaționale și de securitate survenite la nivelul prestatorilor de servicii de plată, clasificate de către aceștia ca fiind majore. Întreruperile în furnizarea serviciilor de plată au afectat între 6 și 147 000 de utilizatori de servicii de plată. Cauzele evenimentelor perturbatoare au avut surse diverse (erori umane, defecțiuni ale unor echipamente ITC, supraîncărcarea serverelor, probleme întâmpinate de către furnizorii terți, expirarea unor certificate, atacuri cibernetice – atacuri de tip *phishing*, DDOS). Prestatorii de servicii de plată au aplicat măsuri de remediere a incidentelor în vederea înciderii acestora într-un timp cât mai scurt și reluării activității de prestare de servicii de plată, precum și măsuri de prevenire, monitorizare și control pentru evitarea manifestării unui risc similar, respectiv reducerii efectelor negative asupra activității de prestare de servicii de plată.

Banca Națională a României constată o adevarare a măsurilor de securitate aplicate de către prestatorii de servicii de plată privind gestionarea riscurilor operaționale și de securitate legate de serviciile de plată.

Din perspectiva prevederilor Regulamentului delegat (UE) 2018/389 al Comisiei de completare a Directivei (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului cu privire la standardele tehnice de reglementare pentru autentificarea strictă a clientilor și standardele deschise, comune și sigure de comunicare, Banca Națională a României a monitorizat respectarea de către prestatorii de servicii de plată a obligațiilor ce le revin cu privire la interfețele specifice furnizate altor prestatori de servicii de plată, în special cele de natură operațională, cum ar fi nivelurile indicatorilor-cheie de disponibilitate și performanță și lipsa obstacolelor în accesarea acestor interfețe specifice. Evaluarea interfețelor specifice este în curs de finalizare, rezultatele urmând să fie comunicate Autorității Bancare Europene în trimestrul al doilea al anului 2021.

Banca Națională a României a continuat comunicarea cu companiile de tip *Fintech* și în cursul anului 2020. Prin intermediul punctului de contact Fintech Innovation Hub s-au urmărit modelele de afaceri abordate de entitățile care au trimis informații prin acest canal, în special cu privire la metode inovatoare de plată. Astfel, s-au conturat trei tipologii principale de modele de afaceri, entitățile intenționând:

- să se autorizeze ca instituție de plată, în vederea prestării în principal a unor servicii de informare cu privire la conturile de plăți (AIS) și/sau servicii de inițiere a plății (PIS), ori ca instituție emitentă de monedă electronică sau instituție financiară nebancară (aproximativ 58 la sută);
- să furnizeze servicii tehnice în scopul îmbunătățirii serviciilor curente oferite clientilor prin oferirea unor servicii/soluții inovatoare prestatorilor de servicii de plată, fără a fi exclusă în viitor posibilitatea extinderii domeniului de activitate, rezultând astfel necesitatea obținerii unei autorizații (aproximativ 40 la sută);
- alte modelele de afaceri, cum ar fi soluții de tip *crowdfunding* (aproximativ 2 la sută).

Evoluții înregistrate pe piața plășilor

În condițiile crizei sanitare din anul 2020, Banca Națională a României a continuat comunicarea strânsă cu participanții la piața plășilor și a desfășurat activități specifice de colectare a unor date și informații cu privire la plăști.

Contextul pandemic a condus la o digitalizare accelerată a serviciilor de plată și a modului de efectuare a plășilor, în principal datorită restricțiilor impuse la nivel național și a recomandărilor sanitare, efectele putând fi observate prin creșterea plășilor efectuate cu instrumente de plată electronică, concomitent cu o reducere a tranzacțiilor de retragere de numerar de la ATM și a celor efectuate în unitățile bancare.

La nivel național au fost introduse noi soluții inovatoare de inițiere a plășilor, menite să îmbunătățească experiența clientilor în efectuarea de tranzacții prin instrumente de plată electronică, cum ar fi portofelele electronice și soluția „AliasPay”.

În primele trimestre ale anului 2020, în contextul stării de urgență declarate de autorități, s-a înregistrat o scădere temporară a operațiunilor de plată inițiate la POS fizice, valorile crescând în trimestrele următoare și atingând un punct maxim la sfârșitul anului.

Informațiile statistice aferente principalelor evoluții care s-au evidențiat pe piața plășilor pe parcursul anului 2020 s-au referit la:

- extinderea infrastructurii de acceptare la plată a cardurilor prin creșterea numărului de terminale POS furnizate de prestatorii de servicii de plată rezidenți, respectiv cu 11,16 la sută (25 598 de unități) față de finalul anului 2019;
- continuarea procesului de migrare a portofoliilor de carduri către instrumente de plată care permit utilizarea tehnologiei NFC în efectuarea plășilor, la finele anului 2020 având 87,42 la sută din carduri *contactless* în totalul cardurilor aflate în circulație, față de 81,14 la sută în decembrie 2019;
- majorarea numărului de plăști cu carduri emise în România efectuate la locașii fizice ale comercianților cu 12,74 la sută în 2020 față de anul precedent și, respectiv, a valorii acestora cu 14,63 la sută în același interval;
- creșterea numărului de plăști efectuate cu cardul inițiate la distanță (tranzacțiile de plată cu carduri inițiate prin telefon sau internet pentru a cumpăra produse și servicii) cu 53,15 la sută, valoarea acestor tranzacții majorându-se cu 40,36 la sută în 2020 față de anul 2019;
- scăderea retragerilor de numerar față de 2019, respectiv numărul retragerilor de numerar de la ATM s-a redus cu 2,98 la sută și cu 13,50 la sută ca valoare cumulată a acestora;
- scăderea numărului de retrageri de numerar efectuate la ghișeu în anul 2020 cu 26,38 la sută, iar a valorii acestora cu 11,59 la sută;
- creșterea numărului de operațiuni de transfer de credit inițiate electronic cu 30,50 la sută și cu 32,01 la sută a valorii acestora față de anul 2019;
- scăderea numărului de transferuri de credit inițiate pe suport hârtie cu 4,76 la sută și cu 11,76 la sută a valorii acestora față de anul 2019.

Informații statistice aferente principalelor evoluții pe piața plășilor în 2020

+11,16%

Infrastructura de acceptare plăș cu cardul –
creșterea numărului de terminale POS cu 11,16 la sută (25 598 de unităș) faă de finalul anului 2019

+30,50 %

+32,01 %

valoare operațiuni

Operațiuni de transfer de credit inițiate electronic –
cu 30,50 la sută mai multe în 2020 și o creștere cu 32,01 la sută a valorii acestora faă de anul 2019

-11,59 %

valoare retrageri

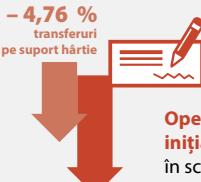
-26,38 %

retrageri numerar

Retrageri de numerar efectuate la ghișeu –
în scădere cu 26,38 la sută și o diminuare cu 11,59 la sută a valorii acestora în 2020 faă de anul precedent

- 4,76 %

transferuri pe suport hârtie

- 11,76 %

valoare transferuri

Operațiuni de transfer credit inițiate pe suport hârtie –
în scădere cu 4,76 la sută, respectiv cu 11,76 la sută a valorii acestora faă de anul 2019

+11,16%

Infrastructura de acceptare plăș cu cardul –
creșterea numărului de terminale POS cu 11,16 la sută (25 598 de unităș) faă de finalul anului 2019

87,42%

81,14%

2019

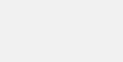
+12,74 %

număr plăș

+14,63 %

valoare plăș

Migrarea portofoliilor de carduri către instrumente de plată cu tehnologie NFC –
87,42 la sută carduri contactless din totalul cardurilor aflate în circulație la finele anului 2020, faă de 81,14 la sută în decembrie 2019

Plăș cu carduri emise în România la locașile fizice ale comercianșilor –
cu 12,74 la sută mai multe în 2020 faă de anul precedent și o creștere a valorii acestora cu 14,63 la sută în același interval

Retrageri de numerar de la ATM –
cu 2,98 la sută mai puține faă de 2019, respectiv cu 13,50 la sută ca valoare cumulată a acestora

Plăș cu cardul la distană (prin telefon sau internet) –
cu 53,15 la sută mai multe faă de anul precedent, valoarea tranzacșilor majorându-se cu 40,36 la sută faă de anul 2019

Infografic
Evolușii pe piaș plășilor
în anul 2020

Capitolul 10

Administrarea rezervelor
internăționale

Rezervele internaționale ale României au un rol-cheie în atenuarea creșterii volatilității pieței valutare, prin aceasta contribuind la asigurarea condițiilor pentru atingerea de către banca centrală, prin politicile sale specifice, a obiectivelor referitoare la stabilitatea prețurilor și la stabilitatea financiară. Rezervele internaționale sunt constituite din active lichide, tranzacționabile pe piețele internaționale, astfel că un volum adecvat al acestora conferă o credibilitate sporită în capacitatea autorităților de a gestiona situații de criză și, dată fiind calitatea politicilor economice, contribuie la ameliorarea costurilor asociate împrumuturilor externe ale statului.

Țările emergente cu acces la piețele de capital la costuri rezonabile, cum este și cazul României, folosesc de regulă rezervele valutare – parte a rezervelor internaționale – în scop preventiv, pentru combaterea riscurilor ce derivă dintr-o eventuală deteriorare a soldului contului curent. În economiile cu regim de curs de schimb de tip flotare controlată, un factor care joacă un rol important în stabilirea nivelului optim al rezervelor valutare îl constituie volatilitatea monedei locale, în special în momentele de turbulențe pe piețele financiare.

Criza financiară globală declanșată în anul 2008 a determinat schimbarea perceptiilor privind gradul optim de adecvare a rezervelor (chiar și în cazul economiilor dezvoltate), ca urmare a accesului redus la lichiditatea statelor – în condiții acceptabile – în perioadele cu tensiuni ridicate pe piețele financiare. Rezervele internaționale ale unui stat pot facilita accesul acestuia la finanțare în astfel de momente.

În cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale, BNR urmărește asigurarea unui nivel adecvat al acestora, astfel încât să fie îndeplinite cumulativ o serie de obiective. Sunt urmărite în primul rând lichiditatea și siguranța, iar în subsidiar obținerea de profit, administrarea rezervelor internaționale de către BNR fiind efectuată în condiții de apetit redus față de risc. Astfel, maximizarea valorii rezervelor internaționale are loc în condițiile respectării unor limite de risc prudente, care asigură disponibilitatea permanentă a acestora pentru utilizare în caz de necesitate.

Ultimele tendințe la nivel global vizează un rol activ al băncilor centrale în promovarea investițiilor sustenabile. La nivelul administrației rezervelor internaționale, acesta poate fi îndeplinit prin adăugarea sustenabilității investițiilor drept obiectiv, alături de cele trei obiective clasice menționate mai sus. Această abordare este cu atât mai oportună cu cât absența luării în calcul a considerentelor referitoare la sustenabilitate ar echivala cu neglijarea unui factor ce potențează valoarea pe termen lung a investițiilor.

1. Evoluția rezervelor internaționale ale României în anul 2020

La 31 decembrie 2020, rezervele internaționale ale României însumau 42 517 milioane euro (Grafic 10.1), din care 87,9 la sută reprezentau rezerve valutare și 12,1 la sută aur

monetar, în creștere cu 5 067 milioane euro față de sfârșitul anului 2019. Rezerva de aur s-a menținut la circa 104 tone, dintre care peste 61 de tone se află în custodie la Banca Angliei. Din punct de vedere valoric, rezerva de aur a României a înregistrat

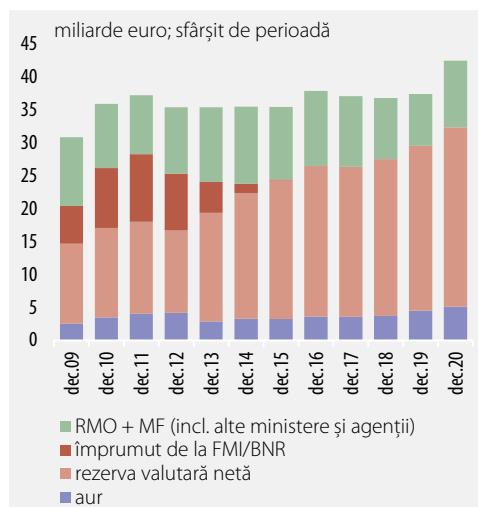
o creștere de 614 milioane euro față de finele anului 2019 (până la 5 138 milioane euro), ca urmare a creșterii prețului aurului pe piețele internaționale.

Rezervele valutare au crescut în perioada de referință cu 4 453 milioane euro, până la 37 379 milioane euro la sfârșitul anului 2020. Principalii factori care au determinat variația rezervelor au fost²⁶²: intrări în contul Comisiei Europene, încasări aferente emisiunilor de obligațiuni interne și externe ale Ministerului Finanțelor, rambursări aferente împrumuturilor și garanțiilor

externe, plăți de dobânzi și rambursări de capital aferente datoriei publice denuminate în valută, modificări ale rezervelor minime obligatorii constituite de instituțiile de credit.

Evoluția monedei europene față de celelalte valute din cadrul rezervelor administrate de BNR a avut pe parcursul anului 2020 un efect cumulat negativ asupra valorii de piață a rezervelor internaționale exprimate în echivalent euro. În anul 2020 a avut loc creșterea randamentului mediu la care au fost investite activele în valută, chiar dacă evoluția randamentelor pe piețele financiare internaționale a fost descendenta. Această tendință a contribuit la creșterea diferențialului între rentabilitatea obținută prin plasarea activelor în valută și ratele dobânzilor asociate pasivelor externe ale băncii centrale, acesta devenind pozitiv. Politica investițională practicată de către BNR, în conformitate cu strategia de administrare a rezervelor internaționale pentru perioada 2020-2021, a continuat să fie prudentă.

Grafic 10.1
Rezerva internațională

2. Administrarea rezervelor internaționale într-un climat economico-financial deosebit de incert, ca urmare a efectelor pandemiei COVID-19 asupra economiei globale

2.1. Evoluțiile economice și financiare externe

Pe parcursul anului 2020 piețele financiare au fost influențate semnificativ de apariția și evoluția pandemiei COVID-19, de așteptările privind impactul acesteia asupra economiei mondiale și de perspectivele revenirii la situația anterioară declanșării

²⁶² Fluxurile externe de capital care au influențat stocul rezervelor au fost transformate în echivalent euro folosindu-se cursurile de schimb medii lunare aferente lunilor în care aceste fluxuri au fost înregistrate.

crizei sanitare, de deciziile de politică monetară adoptate de către băncile centrale naționale în vederea contracărrii efectelor economice și financiare ale pandemiei și atingerii obiectivelor asumate, respectiv de deciziile fiscale adoptate de guvernele statelor lumii pentru susținerea economiilor naționale, precum și de percepția investitorilor în legătură cu succesul acestor măsuri. În acest context, optimismul participanților la piață a fost influențat puternic de așteptările în legătură cu apariția unui vaccin anti-COVID care s-au materializat în luna decembrie prin aprobarea primelor astfel de seruri și începerea campaniilor naționale de vaccinare.

La începutul anului 2020 a fost semnat un prim acord comercial bilateral între SUA și China, urmând a fi continue negocierile pentru adoptarea unor reforme structurale și a unor modificări ale regimului economic și comercial al Chinei. Cu toate acestea, au existat tensiuni politice între China, pe de o parte, și SUA, Marea Britanie, Australia și Canada, pe de altă parte, având drept principală cauză politicile administrative adoptate de guvernul chinez în Hong Kong, în timp ce în Europa incertitudinile din jurul acordului *Brexit* s-au menținut la un nivel ridicat până în ultimele zile ale anului când a fost realizat acordul comercial post-*Brexit* între Uniunea Europeană și Regatul Unit²⁶³. Aceste factori li s-au adăugat tensiunile din Orientul Mijlociu, amplificate mai ales la începutul perioadei analizate, precum și cele legate de alegerile prezidențiale din Statele Unite ale Americii de la începutul lunii noiembrie.

În contextul răspândirii noului coronavirus²⁶⁴, mai multe bănci centrale au adoptat decizii pentru susținerea economiilor și asigurarea lichidității și stabilității pe piețele financiare. Au fost anunțate reduceri ale ratelor dobânzii de politică monetară²⁶⁵ de către Fed cu 150 de puncte de bază (la 0-0,25 la sută, de la 1,5-1,75 la sută), Banca Canadei cu 150 de puncte de bază (la 0,25 la sută, de la 1,75 la sută), Banca Norvegiei cu 150 de puncte de bază (la 0 la sută, de la 1,50 la sută), Banca Angliei cu 65 de puncte de bază (la 0,10 la sută, de la 0,75 la sută) și Banca Australiei cu 65 de puncte de bază (la 0,10 la sută, de la 0,75 la sută), în timp ce BCE și Banca Japoniei, aflate cu ratele de referință în teritoriul negativ²⁶⁶, nu au operat reduceri suplimentare ale ratelor dobânzii de politică monetară. Mai multe bănci centrale au demarat noi programe de achiziții de active, în timp ce autoritățile guvernamentale au adoptat măsuri fiscale pentru a preveni afectarea severă a economiilor naționale ca urmare a pandemiei.

Banca Centrală Europeană a anunțat demararea unui program de urgență de cumpărări de active (Pandemic Emergency Purchase Program – PEPP)²⁶⁷, precum și două suplimentări ale acestuia până la o valoare totală de 1 850 miliarde euro, acesta program urmând să se desfășoare cel puțin până la sfârșitul lunii martie 2022 sau până când criza generată de pandemie va fi depășită²⁶⁸. De asemenea, a fost implementată o nouă serie de operațiuni de refinanțare pe termen lung în regim de urgență în caz

²⁶³ În data de 31 ianuarie 2020 Marea Britanie a ieșit oficial din Uniunea Europeană și a intrat în perioada de tranziție, care a durat până la finalul anului 2020.

²⁶⁴ Declarat pandemie globală de către Organizația Mondială a Sănătății în data de 11 martie 2020.

²⁶⁵ Cele mai multe dintre decizii au avut loc în cadrul unor sesiuni extraordinare de politică monetară, justificate de deteriorarea rapidă a condițiilor economice.

²⁶⁶ Doar rata dobânzii de referință în cazul BCE.

²⁶⁷ Pentru acest program sunt eligibile și obligațiunile emise de guvernul Greciei.

²⁶⁸ Reinvestirea principalului titlurilor achiziționate în cadrul PEPP se va face până la sfârșitul anului 2023.

de pandemie (Pandemic Emergency Longer-Term Refinancing Operation – PELTRO), pentru a sprijini ameliorarea condițiilor de lichiditate din cadrul sistemului finanțier din zona euro. BCE a anunțat că în cadrul celei de-a treia runde de operațiuni ținute de refinanțare pe termen lung (TLTRO III) vor fi efectuate trei operațiuni suplimentare în perioada iunie-decembrie 2021.

Ca răspuns la criza generată de COVID-19, Banca Centrală Europeană a creat o facilitate *repo* a Eurosistemului pentru bănci centrale (Eurosystem Repo Facility for Central Banks – EUREP), în vederea furnizării de linii *repo* în caz de nevoie pentru băncile centrale din afara zonei euro.

În cadrul unei linii *repo*, BCE furnizează lichiditate în euro unei bănci centrale naționale în schimbul unor garanții adecvate.

Banca Centrală Europeană și Banca Națională a României au convenit, în anul 2020, asupra unui aranjament în cadrul căruia se va furniza BNR lichiditate în euro, prin intermediul unei linii *repo*, pentru a veni în întâmpinarea posibilei apariții a unui necesar de lichiditate în euro, în contextul disfuncționalităților pieței manifestate pe fondul şocului induș de pandemia COVID-19. În baza acestei linii *repo*, BNR va putea împrumuta de la BCE până la 4,5 miliarde euro.

Inițial, s-a convenit ca linia *repo* să rămână în vigoare până la data de 31 decembrie 2020. Aranjamentul finanțier a fost prelungit mai întâi până la sfârșitul lunii iunie 2021, iar ulterior, în anul 2021, Banca Centrală Europeană și Banca Națională a României au acordat asupra prelungirii aranjamentului-cadru de furnizare de lichiditate în euro, prin intermediul unei linii *repo*, până în martie 2022.

Comisia Federală a Operațiunilor de Piață a anunțat un pachet suplimentar de măsuri în sprijinul piețelor financiare: cumpărări de active în valoare de 700 miliarde dolari SUA (500 miliarde dolari SUA reprezentând obligațiuni guvernamentale și 200 miliarde dolari SUA reprezentând obligațiuni ipotecare emise de agenții), extinderea operațiunilor *repo*²⁶⁹, precum și a liniilor de *swap* valutar cu alte bănci centrale, și o facilitate de creditare pentru băncile comerciale în scopul înlesnirii acordării de credite de către acestea către populație și mediul de afaceri, în contextul în care milioane de gospodării au fost afectate și numeroase întreprinderi americane s-au aflat în incapacitatea de a funcționa ca urmare a măsurilor de izolare adoptate în încercarea de a lupta împotriva răspândirii virusului COVID-19. Ulterior, Fed a renunțat la limita de 700 miliarde dolari SUA a programului de cumpărări de active, anunțând că va cumpăra obligațiuni guvernamentale și ipotecare emise de agenții „în cantitățile necesare”²⁷⁰ pentru susținerea funcționalității piețelor financiare și asigurarea eficacității transmisiei politicii monetare în atingerea obiectivelor de maximizare a gradului de ocupare a forței de muncă și de stabilitate a prețurilor și a anunțat noi facilități de creditare pentru sprijinirea companiilor afectate de restricțiile antipandemice, în sumă de 300 miliarde dolari SUA.

²⁶⁹ Extinsă ulterior până la data de 30 septembrie 2021.

²⁷⁰ Pasul lunar al cumpărărilor noi de active este de 120 miliarde dolari SUA (80 miliarde dolari SUA reprezentând obligațiuni guvernamentale și de 40 miliarde dolari SUA reprezentând obligațiuni ipotecare emise de agențiiile americane).

Fed a anunțat, de asemenea, modificarea strategiei de țintire și menținere a ratei inflației în proximitatea nivelului de 2 la sută, după cum urmează: țintirea unui nivel mediu de 2 la sută calculat pentru o perioadă mai îndelungată de timp, concomitent cu menținerea gradului de ocupare a forței de muncă aproape de nivelul maxim (ca și până acum). În concordanță cu noua abordare, perioadele caracterizate de inflație scăzută (sub 2 la sută) vor putea fi compensate cu perioade cu inflație mai ridicată, de peste 2 la sută. Banca Centrală Europeană urmează să anunțe la rândul său, în cursul anului 2021, rezultatele analizelor ce vizează revizuirea strategiei de politică monetară.

Liderii UE au aprobat un pachet de ajutor financiar pe termen scurt în valoare de 540 miliarde euro din partea Mecanismului european de stabilitate, a Băncii Europene de Investiții și a fondului UE de ajutor financiar pentru atenuarea riscurilor de șomaj într-o situație de urgență – „SURE”²⁷¹. De asemenea, liderii europeni au ajuns la un acord privind fondul UE de recuperare („Next Generation EU” – NGEU) de 750 miliarde euro²⁷², constând în împrumuturi rambursabile în valoare de 360 miliarde euro și împrumuturi nerambursabile în valoare de 390 miliarde euro.

După numeroase controverse ce au alimentat volatilitatea prezentă pe piețele financiare, Congresul SUA a adoptat spre sfârșitul perioadei analizate un pachet economic fără precedent din punct de vedere al dimensiunii sale (aproximativ 2,2 mii miliarde dolari SUA), destinat prevenirii colapsului economiei americane. La rândul său, guvernul nipon a aprobat pachete de asistență economică de o valoare similară celui adoptat de SUA, precum și suplimentarea bugetului de stat.

Banca Angliei a suplimentat suma alocată programelor de cumpărări de active cu 450 miliarde lire sterline.

Agențiile de rating Fitch și Moody's au revizuit în sens descrescător calificativele de credit ale datoriei pentru Marea Britanie la AA- de la AA, cu perspectivă negativă, respectiv la Aa3 de la Aa2, cu perspectivă stabilă ca urmare a degradării perspectivelor economice ale acestui stat, având în vedere separarea de Uniunea Europeană, precum și creșterea nivelului datoriei publice. Agenția Fitch a revizuit, de asemenea, în sens descrescător și calificativul de credit pe termen lung al Canadei, de la AAA la AA+, perspectiva acestuia fiind stabilă.

Perspectivele economiei globale au fost afectate decisiv în anul analizat, FMI estimând conform prognozei publicate în anul 2021²⁷³ o scădere economică de 3,3 la sută în anul 2020, urmată de o creștere de 6,0 la sută în 2021. PIB cumulat al statelor cu economii dezvoltate a consemnat în anul 2020 o contracție estimată la 4,7 la sută și ar urma să înregistreze o expansiune de 5,1 la sută în anul 2021, în timp ce pe ansamblul țărilor emergente și în curs de dezvoltare PIB real s-a redus cu 2,2 la sută în 2020, urmând să se majoreze cu 6,7 la sută în anul următor.

²⁷¹ Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency, creat în urma propunerii Comisiei Europene din data de 2 aprilie 2020, ca instrument temporar care oferă statelor membre împrumuturi în valoare totală de 100 miliarde euro.

²⁷² Chiar dacă Ungaria și Polonia și-au exercitat dreptul de veto pentru a bloca atât bugetul multianual al UE, cât și fondul de recuperare economică NGEU.

²⁷³ Raportul *World Economic Outlook*, aprilie 2021; FMI a atras atenția asupra creșterii decalajului dintre statele dezvoltate și cele emergente.

Presiunile inflaționiste s-au temperat în economiile dezvoltate, ediția din luna aprilie 2021 a *World Economic Outlook* (FMI) indicând pentru acest grup de state o rată medie anuală a inflației de 0,7 la sută în anul 2020.

Impactul deosebit de puternic al şocului asociat pandemiei și restricțiilor adoptate asupra economiei reale a fost observat și la nivelul ocupării forței de muncă, rata şomajului atingând în unele state niveluri record²⁷⁴.

Factorii prezentați au condus la aprecierea monedei europene în raport cu celelalte valute de rezervă²⁷⁵ și la o scădere a randamentelor obligațiunilor guvernamentale globale în perioada analizată²⁷⁶. În cazul titlurilor de stat germane și franceze, scăderea randamentelor a fost în general mai pronunțată pentru segmentele de maturitate mai îndepărtate, având în vedere măsurile de politică monetară adoptate de BCE, în timp ce pentru segmentele de maturitate mai scurte au fost observate scăderi mai modeste. O dinamică diferită a fost observată în cazul curbelor de randamente ale titlurilor guvernamentale emise de SUA, Canada, Australia, Marea Britanie și Norvegia. Randamentele acestora au consemnat scăderi invers proporționale cu durata, reflectând efectele deciziilor de politică monetară adoptate de băncile centrale. Chiar dacă Banca Japoniei a adoptat la rândul său măsuri semnificative de politică monetară²⁷⁷ ce au vizat noi cumpărări de active²⁷⁸, asigurarea de lichiditate suplimentară, precum și facilitarea accesului companiilor la împrumuturi, randamentele titlurilor guvernamentale nipone au crescut în general direct proporțional cu durata, dinamica fiind de amploare relativ redusă, în condițiile în care banca centrală a continuat să controleze randamentele titlurilor de stat prin operațiuni de politică monetară.

Pițele bursiere au consemnat creșteri semnificative la nivel global²⁷⁹, chiar dacă acestea au fost inferioare celor realizate în anul precedent, pițele dezvoltate și cele emergente înregistrând performanțe similare²⁸⁰.

Prețul petrolului cotat la New York²⁸¹ a scăzut pe parcursul anului analizat cu 20,54 la sută față de prețul de închidere al anului 2019 (61,06 dolari pe baril) – la nivelul de 48,52 dolari pe baril – evoluție determinată în principal de efectele pandemiei asupra cererii de petroli.

²⁷⁴ În SUA, rata şomajului a atins nivelul record de 14,8 la sută.

²⁷⁵ Aprecierea cu 8,95 la sută față de dolarul american, cu 6,72 la sută față de dolarul canadian, cu 6,48 la sută față de coroana norvegiană, cu 5,65 la sută față de lira sterlină, cu 3,62 la sută față de yenul japonez și cu 2,4 la sută față de yuanul chinezesc. În raport cu dolarul australian, moneda europeană s-a depreciat cu 0,6 la sută.

²⁷⁶ Sunt urmările, în principal, titlurile de stat cu scadențe de până la 10 ani emise de statele din zona euro, de SUA, Marea Britanie, Norvegia, Canada, Australia, Japonia și China.

²⁷⁷ Atât din punct de vedere valoric, cât și al extinderii orizontului de timp pentru care se prefigurează utilizarea.

²⁷⁸ Inclusiv renunțarea la plafonul anual de creștere de 80 de mii miliarde yeni a detinătorilor de titluri guvernamentale și suplimentarea limitelor pentru alte categorii de active.

²⁷⁹ Indicele Morgan Stanley Capital International All Country World (MSCI ACWI), reprezentativ pentru pițele de capital din 23 de economii dezvoltate și 24 emergente a crescut cu aproximativ 14,34 la sută.

²⁸⁰ Indicele Morgan Stanley Capital International World (MSCI World) reprezentativ pentru 23 de pițe dezvoltate a crescut cu 14,06 la sută, în timp ce Indicele Morgan Stanley Capital International Emerging Markets (MSCI EM) reprezentativ pentru 24 de pițe emergente a crescut cu 15,84 la sută.

²⁸¹ Cotația West Texas Intermediate, de la Bursa de Mărfuri din New York.

Prețul unciei de aur a crescut pe ansamblul anului 2020 cu 25,1 la sută, cotația de închidere a zilei de 31 decembrie 2020 fiind de 1 898,36 dolari pe uncie. Raportat la moneda euro, prețul aurului s-a apreciat cu 14,85 la sută în anul analizat.

2.2. Modul de realizare a obiectivelor strategice

În anul 2020, au fost urmăriți principaliii parametrii strategici pentru activitatea de administrare a rezervelor internaționale, stabiliți de către Consiliul de administrație al BNR la sfârșitul anului 2019 pentru intervalul 2020-2021. Aceștia au continuat să vizeze un cadru care să permită obținerea unei performanțe investiționale cât mai ridicate pe ansamblul perioadei de aplicare a strategiei, prin practicarea unui management prudent și eficace al rezervelor, centrat pe diversificarea riscurilor bilanțiere ale instituției, pe siguranța și lichiditatea plasamentelor.

Principalii parametrii strategici urmăriți de BNR în activitatea de administrare a rezervelor internaționale, în cursul anului 2020, au fost:

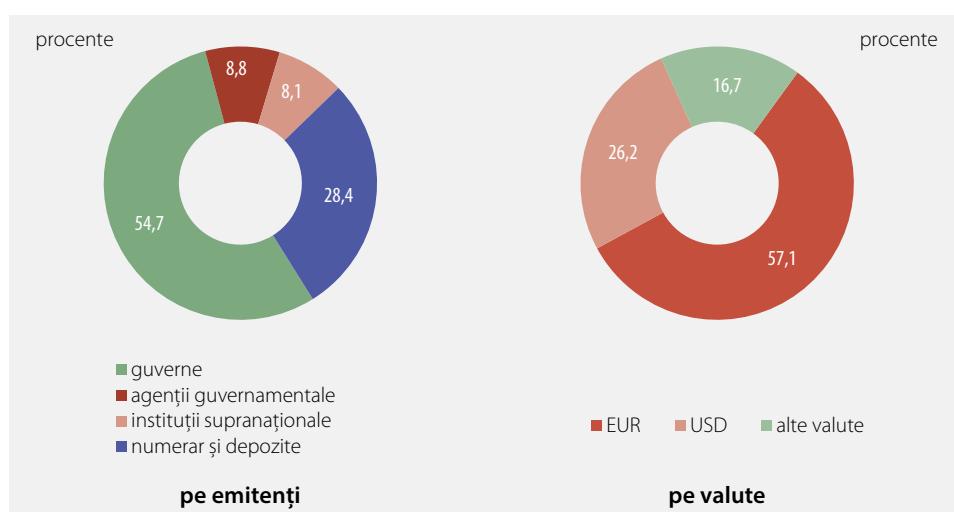
- compoziția rezervei valutare: euro – între 40 la sută și 75 la sută din total; dolarul SUA – între 10 la sută și 35 la sută din total; alte valute – maximum 30 la sută din total;
- o durată medie de până la 1 an și 3 luni pentru întreaga rezervă valutară;
- o tranșă de investiții care vizează îmbunătățirea rezultatelor din activitatea de administrare a rezervelor internaționale;
- categorii de emitenți eligibili: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale UE; (v) Guvernul Japoniei; (vi) Guvernul Chinei; (vii) alte guverne care beneficiază de rating minim A-; (viii) instituții supranaționale; (ix) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active;
- limita de expunere față de entități private emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale;
- limita de expunere față de entități private, altele decât cele emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale.

În cursul anului 2020, BNR a continuat procesul de investire în obligațiuni sustenabile emise de emitenți deja aprobați, care beneficiază de același risc de credit ca și obligațiunile convenționale emise de aceștia.

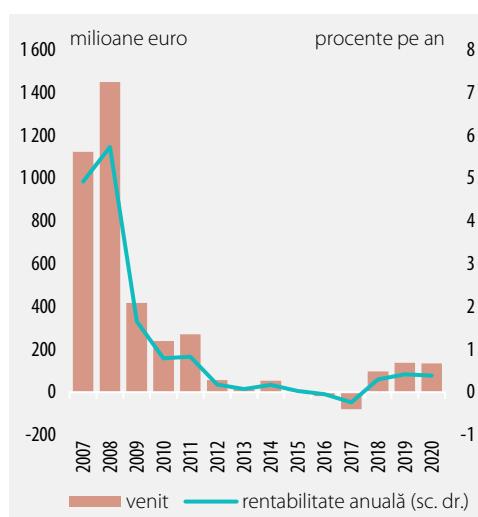
Comitetul de administrare a rezervelor internaționale și Consiliul de administrație al BNR au considerat oportună modificarea unor portofolii de referință în cadrul strategiei de administrare a rezervelor internaționale ale României pentru perioada 2020-2021, având ca efect cumulat creșterea duratei medii a titlurilor deținute. A fost practicat în continuare un management dinamic și flexibil al rezervelor valutare, orientat către identificarea și valorificarea oportunităților apărute pe piețele financiare internaționale, care să nu pericliteze însă obiectivele BNR privind siguranța și lichiditatea investițiilor. În vederea obținerii unor venituri suplimentare, au avut loc ajustări ale compoziției valutare a rezervelor, precum și ale alocărilor pe clase

de emitenti de titluri cu venit fix. Totodată, a fost menținută preferință pentru un management relativ dinamic în ceea ce privește duratele portofoliilor și expunerile pe curbele de randamente. Asumarea de riscuri suplimentare a fost realizată într-o manieră prudentă și eficace, avându-se în vedere încadrarea în obiectivele și parametrii de risc definiți prin strategia multianuală de administrare a rezervelor internaționale, precum și prin alte dispoziții și considerente relevante.

Restricția privind efectuarea de plasamente la contrapartide private a fost ridicată în vederea reluării investirii în depozite la entități private în condiții de piață favorabile, pentru anumite contrapartide selectate pe baza unor criterii financiare și reputaționale stricte.

Grafic 10.2

Structura rezervei valutare a României la 31 decembrie 2020

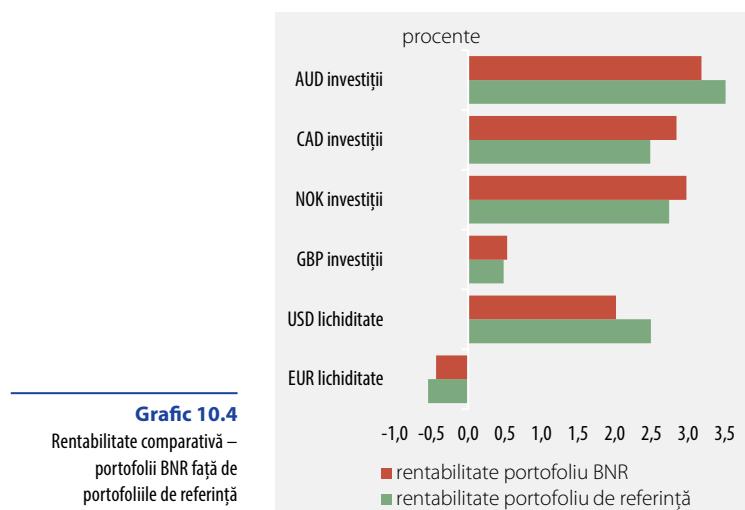
Grafic 10.3

Rezultatele din administrarea portofoliilor

Similar structurii valutare a pasivelor în valută ale BNR, a serviciului datoriei publice și celei public garantate ale României, precum și a schimburilor comerciale internaționale ale statului, euro și-a menținut și la sfârșitul anului 2020 ponderea dominantă în totalul rezervelor valutare (57,1 la sută), poziția următoare revenind dolarului SUA (26,2 la sută, Grafic 10.2).

Scăderea nivelurilor randamentelor la care au fost remunerate investițiile realizate în cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale

a contribuit la diminuarea veniturilor potențiale din plasamente, dar efectul pozitiv al aprecierii de capital a determinat obținerea unei rentabilități anuale din administrarea portofoliilor în anul 2020 de 0,39 la sută – similară celei obținute în anul 2019 (0,41 la sută) (Grafic 10.3). La rândul lor, veniturile economice aferente activității de administrare a portofoliilor realizate în aceeași perioadă au scăzut marginal, de la 138 milioane echivalent euro la 134 milioane echivalent euro.

Rentabilitățile anuale ale portofoliilor de lichiditate ale BNR, denumite în euro și dolari SUA, s-au situat la nivelurile de -0,44 la sută și respectiv 2,02 la sută. Portofoliile de investiții – denumite în lire sterline, coroane norvegiene, dolari canadieni și dolari australieni – au înregistrat rentabilități anuale pozitive de 0,53 la sută, 2,98 la sută, 2,84 la sută, respectiv 3,18 la sută (Grafic 10.4), în timp ce deținările de CNY au fost plasate la un randament mediu de 2,12 la sută.

Capitolul 11

Balanța de plăti și poziția investițională
internatională a României

1. Contul curent și contul de capital

Contul curent

În anul 2020, deficitul contului curent al balanței de plăți a fost de 11 422 milioane euro, reprezentând 5,2 la sută din PIB, comparativ cu 4,9 la sută din PIB în anul anterior (Tabel 11.1).

	milioane euro	
	2019	2020
Bunuri, net	-17 856	-19 166
Export (FOB)	63 062	57 551
Import (FOB)	80 918	76 717
Servicii, net	8 652	9 423
Venituri primare, net	-3 192	-3 668
Venituri secundare, net	1 484	1 989
Sold cont curent	-10 912	-11 422

Tabel 11.1
Contul curent

Evoluția deficitului contului curent a fost influențată de adâncirea deficitelor balanței bunurilor și balanței veniturilor primare, în timp ce balanța serviciilor și balanța veniturilor secundare au înregistrat majorări ale excedentelor.

Deficitul balanței bunurilor a crescut cu 7,3 la sută comparativ cu anul 2019, până la 19 166 milioane euro, iar ca pondere în PIB a urcat de la 8 la sută la 8,8 la sută. Exporturile s-au redus cu 8,7 la sută (comparativ cu o creștere cu 2 la sută în 2019), în condițiile în care economia Uniunii Europene pe ansamblu s-a contractat cu 6,6 la sută, iar principalele state partenere ale României în comerțul cu bunuri, respectiv Germania, Italia și Franța, au consemnat rate negative de creștere economică de peste 8 la sută. În condițiile dependenței exporturilor de importuri, acestea din urmă s-au redus la rândul lor, înregistrând o scădere cu 5,2 la sută, față de o creștere cu 4,9 la sută în 2019. Structura soldului balanței bunurilor pe grupe de mărfuri evidențiază cele mai mari deficite la: produse chimice și plastice (8 096 milioane euro), produse minerale (2 706 milioane euro), metale comune (2 389 milioane euro) și textile, confecții, încălțăminte (2 255 milioane euro). Deficitul balanței bunurilor a fost generat în proporție de 75,7 la sută de comerțul intracomunitar (-14 510 milioane euro).

Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi și gradul de deschidere a economiei²⁸² s-au redus cu 2,9 puncte procentuale, până la 75 la sută, respectiv cu 3,1 puncte procentuale, până la 61,5 la sută.

²⁸² Gradul de deschidere a economiei a fost calculat conform formulei: (Export + Import de bunuri)/PIB*100.

Exportul de bunuri a însumat 57 551 milioane euro, în scădere cu 5 511 milioane euro față de anul precedent. Corespunzător, ponderea exportului de bunuri în PIB a coborât de la 28,3 la sută la 26,4 la sută. Comparativ cu anul 2019, structura bunurilor exportate reflectă reduceri valorice la toate grupele de mărfuri, înregistrându-se totuși o serie de majorări ale ponderii în exportul total: mașini, aparate, echipamente și mijloace de transport (cu 1,2 puncte procentuale, până la 49,1 la sută), produse agroalimentare (cu 0,9 puncte procentuale, până la 12,1 la sută), produse chimice și plastice (cu 0,3 puncte procentuale, până la 10 la sută) și produse din lemn, hârtie (cu 0,3 puncte procentuale, până la 3,6 la sută).

Importul de bunuri a totalizat 76 717 milioane euro, în scădere cu 5,2 la sută față de anul 2019, respectiv cu 4 201 milioane euro. Ponderea în PIB a importului de bunuri s-a redus cu 1,1 puncte procentuale față de anul 2019, până la 35,2 la sută. Impactul pandemiei s-a reflectat nu numai în contracția valorii importului, ci și în modificările de structură, care relevă restrângerea importurilor de produse minerale (în scădere cu 2,5 puncte procentuale, până la 5,6 la sută din importul total) și metale comune (cu 0,4 puncte procentuale, până la 9,6 la sută), în concordanță cu scăderea activității economice, simultan cu majorarea ponderii importurilor de produse agroalimentare (cu 1,2 puncte procentuale, până la 11,4 la sută), produse chimice și plastice, care includ produsele farmaceutice (cu 1,2 puncte procentuale, până la 18,1 la sută), textile, confeții, încăltăminte (cu 0,2 puncte procentuale, până la 5,9 la sută) și alte mărfuri, care includ cumpărările de bunuri *online* (cu 0,6 puncte procentuale, până la 10 la sută).

Excedentul balanței serviciilor a însumat 9 423 milioane euro, comparativ cu 8 652 milioane euro în anul 2019, creșterea fiind fundamentată pe avansul încasărilor din servicii de telecomunicații, informatici și informaționale și pe reducerea plăților din sfera turismului, a celor pentru servicii de cercetare-dezvoltare²⁸³ și a celor pentru servicii tehnice și comerciale. Ca pondere în PIB, excedentul balanței serviciilor a urcat cu 0,4 puncte procentuale, până la 4,3 la sută.

Deficitul balanței veniturilor primare s-a accentuat, însumând 3 668 milioane euro, comparativ cu 3 192 milioane euro în anul 2019, în principal ca urmare a scăderii încasărilor din salariile brute ale persoanelor care lucrează în străinătate cu contracte pe termen mai mic de un an (în contextul pandemiei), cărora li s-a adăugat creșterea plăților de dobândă în contul titlurilor de valoare de natură datoriei și a profitului reinvestit în companiile investiție directă din România. Ponderea în PIB a deficitului balanței veniturilor primare a urcat față de anul anterior de la 1,4 la sută la 1,7 la sută.

Excedentul balanței veniturilor secundare a totalizat 1 989 milioane euro, în creștere cu 34 la sută față de anul precedent, pe fondul majorării intrărilor din Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală – FEADR și din Fondul Social European – FSE, concomitent cu reducerea plăților aferente cooperării internaționale (în condițiile efectului de bază, respectiv al returnării unor fonduri UE în anul 2019). Ponderea în PIB a excedentului balanței veniturilor secundare a înregistrat un ușor avans, cu 0,2 puncte procentuale, până la 0,9 la sută.

²⁸³ Reducerea plăților aferente serviciilor de cercetare-dezvoltare este datorată efectului de bază, respectiv faptului că în anul 2019 s-a înregistrat plata unui import de *know-how* în domeniul tehnologiei agricole, având drept contrapartidă un aport de capital care a majorat investițiile străine directe în România.

Finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat în proporție de peste 70 la sută din surse autonome, respectiv prin investiții directe (participații la capital și profit reinvestit), transferuri de capital și alte influxuri nete de natura contului de capital, diferența fiind acoperită prin emisiuni de titluri de stat.

Contul de capital

În anul 2020, soldul pozitiv al contului de capital a însumat 4 178 milioane euro, cu 46,6 la sută peste nivelul înregistrat în anul anterior, trendul provenind atât din intrările de fonduri UE de natura transferurilor de capital (Fondul European de Dezvoltare Regională – FEDR, Fondul de Coeziune – FC, Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală – FEADR), cât și din încasările din vânzarea certificatelor de emisie de carbon. Excedentul contului de capital a crescut față de anul 2019, atât ca pondere în PIB (de la 1,3 la sută la 1,9 la sută), cât și ca aport la finanțarea deficitului contului curent (de la 26,1 la sută la 36,6 la sută).

2. Contul financiar

În anul 2020, soldul negativ al contului financiar a fost de 7 427 milioane euro, reflectând intrări nete de fluxuri financiare pentru a patra oară consecutiv în ultimii şapte ani, în creștere față de anul anterior (5 134 milioane euro – Tabel 11.2). Această tendință a fost imprimată de majorarea influxurilor nete de investiții de portofoliu, sub forma emisiunilor de titluri de stat. În același timp, investițiile directe au continuat să înregistreze influxuri nete, a căror valoare a fost însă inferioară celei din anul 2019, activele de rezervă s-au majorat, iar ieșirile nete de depozite s-au accentuat, sub influența activelor deținute în străinătate de societățile rezidente care acceptă depozite (inclusiv în cadrul sistemului TARGET2).

	milioane euro	
	2019	2020
Contul financiar	-5 134	-7 427
Achiziția netă de active	3 485	11 722
Acumularea netă de pasive	8 619	19 149
Investiții directe	-4 849	-1 856
Achiziția netă de active	1 723	420
Acumularea netă de pasive	6 572	2 276
Investiții de portofoliu	-2 436	-13 837
Achiziția netă de active	1 368	-18
Acumularea netă de pasive	3 805	13 819
Derivate financiare	-49	-45
Achiziția netă de active	-49	-45
Alte investiții	2 456	2 710
Achiziția netă de active	698	5 764
Acumularea netă de pasive	-1 758	3 054
Active de rezervă	-255	5 601
Achiziția netă de active	-255	5 601

Tabel 11.2
Contul financiar

Investițiile directe au înregistrat influxuri nete în valoare de 1 856 milioane euro, în scădere cu 61,7 la sută față de nivelul din anul precedent (4 849 milioane euro). Investițiile nerezidenților în România au atins 2 033 milioane euro, cu un nivel al participațiilor la capital²⁸⁴ în valoare de 3 992 milioane euro, diminuat de valoarea netă negativă a instrumentelor de natura datoriei²⁸⁵ (1 959 milioane euro). Primele cinci țări investitoare²⁸⁶ au fost: Franța, China, Austria, Irlanda și SUA, iar țările care au înregistrat cele mai mari ieșiri de investiții, în special sub forma rambursărilor de împrumuturi intragrup, au fost Marea Britanie (în contextul *Brexit*), Țările de Jos, Grecia, Cipru și Ungaria.

Investițiile de portofoliu au consemnat în anul 2020 influxuri nete de 13 837 milioane euro, mult peste nivelul înregistrat în anul 2019 (2 436 milioane euro), preponderent sub influența emisiunilor de obligațiuni externe efectuate de administrația publică în lunile ianuarie, mai, iulie și decembrie (în valoare totală de aproximativ 8,8 miliarde euro și 3,3 miliarde dolari SUA), a titlurilor de stat emise pe piață internă și cumpărate de nerezidenți, precum și a unei emisiuni de obligațiuni externe efectuate de o companie nefinanciară.

Componenta „alte investiții” a consemnat ieșiri nete în valoare de 2 710 milioane euro, comparativ cu 2 456 milioane euro în anul 2019, în principal pe seama majorării activelor deținute în străinătate de societățile rezidente care acceptă depozite, inclusiv în cadrul sistemului TARGET2. ieșirile nete au fost temperate de prima tranșă, în valoare de 3 miliarde euro, primită în luna decembrie din împrumutul acordat de Comisia Europeană, în contextul unui instrument menit să ofere suport statelor membre pentru atenuarea riscurilor de şomaj într-o situație de urgență (SURE)²⁸⁷.

3. Poziția investițională internațională a României

Poziția investițională internațională, net debitoare, s-a deteriorat comparativ cu 2019, ajungând la 102,4 miliarde euro la sfârșitul anului 2020 (față de 96,6 miliarde euro).

Structura activelor și pasivelor externe

Soldul activelor externe a totalizat 88,5 miliarde euro, în creștere cu 13,2 la sută față de finele anului precedent. Structura activelor externe pe principalele componente ale poziției investiționale s-a menținut în configurația anului anterior, activele de rezervă continuând să dețină ponderea majoritară (48 la sută, respectiv 42,5 miliarde euro), urmate de componenta „alte investiții” (32 la sută, respectiv 28,3 miliarde euro), de investițiile directe (13,7 la sută, în scădere cu 1,6 puncte procentuale, respectiv 12,1 miliarde euro) și de investițiile de portofoliu (6,3 la sută, respectiv 5,6 miliarde euro).

²⁸⁴ Inclusiv profitul reinvestit net estimat.

²⁸⁵ Include creditele de orice natură dintre investitorul străin și firma rezidentă, precum și alte instrumente de natura datoriei.

²⁸⁶ Din punctul de vedere al ponderii în influxurile nete de investiții directe ale nerezidenților în România în anul 2020 (date preliminare).

²⁸⁷ SURE – Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency.

Soldul pasivelor externe la 31 decembrie 2020 a fost de 190,9 miliarde euro, în creștere cu 9,2 la sută față de finele anului anterior. Structura pasivelor externe a consemnat, și pe parcursul anului 2020, o pondere majoritară a investițiilor directe, a căror evoluție a fost semnificativ influențată de noile condiții economice determinate de pandemie. Astfel, ponderea acestora în totalul pasivelor externe s-a diminuat cu 5 puncte procentuale față de anul 2019, până la 51,1 la sută, respectiv 97,5 miliarde euro. Soldul investițiilor de portofoliu (în valoare de 50,3 miliarde euro) a ajuns la 26,4 la sută din totalul pasivelor externe, devansând componenta alte investiții (în valoare de 43 miliarde euro), a cărei pondere a marcat o scădere cu 0,9 puncte procentuale, comparativ cu anul 2019, până la 22,6 la sută.

Datoria externă brută

La 31 decembrie 2020, soldul datoriei externe brute a totalizat 125,9 miliarde euro.

Datoria externă pe termen lung a crescut față de sfârșitul anului 2019 cu 24,9 la sută, ajungând la 92,8 miliarde euro, ca urmare a tranzacțiilor nete (+18 miliarde euro) și a variației prețurilor titlurilor de valoare, precum și a altor modificări (+2 miliarde euro). Impactul variației cursurilor de schimb a fost de -1,1 miliard euro.

Serviciul datoriei externe pe termen lung a însumat 16,4 miliarde euro, cu 6,1 la sută mai puțin comparativ cu anul 2019. Ratele de capital au reprezentat 14,5 miliarde euro (față de 15,4 miliarde euro în anul 2019), iar costul cu dobânzi și comisioane a fost de 1,8 miliarde euro (față de 2 miliarde euro în 2019).

Structura pe sectoare instituționale a datoriei externe pe termen lung arată că, la sfârșitul anului 2020, sectorul administrația publică a continuat să dețină ponderea cea mai ridicată (61,9 la sută), în creștere față de anul anterior, fiind urmat de sectorul nefinancial (32,8 la sută). În structura pe instrumente financiare a datoriei sectorului administrația publică au fost consemnate un aport net de 13,3 miliarde euro din instrumente financiare de portofoliu sub forma titlurilor de stat și, respectiv, o creștere netă de 3,6 miliarde euro aferentă împrumuturilor externe. Față de anul 2019, sectorul societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală (4 la sută din datoria externă pe termen lung) a continuat să înregistreze scăderi ale soldului datoriei externe pe termen lung, determinate de diminuarea soldului depozitelor nerezidenților, iar autoritatea monetară (1,2 la sută) a înregistrat un nivel similar al datoriei externe pe termen lung, provenit din alocările de drepturi speciale de tragere (DST) de la FMI.

Analiza datoriei externe pe termen lung pe tipuri de creditori relevă o majorare a ponderii împrumuturilor de la organisme internaționale (15,6 la sută la 31 decembrie 2020, față de 15 la sută la sfârșitul anului 2019), ca urmare a tranzacțiilor nete efectuate în contul datoriei externe de creditori multilaterali precum UE, BIRD, BERD, BEI, CFI, FDS, OECF, Nordic Investment Bank, Euroatom (în valoare de 3,5 miliarde euro). Ponderea surselor private de finanțare s-a situat la un nivel comparabil cu cel al anului 2019, prin susținerea accesului la piețele private externe de capital în luniile ianuarie, mai, iulie și decembrie cu emisiuni de titluri de stat, care au însumat 8,8 miliarde euro și respectiv 3,3 miliarde dolari SUA. Piața internă a susținut finanțarea prin participarea în luna octombrie la o emisiune în valoare de 1,6 miliarde euro.

În ceea ce privește clasificarea pe scadențe, la 31 decembrie 2020, datoria externă cu maturitate peste 5 ani și-a menținut poziția majoritară în datoria externă pe termen lung (91,8 la sută), în ușoară creștere față de perioada anterioară (90,1 la sută), cu impact favorabil asupra maturității medii a datoriei externe.

Structura pe valute a datoriei externe pe termen lung la sfârșitul perioadei analizate relevă o pondere majoritară a monedei euro (71 la sută, în creștere cu 0,4 puncte procentuale față de 31 decembrie 2019), urmată de leu (16,5 la sută, în ușoară scădere cu 0,1 puncte procentuale), dolarul SUA (10,1 la sută, în creștere cu 0,5 puncte procentuale), DST (1,2 la sută), francul elvețian (0,6 la sută, în scădere cu 0,2 puncte procentuale) și de alte valute (0,6 la sută).

Datoria externă pe termen lung a reprezentat 42,5 la sută din PIB la finele anului 2020 (în creștere cu 9,2 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent). Rata serviciului datoriei externe pe termen lung²⁸⁸ s-a majorat cu 0,7 puncte procentuale, de la 19,4 la sută la finele anului 2019 la 20,1 la sută la 31 decembrie 2020 (Tabel 11.3).

	procente	
	2019	2020
Datoria externă brută/PIB	49,2	57,7
Datoria externă netă/PIB	18,2	21,6
Datoria externă brută pe termen lung/PIB	33,3	42,5
Datoria externă brută pe termen lung/exportul de bunuri și servicii	82,5	114,2
Rata serviciului datoriei externe brute pe termen lung	19,4	20,1

Tabel 11.3
Principalii indicatori
de îndatorare externă

Datoria externă pe termen scurt a însumat 33,1 miliarde euro la finele anului 2020, soldul acesteia fiind cu 6,7 la sută mai mic față de 2019, ca urmare a unor ieșiri nete de capital (-2,3 miliarde euro) și a variației cursurilor de schimb, precum și a altor modificări (-0,1 miliard euro). Serviciul datoriei externe pe termen scurt a totalizat 55,5 miliarde euro, iar rata aferentă acestuia a fost de 68,2 la sută la 31 decembrie 2020, cu 13,7 puncte procentuale mai mare față de finele anului 2019, fiind semnificativ influențată de diminuarea valorii exporturilor de la 90,1 miliarde euro la 81,3 miliarde euro, pe fondul ieșirilor de capital cu scadență de până la 1 an, mai accentuate.

Datoria externă netă

Față de 2019, la finele anului 2020 datoria externă netă a înregistrat o creștere de la 40,5 miliarde euro la 47,2 miliarde euro, în principal pe fondul majorării datoriei externe nete a administrației publice. Societățile care acceptă depozite, exclusiv banca centrală au continuat consolidarea poziției net creditoare marcată anterior, iar alte sectoare au înregistrat o reducere a datoriei externe nete. Evoluția datoriei externe nete a băncii centrale a fost semnificativ influențată de majorarea soldului activelor externe (Tabel 11.4).

²⁸⁸ Rata serviciului datoriei externe pe termen lung se calculează ca raport între serviciul datoriei externe pe termen lung și exportul de bunuri și servicii.

	milioane euro					
	2019			2020		
	Datoria externă brută	Active externe care au la bază instrumente de datorie	Datoria externă netă	Datoria externă brută	Active externe care au la bază instrumente de datorie	Datoria externă netă
	(1)	(2)	(3) =(1)-(2)	(1)	(2)	(3) =(1)-(2)
Administrația publică						
Numerar și depozite	39 657	4 961	34 696	57 755	4 843	52 912
Titluri de natura datoriei	236	11	225	191	11	181
Împrumuturi	31 623	418	31 204	46 153	556	45 597
Credite comerciale și avansuri	7 793	1 970	5 823	11 394	1 748	9 647
Alte pasive/active	2	2 560	-2 558	13	2 529	-2 517
Banca centrală						
Drepturi speciale de tragere (DST)	1 217	33 585	-32 368	1 162	38 819	-37 657
Numerar și depozite	1 216	1 220	-4	1 160	1 166	-6
Titluri de natura datoriei	0	6 680	-6 680	2	10 878	-10 876
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	0	25 684	-25 684	0	26 775	-26 775
Numerar și depozite	7 839	9 024	-1 185	7 227	13 050	-5 824
Titluri de natura datoriei	7 629	7 756	-127	7 014	11 274	-4 261
Împrumuturi	167	755	-588	190	970	-780
Alte pasive/active	0	476	-476	0	779	-779
Alte sectoare						
Numerar și depozite	43	37	7	23	28	-4
Titluri de natura datoriei	24 343	11 392	12 951	24 430	11 518	12 912
Împrumuturi	0	2 822	-2 822	0	3 436	-3 436
Credite comerciale și avansuri	345	2 786	-2 442	1 193	1 990	-797
Alte pasive/active	14 784	51	14 733	13 976	46	13 931
Instrumente de datorie de natura investiției directe	9 012	5 092	3 921	9 069	5 418	3 651
Alte sectoare	202	641	-439	192	629	-437
Total	36 727	10 309	26 418	35 353	10 514	24 838
Datoria externă a României	109 783	69 271	40 512	125 927	78 745	47 181

Tabel 11.4

La sfârșitul anului 2020, sectorul administrația publică a marcat o poziție externă debitoare în creștere, datoria externă netă ajungând la 52,9 miliarde euro (față de 34,7 miliarde euro în 2019), pe seama unor noi emisiuni de titluri de stat (8,8 miliarde euro și 3,3 miliarde dolari SUA) precum și a împrumuturilor de la organisme internaționale (SURE – în valoare de 3 miliarde euro).

După inversarea de trend consternată în anul 2019, poziția externă netă a societăților care acceptă depozite, exclusiv banca centrală a fost net creditoare, ajungând la -5,8 miliarde euro (de la -1,2 miliarde euro), pe seama creșterii volumului activelor externe sub formă de depozite cu 3,5 miliarde euro.

Categoria alte sectoare a consemnat o poziție net debitoare comparabilă cu cea înregistrată în anul 2019, respectiv 12,9 miliarde euro, fiind marcată doar de modificări de structură, respectiv de ierarhie, ale instrumentelor financiare de natura împrumuturilor, depozitelor, titlurilor și creditelor comerciale.

Majorarea semnificativă a poziției net creditoare a băncii centrale, până la 37,7 miliarde euro (de la 32,4 miliarde euro în 2019), a fost generată de largirea portofoliului de investiții prin depozite deținute în străinătate cu 4,2 miliarde euro, concomitent cu creșterea activelor externe sub formă de titluri de stat cu 1,1 miliarde euro.

Instrumentele de datorie de natura investiției directe au înregistrat o poziție net debitoare în scădere, de la nivelul de 26,4 miliarde euro în 2019 la 24,8 miliarde euro la 31 decembrie 2020, pe fondul rambursărilor de împrumuturi intragrup.

Capitolul 12

Relațiile financiare internaționale

Conform Statutului său, BNR poate participa, din împunericarea Parlamentului, la organizații/instituții internaționale cu caracter finanțier, bancar, monetar sau de plată și poate să devină membru al acestora.

Astfel, BNR a acordat de-a lungul timpului o atenție deosebită relațiilor financiare internaționale, atât în calitate de instituție membră sau de reprezentant al României, cât și în calitate de depozitar pentru participațiile statului român la instituțiile financiare internaționale. Printre beneficiile colaborării cu aceste organizații se numără accesarea unor resurse finanțiere, obținerea de asistență tehnică și schimbul de experiență privind cele mai bune practici ale băncilor centrale, precum și participarea activă la dezbatările referitoare la sistemul finanțier și monetar global, prin reprezentarea la nivelul conducerii acestor foruri și în cadrul diverselor reuniuni organizate de acestea.

De asemenea, BNR a consolidat relațiile de cooperare cu băncile centrale din alte state, inclusiv cu cele care nu fac parte din Sistemul European al Băncilor Centrale, atât la nivel bilateral, cât și multilateral, prin întâlniri de lucru între reprezentanții BNR și omologii acestora sau participări la reuniunile organizate la nivel regional.

1. Fondul Monetar Internațional

România este membră a Fondului Monetar Internațional din anul 1972, cota de participare (capital subscris și vărsat) fiind în prezent de 1 811,4 milioane DST, reprezentând 0,38 la sută din cota totală a Fondului.

În anul 2020, în contul dobânzilor nete, s-a încasat de la FMI suma de 0,011 milioane DST.

Programată inițial a se desfășura în perioada 4-17 iunie 2020, la București, vizita misiunii FMI pentru consultări cu autoritățile române în cadrul procedurii periodice de monitorizare, denumită generic „Article IV Consultations”, a fost anulată ca urmare a suspendării organizării vizitelor în contextul pandemiei COVID-19. Începând cu luna martie 2020, întâlnirile și evenimentele organizate de către FMI sau în colaborare cu această instituție s-au desfășurat în format virtual.

Astfel, în perioada 10-28 mai 2021 a avut loc o misiune în format virtual a FMI pentru evaluarea situației macroeconomice în contextul „Article IV Consultations”. La încheierea misiunii, echipa FMI a publicat o declarație²⁸⁹ în care sunt prezentate concluziile consultărilor cu autoritățile române.

²⁸⁹ <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/05/28/romania-2021-article-iv-concluding-statement>

În contextul recesiunii economice globale generate de pandemia COVID-19, una dintre măsurile FMI pentru sprijinirea țărilor membre, intens dezbatute pe parcursul anului 2020 atât în cadrul FMI, cât și în cadrul altor foruri internaționale, a fost aceea a suplimentării rezervelor internaționale ale țărilor membre printr-o posibilă nouă alocare generală de DST. După prezentarea mai multor opțiuni în ceea ce privește valoarea ce ar putea fi subiectul noii alocări generale, în data de 23 martie 2021, directorul general al FMI a anunțat printr-un comunicat de presă²⁹⁰ că în luna iunie 2021 va fi prezentată Consiliului Executiv al FMI pentru aprobare o propunere formală pentru suplimentare cu echivalentul în DST al sumei de 650 miliarde dolari SUA. De noua alocare generală de DST vor beneficia toate țările membre ale FMI, proporțional cu cota de participare a fiecăreia.

2. Grupul Băncii Mondiale

România este membră a tuturor instituțiilor care fac parte din Grupul Băncii Mondiale, respectiv Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD), Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) – care, împreună cu BIRD, reprezintă Banca Mondială, Corporația Financiară Internațională (CFI), Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor (AGMI) și Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții (CIRDI).

Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare

România a devenit membră BIRD în 1972 și deține 7 201 acțiuni (0,29 la sută din capitalul băncii), având o putere de vot reprezentând 0,31 la sută din total.

Sprijinul financiar acordat României în perioada 1991-2019 s-a concretizat în împrumuturi în valoare totală de aproximativ 15 miliarde dolari SUA, prin dezvoltarea a 116 proiecte. În anul 2020, în contextul pandemiei COVID-19, România a accesat în data de 2 aprilie o linie de asistență financiară preaprobată în valoare de 400 de milioane euro. Aceasta face parte din acordul de împrumut, negociat de autoritățile din România în iunie 2018, pentru politici de dezvoltare privind managementul riscurilor asociate unor dezastre naturale cu opțiune de amânare a tragerii până la apariția unei catastrofe (Catastrophe Deferred Drawdown Option, CAT-DDO). Obiectivele actualei finanțări vizează consolidarea serviciilor medicale și a celor de intervenție rapidă, minimizarea pierderilor din sectorul public și privat, precum și protejarea vieții cetățenilor în general și a condițiilor de trai.

Cel mai recent Cadru de Parteneriat de țară aprobat de Consiliul Directorilor Executivi al Băncii Mondiale pentru România, pe o perioadă de cinci ani (2018-2023), urmărește trei direcții prioritare de acțiune: (i) investițiile în oameni și egalitatea de șanse; (ii) susținerea unei dezvoltări mai dinamice a sectorului privat; (iii) îmbunătățirea capacitații de reacție în fața dezastrelor naturale și a schimbărilor climatice.

²⁹⁰ <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/03/23/pr2177-imf-execdir-discuss-new-sdr-allocation-us-650b-boost-reserves-help-global-recovery-covid19>

Asociația Internațională pentru Dezvoltare

România a devenit membră AID la data de 12 aprilie 2014 și are în prezent o putere de vot în cadrul instituției de 0,33 la sută.

Instituții financiare afiliate Băncii Mondiale

România a aderat la CFI în anul 1990 și deține în prezent 37 112 acțiuni în valoare de 32,618 milioane dolari SUA, având o putere de vot în cadrul organizației de 0,20 la sută. Activitatea acestei organizații este complementară celei derulate de BIRD și AID, axându-se exclusiv pe sectorul privat.

România a devenit membră a AGMI în 1992 și deține în prezent 978 de acțiuni în valoare de 9,78 milioane DST, având o putere de vot de 0,55 la sută.

3. Banca Reglementelor Internaționale

BNR este membră a Băncii Reglementelor Internaționale încă din 1930, anul înființării acesteia, și deține 8 564 de acțiuni din capitalul total, pentru care încasează dividende. Având în vedere contextul pandemiei COVID-19, în anul 2020 Banca Reglementelor Internaționale a decis să nu distribuie dividende membrilor.

Grupul consultativ regional pentru Europa al Consiliului pentru stabilitate financiară

Consiliul pentru stabilitate financiară (Financial Stability Board, FSB) este un organism internațional care monitorizează sistemul finanțier global și face recomandări cu privire la acesta. FSB a fost înființat în aprilie 2009, ca succesor al Forumului pentru stabilitate finanțieră, cu un mandat extins pentru a promova stabilitatea finanțieră. Banca Reglementelor Internaționale asigură finanțarea FSB, pe baza contribuțiilor voluntare ale membrilor, și găzduiește secretariatul acestuia. În anul 2011, în scopul extinderii activității FSB dincolo de țările G-20, pentru a reflecta natura globală a sistemului finanțier, în cadrul FSB au fost înființate șase grupuri consultative regionale (RCG) pentru: America, Asia, Comunitatea Statelor Independente, Europa, Orientalul Mijlociu și, respectiv, Africa de Nord și Africa Sub-Sahariană. Obiectivul general al RCG este de a facilita schimbul de opinii referitoare la vulnerabilitățile sistemului finanțier, precum și la inițiativele curente și potențiale de promovare a stabilității finanțiere între autoritățile cu atribuții privind sectorul finanțier din jurisdicțiile membre, dar și non-membre ale FSB.

Ca urmare a demersurilor BNR inițiate în anul 2016, România a fost acceptată ca membru cu drepturi depline al FSB-RCG Europa în cadrul Plenarei FSB din data de 25 iunie 2018. Ulterior dobândirii calității de membru al FSB-RCG Europa, BNR a găzduit la București reuniunea acestui grup regional în data de 7 mai 2019.

4. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

România este membră fondatoare a BERD, statul român deținând în prezent 14 407 acțiuni, în valoare de 144,07 milioane euro, contribuție care reprezintă 0,484 la sută din capitalul total subscris al BERD.

BERD investește în țările de operațiuni în baza unei strategii de parteneriat de țară, iar strategia de țară pentru România, aferentă perioadei 2020-2025, aprobată în data de 23 aprilie 2020, are în vedere trei priorități strategice:

- promovarea investițiilor în infrastructura durabilă și dezvoltarea regională;
- sprijinirea productivității prin expansiunea sectorului corporativ, inovare și îmbunătățirea competențelor;
- extinderea procesului de intermediere financiară și dezvoltarea piețelor de capital.

Până la data de 30 aprilie 2021, BERD a acordat României un sprijin financiar în sumă cumulată de aproximativ 8,988 miliarde euro, în cadrul a 465 de proiecte, dintre care 66 la sută s-au îndreptat către sectorul privat.

Având în vedere contextul pandemiei COVID-19, reuniunea anuală a BERD programată inițial să se desfășoare în luna mai 2020 la Londra a avut loc în luna octombrie, în format virtual. Cu această ocazie, a fost ales un nou președinte al BERD, în persoana doamnei Odile Renaud-Basso. De asemenea, reuniunea anuală din anul 2021 se va desfășura în format virtual în perioada 28 iunie – 2 iulie.

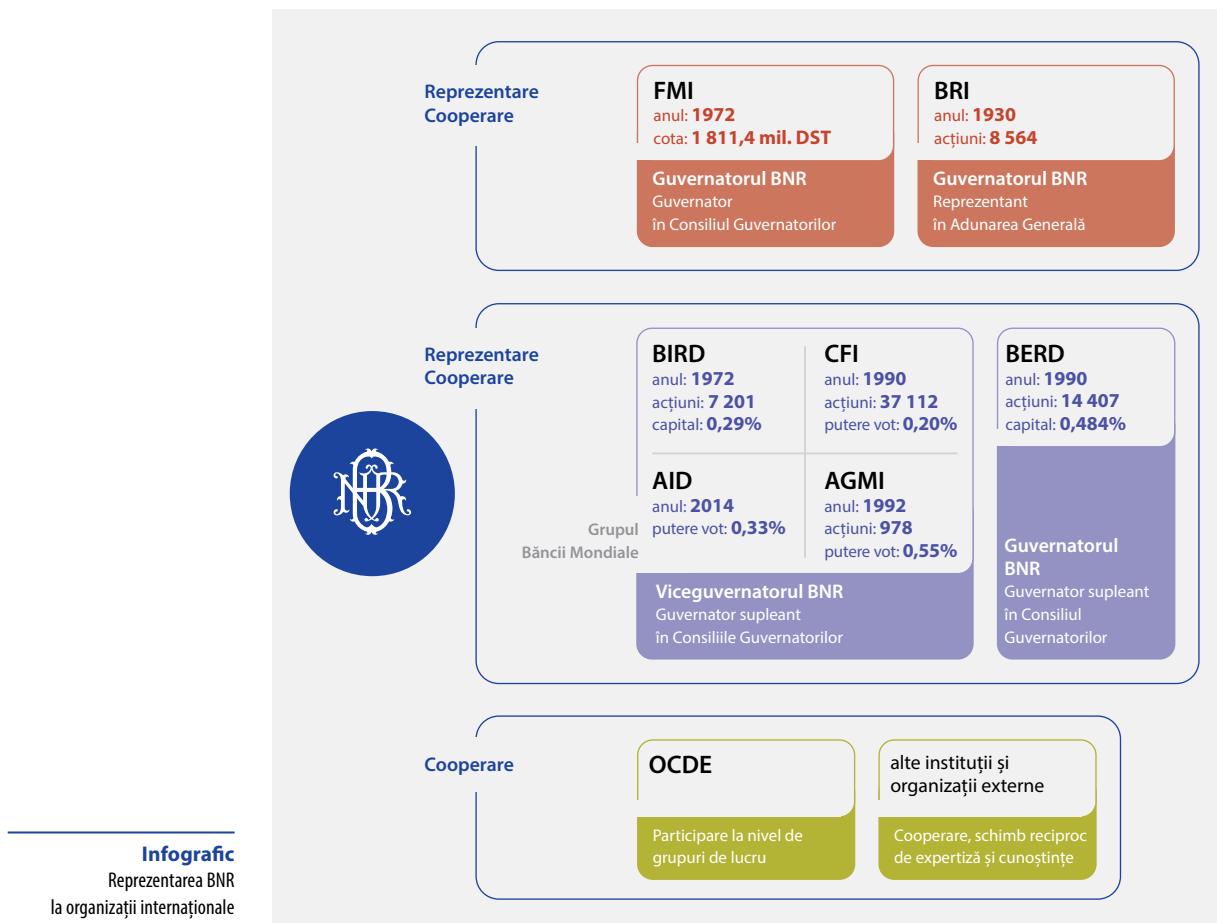
5. Banca Asiatică pentru Investiții în Infrastructură

România a devenit membră a Băncii Asiatice pentru Investiții în Infrastructură (BAlI) în data de 28 decembrie 2018, având în prezent o putere de vot în cadrul instituției de 0,2751 la sută. Conform prevederilor Legii nr. 308/2018 pentru acceptarea Acordului de înființare, publicată în *Monitorul Oficial al României* în data 14 decembrie 2018, BNR a fost desemnată instituție depozitar al sumelor BAlI pe teritoriul României.

6. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

Unul dintre obiectivele prioritare de politică externă ale României din ultima decadă îl constituie aderarea la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE). BNR a sprijinit acest deziderat, în limitele competențelor ce îi revin conform Statutului, prin implicarea în activitatea structurilor de lucru relevante ale OCDE. Astfel, BNR a participat, în calitate de invitat, la reunurile din lunile aprilie și octombrie 2020 ale Comitetului pentru piețe financiare și la reunurile a două grupuri de lucru din cadrul Comitetului pentru statistică și politici statistice, care au avut loc în luna noiembrie 2020. De asemenea, începând cu anul 2018, BNR este membră a Rețelei Internaționale pentru Educație Financiară a OCDE.

Concomitent, BNR participă la lucrările Comitetului interministerial pentru coordonarea relațiilor României cu OCDE, aflat în coordonarea Secretariatului General al Guvernului, care are rolul de a elabora strategia de promovare a candidaturii României la OCDE, de stabilire a unui calendar de acțiuni, evenimente și buget, precum și de a coordona demersurile instituțiilor implicate în acest proces. În acest context, BNR și-a manifestat disponibilitatea de a se implica în cadrul procesului de aderare a României la Codurile OCDE de liberalizare a mișcărilor de capital.

7. Participarea Băncii Naționale a României la instituții și organizații externe

Banca Națională a României urmărește promovarea cooperării, la nivel internațional, cu entități care desfășoară activități, în general, în domeniul cercetării economice și financiare și, în special, în domeniul bancar, pentru asigurarea unui schimb reciproc de expertiză și cunoștințe. În anul 2020, Banca Națională a României a continuat colaborarea cu diverse organisme, grupuri de reflectie și instituții internaționale relevante în domeniul cercetării științifice și a facilitat desfășurarea unor evenimente de diseminare a cunoștințelor economice și finanțier-monetare organizate în format fizic, cât și în format virtual, în contextul pandemiei COVID-19, reprezentanți ai băncii

centrale participând la evenimente și reuniuni internaționale. În baza cooperării cu aceste entități, Banca Națională a României a mijlocit un schimb reciproc avantajos de expertiză și cunoștințe, sprijinind diseminarea rezultatelor cercetării științifice la nivel global.

Astfel, Banca Națională a României a devenit membru cu drepturi depline al Rețelei pentru Ecologizarea Sistemului Financiar (Network for Greening the Financial System – NGFS) în data de 16 septembrie 2020²⁹¹. NGFS reprezintă un organism internațional al băncilor centrale și autorităților de supraveghere ce doresc, pe bază voluntară, să realizeze schimb de experiență, să împărtășească cele mai bune practici, să contribuie la dezvoltarea gestionării risurilor de mediu și climatice în sectorul finanțier și să mobilizeze/direcționeze finanțări care să susțină tranziția spre o economie durabilă. Rețeaua a fost înființată în data de 12 decembrie 2017 de către opt bănci centrale și autorități de supraveghere, cu prilejul primului *One Planet Summit*, organizat la inițiativa Franței, iar la data de 1 iunie 2021 cuprindea 91 de membri și 14 observatori²⁹². De asemenea, începând cu data de 3 septembrie 2020, NGFS a consolidat Statutul său, prin includerea BCE în Consiliul Director.

În perioada 11 iunie 2020 – 8 iunie 2021, România a exercitat Președinția anuală rotativă a Consiliului de administrație al organizației internaționale Centrul de Excelență în Finanțe (Center of Excellence in Finance – CEF), prin Banca Națională a României. În acest context, în data de 11 iunie 2020 a avut loc reuniunea anuală a Consiliului de administrație al CEF, iar în cadrul acesteia, guvernatorul BNR a fost ales în funcția de președinte al acestui organism de conducere, în conformitate cu Statutul CEF²⁹³. CEF a fost înființat în anul 2001, la Ljubljana, ca organizație non-profit de drept sloven, iar din data de 28 decembrie 2014 a devenit organizație de drept internațional public. Țara noastră este reprezentată prin Banca Națională a României și Ministerul Finanțelor, prin semnarea noului statut, la data de 30 mai 2014²⁹⁴, ratificat și intrat în vigoare în data de 2 februarie 2016²⁹⁵. Scopul CEF îl reprezintă dezvoltarea capacitaților instituționale pentru implementarea reformelor și pentru introducerea standardelor internaționale în managementul finanțelor publice și al sistemului bancar în regiunea Europei Centrale și de Est, acesta colaborând atât cu băncile centrale, cât și cu ministerele de finanțe din țări din Europa de Sud-Est. În anul 2020, pe parcursul Președinției României la Consiliul de administrație al CEF, au avut loc o serie de evenimente în format virtual, vizând promovarea cooperării internaționale la nivel instituțional, cu scopul sprijinirii și facilitării diseminării cunoștințelor științifice, dar și al aniversării simultane a 140 de ani de la înființarea BNR și a 20 de ani de la înființarea CEF, printre acestea remarcându-se: *Personal and Organizational Resilience in Time of*

²⁹¹ <https://bnro.ro/Re%C8%9Beaua-pentru-ecologizarea-sistemului-financiar--21812.aspx>

²⁹² <https://www.ngfs.net/en/about-us/membership>

²⁹³ <https://bnro.ro/page.aspx?prid=17916>

²⁹⁴ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateralna/mednarodno-pravo/depozitarstvo/Sporazum-o-ustanovitvsi-Centra-za-razvoj-financ-CEF.pdf>

²⁹⁵ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateralna/mednarodno-pravo/depozitarstvo/Pogodbenostanje-CEF.pdf>

Crisis (30 septembrie 2020), *Communication in Times of Crisis* (21 octombrie 2020), *Leadership in Times of Crisis* (18 noiembrie 2020) și *Organizational Learning in Times of Crisis* (9 decembrie 2020).

BNR a continuat cooperarea cu celelalte bănci centrale din cadrul Clubului Guvernatorilor Băncilor Centrale din zona Mării Negre, a Balcanilor și a Asiei Centrale, atât prin participarea la reuniunile guvernatorilor, cât și în cadrul grupului de lucru pe probleme de politică monetară și stabilitate finanțiară. Ca și celelalte evenimente internaționale, reuniunile din cadrul acestui forum de cooperare s-au desfășurat în format virtual, iar printre temele principale abordate în cursul anului 2020 s-au aflat perspectivele economice și finanțare globale în contextul pandemiei, precum și avantajele și dezavantajele emisiunii de monedă digitală de către băncile centrale.

Capitolul 13

Convergența economiei românești
și cadrul de guvernanță economică
în Uniunea Europeană

1. Convergența economiei românești

Adoptarea monedei unice europene face parte din procesul de integrare europeană a României. Intrarea în zona euro implică transferul conducerii politicii monetare către BCE, ale cărei acțiuni vizează în mod unitar întreaga zonă euro. În acest context, analiza stadiului procesului de convergență (nominală și reală) a economiei românești urmărește determinarea capacitatei acesteia de a funcționa eficient în cazul materializării unor şocuri, în absența sprijinului unei politici monetare independente la nivel național. Dată fiind declanșarea în 2020 a crizei pandemice, sunt avute în vedere și efectele acesteia asupra unor indicatori relevanți pentru derularea procesului de convergență.

Criteriile instituite prin Tratatul de la Maastricht, pe baza cărora se evaluează progresul din punct de vedere al convergenței nominale, privesc stabilitatea prețurilor, sustenabilitatea finanțelor publice și a gradului de îndatorare, stabilitatea cursului de schimb și nivelul ratelor dobânzilor pe termen lung – situația acestora la nivelul anului 2020 fiind prezentată în Tabelul 13.1.

	Criterii Maastricht	România 2020
Rata inflației (IAPC) (procente, medie anuală)	≤1,5 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE ¹	2,3 (referință: 0,5)
Deficitul bugetului consolidat* (procente în PIB)	sub 3 la sută	9,2
Datoria publică* (procente în PIB)	sub 60 la sută	47,3
Cursul de schimb față de euro (apreciere/deprecieră procentuală maximă pe 2 ani)	±15 la sută	-/-4,6 ²
Ratele dobânzilor pe termen lung (procente pe an, medie anuală)	≤2 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE ¹ din perspectiva stabilității prețurilor	3,9 (referință: 2,7)

*) SEC 2010

1) La calcularea nivelului de referință pentru finalul anului 2020 au fost luate în considerare Grecia, Cipru și Estonia. În cazul Estoniei, ratele de dobândă pe termen lung sunt disponibile începând cu iunie 2020.

2) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada ianuarie 2019 – decembrie 2020, comparativ cu media lunii decembrie 2018, pe baza datelor zilnice.

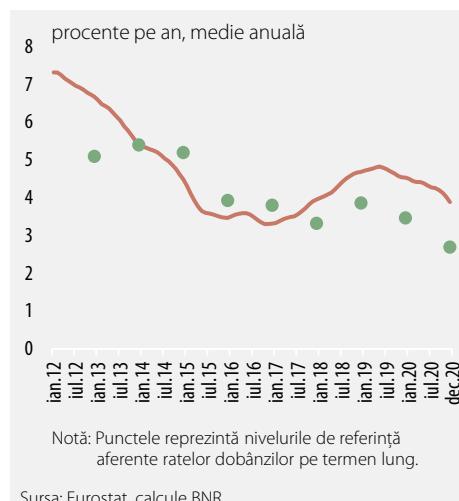
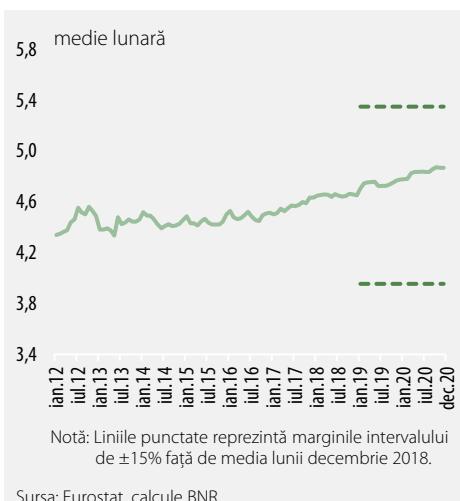
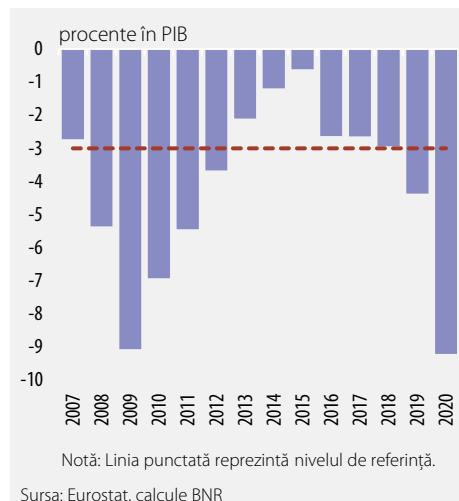
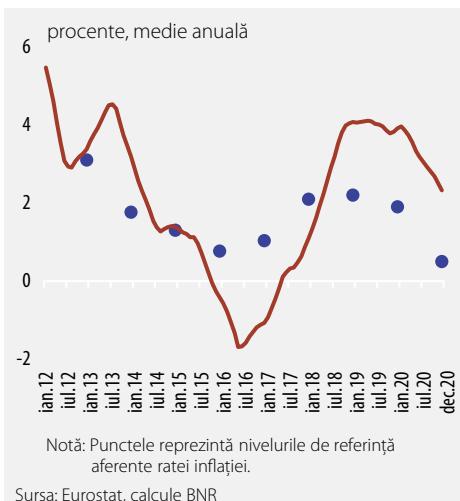
Sursa: Eurostat, calcule BNR

Tabel 13.1
Criteriile de la Maastricht
(indicatori de convergență nominală)

După ce în perioada iulie 2015 – noiembrie 2017 România a îndeplinit toate criteriile de convergență nominală (fără a participa însă la ERM II), indicatorii privind rata inflației și ratele dobânzilor pe termen lung din România au depășit în ultimii trei ani (2018-2020) valorile de referință. În ceea ce privește deficitul bugetului general consolidat, ponderea sa în PIB s-a plasat, începând cu anul 2019, peste limita impusă prin Tratatul de la Maastricht. Traекторia tuturor indicatorilor pe parcursul anului 2020 a fost puternic influențată de o multitudine de efecte asociate pandemiei, cu implicații nefavorabile majore asupra activității economice, acestea fiind suprapuse factorilor

persistenti specifici mediului intern și, respectiv, contextului extern. În aceste condiții, în luna martie 2020 au fost suspendate prevederile Pactului de stabilitate și creștere (implicit valorile de referință privind quantumul deficitului bugetar și cel al datoriei publice), decizie care a creat spațiu fiscal suplimentar, ce a putut fi utilizat de statele membre pentru a implementa măsuri extinse în vederea limitării efectelor pandemiei.

Grafic 13.1
Rata inflației (IAPC)

Grafic 13.3
Cursul de schimb EUR/RON

După creșterea ratei medii a inflației (IAPC) în anii 2017 și 2018 (până la valoarea de 4,1 la sută în luna decembrie 2018), indicatorul s-a poziționat în 2019 în intervalul 3,8 la sută – 4,1 la sută. În cursul anului 2020 însă, în contextul manifestării crizei pandemice COVID-19, rata medie anuală a inflației a coborât semnificativ, până la 2,3 la sută în luna decembrie. Această evoluție a survenit în contextul formării brusete a unui deficit de cerere agregată, dar și al reducerilor semnificative pe parcursul anului 2020 ale cotațiilor internaționale ale țării. Acestor factori²⁹⁶ li s-au adăugat

²⁹⁶ Trebuie menționat că mulți dintre factorii ce au condus la o diminuare a indicatorului pe parcursul anului 2020 și-au inversat tendința la începutul anului 2021 – contribuind astfel la o creștere a ratei inflației. Astfel, cotația petrolului Brent a cunoscut o creștere semnificativă, efectului acestia adăugându-se celui al liberalizării pieței energiei electrice pentru consumatorii casnici.

efekte de bază favorabile asociate scumpirii puternice a unor alimente procesate la finele anului precedent, dar și o recoltă favorabilă de legume și fructe în 2020 pe plan comunitar. Indicatorul și-a menținut însă ecartul relativ constant față de valoarea de referință a criteriului de la Maastricht cu privire la stabilitatea prețurilor (Grafic 13.1).

Deficitul bugetar (conform metodologiei SEC 2010), exprimat ca pondere în PIB, s-a apropiat de limita impusă prin Tratatul de la Maastricht pe parcursul anilor 2016-2018, iar în 2019, deși economia a înregistrat o nouă expansiune, a depășit acest nivel, (Grafic 13.2), ceea ce a condus la declanșarea în cazul României a procedurii de deficit excesiv²⁹⁷. În anul 2020, pe fondul evoluțiilor adverse asociate crizei sanitare și al unui volum de cheltuieli permanente aflat deja la valori ridicate, deficitul bugetar și-a continuat creșterea. În același timp, investițiile realizate în economie s-au plasat la valori mai mari comparativ cu cele din anii precedenți. În aceste condiții, ponderea în PIB a deficitului bugetar în termeni SEC 2010 a ajuns la 9,2 la sută (magnitudine comparabilă celei din anul 2009), ceea ce s-a reflectat și în sporirea datoriei publice. Astfel, după ce în perioada 2016-2019 ponderea datoriei publice în PIB s-a poziționat la valori apropiate de 35 la sută, în 2020, pe seama contracției PIB și a majorării substanțiale a deficitului bugetar, aceasta a crescut cu peste 10 puncte procentuale, până la 47,3 la sută. Această evoluție reliefază necesitatea adoptării de măsuri în vederea asigurării unui profil sustenabil al indicatorului, inclusiv după ce situația pandemică va fi depășită.

În ultimii cinci ani, cursul de schimb al leului în raport cu euro a avut o evoluție relativ stabilă²⁹⁸ (Grafic 13.3). Variația cursului leului care, în condițiile neparticipării la ERM II, nu se raportează la o paritate centrală, ci la media lunii premergătoare perioadei evaluate, s-a menținut în banda standard de referință de ±15 la sută și în perioada 2019-2020, chiar și în contextul incertitudinilor referitoare la menținerea echilibrelor macroeconomice (pe fondul modificărilor frecvente ale configurației politiciei fiscale și a celei de venituri) și al efectelor economice ale crizei pandemice.

Ratele dobânzii pe termen lung s-au plasat deasupra nivelului de referință pe parcursul perioadei 2018-2020 (Grafic 13.4), în pofida poziționării ratingului suveran al României în categoria *investment grade* și a obținerii statutului de piață emergentă²⁹⁹. Abaterea a survenit în contextul plasării indicatorilor aferenți inflației și deficitului bugetului consolidat (în 2019 și 2020, în cazul celui din urmă) peste valorile de referință corespunzătoare, dar și al îngrijorărilor exprimate de unele agenții de rating. Până la declanșarea crizei pandemice, comunicatele³⁰⁰ acestora au făcut referire la evoluția

²⁹⁷ Comisia Europeană recomandă ca procesul de corecție fiscală să se încheie cel târziu în anul 2024. Detalii pot fi consultate accesând următorul link: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9433-2021-INIT/ro/pdf>.

²⁹⁸ În intervalul 2015-2020, leul a înregistrat o deprecieră medie anuală de 1,7 la sută față de euro.

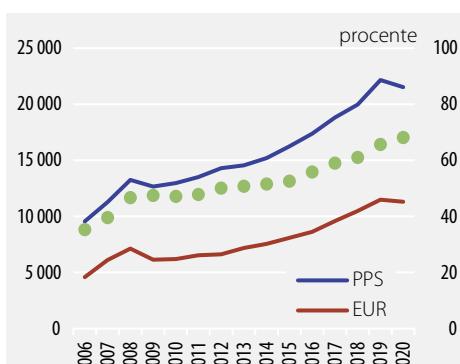
²⁹⁹ În septembrie 2019, compania FTSE Russel a decis să includă România în rândul țărilor cărora le acordă acest statut (cu intrare în vigoare după un an), decizie cu efecte profunde pentru piața de capital autohtonă. Printre acestea se numără unele beneficii atât pentru companiile românești, cât și pentru datoria suverană. Ambele vor fi incluse în noi indici și portofolii, ceea ce generează o expunere suplimentară și facilitează influxurile de capital.

³⁰⁰ După câțiva ani în care cele trei mari companii de rating au emis avertismente repetitive, acestea au decis în mod succesiv revizuirea perspectivei asupra României de la neutru la negativ în 2019 și 2020. Astfel deciziile au fost luate în data de 10 decembrie 2019 de către S&P în data de 17 aprilie 2020 de către Fitch și în data de 24 aprilie 2020 de către Moody's. Cele mai recente comunicate arată însă aprecieri favorabile pentru abordarea bugetului de stat 2021, întrucât acesta include atât măsuri menite să sprijini relansarea economică, cât și măsuri de consolidare fiscală (Moody's, 15 februarie 2021).

datoriei externe, la măsurile prociclice de politică fiscală și la accentuarea deficitului de cont curent. Ulterior, atenția s-a concentrat pe necesitatea implementării măsurilor de relansare economică, simultan cu cele de consolidare fiscală. Întrucât persistența rigidităților structurale interne și coordonatele politicii fiscale și ale celei de venituri sunt percepute ca factori de risc de către investitorii³⁰¹, situația actuală poate fi un catalizator pentru implementarea unor reforme structurale necesare, finanțate inclusiv prin atrageri de fonduri UE structurale și de investiții, prevăzute să fie alocate prin intermediul Cadrului financiar multianual 2021-2027 sau prin programul „Next Generation EU”.

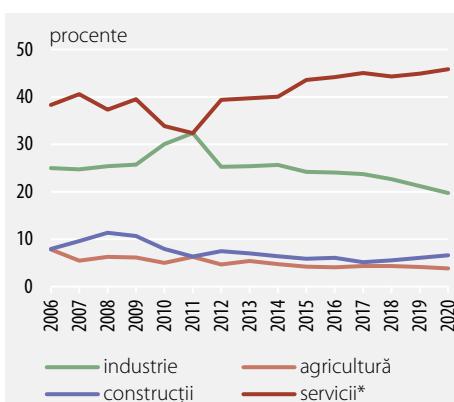
Grafic 13.5

Evoluția PIB pe locitor

Notă: Punctele reprezintă ponderea PIB pe locitor din România exprimat conform PPS în media zonei euro (sc. dr.); PPS = standardul puterii de cumpărare.

Sursa: AMECO, INS, calcule BNR

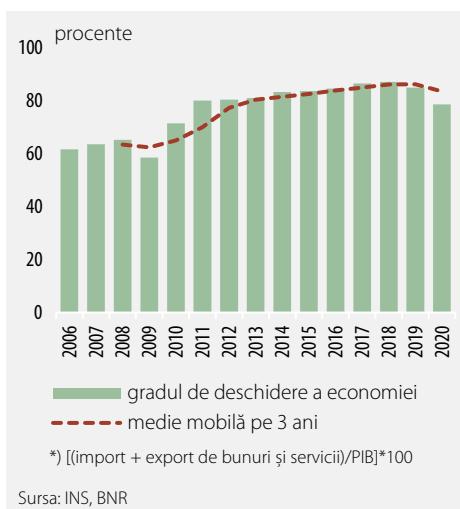

*) excl. administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială

Sursa: INS

Grafic 13.6

Ponderea sectoarelor economice în PIB

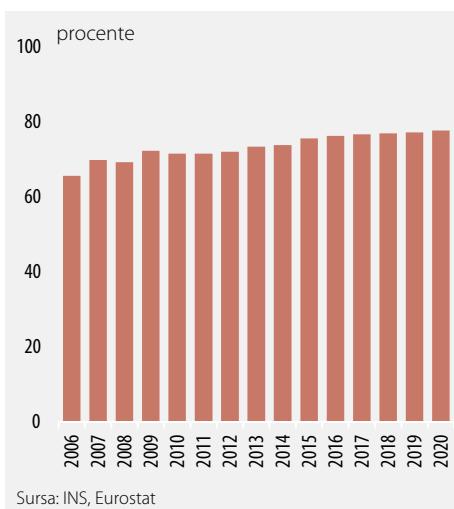

*) [(import + export de bunuri și servicii)/PIB]*100

Sursa: INS, BNR

Grafic 13.7

Gradul de deschidere a economiei*

Grafic 13.8

Ponderea comerțului cu UE-28 în totalul comerțului exterior

Îndeplinirea într-o manieră sustenabilă a criteriilor de convergență nominală este condiționată de realizarea unui grad ridicat de aliniere structurală, proces care poate fi evaluat în principal prin monitorizarea nivelului PIB pe locitor, a structurii pe sectoare a economiei, a gradului de deschidere a acesteia și a ponderii comerțului cu UE în totalul comerțului exterior. De subliniat este faptul că pe parcursul

³⁰¹ Pe parcursul ultimilor ani, percepția riscurilor asociate economiei românești (măsurată prin intermediul cotațiilor CDS – credit default swaps) s-a plasat, în general, peste valorile aferente statelor din regiune.

anului 2020 s-au materializat premisele unor modificări la nivelul traiectoriei indicatorilor, în contextul efectelor nefavorabile asupra activității economice asociate pandemiei. Mai mult, este posibil ca aceste efecte să fie persistente, răsfrângându-se și asupra evoluției indicatorilor din anii următori.

În România, traiectoria în continuă ascensiune a nivelului PIB pe locitor din ultimul deceniu, exprimat conform standardului parității puterii de cumpărare, a fost întreruptă în 2020 ca urmare a crizei pandemice (Grafic 13.5). Chiar și în aceste condiții excepționale, decalajul față de zona euro și-a continuat diminuarea graduală, pe fondul unei contracții de mai mare amplitudine a indicatorului în cazul zonei euro, reflectând astfel anvergura globală a crizei pandemice. Mai exact, în 2020, PIB pe locitor în România s-a situat la 68,1 la sută din nivelul zonei euro, raportul fiind în creștere cu 2,5 puncte procentuale față de anul anterior (și cu aproximativ 21 puncte procentuale față de 2010). În ceea ce privește structura pe sectoare a economiei (determinată prin aportul acestora la formarea PIB), în ultimii ani s-a înregistrat o tendință de apropiere de cea a zonei euro, evidențiată în special prin creșterea ponderii serviciilor în formarea PIB (Grafic 13.6) și, respectiv, a importanței acestora în comerțul exterior³⁰². Omogenitatea economiilor din cadrul unei uniuni monetare în ceea ce privește structurile pe sectoare reduce gradul de asimetrie a impactului cu care șocurile afectează statele membre, asigurând astfel o mai mare compatibilitate cu politica monetară comună.

Redresarea semnificativă a gradului de deschidere a economiei³⁰³ ce a urmat crizei financiare globale s-a intensificat în perioada 2016-2019, când indicatorul s-a plasat la valori apropiate de 85 la sută, pe fondul unui avans al exporturilor, dar mai ales al importurilor de bunuri și servicii (Grafic 13.7), care au înregistrat ritmuri alerte de creștere. În 2020 însă, indicatorul a cunoscut o scădere semnificativă (de aproximativ 6 puncte procentuale) comparabilă cu cea din 2009, coborând sub valoarea de 80 la sută, pe fondul reducerii drastice a fluxurilor comerciale la nivel global. Creșterea mai alertă a importurilor decât cea a exporturilor a contribuit în ultimii ani la adâncirea deficitului de cont curent. Gradul de integrare din punct de vedere al schimburilor comerciale cu UE (cuantificat prin ponderea comerțului cu celelalte state membre ale UE în totalul comerțului exterior al României) este evaluat a fi ridicat, situându-se la un nivel mediu de circa 77 la sută în ultimii trei ani (Grafic 13.8).

Dată fiind complexitatea procesului de convergență reală, cadrul de analiză poate fi extins prin monitorizarea mai multor dimensiuni, printre care sustenabilitatea poziției externe sau gradul de dezvoltare a sistemului finanțier-bancar și nivelul integrării acestuia în cel european.

Începând cu anul 2015, s-a observat o tendință de creștere a ponderii deficitului contului curent în PIB (preponderent pe fondul majorării deficitului balanței bunurilor și a celui al balanței veniturilor primare³⁰⁴), după ce anii anteriori consemnase o

³⁰² În intervalul 2012-2020 a avut loc o creștere cu aproximativ 220 la sută a valorii schimburilor comerciale cu servicii ale României, ponderea acestora în totalul comerțului exterior al României atingând un maxim de 24 la sută în 2019. În 2020, în contextul reducerii fluxurilor comerciale ca urmare a crizei sanitare, ponderea serviciilor în total schimburi comerciale s-a diminuat la 22,1 la sută, valoarea fiind însă inferioară mediei zonei euro ce se plasează la 28 la sută.

³⁰³ Ponderea în PIB a sumei dintre exporturile și importurile de bunuri și servicii.

³⁰⁴ Printre altele pe fondul deja menționat al dinamicii diferențiate a importurilor și a exporturilor.

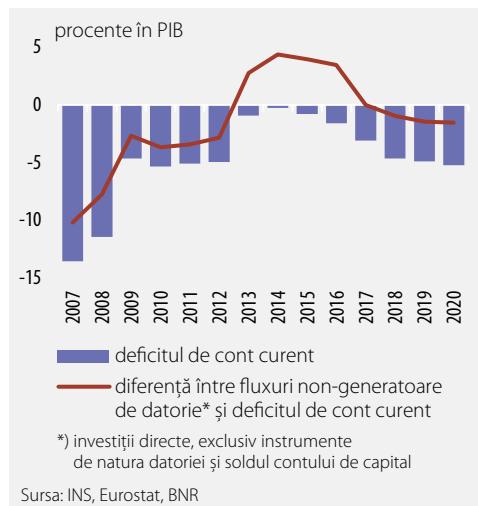
ajustare substanțială. Indicatorul a ajuns la 5,2 la sută din PIB la finele anului 2020 (Grafic 13.9), iar media valorilor pentru ultimii trei ani s-a plasat peste „reperul” de 4 la sută din PIB, stipulat de Comisia Europeană ca indicator multianual de performanță pentru țările membre ale UE³⁰⁵. Odată cu debutul tendinței de accentuare a deficitului de cont curent, gradul de finanțare a acestuia prin fluxuri non-generatoare de datorie (i.e. participații la capital de natura investițiilor directe, inclusiv profit reinvestit³⁰⁶, și soldul contului de capital – preponderent fonduri europene structurale și de investiții)

s-a menținut la valori subunitare³⁰⁷, cea corespunzătoare anului 2020 fiind de circa 71 la sută – Grafic 13.9³⁰⁸.

Gradul de integrare a sectorului financiar-bancar din România cu cel al zonei euro este ridicat, dată fiind preponderența în structura acționariatului instituțiilor de credit de pe piața românească a capitalului originar din țările zonei euro. Deși dezvoltarea acestui sector ulterior aderării la UE a fost notabilă, ecartul față de zona euro continuă să fie substanțial. Astfel, în anul 2020 nivelul intermedierei financiare indirecte (cuantificată prin raportul între creditul acordat sectorului privat și PIB³⁰⁹) din economia națională s-a poziționat la aproximativ o pătrime din cel aferent zonei euro, în condițiile în care în ambele economii s-au observat creșteri ale indicatorului (Grafic 13.10). În cazul României, avansul de aproximativ 1,3 puncte procentuale a reflectat atât volumul mai mare al creditelor acordate sectorului privat (deși cu un ritm anual în decelerare), cât și contracția PIB. La nivelul zonei euro s-a înregistrat o creștere cu aproximativ

Grafic 13.9

Deficitul de cont curent și gradul de acoperire prin fluxuri non-generatoare de datorie

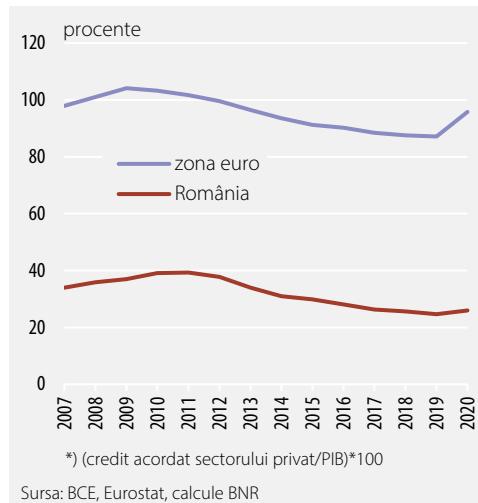

*) investiții directe, exclusiv instrumente de natura datoriei și soldul contului de capital

Sursa: INS, Eurostat, BNR

Grafic 13.10

Evoluția intermedierei financiare indirecte*

*) (credit acordat sectorului privat/PIB)*100

Sursa: BCE, Eurostat, calcule BNR

³⁰⁵ Detalii pot fi regăsite pe website-ul Comisiei Europene, Secțiunea „Macroeconomic Imbalance Procedure Scoreboard”.

³⁰⁶ Dintre care cele ale nerezidenților în România sunt prevalente. Instrumentele de natura datorilor sunt excluse.

³⁰⁷ Această tendință este accentuată de scăderea transferurilor de capital începând cu anul 2017, pe fondul rambursărilor de fonduri europene pe un singur cadru financiar multianual (în perioada 2014-2016 existând o suprapunere a două cadre financiare multianuale). Înrăurile de fonduri europene (inclusiv cele de natură transferurilor de capital) au revenit la valori ridicate odată cu avansarea CFM 2014-2020. În aceste condiții, în 2020 transferurile de capital au crescut cu circa 50 la sută față de cele din 2019.

³⁰⁸ Graficul prezintă diferența, exprimată ca pondere în PIB nominal, între fluxurile non-generatoare de datorie și deficitul de cont curent pe care îl acoperă. Astfel, valori negative indică un grad de acoperire subunitar, în timp ce valori pozitive indică un grad de acoperire supraunitar.

³⁰⁹ Sursele primare ale datelor: BCE și Eurostat pentru zona euro (indicator calculat utilizând seriile exprimate în euro) și, respectiv, BNR și INS pentru România (indicator calculat utilizând seriile exprimate în RON). Pentru comparabilitate cu zona euro, indicatorul exclude creditele acordate de instituțiile financiare nebancare.

10 puncte procentuale a indicatorului (tot pe fondul creșterii volumului de creditare, acompaniată de comprimarea PIB). În ceea ce privește intermedierea financiară directă³¹⁰ pe piața de capital românească, aceasta s-a poziționat și în perioada post-aderare la UE la un nivel semnificativ sub cel aferent zonei euro.

Programul de convergență 2021-2024 relievează menținerea angajamentului Guvernului României de aderare la zona euro; în contextul crizei pandemice, este menționat și faptul că eforturile continuă să se concentreze pe minimizarea efectelor sociale și economice negative ale acesteia.

2. Evoluții în domeniul guvernanței economice în Uniunea Europeană

Contextul generat de pandemia COVID-19 a impus îmbunătățirea capacitatei de supraveghere și evaluare a dezechilibrelor macroeconomice la nivel european, în vederea unei reveniri rapide și robuste a statelor membre din criza actuală. În acest sens, ciclul curent al Semestrului european a fost modificat, pentru a se asigura coordonarea sa cu Mecanismul de redresare și reziliență, care reprezintă elementul central al pachetului „Next Generation EU” – instrument finanțar temporar cu un buget de 750 miliarde euro, creat pentru a susține revenirea economică a Uniunii Europene, în tandem cu o tranziție către o economie verde și digitalizată. Schimbările adoptate presupun redactarea și prezentarea de către statele membre, în prima parte a anului 2021, a unui Plan de redresare și reziliență, în care să fie sintetizate reformele și investițiile pe care acestea își propun să le realizeze, în conformitate cu obiectivele Mecanismului și cu recomandările specifice de țară primite anterior. În 2021, *Rapoartele de țară* publicate în cadrul Semestrului european vor fi înlocuite de evaluări ale Planurilor de redresare și reziliență realizate de către Comisia Europeană, iar recomandările specifice fiecărei țări vor viza numai situația bugetară, nu și reformele structurale.

Editia din noiembrie 2020 a *Raportului privind mecanismul de alertă* (RMA) a deschis un nou ciclu al Procedurii privinddezechilibrele macroeconomice, etapă a Semestrului european creată cu scopul de a identifica deficiențele prezente la nivelul economiilor statelor membre, în vederea corectării timpurii a acestora. Întrucât manifestarea pandemiei COVID-19, care a debutat, în Europa, în anul 2020, a adus schimbări rapide și profunde la nivelul economiilor europene, analiza Comisiei Europene din această ediție a RMA privește dincolo de valorile efective ale indicatorilor din Tabloul de bord (care, la momentul redactării *Raportului*, erau disponibile doar până în 2019), bazându-se în mod semnificativ pe prognoze și alte date adiționale pentru a aprecia posibilele riscuri la adresa stabilității macroeconomice generate sau agravate de criza COVID-19.

³¹⁰ Indicatorul este calculat ca raport între capitalizarea bursieră și PIB.

Dacă anterior anului 2020 dezechilibrele cele mai pregnante identificate la nivel european, precum existența unor stocuri semnificative ale datoriei publice și private, se aflau în proces de corecție, impactul pandemiei a provocat agravarea acestora. Astfel, nivelul datoriei publice (ca procent în PIB) este în creștere, ca urmare atât a extinderii stocului datoriei pentru finanțarea costurilor neașteptate și semnificative generate de criza curentă, cât și a înrăutățirii poziției PIB. Se anticipatează că, până la finele anului 2021, gradul de îndatorare a sectorului public va înregistra niveluri mai ridicate comparativ cu 2019 în toate statele membre, însă, în timp ce jumătate dintre țări se vor situa deja într-o poziție de stabilizare sau chiar corecție a nivelului datoriei publice, celelalte, inclusiv România, se vor confrunta în continuare cu dinamici ale acestui indicator plasate în teritoriul pozitiv. De asemenea, gradul de îndatorare a sectorului privat este în creștere în majoritatea statelor membre, o contribuție relevantă revenind inclusiv fluxului net de creditare a companiilor (așteptat să atingă valori ridicate în 2020 în majoritatea țărilor europene, mai ales în state precum Belgia, Finlanda, Franța, Irlanda, Luxemburg, Spania și Suedia), acestea confruntându-se cu un necesar de lichiditate pentru finanțarea capitalului de lucru și acoperirea pierderilor. În antiteză, se anticipatează că dinamica împrumuturilor contractate de gospodării va încetini în anul 2020 (valoarea acestora exprimată ca procent în PIB majorându-se, în cea mai mare măsură, doar ca urmare a reducerii PIB), în contextul incertitudinilor privind veniturile viitoare și al creșterii nivelului economisirii pe fondul reducerii consumului.

Raportul formulează îngrijorări privind capacitatea de rambursare a datoriei private, în special în cazul companiilor care activează la nivelul sectoarelor economice cele mai afectate de criza COVID-19 (precum sectorul serviciilor). De asemenea, o serie de incertitudini planează și asupra capacitații gospodăriilor de rambursare a creditelor, având în vedere că această criză a întrerupt procesul de îmbunătățire a condițiilor de pe piața muncii observat la nivelul UE în ultimii ani: dacă în 2019 rata şomajului (medie pe trei ani) depășea pragul indicat de Tabloul de bord doar în trei state, este de așteptat ca aceasta să înregistreze o creștere generalizată la nivel european în următoarea perioadă, fenomenul fiind vizibil cu o oarecare întârziere datorită schemelor de ajutor inițiate de guverne. Totodată, pandemia a temperat ritmul alert de creștere a câștigurilor salariale, evoluție care reflectă în principal reducerea numărului de ore lucrate ca urmare a recurgерii de către firme la măsurile de sprijin pe piața muncii. Astfel, se conturează și o serie de riscuri la adresa capitalului și profitabilității instituțiilor de creditare. Deși reziliența sectorului bancar s-a ameliorat în ultimii ani, aceasta ar putea fi periclitată de creșterea numărului de împrumuturi neperformante și de reducerea dobânzilor și a cererii de creditare, cu efecte negative asupra profitabilității instituțiilor financiare. În plus, deși prețurile imobiliare au continuat să crească într-un ritm robust în perioada 2019-2020, se intevede o posibilă corecție a acestora, care va afecta evaluarea imobilelor utilizate drept garantii colaterale și, în consecință, bilanțurile băncilor.

În pofida încetinirii ritmurilor de creștere a câștigurilor salariale, costurile unitare nominale cu forța de muncă (ULC) și-au păstrat și în anul 2020 dinamica accelerată din perioada pre-pandemică (în 2019 ULC se poziționa peste pragul prevăzut de Tabloul de bord în opt state membre, inclusiv România), pe fondul unei reduceri mai abrupte a productivității muncii, evoluția fiind reflectată și de aprecierea cursului de

schimb real efectiv (REER) în majoritatea țărilor UE. Totuși, se așteaptă ca revigorarea activității economice începând cu anul 2021 să conducă la o revenire a productivității, care va tempera accelerarea ULC și a REER observată în debutul pandemiei. Însă, întrucât cea mai recentă ediție a RMA anticipă, cel puțin la nivelul zonei euro, o dinamică similară a ULC în economiile net-creditoare și net-debitoare de-a lungul perioadei 2020-2021, costurile unitare nominale cu forța de muncă nu vor mai continua să susțină reechilibrarea pozițiilor externe prin prisma creării unui avantaj competitiv, aşa cum s-a întâmplat în trecut. Erodarea competitivității este vizibilă și la nivelul cotei de piață a exporturilor: dacă în anul 2019 niciun stat membru nu înregistra reduceri de o amploare mai mare decât limita impusă de Tabloul de bord, criza COVID-19 a creat un mediu comercial ostil, prognozele indicând reduceri ale cotei de piață a exporturilor în mai multe economii europene. Cele mai afectate vor fi statele care exportă preponderent servicii, mai ales în domeniul turismului (precum Croația, Cipru, Franța, Grecia, Italia, Portugalia și Spania), în cazul căruia restricțiile de mobilitate au un puternic impact negativ.

Totodată, analiza din cea mai recentă ediție a RMA anticipează întreruperea progresului realizat de poziția investițională internațională netă a majorității economiilor UE (care în anul 2019 se plasa înă dină sub pragul minim din Tabloul de bord în 11 state membre), în contextul contractării majore a PIB în 2020 și al unor evoluții relativ moderate la nivelul soldurilor conturilor curente. De altfel, nu se așteaptă ca pandemia să aibă influențe semnificative asupra valorii agregate a acestui din urmă indicator (generând scăderi proporționale ale importurilor și exporturilor)³¹¹, spre deosebire de cea mai recentă criză finanțiară globală, ale cărei efecte au inclus corectarea unor deficite semnificative ale contului curent preexistente în statele membre. Diferențe majore vor exista însă în ceea ce privește contribuția diverselor sectoare economice la poziția externă a statelor europene, fiind vizibilă o deteriorare a poziției sectorului public, în contextul finanțării costurilor generate de criza COVID-19, dar o îmbunătățire a poziției sectorului privat, în special a gospodăriilor, care au economisit mai mult în această perioadă.

³¹¹ Excepție fac statele ale căror economii se bazează într-o măsură semnificativă pe furnizarea de servicii turistice, precum Croația, Cipru, Grecia sau Malta, pentru care se așteaptă o deteriorare a soldului contului curent. De altfel, Cipru înregistra deja în anul 2019, alături de România, un deficit al contului curent care depășea (exprimat ca valoare medie pe trei ani) pragul inferior al Tabloului de bord.

Tabel 13.2. Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice

		Soldul contului curent	Pozitia investitionala internationala netă	Cursul de schimb real efectiv pe baza IAPC	Cota de piata a exporturilor de bunuri si servicii	Costul unitar nominal cu forta de muncă	Indicele preturilor locuintelor	Fluxul creditelor acordate sectorului privat
		% din PIB, medie pe 3 ani -4%/+6% din PIB	% din PIB -35% din PIB	variatie % pe 3 ani ±5% (EA) ±11% (non-EA)	variatie % pe 5 ani -6%	variatie % pe 3 ani +9% (EA) +12% (non-EA)	variatie % anuala 6%	% din PIB +14% din PIB
Austria	2019	1,8	12,1	2,1	1,2	5,5	3,9	4,5
	2020	2,2	11,0	3,2	7,3	9,9	6,4	...
Belgia	2019	0,1	50,6	2,7	-3,3	5,3	2,7	6,2
	2020	-0,2	44,9	2,5	10,5	8,3	3,5	0,3
Bulgaria	2019	2,0	-32,0	4,6	15,3	19,5	3,9	5,6
	2020	0,7	-28,5	7,1	15,9	18,7	4,1	...
Cehia	2019	0,8	-19,9	8,7	5,0	14,5	6,2	3,2
	2020	1,5	-12,6	5,6	10,4	18,8	5,5	...
Cipru	2019	-5,2	-122,3	0,0	13,4	5,2	2,6	2,7
	2020	-7,4	-141,3	0,1	10,9	4,8	0,7	...
Croatia	2019	2,6	-50,3	1,5	22,2	4,7	8,1	1,7
	2020	1,1	-52,0	0,5	-1,9	15,7	7,4	...
Danemarca	2019	8,0	76,9	-0,2	2,4	1,4	1,5	12,4
	2020	7,9	61,5	0,9	10,4	4,7	4,5	...
Estonia	2019	1,7	-21,4	6,1	1,8	19,9	4,4	3,8
	2020	0,6	-20,4	5,3	17,1	14,4	6,7	...
Finlanda	2019	-1,0	5,2	0,1	3,2	1,0	0,0	6,9
	2020	-0,6	1,0	2,3	12,2	5,5	1,4	5,6
Franța	2019	-0,7	-22,9	1,6	-0,7	0,9	2,3	7,9
	2020	-1,1	-26,7	2,7	-8,2	4,4	4,7	...
Germania	2019	7,7	71,9	2,0	-1,2	7,9	4,3	5,4
	2020	7,4	76,2	2,4	1,6	11,3	6,6	...
Grecia	2019	-2,1	-155,8	0,5	3,4	1,7	7,0	0,8
	2020	-3,7	-176,4	0,4	-9,9	9,7	5,6	4,8
Irlanda	2019	-1,6	-174,0	-1,4	70,6	-4,4	0,0	-9,1
	2020	-0,2	-167,4	-1,2	43,9	-4,7	0,1	...
Italia	2019	2,8	-0,9	0,2	-2,3	3,2	-0,6	0,2
	2020	3,1	1,8	0,6	-2,3	5,2	2,2	...
Letonia	2019	0,1	-41,7	3,8	3,3	17,0	5,8	1,5
	2020	0,7	-36,6	5,9	17,8	19,9	2,8	...
Lituania	2019	1,4	-24,1	3,8	16,5	16,4	4,6	3,0
	2020	4,0	-15,6	6,9	39,1	20,0	6,4	...
Luxemburg	2019	4,7	56,2	2,0	10,0	11,9	8,0	3,8
	2020	4,5	48,1	1,5	12,8	9,8	13,3	...
Malta	2019	5,6	53,7	1,8	20,1	8,7	4,0	8,4
	2020	2,7	62,4	2,1	10,7	21,0	2,1	...
Țările de Jos	2019	10,5	90,0	2,4	0,5	5,9	4,8	0,0
	2020	9,5	114,8	3,8	8,9	14,2	6,2	...
Polonia	2019	-0,4	-49,3	2,8	24,8	8,1	6,3	3,3
	2020	0,9	-44,2	1,1	36,2	14,6	6,9	1,5
Portugalia	2019	0,7	-100,5	-0,3	8,4	7,4	8,6	2,3
	2020	-0,1	-105,4	0,0	-0,5	15,0	7,4	4,2
România	2019	-4,2	-43,3	0,2	17,6	26,0	-1,6	2,0
	2020	-4,9	-46,9	3,4	20,9	26,1	2,3	0,9
Slovacia	2019	-2,3	-66,3	2,6	1,7	14,5	6,2	5,0
	2020	-1,8	-66,0	5,3	7,7	16,8	7,2	2,3
Slovenia	2019	5,9	-15,4	1,0	15,7	8,4	5,3	0,8
	2020	6,2	-16,3	1,9	20,4	14,8	5,3	-0,8
Spania	2019	2,3	-73,9	1,7	2,4	4,0	4,1	1,2
	2020	1,6	-84,3	1,1	-6,5	10,1	2,1	4,3
Suedia	2019	3,6	17,6	-8,3	-3,8	7,3	0,5	9,9
	2020	4,3	17,9	-4,8	3,3	9,3	3,0	11,6
Ungaria	2019	0,6	-50,1	0,4	5,8	11,3	12,0	3,8
	2020	0,0	-47,5	-4,9	8,2	14,9	1,1	7,1

■ indicatorii nu se încadrează în nivelurile de referință

„...” lipsă date

Sursa: Eurostat, BNR

13. Convergența economiei românești și cadrul de guvernanță economică în Uniunea Europeană

Datoria sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata şomajului	Total pasive sector finanțier	Rata de activitate – % din populația cu vîrstă 15-64 ani	Rata şomajului pe termen lung – % din populația activă cu vîrstă 15-74 ani	Rata şomajului în rândul tinerilor – % din populația activă cu vîrstă 15-24 ani	
% din PIB	% din PIB	% medie pe 3 ani	% variație anuală	p.p., variație pe 3 ani	p.p., variație pe 3 ani	p.p., variație pe 3 ani	
133% din PIB	60% din PIB	10%	16,5%	-0,2 pp	0,5 pp	2 pp	
120,1	70,5	5,0	4,3	0,9	-0,8	-2,7	2019
...	83,9	4,9	...	0,2	-0,5	0,7	2020
181,2	98,1	6,2	4,2	1,4	-1,7	-5,9	2019
202,4	114,1	5,7	8,8	0,6	-1,2	-4,0	2020
91,8	20,2	5,2	5,8	4,5	-2,1	-8,3	2019
...	25,0	4,8	...	0,9	-1,1	1,3	2020
80,9	30,3	2,4	4,6	1,7	-1,1	-4,9	2019
...	38,1	2,3	...	0,5	-0,4	0,1	2020
259,1	94,0	8,9	3,9	2,6	-3,7	-12,5	2019
...	118,2	7,7	...	1,9	-2,4	-6,5	2020
91,1	72,8	8,8	6,8	0,9	-4,2	-14,7	2019
...	88,7	7,5	...	0,7	-2,5	-6,3	2020
222,1	33,3	5,3	13,6	1,6	-0,4	-2,1	2019
...	42,2	5,2	...	1,1	-0,3	-0,8	2020
97,8	8,4	5,2	12,5	1,4	-1,2	-2,3	2019
...	18,2	5,5	...	0,5	-0,7	5,8	2020
146,9	59,5	7,6	7,8	2,4	-1,1	-2,9	2019
154,0	69,2	7,3	7,7	1,6	-0,9	1,3	2020
152,6	97,6	8,9	7,5	0,3	-1,2	-5,0	2019
...	115,7	8,5	...	-0,5	-1,3	-1,9	2020
105,4	59,7	3,4	7,3	1,3	-0,5	-1,3	2019
...	69,8	3,4	...	1,1	-0,5	0,6	2020
110,4	180,5	19,4	11,5	0,2	-4,8	-12,1	2019
125,1	205,6	17,6	27,1	-0,9	-4,7	-8,6	2020
202,4	57,4	5,8	15,5	0,6	-2,6	-4,3	2019
...	59,5	5,5	...	-0,8	-1,7	0,9	2020
106,6	134,6	10,6	3,8	0,8	-1,1	-8,6	2019
...	155,8	9,9	...	-1,3	-1,8	-5,3	2020
67,2	37,0	7,5	4,6	1,0	-1,6	-4,9	2019
...	43,5	7,3	...	1,2	-1,1	-2,1	2020
55,1	35,9	6,5	4,1	2,5	-1,1	-2,6	2019
...	47,3	7,0	...	2,6	-0,2	6,3	2020
318,7	22,0	5,6	3,3	2,0	-0,9	-1,9	2019
...	24,9	6,0	...	2,0	-0,4	7,8	2020
121,9	42,0	3,8	4,4	5,3	-1,5	-1,4	2019
...	54,3	3,9	...	4,9	-0,9	0,1	2020
234,0	48,7	4,0	6,1	1,2	-1,5	-4,1	2019
...	54,5	3,7	...	1,2	-1,0	0,2	2020
73,8	45,6	4,0	4,2	1,8	-1,5	-7,8	2019
75,9	57,5	3,5	11,4	1,4	-0,9	-4,0	2020
149,5	116,8	7,5	-0,3	1,8	-3,4	-9,7	2019
161,3	133,6	6,8	7,0	-0,4	-2,2	-1,3	2020
46,8	35,3	4,3	10,4	3,0	-1,3	-3,8	2019
48,2	47,3	4,4	12,4	1,9	-0,5	-1,0	2020
91,5	48,2	6,8	4,9	0,8	-2,4	-6,1	2019
96,8	60,6	6,3	10,6	0,3	-1,9	0,4	2020
68,7	65,6	5,4	9,9	3,6	-2,4	-7,1	2019
70,8	80,8	4,9	14,0	0,4	-1,2	3,0	2020
129,5	95,5	15,5	0,6	-0,4	-4,2	-11,9	2019
147,4	120,0	15,0	9,5	-1,7	-2,7	-0,3	2020
203,2	35,0	6,6	10,7	0,8	-0,4	1,2	2019
216,0	39,9	7,2	11,1	0,0	-0,1	6,0	2020
67,0	65,5	3,8	36,4	2,5	-1,3	-1,5	2019
76,0	80,4	3,8	50,8	1,6	-0,6	2,1	2020

În concluzie, criza COVID-19 a acutizat riscurile la adresa stabilității macroeconomice în statele cu dezechilibre severe preexistente, întrerupând progresul realizat pentru corectarea deficiențelor economiilor europene odată cu intrarea pe panta ascendentă a ciclului economic începând din anul 2013. Ediția din 2020 a RMA recomandă realizarea de analize aprofundate pentru statele membre în cazul cărora au fost deja identificate dezechilibre în ciclul anterior de evaluare (Cipru, Croația, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Țările de Jos, Portugalia, România, Spania, Suedia), excepție făcând doar Bulgaria. Totodată, raportul subliniază existența unor evoluții riscante, în special în privința datoriei publice și private, și în cazul altor state membre, însă pentru acestea nu se impune deocamdată realizarea unei analize aprofundate.

Datele aferente anului 2019, disponibile la momentul publicării ediției RMA indicau pentru România depășirea valorilor de referință ale Tabloului de bord în cazul a trei indicatori: soldul contului curent (medie pe trei ani, exprimat ca procent în PIB), poziția investițională internațională netă (exprimată ca procent în PIB) și indicele costurilor unitare nominale cu forța de muncă (modificare procentuală în ultimii trei ani). De altfel, conform RMA, declanșarea pandemiei a surprins economia românească într-un moment în care aceasta se confrunta cu dezechilibre asociate datoriei externe și celei publice, deteriorării competitivității prin cost și unui mediu de afaceri lipsit de predictibilitate.

Analiza RMA concluziona că, în cazul României, persistă o serie de vulnerabilități asociate poziției externe, având în vedere deteriorarea deficitului de cont curent și lipsa unor îmbunătățiri în ceea ce privește poziția investițională internațională netă de-a lungul anului 2019, așteptările fiind ca cei doi indicatori să înregistreze valori similare și în 2020. Totodată, *Raportul* întrevede o continuare a creșterii costurilor unitare nominale cu forța de muncă în 2020, în pofida faptului că actualul context pandemic a adus o temperare a majorărilor salariale (care are potențialul de a reduce presiunile asociate competitivității), încrucișat multe companii au ales să nu își concedieze angajații (fenomen cunoscut în limba engleză sub denumirea de *labour hoarding*). În plus, RMA releva apariția unor riscuri asociate creșterii semnificative a datoriei publice în anii 2020 și 2021, atât ca urmare a impactului crizei COVID-19, cât și pentru susținerea unor creșteri permanente ale cheltuielilor curente, conform unor decizii anterioare, precum și faptul că o anumită preocupare era asociată și evoluției sectorului bancar, în contextul trajectoriei descrescătoare a profitabilității și a unei posibile majorări a ratei creditelor neperformante.

Inițiată ca răspuns la criza financiară globală din 2008, care a reliefat importanța unei perspective transfrontaliere a autorităților de reglementare și supraveghere, Uniunea Bancară a trecut printr-un proces gradual de consolidare. Nu s-a ajuns însă la definitivarea acestui proiect ambicios și complex, de natură să asigure un cadru financiar integrat și rezilient, fiind necesară continuarea eforturilor în acest sens.

La nivelul anului 2020, unul dintre progresele importante în planul consolidării Uniunii Bancare a constat în obținerea, în cadrul Eurogrupului, a unui acord pentru reformarea Mecanismului european de stabilitate (MES). Astfel, la finele anului 2020, miniștrii de finanțe din țările membre ale zonei euro au convenit instituirea unui mecanism comun de sprijin pentru Fondul unic de rezoluție (FUR), sub forma unei linii de credit

din MES (care va înlocui Instrumentul de recapitalizare directă), cu rol de susținere a procesului de rezoluție bancară. Acest mecanism comun de sprijin urmează să devină funcțional până la începutul anului 2022, introducerea sa timpurie (cu doi ani înainte de termenul stabilit inițial) fiind posibilă pe fondul observării unui progres privind reducerea riscurilor și îmbunătățirea rezilienței sectorului bancar. Totuși, anumite îngrijorări în privința vulnerabilității sectorului bancar persistă, mai ales în contextul izbucnirii crizei COVID-19, ceea ce reclamă eforturi comune de supraveghere care vor fi întreprinse de către Banca Centrală Europeană, Comisia Europeană, Autoritatea Bancară Europeană și Comitetul unic de rezoluție. În plus, reforma MES îi va conferi acestuia un rol mai important în conceperea și monitorizarea viitoarelor programe de asistență financiară și o capacitate sporită de implicare în pregătirea pentru situații de criză, dezvoltând totodată mai multe instrumente pentru promovarea sustenabilității datoriei statelor membre și oferind acces simplificat la liniile de credit de tip preventiv ale MES, pentru a împiedica agravarea crizelor. Toate aceste măsuri vor permite o utilizare mai eficientă a MES, îmbunătățind capacitatea de rezoluție bancară și consolidând reziliența sistemului bancar la nivelul Uniunii economice și monetare. După obținerea acordului politic la nivel european, acordul de modificare a Tratatului privind MES a fost semnat la începutul anului 2021, urmând a fi ratificat de către toate statele din zona euro.

De asemenea, în anul 2020 au continuat eforturile pentru implementarea Sistemului european de asigurare a depozitelor (SEAD), care reprezintă cel de-al treilea pilon al Uniunii Bancare, esențial pentru definitivarea întregii construcții. Astfel, analizele realizate la nivel tehnic au condus la conturarea unui model hibrid al SEAD, bazat pe schemele naționale de asigurare a depozitelor deja existente, care vor fi completate de un fond central de reasigurare a acestora. În plus, au fost demarate consultări în vederea revizuirii cadrului de gestiune a crizelor bancare și de asigurare a depozitelor, fiind vizate trei texte legislative europene: Directiva privind redresarea și rezoluția bancară (BRRD), Regulamentul privind mecanismul unic de rezoluție (SRMR) și Directiva privind schemele de garantare a depozitelor (DGSD). Se urmărește astfel asigurarea instrumentelor necesare pentru sprijinirea băncilor aflate în situații critice, cu scopul de a reduce riscul de contagiune și instabilitatea pieței, dar și al unei mai bune protecții pentru deponenții din UE, acest demers făcând parte din dezbaterea mai amplă privind finalizarea Uniunii Bancare și, în particular, crearea celui de-al treilea pilon al proiectului, respectiv SEAD³¹². Totodată, există dezbateri cu privire la eliminarea barierelor care îngreunează integrarea transfrontalieră, proces ce se dorește a fi realizat fără însă a periclită stabilitatea financiară a țării de origine sau a statului-gazdă. De altfel, în cadrul Summitului zonei euro în format inclusiv (cu participarea și a ministrilor de finanțe din statele membre din afara zonei euro), care a avut loc la finele lunii decembrie 2020, liderii UE au concluzionat că progresele înregistrate în ceea ce privește Uniunea Bancară au contribuit la menținerea stabilității financiare pe parcursul crizei COVID-19, membrii Eurogrupului fiind totodată invitați să pregătească, în manieră consensuală, un plan de lucru etapizat care să vizeze toate elementele restante necesare pentru finalizarea Uniunii Bancare³¹³.

³¹² Engl. EDIS – European Deposit Insurance Scheme.

³¹³ Progresul realizat în vederea pregătirii acestui plan de lucru a fost prezentat în cadrul unei noi întâlniri a Eurogrupului, care a avut loc în luna aprilie 2021.

Pe plan național, în anul 2020 a fost modificat și completat cadrul de reglementare aferent domeniului insolvenței, respectiv Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, odată cu adoptarea Legii nr. 113/2020 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 88/2018 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul insolvenței și a altor acte normative. Astfel, au fost transpusă în legislația națională prevederile unei directive europene privind ierarhia creditorilor bancari (BCHD – *Bank Creditor Hierarchy Directive*)³¹⁴ ce arătă că scop stabilirea unor norme armonizate privind rangul acordat în caz de insolvență instrumentelor de datorie negarantate, în vederea aplicării corespunzătoare a cadrului de redresare și de rezoluție al UE, precum și a îmbunătățirii eficacității regimului de recapitalizare internă.

Banca Națională a României a participat activ și în 2020 la inițiativele europene în domeniul supravegherii și rezoluției. Astfel, BNR a menținut cooperarea cu celelalte autorități în ceea ce privește activitatea de supraveghere a grupurilor bancare transfrontaliere prin intermediul Colegiilor de supraveghere, structuri care asigură o diseminare optimă a informațiilor și adoptarea unor decizii comune cu privire la adekvarea capitalului și lichidității sau la planurile de redresare ale instituțiilor de credit supravegheate. În plus, pe parcursul anului 2020, BNR a continuat să coopereze și să participe la reuniunile Colegiilor de rezoluție – constituite în vederea adoptării deciziilor comune asupra planurilor de rezoluție la nivel de grup. Totodată, BNR a întreprins o serie de demersuri în vederea completării Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, aceste eforturi vizând transpunerea, în legislația națională, a Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei.

³¹⁴ Directiva (UE) 2017/2399 a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2017 de modificare a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește rangul instrumentelor de datorie negarantate în ierarhia creațelor în caz de insolvență.

Capitolul 14

Comunicarea publică
a Băncii Naționale a României

1. Relații publice

Activitatea de comunicare și relații publice desfășurată de Banca Națională a României în anul 2020 a vizat informarea corectă, promptă și adecvată a publicului larg, a specialiștilor, a instituțiilor statului și a mass-media în legătură cu deciziile și politicile adoptate pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR.

Potrivit mandatului său și respectând principiile transparenței și responsabilității instituționale, BNR publică informații rezultate din raportările și datele statistice de care instituția dispune conform cadrului legal în vigoare. Aceste date sunt completate de analize și evaluări proprii care au la bază o documentare riguroasă și cunoașterea în profunzime de către experți a problematicii specifice domeniului său de activitate. BNR comunică într-o manieră proactivă toate aceste date, evaluări și argumentări pentru o informare corectă a publicului larg.

Contextul intern în care s-a desfășurat activitatea BNR în anul 2020, reflectat și în mesajele publice transmise de oficialii băncii centrale pe parcursul anului, a fost definit de declanșarea pandemiei COVID-19, reducerea mobilității ca urmare a măsurilor de prevenire a transmiterii noului coronavirus, precum și a impactului lor pe piața muncii și la nivelul consumului și al activității economice în general. Elemente definitorii au fost adâncirea deficitului bugetar pe fondul diminuării semnificative a veniturilor bugetare și al conduitei politiciei fiscale și a celei de venituri în contextul electoral al anului 2020, alături de creșterea cheltuielilor din sistemul sanitar și a celor legate de programele de susținere a locurilor de muncă.

La nivel internațional, declanșarea pandemiei COVID-19 într-un context caracterizat de o creștere economică aflată deja într-o tendință de încetinire a generat incertitudine profundă și a condus la adoptarea unui mix de măsuri economice, monetare și fiscale fără precedent. Contextul extern a fost marcat de conduită principalelor bănci centrale și a celor din regiune, reducerea rapidă a încrederii investitorilor în economiile emergente, înăsprirea temporară a condițiilor financiare.

Reperele strategice ale activității de comunicare și relații publice au fost constituite de informarea transparentă, rapidă și cu un grad înalt de accesibilitate privind deciziile de politică monetară și măsurile care vizează menținerea stabilității financiare adoptate în contextul pandemiei COVID-19, precum și rolul și funcțiile băncii centrale, într-un mediu intern și extern complex, marcat de accentuarea incertitudinilor și de nevoie constantă de informare a publicului. Au fost oferite explicații argumentate de către oficialii și specialiștii BNR (prin intermediul declarațiilor de presă și prin publicarea a numeroase articole pe blogul băncii centrale sau în presă) cu scopul de a îmbunătăți cunoștințele publicului despre cadrul legislativ în care BNR își desfășoară

activitatea și despre mecanismele și pârghiile de acțiune pe care le deține. În contextul atacurilor politice și mediatice la care banca centrală a fost supusă în prima parte a anului 2020 (când au fost aduse critici cu privire la achizițiile băncii centrale, odată cu declanșarea pandemiei COVID-19), conducerea executivă și specialiștii băncii s-au implicat în demersuri de comunicare publică pentru a demonta unele acuzații nefondate, de natură să genereze confuzie cu privire la activitatea BNR, la rolul și sfera sa de acțiune.

Astfel, la începutul anului 2020 au fost organizate două *briefing*-uri de presă pentru explicarea respectivelor decizii de politică monetară și o conferință de presă dedicată prezentării *Raportului asupra inflației*. În cadrul acestor evenimente publice, banca centrală a adus clarificări în privința evoluției indicelui prețurilor de consum, dobânzilor interbancare și riscurilor pe care le întâmpină economia românească în condițiile evoluțiilor interne și internaționale.

Declanșarea pandemiei COVID-19 a condus la decizia de suspendare a calendarului anunțat al ședințelor de politică monetară și la organizarea unor ședințe extraordinare ale Consiliului de administrație dictate de necesitatea gestionării situației generate de pandemie. Astfel, începând cu luna martie 2020, BNR a transmis 18 comunicate și declarații de presă privind decizii de politică monetară adecvate situației economice și precizări suplimentare referitoare la impactul pandemiei COVID-19 și măsurile luate pentru gestionarea situației și limitarea consecințelor. În data de 15 martie 2021 Consiliul de administrație al BNR a adus la cunoștință publicului revenirea la calendarul fix, preanunțat, pentru ședințele pe probleme de politică monetară.

Imposibilitatea organizării unor evenimente, devenite instrumente în comunicarea instituțională a BNR în ultimii ani, cum sunt prezentarea *Raportului asupra stabilității financiare*, a *Raportului anual* și seria de conferințe pentru prezentarea *Raportului asupra inflației*, a fost compensată prin promovarea acestora pe platformele *social media* ale instituției.

Pe lângă mesajele dedicate activității curente, banca centrală a fost prezentă în spațiul public la 15 evenimente, oferind evaluări, prezentări și interviuri cu privire la subiectele importante aflate pe agenda publică.

În ceea ce privește relația cu mass-media, pe parcursul anului 2020, oficialii BNR au avut constant luări de poziție (declarații scrise, video, interviuri). La acestea se adaugă aproximativ 1 000 de aparitii TV ce au inclus declarații și comentarii ale reprezentanților Băncii Naționale a României, declarațiile purtătorului de cuvânt care au fost preluate în 129 de știri TV și au adus explicații pe teme precum reducerea dobânzii de referință și achiziționarea de titluri de stat de către BNR pe piața secundară, asigurarea de către BNR a lichidității din sistemul bancar, încheierea memorandumului cu BCE pentru asigurarea liniei de finanțare în euro, măsura guvernului de a permite amânarea plășii ratelor la bănci către debitori, evoluția cursului de schimb în contextul economic generat de pandemia COVID-19.

O parte considerabilă a comunicării externe s-a concentrat pe furnizarea de informații, clarificări și analize care să explice contextul european, regional și național care

condiționează măsurile pe care banca centrală le poate lua pentru a veni în ajutorul economiei reale și populației afectate de criză. Comunicarea oficială a fost susținută de blogul OpiniiBNR (113 materiale publicate în 2020), care a fost utilizat pentru a asigura prezența în spațiul public a punctului de vedere al specialiștilor BNR. Materialele de opinie scrise de reprezentanții BNR au generat 1 560 de apariții în *print* și *online*, față de 1 014 de apariții în 2019. Un număr de 19 reprezentanți BNR au scris editoriale, comentarii și opinii publicate atât pe blogul băncii centrale, cât și în alte apariții editoriale, în calitate de contributori.

Tot pe linia relațiilor cu mass-media, pe parcursul anului 2020 BNR a transmis aproximativ 300 de comunicate de presă referitoare la deciziile în domeniul politicii monetare și al supravegherii macroprudențiale, precum și la evoluția unor indicatori statistici relevanți pentru sectorul bancar și economie în general, inclusiv emisiuni de titluri de stat. De asemenea, BNR a răspuns unui număr de peste 90 de solicitări de informații și clarificări primite din partea jurnaliștilor, în scădere față de anul anterior (100), dintre care 10 formulate în baza Legii nr. 544/2001.

Reflectarea imaginii BNR în mass-media centrală și locală relevantă (presă scrisă, radio-TV și *online*) s-a concretizat în peste 7 800 de materiale publicate și difuzate, în scădere față de anul precedent (12 600).

Analiza acestor materiale arată că 93,6 la sută din total au avut tonalitate echilibrată, nivel similar celui din 2019 (93,3 la sută) și 0,30 la sută tonalitate pozitivă. Se remarcă continuarea tendinței de scădere a ponderii materialelor cu tonalitate negativă la 6,1 la sută, față de 6,5 în 2019, tendință începută încă din anul 2018 (când s-a înregistrat o reducere semnificativă a acestora la 7,2 la sută, de la 12,6 la sută în anul anterior).

Cantitativ, în mediul *online* s-au înregistrat cele mai multe materiale, respectiv 50 la sută din total, și cele mai multe materiale cu caracter neutru (peste 90 la sută), în timp ce ponderea cea mai mare a materialelor negative se regăsește în mediul radio-TV (8,6 la sută).

Cele mai mediatizate subiecte au fost:

- (i) evoluția economiei (28 la sută), cu o tonalitate preponderent echilibrată. Temele principale au fost indicatorii evoluției economice și semnele/avertismantele unei posibile crize, în contextul deficitului bugetar excesiv cauzat în principal de pandemia COVID-19;
- (ii) politica monetară, cu o pondere semnificativ mai mare față de anul precedent (21 la sută, comparativ cu 12,1 la sută în 2019). Temele abordate au fost deciziile de politică monetară, evoluția inflației, operațiunile de piată și intervențiile pe curs, precum și proiecțiile privind inflația;
- (iii) creditarea (17,9 la sută), cu 99 la sută tonalitate echilibrată (față de 92 la sută în 2019). Cele mai multe au făcut referire la bilanțul creditelor în contextul amânării ratelor, evoluția ROBOR/IRCC și a dobânzilor din piată, tendințele în creditare și programul „Prima casă”/„Noua casă”.

Evenimentele organizate în mod tradițional de banca centrală precum *Investițiile și finanțarea investițiilor*, în parteneriat cu BEI, au abordat în 2020 tema capitalizării firmelor românești, iar în formatul *online* din anul 2021 discuțiile s-au canalizat pe trecerea la economia verde.

Simpozionul anual de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”, ajuns la ediția a XXVIII-a, a fost organizat la începutul lunii octombrie, în condițiile distanțării fizice impuse de normele sanitare și a abordat tema „Un secol de la Unificarea Monetară”, având loc în cadrul manifestărilor dedicate aniversării a 140 de ani de la înființarea băncii centrale. În cadrul aceleiași serii de manifestări a fost organizată și prezentarea de carte *Misterul leilor* de Vitalie Văratic. Conferința cu tema *Lucrul la distanță – beneficii și provocări* a permis BNR să prezinte experiența în desfășurarea activității de telemuncă în contextul generat de pandemia COVID-19.

Seminarul de Analiză și Cercetare Economică, suspendat după numai două evenimente organizate la începutul anului 2020, a fost reluat, în format *online* în anul 2021, și a pus în discuție teme legate de migrarea forței de muncă în Europa, venitul salarial și impactul crizei COVID-19 asupra economiei românești și consumului.

În ceea ce privește comunicarea *online*, BNR și-a valorificat toate instrumentele și tehniciile digitale de abordare a publicului larg în vederea stabilirii unei relații bazate pe transparență și deschidere, adaptându-se astfel situației cauzate de pandemia COVID-19. Principalul canal de comunicare al băncii centrale a rămas *website-ul* oficial, unde, pe lângă diseminarea în timp real a datelor statistice (curs de schimb, știri referitoare la piețele financiare) și a altor tipuri de informații precum comunicate de presă, publicații sau discursuri, a fost creată și o secțiune dedicată măsurilor pe care BNR le-a adoptat pentru a diminua impactul economic negativ al crizei sanitare. Accesarea acesteia se realizează direct din prima pagină a *website-ului* (*homepage*), scopul fiind acela de a asigura o experiență de navigare facilă și rapidă pentru utilizatorii interesați atât de pachetul de măsuri adoptate de către BNR (reducerea ratelor dobânzilor de politică monetară, flexibilizarea cadrului de reglementare pentru ca instituțiile de credit și IFN să poată ajuta persoanele fizice și juridice cu rate bancare prin amânarea plății acestora, asigurarea unei bune funcționări a sistemelor de plată și de decontare în monedă națională, respectiv a fluxurilor de numerar etc.), cât și de declarațiile de presă și articolele publicate pe blogul Opiniibnr cu privire la pandemia COVID-19 și la efectele ei pe plan economic. De asemenea, utilizatorilor le-a fost pusă la dispoziție și o secțiune de întrebări și răspunsuri pe această temă, unde s-au acordat, într-un mod cât mai concis, explicații suplimentare în vederea clarificării câtorva dintre cele mai comune probleme discutate în spațiul public (condițiile pentru a beneficia de amânarea ratelor bancare, posibilitatea dezinfecțării monedelor și bancnotelor aflate în circulație, modalitatea de desfășurare a operațiunilor cu publicul prin sucursalele regionale, informații despre Muzeul BNR etc.).

Un eveniment cu o importanță deosebită pentru Banca Națională a României a fost reprezentat de celebrarea a 140 de ani de la înființarea instituției, ocazie pentru a desfășura, în mediul *online*, o serie de acțiuni menite să familiarizeze publicul larg cu istoria și activitatea băncii centrale de-a lungul timpului. Astfel, materialele vizuale promovate în acest context au beneficiat de un logo aniversar, iar pe *homepage* a

fost afișat, pe tot parcursul anului, un *banner* pentru direcționarea utilizatorilor către o secțiune specială, unde puteau găsi informații despre principalele etape istorice parcurse de instituție în cei 140 de ani, respectiv o galerie de fotografii actuale și de arhivă. Tot în această secțiune au fost evidențiate mesajele de felicitare din partea unor instituții reprezentative ale statului român și au fost marcate câteva activități aniversare, precum: emisiunea de mărci poștale lansată de Romfilatelia cu ocazia împlinirii a 140 de ani de la înființarea BNR; expoziția itinerantă organizată de către banca centrală în perioada septembrie-octombrie 2020, în fața Palatului Vechi al BNR, prezentând principalele momente și personalități din istoria noastră, precum și detalii despre atribuțiile băncii centrale și rolul acesteia în context european; campania jubiliară organizată pe contul BNR de *Instagram*; articole omagiale publicate pe blogul OpiniibNR etc.

Nu în ultimul rând, în anul 2020 a fost continuată seria dedicată patrimoniului imobiliar al sucursalelor și agenților BNR, prin publicarea, în Secțiunea „Refacerea patrimoniului” din website, a cinci materiale de prezentare noi, realizate cu sprijinul structurilor teritoriale. Este vorba despre Sucursalele Iași și Timiș, Agențiiile Bihor și Brașov (care au aniversat 100 de ani de la realizarea primelor operațiuni) și Palatul Chrissoveloni, sediul Sucursalei Regionale București.

Între 27 ianuarie și 21 decembrie 2020, Banca Națională a României a derulat, pe rețeaua socială online *Instagram* o campanie jubiliară care a avut ca scop prezentarea istoriei, funcțiilor și activității băncii centrale prin intermediul unor imagini reprezentative, însotite de texte evocatoare, menite să surprindă contextul și semnificația momentului respectiv. Proiectul a constat în publicarea unui număr de 140 de articole distințe, cu tematici din domeniile: patrimoniu istoric, emisiune monetară, obiecte din colecțiile Muzeului BNR și principalele expoziții găzduite de către acesta, documente păstrate în Arhiva generală a BNR, personalități și evenimente remarcabile din viața instituției, volume din fondul de carte al Bibliotecii BNR etc. Campania jubiliară a fost una de succes, înregistrând, din punct de vedere statistic, peste 100 000 de vizualizări și aproximativ 1 600 de abonați noi, printre care și bănci centrale, muzeu dedicate banilor sau instituții guvernamentale. De asemenea, conținutul a fost adaptat și în funcție de contextul epidemiologic (instituirea stării de urgență pe teritoriul României), evidențiindu-se, prin intermediul subiectelor promovate, ideea de tur virtual al Muzeului BNR, cu accent pe prezentarea expozițiilor și obiectelor din colecția acestuia.

În decembrie 2020, pentru a marca sfârșitul acestei campanii aniversare, a fost organizat un concurs dedicat exclusiv utilizatorilor rețelei *Instagram*, cu premii acordate prin tragere la sorți celor care au răspuns corect la câteva întrebări inspirate de cele mai apreciate articole promovate sub eticheta #BNR140. Concursul s-a desfășurat pe parcursul unei săptămâni, perioadă în care au fost înregistrate aproximativ 1 500 de comentarii și peste 14 000 de vizualizări unice la cele 10 articole publicate. Atât campania jubiliară, cât și inițiativa de tip concurs au constituit ocazie de a interacționa direct cu utilizatorii pe teme care au vizat, în principal, informații privind programul numismatic al băncii centrale, obiectele aflate în colecția Muzeului BNR, data de lansare a bancnotei de 20 de lei, detalii despre prețul sau modalitatea de achiziție a emisiunilor numismatice, precum și posibilitatea preschimbării unor

bancnote scoase din circulație. De asemenea, în perioada desfășurării concursului #DaruriBNR140, au fost inițiate, în secțiunea de mesaje private (*Direct Messages*), peste 100 de discuții cu participanții, prin intermediul cărora le-a fost solicitat acordul pentru prelucrarea datelor personale, respectiv li s-au oferit mai multe detalii despre premii, mecanismul campaniei, modalitatea de intrare în posesie a premiilor de către câștigători etc.

Prezența BNR pe rețelele sociale *online* a continuat să crească în 2020, iar informațiile publicate au fost adaptate în funcție de specificul fiecărui canal digital și de relevanța lor pentru public. În ceea ce privește rețeaua profesională *LinkedIn*, temele promovate s-au încadrat în următoarele categorii: economie (sinteze ale unor materiale tehnice de tipul *Rapoartelor* și publicațiilor periodice, însoțite de elemente vizuale atractive – infografice, *bannere*, ilustrații sau animații multimedia), cercetare (prezentarea lucrărilor științifice realizate de către specialiștii din mediul economic și finanțier), articole informative privind măsurile adoptate de BNR pentru a atenua impactul economic al crizei de sănătate publică și recrutare (activitate întreruptă în martie 2020, odată cu debutul pandemiei COVID-19). În plus, au fost anunțate evenimentele organizate de BNR (în special *online*, având în vedere contextul epidemiologic actual) și au fost evocate mai multe personalități, aniversări și momente importante din istoria României. În ceea ce privește activitatea BNR pe canalul de știri online *Twitter*, aceasta vizează informarea promptă a publicului în legătură cu deciziile, activitățile și inițiativele băncii centrale, conținutul fiind adaptat pentru a facilita preluarea lui de către agențiile de presă. Dintre subiectele promovate pe aceste rețele, s-au bucurat de o mare apreciere cele care marchează diverse momente speciale din istoria națională (primul zbor românesc, Unirea Principatelor Române, Ziua Națională a României), respectiv articolele dedicate personalităților prezente pe bancnotele românești (Aurel Vlaicu, Mihai Eminescu, Lucian Blaga etc.).

Contul BNR de *LinkedIn* a continuat și în 2020 creșterea semnificativă a numărului de *followers*, înregistrând la sfârșitul anului peste 44 000 de abonați. Aici au fost publicate 128 de articole noi, care au însumat aproximativ 15 000 de aprecieri, peste 1 300 de distribuiri și aproape 35 000 de *click-uri* pe postare (accesări ale *link-urilor* promovate în articole). Activitatea instituției s-a intensificat și pe *Twitter*, unde s-au înregistrat aproximativ 550 de abonați noi, ajungându-se la aproape 4 500 de *followers*, 11 000 de vizite unice, peste 950 de *tweet-uri* noi și aproximativ 534 000 de expuneri posibile generate de articolele publicate. În condițiile în care contul BNR pe *Twitter* este urmărit în special de jurnaliști și experți străini, precum și de instituții guvernamentale, diplomați sau specialiști în domeniul finanțier-economic, conținutul publicat este preponderent bilingv sau chiar exclusiv în limba engleză.

În plus, BNR utilizează canalul său de *YouTube* pentru a încărca înregistrările video asociate *briefing-urilor/conferințelor* de presă, seminarelor și simpozioanelor organizate la sediul băncii. În contextul declanșării pandemiei COVID-19 și, implicit, al măsurilor de distanțare fizică aplicate, toate evenimentele băncii centrale au fost întrerupte temporar, reluarea acestora având loc în a doua parte a anului 2020, în format *online*. Astfel, pe canalul de *YouTube* al BNR au fost transmise în direct evenimente tradiționale ca Simpozionul de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”, precum și conferințe profesionale privind telemunca și gestionarea resurselor umane în perioada pandemiei (*Lucrul la distanță – beneficii și provocări*)

sau manifestări culturale (dezbateri asupra lucrărilor *Misterul leilor*, de Vitalie Văratic, și *The Romanian National Bank Treasure Taken to Moscow and Never Returned*, de Cristian Păunescu). BNR intenționează, pe parcursul anului 2021, să continue promovarea evenimentelor desfășurate în spațiul online, mai ales că unele dintre acestea (de exemplu, *Seminarul de analiză și cercetare economică BEARS*) au fost deja reluate prin intermediul platformelor care facilitează conferințele video. Un alt mijloc de comunicare al băncii centrale este blogul *OpiniibNR*, unde sunt publicate articole pe teme economice și financiare. Tot în contextul pandemiei COVID-19 și al măsurilor excepționale adoptate de banca centrală pentru a diminua efectele negative ale acestia, specialiștii din cadrul BNR au publicat pe blog o serie de articole despre impactul crizei sanitare pe plan economic, acestea fiind disseminate și pe rețelele sociale (*Twitter* și *LinkedIn*), unde au atras foarte multe aprecieri și reacții. Dezvoltarea continuă a instrumentelor și canalelor de comunicare ale BNR vizează, pe lângă informarea corectă și promptă a publicului larg despre deciziile, activitățile și inițiativele băncii centrale, și obținerea unui feedback constant din partea acestuia, tendință pe care am identificat-o în special pe rețelele sociale *LinkedIn* și *Instagram*.

În cursul anului 2021, BNR va finaliza proiectul de dezvoltare a unei noi versiuni a website-ului oficial, pentru realizarea căreia s-a ținut cont de tendințele actuale și de bunele practici din domeniu, precum implementarea interfețelor grafice de tip *mobile first* și valorificarea principiilor UX (*user experience*) care vizează concizia, claritatea și orientarea către utilizator. Scopul acestui proiect este acela de a crește transparența instituțională și de a consolida prestigiul BNR prin publicarea și diseminarea promptă și activă a informațiilor.

Publicațiile BNR

Prin intermediul portofoliului său de publicații, BNR continuă să furnizeze specialiștilor din domeniul finanțării-bancare și publicului larg o gamă diversificată de informații, disponibile în mai multe formate de accesare (tipărit, pdf și e-pub).

Portofoliul de publicații al Băncii Naționale a României include o serie de *Rapoarte cu periodicități diferite*: (i) *Raport anual*, în care sunt prezentate în detaliu evoluțiile macroeconomice interne și contextul internațional, precum și activitățile desfășurate de banca centrală pe parcursul anului analizat; (ii) *Raport asupra inflației*, care prezintă, trimestrial, aspecte detaliate privind cadrul de analiză și, implicit, fundamentele deciziilor de politică monetară; (iii) publicațiile anuale consacrate sectorului extern, respectiv *Balanța de plăti și poziția investițională internațională a României și Investițiile străine directe*; (iv) *Conturi naționale financiare*, care prezintă evoluția financiară a sectoarelor instituționale ale economiei; (v) *Raport asupra stabilității financiare*, care reflectă provocările pe plan intern la adresa stabilității financiare, dar și evoluțiile pe plan european privind reglementările prudentiale; (vi) *Buletin lunar*, care include o analiză sintetică a principalelor evoluții economice și de politică monetară din intervalul de referință și o secțiune statistică detaliată.

În anul 2020 au fost publicate două ediții ale *Sondajului privind riscurile sistemic*, care sintetizează, trimestrial, opiniile celor mai importante 10 bănci din sistem (după valoarea activelor) cu privire la riscurile cu potențial sistemic, consecințele posibile asupra sistemului financial și capacitatea băncilor de gestionare a acestora în ipoteza concretizării. De asemenea, s-a continuat realizarea sondajelor dedicate relației dintre sectorul real și cel bancar ale economiei – *Sondajul privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România și Sondajul privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației*.

În anul în care s-au aniversat 140 de ani de la înființarea Băncii Naționale a României, au fost publicate, în seria *Caiete de studii/Occasional Paper*, un număr important de analize ce reflectă o parte dintre rezultatele activității de cercetare desfășurate în cadrul BNR. Astfel, în anul 2020 și în prima parte a anului 2021, în aceste colecții au apărut 13 lucrări, printre acestea numărându-se și 3 materiale dedicate evoluției stocului de aur.

Activitatea de informare publică

Comunicarea externă pe componenta informării publice directă a persoanelor este centrată pe gestionarea adecvată a procesului de furnizare, la cerere, a informațiilor de interes public și a celui de soluționare a petițiilor adresate BNR, fiind desfășurată cu respectarea rigorilor instituite de legislația primară incidentă, respectiv de Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public și de Ordonanța Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 233/2002.

Din această perspectivă, îndeplinirea obiectivului prioritar al activității de comunicare și relații publice, respectiv cel de asigurare a unei informări corecte și prompte a persoanelor care s-au adresat BNR în anul 2020, s-a realizat prin: (i) soluționarea judicioasă și cu respectarea termenelor legale aplicabile a corespondenței scrise, (ii) rezolvarea cererilor formulate telefonic, precum și (iii) furnizarea informațiilor solicitate verbal, în mod direct, prin intermediul Punctului de informare-documentare.

Cantitativ, statistica petițiilor și a cererilor de informații de natură publică, adresate băncii centrale pe parcursul anului 2020, evidențiază înregistrarea și soluționarea

unui număr de aproape 2 100 de solicitări scrise, nivel similar celui înregistrat în anul anterior, recepționate prin poștă, fax și poștă electronică atât la nivelul centralei BNR (aproximativ 1 800 de solicitări), cât și al celor 19 structuri teritoriale (circa 300 de solicitări). Din total, un număr de 75 de cereri (reprezentând o ușoară scădere față de anul precedent) au fost formulate cu invocarea dreptului de liber acces la informații de interes public, reglementat de Legea nr. 544/2001 și, implicit, soluționarea acestora a fost gestionată cu respectarea dispozițiilor actului normativ pe care s-a întemeiat cererea, în sensul furnizării de informații pentru 51 dintre acestea, al retrării ca petiție a unei cereri, în contextul în care informațiile vizate prin cerere nu se încadrau în sfera de reglementare a legii expres invocate, fiind-i oferite solicitantului clarificări relevante din perspectiva competențelor băncii centrale, iar pentru 22 de solicitări au fost transmise, conform legii, rezoluții de respingere, motivate de faptul că în cazul a 9 cereri informațiile solicitate se încadrau în categoria celor exceptate de legiuitor de la liberul acces al cetățenilor, în timp ce pentru 13 dintre cereri informațiile cerute nu erau disponibile în evidențele BNR. O singură solicitare a fost apreciată ca fiind greșit înțeleasă la BNR, sens în care, în aplicarea legii, a fost redirecționată către instituția competentă să asigure soluționarea.

Aproximativ 2 000 de cereri/sesizări scrise au fost încadrare ca petiții și soluționate în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 27/2002, fiind elaborate și transmise circa 1 770 de răspunsuri în formă letrică sau electronică, în contextul clasării unor petiții în considerarea faptului că lipseau datele de identificare a petiționarilor ori demersurile constituau, pe fond, reveniri asupra unor aspecte ce au făcut obiectul unei corespondențe anterior soluționate.

De asemenea, în anul 2020, s-au asigurat preluarea și rezolvarea unui număr estimativ de 1 000 de solicitări verbale adresate telefonic (circa 900 de solicitări) sau direct reprezentanților instituției la Punctul de informare-documentare (puțin peste 100 de solicitări), în scădere cu aproximativ 30 la sută față de anul anterior.

Pe fondul pandemiei provocate de virusul SARS-CoV-2, s-au manifestat două fenomene distincte, generate de decizia persoanelor de a evita ori limita interacțiunile directe cu instituțiile, explicabilă, de altfel, ca efect al măsurilor introduse de către autorități pentru combaterea răspândirii virusului. Astfel, în primul rând, se observă scăderea drastică, cu trei sferturi, a numărului de vizitatori care s-au adresat personal Punctului de informare-documentare al BNR. În al doilea rând, chiar dacă volumul total al solicitărilor scrise adresate băncii centrale a rămas aproximativ același, ponderea celor formulate letric, prin depunere la registratura instituției, respectiv transmise prin intermediul serviciilor poștale sau de curierat, a scăzut cu mai mult de jumătate în favoarea mesajelor electronice (e-mail sau fax).

Principalele teme care au făcut obiectul petițiilor/cererilor de informații de interes public recepționate în anul 2020 la nivelul centralei BNR au rămas, cu mici excepții, aceleași ca și în anii anteriori, fiind, cu preponderență, asociate îndeplinirii mandatului instituțional al băncii centrale.

Astfel, evaluarea activității din perspectiva domeniilor de interes a reliefat următoarele tematici:

- cereri de informații și documente privind autorizarea/constituirea unor instituții de credit, a unor instituții financiare nebancare, inclusiv referitoare la regimul aplicabil instituțiilor de credit autorizate și supravegheate de autoritățile competente din alte state membre ale UE care pot desfășura în România activități prin înființarea de sucursale sau prin prestarea de servicii în mod direct (pe baza pașaportului unic);
- sesizări/reclamații/solicitări vizând activitatea desfășurată de instituțiile cuprinse în sfera de competență a BNR, inclusiv din perspectiva derulării relațiilor contractuale încheiate de acestea cu propriii clienți. Dintre acestea, o pondere semnificativă au avut cele privitoare la suspendarea plății ratelor la credite, formulate de către potențialii beneficiari în contextul debaterilor și, ulterior, al intrării în vigoare a actelor normative prin care au fost acordate facilități în acest sens;
- măsurile adoptate de BNR în vederea atenuării efectelor negative ale crizei provocate de contextul epidemiologic asupra economiei în general și a sistemului bancar în special;
- cereri de preschimbare a bancnotelor uzate/deteriorate ori a celor a căror putere circulatorie a încetat, dintre care un număr semnificativ primite din partea unor cetățeni străini, precum și informații privind retragerea din circulație a unor însemne monetare străine;
- interpretări ale cadrului legislativ emis și/sau administrat de BNR;
- emisiunile numismatice lansate de BNR;
- evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu diverse valute cotate/necotate;
- contracte încheiate de BNR cu furnizori de utilități și cu alți prestatori de servicii;
- clarificări privind atribuțiile și activitățile specifice băncii centrale, publicațiile instituției și sistemul bancar în general;
- modalitatea de interogare și/sau rădiere a informațiilor din baza de date a Centralei Riscului de Credit și a Centralei Incidentelor de Plăți;
- rezervele internaționale ale României, în special rezerva de aur păstrată în străinătate;
- decontarea unor instrumente de plată emise în străinătate;
- aplicarea prevederilor Directivei revizuite privind serviciile de plată (DSP2).

Evaluarea implementării la nivelul BNR a principiilor de transparență instituțională consacrate de cadrul legal incident, prin expunerea în sinteză a activității specifice de informare publică, respectiv a volumului lucrărilor, a complexității procesului de soluționare și a principalelor tematici de interes pentru petenți, este asigurată prin intermediul *Raportului privind accesul la informațiile de interes public și activitatea de soluționare a petițiilor pentru anul 2020*, elaborat, ca în fiecare an, cu luarea în considerare a reperelor prevăzute de legislația aplicabilă și diseminat pe website-ul BNR în cadrul secțiunii dedicate domeniului (<http://www.bnr.ro/Informare-publica-7672.aspx>).

2. Educație financiară

Pe fondul pandemiei COVID-19 activitatea de educație financiară a fost sever afectată, având în vedere specificul acesteia, ce presupune interacțiunea nemijlocită cu publicul. În acest context, proiectele, programele sau acțiunile anterior aprobate au fost reanalizate și au fost luate măsuri pentru adaptarea la noile condiții sanitare, o parte dintre activități fiind anulate sau amânate, iar altele fiind desfășurate la distanță, în sistem *online* sau cu un număr limitat de participanți.

Astfel, unele dintre proiectele cu tradiție, precum „BNR – Zilele porților deschise pentru studenții economiști” și „Să vorbim despre bani și bănci” au fost mult reduse ca amploare, fiind transferate preponderent în format *online*, iar cele din cadrul proiectului „Academica BNR” au fost anulate.

În ciuda acestor impiedicări, în cursul anului 2020 un număr de 26 333 de persoane (elevi, studenți, cadre didactice, antreprenori etc.) au interacționat cu specialiștii BNR în cadrul proiectelor educationale ale Băncii Naționale a României.

Lectori din cadrul BNR și din structurile teritoriale ale acesteia au susținut prezentări *online*, seminare și *workshop*-uri, adresate unui număr de circa 200 de studenți, în cadrul cărora s-au dezbatut teme precum: perspectivele adoptării monedei euro, rolul și atribuțiile băncii centrale, istoria Băncii Naționale a României, istoria leului și elementele sale de siguranță, economisirea etc.

Proiectul „Să vorbim despre bani și bănci” a reunit în anul 2020 un număr de aproximativ 26 000 de persoane (elevi și cadre didactice). În cadrul acestuia, lectori din BNR și din rețeaua teritorială au lucrat în parteneriat cu inspectoratele școlare pentru ca un număr cât mai mare de elevi să beneficieze, în pofida dificultăților inerente comunicării prin sistemele digitale, de informații utile privind: economisirea, cererea și oferta, depozitul bancar, inflația, elementele de siguranță a bancnotelor, istoria banilor etc.

În completarea acestor proiecte, sfârșitul anului 2020 a marcat finalizarea a încă două episoade ale filmului de animație cu scop educațional *Educație financiară cu Ana și Radu*, având temele: „Veniturile și cheltuielile” și „Cererea și oferta”.

Totodată, au fost realizate, în baza colaborării cu organizația Aflatoun, materialele destinate elevilor și profesorilor din învățământul primar, care au fost puse la dispoziție structurilor teritoriale ale BNR în vederea folosirii acestora în prezentările pe care le susțin sau pentru îmbunătățirea materialelor deja existente.

„BNR – EconomicHub” este un proiect nou, menit să faciliteze dialogul nemijlocit al băncii centrale cu mediul de afaceri. Pentru a veni în sprijinul antreprenorilor cu informații de actualitate și soluții concrete, proiectul s-a desfășurat în parteneriat cu Asociația Română a Băncilor și cu suportul Camerelor de comerț și industrie locale.

Din cauza situației sanitare însă, s-a reușit organizarea a doar trei evenimente (două la Sucursala Regională Constanța și unul la Agenția BNR Sibiu) la care au participat aproximativ 75 de persoane, reprezentând mediul de afaceri local – acționari,

manageri, directori financiari/economici, printre temele dezbatute fiind: cadrul macrofinanciar și implicațiile la nivel microeconomic în perioada pandemiei, finanțarea IMM și amprenta antreprenorială a României, soluții de plată – beneficii, riscuri și aspecte practice.

Semnatarii Protocolului național de colaborare – respectiv Banca Națională a României, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Finanțelor, Autoritatea de Supraveghere Financiară și Asociația Română a Băncilor – au definitivat în cursul anului 2020 conținutul website-ului dedicat Strategiei Naționale de Educație Financiară (www.edu-fin.ro), iar baza de date aferentă Cărții Albe ce conține actorii din domeniul educației financiare din România va putea fi accesată pe website-ul comun.

În cadrul acestui protocol, prin dezvoltarea unor noi proiecte de educație financiară adresate atât adulților, cât și elevilor și studenților, activitatea de educație financiară a fost adaptată situației generate de pandemia COVID-19.

Un exemplu de astfel de proiect este „FinClub”, desfășurat în perioada 1 septembrie 2020 – 1 iunie 2021, ce are ca obiectiv crearea unei comunități de liceeni din întreaga țară, pasionați de lumea financiară și de business, cu un nivel de înțelegere a fenomenelor economice ridicat și relativ omogen (clasele a X-a și a XI-a). Întâlnirile cu elevii au loc bilunar, în mediul *online*, pe durata a circa 1,5-2 ore, printre lectorii invitați fiind manageri, traineri specializați, personal de conducere din cadrul autorităților publice participante, personalități din zona antreprenorială, iar printre temele dezbatute s-au numărat: dezvoltarea unui business și rolul instrumentelor financiare în succesul unei afaceri; tehnici de negociere și persuasiune; evaziunea fiscală; planificarea pe termen lung a banilor; economisire și investiții personale; cardul bancar – mijloc modern de plată.

Un alt element de noutate este programul-pilot „Educație economico-financiară pentru formatori”, demarat de Banca Națională a României împreună cu Asociația Română a Băncilor și Ministerul Educației și Cercetării, prin intermediul Institutului Bancar Român, având ca scop instruirea unor profesori formatori din învățământul preuniversitar ce urmează să pregătească la rândul lor cadrele didactice pentru a predă componenta de educație economico-financiară, în cadrul disciplinei „Educație socială”, care face parte, începând cu anul școlar 2020-2021, din programa școlară destinată elevilor din clasa a VIII-a.

Primul astfel de curs organizat a vizat pregătirea a 12 formatori, respectiv 10 inspectori din cadrul Inspectoratului Școlar al Municipiului București, precum și doi profesori, autori ai unor manuale dedicate acestei discipline, și s-a desfășurat pe parcursul a 20 de ore, în sistem *online*, și a abordat temele prevăzute de programa școlară a Ministerului Educației și Cercetării care sunt în aria de competență a băncii centrale. Ca urmare a *feedback*-ului pozitiv primit din partea reprezentanților ministerului de resort, Banca Națională a României și Asociația Română a Băncilor își propun continuarea acestui program prin intermediul Institutului Bancar Român și extinderea sa la nivel național.

Complementar acestui demers, pentru publicul-tintă format din elevii de clasa a VIII-a și profesorii care predau „Educație economico-financiară”, în cursul anului 2020

s-a demarat realizarea unei platforme interactive tip bibliotecă virtuală cu resurse educaționale și fluxuri de învățare destinate educației financiare *online*. Această platformă include 7 lecții *online* de educație financiară destinate profesorilor, axate pe concepțele relevante cuprinse în programa școlară dedicată acestei discipline și care se află în aria de competență a băncii centrale, precum și un test *online* de verificare menit să sprijine profesorii care doresc evaluarea elevilor la sfârșitul unităților de învățare.

Pe parcursul anului 2020, activitatea internațională a BNR în domeniul educației financiare a inclus o serie de activități cu scopul de a identifica cele mai bune practici în domeniu, dar și oportunitățile de cooperare, care să conducă la sporirea eficienței și impactului proiectelor la nivel național.

Din cauza pandemiei generate de virusul SARS-CoV-2, conferința *Financial Education for Children and Young People. Policy and Delivery in the New Digital Reality* a fost organizată în format *online*, în perioada 18-19 noiembrie 2020, de către Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor, Autoritatea de Supraveghere Financiară, Ministerul Educației, Asociația Română a Băncilor în cooperare cu OCDE/INFE (International Network on Financial Education, la care BNR este membru cu drepturi depline), cu participarea unor oficiali de nivel înalt, practicieni și experți în educația financiară din Europa de Sud-Est și din țări membre ale OCDE. Prezentările și discuțiile au fost concentrate pe bune practici, realizări și provocări în îmbunătățirea educației și incluziunii financiare în regiune, oferirea de metode relevante de adaptare a canalelor de transmitere a cunoștințelor de educație financiară diverselor segmente de public-țintă, în contextul pandemiei.

Grupul de lucru în domeniul educației financiare al băncilor centrale francofone, coordonat de Banca Franței, a desfășurat mai multe sesiuni de lucru *online*, pe subgrupuri tematice, iar reprezentanții BNR au participat la trei subgrupuri și au contribuit la realizarea materialelor ce vor face parte din raportul final. Lucrările pe aceste secțiuni s-au încheiat în luna decembrie, urmând ca în cursul anului 2021 să fie redactat raportul final ce va fi prezentat guvernatorilor băncilor centrale participante.

Comisia Europeană organizează cu regularitate Grupul de lucru la nivel de experți în domeniul serviciilor financiare de *retail*, care acoperă un spectru larg de problematici. Recent, în responsabilitatea acestui grup a intrat și educația financiară, reprezentanții BNR având o primă participare la lucrările grupului în luna decembrie a anului 2020. Educația financiară se bucură de o atenție sporită din partea Comisiei Europene, motiv pentru care este de așteptat să fie creat un subgrup de lucru de sine stătător, în care Banca Națională a României să aibă o implicare constantă.

Muzeul Băncii Naționale a României a desfășurat vizite ghidate pentru un număr de 1 191 de vizitatori în perioada 3 ianuarie 2020 – 16 martie 2020, iar pentru a răspunde interesului tot mai crescut al publicului larg pentru vizitarea Muzeului BNR și în vederea facilitării accesului, a fost mentinut programul prelungit de vizitare în fiecare zi de luni până la ora 20:00. Totodată, în luniile februarie și martie 2020, Muzeul BNR a implementat programul „Sâmbăta la muzeu”, prin care în fiecare primă zi de sămbătă a lunii, cu un program de vizitare între orele 10:00-18:00, s-au organizat vizite ghidate în două astfel de ocazii, la care au participat 202 vizitatori.

Începând cu 16 martie 2020, data la care a fost instituită starea de urgență pe teritoriul României, vizitarea Muzeului BNR a fost suspendată și vizitele programate au fost anulate. Suspendarea vizitelor s-a menținut pe parcursul anului 2020, în contextul prelungirii stării de urgență, al declarării stărilor de alertă pe teritoriul țării, precum și în vederea prevenirii răspândirii infectării cu SARS-CoV-2.

În noile condiții impuse de contextul pandemic, întreaga activitate a Muzeului BNR a fost regândită, fiind centrată în principal pe realizarea evidenței științifice a colecțiilor gestionate de această structură. În acest sens a fost implementat un soft profesional și s-a demarat constituirea evidenței electronice a colecțiilor, prin realizarea fișelor analitice de evidență, respectiv a fișelor de conservare a obiectelor. Totodată, s-a continuat constituirea arhivei fotografice a bunurilor culturale aflate în gestiune.

În contextul marcarii a 140 de ani de la înființarea Băncii Naționale a României și pentru a veni în întâmpinarea interesului publicului față de activitatea și istoria băncii centrale, Muzeul BNR a susținut, pe canalul de *Instagram* al instituției, campania „Banca Națională a României – 140”, prin redactarea a 125 de texte și furnizarea a aproximativ 200 de imagini ce au făcut parte din postări tematice. Campania s-a bucurat de un real succes, înregistrând peste 100 000 de vizualizări unice.

De asemenea, în condițiile în care accesul publicului în spațiile BNR a fost restricționat, Muzeul BNR a organizat expoziția exterioară intitulată *Banca Națională a României – 140*. Astfel, între 15 septembrie și 14 octombrie 2020, în strada Lipscani nr. 25 au fost expuse 20 de panouri prin intermediul cărora au fost prezentate principalele atribuții și obiectivul fundamental ale BNR, personalități și momente importante din viața băncii centrale, informații despre rolul instituției în contextul Sistemului European al Băncilor Centrale, date despre istoria emisiunilor de bancnote ale BNR etc. Expoziția a fost promovată la televiziunea națională, în cadrul emisiunii matinale din data de 18 septembrie.

În același sens, al deschiderii și promovării istoriei instituționale către publicul larg, începând cu luna noiembrie 2020 Muzeul BNR a inaugurat seria de expoziții *Banca și strada*, cu primul panou dedicat lui Eugeniu Carada. Expus la intersecția străzilor Lipscani și Eugeniu Carada, acesta cuprinde informații despre viața și activitatea fondatorului Băncii Naționale a României, prezentate bilingv, într-o formă sintetizată, fiind însoțite de o ilustrație reprezentativă.

Totodată, Muzeul BNR a contribuit, alături de Muzeul Național de Istorie a României, la realizarea episodului dedicat istoriei monedei naționale din seria de emisiuni *Locuri, oameni și comori*, prezentată de televiziunea națională și difuzată pe canalele TVR și TVR Internațional.

În cadrul Arhivei BNR, activitățile de preluare și arhivare a documentelor create și primite de structurile instituției, precum și de conservare, prelucrare și valorificare a arhivei istorice a băncii centrale s-au desfășurat în condițiile adaptării la contextul sanitar generat de pandemia COVID-19.

În primele două luni ale anului 2020, valorificarea documentelor prin intermediul sălii de studiu a avut loc în parametri normali, fiind acordată asistență de specialitate

pentru cercetătorii care s-au documentat în vederea elaborării unor studii referitoare la aspecte din istoria României, precum: evoluția bugetelor familiale și a nivelului de trai după anul 1900, profesia de contabil în perioada interbelică, relația dintre sport, politică și societate în secolul al XX-lea, relațiile româno-ungare după Tratatul de la Trianon. Instituirea stării de urgență și apoi a celei de alertă a impus reorganizarea activităților și adaptarea acestora pentru lucrul la distanță. Spre exemplu, închiderea sălii de studiu pentru cercetătorii externi a impus furnizarea de copii electronice ale documentelor pentru finalizarea unei cercetări aflate în derulare, dedicată biografiei guvernatorului Tiberiu Moșoiu. În noul context, activitățile curente au presupus utilizarea aplicațiilor informatiche pentru: (i) consultarea arhivei scanate în vederea realizării documentărilor curente și continuarea întocmirii fișelor detaliate de inventar pentru documentele cu valoare istorică; (ii) susținerea prezentărilor din cadrul seminarului *in house BNR – istorie, valori, perspective*; (iii) participarea online la seminarile de istorie și arhivistică bancară ale membrilor „The European Association for Banking and Financial History (EABH)“.

În acest an, valorificarea documentelor din Arhiva BNR a contribuit la realizarea comunicării cu titlul „Rolul Băncii Naționale a României în realizarea unificării monetare din 1920-1921“, a prezentărilor de pe website-ul BNR dedicate refacerii patrimoniului imobiliar al sucursalelor și agenților BNR (București, Iași, Timiș, Bihor, Sibiu și Brașov), a unor articole în presa locală dedicate împlinirii unui secol de la prima operațiune a Agenției Brașov și de la decizia de înființare a Agenției Târgu Mureș, a broșurilor aferente emisiunilor numismatice ale Băncii Naționale a României. În contextul aniversării a 140 de ani de la înființarea Băncii Naționale a României, informațiile disponibile în arhiva BNR au contribuit la organizarea campaniei jubiliare pe *Instagram*: „Banca Națională a României – 140“.

Informațiile disponibile în documentele existente în Arhiva BNR au permis elaborarea primelor trei părți ale lucrării *Evoluția stocului de aur al BNR*, ce are drept scop reconstituirea stocului de aur al băncii centrale a României de la crearea acesteia și până în anul 2020. *Caietele de studii* ale BNR nr. 51, 55 și 56 oferă detalii despre trei perioade distincte în evoluția stocului de aur: 1880-1928, 1929-1945, respectiv 1946-1989.

Chiar și pe fondul situației generate de pandemie, dar cu respectarea tuturor măsurilor sanitare impuse, s-a asigurat continuitatea *Simpozionului de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”*, fiind organizată cea de-a XXVIII-a ediție cu tema „Un secol de la unificarea monetară“, ale cărei lucrări au fost publicate în revista *Magazin Iсторic*.

La data de 22 ianuarie 2020 a avut loc lansarea volumului *Viitorul băncilor centrale* la sediul BNR, în prezența unor reprezentanți ai mediului academic și ai celui bancar, evenimentul prilejuind o dezbatere amplă pe marginea evoluției în timp a responsabilităților atribuite băncilor centrale. Cartea, publicată în cadrul colecției „Biblioteca Băncii Naționale a României“ în 2019, prezintă evoluția la nivel global a misiunilor și activităților băncilor centrale, fiind abordată atât istoria acestor instituții, cât și viitorul lor, aşa cum putea fi decelat în ultimul deceniu al secolului al XX-lea.

Vîitorul băncilor centrale reprezintă versiunea în limba română a volumului *The Future of Central Banking*, care conține lucrările simpozionului organizat în iunie 1994 la Londra pentru marcarea tricentenarului Băncii Angliei.

Volumul include două studii ample și bine fundamentate care aparțin unor economisti de marcă. Primul studiu, realizat de Forrest Capie, Charles Goodhart și Norbert Schnadt, oferă o perspectivă foarte bine documentată asupra evoluției pe parcursul timpului a activității specifice băncilor centrale. Celălalt studiu este realizat de Stanley Fischer și se referă la problemele teoretice și practice ale politicilor proiectate și implementate de bancheri centrali, abordarea fiind concentrată asupra politicii monetare. Volumul mai conține cuvântul de deschidere al simpozionului, rostit de premierul de atunci al Marii Britanii, John Major, o prelegere privind băncile centrale în tranziție, susținută de Alexandre Lamfalussy, și intervențiile din cadrul dezbatelii prilejuite de tricentenarul Băncii Angliei, aparținând unor bancheri centrali prestigioși precum Paul Volcker, Eddie George, Jean Claude Trichet, Alan Greenspan, Donald Brash, Jacques de Larosière și Karl Otto Pöhl. Discuțiile purtate de aceste personalități ale domeniului oferă publicului posibilitatea înțelegerei adecvate a rolului complex al autorităților monetare în economiile contemporane, scop căruia îi este subsumat și studiul introductiv „Băncile centrale și echilibrul economic”, elaborat de academicianul Mugur Isărescu și inclus în versiunea în limba română a cărții.

Anul 2020 a consemnat și două noi apariții editoriale în cadrul colecției „Biblioteca Băncii Naționale a României”, reprezentând versiunile în limba română ale unor lucrări de referință din domeniul științei economice: *Eseu asupra naturii comerțului în general* de Richard Cantillon și *Competiție și antreprenoriat* de Israel M. Kirzner. Dat fiind contextul pandemic, lansarea acestor volume urmează a avea loc în cursul anului 2021.

În anul 2020, fondul de carte al Bibliotecii BNR a fost îmbogățit prin achiziția a 1 121 de titluri noi din literatura de specialitate economică și finanțier-bancară, cărți românești și străine, de nivel academic, astfel încât la sfârșitul anului colecția de carte a bibliotecii totaliza 21 844 de unități bibliografice. Gestionarea acesteia a presupus, pe lângă inventarierea noilor achiziții, realizarea de descrieri în catalogul *online*, fiind catalogate 3 898 de resurse noi, însumând la finele anului 34 317 înregistrări bibliografice.

Restrângerea activității cu publicul la sala de lectură în contextul pandemiei a condus la orientarea spre punerea în valoare a conținutului documentelor deținute de Biblioteca BNR prin realizarea a 2 484 de descrieri bibliografice analitice ale articolelor și studiilor din monografii și publicații seriale, respectiv prin prelucrarea, din punct de vedere al inventarierii, cotării, catalogării și clasificării, a colecției de volume donate de Costin C. Kirilescu. Aceasta cuprinde lucrări valoroase din domeniile științelor economice, istorie, știință și tehnică, beletristică, artă, materiale de referințe etc., care se regăsesc integral la dispoziția utilizatorilor.

Ca urmare a actualizării permanente a catalogului *online*, salariații instituției, precum și utilizatorii externi au avut acces facil la resursele bibliografice, ceea ce s-a concretizat într-un volum de 4 208 interogări ale catalogului și în 2 064 de tranzacții de împrumut

individual, crearea de 30 de conturi noi de utilizatori și un număr de 590 de vizite realizate de 157 de utilizatori care au frecventat Biblioteca BNR, din totalul celor 748 înscriși. În plus, un număr de 29 de utilizatori externi au solicitat acces la sala de lectură, referințe bibliografice sau transmiterea unor copii scanate ale documentelor deținute de Biblioteca BNR, acestea din urmă fiind solutionate, cu respectarea legislației în domeniul dreptului de autor, prin transmiterea articolelor/capitolelor din volume în vederea studiului personal. Pentru documentarea angajaților instituției, au fost solicitate și obținute prin împrumut interbibliotecar intern 10 titluri de la alte biblioteci.

Data organizării	Denumirea evenimentului
8 ianuarie 2020 7 februarie 2020	<i>Briefing de presă pentru comunicarea hotărârilor Consiliului de administrație al BNR pe probleme de politică monetară</i>
15-16 ianuarie 2020	<i>Exercițiul de simulare a unei acțiuni de rezoluție bancară</i>
22 ianuarie 2020	Dezbateră asupra lucrării <i>Viitorul băncilor centrale. Simpozionul tricentenarului Băncii Angliei</i>
30 ianuarie 2020 27 februarie 2020	<i>Seminariul de Analiză și Cercetare Economică</i>
11 februarie 2020	Conferință de presă pentru prezentarea <i>Raportului asupra inflației</i>
27 august 2020 3 septembrie 2020 15 octombrie 2020	Conferințe în cadrul proiectului „BNR – EconomicHub”
17 septembrie 2020	Conferință cu tema <i>Lucrul la distanță – beneficii și provocări</i>
8 octombrie 2020	<i>Simpozionul anual de istorie și civilizație bancară „Cristian Popșteanu”, ediția XXVIII-a: „Un secol de la unificarea monetară”</i>

Tabel 14.1

Evenimente pe teme monetare,
bancare și financiare organizate
de Banca Națională a României
în anul 2020

Capitolul 15

Statistică și cercetare economică

1. Activitatea statistică

Principalele activități statistice din Banca Națională a României cuprind elaborarea de statistici monetare și financiare, statistici ale sectorului extern, statistici privind titlurile de valoare, precum și întocmirea conturilor naționale financiare.

În acest scop, Banca Națională a României utilizează o gamă largă de surse de date:

- raportări statistice directe, pentru care obligațiile de raportare către Banca Națională a României sunt prevăzute în Regulamentul nr. 4/2014 privind raportarea de date și informații statistice la Banca Națională a României, cu modificările și completările ulterioare;
- cercetări statistice, realizate de Banca Națională a României în colaborare cu Institutul Național de Statistică și care sunt cuprinse în Programul Statistic Anual;
- surse de date administrative, constând în seturi de date transmise de Institutul Național de Statistică, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Externe, precum și alte seturi de date obținute din surse publice.

În plus, Banca Națională a României administrează două sisteme informative de raportare a datelor și informațiilor statistice (SIRBNR și RAPDIR), sistemul informatic *Data Warehouse – Business Intelligence* (DW-BI), precum și activitatea Centralei Riscului de Credit și Centralei Incidentelor de Plăți. Activitățile acestora din urmă sunt prezentate pe larg în Capitolul 4, Secțiunea 3 – Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară.

Banca Națională a României și-a menținut activitatea statistică la un standard calitativ înalt și în anul 2020, un an cu multe provocări atât pentru furnizorii de date statistice, cât și pentru producătorii acestora. În ciuda numeroaselor dificultăți cauzate de pandemia SARS-CoV-2, Banca Națională a României și-a îndeplinit la termen toate sarcinile de raportare statistică față de organismele internaționale și nu numai, găsind resursele necesare pentru a livra statistici de înaltă calitate, care să vină în sprijinul fundamentării deciziilor adecvate susținerii economiei naționale în această perioadă.

Situată sanitară specifică anului 2020 a impus reorganizarea rapidă a activităților curente prin desfășurarea acestora în regim asimilat telemuncii, precum și derularea de activități conexe asociate pandemiei provocate de SARS-CoV-2. Acestea au constat, în principal, în modificări metodologice referitoare la cercetările statistice (de ex.: revizuirea metodelor de reîntregire a datelor) și în coordonarea cu instituțiile partenere interne și internaționale, din perspectiva obligațiilor de raportare și a respectării termenelor de publicare a datelor. Activitatea de colectare de date și

informații statistice de către Banca Națională a României a fost parțial afectată de restricțiile impuse în contextul pandemiei, în special în ceea ce privește cercetările statistice.

În condițiile disponerii carantinei de către autorități, pentru cercetările statistice derulate în cursul trimestrului II 2020, în vederea colectării datelor necesare elaborării balanței de plăți, BNR a decis micșorarea numărului de societăți din eșantioane, cu scopul de a reduce cât mai mult sarcina de raportare a agenților economici afectați de situația pandemică. Micșorarea eșantionului s-a realizat astfel încât indicatorii estimati să rămână la un nivel calitativ corespunzător. Pentru aceasta, au fost identificate și utilizate surse de date complementare în procesul de producție statistică, cum ar fi: datele publicate de către Institutul Național de Statistică aferente cercetărilor ad-hoc privind impactul pandemiei COVID-19 asupra activității economice, statisticile privind sosirile vizitatorilor străini în România, respectiv plecările vizitatorilor români în străinătate, înregistrate la punctele de frontieră, sau indicatorii privind cifra de afaceri în serviciile de piață prestate în principal întreprinderilor.

De asemenea, cercetarea statistică pentru determinarea investițiilor străine directe în anul 2019 a fost decalată cu două luni, realizându-se în perioada 15 iulie – 15 august 2020. Măsura a fost luată în vederea alinierii perioadei de derulare a acestei cercetări statistice la prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 48 din 9 aprilie 2020 privind unele măsuri financiar-fiscale, prin care termenul de depunere a situațiilor financiare anuale aferente exercițiului financiar 2019, respectiv a raportărilor contabile anuale încheiate la 31 decembrie 2019, a fost prorogat până la data de 31 iulie 2020.

Pe durata carantinei au fost înregistrate anumite întârzieri și în raportarea datelor privind angajamentele de natură datorie private externe pe termen mediu și lung de către societățile din economia reală, ca urmare a închiderii activității entităților raportoare sau a lipsei personalului care să realizeze raportările către BNR, dar ulterior activitatea statistică a revenit la normal.

De asemenea, Banca Națională a asigurat răspunsul la toate cerințele suplimentare de date din partea utilizatorilor și a instituțiilor internaționale, în contextul monitorizării impactului pandemiei asupra mediului economic, precum: transmiterea la BCE a statisticilor trimestriale privind titlurile de valoare (SHSS) cu patru săptămâni înaintea termenelor prevăzute în regulamentele europene, colectarea și transmiterea de informații privind soldurile creditelor amânate în baza OUG nr. 37/2020, transmiterea pe baze voluntare a seriilor de date care cuantifică efectele economice ale măsurilor de sprijin luate de guvern, în contextul pandemiei SARS-CoV-2, asupra finanțelor administrațiilor publice (serii elaborate împreună cu specialiștii Institutului Național de Statistică și Ministerului Finanțelor prin cadrul de colaborare în domeniul statisticii finanțelor guvernamentale).

În anul 2020 au continuat demersurile de îmbunătățire a funcționalităților aplicațiilor informatici existente, precum și de creștere a gradului de automatizare a prelucrării datelor statistice. Continua optimizare a modalităților de colectare și prelucrare a datelor statistice este necesară atât pentru a putea răspunde corespunzător tuturor cerințelor internaționale, cât și pentru asigurarea unei consistențe superioare între

statisticile monetare și celealte domenii statistice, precum statistica conturilor naționale financiare, statisticile titlurilor de valoare, statistica finanțelor guvernamentale sau balanța de plăți.

În scopul îmbunătățirii calității statisticilor sectorului extern, a fost intensificată activitatea de colaborare cu Institutul Național de Statistică, prin înființarea unor grupuri de lucru interinstituționale BNR-INS, având ca obiectiv identificarea unor noi surse de date privind investițiile directe și transferurile de bani în relația rezident-nerezident. În acest sens, în cadrul chestionarului aferent *Anchetei Bugetelor de Familie* realizate de Institutul Național de Statistică, începând cu cercetarea aferentă trimestrului I 2021, a fost introdus un formular conținând variabile de interes pentru statisticile elaborate de BNR.

De asemenea, în vederea asigurării noilor structuri de date conform cerințelor stabilite în cadrul *Manualului Balanța de Plăți și Poziția Investițională Internațională*, versiunea 6 – BPM6, au fost incluse pentru prima oară în statisticile externe serii de date referitoare la profitul reinvestit al fondurilor de investiții. În acest sens, a fost extinsă cooperarea cu Autoritatea de Supraveghere Financiară, care furnizează semestrial informații privind veniturile și cheltuielile fondurilor de investiții rezidente, în timp ce seriile de date referitoare la fondurile nerezidente sunt preluate lunar din baza de date privind emisiunile titlurilor de valoare (Centralised Securities Database – CSDB), dezvoltată la nivelul Băncii Centrale Europene. Ambele surse de date sunt compilate și incluse automat în fluxurile balanței de plăți.

În cadrul publicației anuale *Balanța de plăți și poziția investițională internațională – Raport anual 2019*, publicată în luna decembrie a anului 2020, au fost introduse elemente noi privind Comerțul internațional cu servicii în funcție de caracteristicile entităților raportoare, relevând contribuția importantă a întreprinderilor mici și mijlocii din România la excedentul balanței serviciilor (54,7 la sută din soldul pozitiv al balanței serviciilor din anul 2019 a fost generat de întreprinderi cu mai puțin de 250 de angajați).

În cursul anului 2020, Banca Națională a României a realizat și diseminat, pentru prima dată, statisticile privind investițiile străine directe (ISD) în România, detaliate în funcție de țara investitorului final³¹⁵. În ultimii ani, au avut loc o intensificare a fluxurilor internaționale de capital și o creștere a complexității acestora. Ca urmare a utilizării tot mai frecvente a vehiculelor cu scop special și a altor entități juridice pentru a direcționa fluxurile de capital, monitorizarea acestor fluxuri, astfel încât să se asigure trasabilitatea lor, a devenit mai dificilă. Frecvent, companiile multinaționale transferă investițiile prin mai multe economii, generând o mare parte a fluxurilor de investiții directe la nivelul acestora. Fluxurile de investiții atrase sunt redirecționate ulterior în afara țării, în drumul lor către destinația finală (Blanchard și Acalin, 2016)³¹⁶.

³¹⁵ Investitorul final reprezintă entitatea aflată în vârful lanțului de proprietate, care nu este controlată de nicio altă entitate.

³¹⁶ Blanchard, O., Acalin, J. – „What Does Measured FDI Actually Measure?”, 2016.

Astfel, interpretarea statisticilor privind ISD, elaborate pe baza investitorului imediat³¹⁷, necesită date suplimentare, întrucât nu reflectă întotdeauna sursele și destinațiile finale ale investițiilor.

În cadrul publicației anuale *Investițiile străine directe în România*, în anul 2020 au fost publicate pentru prima dată serii de date statistice cuprinzând o serie de indicatori privind ISD detaliate pe sectoare economice de activitate, țara investitorului străin, instrumentele financiare care compun investițiile, exportul și importul de bunuri și servicii ale societăților ISD etc. Totodată BNR a publicat, în premieră, date privind investițiile directe ale rezidenților în străinătate, detaliate în funcție de instrumentele financiare care compun aceste investiții, precum și de țara în care au fost direcționate.

În ceea ce privește statistica titlurilor de valoare, în anul 2020 Consiliul Guvernatorilor al BCE a aprobat cererea Băncii Naționale a României de a primi acces la baza de date privind deținerile de titluri de valoare (Securities Holdings Statistics Database – SHSDB), dezvoltate la nivelul BCE cu participarea directă a băncilor centrale din cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale. Această inițiativă va conduce la extinderea sferei de cuprindere a statisticilor naționale aferente titlurilor de valoare, dar și la îmbunătățirea structurii geografice a contrapartidelor emisiunilor de titluri de valoare efectuate de rezidenți. În prezent, procedura de preluare, compilare și integrare automată a seriilor de date privind investitorii de titluri de valoare în aplicațiile informatiche existente la nivelul BNR este în curs de implementare și testare.

Pe parcursul anului 2020, în vederea eficientizării activității statistice și creșterii calității datelor colectate privind bilanțurile monetare ale instituțiilor financiare monetare, agregatele monetare și contrapartidele acestora, au fost dezvoltate și implementate noi specificații funcționale ale sistemului informatic SIRBNR cu reproiectarea modulelor existente de raportare conform Regulamentului BNR nr. 4/2014, Titlul I, Capitolele I și II, unde au fost preluate prevederile Regulamentului (UE) nr. 1071/2013 al BCE din 24 septembrie 2013 privind bilanțul sectorului instituții financiare monetare (reformare) (BCE/2013/33). Actualizarea cerințelor de raportare în vederea alinierii la prevederile Regulamentului (UE) nr. 2021/379 al BCE din 22 ianuarie 2021 privind posturile din bilanț ale instituțiilor de credit și ale sectorului instituții financiare monetare va avea loc în cursul anului 2021.

Activitățile de raportare a activelor și pasivelor aferente statisticilor societăților de asigurare și ale fondurilor de pensii s-au axat pe îmbunătățirea calității seriilor de date raportate către Banca Centrală Europeană. Ca urmare a pandemiei SARS-CoV-2, pentru a veni în sprijinul raportorilor, Banca Națională a României s-a aliniat măsurilor întreprinse la nivel european prin amânarea termenelor impuse pentru raportările pe trimestrul I 2020 ale seriilor de date aferente societăților de asigurare pentru sfârșitul lunii mai 2020, iar ale celor aferente fondurilor de pensii pentru sfârșitul lunii iulie 2020. Banca Națională a României a respectat termenele, transmițând în timp util toate seriile de date.

³¹⁷ Investitorul imediat reprezintă deținătorul direct al participațiilor la capitalul social al unei societăți.

Activitatea de elaborare a conturilor naționale financiare anuale și trimestriale s-a desfășurat, de asemenea, în parametri optimi în decursul anului 2020. Banca centrală, conform atribuțiilor legale specifice, a colectat informații statistice în vederea elaborării și diseminării statisticilor conturilor financiare naționale pentru toate sectoarele instituționale, a căror calitate este reflectată în cadrul *Raportului de autoevaluare a calității statisticii conturilor naționale financiare* în contextul procedurii de evaluare a calității indicatorilor de bord din cadrul Procedurii Dezechilibrelor Macroeconomice (MIP)³¹⁸, *Raportului de calitate al Eurostat* privind conturile naționale și regionale, *Raportului anual* al Băncii Centrale Europene privind conturile financiare trimestriale ale zonei euro și naționale, precum și în cadrul *Raportului SSE-SEBC* de evaluare a calității privind statisticile care stau la baza MIP.

În anul 2020, au fost demarate activitățile de analiză și elaborare a obiectivelor strategiei pe termen mediu pentru conturile financiare trimestriale la nivelul grupurilor de lucru specifice Sistemului European al Băncilor Centrale, cu implementări graduale la nivelul statelor membre. Reprezentanții BNR au participat la reunurile periodice ale grupurilor de lucru din cadrul BCE și Eurostat privind conturile financiare, care s-au desfășurat în mediul *online*, precum și ca membri activi în cadrul noului subgrup, Grupul Virtual privind acțiunile necotate (Virtual Group on Unlisted Equity – VG ULE), înființat în martie 2020. Mandatul acestui nou subgrup de lucru, a cărui componență cuprinde experți din domeniul conturilor financiare și statisticii sectorului extern din 12 state membre, Banca Centrală Europeană și Eurostat, coordonat de experți ai BCE, îl reprezintă formularea de recomandări referitoare la colectarea, tratarea informațiilor privind acțiunile necotate în sursele de date și ajustarea acestora la valoarea de piață, prin prisma unei abordări unitare conturi naționale-statistică externă.

În ceea ce privește statistica conturilor financiare ale administrației publice, conform Protocolului de colaborare între MF, INS, BNR și CNSP privind dezvoltarea Sistemului Național pentru Statistica Finanțelor Guvernamentale, semnat în anul 2004 și actualizat în 2014, Băncii Naționale a României îi revine responsabilitatea participării, alături de celealte instituții menționate, la elaborarea parțială a Tabelelor 3A, 3B, 3D, 3E și 4 din Notificarea fiscală, la completarea notei explicative asupra evoluției indicatorilor, precum și la completarea tabelelor din chestionarul care însățește Notificarea fiscală.

Alte elemente care au contribuit la îmbunătățirea statisticii conturilor financiare elaborate de BNR au reprezentat estimarea investițiilor financiare ale gospodăriilor populației pe tipuri de plasamente, conform analizei *look-through*, dar și elaborarea și diseminarea seriilor de date trimestriale Sectoral Balance Sheets, Other Financial Corporations Survey, în cadrul standardului SDDS Plus, toate acestea aducând un plus de calitate activității statistice din BNR.

În cadrul publicației anuale *Conturile naționale financiare, 2015-2019*, publicată în luna decembrie 2020, au fost introduse elemente noi pentru analiza unui concept foarte

³¹⁸ Toate documentele sunt disponibile pe pagina de internet a Comitetului pentru statistici monetare, financiare și ale balanței de plată <https://www.cmfbc.org/main-topics/mip-quality>.

dezbatut pe plan internațional, care începe să capete contur și în țara noastră datorită dezvoltării sistemului finanțier din ultimii ani, și anume: intermedierea finanțieră nebancară (*shadow banking*). Printre entitățile care desfășoară activități de intermediere finanțieră nebancară se regăsesc fondurile de investiții, bursa, societățile de asigurare, fondurile de pensii, companiile de holding, societățile de leasing, brokerii de credit și alte asemenea.

În anul 2020 Banca Națională a României a realizat patru cercetări statistice directe, pe eșantioane mari, în special din rândul companiilor nefinanciare. Trei dintre acestea, cu periodicitate trimestrială, au avut ca scop obținerea de informații necesare elaborării balanței de plăți și poziției investiționale internaționale, iar a patra, cu periodicitate semestrială, s-a realizat pentru obținerea de informații necesare în domeniul stabilității finanțieră.

Cele patru cercetări statistice au fost:

- cercetarea statistică pentru determinarea investițiilor străine directe;
- cercetarea statistică privind comerțul internațional cu servicii;
- cercetarea statistică pentru obținerea de informații financiare în relația cu nerezidenți, altele decât cele de natură investițiilor străine directe;
- cercetarea statistică privind finanțarea companiilor nefinanciare din România.

Nu în ultimul rând, pentru a se aduce îmbunătățiri activității statistice, BNR a participat la o serie de acțiuni de consultare publică privind revizuirea cadrelor metodologice pentru Sistemul Conturilor Naționale 2008 (*System of National Accounts 2008 – SNA*) și statistica balanței de plăți (*Manualul Balanța de Plăți și Poziția Investițională Internațională*, versiunea 6 – BPM6), organizate online, cu scopul analizei ghidurilor metodologice elaborate în cadrul grupurilor de lucru constituite pentru revizuirea SNA/BPM6 sub coordonarea Comitetului FMI privind statistica balanței de plăți.

2. Cercetarea economică

Activitatea de cercetare economică din cadrul Băncii Naționale a României s-a concentrat și în 2020, similar anilor anteriori, asupra temelor cu caracter aplicativ, rolul principal al acesteia fiind de fundamentare a procesului decizional. Rezultatele demersurilor de cercetare derulate s-au reflectat și în publicarea în cadrul colecțiilor *Caiete de studii și Occasional Papers* a unui număr important de lucrări. Astfel, în anul 2020 și în prima parte a anului 2021, în cele două colecții au apărut 13 studii, printre acestea numărându-se și o suita de trei lucrări dedicate evoluției în timp a stocului de aur al BNR, parte a unui demers amplu de reconstituire a istoricului acestuia de la înființarea instituției în anul 1880.

2.1. Modelare macroeconomică

În contextul impactului advers exercitat de pandemia COVID-19 asupra activității economice pe parcursul anului 2020, Direcția modelare și programe macroeconomice

și-a extins cadrul de analiză și prognoză în vederea surprinderii cât mai timpurii a efectelor economice ale acesteia.

Astfel, un prim demers a constat în dezvoltarea unui instrument de monitorizare a situației pandemice folosind date statistice publicate cu frecvență zilnică. Acesta analizează evoluția numărului de cazuri noi, rata de reproducere a virusului, indicii de restricții/mobilitate și compară dinamica situației pandemice din România cu cea din statele vecine sau cu principalii parteneri comerciali.

Un alt aspect a fost reprezentat de adaptarea instrumentarului econometric utilizat pentru elaborarea prognozelor privind dinamica activității economice pe termen scurt. Relevanța acestora în timp real a fost considerabil afectată, pe fondul rupturii structurale implicate de manifestarea şocurilor de ampolare aferente pandemiei. Având în vedere decalajul cu care sunt publicați majoritatea indicatorilor statistici „tradiționali” care surprind evoluția activității economice, s-a recurs la suplimentarea seturilor informaționale printr-o serie de variabile cu frecvență mai ridicată de publicare, precum indici bursieri, ai volatilității, ai costurilor de transport, cu privire la aşteptările investitorilor, prețuri ale materiilor prime, precum și alți indicatori sintetici, construiți pe baza rezultatelor căutărilor *online* (indici *Google trends*) pentru cuvinte-cheie, precum „criză” sau „șomaj”. În plus, pentru surprinderea eventualelor puncte de inflexiune în dinamica activității economice, posibil a fi induse inclusiv de modificări brusăte ale încrederii agenților economici, respectiv de evoluții mai puțin predictibile ale situației medicale, la momentul finalizării analizelor, în agregarea rezultatelor s-a acordat, la diverse momente de timp, prioritate proiecțiilor cu un grad mai ridicat de pesimism (sau, după caz, de optimism), poziționate în partea stângă (sau, după caz, în cea dreaptă) a distribuției valorilor prognozate. În același timp, pe baza indicatorilor cu frecvență ridicată a fost elaborată și o hartă termică în vederea monitorizării mai facili a semnalelor transmise de aceștia. Detaliile pot fi consultate în ediția din luna august 2020 a *Raportului asupra inflației*, Casetă 2 „Indicatori de monitorizare a activității economice în contextul pandemiei COVID-19”.

Declanșarea pandemiei COVID-19 a generat incertitudini de o amplitudine semnificativ mai ridicată relativ la cele predominante în ciclurile de afaceri anterioare. Adoptarea în condiții de risc și incertitudine a deciziilor de către agenții economici se repercutează atât asupra dinamicii variabilelor macroeconomice aggregate (e.g. creșterea economică, rata inflației, rata șomajului), cât și a politicilor economice adoptate de autorități. Pentru a evalua măsuri ale acestei incertitudini pentru România, a fost calculat un indice bazat pe divergența opinioilor instituțiilor participante la sondajul efectuat de Consensus Forecast privind evoluțiile viitoare ale unui set de variabile macroeconomice. Rezultatele relevă o exacerbare a incertitudinii în perioada crizei financiare internaționale și, respectiv, la debutul pandemiei COVID-19. Analiza a fost completată de prezentarea unei măsuri similare pentru zona euro și a unor măsuri alternative de cuantificare a riscului și a incertitudinii, menite să punteze asocierea între caracterul excepțional al unor evenimente de natură economică, politică sau financiară și un set de valori mai ridicate ale incertitudinii, cu impact direct asupra activității economice. Rezultatele analizei se regăsesc în Casetă 2 din prezentul *Raport*.

În contextul pandemic, rata anuală a inflației CORE2 ajustat a resimțit, pe lângă şocul de cerere ocasionat de diminuarea bruscă și masivă a activității economice, și o serie de şocuri de natură ofertei (perturbarea lanțurilor de producție și distribuție de la nivel local și global de alimente și bunuri, creșterea unor costuri asociate gestionării de către agenții economici a crizei sanitare), acestea din urmă având un efect de majorare a prețurilor de vânzare ale produselor. În vederea unei analize mai aprofundate a impactului acestor şocuri de ofertă, a fost realizată o descompunere a dinamicii indicelui CORE2 ajustat, având drept scop evidențierea distinctă a contribuției costului unitar cu forța de muncă și, respectiv, a marjelor de profit. De asemenea, având în vedere importanța costurilor cu forța de muncă ca element de referință în stabilirea de către agenții economici a prețurilor finale de vânzare, au fost analizate modificările în timp ale transmisiei variațiilor costurilor în diferiți indici de preț, fiind identificate și unele asimetrii în cadrul acestui proces. Astfel, când rata inflației este redusă (i.e. se plasează sub media înregistrată în perioada aferentă regimului de țintire a inflației), transmisia este mai scăzută și, în plus, se realizează într-o perioadă mai extinsă de timp relativ la perioadele caracterizate de niveluri ridicate ale ratei inflației.

Totodată, setul de măsuri alternative pentru determinarea inflației de bază, monitorizate în vederea identificării presiunilor inflaționiste persistente de la nivelul economiei, a fost îmbogățit cu un nou indicator determinat pe baza unui sistem de ponderare a componentelor coșului de consum care depinde de persistența dinamicii acestora.

Pe parcursul anului 2020 a continuat procesul de evaluare a erorilor de prognoză aferente ratei anuale a inflației IPC, iar analiza realizată a fost publicată în Casetă „Evaluarea erorilor de prognoză pentru rata anuală a inflației IPC din decembrie 2020” din *Raportul asupra inflației*, ediția din martie 2021. Această analiză oferă suport în procesul de recalibrare a modelului macroeconomic, contribuind la îmbunătățirea cadrului de analiză și prognoză. Având în vedere că evoluțiile înregistrate în perioada pandemiei au mai degrabă un caracter excepțional, este de așteptat ca acestea, prin natura presupus temporară a şocului, implicit și a efectelor acestuia, să nu aibă un aport semnificativ în sensul recalibrării relațiilor comportamentale dintre variabile, a căror validitate este certificată prin seturi de date culese pe perioade mai lungi de timp.

Reprezentanții BNR au participat la întâlnirile Grupului de experți privind determinanții ciclurilor de afaceri (engl. *Expert Team on Business Cycle Drivers*) din cadrul Grupului de lucru pentru prognoze al BCE (engl. *Working Group on Forecasting*), unde au dezvoltat o serie de programe informatiche de identificare automată a punctelor de cotitură în cadrul ciclurilor de afaceri. Rezultatele produse de aceste programe au fost utilizate în cadrul analizei realizate în capitolul privind identificarea ciclurilor de afaceri din *Raportul final* al grupului.

De asemenea, la solicitarea Grupului de lucru pentru prognoze din cadrul BCE, a fost realizată și în anul 2020 actualizarea setului de elasticități utilizate la fundamentarea unor scenarii adverse în contextul exercițiilor recurente de testare a stabilității sistemului bancar din UE în condiții extreme (engl. *stress-testing*).

Încă de la debutul pandemiei, în cadrul unei analize interdepartamentale, a fost efectuată o cercetare privind posibila implementare a unor măsuri de stabilitate financiară în vederea atenuării efectelor crizei pandemice. Din perspectiva activității de modelare și prognoze macroeconomice, contribuția a constat în elaborarea unor scenarii de risc privind posibile evoluții ale activității economice în acest context specific: (i) un scenariu moderat, ce implica temperarea efectelor pandemiei încă din primul semestru al anului 2020 și (ii) un scenariu sever, care avea în vedere persistența impactului pandemiei pe tot parcursul anului 2020. Suplimentar cuantificării impactului acestor scenarii asupra creșterii economice, au fost descrise evoluțiile preconizate pentru rata anuală a inflației și alți indicatori ai pieței muncii. La momentul elaborării acestor scenarii a fost utilizat setul de date disponibil în martie 2020, iar evaluările indicau o evoluție descendentă relativ accentuată a ratei anuale a inflației (cu precădere în scenariul sever). În același timp, rata şomajului era preconizată a se plasa la valori superioare celor din 2019. Evoluția pandemiei COVID-19 pe parcursul anului 2020 a validat scenariul sever și sensul de evoluție a indicatorilor macroeconomici sugerat în cadrul acestuia.

Situată pandemică a afectat de o manieră sincronizată majoritatea sectoarelor economice. Comerțul internațional cu bunuri nu a făcut excepție, mai ales în contextul amplificării unor dezechilibre deja existente, cum ar fi cel de pe latura bunurilor agroalimentare. Din aceste considerente, pe parcursul anului 2020, una dintre direcțiile de cercetare a fost investigarea cauzelor deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare și identificarea unor soluții pentru diminuarea vulnerabilităților aferente acestuia. Rezultatele acestei analize au fost publicate sub forma unui *Raport* al Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM)³¹⁹, entitatea care a și propus constituirea grupului de lucru interinstituțional. Au fost investigate tendința de deteriorare graduală a deficitului de cont curent, atribuită în mare măsură creșterii deficitului pe latura bunurilor și, în particular, situația dinamicii balanței comerciale cu bunuri agroalimentare care se aliniază celei generale a contului curent și, respectiv, a balanței bunurilor. Comerțul cu bunuri agroalimentare este grevat mai ales de vulnerabilitățile în ceea ce privește bunurile alimentare cu un grad de prelucrare mai înalt, vizibile inclusiv pe fondul crizei pandemice, în timp ce influența pozitivă a surplusului în comerțul cu cereale este condiționată de contextul climatic anual. Analiza a evidențiat un set de factori care au contribuit la creșterea deficitului pe acest segment, de la factori strucțurali – productivitatea agriculturii și capacitatea redusă a industriei agroalimentare de a asigura oferta necesară de astfel de bunuri – la existența unui ciclu economic favorabil, suprapus unor politici fiscale și de venituri stimulative, cu impact de stimulare, în general, a importurilor de bunuri. Totodată, în cadrul unei comparații regionale, au fost evidențiate vulnerabilitățile economiei românești, în accentuare comparativ cu alte țări din regiune.

Un alt subiect de interes pentru membrii CNSM se referă la finanțarea investițiilor verzi. În acest context, în cadrul unei analize, au fost investigate inclusiv implicațiile riscului climatic asupra economiei. Provocările induse de gestionarea schimbărilor climatice sunt adresate atât pe plan local, cât și la nivel internațional. Astfel, liderii UE au convenit ca 30 la sută din totalul cheltuielilor aferente bugetului UE pentru

³¹⁹ Textul integral al *Raportului* este disponibil la adresa: <http://www.cnsmro.ro/res/ups/AnalizaCNSM2020.pdf>.

perioada 2021-2027 și un procent similar în cadrul instrumentului de relansare economică „Next Generation EU” (NGEU) să vizeze proiecte legate de combaterea schimbărilor climatice (37 la sută din total fonduri alocate în cazul Mecanismului de redresare și reziliență, principalul program al NGEU). Pornind de la sumele de care ar putea beneficia România în cadrul exercițiului financiar multianual 2021-2027 și al instrumentului de relansare economică NGEU, au fost construite două scenarii alternative privind implementarea unor proiecte ce vizează atragerea de fonduri europene destinate investițiilor verzi. Acestea sunt evaluate a aduce beneficii cadrului macroeconomic extins și a conduce la o îmbunătățire a calității vieții. Evidențele empirice indică drept posibile consecințe ale utilizării acestor fonduri de investiții oferite prin mecanismele europene: (i) stimularea creșterii economice (cu efecte permanente și asupra potențialului de creștere al economiei), (ii) presiuni inflaționiste moderate și (iii) potențiale corecții ale soldului bugetar (în special în măsura în care, în cazul accesării de împrumuturi, în procesul investițional este implicat și sectorul neguvernamental prin parteneriate de tip public-privat).

Fondurile destinate proiectelor care adreseză creșterea rezilienței economiei la schimbările climatice nu sunt singurele care prezintă interes. Pe parcursul anului 2020, au fost demarate analize privind impactul asupra cadrului macroeconomic al instrumentului de relansare economică „Next Generation EU”. În contextul pandemiei COVID-19, răspunsul autorităților a fost unul prompt în ceea ce privește gestionarea crizei sanitare și atenuarea efectelor sale adverse asupra economiei. Cu toate acestea, măsurile adoptate nu au împiedicat contracții ale PIB, atât în România, cât și în restul lumii. Liderii UE au decis însă să vină în sprijinul relansării economice prin intermediul instrumentului NGEU. În cazul României, evaluările preliminare folosind modelul MAPM și judecăți expert³²⁰ indică un impact cumulat asupra creșterii economice în perioada 2021-2023 de până la 2,2 puncte procentuale din PIB, în ipotezele unei absorbtii ridicate încă de la debutul exercițiului financiar multianual. Mai multe detalii privind impactul asupra cadrului macroeconomic al implementării cu celeritate a unor proiecte din fonduri MRR sunt redate în Casetă 3 din prezentul Raport.

Industria textilă s-a poziționat începând cu anul 2005 pe o traекторie descendentă sub multe aspecte (volum al producției, număr al salariaților și performanțe comerciale). În cadrul activității de modelare și prognoze macroeconomice s-a analizat cadrul intern și internațional în care au avut loc aceste evoluții, identificându-se factorii din spatele acestora. Declinul relativ a avut drept factor declanșator un episod major de liberalizare comercială, prin eliminarea sistemului de cote de import în 2005, urmat de o deteriorare treptată a competitivității, pe seama creșterii costurilor cu forță de muncă, dar și a celor cu materiile prime, companiile din industria textilă nefiind pregătite să adapte acestor șocuri susținute. Dimensiunea redusă a companiilor românești, dependența pronunțată de forța de muncă (ieftină) și implicit lipsa unor economii de scară care să permită o scădere a costurilor au contribuit la performanțele modeste ale sectorului. Detalii privind rezultatele analizei pot fi consultate în Casetă 5 din prezentul Raport.

³²⁰ A se vedea, de exemplu, Casetă 1, „Evaluarea impactului fondurilor europene structurale și de coeziune asupra creșterii economice” din Raportul anual aferent anului 2018.

2.2. Stabilitate finanțiară

Principalele lucrări de cercetare în domeniul stabilității financiare realizate în anul 2020 au vizat următoarele:

- a) „Estimarea probabilității de apariție a unei crize bancare. Studiu de caz România și UE”³²¹ – studiul se concentrează pe evaluarea probabilității de apariție a unui eveniment de criză bancară, privit atât în sens restrâns, concentrându-se în acest caz strict pe canalul de ofertă din sectorul bancar, ca urmare a insuficienței capitalului pentru susținerea și creșterea activelor purtătoare de risc (cu precădere credite acordate sectorului privat), cât și în sens extins, consecință a cadrului macroeconomic și finanțier existent. Metodologia se bazează pe aplicarea unor abordări bazate pe tehnici de învățare automată, iar rezultatele arată că probabilitatea de a consemna un asemenea eveniment în România este relativ redusă și în scădere în intervalul 2014-2019. Un eventual șoc sistematic, care ar putea conduce la schimbări simultane ale rezultatelor finanțiere la nivelul instituțiilor de credit în sensul înregistrării de pierderi și plasării indicatorilor de rentabilitate economică în cozile distribuțiilor istorice (pentru definiția în sens restrâns), respectiv estimări ale probabilității de criză conform unor scenarii macroeconomice de severitate ridicată (pentru definiția în sens extins), relevă probabilități de criză semnificativ mai ridicate, fără a deveni, însă, cel mai probabil rezultat, aspect explicat de nivelul adecvat al capitalului băncilor. Comparativ cu situația la nivel european, România se poziționează în prima jumătate a clasamentului, reflecție a unui grad de risc comparabil sau chiar mai scăzut în raport cu cel specific altor sectoare bancare din cadrul UE.
- b) „Investițiile – care sunt barierele pentru firmele românești?”³²² – analiza, realizată în colaborare cu experti de la Banca Europeană de Investiții (BEI), investighează motivele din spatele activității investiționale modeste a firmelor din România, utilizând date de sondaj privind investițiile companiilor (BEI) și accesul la finanțare al acestora (BNR). Rezultatele arată faptul că firmele cu o situație finanțieră slabă sau cu nivelul capitalului sub cel reglementat nu au acces la finanțare externă companiei pentru a realiza investiții. Lipsa personalului calificat și/sau mediul economic imprevizibil sunt factori care pot avea un impact negativ asupra investițiilor în România. În plus, distribuirea dividendelor poate conduce la un nivel mai scăzut al capitalului ce poate fi utilizat pentru investiții. În final, studiul arată că accesul la finanțarea bancară este direct proporțional cu nivelul investițiilor corporative.
- c) „Instrumentar tehnic pentru monitorizarea unei pandemii din perspectiva băncii centrale”³²³ – lucrarea se bazează pe studii empirice recente din domeniile economic, social și medical și oferă decidenților de politici un set larg de instrumente cantitative pentru a monitoriza valurile epidemiologice în timp real, a clasifica regiuni în funcție de riscul epidemiologic, a evalua impactul măsurilor de reducere a mobilității și a analiza relația dintre răspândirea epidemiei, mobilitatea populației și activitatea economică. Utilizând o gamă largă de tehnici de modelare, de la abordări

³²¹ Mihai, M., Voicilă, C., Popescu, L., Dăscălescu, V. – *Caiete de studii BNR* nr. 54, 2021, disponibil la adresa <http://www.bnro.ro/DocumentInformation.aspx?idInfoClass=6786&idDocument=36132&directLink=1>.

³²² Pal, R., Wruuck, P., Stamate, A., Dumitrescu, C. – *NBR Occasional Papers* no. 33, 2021, Disponibil la adresa <http://www.bnro.ro/DocumentInformation.aspx?idInfoClass=6899&idDocument=36415&directLink=1>.

³²³ Alupoaei, A., Bálint, C., Kubinschi, M. – *NBR Occasional Papers* no. 32, 2021, disponibil la adresa <http://www.bnro.ro/DocumentInformation.aspx?idInfoClass=6899&idDocument=36072&directLink=1>.

econometricice la cele structurale, și combinarea acestora cu evaluări calitative utilizate în alte domenii precum stabilitatea financiară se realizează o analiză intrinsecă a pandemiei COVID-19 în România, de-a lungul următoarelor dimensiuni: (i) focare regionale și valuri sub-epidemiologice; (ii) scenarii contrafactice și politici optime de carantină; (iii) mobilitatea populației și evaluări inițiale privind impactul asupra activității economice. Rezultatele sunt concentrate pe sublinierea informațiilor obținute în urma utilizării unui instrumentar consacrat în domeniul modelării epidemiologice, cât și a potențialului de a realiza alte evaluări și experimente pentru a analiza legătura dintre pandemie și economia reală.

- d) „Recursul și neîndeplinirea (strategică) a obligațiilor de plată: impactul modificărilor legislative pentru creditele ipotecare”³²⁴ – studiu realizat în colaborare cu experți din domeniul academic (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) și alte bănci centrale (De Nederlandsche Bank) analizează impactul modificărilor în legislația aplicabilă creditelor ipotecare. Utilizând o bază de date de dimensiuni mari privind creditele acordate în perioada 2003-2016 rezultatele furnizează dovezi care indică faptul că stingerea obligațiilor de plată are un impact semnificativ asupra disciplinei la plată a debitorilor cu credite ipotecare. Autorii concluzionează că debitorii considerați, în mod tradițional, cu probabilitate scăzută de neplată pot avea un risc asociat mai ridicat în cazul introducerii opțiunii de a stinge datoria prin transferul ipotecii către creditor, fără a suferi consecințe ulterioare. Rezultatele subliniază costurile asociate procedurilor de recurs favorabile debitorilor care pot oferi stimulente pentru neplata strategică a creditelor.
- e) „Eficiența bancară și politicile de pregătire a personalului: o analiză empirică asupra sectorului bancar din România”³²⁵ – studiu care ca obiectiv analizează legăturile dintre calitatea pregătirii personalului bancar și eficiența instituțiilor de credit, cu implicații asupra calității activelor bancare și a altor indicatori bancari. În prima parte a analizei sunt estimări indicatori de eficiență a costurilor și veniturilor, utilizând abordarea frontierei de producție non-parametrică (*Data Envelopment Analysis*), pentru un set de instituții de credit din România. Dinamica indicatorilor de eficiență este pusă în relație cu indicatori specifici sectorului bancar precum dimensiune, levier, concentrare, dar și indicatori derivați dintr-un sondaj privind calitatea pregătirii personalului bancar. Estimările *bayesiene* tip panel indică faptul că o creștere a cheltuielilor cu pregătirea personalului este beneficiu eficienței veniturilor pe termen mediu și lung, deși, pe termen scurt, implică în mod natural un nivel mai scăzut al eficienței costurilor. Rezultatele indică faptul că instituțiile cu un nivel mai înalt al pregătirii personalului bancar sunt mai eficiente și profitabile, înregistrând niveluri mai scăzute ale ratelor creditelor neperformante după criza financiară globală. Concluziile sunt relevante din perspectiva stabilității financiare, accentuând necesitatea unui grad ridicat al calității resurselor umane din sectorul bancar pentru a contribui la o intermediere financiară sustenabilă și la o creștere a eficienței bancare, inclusiv prin menținerea calității activelor bancare în cazul unei crize.

³²⁴ Andrieș, A., Copaciu, A., Popa, R., Vlahu, R. – *NBR Occasional Papers* no. 31, 2021, disponibil la adresa <http://www.bnro.ro/DocumentInformation.aspx?idInfoClass=6899&idDocument=36034&directLink=1>.

³²⁵ Pîslaru, A., Kubinschi, M., Neagu, F. – *NBR Occasional Papers* no. 29, 2020, disponibil la adresa <http://www.bnro.ro/DocumentInformation.aspx?idInfoClass=6899&idDocument=35754&directLink=1>.

2.3. Studii și analize economice

Odată cu declanșarea pandemiei COVID-19 au fost inițiate demersuri de cercetare vizând identificarea impactului economic al acesteia și evaluarea efectelor măsurilor implementate de autorități pentru limitarea răspândirii virusului și susținerea activității. O astfel de investigație, desfășurată odată cu manifestarea primului val pandemic, a adoptat o perspectivă sectorială, urmărind, pe de o parte, să documenteze faptul că impactul actualei crize la nivelul diferențelor domenii este profund eterogen, iar pe de altă parte, să observe modul în care șocurile sectoriale se propagă la nivelul activităților conexe, prin legături *input-output*. Rezultatele analizei au fost incluse în Caseta intitulată „O perspectivă (la cald) asupra evoluțiilor sectoriale în context pandemic” din *Raportul asupra inflației*, ediția din mai 2020.

Unul dintre subiectele cele mai dezbatute pe parcursul crizei pandemice a vizat situația de pe piața muncii, mai ales în contextul abordărilor diferite adoptate de autoritățile naționale pentru sprijinul acesteia. Caseta „Ajustări pe piața muncii. Unde se încadrează schemele de muncă cu program redus?”, inclusă în ediția din august 2020 a *Raportului asupra inflației*, relevă că aceste scheme au contribuit la atenuarea efectului crizei asupra ratei şomajului și a veniturilor populației, ceea ce a generat traiectorii atipice pentru variabilele respective în condiții de stres economic, judecând după evoluțiile istorice. Analiza pune în discuție totodată avantajele și dezavantajele acestei abordări, precum și rolul ce revine unor caracteristici precum contextul instituțional sau tipul de șoc care afectează piața muncii.

Primele luni ale crizei pandemice au fost dominate de întrebări cu privire la costul economic al unor măsuri de tip „lockdown general”. Utilizarea ca reper a evoluțiilor trimestriale ale PIB din prima jumătate a anului 2020, prin comparație cu un *benchmark* contrafactual, permite evaluarea măsurilor implementate efectiv în primăvara anului respectiv. Totuși, această abordare nu poate oferi, într-o manieră riguroasă, repere pentru utilizarea măsurilor restrictive de-a lungul unor intervale de timp mai reduse, standardizate (de exemplu, o lună) – în contextul celui de-al doilea val pandemic, opțiunea aplicării unor restricții similare ca durată de aplicare celor din primăvară avea o probabilitate foarte redusă de materializare. Caseta intitulată „Impactul economic al primelor măsuri adoptate în scopul aplatizării curbei epidemice”, inclusă în *Raportul asupra inflației*, ediția din noiembrie 2020, utilizează metodologia *Mixed Frequency Bayesian VAR* pentru fundamentarea unei măsuri lunare de PIB, a cărei comparație cu *benchmark*-ul contrafactual (la rândul său lunar) permite evaluarea impactului economic al unui „lockdown general” de o lună asupra creșterii economice trimestriale.

Cadrul de realizare a proiecțiilor pe termen scurt reprezintă una dintre activitățile confruntate cu provocări multiple în contextul crizei pandemice, mai ales dată fiind absența unui precedent în perioada recentă. *Caietul de studii BNR* intitulat „Prognoze în timp real ale creșterii economice”³²⁶ pune în discuție o paletă largă de metodologii econometrice, arătând că utilizarea lor concomitantă permite

³²⁶ Sandu, M. A., Viziniuc, M. – *Caiete de studii* nr. 57, 2021, disponibil la adresa: <http://www.bnro.ro/DocumentInformation.aspx?idInfoClass=6786&idDocument=37194&directLink=1>.

îmbunătățirea performanței prognozelor (prin strategia de combinare a densităților). Cadrul propus și-a demonstrat utilitatea în timpul perioadei de maximă intensitate a efectelor economice asociate pandemiei (T2 2020), publicarea primelor date cu frecvență lunară care includeau efectele șocului respectiv conducând la o actualizare a proiecției până la valori apropiate de cele oficiale, publicate ulterior.

De asemenea, au fost investigate implicațiile pandemiei din perspectiva elaborării politicilor macroeconomice și a principiilor care ar trebui să ghidzeze intervențiile guvernelor și ale băncilor centrale. În acest context au fost abordate și condițiile în care a s-a ajuns la recurgerea la politici monetare neconvenționale în țările dezvoltate, fiind reliefate totodată situația diferită din economiile emergente și importanța păstrării unui spațiu de manevră în cazul acestora. O suită de trei articole dedicate acestor subiecte au fost reunite într-o lucrare apărută în seria *Caiete de studii* (nr. 53)³²⁷.

Dinamica prețurilor a făcut la rândul ei obiectul unor demersuri de cercetare în perioada recentă. Astfel, Casetă „Modificarea structurii consumului populației în contextul pandemiei și impactul asupra ratei inflației” din ediția din martie 2021 a *Raportului asupra inflației* cuprinde un exercițiu experimental de evaluare a măsurii în care schimbările ample de la nivelul comportamentului tipic de consum asociate primului val pandemic și măsurilor restrictive adoptate de autorități implică diferențe notabile între rata oficială a inflației și cea resimțită efectiv de gospodării. Rezultatele evaluării au pus în evidență faptul că inflația resimțită de populație este superioară celei oficiale, două influențe în acest sens revenind dinamicii ample a prețurilor alimentelor și dinamicii negative a prețurilor combustibililor, prima grupă de produse având o importanță sporită în coșul de consum, iar a doua grupă, o importanță diminuată, pe parcursul T2 2020; totuși, diferența dintre cele două rate ale inflației a fost evaluată ca fiind marginală.

O analiză care a vizat la rândul ei fenomenul inflaționist s-a referit la gradul de rigiditate a prețurilor în economia autohtonă, fiind inclusă în Casetă „Rigiditatea prețurilor în România: evidențe pe baza datelor microeconomice”, ediția din mai 2021 a *Raportului asupra inflației*, care oferă câteva repere cu privire la frecvența modificărilor prețurilor pe plan local, pe baza unui set extins de observații la nivel dezagregat. Rezultatele indică faptul că ieftinirile sunt destul de răspândite, atât la nivel agregat, cât și în cazul principalelor categorii de bunuri și servicii, ceea ce semnalează prevalența unui mediu competitiv în economia românească. În același timp, comparația cu rezultatele literaturii de specialitate relevă o serie de similitudini între procesul de stabilire/modificare a prețurilor prevalent în economia românească și cel caracteristic zonei euro, ceea ce are implicații din perspectiva costurilor în termeni de bunăstare legate de renunțarea la politica monetară proprie, în perspectiva adoptării euro.

2.4. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2021

În scopul îmbunătățirii suportului analitic necesar fundamentării deciziilor de politică monetară, inclusiv în contextul pandemic actual, pentru anul 2021 sunt

³²⁷ Croitoru, L. – *Caiete de studii* nr. 53, 2021, disponibil la adresa: <http://www.bnro.ro/DocumentInformation.aspx?idInfoClass=6786&idDocument=36055&directLink=1>.

prevăzute demersuri de cercetare care vizează: (i) dezvoltarea, rafinarea și extinderea modelelor de prognoză pe termen scurt a activității economice; (ii) construirea unui indicator conjunctural pe baza analizei componentelor principale în vederea surprinderii punctelor de cotitură a activității economice pe baza seriilor cu frecvență ridicată; (iii) dezvoltarea capacitatei de modelare și prognoză a componentelor PIB pe partea de producție, pentru îmbunătățirea robustești proiecțiilor macroeconomice; (iv) dezvoltarea unei hărți termice (engl. *heat map*) care să surprindă cei mai relevanți indicatori care pot semnala creșterea presiunilor inflaționiste din economie.

În perioada următoare, activitatea de cercetare are în vedere îmbunătățirea cadrului de analiză și prognoză utilizat pentru fundamentarea deciziilor de politică monetară, continuând să fie urmărite inclusiv efectele pandemiei asupra mediului economic. Una dintre direcțiile principale de cercetare vizează evaluarea impactului măsurilor guvernamentale de sprijinire a ocupării asupra evoluțiilor de pe piața muncii în contextul crizei pandemice.

Sunt avute în vedere și demersuri care abordează problematica poziției competitive a economiei naționale, care continuă să se confrunte cu un amplu deficit de cont curent. De asemenea, în contextul în care finanțarea europeană reprezintă în perioada următoare una dintre cele mai semnificative oportunități pentru economia românească, se intenționează derularea unor analize cu privire la efectele atragerii de fonduri UE, abordările urmărite incluzând evaluări empirice care oferă o imagine de ansamblu, precum și modele structurale, care permit evidențierea în detaliu a mecanismelor și canalelor de influență.

Capitolul 16

Activitatea juridică a
Băncii Naționale a României

Obiectivul principal al funcției juridice din cadrul BNR este de a se asigura că dispozițiile legislației primare și secundare sunt corect interpretate și aplicate la nivel instituțional, în ceea ce privește exercitarea tuturor atribuțiilor stabilite prin lege în sarcina băncii centrale, iar abordările și soluțiile tehnice aplicate sunt fundamentate legal și prezintă riscuri juridice minime.

În contextul pandemic al anului 2020, volumul și complexitatea activității Direcției juridice au crescut, iar procesele în care a fost implicată aceasta au fost diversificate pe fondul specificului situației generate de pandemia COVID-19. Alături de proiectele inițiate anterior crizei sanitare, au fost formulate inițiative și proiecte noi, fundamentate de necesitatea de adaptare a activității interne a băncii centrale la contextul dat (de ex.: telemuncă, organizarea și desfășurarea ședințelor Consiliului de administrație, actualizarea modalității de asumare a corespondenței interne în format electronic, actualizarea modului de organizare a activității structurilor interne cu atribuții în gestionarea situațiilor de urgență, adoptarea unor proceduri specifice pentru gestionarea riscului de infectare cu COVID-19 etc.), precum și de necesitatea asigurării unor intervenții prompte în exercitarea atribuțiilor din domeniile de competență ale BNR.

În decursul anului 2020, Direcția juridică a răspuns solicitărilor Consiliului de administrație, ale conducerii executive și ale celorlalte structuri organizatorice, în condițiile asigurării unui standard înalt de calitate și promptitudine, prin:

- avizarea sau elaborarea unor puncte de vedere cu privire la proiectele de acte normative în domeniul finanțier-bancar, inițiate de către ministere și alte autorități din cadrul Guvernului României sau aflate în dezbatere în cadrul Parlamentului României, precum și referitoare la proiectele de acte normative și reglementări aferente legislației secundare;
 - acordarea de asistență juridică, în toate domeniile de activitate ale BNR, fie la solicitare, fie din proprie inițiativă în cazul identificării unor riscuri juridice;
 - reprezentarea intereselor BNR în relațiile cu organele judiciare, executorii judecătoreschi și notarii publici.
- a) În perioada de referință, Direcția juridică a analizat, în vederea avizării sau formulării de puncte de vedere:
- proiecte de acte normative transmise spre analiză Băncii Naționale a României, care au fost adoptate și publicate în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, respectiv:
 - Legea nr. 113/2020 privind aprobarea OUG nr. 88/2018 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul insolvenței și a altor acte normative (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 600/8.07.2020);

- Legea nr. 238/2020 pentru modificarea art. 28 alin. (2) din Legea contabilității nr. 82/1991 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr.1041/11.06.2020);
 - OUG nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancare anumitor categorii de debitori (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 261/30.03.2020);
 - OUG nr. 111/2020 privind modificarea și completarea Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, pentru completarea art. 218 din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, pentru modificarea și completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, precum și pentru completarea art. 12 alin. (5) din Legea nr. 237/2015 privind autorizarea și supravegherea activității de asigurare și reasigurare (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 620/15.07.2020);
 - OUG nr. 127/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 96/2000 privind organizarea și funcționarea Băncii de Export-Import a României EXIMBANK S.A. (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 699/04.08.2020);
 - OUG nr. 129/2020 pentru modificarea OUG nr. 60/2009 privind unele măsuri în vederea implementării programului „O familie, o casă” (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 704/5.08.2020);
 - OUG nr. 174/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative care reglementează activitatea de sprijin finanțier din fonduri externe nerambursabile, în contextul crizei provocate de COVID-19 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 954/16.10.2020);
 - OUG nr. 199/2020 pentru modificarea și completarea OUG nr. 130/2020 privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin finanțier din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului operațional Competitivitate 2014-2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1108/19.11.2020);
 - OUG nr. 227/2020 pentru modificarea și completarea OUG nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancare anumitor categorii de debitori (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1331/31.12.2020).
- proiecte de lege și propunerile legislative, aflate în diferite stadii ale procedurii legislative în Parlamentul României:
- Proiectul de Lege privind aprobarea OUG nr. 19/2019 pentru modificarea și completarea unor acte normative (Camera Deputaților PL-x nr. 239/2019, Senat L141/2019);
 - Proiectul de Lege pentru aprobarea OUG nr. 111/2020 privind modificarea și completarea Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, pentru completarea art. 218 din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, pentru modificarea și completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, precum și pentru completarea art. 12 alin. (5)

- din Legea nr. 237/2015 privind autorizarea și supravegherea activității de asigurare și reasigurare (Camera Deputaților PL-x nr. 466/2020, Senat L444/2020);
- Proiectul de Lege pentru respingerea OUG nr. 127/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 96/2000 privind organizarea și funcționarea Băncii de Export-Import a României EXIMBANK S.A. (Camera Deputaților PL-x 497/2020, Senat L495/2020);
 - Proiectul de Lege pentru respingerea OUG nr. 129/2020 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 60/2009 privind unele măsuri în vederea implementării programului „O familie, o casă” (Camera Deputaților PL-x 499/2020, Senat L497/2020);
 - Proiectul de Lege privind aprobarea OUG nr. 227/2020 pentru modificarea și completarea OUG nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancare anumitor categorii de debitori (Camera Deputaților PL-x nr. 116/2021, Senat L14/2021);
 - Propunerea legislativă privind protecția consumatorilor contra cesiunilor speculative de creație (Senat L583/2019, Camera Deputaților PL-x 665/2019);
 - Propunerea legislativă privind protecția consumatorilor împotriva dobânzilor excesive (Senat L586/2019, Camera Deputaților PL-x 664/2019);
 - Propunerea legislativă privind protecția consumatorilor față de executările silite abuzive sau intempestive (Senat L585/2019, Camera Deputaților PL-x 663/2019);
 - Propunerea legislativă privind protecția consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit (Senat L584/2019, Camera Deputaților PL-x 662/2019);
 - Propunerea legislativă privind consolidarea monedei naționale ca monedă unică de plată pe teritoriul României (Senat L202/2020, Camera Deputaților PL-x 246/2020);
 - Propunerea legislativă pentru reglementarea unor măsuri privind cadrul general aplicabil băncilor naționale de dezvoltare din România (Camera Deputaților PL-x nr. 114/2020).
- alte proiecte de lege:
- Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 311/2015 privind schemele de garantare a depozitelor și Fondul de garantare a depozitelor bancare;
 - Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare;
 - Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adevararea capitalului;
 - Proiectul de Lege pentru completarea și modificarea Legii nr. 312/2015 privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul finanțier;
 - Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și pentru dispunerea altor măsuri de transpunere a Directivei (UE) 2019/713 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind combaterea

fraudelor și a contrafacerii în legătură cu mijloacele de plată fără numerar și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/413/JAI a Consiliului;

- Proiectul de Lege privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale legii.
- proiecte de acte normative și reglementări aferente legislației secundare:
 - Propunerea de HG pentru modificarea și completarea HG nr. 1259/2010 privind stabilirea unor măsuri pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 924/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind plășile transfrontaliere în Comunitate și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2560/2001;
 - Proiectul de HG pentru modificarea anexei la HG nr. 35/2019 pentru desemnarea autoritășilor publice responsabile în domeniul protecției infrastructurilor critice naționale și europene;
 - Regulamentul nr. 2/2020 privind măsurile de securitate referitoare la riscurile operaționale și de securitate și cerințele de raportare aferente serviciilor de plată (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 115/14.02.2020);
 - Regulamentul nr. 3/2020 pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 2/2012 privind organizarea și funcționarea la BNR a Centralei Riscului de Credit (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 454/29.05.2020);
 - Regulamentul nr. 5/2020 pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare, cu modificările și completările ulterioare, și a Regulamentului BNR nr. 6/2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 596/8.07.2020);
 - Regulamentul nr. 7/2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 4/2005 privind regimul valutar (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 711/07.08.2020);
 - Regulamentul nr. 8/18/2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului ASF și al BNR nr. 14/7/2018 privind prestarea de servicii și activități de investiții în numele societășilor de servicii de investiții financiare și al institușilor de credit (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 775/25.08.2020);
 - Regulamentul nr. 9/2020 privind administrarea riscului de decontare și facilitășile de creditare acordate de BNR în scopul fluidizării decontării în sistemul ReGIS (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 871/24.09.2020);
 - Regulamentul nr. 11/2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 5/2013 privind cerințe prudentiale pentru institușile de credit (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1296/28.12.2020);
 - Regulamentul nr. 12/2020 privind autorizarea institușilor de credit și modificările în situașia acestora (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1291/24.12.2020);
 - Regulamentul nr. 1/2021 pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 2/2012 privind organizarea și funcționarea la BNR a Centralei Riscului de Credit (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 204/ 02.03.2021);
 - Norma nr. 1/2020 privind transmiterea prin mijloace electronice a unor documente aferente operașunilor de piașă monetară efectuate de către BNR prin intermediul

licitației și facilităților permanente acordate de aceasta participanților eligibili (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1244/17.12.2020);

- Circulara nr. 22/2020 privind comisioanele percepute de BNR titularilor de conturi în valută deschise la BNR (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 961/ 20.10.2020);
 - Ordinul nr. 2/2020 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportării contabile anuale pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice, aplicabile instituțiilor de credit (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 383/13.05.2020);
 - HG nr. 270/2020 pentru aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor OUG nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancare anumitor categorii de debitori (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 285/06.04.2020);
 - HG nr. 19/2021 pentru modificarea și completarea Normelor de aplicare a prevederilor OUG nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancare anumitor categorii de debitori, aprobată prin HG nr. 270/2020 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 123/5.02.2021);
 - Proiectul de HG privind procedura de autorizare a caselor de schimb valutar și a entităților care dețin în administrare structuri de primire turistice cu funcțiuni de cazare turistică, precum și procedura de înregistrare a punctelor de schimb valutar;
 - Proiectul de Regulament privind operațiunile de administrare a datoriei publice guvernamentale efectuate de către Ministerul Finanțelor pe piața titlurilor de stat administrată de BNR;
 - Proiectul de Normă pentru aplicarea Regulamentului BNR privind operațiunile de administrare a datoriei publice guvernamentale efectuate de către Ministerul Finanțelor pe piața titlurilor de stat administrată de BNR;
 - Proiectul de Ordin pentru modificarea Ordinului BNR nr. 2/2020 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportării contabile anuale pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor, aplicabile instituțiilor de credit.
- b) Direcția juridică este consultată constant și acordă asistență de specialitate în toate domeniile de activitate ale BNR.

Activitatea Direcției juridice, în anul 2020, a constat în emiterea a 16 proiecte de asistență juridică și avize pe reglementări interne, 25 de avize/puncte de vedere pe proiecte și propuneri legislative ale Parlamentului României și/sau ale Guvernului României, 47 de avize pe reglementări de nivel secundar ale BNR, 60 de puncte de vedere și avize pentru diverse solicitări ale persoanelor fizice/juridice, 302 avize pe contracte achiziții publice, 382 de puncte de vedere și avize pe solicitări în domeniul datelor personale administrate de către BNR, 870 de adrese de înființare popriri, 1 275 de puncte de vedere și asistență juridică și 3 puncte de vedere pe solicitări ale Curții Constituționale a României, 695 de avize pe documente care privesc activitatea internă a BNR.

Astfel, în perioada de referință, Direcția juridică a formulat opinii/puncte de vedere și avize în legătură cu:

- elaborarea și încheierea contractelor cu contrapărțile BNR, atât pe plan extern, cât și pe plan intern;
- activitatea BNR în calitate de autoritate de supraveghere prudențială, respectiv cu privire la evaluarea adecvării membrilor organelor de conducere, politici de remunerare, externalizarea activităților instituțiilor de credit, precum și cu privire la documentația supusă aprobării Consiliului de administrație (de ex.: decizii referitoare la fuziunea instituțiilor de credit și, respectiv, a cooperativelor de credit; acte de valorificare a rezultatelor activității de supraveghere);
- activitatea BNR în calitate de autoritate competentă cu autorizarea instituțiilor financiare, altele decât instituțiile de credit (instituții financiare nebancare, instituții de plată, instituții emitente de monedă electronică), respectiv în procesul de evaluare a membrilor organelor de conducere ale acestora, precum și a îndeplinirii condițiilor de autorizare, respectiv de înscriere în registrele relevante de către aceste entități;
- activitatea BNR în calitate de autoritate de rezoluție, respectiv pentru adoptarea planurilor de rezoluție și impunerea cerinței minime de fonduri proprii și datorii eligibile pentru anul 2020 în privința instituțiilor de credit aflate în domeniul de competență al BNR;
- solicitări ale Curții Constituționale a României, diverse solicitări ale persoanelor fizice/juridice, ale instituțiilor publice, respectiv Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Public, solicitări în domeniul datelor personale administrate de către banca centrală, avându-se în vedere și clarificarea modalității de interpretare și aplicare a prevederilor legislației și reglementărilor de nivel secundar din domeniul de competență al BNR;
- aplicarea legislației din domeniul raporturilor de muncă, achizițiilor publice, proprietății publice și private, societăților comerciale, Codului administrativ, drepturilor de autor și drepturilor conexe, precum și în alte domenii de interes pentru desfășurarea în condiții optime a activității curente a BNR. De asemenea, poate fi menționată și acordarea avizului juridic pentru documente care privesc activitatea internă a BNR, contracte de achiziție publică, respectiv formularea unor opinii juridice/puncte de vedere/recomandări;
- îndeplinirea procedurilor legale în materia executării silite, analizând și soluționând documentațiile aferente cererilor de executare silită prin poprire asupra conturilor instituțiilor de credit/veniturilor salariale ale angajaților BNR transmise de executorii judecătoreschi, în conformitate cu reglementările legale.

Astfel, au fost înregistrate 3 675 de solicitări de asistență juridică, în creștere comparativ cu anii precedenți.

Acordarea asistenței juridice s-a materializat și prin reprezentarea băncii centrale la ședințele comisiilor permanente ale Camerei Deputaților și Senatului, precum și în cadrul grupurilor de lucru organizate de Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției și Ministerul Economiei, Ministerul Afacerilor Externe (Grupul de lucru contencios UE), chiar și în condițiile în care aceste reunii au fost organizate, în majoritatea cazurilor, în format *online*.

Componența juridică a activității BNR în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale a vizat, printre altele, participarea la reuniunile Comitetului Juridic (*Legal Committee*), colaborarea cu reprezentanții departamentelor corespondente din cadrul Băncii Centrale Europene și de la nivelul băncilor centrale naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene și analiza documentației relevante transmise de BCE, prin intermediul procedurii scrise (*written procedure*). Totodată, au fost elaborate puncte de vedere cu privire la problemele de natură legislativă din chestionarele adresate BNR de către instituțiile internaționale și au fost exprimate poziții cu privire la implementarea în legislația națională a actelor emise de organisme europene (Autoritatea Bancară Europeană, Comitetul European pentru Risc Sistemnic).

De asemenea, au fost formulate observații și propunerii cu privire la proiectele legislative aflate în dezbatere la nivel european cu impact asupra domeniului de competență al Băncii Naționale a României, în special cele vizând proiectele de regulamente privind legea aplicabilă efectelor față de terți ale cesiunilor de creație, piețele criptoactivelor și reziliența operațională digitală. La acestea se adaugă participarea la discuțiile grupurilor de lucru organizate sub coordonarea Consiliului UE și a Comisiei Europene cu scopul de a elabora proiectele legislative destinate consolidării Uniunii Bancare, respectiv cele care vizează cadrul european de asigurare a depozitelor bancare, managementul crizelor în domeniul bancar și cadrele naționale de insolvență bancară.

- c) Activitatea desfășurată de către Direcția juridică în scopul apărării intereselor BNR în relațile cu organele judiciare, executorii judecătoreschi și notarii publici s-a materializat prin:
 - întocmirea unui număr de 249 de lucrări în vederea reprezentării BNR în fața instanțelor judecătoreschi, a judecătorului-sindic, organelor de urmărire penală, a notarilor publici, formulând întâmpinări/concluzii scrise, exercitând, după caz, toate căile de atac prevăzute de lege, în scopul apărării și valorificării drepturilor băncii, în nume propriu sau în altă calitate derivând din lege sau din convențiile încheiate de BNR, colaborând cu structurile organizatorice din centrala BNR, precum și cu structurile teritoriale ale acesteia, pentru obținerea datelor și informațiilor necesare;
 - asigurarea corespondenței cu instanțele judecătoreschi, executorii judecătoreschi, parchetele, organele de poliție, persoane fizice, birourile notariale, însuțind 343 de lucrări.

Capitolul 17

Cadrul instituțional și organizarea
Băncii Naționale a României

Banca Națională a României este banca centrală a României, fiind o instituție publică independentă. Activitatea sa este reglementată de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (denumită în continuare Statutul BNR).

Obiectivul fundamental al BNR este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Principalele atribuții ale instituției sunt:

- elaborarea și aplicarea politicii monetare și a politicii de curs de schimb;
- autorizarea, reglementarea și supravegherea prudentială a instituțiilor de credit, promovarea și monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăti pentru asigurarea stabilității financiare;
- emiterea bancnotelor și a monedelor ca mijloace legale de plată pe teritoriul României;
- stabilirea regimului valutar și supravegherea respectării acestuia;
- administrarea rezervelor internaționale ale României.

1. Structura decizională și guvernanța corporativă

Banca Națională a României este condusă de un Consiliu de administrație, alcătuit din nouă membri numiți de Parlament – la propunerea comisiilor permanente de specialitate ale celor două Camere –, cu nominalizarea conducerii executive. Numirile se fac pe o perioadă de cinci ani, cu posibilitatea reînnoririi mandatului. Potrivit legii, membrii Consiliului de administrație nu pot fi parlamentari sau membri ai unui partid politic și nu pot face parte din autoritatea judecătoarească sau din administrația publică. Consiliul de administrație al BNR este compus din: (i) un președinte, care este și guvernator al Băncii Naționale a României; (ii) un vicepreședinte, care este și prim-viceguvernator; (iii) șapte membri, dintre care doi sunt și viceguvernatori, iar ceilalți cinci membri nu sunt salariați ai BNR.

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României hotărăște, în condițiile legii: (i) politicile în domeniul monetar și al cursului de schimb, urmărind aducerea la înțelegere a acestora; (ii) măsurile în domeniile autorizării, reglementării și supravegherii prudentiale sau, după caz, monitorizării instituțiilor de credit, instituțiilor de plată și instituțiilor financiare nebancare și monitorizării sistemelor de plăti pe care le-a autorizat; (iii) organizarea internă a băncii. Consiliul de administrație stabilește, de asemenea, direcțiile principale în conducerea operațiunilor proprii și responsabilitățile care revin personalului Băncii Naționale a României.

În numele Consiliului de administrație, guvernatorul prezintă Parlamentului României, până la data de 30 iunie a anului următor, *Raportul anual* al Băncii Naționale a României, care cuprinde activitățile BNR, situațiile financiare anuale și raportul de audit, dezbatute, fără a fi supuse votului, în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului.

Mugur Constantin Isărescu
Guvernator,
Președinte al Consiliului
de administrație

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României

numit de Parlamentul României prin Hotărârea nr. 19 din 3 iulie 2019

Florin Georgescu
Prim-viceguvernator,
Vicepreședinte al Consiliului
de administrație

Leonardo Badea
Viceguvernator,
Membru al Consiliului
de administrație

Eugen Nicolăescu
Viceguvernator,
Membru al Consiliului
de administrație

Csaba Bálint
Membru al Consiliului
de administrație

Gheorghe Gherghina
Membru al Consiliului
de administrație

Cristian Popa
Membru al Consiliului
de administrație

Dan Radu Rușanu
Membru al Consiliului
de administrație

Virgiliu Stoenescu
Membru al Consiliului
de administrație

În vederea asigurării eficienței procesului decizional, în cadrul BNR funcționează trei structuri operative cu responsabilități în exercitarea principalelor funcții ale unei bănci centrale: Comitetul de politică monetară, Comitetul de supraveghere și Comitetul de administrare a rezervelor internaționale. Totodată, dat fiind rolul important al băncii centrale în demersul complex de adoptare a monedei unice europene, începând din februarie 2010 în cadrul acesteia își desfășoară activitatea Comitetul de pregătire a trecerii la euro. La acestea se adaugă Comitetul de risc, care monitorizează derularea adecvată a procesului de management al riscurilor în BNR, astfel încât Consiliul de administrație să beneficieze de imaginea corectă și completă asupra riscurilor la care este expusă banca centrală, precum și Comitetul de audit, care analizează și propune direcțiile strategice și politica BNR în domeniul controlului intern, precum și al auditului intern și extern. Aceste comitete au regulamente de funcționare proprii prin care sunt detaliate compoziția, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de politică monetară (CPM) reprezintă o structură permanentă, cu rol consultativ și decizional. Este alcătuit din 12 membri și este condus de guvernatorul BNR. Atribuțiile comitetului se circumscriu obiectivului fundamental al băncii centrale, ele vizând, în principal, caracteristicile strategiei și cadrului operațional ale politicii monetare, configurarea și implementarea politicii monetare, precum și cercetarea economică adiacentă. Astfel, CPM dezbat și stabilește conținutul, structura și configurația materialelor/rapoartelor de analiză în domeniul politicii monetare, ale proiecțiilor evoluțiilor macroeconomice pe diferite orizonturi de timp, precum și ale propunerilor privind conduita politicii monetare, pe care le înaintează ulterior spre analiză și aprobare Consiliului de administrație al BNR. Totodată, CPM sprijină procesul de deliberare și adoptare a deciziilor de politică monetară prin discutarea, aprobarea și punerea periodică la dispoziția Consiliului de administrație a unor analize/studii întocmite de direcțiile de specialitate, abordând arii de cercetare/tematici relevante pentru conducerea politicii monetare. În același timp, membrii CPM discută, analizează și propun Consiliului de administrație, ori de câte ori este nevoie, revizuirile unor caracteristici ale strategiei și ale unor instrumente ale politicii monetare, în vederea adevarării acestora din perspectiva îndeplinirii obiectivului fundamental al BNR și a armonizării lor cu standardele în domeniul ale BCE. În cursul anului 2020 au avut loc 15 ședințe ale CPM, iar în primele cinci luni din 2021 s-au desfășurat 8 ședințe³²⁸.

Comitetul de supraveghere este o structură permanentă cu caracter deliberativ și decizional, compusă din 10 membri și condusă de guvernatorul BNR. Atribuțiile și competențele sale vizează activitățile de evaluare și monitorizare a funcționării instituțiilor de credit din perspectiva calității activelor, a performanțelor financiare și a încadrării lor în nivelul reglementat al indicatorilor de prudență bancară, dar și de asigurare a bazei de reglementare, conform legislației specifice și practicilor internaționale în materie, precum și activitățile de monitorizare a instituțiilor financiare nebancare, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică.

³²⁸ În ședința din 20 martie 2020, Consiliul de administrație al BNR a hotărât suspendarea calendarului ședințelor de politică monetară anunțat anterior, urmând ca acestea să aibă loc, pe o perioadă nedeterminată, ori de câte ori este nevoie, iar în ședința de 15 martie 2021 a fost aprobat noul calendar anual al ședințelor de politică monetară.

În anul 2020, Comitetul de supraveghere a adoptat hotărâri în cadrul a 24 de ședințe, iar în primele cinci luni ale anului 2021 în cadrul a 9 ședințe, materialele analizate vizând, în principal, următoarele aspecte: (i) notificarea intenției privind dobândirea de participații calificate la capitalul social al instituțiilor de credit și/sau majorarea acestor participații; (ii) cereri prezentate de instituțiile de credit, persoane juridice române, potrivit reglementărilor prudentiale, cu privire la modificările intervenite în situația acestora referitoare la persoanele desemnate să exercite responsabilități de administrare și/sau conducere, completarea obiectului de activitate, auditorul finanțier, operațiunile în condiții de favoare prevăzute în pachetele de măsuri remuneratorii și stimulente pentru salariați, exceptare de la obligația schimbului de garanții pentru contractele derivate extrabursiere intragrup, exceptare de la aplicarea unor ponderi de risc față de subsidiare, fuziuni etc.; (iii) propuneri de radiere a unor instituții financiare nebancare și, implicit, de interzicere a desfășurării activității de creditare; (iv) proiecte de acte normative ale băncii centrale sau ale altor autorități care vizează activitatea instituțiilor de credit, instituțiilor de plată, instituțiilor emitente de monedă electronică și a instituțiilor financiare nebancare, precum și în domeniul regimului valutar, al prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și în domeniul schemelor de garantare a depozitelor; (v) implementarea Ghidurilor emise de Autoritatea Bancară Europeană în cadrul legislativ național și/sau practica de supraveghere, din perspectiva competențelor băncii centrale; (vi) propuneri legislative vizând transpunerea în legislația națională a reglementărilor la nivelul UE în domeniul instituțiilor de credit; (vii) propuneri de poziții, către autorități naționale, în alte domenii în care banca centrală are competențe; (viii) măsuri privind cerințele de raportare financiară în contextul crizei generate de pandemia COVID-19; (ix) monitorizarea evoluțiilor privind stabilitatea financiară, identificarea instituțiilor de credit de importanță sistemică, monitorizarea și evaluarea riscurilor sisteme, analize specifice precum monitorizarea condițiilor și termenilor de creditare, sondajul privind riscurile sisteme, testarea periodică la stres a solvabilității și lichidității sectorului bancar, analize referitoare la recalibrarea instrumentelor macroprudentiale – amortizoare de capital, perspectivele riscurilor de natură sistemică, măsurile implementate de Banca Națională a României în contextul pandemiei COVID-19; (x) analize referitoare la activitatea Centralei Riscului de Credit și a Centralei Incidentelor de Plăti; (xi) alte spețe legate de funcționarea sistemului bancar, a instituțiilor de plată și a instituțiilor emitente de monedă electronică.

Comitetul de administrare a rezervelor internaționale (CARI) reprezintă o structură permanentă, responsabilă pentru îndeplinirea, prin decizii de natură tactică, a obiectivelor strategice fixate de către Consiliul de administrație în domeniul administrației rezervelor internaționale. CARI este format din 11 membri și este condus de guvernatorul BNR. În conformitate cu atribuțiile stabilite de către Consiliul de administrație, comitetul analizează dinamica climatului economico-financiar global și formulează propuneri privind strategia de administrare a rezervelor, analizează încadrarea în limitele strategice și tactice și evaluează performanța lunară a portofoliilor, face recomandări privind implementarea de noi instrumente financiare și stabilește lista entităților cu care se pot derula tranzacții, a emitenților pentru plasamentele în hârtii de valoare, precum și a activelor acceptate pentru investire. CARI se reunește și ia decizii ori de câte ori evoluțiile de pe piețele financiare o impun, la convocarea președintelui sau, în lipsa acestuia, a vicepreședintelui.

Chiar și într-un an 2020, dominat de criza sanitară generată de pandemia COVID-19 și de un climat general deosebit de dificil, a continuat să fie practicat un management prudent al rezervelor internaționale, care să nu pericliteze însă obiectivele BNR privind siguranța și lichiditatea investițiilor.

Comitetul de pregătire a trecerii la euro din cadrul BNR reprezintă o structură cu rol consultativ și de analiză a activității de pregătire a adoptării euro, funcționând ca un cadru formalizat de dezbatere, cu rol de suport al deciziilor băncii centrale în procesul de aderare la Uniunea Economică și Monetară.

Comitetul de risc funcționează ca o structură permanentă și consultativă, aflată în subordinea Consiliului de administrație, cu scopul de a acorda asistență acestuia în supervizarea procesului de management al riscurilor în banca centrală.

Comitetul de risc este format din opt membri care sunt reprezentanți ai conducerii direcțiilor a căror activitate presupune expertiză în gestionarea riscurilor semnificative pentru banca centrală, conducerea comitetului fiind asigurată de guvernatorul BNR, în calitate de președinte, și de prim-viceguvernatorul BNR, în calitate de vicepreședinte.

Principalele atribuții ale Comitetului de risc vizează: (i) analiza și avizarea cadrului de reglementare a procesului de management al riscurilor în BNR și monitorizarea implementării, respectării și aplicării acestuia în cadrul instituției; (ii) informarea corectă, completă și oportună a Consiliului de administrație privind riscurile la care este expusă banca centrală; (iii) formularea de recomandări în scopul îmbunătățirii performanțelor structurilor organizatorice din BNR în ceea ce privește managementul riscurilor asociate activităților gestionate; (iv) avizarea angajării instituției în noi proiecte specifice domeniului său de activitate, pe baza analizei riscurilor asociate acestora; (v) supervizarea situației generale, actualizate, a riscurilor și avizarea limitelor de expunere la riscuri, îndeosebi la cele semnificative, și a planurilor propuse pentru tratarea lor.

Comitetul de audit funcționează ca o structură permanentă, cu rol consultativ, constituită în scopul acordării de asistență Consiliului de administrație în îndeplinirea responsabilităților sale de supervizare a proceselor de control intern, management al riscului și guvernanță, precum și a mecanismelor de audit intern și extern.

Comitetul de audit este un organism independent față de conducerea executivă a BNR, format din cei cinci membri ai Consiliului de administrație care nu au atribuții executive, durata mandatului fiind de cinci ani. Președintele și vicepreședintele Comitetului de audit sunt desemnați de către Consiliul de administrație al BNR. Mandatul actual a început în toamna anului 2019, iar compoziția Comitetului nu a suferit modificări în cursul anului de referință. Conform regulamentului în vigoare privind funcționarea sa, Comitetul de audit se întârunește cel puțin o dată pe trimestru și ori de câte ori este necesar.

În anul 2020, Comitetul de audit s-a reunit în 5 ședințe, în cadrul cărora au fost prezentate: rezultatele auditării situațiilor financiare anuale ale BNR pentru anul 2019 (primul an de auditare externă aferent contractului încheiat cu KPMG Audit pentru perioada 2019-2023), planificarea, metodologia de abordare și declarația de

independență pentru auditarea situațiilor financiare la 31 decembrie 2020, rapoartele privind stadiul de implementare a recomandărilor misiunilor de audit și alte subiecte care sunt de competență Comitetului. De asemenea, a fost elaborat Raportul anual de activitate al Comitetului de audit pentru anul 2019 și au fost avizate Raportul de activitate al Direcției audit intern pentru anul 2019 și Planul de audit pentru anul 2021.

În plus, în cursul anului, au avut loc 7 consultări ale membrilor Comitetului, prin procedură de urgență, în cadrul cărora au fost avizate: sinteza activității de audit intern la 30 iunie 2020, raportul de autoevaluare internă a activității de audit, modificările Planului de audit pentru anul 2020 și rezultatele analizei modificărilor riscurilor specifice activităților băncii ca urmare a impactului crizei generate de pandemia provocată de noul coronavirus.

În primul trimestru din anul 2021, a avut loc o singură ședință, în cadrul căreia a fost discutat Raportul anual de activitate al Comitetului de audit pentru anul 2020 și a fost avizat Raportul de activitate al Direcției audit intern pentru anul 2020.

Niveluri de control extern

Statutul BNR prevede două niveluri de control extern, respectiv: (i) auditorul extern, desemnat să auditeze situațiile financiare anuale ale BNR (inclusiv confirmarea stocului de aur prin participarea la procesul anual de inventariere) și (ii) Curtea de Conturi, care efectuează controlul ulterior asupra operațiunilor comerciale efectuate de banca centrală, care se reflectă în bugetul de venituri și cheltuieli și în situațiile financiare anuale.

Niveluri de control intern

Banca Națională a României are o abordare funcțională a administrării riscurilor, care constă în faptul că fiecare structură organizatorică din cadrul acesteia este responsabilă cu administrarea (identificare, evaluare, tratare, monitorizare) riscurilor asociate activităților și operațiunilor pe care le desfășoară. Procesul de administrare a riscurilor este o componentă a sistemului de control intern al BNR și reprezintă prima linie (de apărare) a băncii împotriva factorilor care pot amenința îndeplinirea obiectivelor și planurilor de acțiune stabilite. În acest scop, fiecare structură organizatorică aplică un set de măsuri de control intern, în conformitate cu reglementările privind managementul riscurilor din BNR. De asemenea, în cadrul băncii, este pusă în practică abordarea cunoscută sub denumirea „zid chinezesc”, prin care este asigurată segregarea activităților, pe de o parte, între departamentele responsabile cu elaborarea și, respectiv, implementarea politiciei monetare, iar pe de altă parte, între acestea și cele care îndeplinesc alte funcții statutare.

A doua linie (de apărare) este asigurată de: funcția de monitorizare a riscurilor operaționale; funcția de monitorizare a riscurilor IT&C; funcția de protecție a datelor cu caracter personal; funcția de monitorizare a riscurilor financiare aferente administrării rezervei internaționale; funcția de conformitate. În cadrul acestei linii, un rol important revine comitetelor consultative/decizionale de specialitate care funcționează în

cadrul băncii: Comitetul de risc, Comitetul de management al infrastructurilor pieței financiare, Comitetul de administrare a rezervelor internaționale, Comitetul de politică monetară și Comitetul de supraveghere.

Direcția audit intern funcționează ca a treia linie (de apărare), care evaluează ansamblul controalelor implementate și stabilește dacă acestea sunt concepute și funcționează în mod adecvat, astfel încât să asigure credibilitatea și integritatea informațiilor financiare și operaționale, eficacitatea activităților desfășurate, protecția activelor, conformitatea cu prevederile legale și contractuale aplicabile.

Scopul funcției de audit intern este de a furniza instituției servicii de asigurare și consultanță independentă și obiective cu privire la proiectarea și eficacitatea sistemului de control intern, contribuind astfel la îmbunătățirea modului de realizare a sarcinilor. În acest sens, auditul intern sprijină banca în atingerea obiectivelor sale, evaluând într-o manieră sistematică și metodică procesele de management al riscurilor, de control și de guvernanță.

Pandemia provocată de noul coronavirus, declanșată la începutul anului 2020, a avut o influență importantă asupra realizării planului de audit pentru anul 2020. Deși acomodarea la noile condiții a fost relativ rapidă, totuși, planul de audit pentru anul 2020 a necesitat actualizare pentru a nu perturba activitatea structurilor organizatorice auditate și a facilita adaptarea la noile condiții de lucru.

Astfel, în anul 2020, Direcția audit intern a finalizat 29 de misiuni, în cadrul cărora au fost formulate propunerile de îmbunătățire și întărire a sistemului de control intern, de management al riscurilor și de guvernanță, contribuind la optimizarea proceselor auditate și la creșterea eficacității sistemului de control intern al acestora.

De asemenea, în anul 2020, Direcția audit intern a finalizat o misiune de audit inițiată și coordonată de Comitetul Auditorilor Interni (IAC), structură a Sistemului European al Băncilor Centrale cu responsabilități în sfera auditului intern.

Dată fiind conjunctura creată de pandemia cu noul coronavirus, Direcția audit intern a inițiat și desfășurat un proces de reevaluare a riscurilor generate de noul context la nivelul tuturor structurilor BNR, iar rezultatele analizei modificării riscurilor specifice activităților băncii au fost prezentate spre informare și analiză Comitetului de audit și guvernatorului BNR.

O constantă a activității de audit intern în BNR o reprezintă pregătirea profesională continuă, preocuparea permanentă de a obține certificări naționale și internaționale în domeniu. În activitatea sa, Direcția audit intern aplică standardele internaționale din Cadrul Internațional de Practici Profesionale privind Activitatea de Audit Intern, emis de Institutul Auditorilor Interni, și metodologia de lucru prevăzută de Manualul de audit intern al BNR și în Manualul IAC-SEBC și implementează consecvent cele mai bune practici în domeniu, inclusiv referitoare la auditul IT&C, precum și la securitatea și reziliența cibernetică.

Funcția de conformitate

Prin hotărârea Consiliului de administrație al BNR și având la bază abordarea Băncii Centrale Europene și a altor bănci centrale de tradiție, membre ale Sistemului European al Băncilor Centrale, care implementează și dezvoltă o cultură instituțională axată pe principii de integritate și bună guvernanță, în data de 1 iulie 2020 a fost înființat Compartimentul conformitate, ca structură organizatorică distinctă aflată în subordinea directă a guvernatorului.

Compartimentul are misiunea de a exercita funcția de conformitate în cadrul băncii centrale, cu scopul de a construi și consolida o politică instituțională bazată pe principii care urmăresc protejarea și consolidarea reputației Băncii Naționale a României, prin conștientizarea și aplicarea la nivel intern a celor mai înalte standarde etice, de integritate, de transparentă și de responsabilitate în activitatea profesională a angajaților instituției.

Codul etic stă la baza cadrului etic intern, pe care, prin atribuțiile sale, Compartimentul conformitate urmărește să îl pună în aplicare și să îl dezvolte, pentru a contribui la îmbunătățirea constantă a cadrului de reglementare internă al Băncii Naționale a României. Astfel, principalul scop al uniformizării procesului de emitere, aprobare și aplicare a reglementărilor interne este ca toți angajații să fie în permanentă informați, precum și să înțeleagă și să utilizeze în mod adecvat regulile interne aplicabile activității profesionale pe care o desfășoară.

Totodată, printre atribuțiile Compartimentului conformitate se numără acordarea de consultanță, suport și informare Consiliului de administrație, conducerii executive și structurilor organizatorice pentru cunoașterea, monitorizarea și aplicarea corectă a regulilor privind prevenirea conflictului de interes și, de asemenea, pentru gestionarea declarațiilor de avere și de interes pentru persoanele cărora le revin aceste obligații.

Guvernanță corporativă a unor întreprinderi publice

Banca Națională a României exercită – în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 111/2016 – competențele de autoritate publică tutelară pentru regiile autonome care funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară în subordinea băncii centrale: Imprimeria Băncii Naționale a României și Monetăria statului.

Acestea sunt întreprinderi publice care desfășoară activități de interes național și contribuie la realizarea atribuției Băncii Naționale a României privind emiterea însemnelor monetare, sub formă de bancnote și monede, ca mijloace legale de plată pe teritoriul țării, astfel încât să fie asigurat necesarul de numerar în strictă concordanță cu necesitățile reale ale circulației bănești. Informații relevante din perspectiva activității de guvernanță corporativă a celor două regii autonome sunt disponibile pe website-ul băncii centrale, în cadrul Secțiunii „BNR – Autoritate publică tutelară”.

2. Relația BNR cu Parlamentul României și cu alte instituții ale statului

Pe linia comunicării instituționale, Banca Națională a României întreține un dialog constant cu Parlamentul României, colaborarea constând, în principal, în:

- (i) elaborare de puncte de vedere asupra unor proiecte de acte normative la solicitarea directă a comisiilor parlamentare sau, indirect, la cererea unor inițiatori (MF, ANPC, alte autorități publice), a Administrației Prezidențiale sau a Ministerului pentru Relația cu Parlamentul în vederea definitivării poziției cu privire la respectivele proiecte legislative. Potrivit art. 3 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR, autoritățile publice centrale solicită avizul băncii centrale pentru proiectele de acte normative care privesc domeniile în care aceasta are atribuții;
- (ii) formulare de puncte de vedere, realizare de materiale sau participare la discuții/reuniuni ale comisiilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului pe tematici precum politică monetară, stabilitate financiară, rezoluție bancară, afaceri europene, sisteme de plăți;
- (iii) realizare și transmitere de materiale în cadrul procedurii parlamentare de exercitare a controlului din perspectiva respectării principiilor subsidiarității și proporționalității de către proiectele de acte legislative ale Uniunii Europene;
- (iv) transmitere de opinii și participare la reunii ale comisiilor permanente ale celor două Camere ale Parlamentului, în cadrul procedurii parlamentare privind analiza proiectelor de documente elaborate de instituțiile Uniunii Europene;
- (v) transmitere către președinții celor două Camere ale Parlamentului și către comisiile economice nu doar a *Raportului anual* (obligație statutară), ci și a *Raportului asupra inflației și a Raportului asupra stabilității financiare* – două dintre principalele instrumente de comunicare ale băncii centrale, în care sunt explicate acțiunile acesteia în vederea asigurării stabilității prețurilor și a celei financiare;
- (vi) elaborare de materiale pentru pregătirea unor evenimente organizate de Parlament sau la care participă reprezentanți ai acestuia;
- (vii) răspunsuri la interpelări punctuale adresate BNR de senatori sau deputați.

Pe parcursul anului 2020, Banca Națională a României a fost implicată activ în fundamentarea unor puncte de vedere asupra unei serii de inițiative legislative și a participat, alături de alte autorități publice precum Ministerul Finanțelor, Autoritatea de Supraveghere Financiară, Fondul de Garantare a Depozitelor Bancare și Ministerul Fondurilor Europene la formularea unor proiecte de lege privind: (i) schemele de garantare a depozitelor și Fondul de garantare a depozitelor bancare; (ii) programul „IMM Leasing de echipamente și utilaje”; (iii) facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancare anumitor categorii de debitori; (iv) activitatea de depozitare și custodie a activelor fondurilor de pensii ocupaționale; (v) amânarea platii scadente aferente împrumuturilor acordate fermierilor afectați de fenomenul meteorologic de secetă pedologică în anul agricol 2019-2020; (vi) programul „O familie, o casă”.

În cursul anului 2020, direcțiile de specialitate au formulat răspunsuri și opinii la interpelări primite din partea unor membri ai Camerei Deputaților, pe teme ce privesc furnizarea de informații referitoare la limitele impuse de bănci pentru sumele maxime ce pot fi retrase de pe carduri.

La aceste răspunsuri oficiale formulate, se adaugă reprezentarea BNR la ședințe ale comisiilor de specialitate ale Camerei Deputaților sau Senatului României, pentru a prezenta opiniile băncii centrale asupra unor proiecte legislative.

Astfel, în cadrul Camerei Deputaților, BNR a fost reprezentată la ședințe ale Comisiei pentru politică economică, reformă și privatizare, Comisiei pentru buget, finanțe și bănci, Comisiei pentru industrie și servicii, Comisiei juridice, de disciplină și imunități, pentru a prezenta puncte de vedere pe proiecte legislative ce aveau printre subiecte: (i) funcționarea unor instituții de credit precum Eximbank S.A.; (ii) modificarea unor acte normative în domeniul insolvenței; (iii) protecția consumatorului; (iv) consolidarea monedei naționale ca monedă unică de plată pe teritoriul României; (v) Legea nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare; (vi) prevederi cu impact asupra sectorului serviciilor de investiții și asupra creditării; (vii) Statutul BNR.

Printre comisiile din Senatul României la ale căror ședințe BNR a fost reprezentată se numără: Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări, Comisia pentru buget, finanțe, activitate bancară și piață de capital, Comisia economică, industrie și servicii, Comisia pentru politică externă. În cadrul acestor ședințe au fost discutate subiecte legate de: (i) cadrul general aplicabil băncilor naționale de dezvoltare din România; (ii) modificarea unor acte normative în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului; (iii) modificarea Codului de procedură fiscală; (iv) Regulamentul (UE) 2016/1011 al Parlamentului European și al Consiliului din 8 iunie 2016 privind indicii utilizați ca indici de referință în cadrul instrumentelor financiare și al contractelor financiare sau pentru a măsura performanțele fondurilor de investiții.

În plus, împreună cu Ministerul Afacerilor Externe (Agentul Guvernamental pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene) au fost discutate aspecte legate de transpunerea în legislația națională a Directivei (UE) 2017/2399 de modificare a Directivei 2014/59/UE în ceea ce privește rangul instrumentelor de datorie negarantate în ierarhia creațelor în caz de insolvență.

În cursul anului 2020 au fost elaborate un răspuns la solicitarea transmisă de Administrația Prezidențială, referitoare la „Proiectul conturării arhitecturii de securitate a României aferent perioadei post-COVID-19” și un răspuns la solicitarea Curții Constituționale a României privind formularea punctului de vedere referitor la corelația dintre dobânda de referință a BNR și dobânda anuală efectivă practicată de către instituțiile financiare în relația cu consumatorii, solicitare transmisă în contextul sesizării de neconstituționalitate a proiectului Legii privind protecția consumatorilor împotriva dobânzilor excesive (PL-x nr. 664/2019).

3. Evoluții organizatorice

3.1. Managementul resurselor umane

Evoluția structurii organizatorice a Băncii Naționale a României

Pe parcursul anului 2020, la nivelul structurii organizatorice a Băncii Naționale a României, au intervenit următoarele modificări:

- înființarea Compartimentului conformitate – pentru asigurarea unei funcții independente de conformitate care să identifice, evalueze, monitorizeze și raporteze, în mod centralizat, riscul de conformitate al băncii centrale și care să promoveze o cultură specifică la nivelul întregii instituții;
- înființarea Serviciului planificare și implementare decizii de rezoluție în cadrul Direcției rezoluție bancară – ca răspuns la extinderea continuă a activității de rezoluție bancară, în scopul asigurării aplicării corespunzătoare a diverselor decizii legate de planificarea și implementarea rezoluției bancare;
- desființarea Serviciului proiecte strategice din cadrul Cancelariei Băncii Naționale a României și înființarea, conform modelului de organizare a activității adoptat de alte bănci centrale din Sistemul European al Băncilor Centrale a unor structuri flexibile, grupate pe linii principale de interes, care să sprijine procesul decizional specific unei bănci centrale. Astfel, au fost înființate, Biroul Euro, Biroul economie financiară – economie reală și Biroul bănci centrale – rol, evoluții, perspective. Crearea acestor structuri a avut în vedere atât transformările înregistrate în sistemul economic și financiar internațional (modificarea cadrului de reglementare a serviciilor financiare, digitalizarea produselor bancare, amenințările la adresa securității cibernetice), cât și noile provocări aduse de pandemie. Această decizie s-a înscris, totodată, pe linia recomandărilor Băncii Reglementelor Internaționale de înființare a unor structuri flexibile, multidisciplinare, care să abordeze problematici aflate la interfața mai multor departamente. În același scop, au fost înființate, ulterior, în aprilie 2021, Biroul criptomonede și monede digitale și Biroul sustenabilitate și economie verde;
- înființarea Biroului de avizare acte de supraveghere în cadrul Direcției supraveghere și a Biroului de salarizare în cadrul Serviciului organizare și planificare al Direcției resurse umane – pentru o mai bună structurare și coordonare a activităților specifice.

Caseta 13. Măsurile în domeniul resurselor umane adoptate în contextul pandemiei COVID-19

Anul 2020 a reprezentat pentru Banca Națională a României o perioadă de continuă adaptare la necesitățile impuse de declanșarea la nivel global a pandemiei COVID-19, o schimbare semnificativă în modul de organizare a activității și adoptarea unor măsuri menite să răspundă cerințelor de distanțare socială.

În scopul limitării expunerii salariaților proprii la o posibilă contaminare cu virusul SARS-CoV-2, pe fondul confirmării primului caz de infecție cu noul coronavirus în România în data de 26 februarie 2020 și până la momentul decretării stării de urgență la nivel național, Banca Națională a României a adoptat următoarele măsuri:

- implementarea cadrului intern de reglementare a telemuncii;
- flexibilizarea programului de lucru prin oferirea posibilității de prezentare la locul de muncă oricând în intervalul orar 08:00-11:00;
- anularea tuturor deplasărilor salariaților băncii în străinătate la formele de perfecționare profesională planificate începând cu luna martie.

Astfel, în mai puțin de două săptămâni de la începerea pandemiei, chiar pe fondul inexistenței anterioare a unor reglementări interne legate de lucrul la distanță, BNR a creat posibilitatea desfășurării activității în regim de telemuncă pentru aproximativ 80 la sută din personal. În scopul continuității operaționale, acestei măsuri, s-au adăugat și rotația de echipe sau funcționarea în paralel la sediile centrale și la cele de rezervă, cu scopul evitării aglomerării. În plus, majoritatea întâlnirilor fizice au fost transpusă în întâlniri de lucru pe platforme consacrate, precum Webex sau Teams.

A. Starea de urgență

În conformitate cu prevederile decretului prezidențial de instituire a stării de urgență, în perioada 16 martie – 15 mai 2020, Banca Națională a României a adoptat următoarele măsuri:

- posibilitatea de desfășurare a activității în regim de telemuncă pentru aproximativ 80 la sută dintre salariații băncii;
- limitarea cât mai mult posibil a numărului de salariați prezenți la sediile BNR în vederea reducerii riscurilor operaționale generate de circulația personalului, cu asigurarea, totodată, a condițiilor pentru desfășurarea activităților critice ale băncii;
- suspendarea proceselor de recrutare externă în derulare la momentul decretării stării de urgență;
- anularea participării salariaților la forme de perfecționare profesionale ce necesitau prezența fizică a participantilor.

B. Starea de alertă

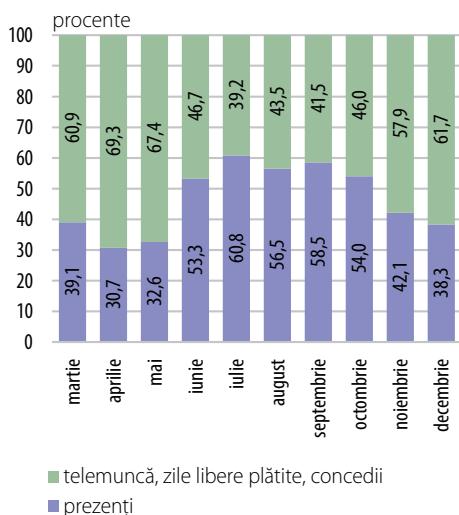
Banca Națională a României a utilizat o abordare prudentă în privința reluării activității salariaților în sediile sale, menținându-se astfel în tiparul adoptat de Banca Centrală Europeană și de cvasitotalitatea băncilor centrale din SEBC.

Măsurile adoptate pe perioada stării de alertă au venit în completarea celor luate pe perioada stării de urgență și au fost ajustate permanent în funcție de informațiile furnizate de autoritățile competente privind evoluția cazurilor de infectare cu coronavirus, precum și de evenimentele cu impact social în viața salariaților (perioada concediilor de odihnă, începerea anului școlar și universitar etc.).

Astfel, principalele măsuri adoptate de BNR în perioada 15 mai – 31 decembrie 2020 au fost următoarele:

- menținerea organizării activității în condiții similare celei de pe parcursul stării de urgență, cu o ușoară creștere a numărului salariaților prezenți la sedii față de perioada anterioară;
- decalarea programului de lucru al salariaților încadrați în aceeași structură organizatorică, în vederea evitării aglomerației în mijloacele de transport în comun;
- stabilirea unei priorități în desfășurarea activității în regim de telemuncă pentru salariații cu vârstă de peste 60 ani și pentru cei cu boli cronice (aflați în grupa de risc).

Grafic A
Situată salariaților prezenți la sediile BNR (martie-decembrie 2020)

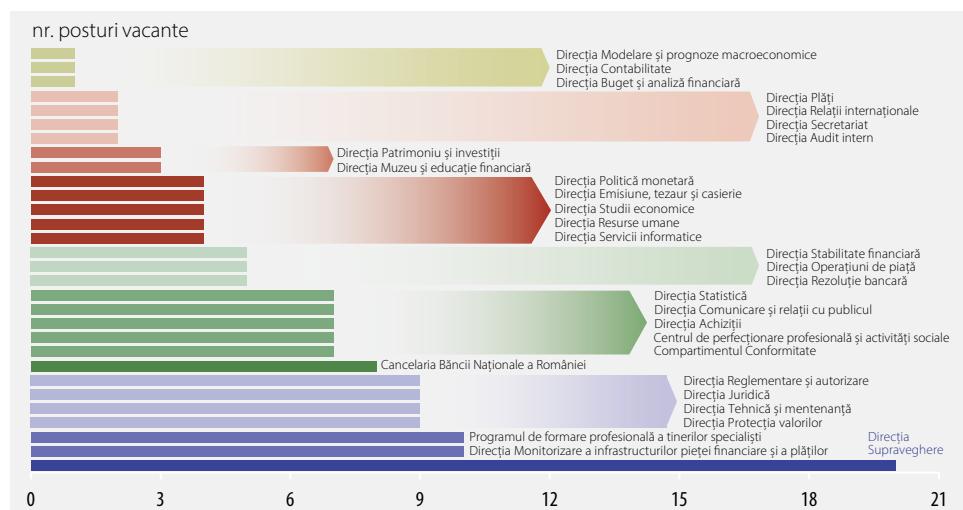

Adaptarea angajaților BNR la noul context de lucru, generat de necesitatea respectării distanțării sociale, a fost rapidă, iar rezultatele de ansamblu obținute au fost bune, în condițiile în care activități ce s-au derulat prevalent sau parțial în regim de telemuncă au fost efectuate cu eficiență și profesionalism.

În septembrie 2020, problema adaptării la telemuncă, provocările impuse de aceasta și soluțiile utilizate în vederea asigurării continuității activității, în paralel cu protejarea sănătății angajaților, au fost dezbatute în cadrul unei conferințe organizate de BNR, la evenimentul participând reprezentanți ai băncii centrale, ai unei instituții de credit și ai unor companii din sfera managementului resurselor umane. Discuția a evidențiat beneficiile și limitările noului context de muncă, explorând și posibilele evoluții viitoare în acest domeniu.

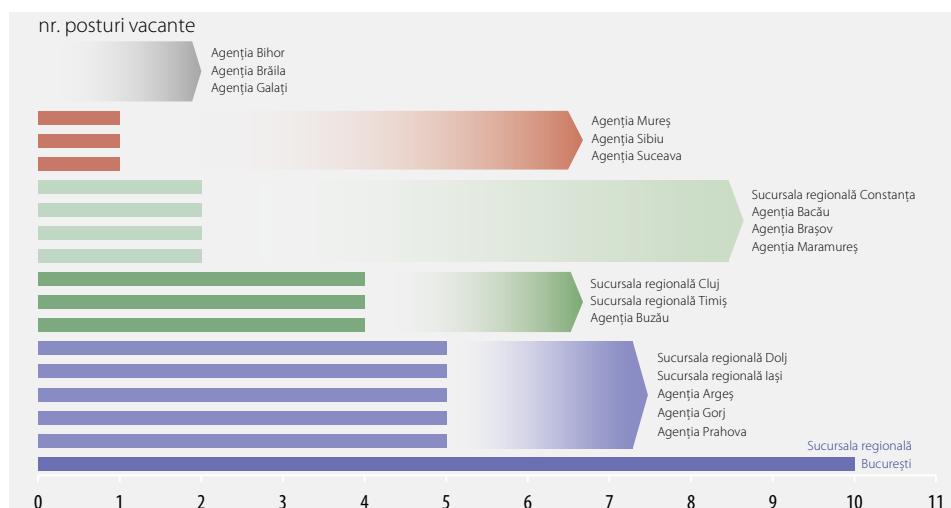
Date statistice privind personalul Băncii Naționale a României

Fluctuația de personal înregistrată în anul 2020 a fost de 4,23 la sută, numărul salariaților din Banca Națională a României fiind la 31 decembrie 2020 de 2 016 persoane, față de 2 064 de salariați la sfârșitul anului 2019.

Grafic 17.1
Situată posturilor vacante în centrala Băncii Naționale a României la data de 31 decembrie 2020

În perioada 1 ianuarie – 16 martie 2020, Banca Națională a României a demarat/organizat 25 de procese de recrutare externă pentru un număr de 36 de posturi vacante, la care s-au înscris 148 de candidați. Dintre acestea 11 procese s-au finalizat până la momentul instituirii stării de urgență, rezultând în angajarea a 8 noi salariați. Restul proceselor au fost suspendate pe perioada stării de urgență, suspendarea continuând și pe perioada stării de alertă în baza prevederilor Legii nr. 55/2020 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei COVID-19.

Grafic 17.2

Situația posturilor vacante
în unitățile teritoriale
ale Băncii Naționale a României
la data de 31 decembrie 2020

Pe parcursul anului 2020, Banca Națională a României a demarat/organizat 16 procese de recrutare internă pentru un număr de 20 de posturi vacante, fiind admisi 13 candidați dintr-un total de 20 înscrise.

De asemenea, 54 de salariați au fost promovați în funcții superioare de execuție, iar 17 în funcții de conducere.

Perfecționarea profesională a personalului Băncii Naționale a României

Efectele pandemiei s-au resimțit, în proporții diferite, la nivelul întregii activități de resurse umane, activitatea de perfecționare profesională fiind însă cea mai puțin afectată și cea mai ușor de adaptat la noile cerințe ce impun derularea acesteia prin intermediul mijloacelor electronice de comunicare.

Dacă în primele două luni ale anului activitatea de perfecționare profesională s-a desfășurat similar anilor precedenți, începând cu luna martie Banca Națională a României a fost nevoită să găsească soluții pentru perfecționarea profesională a salariaților la distanță, ținând cont de restricțiile implementate în contextul pandemiei COVID-19 și de imposibilitatea salariaților de a mai participa la programe în format clasic (*classroom training*).

Astfel, Banca Națională a României s-a reorientat rapid și a facilitat participarea salariaților la cursuri, seminarii și *workshop*-uri oferite prin intermediul platformelor *online*, de tip *e-Learning (virtual classroom)*, cum ar fi Coursera, edX, The Open University etc., iar pe măsură ce furnizorii de *training* și-au adaptat oferta, salariații

băncii au participat la programele de perfecționare profesională furnizate de aceștia și susținute pe platforme dedicate colaborării și facilitării lucrului de la distanță, precum Zoom, Microsoft Teams, Cisco Webex.

Pe parcursul anului 2020, 538 de salariați ai Băncii Naționale a României au cumulat 952 de participări la programe de perfecționare profesională. Dintre acestea, 571 de participări s-au desfășurat în cadrul programelor organizate de instituții specializate din România, iar 381 au fost participări la programe organizate de furnizori străini de programe de perfecționare profesională.

3.2. Tehnologia informației

La debutul situației excepționale generate de pandemia COVID-19 au fost adoptate măsuri tehnice care au permis accesarea de la distanță, de către salariați, a resurselor sistemului informatic al BNR și lucrul colaborativ, prin utilizarea și extinderea pe cât posibil a capacitațiilor existente în acel moment, după cum urmează:

- distribuirea de calculatoare portabile și unități de calcul *thin client* cu configurații de securitate adecvate conectării de la distanță la resursele sistemului informatic;
- extinderea și optimizarea infrastructurii de acces de la distanță în vederea acomodării unui număr cât mai mare de utilizatori concurenți;
- reconfigurarea accesului la sistemul de poștă electronică în scopul susținerii volumului mare de utilizatori *remote*;
- configurarea unei soluții de acces securizat la serviciile de poștă electronică utilizând telefoane mobile;
- configurarea unui sistem de teleconferință audio și a unei soluții de videoconferință prin utilizarea resurselor *hardware* și *software* existente.

În vederea susținerii măsurilor de distanțare a personalului direcților care operează sisteme critice, au fost întreprinse următoarele activități:

- au fost configurate și instalate stații de lucru suplimentare la sediul de continuitate;
- a fost proiectată și implementată o soluție temporară de lucru de la distanță pentru componentele sistemelor electronice de plăti operate de BNR.

Având în vedere sporirea riscurilor de securitate IT și cibernetice asociate în special cu extinderea accesului de la distanță prin conexiuni Internet la resursele sistemului informatic, a fost intensificată activitatea de monitorizare a alertelor de securitate colectate de toate platformele de apărare din componența sistemului informatic al BNR.

Totodată, au fost întreprinse demersurile aferente centralizării necesarului de dotări tehnice suplimentare avute în vedere pentru facilitarea lucrului de la distanță și au fost obținute fondurile necesare contractării acestora.

În cursul anului 2020 au fost derulate o serie de proiecte informaticе care au avut drept scop implementarea prevederilor legale, respectarea cerințelor de raportare

formulate de organismele interne și internaționale, cu precădere ca răspuns la pandemia COVID-19, eficientizarea activității în cadrul instituției și optimizarea performanței în exploatare a sistemelor informatiche, după cum urmează:

- extinderea sistemului informatic pentru raportări ITS de supraveghere și rezoluție bancară cu modulul COVID-19 *Reporting*. Ca răspuns la pandemia COVID-19, Autoritatea Bancară Europeană a extins cerințele de raportare referitoare la stabilitatea financiară a instituțiilor, conform prevederilor Ghidului EBA privind raportarea și publicarea expunerilor care fac obiectul măsurilor aplicate ca răspuns la criza COVID-19 – EBA/GL/2020/07;
- extinderea sistemului informatic SIRBNR cu noi module de raportare și reproiectarea unor module existente în vederea implementării de noi cerințe metodologice interne sau solicitate de Banca Centrală Europeană, printre care:
 - actualizarea raportării Rezerva Minimă Obligatorie ca urmare a emiterii Regulamentului privind regimul rezervelor minime obligatorii în cadrul proiectului de armonizare a mecanismului RMO cu standardele în materie ale BCE;
 - actualizarea raportării Bilanțul monetar în vederea implementării algoritmului de stabilire a confidențialității datelor pentru publicare, impuse de Banca Centrală Europeană;
 - actualizarea raportărilor finanțier-contabile în vederea implementării Ordinului BNR nr. 12/2019 privind modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 9/2017;
 - implementarea modulelor Raportare privind operațiunile frauduloase realizate cu instrumente de plată electronică de tip card și Raportare privind operațiunile frauduloase realizate cu alte instrumente de plată altele decât cardul, care implementează prevederile Legii nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative și ale Regulamentului nr. 2/2020 privind măsurile de securitate referitoare la riscurile operaționale și de securitate și cerințele de raportare aferente serviciilor de plată;
- extinderea și actualizarea sistemului informatic RAPDIR în vederea implementării de noi cerințe metodologice interne sau solicitate de Banca Centrală Europeană, dintre care un impact major îl are actualizarea raportărilor referitoare la investiții străine ca urmare a modificării metodologijilor internaționale de raportare;
- realizarea unora dintre activitățile prevăzute în planul derulat de Banca Națională a României în vederea implementării Proiectului de consolidare TARGET2 (T2) – TARGET2-Securities (T2S) al Eurosistemului referitoare la modificarea aplicației de calcul al dobânzilor aferente conturilor deschise în relație cu TARGET2-România și de dezvoltare a interfeței automate între sistemul BCE TARGET2 și sistemul de Gestiune Finanțier-Contabilă, Achiziții, Resurse Umane și Salarizare, Oracle e-Business Suite;
- actualizarea sistemului informatic Centrala Riscurilor de Credit în vederea implementării prevederilor Regulamentului BNR nr. 3/2020 privind amânarea la plată a ratelor creditelor conform OUG nr. 37/2020 și reglementărilor interne ale instituțiilor de credit și ale instituțiilor financiare nebancare;

- actualizarea raportărilor contabile Bilanțul monetar și Bilanțul contabil din cadrul modulului de Contabilitate generală, parte a Sistemului de Gestire Financiar-Contabilă, Achiziții, Resurse Umane și Salarizare, Oracle e-Business Suite, ca urmare a modificărilor determinate de contextul generat de pandemie, cu scopul evidențierii absorției/injectării de lichiditate;
- implementarea aplicației Hypcost, care permite realizarea calculației lunare a costurilor aferente operării sistemelor ReGIS și SaFIR conform Metodologiei de calcul al costului pentru operarea sistemelor ReGIS și SaFIR aprobată de Consiliul de administrație al BNR;
- modificarea aplicației Dețineri de titluri de valoare – SHDB pentru preluarea și integrarea datelor SHSDB – BCE Securities Holdings Statistics by Sectors (SHSS), calculul profitului reinvestit al fondurilor de investiții aferent balanței de plăti și preluarea automată a acestuia în aplicația Balanța de plăti, precum și stabilirea statutului referitor la confidențialitatea datelor aferente investiției de portofoliu din statisticile externe;
- implementarea Aplicației de redistribuire a entităților raportoare cu sediul în Municipiul București de la Sucursala Regională București către celelalte structuri teritoriale, în scopul respectării Orientării BCE nr. 23/2011 privind cerințele de raportare statistică ale Băncii Centrale Europene în domeniul statisticilor externe, cu modificările și completările ulterioare;
- implementarea Aplicației de interogare a unui serviciu *web* dezvoltat de ONRC, pentru a obține informații despre entitățile înregistrate în România, necesare actualizării registrului RIAD și realizării de cercetări statistice și monitorizări, conform Ghidului RIAD (EU) 2018/876;
- integrarea sistemului informatic XMLHUB cu SSD – sistemul de semnatură digitală din Banca Națională a României și modificarea aplicației Operațiuni de piață monetară în contextul proiectului;
- reproiectarea aplicației Registrul Instituțiilor de Credit, care gestionează informațiile privind instituțiile de credit persoane juridice române (bănci, organizații cooperatiste de credit) și sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine și permite publicarea Listei instituțiilor de credit radiate ca urmare a intrării în vigoare a Regulamentului privind autorizarea instituțiilor de credit și modificările în situația acestora;
- actualizarea sistemului informatic Balanța de plăti-Investiții străine ca urmare a modificării metodologii internaționale de raportare;
- modernizarea Sistemului Informatic Integrat al Achizițiilor (SIIA-BNR) prin implementarea mai multor soluții care au ca efect extinderea funcționalităților și îmbunătățirea performanțelor sistemului.

Totodată, în această perioadă a fost introdusă semnatura digitală pentru mai multe domenii de business și s-au aplicat măsuri de creștere a securității sistemelor informatici și *upgrade* al platformelor *software* cu scopul minimizării riscurilor de securitate în contextul actual.

Organograma Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2020

CONSILIUL DE

Guvernator

- Comitetul de politică monetară
- Comitetul de supraveghere
- Comitetul de administrare a rezervelor internaționale

Prim-viceguvernator **Florin Georgescu****DIRECȚIA STABILITATE FINANCIARĂ**

- Serviciul politici macroprudențiale
- Serviciul monitorizare riscuri sistemice
- Serviciul evaluări cantitative

DIRECȚIA REGLAMENTARE ȘI AUTORIZARE

- Serviciul reglementare activități financiare și instituții financiare nebancare
- Serviciul reglementare contabilă și valutară
- Serviciul autorizare
- Serviciul reglementare prudențială bancară 1
- Serviciul reglementare prudențială bancară 2

DIRECȚIA SUPRAVEGHERE

- Serviciul inspecție I
- Serviciul inspecție II
- Serviciul inspecție III
- Serviciul evaluare a sistemului bancar, metodologie și proceduri de supraveghere
- Serviciul inspecție instituții financiare nebancare și instituții de plată
- Serviciul monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului
- Biroul de avizare acte de supraveghere

DIRECȚIA EMISIUNE, TEZAUR ȘI CASIERIE

- Serviciul emisiune
- Serviciul gestionarea numerarului
- Serviciul tezaurul central
- Serviciul coordonare procesare numerar

DIRECȚIA CONTABILITATE

- Serviciul contabilitate operațională și norme contabile proprii
- Serviciul contabilitatea administrației proprii – finanțiar
- Serviciul contabilitatea administrației proprii – patrimoniu

DIRECȚIA PATRIMONIU ȘI INVESTIȚII

- Serviciul investiții
- Serviciul patrimoniu mobiliar
- Serviciul patrimoniu imobiliar și administrare

Viceguvernator **Eugen Nicolăescu****DIRECȚIA STATISTICĂ**

- Serviciul statistică monetară și financiară
- Serviciul balanță de plăți
- Serviciul raportări statistice directe
- Serviciul procesare date statistice
- Serviciul administrare date SIRBNR
- Serviciul statistică riscului de credit

DIRECȚIA REZOLUȚIE BANCARĂ

- Serviciul coordonare strategii și politici de rezoluție
- Serviciul pregătire și implementare decizii de rezoluție
- Serviciul monitorizarea implementării măsurilor de asigurare a soluționării instituțiilor de credit
- Serviciul planificare și implementare decizii de rezoluție

DIRECȚIA SERVICII INFORMATICE

- Serviciul sisteme informatic
- Serviciul administrare rețele
- Serviciul suport informatic
- Serviciul securitate IT&C

DIRECȚIA ACHIZIȚII

- Serviciul realizare achiziții prin contracte
- Serviciul elaborare contracte
- Serviciul planificare și monitorizare
- Serviciul realizarea achiziției prin comenzi
- Serviciul metodologie, standardizare și normare consumuri

DIRECȚIA MUZEU ȘI EDUCAȚIE FINANCIARĂ

- Muzeul Băncii Naționale a României
- Serviciul educație financiară

DIRECȚIA MONITORIZARE A INFRASTRUCTURILOR PIEȚEI FINANCIARE ȘI A PLĂȚILOR

- Serviciul monitorizare a infrastructurilor pieței financiare
- Serviciul monitorizare a plăților și a instrumentelor de plată

Notă:

Corespondența colorilor arată coordonarea structurilor.

*) Direcția audit intern este subordonată funcțional Comitetului de audit și administrativ guvernatorului Băncii Naționale a României

ADMINISTRAȚIE

Mugur Isărescu

Viceguvernator Leonardo Badea

Comitetul de audit

DIRECȚIA AUDIT INTERN*

- Serviciul audit general 1
- Serviciul audit general 2

CANCELARIA BNR

- Biroul Euro
- Biroul economie finanțiară – economie reală
- Biroul bănci centrale – rol, evoluții, perspective
- Cabinetele conducerii executive și managementul documentelor
- Corpul de control al Guvernatorului
- Serviciul secretariat al CA al BNR
- Serviciul management și protecția informațiilor
- Serviciul administrare sisteme informative speciale și protecția datelor cu caracter personal
- Serviciul coordonare rețea teritorială

DIRECȚIA POLITICĂ MONETARĂ

- Serviciul analiză și strategie de politică monetară
- Serviciul administrarea lichidității

DIRECȚIA OPERAȚIUNI DE PIATĂ

- Serviciul operațiuni de politică monetară
- Serviciul operațiuni cu Trezoreria
- Serviciul administrarea rezervelor internaționale
- Serviciul execuția operațiunilor de piață
- Serviciul gestiunea riscului finanțiar aferent administrației rezervelor internaționale

DIRECȚIA STUDII ECONOMICE

- Serviciul analiză economică și prognoze pe termen scurt
- Serviciul publicații
- Serviciul traducere și editare

DIRECȚIA COMUNICARE ȘI RELAȚII CU PUBLICUL

- Serviciul relații mass-media
- Serviciul intranet și comunicare internă
- Serviciul comunicare online
- Serviciul suport multimedia
- Serviciul informare publică și documentare

DIRECȚIA RESURSE UMANE

- Serviciul organizare și planificare
- Serviciul management resurse umane
- Serviciul perfecționare profesională și dezvoltarea carierei

DIRECȚIA BUGET ȘI ANALIZĂ FINANCIARĂ

- Serviciul buget și analiză finanțiară
- Serviciul control finanțiar preventiv
- Serviciul monitorizare riscuri

DIRECȚIA PROTECȚIA VALORILOR

- Serviciul managementul situațiilor de urgență și continuitatea activității
- Serviciul protecție internă
- Serviciul transport special
- Serviciul sisteme de securitate
- Serviciul transport și mențenanță

DIRECȚIA JURIDICĂ

- Serviciul avizare și asistență juridică
- Serviciul contencios și asistență contractuală
- Serviciul drept european și internațional

CENTRUL DE PERFECTIONARE PROFESIONALĂ ȘI ACTIVITĂȚI SOCIALE

- Serviciul suport al organizării perfecționării profesionale
- Serviciul activități sociale
- Serviciul activități auxiliare
- Serviciul cantina salariaților
- Unități de perfecționare profesională și activități sociale

COMPARTIMENTUL CONFORMITATE

SUCURSALE REGIONALE ȘI AGENȚII

Capitolul 18

Situăriile financiare
ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2020

1. Considerații generale

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, începând cu exercițiul finanțier aferent anului 2005, BNR aplică standardele internaționale de contabilitate utilizate de băncile centrale naționale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, pentru care a emis norme proprii în baza reglementărilor europene³²⁹.

Prin acțiunile pe care le întreprinde, Banca Națională a României implementează politica monetară adecvată realizării obiectivului său fundamental și asigură îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute de lege, fără a urmări rezultate de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului. Totuși, în activitatea băncii centrale există o preocupare permanentă pentru utilizarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, inclusiv prin limitarea cheltuielilor proprii de funcționare. În anul 2020, rezultatul operațional al Băncii Naționale a României (excluzând cheltuielile cu diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor nete în valută) a fost pozitiv și a crescut semnificativ față de anul anterior, respectiv cu 24 la sută. Cheltuielile de funcționare au fost în 2020 cu circa 11 la sută sub nivelul bugetat, ponderea acestora în veniturile totale scăzând la 11,7 la sută în 2020, față de 12,3 la sută în 2019, iar cea în cheltuielile totale reducându-se la 20,4 la sută în 2020, de la 21,3 la sută în 2019.

Rezultatul finanțier înregistrat la 31 decembrie 2020 a reprezentat profit în sumă de 2 034 776 mii lei, cu 13 la sută (+237 484 mii lei) mai mare față de cel realizat în anul anterior (1 797 292 mii lei), ca urmare, în principal, a următoarelor evoluții:

- obținerea unui profit operațional în sumă de 2 359 579 mii lei, cu 24 la sută (+453 777 mii lei) peste profitul operațional al anului anterior (1 905 802 mii lei);
- înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluarea unor dețineri în valută, precum și a titlurilor în valută, în sumă de 324 803 mii lei, cu 199 la sută (+216 293 mii lei) peste nivelul consemnat la 31 decembrie 2019 (108 510 mii lei).

³²⁹ Orientarea BCE/2016/34, cu modificările și completările ulterioare.

2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară

În primele două luni ale anului 2020, BNR a absorbit excedentul net de lichiditate din sistemul bancar, în principal prin atragerea de depozite la termen, iar în perioada martie-decembrie 2020, în contextul unui deficit de rezerve, banca centrală a furnizat lichiditate instituțiilor de credit prin operațiuni *repo* și, complementar, prin cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară.

Rezultatul net aferent operațiunilor de politică monetară pentru anul 2020 a fost profit în sumă de 149 371 mii lei, înregistrându-se o evoluție favorabilă față de situația din 2019, când s-a consemnat o pierdere în sumă de 119 632 mii lei. Profitul a fost generat, în principal, de veniturile din operațiunile *repo*, respectiv veniturile din cupon aferente titlurilor de stat în lei achiziționate de BNR în vederea consolidării lichidității structurale din sistemul bancar pentru a contribui la finanțarea în bune condiții a economiei reale și a sectorului public. Achiziționarea de titluri de stat în lei este una dintre măsurile luate de BNR pentru a atenua impactul situației generate de pandemia COVID-19 asupra populației și companiilor românești. Veniturile menționate au fost mai mari decât cheltuielile cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară (pentru rezervele minime obligatorii în lei și depozitele atrase), acestea din urmă reprezentând costul urmăririi îndeplinirii obiectivului fundamental al BNR privind asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

ACTIVE	Randament contabil mediu anual – % –	PASIVE	Rata medie anuală a dobânzii – % –
Active externe 96,7%	1,6	Rezerve minime ale instituțiilor de credit 17,8% (în lei 13,9%, respectiv în valută 3,9%; EUR 3,89% și USD 0,01%)	lei: 0,14 EUR: 0,004 USD: 0,05
Active aferente politicii monetare 2,3%	2,6	Numerar în circulație 43,3%	-
Alte active 1,0%	-	Pasive externe 6,9%	0,07
		Disponibilitățile Trezoreriei statului 17,4% (în lei 0,01%, respectiv în valută 17,39%; EUR 17,04%, USD 0,33% și alte valute 0,02%)	lei: 0,14 EUR: -0,46 USD: 0,13
		Capital, rezerve și.a. 11,3%	-
		Alte pasive 3,2%	-

Tabel 18.1
Structura bilanțieră a BNR
la 31 decembrie 2020

Structura bilanțieră sintetică la 31 decembrie 2020 (Tabel 18.1) evidențiază următoarele aspecte:

- 96,7 la sută din totalul activelor sunt active externe;
- 2,3 la sută din totalul activelor sunt active aferente politicii monetare (în principal titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară);
- 43,3 la sută din totalul pasivelor constituie numerar în circulație;
- 17,8 la sută din totalul pasivelor reprezintă disponibilități atrase de Banca Națională a României de la instituțiile de credit sub forma rezervelor minime obligatorii (în lei, EUR și USD);

- 17,4 la sută din totalul pasivelor constau în disponibilități ale Trezoreriei statului la Banca Națională a României (în lei și în valută);
- 6,9 la sută din totalul pasivelor reprezintă pasive externe.

Rezultatul operațional pozitiv al Băncii Naționale a României s-a înregistrat în condițiile creării premiselor asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu și ale menținerii stabilității financiare, rezultând la 31 decembrie 2020 structura bilanțieră prezentată.

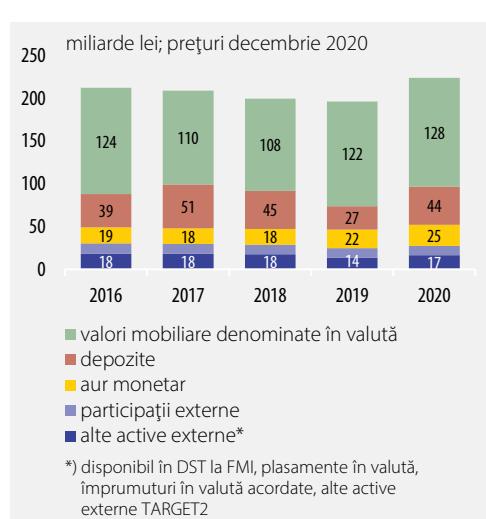
Fructificarea activelor valutare a generat în 2020 un randament contabil mediu anual de 1,6 la sută. Pentru pasivele băncii (sursele activelor externe) s-au înregistrat rate medii anuale ale dobânzii (plătite de BNR) inferioare randamentului mediu anual al activelor (încasat de BNR) și chiar dobânzi negative (sume încasate de banca centrală). De asemenea, activele aferente politicii monetare au generat în anul 2020 un randament contabil anual de 2,6 la sută – peste ratele medii anuale ale dobânzii plătite de BNR pentru pasivele aferente politicii monetare. Astfel, BNR a obținut profit operațional.

Prin urmare, rezultatul finanțier pozitiv al Băncii Naționale a României a fost determinat în principal de realizarea de venituri nete din administrarea activelor și pasivelor în valută și de venituri nete aferente utilizării instrumentelor de politică monetară pe piață internă; în anul 2020, veniturile nete din administrarea activelor și pasivelor în valută au fost de 2 744 295 mii lei, în timp ce veniturile nete din operațiunile aferente politicii monetare au fost de 149 371 mii lei.

3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută

Valoarea în lei a activelor externe la 31 decembrie 2020 s-a majorat față de 31 decembrie 2019 cu 16,5 la sută în termeni nominali (+31 738 690 mii lei) și

cu 14,1 la sută în termeni reali (+27 776 042 mii lei).

Grafic 18.1
Activele externe ale BNR

Existența unui nivel adecvat al rezervelor internaționale reprezintă unul dintre cele mai importante elemente ale credibilității externe a unui stat; în cazul Băncii Naționale a României, activele externe reprezentau la 31 decembrie 2020 circa 96,7 la sută din totalul activelor.

În conformitate cu raportul auditorului extern, situațiile financiare oferă o imagine fidelă și justă a poziției financiare

a băncii centrale la data de 31 decembrie 2020, precum și a performanței financiare a acesteia aferente exercițiului finanțier încheiat la această dată.

Tabel 18.2
Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2020

	Venituri	Cheltuieli	Rezultat	mii lei
Titluri denuminate în valută	1 885 133	1 414 294	470 839	
Alte dețineri și operațiuni în valută	2 472 838	199 048	2 273 790	
Aur	-	334	-334	
Total	4 357 971	1 613 676	2 744 295	

Activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută în anul 2020 s-a concretizat în realizarea unor venituri în sumă de 4 357 971 mii lei și efectuarea de cheltuieli însumând 1 613 676 mii lei, obținându-se un profit de 2 744 295 mii lei (Tabel 18.2). Rezultatul pozitiv a fost obținut printr-un management performant al activelor externe (reprezentând cea mai mare parte din activele totale ale băncii centrale).

4. Efectele contabile ale evoluției cursurilor de schimb, respectiv ale evoluției prețurilor de piață pentru activele din rezervele internaționale

Dată fiind necesitatea obiectivă, din perspectiva asigurării credibilității externe, a menținerii unui nivel relativ ridicat al rezervei valutare și a unei structuri diversificate a acesteia din punct de vedere al valutelor componente, mișcările înregistrate pe piețele internaționale de către cursurile de schimb generează diferențe din reevaluarea unor poziții valutare.

La finalul exercițiului finanțier, efectele contabile ale variației cursurilor de schimb – cursul de schimb al leului față de euro, dar și cursurile de schimb față de euro ale monedelor ce intră în compoziția rezervelor valutare ale BNR – sunt cuantificate pe baza diferenței dintre cursul de reevaluare³³⁰ și costul mediu al pozițiilor valutare detinute de banca centrală.

De asemenea, efectele contabile ale evoluției prețurilor de piață ale activelor din rezervele internaționale sunt cuantificate pe baza diferenței dintre prețul de piață al activelor (aur, titluri în valută) și costul mediu sau costul mediu net al acestora.

Astfel, la 31 decembrie 2020, s-au înregistrat în contul special de reevaluare diferențe favorabile semnificative din reevaluarea deținérilor de aur, alte metale prețioase și valută (în sumă totală de 22 937 060 mii lei, respectiv cu +1 la sută mai mare față de 31 decembrie 2019), consolidând capitalul propriu al Băncii Naționale a României.

³³⁰ Cursul de reevaluare reprezintă cursul de schimb calculat și publicat de BNR în ultima zi lucrătoare a lunii. Acest curs este utilizat pentru reevaluarea pozițiilor valutare.

Diferențele nefavorabile (în sumă totală de 324 803 mii lei), reflectate la 31 decembrie 2020 în contul de profit și pierdere, pe partea de cheltuieli, provin din reevaluarea deținerilor de titluri în valută și din reevaluarea unor poziții valutare (Tabel 18.3).

	mii lei	Favorabile (înregistrate în contul special de reevaluare – în pasivul bilanțului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit și pierdere)
Titluri denominate în valută	333 264	34 615	
Alte dețineri în valută	1 589 767	290 188	
Aur și alte metale prețioase	21 014 029	-	
Total	22 937 060	324 803	

Tabel 18.3
Diferențe din reevaluare
la 31 decembrie 2020

5. Bugetul de venituri și cheltuieli al BNR pentru anul 2020

Bugetul de venituri și cheltuieli definește cadrul financiar anual prin care sunt asigurate sursele de finanțare corespunzătoare desfășurării activității băncii centrale în scopul îndeplinirii obiectivului fundamental și a atribuțiilor legale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României și cu respectarea principiului independenței financiare aplicabil băncilor centrale membre ale SEBC.

Banca Națională a României se finanțează integral din veniturile proprii generate ca urmare a desfășurării operațiunilor specifice băncilor centrale, iar printre preocupările constante pentru buna gestiune financiară a resurselor se află asigurarea echilibrului bugetar și limitarea cheltuielilor de funcționare a băncii.

Bugetul de venituri și cheltuieli pentru anul 2020 reflectă în plan financiar influențele prognozate ale măsurilor prompte și eficiente adoptate de Banca Națională a României pe parcursul anului, menite să atenueze la nivel macroeconomic impactul situației generate de pandemie, iar la nivel operațional să asigure continuitatea activității, buna funcționare a sistemelor de plăti și de decontare în monedă națională, precum și fluxurile de numerar necesare băncilor comerciale pentru derularea tuturor operațiunilor.

În contextul persistenței crizei pandemice și al climatului economico-financiar global caracterizat printr-un grad ridicat de incertitudine, proiecția bugetară a luat în considerare posibilitatea materializării ulterioare a unor variații ale componentelor exogene, printre care reducerea randamentelor obligațiunilor guvernamentale achiziționate de pe piața internațională, menținerea în teritoriul negativ a dobânzilor la plasamentele în depozite și evoluția cursurilor de schimb ale monedelor ce intră în compoziția rezervelor valutare.

La dimensionarea veniturilor și a cheltuielilor s-a menținut o abordare prudentă, acestea fiind proiectate astfel încât să se asigure echilibrul bugetar prin reflectarea financiară realistă a parametrilor specifici cu impact bugetar semnificativ.

Rezultatul finanțiar înregistrat la 31 decembrie 2020 a reprezentat profit în sumă de 2 034 776 mii lei, cu 33,6 la sută (+512 201 mii lei) mai mare față de cel planificat, în valoare de 1 522 575 mii lei, ca urmare a creșterii veniturilor totale comparativ cu nivelul progonzat, precum și a situației cheltuielilor totale sub nivelul prevederilor bugetare (Tabel 18.4).

Indicator	2020		
	Planificat	Realizat	Grad de realizare
	mii lei	mii lei	%
	(1)	(2)	(3)=(2)/(1)
Venituri totale, <i>din care:</i>	3 133 845	3 333 640	106,4
Venituri din dobânzi	606 472	581 933	96,0
Venituri din taxe și comisioane	162 446	177 180	109,1
Venituri din operațiuni valutare	2 047 829	2 171 560	106,0
Venituri din operațiuni cu titluri	291 342	373 934	128,3
Venituri din operațiuni cu metale prețioase	-	-	-
Venituri din provizioane	648	5 302	818,8
Alte venituri din operațiuni specifice	4 891	4 836	98,9
Alte venituri	20 217	18 895	93,5
Cheltuieli totale, <i>din care:</i>	(1 611 270)	(1 298 864)	80,6
Cheltuieli cu dobânzile	(293 133)	(232 717)	79,4
Cheltuieli cu taxe și comisioane	(13 832)	(15 044)	108,8
Cheltuieli din operațiuni valutare	(14 227)	(12 416)	87,3
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	(2 363)	(259)	11,0
Cheltuieli din operațiuni cu metale prețioase	(796)	(334)	42,0
Cheltuieli (pierderi) din diferențe nefavorabile din reevaluare	(500 000)	(324 803)	65,0
Cheltuieli cu emisiunea monetară	(154 892)	(153 318)	99,0
Cheltuieli cu provizioane	-	-	-
Alte cheltuieli din operațiuni specifice	(7 185)	(3 620)	50,4
Cheltuieli cu personalul	(383 256)	(367 798)	96,0
Cheltuieli administrative	(96 462)	(59 815)	62,0
Cheltuieli cu amortizarea imobilizărilor	(84 050)	(83 220)	99,0
Alte cheltuieli generale	(61 073)	(45 520)	74,5
Profit aferent exercițiului finanțiar	1 522 575	2 034 776	133,6

Tabel 18.4
Bugetul de venituri și cheltuieli
aferent anului 2020

Veniturile totale realizate în anul 2020 au însumat 3 333 640 mii lei, valoare ce indică un grad de realizare de 106,4 la sută față de prevederile bugetare, evoluție înregistrată în principal pe seama creșterii veniturilor din operațiuni valutare, din operațiuni cu titluri și a celor din taxe și comisioane. Această evoluție a fost parțial compensată de nivelul mai redus generat de veniturile din dobânzi comparativ cu estimările bugetare, ca urmare, în principal, a diminuării dobânzilor aferente portofoliului de titluri denominate în valută.

Cheltuielile totale efectuate în anul 2020 au fost în valoare de 1 298 864 mii lei, gradul de realizare a acestora față de prevederile bugetare fiind de 80,6 la sută. Prin raportare la proiecția bugetară, toate categoriile de cheltuieli realizate, cu excepția cheltuielilor

cu taxe și comisioane, s-au poziționat sub nivelul estimat, variațiile mai pronunțate consemnate de anumite componente fiind determinante, în principal, de influențele unor factori exogeni care s-au manifestat pe parcursul anului, ale căror evoluții au fost diferite comparativ cu proiecțiile luate în calcul la fundamentarea coordonatelor bugetare.

Detalii privind conținutul categoriilor de venituri și cheltuieli realizate în anul 2020 sunt prezentate în notele explicative aferente contului de profit și pierdere din cadrul secțiunii ce conține situațiile financiare.

6. Concluzii

Poziția financiară a Băncii Naționale a României și-a menținut soliditatea, capitalul propriu al instituției înregistrând la 31 decembrie 2020 un nivel semnificativ pozitiv (26 188 677 mii lei, respectiv cu +2 la sută mai mare față de 31 decembrie 2019; Tabel 18.5); acesta include următoarele elemente:

- *capitalul statutar*, asigurat integral de către stat, în sumă de 30 000 mii lei;
- *rezervele proprii create prin activitatea băncii*, în sumă totală de 3 058 835 mii lei, ceea ce reflectă o administrare eficientă a resurselor aflate la dispoziția instituției; acestea includ: rezervele create prin repartizări anuale, de-a lungul timpului, din profitul băncii (concretizate îndeosebi în *rezerve statutare și surse proprii de finanțare a investițiilor*), rezervele din reevaluarea imobilizărilor aflate în patrimoniul băncii și alte rezerve;
- *contul special de reevaluare*, care prezintă un sold substanțial, respectiv 22 937 060 mii lei (cu +1 la sută mai mare față de 31 decembrie 2019), datorită, în principal, evoluției favorabile a prețului de piață al aurului monetar deținut, precum și diferențelor pozitive înregistrate în cazul activelor nete în valută;
- *profitul exercițiului finanțier*, în sumă de 2 034 776 mii lei;
- *repartizarea profitului la 31 decembrie* pentru destinațiile anuale stabilite de lege (majorarea rezervelor statutare cu valoarea de 244 173 mii lei, respectiv plata sumei de 1 627 821 mii lei către bugetul de stat reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii).

	31 decembrie 2020 (mii lei)	31 decembrie 2019 (mii lei)	Variatie procentuală (%)
Capital	30 000	30 000	-
Rezerve	3 058 835	2 710 543	13
Cont special de reevaluare	22 937 060	22 678 369	1
Rezultatul exercițiului finanțier	2 034 776	1 797 292	13
Repartizarea profitului	-1 871 994	-1 653 377	13
Total	26 188 677	25 562 827	2

Tabel 18.5
Capitalul propriu

Față de nivelul din anul anterior (25 562 827 mii lei), capitalul propriu al băncii centrale a crescut cu 2 la sută, ca urmare a majorării valorii tuturor principalelor sale componente (Tabel 18.5). Se remarcă majorarea cu 13 la sută a rezervelor (ca urmare în special a

creșterii rezervelor statutare prin repartizarea efectuată din profitul anului 2020 și a majorării surselor proprii de finanțare a investițiilor prin repartizarea efectuată din profitul anului 2019), precum și înregistrarea la 31 decembrie 2020 a unor diferențe favorabile mai mari cu 1 la sută rezultate din reevaluarea deținerilor de aur monetar și valută (incluse în postul bilanțier „Cont special de reevaluare”).

Activitatea	Rezultat operațional (mii lei)		Variație anuală %
	2020	2019	
Politica monetară	149 371	-119 632	-
Administrarea activelor și pasivelor în valută	2 744 295	2 570 597	7
Emisiunea monetară și decontarea plășilor	-1 931	-39 363	-95
Alte operațiuni	-532 156	-505 800	5
Rezultat operațional total	2 359 579	1 905 802	24

Tabel 18.6
Rezultatul operațional

De asemenea, se evidențiază nivelul substanțial al **rezultatului financiar operațional** al anului 2020, care a constat în profit în sumă de 2 359 579 mii lei, cu 24 la sută peste cel din 2019, ca urmare, în principal, a creșterii profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută și a realizării de profit din activitatea de politică monetară (Tabel 18.6).

Repartizarea profitului corespunzător exercițiului financiar 2020. Conform prevederilor art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, principala alocare a constituit-o cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii datorată bugetului de stat, în valoare de 1 627 821 mii lei. De asemenea, suma de 244 173 mii lei a fost repartizată pentru majorarea rezervelor statutare (reprezentând 60 la sută din profitul rămas după deducerea cotei de 80 la sută din veniturile nete destinate bugetului de stat). Profitul rămas, în sumă de 162 782 mii lei, urmează a fi repartizat în anul 2021 conform prevederilor legale.

În concluzie, în anul 2020, pe fondul climatului dificil generat de pandemia COVID-19, Banca Națională a României a continuat să își consolideze poziția financiară, concomitent cu urmărirea realizării obiectivului de menținere a stabilității prețurilor și a administrării eficiente a activelor și pasivelor în valută.

Situăriile financiare
ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2020

(auditate de KPMG)

KPMG Audit SRL
 Victoria Business Park
 DN1, Soseaua Bucuresti-Ploiești nr. 69-71
 Sector 1

P.O. Box 16-191
 Bucharest 013685
 Romania
 Tel: +40 (372) 377 800
 Fax: +40 (372) 377 700
www.kpmg.ro

Raportul auditorului independent

Catre Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei

strada Lipscani, nr. 25, sector 3, Bucuresti
 Cod unic de inregistrare: 361684

Opinie

- Am auditat situațiile financiare anexate ale Băncii Naționale a României ("Banca"), care cuprind bilanțul contabil la data de 31 decembrie 2020, contul de profit și pierdere pentru exercițiul finanțier încheiat la aceasta data, precum și un sumar al politiciilor contabile semnificative și alte note explicative.
- Situațiile financiare la data de și pentru exercițiul finanțier încheiat la 31 decembrie 2020 se identifică astfel:

<ul style="list-style-type: none"> • Total capitaluri, fonduri și rezerve: • Profitul aferent exercițiului finanțier: 	26.188.677 mii lei 2.034.776 mii lei
---	---
- În opinia noastră, situațiile financiare anexate oferă o imagine fidela a poziției finanțare a Banii la data de 31 decembrie 2020, precum și a performanței sale finanțare pentru exercițiul finanțier încheiat la aceasta data, în conformitate cu Norma 1/2007 privind organizarea și conducederea contabilității Băncii Naționale a României ("Norma 1/2007"), cu modificările și completările ulterioare.

Baza pentru opinie

- Am desfășurat auditul nostru în conformitate cu Standardele Internationale de Audit („ISA”) și Legea nr.162/2017 („Legea”). Responsabilitatele noastre în baza acestor standarde și reglementare sunt descrise detaliat în secțiunea *Responsabilitatea auditorului într-un audit al situațiilor finanțare din raportul nostru*. Suntem independenți față de Banca, conform *Codului Etic al Profesioniștilor Contabili* (inclusiv Standardele Internationale privind *Independentia*) emis de *Consiliul pentru Standarde Internationale de Etica pentru Contabili* (codul IESBA) și conform cerințelor de etica profesională relevante pentru auditul situațiilor finanțare din România, inclusiv Legea, și ne-am îndeplinit celelalte responsabilități de etica profesională, conform acestor cerințe și conform codului IESBA. Credem că probele de audit pe care le-am obținut sunt suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră.

© 2021 KPMG Audit SRL, a Romanian limited liability company, and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Fiscal responsibility
 0000000000
 Date Reporting
 audited financial statements
 Bancă Națională a României

Responsabilitatile conducerii si ale persoanelor responsabile cu guvernanța pentru situațiile financiare

5. Conducerea Bancii este responsabila pentru intocmirea situatiilor financiare care sa ofere o imagine fidela in conformitate cu Norma 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si pentru acel control intern pe care conducerea il considera necesar pentru a permite intocmirea de situații financiare lipsite de denaturari semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare.
6. In intocmirea situațiilor financiare, conducerea este responsabila pentru evaluarea capacitatii Bancii de a-si continua activitatea, pentru prezentarea, daca este cazul, a aspectelor referitoare la continuitatea activitatii si pentru utilizarea contabilitatii pe baza continuitatii activitatii, cu exceptia cazului in care conducerea fie intenționeaza sa lichideze Banca sau sa creezeasca operațiunile, fie nu are nicio alta alternativa realista in afara acestora.
7. Persoanele responsabile cu guvernanța sunt responsabile pentru supravegherea procesului de raportare financiara al Bancii.

Responsabilitatile auditorului intr-un audit al situațiilor financiare

8. Obiectivele noastre constau in obtinerea unei asigurari rezonabile privind masura in care situațiile financiare, in ansamblu, sunt lipsite de denaturari semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare si in emitera unui raport al auditorului care include opinia noastră. Asigurarea rezonabila reprezinta un nivel ridicat de asigurare, dar nu este o garantie a faptului ca un audit desfasurat in conformitate cu ISA va detecta intotdeauna o denaturare semnificativa, daca aceasta exista. Denaturarile pot fi cauzate de fraudă sau de eroare si sunt considerate semnificative daca se poate preconiza, in mod rezonabil, ca acestea, individual sau cumulat, vor influenta decizile economice ale utilizatorilor, luate in baza acestor situați financiare.
9. Ca parte a unui audit efectuat in conformitate cu ISA, exercitam rationamentul profesional si ne menținem scepticismul profesional pe parcursul auditului. De asemenea:
 - Identificam si evaluam risurile de denaturare semnificativa a situațiilor financiare, cauzata fie de fraudă, fie de eroare, proiectam si executam proceduri de audit ce resurse la respectivele riscuri si obtinem probe de audit suficiente si adevarate pentru a furniza baza opiniiei noastre. Riscul de nedetectare a unei denaturari semnificative cauzate de fraudă este mai ridicat decat cel de nedetectare a unei denaturari semnificative cauzate de eroare, deoarece fraudă poate presupune complicanțe, fals, omisiuni intenționate, declaratii false si eludarea controlului intern.
 - Obtinem o intelegera a controlului intern relevant pentru audit, in vederea proiectarii de proceduri de audit adevarate circumstancelor, dar fara a avea scopul de a exprima o opinie cu privire la eficacitatea controlului intern al Bancii.
 - Evaluam gradul de adevarare al politicii contabile utilizate si caracterul rezonabil al estimarilor contabile si al prezentanilor de informații aferente realizate de catre conduceră.
 - Concluzionam cu privire la gradul de adevarare a utilizarii de catre conduceră a contabilitatii pe baza continuitatii activitatii si, pe baza probelor de audit obtinute, daca exista o incertitudine semnificativa cu privire la evenimentele sau conditiile care ar putea purta in mod semnificativ la indebolirea capacitatii Bancii de a-si continua activitatea. In cazul in care concluzionam ca exista o incertitudine semnificativa, trebuie sa aragam atentia in raportul auditorului asupra prezentanilor de informații aferente din situația financiara sau, in cazul in care aceste prezentari sunt neadecvate, sa ne modificam opinia. Concluziile noastre se bazeaza pe probele de audit obtinute pana la data raportului auditorului. Cu toate acestea, evenimentele sau conditiile viitorare pot determina Banca sa nu isi mai desfasoare activitatea in baza principiului continuitatii activitatii.
 - Evaluam in ansamblu prezentarea, structura si continutul situațiilor financiare, inclusiv prezentanile de informații, si masura in care situațiile financiare reflecta tranzactiile si evenimentele care stau la baza acestora intr-o maniera care sa rezulte intr-o prezentare fidela.

10. Comunicam cu persoanele responsabile cu guvernarea, printre alte aspecte, cu privire la aria planificata si programarea in timp a auditului, precum si principalele constatari ale auditului, inclusiv orice deficiente semnificative ale controlului intern, pe care le identificam pe parcursul auditului.

Pentru si in numele KPMG Audit S.R.L.:

Cezar Furtuna

Furtuna Cezar-Gabriel

înregistrat în registrul public electronic al
auditorilor finanțari și firmelor de audit cu
numărul AF1526

București, 24 mai 2021

KPMG Audit SRL

înregistrat în registrul public electronic al
auditorilor finanțari și firmelor de audit cu
numărul FA9

Autoritatea pentru Supravegherea Publică a
Activității de Audit Statutar (ASPAAS)

Audit finanțar: FURTUNA CEZAR GABRIEL
Registrul Public Electronic: AF1526

Autoritatea pentru Supravegherea Publică a
Activității de Audit Statutar (ASPAAS)

Firma de audit: KPMG AUDIT S.R.L.
Registrul Public Electronic: FA9

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2020

	Nota	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019	mii lei
Disponibilități bănești și alte valori		39 588	37 536	
Metale și pietre prețioase,		303 778	256 360	
<i>din care:</i>				
Aur la alte standarde		246 528	213 025	
Alte metale și pietre prețioase		57 250	43 335	
Active externe,		224 100 239	192 361 549	
<i>din care:</i>				
Disponibil în DST la FMI	4	5 676 325	5 831 674	
Aur monetar	5	24 996 964	21 600 013	
Depozite la vedere	6	33 794 352	25 063 486	
Depozite la termen	7	10 603 986	1 704 320	
Plasamente în valută	8	2 381 448	2 492 514	
Valori mobiliare denuminate în valută	9	127 501 833	119 892 562	
Împrumuturi în valută acordate	10	1 548 722	1 784 423	
Participații externe,	11	10 585 394	10 847 082	
<i>din care: participații la FMI</i>		10 428 025	10 695 181	
Alte active externe TARGET2		7 011 215	3 145 475	
Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară,		4 863 539	-	
<i>din care:</i>				
Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară în lei	12	4 863 539	-	
Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară în valută		-	-	
Credite acordate instituțiilor de credit,	13	480 000	-	
<i>din care:</i>				
Credite acordate instituțiilor de credit		480 000	-	
Credite în litigiu		23 587	24 234	
Provizioane specifice de risc de credit-principal		(23 587)	(24 234)	
Alte active		1 358 733	1 284 343	
Credite acordate salariaților		4	9	
Imobilizări	14	1 198 813	1 245 036	
Stocuri		3 838	3 667	
Titluri de participare	15	2 329	2 327	
Decontări cu bugetul statului	16	85 614	-	
Conturi de regularizare		43 561	9 737	
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului		1 035	550	
Alte active		90 101	94 233	
<i>din care:</i>				
Bunuri de importanță numismatică, filatelică, istorică, culturală, artistică etc.		22 741	22 458	
Provizioane pentru creație îndoieilnică aferente activelor	17	(66 562)	(71 216)	
Dobânzi de încasat		648 204	616 336	
Dobânzi de încasat	18	654 272	622 404	
Provizioane de risc de credit-dobândă	19	(6 068)	(6 068)	
Total active		231 794 081	194 556 124	

Notele prezentate în paginile 357-391 fac parte integrantă din situațiile financiare.

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2020

	Nota	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Numerar în circulație	20	100 402 602	86 235 593
Pasive externe,		16 108 664	16 512 234
<i>din care:</i>			
Obligații față de instituții financiare internaționale	21	10 428 641	10 695 842
Depozite atrase la vedere		10 827	1 956
Alocări de DST de la FMI	22	5 669 196	5 814 436
Disponibilități ale instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR,	23	48 693 048	43 057 228
<i>din care:</i>			
Conturi curente ale instituțiilor de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei)		32 230 804	22 020 652
Disponibilități în regim special		4 713	4 022
Depozite ale instituțiilor de credit		419 000	2 890 000
Depozite ale instituțiilor financiare la BNR		-	-
Rezerve obligatorii în valută		9 022 770	14 996 115
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment		4 546	965
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2		7 011 215	3 145 474
Disponibilități ale Trezoreriei statului	24	40 318 645	23 101 090
Alte pasive		58 263	64 588
Creditori		27 262	24 304
Personal și conturi assimilate		74	77
Decontări cu bugetul statului		11 870	15 203
Conturi de regularizare		585	131
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului		-	-
Alte pasive		18 472	24 873
Dobânzi de plătit	25	24 182	22 564
Capital, fonduri și rezerve,		26 188 677	25 562 827
<i>din care:</i>			
Capital		30 000	30 000
Rezerve	27	3 058 835	2 710 543
Cont special de reevaluări	28	22 937 060	22 678 369
Rezultatul exercițiului finanțier		2 034 776	1 797 292
Repartizarea profitului	40	(1 871 994)	(1 653 377)
Total pasive		231 794 081	194 556 124

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 18 mai 2021 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

CONTUL DE PROFIT ȘI PIERDERE PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2020

	Nota	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019	mii lei
Venituri din dobânzi	29	581 933	792 342	
Cheltuieli cu dobânzile	30	(232 717)	(438 041)	
Rezultat net din dobânzi		349 216	354 301	
Venituri din taxe și comisioane	31	177 180	131 908	
Cheltuieli cu taxe și comisioane	32	(15 044)	(13 961)	
Rezultat net din taxe și comisioane		162 136	117 947	
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	33	2 159 144	1 909 594	
Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	34	373 675	183 150	
Pierderi realizate din operațiuni cu metale prețioase	35	(334)	(321)	
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	36	(324 803)	(108 510)	
Rezultat net al operațiunilor financiare		2 207 682	1 983 913	
Cheltuieli cu emisiunea monetară	37	(153 318)	(154 791)	
Cheltuieli/venituri din provizioane		5 302	(2 156)	
Alte cheltuieli din operațiuni specifice		(3 620)	(8 493)	
Alte venituri din operațiuni specifice		4 836	10 215	
Rezultat net al operațiunilor specifice		(146 800)	(155 225)	
Alte venituri		18 895	19 504	
Cheltuieli cu personalul		(367 798)	(333 698)	
Cheltuieli administrative		(59 815)	(56 194)	
Cheltuieli cu amortizarea imobilizărilor		(83 220)	(81 170)	
Alte cheltuieli generale		(45 520)	(52 086)	
Profit aferent exercițiului finanțiar		2 034 776	1 797 292	
Cotă datorată la bugetul statului		1 627 821	1 437 506	

Situatiile financiare au fost aprobat de Consiliul de administrație în data de 18 mai 2021 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

Note la situațiile financiare pentru anul încheiat la 31 decembrie 2020

1. Informații generale

Banca Națională a României („Banca” sau „BNR”) a fost înființată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, București, România. Banca este condusă de un Consiliu de administrație format din 9 membri. Conform legii, conducerea executivă este exercitată de către guvernator (dl. Mugur Isărescu), prim-viceguvernator (dl. Florin Georgescu) și doi viceguvernatori (dl. Eugen Nicolaescu și dl. Leonardo Badea). Ceilalți 5 membri ai Consiliului de administrație sunt: dl. Cristian Popa, dl. Gheorghe Gherghina, dl. Csaba Bálint, dl. Dan Radu Rușanu și dl. Virgiliu Stoenescu. Membrii Consiliului de administrație sunt numiți de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100 la sută deținut de către Statul Român. Numărul efectiv de salariați la data de 31 decembrie 2020 este de 2 016 persoane (31 decembrie 2019: 2 064 persoane).

Operațiunile Băncii în decursul anului 2020 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României („Legea nr. 312/2004”), intrată în vigoare la data de 31 iulie 2004, cu excepția prevederilor privind raportarea financiară care au intrat în vigoare din data de 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului Băncii cu legislația Uniunii Europene și, în particular, cu prevederile privind independența Băncii Centrale din cadrul Tratatului Comunității Europene.

În conformitate cu legislația în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum și sarcina de a reglementa și supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode și politici contabile semnificative

a) Întocmirea și prezentarea situațiilor financiare

Situatiile financiare ale Băncii Naționale a României sunt întocmite în conformitate cu Norma privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare (nr. 1/2008, nr. 3/2008, nr. 1/2010, nr. 2/2010, nr. 4/2011, nr. 1/2014, nr. 1/2017, nr. 1/2019 și nr. 2/2021), și cuprind bilanțul contabil, contul de profit și pierdere și notele explicative. Norma BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, stabilește principiile și regulile contabile de bază, forma și conținutul situațiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor contabile aplicabile băncilor centrale recunoscute de Banca Centrală Europeană (BCE), respectiv Orientarea BCE/2016/34, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția prevederilor privind modelele de raportare, acestea fiind obligatorii doar în cadrul raportării periodice către BCE a datelor financiare de către băncile centrale din țările care au adoptat euro ca monedă națională.

b) Bazele întocmirii

Situatiile financiare sunt întocmite ținând cont de principiul continuității activității și sunt prezentate în lei, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei. Acestea sunt întocmite pe baza convenției costului istoric, exceptând aurul și titlurile în valută prezentate la valoarea de piață, respectiv construcțiile și terenurile prezentate la valoarea justă. Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada în care apar conform principiului contabilității de angajamente.

c) Distribuția veniturilor nete ale Băncii către stat

Banca este scutită de la plata impozitului pe profit, dar, conform Legii nr. 312/2004, virează lunar la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exercițiului finanțier, exclusiv cheltuielile cu alte provizioane decât cele de risc de credit, și a pierderilor exercițiilor precedente rămase neacoperite din alte surse.

Regularizările aferente exercițiului finanțier sunt efectuate până la termenul de depunere a situațiilor financiare anuale, conform legii, în baza unei declarații speciale rectificative.

d) Principii contabile

Prevalența economicului asupra juridicului: Tranzacțiile sunt înregistrate și prezentate în concordanță cu substanța și realitatea lor economică și nu doar cu forma juridică a acestora.

Prudența: evaluarea activelor și pasivelor, precum și recunoașterea veniturilor și cheltuielilor sunt realizate în mod prudent. Exercitarea prudenței este făcută fără subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datorilor/cheltuielilor.

Continuitatea activității: Banca Națională a României în calitate de bancă centrală prezintă o continuitate previzibilă a activității.

Comparabilitatea: Criteriile pentru evaluarea posturilor bilanțiere și recunoașterea rezultatelor trebuie să fie aplicate în mod consecvent în sensul asigurării caracterului comun și continuu al abordării pentru a asigura comparabilitatea datelor din situațiile financiare.

Evenimentele ulterioare datei bilanțului: activele și pasivele sunt ajustate pentru evenimentele ce au loc între data bilanțului anual și data la care situațiile financiare sunt aprobate de către Consiliul de administrație, dacă aceste evenimente afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului. În cazul în care evenimentele ulterioare datei bilanțului nu afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor

situatiilor financiare de a efectua evaluari corecte si de a lua decizii, activele si pasivele aferente nu sunt ajustate, realizandu-se doar o descriere a evenimentelor in note.

Pragul de semnificație: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele ce afectează calculul contului de profit și pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind nesemnificative pentru contextul de ansamblu și pentru prezentarea situațiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

Reprezentarea fidelă: pentru a fi credibilă, informația trebuie să prezinte cu fidelitate tranzacțiile și alte evenimente pe care aceasta și-a propus să le prezinte.

Neutralitatea: informațiile cuprinse în situațiile financiare trebuie să fie neutre, adică lipsite de influențe și fără scopul de a realiza un rezultat sau un obiectiv predeterminat.

Independența exercițiilor: se vor lua în considerare toate veniturile și cheltuielile corespunzătoare exercițiului finanțiar pentru care se face raportarea, fără a se ține seama de data încasării sumelor sau a efectuării plășilor.

Intangibilitatea bilanțului de deschidere: bilanțul de deschidere al unui exercițiu finanțiar trebuie să corespundă cu bilanțul de închidere al exercițiului precedent, cu excepția corecțiilor impuse de legislația în vigoare.

Necompenșarea elementelor de activ cu cele de pasiv, respectiv a veniturilor cu cheltuielile: valorile elementelor de activ nu pot fi compensate cu valorile elementelor de pasiv, respectiv veniturile cu cheltuielile, cu excepția compensărilor permise de legislația în vigoare.

Abateri de la principiile contabile: abaterile de la aceste principii generale vor fi permise numai în cazuri excepționale. În notele explicative se vor prezenta abaterile, motivele acestora și o evaluare a efectului abaterilor asupra datorilor, poziției financiare și rezultatului finanțiar.

e) Folosirea estimărilor

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, impune conducerii să facă unele estimări și presupuneri care influențează valorile raportate ale activului și pasivului, precum și ale veniturilor și cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efective pot fi diferite față de aceste estimări. Estimările sunt revizuite periodic și, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada în care ele devin cunoscute. Deși aceste estimări individuale prezintă un oarecare grad de incertitudine, efectul cumulat al acestuia asupra situațiilor financiare este considerat ca nesemnificativ.

f) Recunoașterea activelor și datoriilor

Activele/datoriile financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanț dacă:

- este probabil că un beneficiu economic viitor asociat cu activul/datoria respectiv(ă) va intra/ieși în/din patrimoniul Băncii;
- toate riscurile și avantajele asociate cu activul/datoria respectiv(ă) au fost transferate efectiv către/de la Bancă; și
- valoarea activului/datoriei respectiv(ă) poate fi măsurată în mod credibil.

Activele și datoriile financiare sunt recunoscute inițial la valoarea de achiziție, după cum este prezentat în continuare.

g) Poziția valutară

Poziția valutară (deținerea valutară) reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferența dintre total creațe (activul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura activelor) și total angajamente (pasivul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valută respectivă, cu unele excepții. Aurul la standard internațional este considerat ca și valută, determinându-se poziția aurului. Valuta DST este considerată ca fiind o valută separată; tranzacțiile care implică o schimbare a poziției nete a DST sunt tranzacții denuminate în DST sau tranzacții care respectă structura coșului valutar DST.

Elementele care nu sunt incluse în poziția valutară sunt următoarele: sumele denuminate în valută înregistrate în conturile Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operațiuni în curs de clarificare și Cheltuieli în avans.

h) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

- poziția valutară, inclusiv DST;
- poziția aurului la standarde internaționale;
- portofoliul de titluri denuminate în valută – pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu);
- titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară.

Poziția valutară lungă/scurtă reprezintă diferența dintre total creațe (activul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura activelor) și total angajamente (pasivul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valută respectivă – când totalul creațelor este mai mare/mic decât totalul angajamentelor.

Costul mediu al poziției valutare se determină zilnic și este un curs de schimb exprimat sub forma cotației indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziției valutare lungi, achizițiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă, sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou

cost mediu al poziției valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziției valutare. În cazul poziției aurului, se aplică aceeași metodă.

Costul mediu al deținerii de titluri în valută se calculează pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) și se obține prin raportarea valorii de tranzacție a deținerii totale la valoarea nominală a deținerii. Achizițiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu net al deținerii de titluri în valută se obține prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deținerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate.

Câștigurile/pierderile realizate din tranzacțiile valutare, tranzacțiile cu aur la standarde internaționale și tranzacțiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deținerii respective (vezi Nota 2i și Nota 2j).

La sfârșitul exercițiului finanțiar, conform procedurii de reevaluare (vezi Nota 2p), costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – în cazul în care s-au înregistrat pe cheltuiala diferențe nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie pentru respectiva poziție valutară sau deținere de ISIN/CUSIP (serie titlu) – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor.

i) Tranzacții valutare

Operațiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data tranzacției. Activele și pasivele monetare exprimate în monedă străină la data situațiilor financiare sunt transformate în lei la cursul de schimb de la acea dată.

Depozitele denominate în valută (la vedere și la termen) aflate în conturi deschise la instituții internaționale, bănci centrale, bănci din străinătate etc. sunt prezentate în situațiile financiare la valoare nominală. Dobânzile de încasat sunt înregistrate conform contabilității de angajament.

Cumpărările și vânzările la termen/la vedere în cazul operațiunilor *swap* valută/lei sunt recunoscute în conturile din afara bilanțului de la data tranzacției până la data decontării (la rata la vedere a tranzacției), respectiv în conturile din bilanț la data decontării. Diferența dintre rata la vedere și rata la termen este înregistrată ca dobândă de plătit sau dobândă de încasat. Poziția valutară este afectată de către dobânda de plătit/încasat în valută.

Conform metodei costului mediu pentru poziția valutară lungă, orice vânzare de valută (ieșire din poziția valutară) generează câștig/pierdere determinat(ă), astfel:

- dacă în cursul zilei achizițiile depășesc vânzările, câștigul/pierderea realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei

cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;

- dacă în cursul zilei vânzările depășesc achizițiile, câștigul/pierdere realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:
 - câștigul/pierdere din vânzările acoperite de achizițiile zilei curente, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării achizițiilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;
 - câștigul/pierdere din vânzările acoperite de deținerile de valută din ziua anterioară, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferența dintre prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al poziției valutare din ziua precedentă.

În cazul unei poziții valutare scurte pentru o valută sau pentru aur se aplică metoda inversă celei descrise anterior. Astfel, costul mediu al poziției scurte este afectat de ieșirile nete, în timp ce intrările nete reduc poziția la costul mediu existent și generează câștiguri sau pierderi realizate.

j) Titluri denominate în valută

Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate.

Eșalonarea discountului/amortizarea primei se înregistrează zilnic în conturi, conform principiilor contabilității de angajamente și este asimilată veniturilor/cheltuielilor din dobânzi. Creațele de încasat aferente titlurilor se înregistrează zilnic în conturi conform principiilor contabilității de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul BNR al zilei.

Câștigul/pierderea din vânzarea de titluri se determină ca diferență între prețul de vânzare și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câștigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidențiază astfel:

- efectul prețului de piață determinat ca diferență dintre prețul de vânzare și costul mediu net al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere la data decontării – la poziția „câștiguri/pierderi nete realizate din operațiuni cu titluri”;
- efectul ratei dobânzii determinat ca diferență dintre costul mediu net și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat zilnic prin procedura de amortizarea/eșalonarea primelor/discounturilor aferente titlurilor în valută – regăsit în contul de profit și pierdere la poziția „cheltuieli/venituri din dobânzi”.

Câștigul/pierderea din reevaluarea la prețul pieței se determină ca diferență între prețul de piață și costul mediu net.

Banca efectuează operațiuni de împrumut de titluri de valoare, realizate în cadrul unui program de împrumut de titluri desfășurat de o bancă europeană. Banca înregistrează

pe venituri comisioanele aferente acestui program și evidențiază în conturi extrabilanțiere titlurile date cu împrumut și titlurile primite ca garanție. Operațiunile de împrumut de titluri se înregistreză în bilanț cel puțin la finalul perioadei de raportare dacă a fost depusă o garanție în numerar într-un cont al Băncii Naționale a României și dacă acest numerar este încă neinvestit.

k) Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară

Titlurile deținute de BNR în scopuri de politică monetară în lei/valută sunt contabilizate cu metoda costului mediu (vezi Nota 2h). La final de lună, acestea pot fi evaluate la valoarea de piață în funcție de considerențele de politică monetară. Titlurile evaluate la cost sunt supuse unui test de depreciere. Toate primele și discounturile sunt amortizate, respectiv eșalonate. Zilnic, creațele de încasat aferente titlurilor (cupoanele) se calculează și înregistreză în conturi conform principiilor contabilității de angajamente.

l) Credite acordate instituțiilor de credit și altor entități

Creditele sunt prezentate în bilanț la valoarea principalului, mai puțin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor, necesar pentru a reflecta valoarea recuperabilă a acestor active. Totodată la acest post bilanțier sunt incluse și creditele acordate instituțiilor de credit urmare a transferurilor de titluri însotite de un angajament de răscumpărare.

m) Titluri de participare

Titlurile de participare, inclusiv titlurile de participare în societățile în care Banca exercită influență semnificativă, sunt înregistrate la cost de achiziție conform prevederilor Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare.

n) Imobilizări corporale și necorporale

Imobilizările corporale și necorporale sunt prezentate în situațiile financiare la cost sau cost reevaluat minus amortizarea cumulată.

BNR revaluează imobilizările corporale de natura construcțiilor și terenurilor cel puțin o dată la 3 ani. Diferențele favorabile din reevaluare se înregistreză la poziția bilanțieră „Rezerve”, dacă nu a existat o descreștere anterioară recunoscută ca o cheltuială aferentă aceluia activ, caz în care diferențele favorabile din reevaluare se înregistreză pe venit pentru a compensa cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ. Diferențele nefavorabile din reevaluare sunt compensate cu diferențele favorabile înregisterate anterior pentru fiecare activ reevaluat; diferențele nefavorabile aferente unui activ reevaluat care depășesc diferențele favorabile anterioare se înregistreză pe cheltuieli.

Lucrările de întreținere și reparații curente (care nu intervin asupra caracteristicilor inițiale ale imobilizărilor), reviziile ocazionale și cele periodice, operațiunile de

service – indiferent de valoarea acestora, sunt costuri recunoscute în contul de profit și pierdere; valoarea acestora nu majorează valoarea imobilizărilor pentru care sunt efectuate.

Costurile aferente lucrărilor de reparații, altele decât cele menționate anterior, se înregistrează în contul de profit și pierdere dacă au valoarea individuală mai mică decât plafonul prevăzut în Norma BNR nr. 1/2014; dacă acestea au valoarea individuală mai mare sau egală cu plafonul menționat și au ca rezultat îmbunătățirea parametrilor tehnici sau sunt indispensabile pentru asigurarea continuității în exploatare a activelor la parametri normali, costurile aferente se includ în valoarea activului respectiv.

Cheltuielile ocasionate de înlocuirea la diverse intervale de timp a unor componente/piese de schimb sunt recunoscute în contul de profit și pierdere – dacă au o valoare mai mică decât plafonul prevăzut în Norma BNR nr. 1/2014, iar cele cu o valoare mai mare decât plafonul majorează valoarea imobilizărilor corporale pentru care sunt efectuate.

Cheltuielile generate de construcția de imobilizări sunt capitalizate și amortizate odată cu darea în folosință a activelor.

Amortizarea a fost calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viață economică pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a valorii activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării. Duratele legale de viață pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20-60 ani
Echipament	5-20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic (<i>hardware și software</i>)	3-5 ani

o) Numerar în circulație

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor și monedelor, asigură tipărirea, distribuirea și administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanță cu nevoile reale ale circulației bănești.

Numerarul în circulație se înregistrează la valoarea nominală a bancnotelor și monedelor puse efectiv în circulație.

Costurile cu imprimarea bancnotelor și baterea monedelor metalice sunt înregistrate pe cheltuieli, fiind recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

p) Reevaluarea

Reevaluarea pozițiilor valutare se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanț, ca diferență între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în

ultima zi lucrătoare a lunii) și costul mediu al poziției valutare. Activele (participația la FMI) și pasivele (alocările și depozitul de la FMI) denominate în DST se reevaluatează de asemenea la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internațional valabile la datele de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie.

Reevaluarea la valoarea de piață se efectuează lunar pentru deținerile de aur/argint la standarde internaționale și titlurile denominate în valută de la poziția bilanțieră „active externe”, cu excepțiile menționate mai jos; diferențele din reevaluarea la valoarea de piață se înregistrează în bilanț în conturile de ajustare a valorii activelor la valoarea de piață. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza prețului în lei pe unitatea de aur, rezultat prin aplicarea cotației *fixing* de pe piața metalelor prețioase de la Londra și a cursului de reevaluare lei/USD. Reevaluarea titlurilor se efectuează prin compararea prețului de piață la finalul ultimei zile lucrătoare din lună cu costul mediu net al deținerii de titluri. Titlurile pe termen scurt de tip efecte comerciale (pentru care nu există o piață secundară de tranzacționare) sunt evaluate la cost plus discountul cumulat. Titlurile deținute în scopuri de politică monetară sunt evidențiate la valoarea de piață sau la cost, în funcție de considerentele de politică monetară.

Nu sunt permise compensări între diferențele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei dețineri de titluri, valută sau aur și diferențele favorabile din reevaluare aferente altor dețineri de titluri, valută sau aur.

La sfârșitul exercițiului finanțier, diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor și pasivelor sunt înregistrate în contul de profit și pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferențele favorabile din reevaluare ale exercițiilor finanțiere viitoare.

Ulterior, costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută pentru care s-au înregistrat pe cheltuiala diferențe nefavorabile din reevaluare, devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor. Diferențele favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută la sfârșitul exercițiului finanțier sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

q) Pensiile și beneficiile angajaților

Banca, în desfășurarea normală a activității, execută plăți către fondurile de stat românești pentru angajații săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate și șomaj. În cursul anului 2020, precum și în anii anteriori, toți angajații Băncii au fost incluși în sistemul de pensii de stat. De asemenea, conform legislației în vigoare, începând din anul 2007, angajații eligibili ai Băncii au fost incluși și în sistemul de pensii private.

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plătește la pensionare angajaților săi o indemnizație de pensionare care este calculată în funcție de salariul la data pensionării și de vechimea în muncă la BNR. Contractul colectiv de muncă este în fiecare an aprobat de către Consiliul de administrație. Banca recunoaște datoria aferentă indemnizațiilor de pensionare la data la care acestor salariați le încetează contractul individual de muncă.

r) Recunoașterea veniturilor și cheltuielilor

Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilității de angajamente. Pierderile sau câștigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în contul de profit și pierdere. Aceste câștiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferență față de costul mediu al activului respectiv.

Diferențele favorabile din reevaluare nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt transferate direct într-un cont special de reevaluare.

Nu se realizează compensare între diferențele din reevaluare favorabile și cele nefavorabile pentru diferitele detineri de titluri, valută și aur. La sfârșitul exercițiului finanțiar, diferențele nefavorabile din reevaluare pentru alte active sunt înregistrate în contul de profit și pierdere dacă depășesc câștigurile anterioare din reevaluare înregistrate în contul special de reevaluare.

s) Capitalul social și rezervele statutare

Capitalul Băncii Naționale a României este deținut în întregime de stat și nu este divizat în acțiuni. La 31 decembrie 2020 și 31 decembrie 2019 capitalul Băncii este de 30 000 mii lei.

Rezervele statutare au fost constituite inițial la data de 1 ianuarie 2005, în conformitate cu Legea nr. 312/2004, prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă.

La data de 31 decembrie 2020 și 2019, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după deducerea cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente.

t) Repartizarea profitului

Profitul rămas al anului 2020 după distribuirea cotei de 80 la sută din veniturile nete ale BNR se repartizează conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (vezi Nota 40).

3. Politici de gestionare a riscului

Principalele riscuri asociate cu activitățile Băncii sunt de natură finanțieră și operațională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura și menține stabilitatea prețurilor. Principalele categorii de riscuri la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul de piață și riscul operațional. Riscul de piață include riscul de dobândă, riscul valutar și riscul de preț.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităților de tranzacționare, acordare de credite și efectuare de investiții.

Riscul de credit asociat cu activitățile de tranzacționare și de investiții este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a rezervei internaționale. Acest risc este controlat atât prin selectarea unor parteneri cu un anumit nivel minim de credit, prin monitorizarea activităților și ratingurilor acestora, cât și prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Conform strategiei de administrare a rezervelor internaționale ale României, aprobată de către Consiliul de administrație al Băncii pentru perioada 2020-2021, categoriile de emitenți eligibili sunt următoarele: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (v) Guvernul Japoniei; (vi) Guvernul Chinei; (vii) alte guverne care beneficiază de rating minim A-; (viii) instituții supranaționale; (ix) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active. La 31 decembrie 2020, portofoliul de investiții din rezerva internațională prezintă un rating minim A (S&P).

Structura activelor externe și a dobânzilor aferente pe zone geografice ale contrapartidelor este prezentată în tabelul următor.

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Zona euro	131 113 963	113 778 587
SUA	45 167 813	45 476 220
Altele	48 354 801	33 722 994
Total	224 636 577	192 977 801

În cadrul politicii monetare și de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituțiilor de credit. Riscul de credit asociat cu activitatea de acordare de credite pe termen scurt în lei către instituțiile de credit interne, inclusiv facilitatea de credit, este gestionat cu instrumente specifice. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă, recunoscută în bilanțul contabil. Creditele pe termen scurt în lei, operațiunile *repo*, facilitatea de credit și alte credite acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu active eligibile (ex.: titluri de stat emise de Guvernul României). Totuși, Banca poate, în cazuri extraordinare, să acorde credite negarantate băncilor și altor instituții de credit cu scopul de a preveni crizele sistemiche. Banca monitorizează de asemenea eventuale indicii de depreciere pentru titlurile de valoare deținute în scopuri de politică monetară în lei, în vederea gestionării riscului de credit aferent.

Banca constituie provizioane de risc de credit care sunt tratate conform normelor contabile proprii aprobate de către Consiliul de administrație al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor. Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute drept cheltuieli specifice în contul de profit și pierdere și deduse din total credite și dobânzi de încasat. Când creditul se consideră nerecuperabil și toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, valoarea acestuia este trecută pe pierderi și înregistrată în contul de profit și pierdere.

Activele financiare sunt analizate pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din deprecierie este recunoscută când valoarea contabilă a activului depășește valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii activelor sunt anulate parțial/total în situația în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parțial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a activelor nu depășește valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din deprecierie nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanță al instituțiilor de credit din România. Obiectivul principal al operațiunilor derulate zilnic este asigurarea unei lichidități corespunzătoare pe piața internă. Banca gestionează în același timp și rezerva valutară externă, prin planificare și diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligațiilor valutare.

Tabloul de mai jos prezintă scadențele pentru datoriile Băncii, după cum urmează.

La 31 decembrie 2020:

	Scadentă				mii lei
	Până la 1 lună, inclusiv	Peste 1 lună până la 3 luni, inclusiv	Peste 3 luni	Fără scadentă	
Numerar în circulație				100 402 602	100 402 602
Obligații față de instituții financiare internaționale				10 428 641	10 428 641
Depozite atrase la vedere	10 827				10 827
Alocări de DST de la FMI			5 669 196		5 669 196
Conturi curente instituții de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei)	32 230 804				32 230 804
Disponibilități în regim special	4 713				4 713
Depozite ale instituțiilor de credit	419 000				419 000
Rezerve obligatorii în valută	9 022 770				9 022 770
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	4 546				4 546
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2	7 011 215				7 011 215
Disponibilități ale Trezoreriei statului	40 318 645				40 318 645
Alte pasive	82 445				82 445
Total*	89 104 965	-	-	116 500 439	205 605 404
*) nu cuprinde capitalurile, fondurile și rezervele Băncii					

La 31 decembrie 2019:

	Scadență				mii lei
	Până la 1 lună, inclusiv	Peste 1 lună până la 3 luni, inclusiv	Peste 3 luni	Fără scadență	
Numerar în circulație				86 235 593	86 235 593
Obligații față de instituții financiare internaționale				10 695 842	10 695 842
Depozite atrase la vedere	1 956				1 956
Alocări de DST de la FMI				5 814 436	5 814 436
Conturi curente instituții de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei)	22 020 652				22 020 652
Disponibilități în regim special	4 022				4 022
Depozite ale instituțiilor de credit	2 890 000				2 890 000
Rezerve obligatorii în valută	14 996 115				14 996 115
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	965				965
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2	3 145 474				3 145 474
Disponibilități ale Trezoreriei statului	23 101 090				23 101 090
Alte pasive	87 152				87 152
Total*	66 247 426	-	-	102 745 871	168 993 297
*) nu cuprinde capitalurile, fondurile și rezervele Băncii					

c) Riscul de piață – generat de modificările survenite în valoarea activelor și pasivelor deținute, datorită celor prezentate în continuare:

(i) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă, în principal datorită expunerii la fluctuațiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piață, ceea ce afectează valoarea de piață a activelor/pasivelor purtătoare de dobândă. Pentru creațele și datorile financiare în lei, Banca urmărește ratele curente de dobândă de pe piață. Obținerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active și pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare. Totuși, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici față de beneficiile previzionate.

În cadrul activității de administrare a rezervelor internaționale ale României, riscul de rată a dobânzii este gestionat atât prin stabilirea duratelor medii țintă ale portofoliilor și a limitelor de deviație de la acestea, cât și prin diversificarea expunerilor pe scadențe și emitenți. Pentru identificarea parametrilor optimi de risc de natură strategică se au în vedere rolul rezervelor internaționale ale României, obiectivele și toleranța față de risc a BNR, profilul activelor și pasivelor instituției, perspectivele ratelor de dobândă și alte considerante relevante. În cadrul strategiei rezervelor internaționale ale României, aprobată de către Consiliul de administrație al BNR pentru perioada 2020-2021, s-a stabilit o durată medie de 1 an și 3 luni (1,25 ani).

pentru întreaga rezervă valutară, respectiv două limite suplimentare de durată, astfel: agregat pentru tranșele MMKT (*Money Market*) și de lichiditate – un an; pentru tranșă de investiții – 2 ani și patru luni (2,33 ani).

(ii) Riscul valutar

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacțiile de schimb valutar și prin activele și pasivele deținute în monedă străină. La 31 decembrie 2020 și 31 decembrie 2019, principalele active nete deținute de Bancă au fost exprimate în EUR și USD. Datorită volatilității cursului de schimb pe piețele financiare, există un risc de pierdere/creștere de valoare în ceea ce privește activele/pasivele monetare denominate în valută. Pozițiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Pentru a reduce potențialele pierderi care pot fi generate de fluctuațiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaționale, Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obține o distribuție echilibrată pe valute. Activele și pasivele denominate în EUR, USD și alte valute la data bilanțului sunt prezentate în Nota 38.

Cursurile de reevaluare ale principalelor monede străine și aurului monetar la final de an au fost:

Valuta	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019	% variație
Euro: lei/1 EUR	4,8694	4,7793	1,89
Dolar: lei/1 USD	3,9660	4,2608	-6,92
Aur: lei/gram	241,4052	208,5985	15,73

(iii) Riscul de preț

Banca este expusă acestui risc datorită fluctuațiilor prețului de piață aferent activelor deținute, ca urmare a variației ratelor de dobândă, cursurilor de schimb și altor factori. Aurul monetar și valorile mobiliare denominate în valută sunt prezentate la valoarea de piață în Notele 5 și 9.

d) Riscul operațional

În data de 11 martie 2020, Organizația Mondială a Sănătății, în contextul creșterii numărului de cazuri de îmbolnăviri și din cauza riscului crescut de continuare a răspândirii infecției la nivel global, a declarat infecția COVID-19 pandemie. În data de 16 martie 2020, Președinția României a declarat stare de urgență și a luat o serie de măsuri pentru a împiedica răspândirea virusului pe teritoriul României. În data de 15 mai 2020, starea de urgență a fost ridicată și a fost instituită starea de alertă care a rămas în vigoare până la 31 decembrie 2020.

Potrivit Statutului său (Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR), Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Totodată, Banca Națională a României sprijină politica economică generală a statului, fără prejudicierea îndeplinirii obiectivului său fundamental.

Astfel, Banca Națională a României a adoptat în cursul anului 2020 un pachet de măsuri pentru a atenua efectele negative ale crizei provocate de epidemia cu noul coronavirus (COVID-19) asupra populației și companiilor românești, și anume:

- măsuri de politică monetară: (1) reducerea ratei dobânzii de politică monetară în total cu 1 punct procentual (cu 0,5 puncte procentuale în martie și cu câte 0,25 puncte procentuale în mai și august), de la 2,5 la sută la 1,5 la sută; (2) îngustarea corridorului format de ratele dobânzilor facilitărilor permanente în jurul ratei dobânzii de politică monetară la $\pm 0,5$ puncte procentuale de la ± 1 punct procentual (decisă în luna martie); astfel, rata dobânzii pentru facilitarea de depozit a scăzut până la 1 la sută, iar rata dobânzii *Lombard* s-a redus de la 3,5 la sută până la 2 la sută; (3) efectuarea de operațiuni *repo* și cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară, în condițiile unui deficit de lichiditate pe piața monetară; (4) reducerea ratei RMO pentru pasivele în valută ale instituțiilor de credit (cu 2 puncte procentuale în februarie față de nivelul de la finalul anului anterior și 1 punct procentual în noiembrie față de nivelul din februarie) la 5 la sută. Măsurile au fost menite să susțină redresarea activității economice, în vederea aducerii și consolidării pe termen mediu a ratei anuale a inflației în linie cu ținta de inflație de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, în condiții de protejare a stabilității financiare. Consiliul de administrație al BNR a decis suspendarea calendarului ședințelor pe probleme de politică monetară anunțat anterior, urmând ca acestea să aibă loc ori de câte ori va fi necesar;
- măsuri pentru a preveni o eventuală apariție a unui necesar de lichiditate în euro, în contextul disfuncționalităților pieței manifestate pe fondul continuării pandemiei COVID-19: în anul 2020, BCE și BNR au convenit asupra unui aranjament-cadru de furnizare de lichiditate în euro – prin intermediul unei linii *repo* în vigoare până la data de 31 decembrie 2020 în baza căreia BNR putea împrumuta până la 4,5 miliarde euro de la BCE (în anul 2020 BNR nu a apelat la împrumut). În cadrul acestei linii *repo*, BCE poate furniza lichiditate în euro unei bănci centrale străine în schimbul unor garanții adecvate;
- măsuri privind flexibilizarea cadrului de reglementare pentru ca instituțiile de credit și IFN să poată oferi facilități de rambursare persoanelor și companiilor care au credite: posibilitatea ca împrumutatorii să amâne la plată creditele oricărei persoane fizice și juridice afectate de epidemia COVID-19, fără aplicarea condițiilor ce vizează gradul de îndatorare, limitarea creditului în funcție de valoarea garanției și durata maximă a creditului de consum;
- măsuri privind rezoluția bancară: amânarea cu 3 luni, cu posibilitate de prelungire până la 6 luni, a termenului de colectare a contribuțiilor anuale la Fondul de rezoluție bancară pentru anul 2020; amânarea termenelor de raportare a unor informații aferente planificării rezoluției, corelarea termenelor și condițiilor privind cerințele de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL) cu deciziile Comitetului de supraveghere de utilizare temporară a amortizoarelor de capital;
- măsuri operaționale: asigurarea unei bune funcționări a sistemelor de plăti și de decontare în monedă națională, în vederea desfășurării în condiții normale a tranzacțiilor comerciale și financiare; BNR a asigurat băncilor fluxuri neîntrerupte de numerar pentru toate operațiunile, inclusiv cele de lichiditate pentru bancomate.

Referitor la asigurarea continuității activității BNR, s-au luat o serie de măsuri menite să asigure mediul optim pentru desfășurarea operațiunilor de către personalul propriu

(întruniri ale Comitetului pentru situații de urgentă, informarea salariaților privind COVID-19 și măsurile aferente de protecție, desfășurarea lucrului de o manieră cât mai extinsă în regim de telemuncă și asigurarea cu personal a sediilor de rezervă, efectuarea periodică de dezinfecție a spațiilor băncii, achiziție și distribuție către salariați de materiale de primă necesitate destinate protecției împotriva COVID-19 etc.).

Banca nu a înregistrat un impact negativ al epidemiei COVID-19 asupra contului său de profit și pierdere. Având în ultimele evoluții ale epidemiei COVID-19, nu se poate efectua o estimare asupra impactului viitor asupra Băncii. Banca va monitoriza în continuare evoluția epidemiei COVID-19 și eventualul impact finanțiar și va decide dacă va fi cazul aplicării unor măsuri suplimentare.

4. Disponibil în DST la FMI

Fiecare stat membru al Fondului Monetar Internațional (FMI) are un cont curent în DST la FMI utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut și a altor operațiuni aferente între statele membre și FMI. Acest cont este purtător de dobândă la același nivel ca și dobânzile la alocările de DST de la FMI. La data de 31 decembrie 2020, soldul contului curent al BNR la FMI este în valoare de 989 942 mii DST, reprezentând 5 676 325 mii lei (31 decembrie 2019: 988 051 mii DST, reprezentând 5 831 674 mii lei).

5. Aur monetar

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Lingouri de aur în formă standard	6 736 669	5 821 163
Monede	3 475 422	3 003 225
Depozite în străinătate	14 784 873	12 775 625
Total	24 996 964	21 600 013

La 31 decembrie 2020, Banca are în străinătate, în custodie, aur la standarde internaționale în valoare de 14 784 873 mii lei (31 decembrie 2019: 12 775 625 mii lei). Prețul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2020 a fost de 241,4052 lei/g pentru stocul deținut de Bancă, în greutate totală de 103 547,75 kg (la 31 decembrie 2019 prețul a fost de 208,5985 lei/g pentru stocul deținut de Bancă, în greutate totală de 103 546,3 kg). Aurul aflat în custodie în străinătate nu este gajat și nu sunt restricții privind repatrierea acestuia.

6. Depozite la vedere

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Depozite la vedere		
– la instituții internaționale	1 505 066	938 736
– la bănci centrale	32 289 247	24 124 730
– la bănci din străinătate	39	20
Total	33 794 352	25 063 486

La data de 31 decembrie 2020, poziția „depozite la vedere la instituții internaționale” cuprinde disponibilul la BRI în sumă de 1 505 066 mii lei (31 decembrie 2019: 938 736 mii lei), ce reprezintă contravaloarea a 495 mii USD (31 decembrie 2019: 491 mii USD), 0,35 mii EUR (31 decembrie 2019: 0,35 mii EUR), 500 327 mii NOK (31 decembrie 2019: 616 017 mii NOK), 73 318 mii AUD (31 decembrie 2019: 91 171 mii AUD), 31 301 mii CAD (31 decembrie 2019: 84 780 mii CAD), 2 mii CHF (31 decembrie 2019: 2 mii CHF), 152 108 mii GBP (31 decembrie 2019: 12 561 mii GBP) și 203 531 mii CNY (31 decembrie 2019: 0 mii CNY).

Poziția „depozite la vedere la bănci centrale” cuprinde, în principal, trei depozite la vedere constituite la instituții financiare din afara Uniunii Europene, în sumă de 2 967 182 mii lei, reprezentând 77 101 707 mii JPY (31 decembrie 2019: 1 014 683 mii lei, reprezentând 25 855 749 mii JPY), în sumă de 2 294 mii lei, reprezentând 578 mii USD (31 decembrie 2019: 2 189 mii lei, reprezentând 513 mii USD), și în sumă de 81 589 mii lei, reprezentând 18 132 mii CHF (31 decembrie 2019: 203 842 mii lei, reprezentând 46 293 mii CHF), un depozit la vedere constituit la o instituție financiară din Uniunea Europeană, în sumă de 29 230 829 mii lei, reprezentând 6 002 963 mii EUR (31 decembrie 2019: 22 899 053 mii lei, reprezentând 4 791 299 mii EUR), disponibilul Băncii ca participant direct în TARGET2, în sumă de 5 543 mii lei, reprezentând 1 138 mii EUR (31 decembrie 2019: 3 887 mii lei, reprezentând 813 mii EUR), precum și alte depozite. La data de 4 iulie 2011, Banca a implementat sistemul TARGET2-România (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal pentru procesarea interbancară a plășilor în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât și a celor efectuate în numele clienților.

La data de 31 decembrie 2020, poziția „depozite la vedere la alte bănci din străinătate” cuprinde depozitul constituit la o instituție din Uniunea Europeană în sumă de 39 mii lei (31 decembrie 2019: 20 mii lei).

Structura pe valute a depozitelor la vedere se regăsește la Nota 38.

7. Depozite la termen

	mii lei	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Depozite la termen			
– la instituții internaționale		10 442 126	1 704 320
– la alte bănci din străinătate		161 860	–
Total		10 603 986	1 704 320

La 31 decembrie 2020, depozitele la termen includ depozitele constituite la o instituție internațională, în sumă de 10 442 126 mii lei (reprezentând 6 919 000 mii CNY, 1 066 000 mii NOK și 1 450 000 mii USD) și depozite la termen la alte bănci din străinătate, în sumă de 161 860 mii lei, reprezentând 52 000 mii CAD. Toate depozitele au scadență sub 1 an.

La 31 decembrie 2019, depozitele la termen includ depozitele constituite la o instituție internațională, în sumă de 1 704 320 mii lei, reprezentând 400 000 mii USD. Depozitul are scadență sub 1 an.

8. Plasamente în valută

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Plasamente la Banca Mondială, din care:		
– în depozite	53 553	250 447
– în titluri	2 327 895	2 242 067
Total	2 381 448	2 492 514

Conform contractului de asistență tehnică și administrare active „Amended and Restated Advisory and Investment Management Agreement” (AIMA), semnat cu Banca Mondială în anul 2017, Banca Mondială a continuat să acorde asistență tehnică BNR și să administreze în anii 2020 și 2019 portofoliul de active denumit în dolari americani, alocat de către BNR în cadrul programului „Reserves Advisory and Management Program” (RAMP). La 31 decembrie 2020, plasamentele administrate de Banca Mondială sunt următoarele:

- depozite în valoare de 53 553 mii lei, reprezentând 13 503 mii USD (31 decembrie 2019: 250 447 mii lei – echivalentul a 58 779 mii USD);
- titluri cu valoarea de 2 327 895 mii lei, echivalentul a 586 963 mii USD (31 decembrie 2019: 2 242 067 mii lei, echivalentul a 526 208 mii USD).

Acestea sunt în conformitate cu politicile de administrare a rezervelor internaționale descrise la Nota 3.

9. Valori mobiliare denominate în valută

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Titluri cu discount emise de:		
– Trezorerii europene	29 445 335	17 428 858
– Trezorerii din afara Uniunii Europene	7 324 159	-
– Bănci din străinătate și instituții internaționale	4 757 886	-
– Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD, BRI)	277 438	6 368 219
Titluri cu cupon emise de:		
– Trezorerii europene	48 824 352	55 384 057
– Trezorerii din afara Uniunii Europene	25 084 187	26 695 248
– Bănci din străinătate și instituții internaționale	8 206 731	5 424 802
– Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD, BRI)	3 093 012	6 220 976
– Agenții guvernamentale din afara Uniunii Europene	488 733	2 370 402
Total	127 501 833	119 892 562

La 31 decembrie 2020, portofoliul Băncii include titluri în valoare totală de 127 501 833 mii lei (31 decembrie 2019: 119 892 562 mii lei), din care titluri împrumutate în cadrul programului „GC Access” desfășurat de o bancă europeană, în sumă totală de 18 025 097 mii lei, formată din 17 426 417 mii lei (3 578 760 mii EUR), 411 152 mii lei (75 856 mii GBP), 101 581 mii lei (25 613 mii USD), 5 281 mii lei (11 340 mii NOK) și 80 666 mii lei (25 915 mii CAD). La data de 31 decembrie 2019, titlurile împrumutate în cadrul programului „GC Access” desfășurat de o bancă europeană erau în sumă de 14 290 124 mii lei (2 990 003 mii EUR), 169 741 mii lei (30 263 mii GBP), 192 828 mii lei (45 256 mii USD), 150 859 mii lei (50 499 mii AUD), 43 966 mii lei (90 689 mii NOK) și 16 866 mii lei (5 157 mii CAD). Titlurile cu cupon emise de Trezoreriile europene, Trezoreriile din afara Uniunii Europene, bănci din străinătate și alte instituții financiare au rată de dobândă fixă sau variabilă.

La data de 31 decembrie 2020, în cadrul ambelor categorii de titluri sunt cuprinse și titluri de tip efecte comerciale, acestea reprezentând titluri cu cupon zero și titluri cu discount pe termen scurt (scadență mai mică de un an), în valoare de 48 984 888 mii lei – echivalentul a 7 438 229 mii EUR, 25 579 mii GBP, 2 979 360 mii USD, 699 960 mii NOK și 157 980 mii AUD (31 decembrie 2019: 50 092 209 mii lei – echivalentul a 9 866 270 mii EUR, 426 696 mii GBP, 99 633 mii USD și 248 706 mii NOK).

10. Împrumuturi în valută acordate

La data de 31 decembrie 2020, Banca are plasată (*overnight*) la Fed o sumă de 1 548 722 mii lei – echivalentul a 390 500 mii USD (31 decembrie 2019: 1 784 423 mii lei – echivalentul a 418 800 mii USD), înregistrând pe venituri dobânzile aferente.

11. Participații externe

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Cota de participare a României la FMI	10 428 025	10 695 181
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaționale (BRI)	101 451	104 427
Participații la Banca Centrală Europeană	55 918	47 474
Total	10 585 394	10 847 082

Banca are înregistrat în această categorie cota de participare la instituții financiare internaționale. Nu este necesară nicio ajustare de depreciere. În conformitate cu Legea nr. 97/1997 și Legea nr. 312/2004, Banca exercită toate drepturile și obligațiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI.

La 31 decembrie 2020, cota de participare totală a României la FMI este de 1 811 milioane DST, la același nivel ca cel de la 31 decembrie 2019 (1 811 milioane DST). Banca acționează ca depozitar al conturilor de depozit ale FMI aferente cotei de participare.

12. Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară în lei

În anul 2020, BNR a adoptat măsuri menite să atenueze impactul situației generate de epidemia de coronavirus asupra populației și companiilor românești și să asigure stabilitatea macroeconomică și buna funcționare a sistemului bancar, a piețelor financiare în folosul populației și al companiilor românești, printre care și cumpărarea de către BNR de titluri de stat în lei de pe piața secundară în vederea consolidării lichidității structurale din sistemul bancar care să contribuie la finanțarea în bune condiții a economiei reale și a sectorului public.

La 31 decembrie 2020, Banca a înregistrat în această categorie titluri în sumă de 4 863 539 mii lei (valoarea de piață aferentă este de 5 273 563 mii lei). Acestea sunt evidențiate la cost.

13. Credite acordate instituțiilor de credit

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Credite acordate instituțiilor de credit	480 000	-
Credite în litigiu	23 587	24 234
Provizioane specifice de risc de credit – principal	(23 587)	(24 234)
Total	480 000	-

La data de 31 decembrie 2020, Banca înregistrează un credit acordat pe termen scurt unei instituții de credit în valoare de 480 000 mii lei (la data de 31 decembrie 2019, Banca nu înregistrează credite acordate instituțiilor de credit).

Creditele în litigiu aflate în sold la data la 31 decembrie 2020 se compun din creditul rămas în sumă de 10 378 mii lei acordat băncii Credit Bank S.A., conform Ordonanței de urgență nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” S.A. – Credit Bank (31 decembrie 2019: 11 025 mii lei), și creditul rămas în sumă de 13 209 mii lei (31 decembrie 2019: 13 209 mii lei) acordat Credit Bank S.A. înainte de intrarea în faliment a băncii, ambele fiind acordate până în anul 2000.

Provizionul specific de risc de credit, în sold la 31 decembrie 2020, include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul rămas în sumă de 10 378 mii lei acordat Credit Bank S.A. și pentru creditul rămas acordat aceleiași bănci în sumă de 13 209 mii lei. Provizionul specific de risc de credit, în sold la 31 decembrie 2019, include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul în sumă de 11 025 mii lei acordat Credit Bank S.A. și pentru creditul acordat aceleiași bănci în sumă de 13 209 mii lei.

14. Imobilizări

	Terenuri și clădiri	Echipamente	Imobilizări în curs	Imobilizări necorporale	mii lei Total
<i>Cost sau cost reevaluat</i>					
La 31 decembrie 2019	1 201 853	185 919	5 019	150 235	1 543 026
Intrări	5 643	15 486	12 919	9 417	43 465
Ieșiri	-	(901)	(6 466)	-	(7 367)
La 31 decembrie 2020	1 207 496	200 504	11 472	159 652	1 579 124
<i>Amortizare cumulată</i>					
La 31 decembrie 2019	(47 826)	(145 083)	-	(105 081)	(297 990)
Amortizarea în cursul anului	(42 954)	(18 309)	-	(21 957)	(83 220)
Ieșiri	-	899	-	-	899
La 31 decembrie 2020	(90 780)	(162 493)	-	(127 038)	(380 311)
<i>Valoare contabilă netă</i>					
La 31 decembrie 2019	1 154 027	40 836	5 019	45 154	1 245 036
La 31 decembrie 2020	1 116 716	38 011	11 472	32 614	1 198 813

La data de 31 decembrie 2020 și 2019, categoria „echipamente” nu conține mijloace fixe achiziționate prin contracte de leasing finanțier.

La data de 31 decembrie 2018, terenurile și clădirile au fost reevaluate la valoarea justă de către un evaluator membru ANEVAR în conformitate cu recomandările standardelor internaționale de practică în evaluare (SEV 300 – Evaluări pentru raportarea finanțieră). La data de 31 decembrie 2018, amortizarea cumulată a fost eliminată din valoarea contabilă brută, iar valoarea netă a fost recalculată la valoarea reevaluată. Diferențele favorabile/nefavorabile din reevaluare au fost înregistrate la postul bilanțier „Reserve”. Diferențele nefavorabile din reevaluare sunt compensate cu diferențele favorabile înregistrate anterior pentru fiecare activ reevaluat; diferențele nefavorabile aferente unui activ reevaluat care depășesc diferențele favorabile înregistrate anterior se înregistrează pe cheltuieli. Diferențele favorabile aferente unui activ reevaluat, care compensează cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ se înregistrează pe venituri. În plus, evaluatorul a revizuit și duratele de viață aferente unor clădiri.

15. Titluri de participare

Titlurile de participare sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei BNR nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, prezentele situații financiare nefind consolidate.

Titlurile de participare în sumă de 2 329 mii lei (31 decembrie 2019: 2 327 mii lei) includ acțiunile deținute de Bancă la TRANSFOND S.A. (participare 33 la sută din capital, reprezentând 2 240 mii lei la 31 decembrie 2020 și 31 decembrie 2019) – o societate pe acțiuni care furnizează servicii de decontare a unor operațiuni interbancare pentru băncile din România, respectiv 8 acțiuni la SWIFT achiziționate prin realocare la data de 20 februarie 2006 și nemodificate la realocarea din 2008, în valoare totală de 18 mii EUR, respectiv 89 mii lei (31 decembrie 2019: 18 mii EUR, respectiv 87 mii lei). Nu au fost necesare ajustări de depreciere.

Sintetic, informațiile financiare ale TRANSFOND S.A. sunt prezentate în tabelul următor:

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Capitaluri proprii	61 842	57 991
Total active	71 560	65 962
Profit net pentru exercițiul finanțier	26 088	22 237

16. Decontări cu bugetul statului

La data de 31 decembrie 2020, soldul este format în principal din contravaloarea cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii (80 908 mii lei) ce urmează a fi regularizată cu bugetul de stat, conform legii. La data de 31 decembrie 2019, soldul este zero.

17. Provizioane pentru creație îndoieilnică aferente activelor

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Provizioane pentru:		
Garanții plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. (a)	62 231	66 885
Alte provizioane aferente activelor (b)	4 331	4 331
Total	66 562	71 216

- a) La 31 decembrie 2020, echivalentul în lei al garanților plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. este în sumă de 62 231 mii lei (31 decembrie 2019: 66 885 mii lei). Aceste garanții în valută au fost reevaluate la 31 decembrie 2020 și 31 decembrie 2019.
- b) Această poziție este formată în principal din provizioane constituite pentru diversi debitori litigioși.

Provizioanele de la punctele a) și b) corectează grupa bilanțieră „Alte active”.

18. Dobânzi de încasat

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	508 346	598 521
Depozitelor și plasamentelor în valută	27 993	17 731
Titurilor în lei deținute în scop de politică monetară	111 813	-
Creditelor acordate băncilor	6 068	6 068
Altor active	52	84
Total	654 272	622 404

19. Provizioane de risc de credit-dobândă

La data de 31 decembrie 2020 și 31 decembrie 2019 s-a menținut provizionul de risc de credit pentru dobândă de încasat în sumă de 6 068 mii lei aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanței de urgență nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” S.A. – Credit Bank.

20. Numerar în circulație

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Bancnote	99 749 404	85 626 766
Monede	653 198	608 827
Total	100 402 602	86 235 593

21. Obligații față de instituții financiare internaționale

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Depozite de la FMI	10 428 045	10 695 202
Alte obligații	596	640
Total	10 428 641	10 695 842

La 31 decembrie 2020, depozitele de la FMI înregistrează un sold în valoare de 10 428 045 mii lei, echivalent a 1 811 404 mii DST (31 decembrie 2019: 10 695 202 mii lei, echivalent a 1 811 404 mii DST). Banca acționează ca depozitar al conturilor de depozit ale FMI aferente cotei de participare.

22. Alocări de DST de la FMI

Banca înregistrează la această poziție alocări de DST, cu aceeași rată de dobândă ca și contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2020 și 31 decembrie 2019, alocările de DST de la FMI erau în sumă de 984 768 mii DST (31 decembrie 2020: 5 669 196 mii lei și 31 decembrie 2019: 5 814 436 mii lei) cu o rată de dobândă de 0,08 la sută la sfârșitul anului 2020 și de 0,74 la sută la finele anului 2019.

23. Disponibilități ale instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR

La 31 decembrie 2020, disponibilitățile instituțiilor de credit și ale altor instituții financiare la BNR înregistrează un sold total în valoare de 48 693 048 mii lei (31 decembrie 2019: 43 057 228 mii lei). Principalele componente sunt prezentate în continuare.

La 31 decembrie 2020, Banca are în evidențele sale conturi curente în lei ale instituțiilor de credit (inclusiv rezervele obligatorii în lei) în sumă de 32 230 804 mii lei (31 decembrie 2019: 22 020 652 mii lei) – conturi prin care efectuează decontarea finală irevocabilă și necondiționată a transferurilor de fonduri. Banca stabilește regimul rezervelor minime obligatorii în lei pe care instituțiile de credit trebuie să le mențină în aceste conturi.

La 31 decembrie 2020, rezervele minime obligatorii în valută ale instituțiilor de credit sunt în sumă de 9 022 770 mii lei, reprezentând 1 848 068 mii EUR și 5 998 mii USD (31 decembrie 2019: 14 996 115 mii lei, reprezentând 3 130 784 mii EUR și 7 782 mii USD).

La data de 4 iulie 2011, Banca a implementat sistemul TARGET2-România (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal pentru procesarea interbancară a plășilor în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât și a celor efectuate în numele clientilor. La 31 decembrie 2020, Banca are în evidențele sale alte disponibilități ale instituțiilor de credit în sistemul TARGET2 în sumă de 7 011 215 mii lei, reprezentând 1 439 852 mii EUR (31 decembrie 2019: 3 145 474 mii lei, reprezentând 658 145 mii EUR).

24. Disponibilități ale Trezoreriei statului

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Cont curent al Trezoreriei statului		
– în lei	11 186	301 125
– în valută	40 307 459	22 799 965
Total	40 318 645	23 101 090

La disponibilitățile în lei ale Trezoreriei statului, atât în anul 2020, cât și în anul 2019, s-a aplicat o rată de dobândă la nivelul celei aferente rezervelor minime obligatorii în lei ale instituțiilor de credit; pentru disponibilitățile în euro s-a aplicat rata zilnică de dobândă EONIA (rata medie ponderată de dobândă *overnight* a Băncii Centrale Europene), iar pentru disponibilitățile în USD s-a aplicat rata de dobândă „Fed funds rate” (rata medie ponderată de dobândă *overnight* a Fed).

25. Dobânzi de plătit

	mii lei	
	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019
Dobânzi de plătit aferente:		
Depozitelor atrase, alocărilor de DST și altor disponibilități	23 503	21 255
Disponibilităților instituțiilor de credit	675	1 273
Disponibilităților Trezoreriei statului	4	36
Total	24 182	22 564

26. Tranzacții cu entități aflate în relații speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei statului, dispune de conturi curente deschise la Bancă ale căror operațiuni fac obiectul comisionării începând cu data de 31 decembrie 2005. În plus, Banca acționează ca agent de înregistrare al Trezoreriei statului în ceea ce privește titlurile de stat și certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaționale și facilitează efectuarea de plăti și încasări aferente datoriei publice externe a României.

Banca exercită, de asemenea, prin intermediul membrilor numiți în Consiliile de administrație, o influență semnificativă asupra altor două instituții de stat: R.A. Imprimeria BNR (Consiliul de administrație format din 5 membri, din care 2 membri numiți de BNR) și R.A. Monetăria Statului (Consiliul de administrație format din 3 membri, din care un membru numit de BNR).

Totalul achizițiilor de bancnote și monede efectuate de Bancă de la cele două entități în decursul anului 2020 s-a ridicat la 152 906 mii lei (2019: 154 616 mii lei); la data de 31 decembrie 2020, Banca nu a înregistrat datorii sau creațe față de Monetăria Statului, dar a înregistrat o creață în sumă de 32 125 mii lei față de Imprimeria BNR – aceasta fiind stinsă ulterior conform clauzelor contractuale. Tranzacțiile efectuate s-au desfășurat în condiții comerciale normale.

Banca exercită o influență semnificativă asupra TRANSFOND S.A., o entitate creată în anul 2000 având ca obiect de activitate decontarea operațiunilor interbancare. Până la data de 19 martie 2018, TRANSFOND S.A. a operat sistemul ReGIS (sistemul de decontare pe bază brută în timp real), SENT (modul pentru plăti de mică valoare, administrat integral de TRANSFOND S.A.) și SaFIR (modul pentru titluri de stat și certificate de depozit emise de Bancă). Începând din data de 19 martie 2018, operarea sistemelor ReGIS și SaFIR a fost preluată de Bancă.

27. Rezerve

	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019	mii lei
Rezerve statutare	776 044	531 871	
Alte rezerve	1 111 883	1 007 549	
Diferențe favorabile din reevaluare – imobilizări și alte active	1 170 908	1 171 123	
Total	3 058 835	2 710 543	

La sfârșitul exercițiilor financiare 2020 și 2019 au fost majorate rezervele statutare ca urmare a repartizării a 60 la sută din profitul rămas după plata cotei aferente bugetului de stat.

Alte rezerve sunt nedistribuibile și reprezintă:

- (i) Rezerve constituite din preluarea fondului imobilizărilor corporale (14 450 mii lei, atât la 31 decembrie 2020, cât și la 31 decembrie 2019);
- (ii) Rezerve constituite din preluarea fondului privind sursele proprii de finanțare a investițiilor (57 629 mii lei, atât la 31 decembrie 2020, cât și la 31 decembrie 2019);
- (iii) Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la FMI (318 532 mii lei, atât la 31 decembrie 2020, cât și la 31 decembrie 2019);
- (iv) Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la BRI (44 550 mii lei, atât la 31 decembrie 2020, cât și la 31 decembrie 2019);
- (v) Rezerve constituite, potrivit legii, pentru sursele proprii de finanțare a investițiilor în sumă de 517 358 mii lei la data de 31 decembrie 2020 (31 decembrie 2019: 409 423 mii lei);
- (vi) Alte rezerve în sumă de 159 364 mii lei la data de 31 decembrie 2020 (31 decembrie 2019: 162 965 mii lei).

Diferențe favorabile din reevaluarea imobilizărilor reprezintă soldul rezervelor aferente diferenței dintre valoarea justă și valoarea contabilă netă a acestora.

28. Cont special de reevaluări

	31 decembrie 2020	31 decembrie 2019	mii lei
Diferențe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor și pietrelor prețioase	21 014 029	17 569 637	
Diferențe favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută	1 589 767	4 966 951	
Titluri denominate în valută (reevaluare la valoarea de piață)	333 264	141 781	
Total	22 937 060	22 678 369	

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferențele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2020 și 31 decembrie 2019.

În cursul exercițiilor financiare 2020 și 2019, Banca a deținut poziții valutare lungi atât pentru toate valutele din portofoliu, cât și pentru aur (total creanțe mai mare decât total datorii în valuta respectivă).

29. Venituri din dobânzi

	mii lei	
	2020	2019
Operațiuni în valută		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare denominate în valută	97 165	515 745
Plasamente în valută,	262 483	206 037
<i>din care:</i>		
Dobândă negativă aferentă disponibilităților Trezoreriei statului	137 328	103 525
Disponibilități în DST	11 786	57 522
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în valută	371 434	779 304
Operațiuni în lei		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Titluri de valoare în lei deținute în scopuri de politică monetară	111 970	-
Credite acordate instituțiilor de credit	79 292	12 989
Alte venituri	19 237	49
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în lei	210 499	13 038
Total venituri din dobânzi (valută și lei)	581 933	792 342

În exercițiul financial 2020, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din venituri nete aferente titlurilor în valută în sumă de 97 165 mii lei (2019: 515 745 mii lei) – determinate ca sumă între venituri din cupon în sumă de 1 392 136 mii lei (2019: 1 385 632 mii lei) și eşalonare discount în sumă de 119 063 mii lei (2019: 318 700 mii lei) minus cheltuieli cu amortizare primă în sumă de 1 414 034 mii lei (2019: 1 188 587 mii lei), din dobânzi aferente plasamentelor în valută în sumă de 262 483 mii lei (2019: 206 037 mii lei) și din dobândă aferentă disponibilităților în DST în sumă de 11 786 mii lei (2019: 57 522 mii lei).

În exercițiul financial 2020, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în lei au provenit, în principal, din venituri nete aferente titlurilor în lei deținute în scop de politică monetară în sumă de 111 970 mii lei – determinate ca sumă între venituri din cupon în sumă de 124 939 mii lei și eşalonare discount în sumă de 3 623 mii lei minus cheltuieli cu amortizare primă în sumă de 16 592 mii lei, din operațiunile *repo/credite cu instituțiile de credit* în sumă de 79 292 mii lei (2019: 12 989 mii lei), precum și alte venituri în sumă de 19 237 mii lei (2019: 49 mii lei).

30. Cheltuieli cu dobânzile

	mii lei	
	2020	2019
Operațiuni în valută		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare în valută, rezerve minime obligatorii, depozite și alte dobânzi	159 849	248 040
Operațiuni cu Fondul Monetar Internațional	11 740	57 331
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în valută	171 589	305 371
Operațiuni în lei		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Depozite atrase de la instituțiile de credit	27 925	91 834
Rezerve minime obligatorii	29 592	31 107
Contul curent al Trezoreriei statului	3 611	9 729
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în lei	61 128	132 670
Total cheltuieli cu dobânzi (valută și lei)	232 717	438 041

În exercițiul finanțiar 2020, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din dobânda negativă aplicată unor depozite plasate în sumă de 92 797 mii lei (2019: 137 288 mii lei), din dobânzile plătite la rezerva minimă obligatorie în valută și depozite atrase în sumă de 67 052 mii lei (2019: 110 752 mii lei) și din dobânzile datorate pentru contul de alocări al FMI la BNR în sumă de 11 740 mii lei (2019: 57 331 mii lei).

31. Venituri din taxe și comisioane

	mii lei	
	2020	2019
Venituri din comisioane și taxe		
– în lei		
– în valută	150 170	113 706
Total venituri din comisioane și taxe	177 180	131 908

Veniturile din comisioane și taxe în lei în sumă de 150 170 mii lei (2019: 113 706 mii lei) reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operațiunilor în relația cu instituțiile de credit și Trezoreria statului.

Veniturile din comisioane și taxe în valută în sumă de 27 010 mii lei (2019: 18 202 mii lei) provin din operațiunile de redistribuire a comisioanelor aferente sistemului de decontare pentru plăți în moneda euro (TARGET2), din operațiunile de împrumut de titluri în valută (prin agent) și din taxe încasate aferente disponibilităților în DST.

32. Cheltuieli cu taxe și comisioane

	mii lei	
	2020	2019
Cheltuieli cu taxe și comisioane		
– în lei	-	-
– în valută	15 044	13 961
Total cheltuieli cu taxe și comisioane	15 044	13 961

Cheltuielile din comisioane și taxe în valută în sumă de 15 044 mii lei (2019: 13 961 mii lei) provin, în principal, din valoarea comisioanelor plătite pentru operațiunile derulate prin sistemul de decontare pentru plăți în moneda euro (TARGET2) și din operațiunile de împrumut de titluri în valută prin agent.

33. Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare

	mii lei	
	2020	2019
Venituri din operațiuni valutare		
Venituri din diferențe de curs	2 171 395	1 912 336
Dividende pentru acțiunile deținute la Banca Reglementelor Internaționale	165	18 523
Total venituri din operațiuni valutare	2 171 560	1 930 859
Cheltuieli din operațiuni valutare		
Cheltuieli cu diferențe de curs	(10 151)	(13 072)
Alte cheltuieli cu operațiuni valutare	(2 265)	(8 193)
Total cheltuieli din operațiuni valutare	(12 416)	(21 265)
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	2 159 144	1 909 594

Veniturile și cheltuielile din diferențe de curs aferente exercițiilor financiare 2020 și 2019 sunt aferente, în principal, ieșirilor de valută din pozițiile valutare lungi, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

34. Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri

	mii lei	
	2020	2019
Venituri din operațiuni cu titluri	373 934	183 404
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	(259)	(254)
Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	373 675	183 150

Veniturile/cheltuielile reprezintă efectul prețului de piată, provenind din vânzările de titluri denuminate în valută, acestea fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2j).

35. Pierderi realizate din operațiuni cu metale prețioase

	mii lei	
	2020	2019
Cheltuieli din operațiuni cu metale prețioase	(334)	(321)
Pierderi nete din operațiuni cu metale prețioase	(334)	(321)

Cheltuielile din operațiuni cu metale prețioase reprezintă taxele de stocare plătite pentru cantitatea de aur aflată în depozitul extern.

36. Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare

	mii lei	
	2020	2019
Cheltuieli cu diferențe nefavorabile din reevaluare		
Diferențe nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor denuminate în valută	34 615	108 510
Diferențe nefavorabile din reevaluarea pozițiilor valutare	290 188	-
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	324 803	108 510

Pierderile din diferențe nefavorabile din reevaluare reprezintă diferențele nefavorabile dintre valoarea de piață a titlurilor denuminate în valută la 31 decembrie și costul mediu net al acestora, precum și diferențele nefavorabile rezultate din reevaluarea pozițiilor valutare la cursul de reevaluare (vezi Nota 2p).

37. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Cheltuielile cu emisiunea monetară reprezintă costul cu imprimarea bancnotelor și baterea monedei metalice. În anul 2020 acestea au fost în sumă de 153 318 mii lei, iar în anul 2019 în sumă de 154 791 mii lei.

38. Riscul valutar

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2020 este următoarea:

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	mii lei
							Total
Disponibilități bănești și alte valori	39 335	176	77	-	-	-	39 588
Aur la alte standarde	-	-	-	-	246 528	-	246 528
Alte metale și pietre prețioase	57 250	-	-	-	-	-	57 250
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	5 676 325	-	-	5 676 325
Aur monetar	-	-	-	-	24 996 964	-	24 996 964
Depozite la vedere	-	29 236 399	4 259	-	-	4 553 694	33 794 352
Depozite la termen	-	-	5 750 700	-	-	4 853 286	10 603 986
Plasamente în valută	-	-	2 381 448	-	-	-	2 381 448
Valori mobiliare denuminate în valută	-	74 303 204	37 934 708	-	-	15 263 921	127 501 833
Împrumuturi în valută acordate	-	-	1 548 722	-	-	-	1 548 722
Participații externe	-	55 918	-	10 529 476	-	-	10 585 394
Alte active externe							
TARGET2	-	7 011 215	-	-	-	-	7 011 215
Titluri de valoare deținute în scopuri de politică monetară în lei	4 863 539	-	-	-	-	-	4 863 539
Credite acordate instituțiilor de credit	480 000	-	-	-	-	-	480 000
Credite în litigiu	23 587	-	-	-	-	-	23 587
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(23 587)	-	-	-	-	-	(23 587)
Credite acordate salariaților	4	-	-	-	-	-	4
Imobilizări	1 198 813	-	-	-	-	-	1 198 813
Stocuri	3 838	-	-	-	-	-	3 838
Titluri de participare	2 240	89	-	-	-	-	2 329
Decontări cu bugetul statului	85 614	-	-	-	-	-	85 614
Conturi de regularizare	43 561	-	-	-	-	-	43 561
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	1 035	-	-	-	-	-	1 035
Alte active	90 101	-	-	-	-	-	90 101
Provizioane pentru creațe îndoieilnice aferente activelor	(66 562)	-	-	-	-	-	(66 562)
Dobânzi de încasat	117 936	360 634	62 317	983	-	112 402	654 272
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	6 910 636	110 967 635	47 682 231	16 206 784	25 243 492	24 783 303	231 794 081

38. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a datorilor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2020 este următoarea:

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	mii lei
							Total
Numerar în circulație	100 402 602	-	-	-	-	-	100 402 602
Obligații față de instituții financiare internaționale	-	-	596	10 428 045	-	-	10 428 641
Depozite atrase la vedere	-	10 827	-	-	-	-	10 827
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	5 669 196	-	-	5 669 196
Conturi curente ale instituțiilor de credit	32 230 804	-	-	-	-	-	32 230 804
Disponibilități în regim special	4 552	161	-	-	-	-	4 713
Depozite ale instituțiilor de credit la BNR	419 000	-	-	-	-	-	419 000
Rezerve obligatorii în valută	-	8 998 984	23 786	-	-	-	9 022 770
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	4 546	-	-	-	-	-	4 546
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit	-	7 011 215	-	-	-	-	7 011 215
Disponibilități ale Trezoreriei statului	11 186	39 518 817	744 925	-	-	43 717	40 318 645
Creditori	27 262	-	-	-	-	-	27 262
Personal și conturi asimilate	74	-	-	-	-	-	74
Decontări cu bugetul statului	11 870	-	-	-	-	-	11 870
Conturi de regularizare	585	-	-	-	-	-	585
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	-	-	-	-	-	-	-
Alte pasive	18 472	-	-	-	-	-	18 472
Dobânzi de plătit	512	22 595	96	979	-	-	24 182
Total pasive exclusiv capital, fonduri și rezerve	133 131 465	55 562 599	769 403	16 098 220	-	43 717	205 605 404
Active nete / (datorii nete)*	(126 220 829)	55 405 036	46 912 828	108 564	25 243 492	24 739 586	26 188 677

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

38. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2019 este următoarea:

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	mii lei
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	37 319	127	90	-	-	-	37 536
Aur la alte standarde	-	-	-	-	213 025	-	213 025
Alte metale și pietre prețioase	43 335	-	-	-	-	-	43 335
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	5 831 674	-	-	5 831 674
Aur monetar	-	-	-	-	21 600 013	-	21 600 013
Depozite la vedere	-	22 903 277	4 285	-	-	2 155 924	25 063 486
Depozite la termen	-	-	1 704 320	-	-	-	1 704 320
Plasamente în valută	-	-	2 492 514	-	-	-	2 492 514
Valori mobiliare denuminate în valută	-	79 951 200	24 728 870	-	-	15 212 492	119 892 562
Împrumuturi în valută acordate	-	-	1 784 423	-	-	-	1 784 423
Participații externe	-	47 474	-	10 799 608	-	-	10 847 082
Alte active externe	-	3 145 475	-	-	-	-	3 145 475
TARGET2	-	-	-	-	-	-	-
Credite în litigiu	24 234	-	-	-	-	-	24 234
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(24 234)	-	-	-	-	-	(24 234)
Credite acordate salariaților	9	-	-	-	-	-	9
Imobilizări	1 245 036	-	-	-	-	-	1 245 036
Stocuri	3 667	-	-	-	-	-	3 667
Titluri de participare	2 240	87	-	-	-	-	2 327
Decontări cu bugetul statului	-	-	-	-	-	-	-
Conturi de regularizare	9 737	-	-	-	-	-	9 737
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	550	-	-	-	-	-	550
Alte active	94 233	-	-	-	-	-	94 233
<i>din care:</i>		-	-	-	-	-	-
Bunuri de importanță numismatică, filatelică, istorică, culturală, artistică etc.	22 458	-	-	-	-	-	22 458
Provizioane pentru creație îndoieilnice aferente activelor	(71 216)	-	-	-	-	-	(71 216)
Dobânzi de încasat	6 152	373 313	108 407	7 581	-	126 951	622 404
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	1 364 994	106 420 953	30 822 909	16 638 863	21 813 038	17 495 367	194 556 124

38. Riscul valutar (continuare)

Structura pe valute a datorilor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2019 este următoarea:

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	mii lei
							Total
Numerar în circulație	86 235 593	-	-	-	-	-	86 235 593
Obligații față de instituții financiare internaționale	-	-	640	10 695 202	-	-	10 695 842
Depozite atrasе la vedere	-	1 956	-	-	-	-	1 956
Alocări de DST de la FMI	-	-	-	5 814 436	-	-	5 814 436
Conturi curente ale instituțiilor de credit	22 020 652	-	-	-	-	-	22 020 652
Disponibilități în regim special	3 864	158	-	-	-	-	4 022
Depozite ale instituțiilor de credit la BNR	2 890 000	-	-	-	-	-	2 890 000
Rezerve obligatorii în valută	-	14 962 959	33 156	-	-	-	14 996 115
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	965	-	-	-	-	-	965
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit	-	3 145 474	-	-	-	-	3 145 474
TARGET2	-	301 126	21 960 780	799 796	-	39 388	23 101 090
Trezorerie statului	-	24 304	-	-	-	-	24 304
Creditori	-	77	-	-	-	-	77
Personal și conturi assimilate	-	15 203	-	-	-	-	15 203
Decontări cu bugetul statului	-	131	-	-	-	-	131
Conturi de regularizare	-	-	-	-	-	-	-
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	-	-	-	-	-	-	-
Alte pasive	-	24 873	-	-	-	-	24 873
Dobânzi de plătit	-	1 122	13 610	276	7 556	-	22 564
Total pasive exclusiv capital, fonduri și rezerve	111 517 910	40 084 937	833 868	16 517 194	-	39 388	168 993 297
Active nete / (datorii nete)*	(110 152 916)	66 336 016	29 989 041	121 669	21 813 038	17 455 979	25 562 827

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

39. Angajamente și contingente

La data de 31 decembrie 2020, Banca deține în custodie următoarele bilete la ordin:

- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanțelor în favoarea Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor în valoare de 601 mii USD, echivalentul a 2 384 mii lei (31 decembrie 2019: 601 mii USD, echivalentul a 2 561 mii lei);
- trei bilete la ordin emise de către Ministerul Finanțelor în favoarea Asociației Internaționale pentru Dezvoltare (IDA) în valoare totală de 16 174 mii lei (31 decembrie 2019: 16 174 mii lei).

40. Repartizarea profitului

În anul 2020, Banca a înregistrat profit în valoare de 2 034 776 mii lei. Potrivit legii, cota de 80 la sută din veniturile nete aferentă bugetului de stat a fost în sumă de 1 627 821 mii lei. Din profitul rămas la dispoziția BNR în valoare de 406 955 mii lei o proporție de 60 la sută s-a repartizat pentru majorarea rezervelor statutare (244 173 mii lei). Suma de 162 782 mii lei rămasă după distribuțiile din anul 2020 urmează a fi repartizată în anul 2021, conform legii, în următoarea ordine de prioritate:

- a) sursele proprii de finanțare a investițiilor;
- b) fondul de participare a salariaților la profit;
- c) rezervele la dispoziția Consiliului de administrație.

În anul 2019, Banca a înregistrat profit în valoare de 1 797 292 mii lei. Potrivit legii, cota de 80 la sută din veniturile nete aferentă bugetului de stat a fost în sumă de 1 437 506 mii lei. Din profitul rămas la dispoziția BNR în valoare de 359 786 mii lei o proporție de 60 la sută s-a repartizat pentru majorarea rezervelor statutare (215 871 mii lei). Suma de 143 915 mii lei rămasă după distribuțiile din anul 2019 a fost repartizată în anul 2020, conform legii.

41. Evenimente ulterioare datei bilanțului

Pentru a preveni o eventuală apariție a unui necesar de lichiditate în euro, în contextul disfuncționalităților pieței manifestate pe fondul continuării pandemiei COVID-19, în anul 2020 BCE și BNR au convenit asupra unui aranjament-cadru de furnizare de lichiditate în euro – prin intermediul unei linii *repo*. Inițial, s-a convenit ca linia *repo* să rămână în vigoare până la data de 31 decembrie 2020, apoi aranjamentul financiar a fost prelungit mai întâi până la sfârșitul lunii iunie 2021 și, ulterior, până în martie 2022. În cadrul unei linii *repo*, BCE poate furniza lichiditate în euro unei bănci centrale în schimbul unor garanții adecvate; în baza liniei *repo*, BNR va putea împrumuta până la 4,5 miliarde euro de la BCE. Până la data aprobării prezentelor situații financiare, BNR nu a realizat efectiv vreun împrumut.

Guvernator
Dr. Mugur Isărescu

Secțiune statistică

			2016	2017	2018	2019	2020
Activitatea economică							
Produs intern brut ¹	ilioane lei ²	763 653	857 896	951 729	1 058 190	1 055 549	
	variație anuală (%) ³	4,7	7,3	4,5	4,1	-3,9	
Consum final total ¹	variație anuală (%) ³	6,5	9,5	6,8	4,7	-3,6	
Consum final efectiv al gospodăriilor populației ¹	variație anuală (%) ³	6,3	10,8	6,8	4,6	-5,0	
Consum final efectiv al administrațiilor publice ¹	variație anuală (%) ³	8,3	-1,6	6,8	5,0	6,4	
Formare brută de capital ¹	variație anuală (%) ³	0,0	6,8	3,0	6,8	2,8	
Export de bunuri și servicii ¹	variație anuală (%) ³	16,3	7,8	5,3	4,6	-9,7	
Import de bunuri și servicii ¹	variație anuală (%) ³	16,6	11,5	8,6	6,8	-5,1	
Agricultură ¹	variație anuală (%) ³	4,3	14,5	9,4	-5,0	-16,2	
Industria ¹	variație anuală (%) ³	4,7	8,4	4,3	-0,6	-9,1	
Construcții ¹	variație anuală (%) ³	11,8	-8,0	-10,6	7,0	10,0	
Servicii ¹	variație anuală (%) ³	4,3	8,2	4,7	6,2	-1,8	
PIB/locuitor (PPS)		16 850	18 651	19 915	21 615	20 991	
PIB/locuitor (PPS, UE-28=100)	procente	59,2	63,1	65,4	68,9	71,4	
Producția industrială	variație anuală (%) ³	3,1	7,8	3,5	-2,3	-9,2	
Producția industrială în industria prelucrătoare	variație anuală (%) ³	4,8	8,4	4,3	-1,9	-10,2	
Populația ocupată	mii persoane	8 078	8 274	8 294	8 320	8 196	
Numărul de şomeri	mii persoane	418	351	289	258	296	
Rata şomajului	procente	4,8	4,0	3,3	2,9	3,4	
Prețurile producției industriale și prețurile de consum							
Prețurile producției industriale (piata internă și externă)	variație anuală (%)	-1,8	3,5	5,0	4,0	0,0	
Prețurile producției industriale (piata internă)	variație anuală (%)	-2,6	3,1	5,2	5,1	0,2	
Prețurile producției industriale (piata externă)	variație anuală (%)	-0,4	4,1	4,7	2,1	-0,3	
Deflatorul PIB ¹	variație anuală (%)	2,4	4,7	6,2	6,8	3,8	
IPC	variație anuală (%)	-1,55	1,34	4,63	3,83	2,63	
CORE2 ajustat	variație anuală (%)	-1,35	1,49	2,77	3,17	3,66	
IAPC	variație anuală (%)	-1,1	1,1	4,1	3,9	2,3	
Bugetul general consolidat							
Veniturile bugetului general consolidat ⁴	procente în PIB	32,0	30,8	31,9	31,8	33,1	
Cheltuielile bugetului general consolidat ⁴	procente în PIB	34,6	33,5	34,9	36,2	42,4	
Soldul bugetului general consolidat ⁴	procente în PIB	-2,6	-2,6	-2,9	-4,4	-9,2	
Soldul primar al bugetului general consolidat ⁴	procente în PIB	-1,1	-1,4	-1,8	-3,2	-7,8	
Soldul bugetului general consolidat ⁵	procente în PIB	-2,4	-2,8	-2,8	-4,6	-9,7	
Datoria publică ⁴	procente în PIB	37,3	35,1	34,7	35,3	47,3	
Cursul de schimb calculat și publicat de BNR							
EUR/RON	la sfârșitul perioadei	4,5411	4,6597	4,6639	4,7793	4,8694	
	mediu al perioadei ⁶	4,4908	4,5681	4,6535	4,7452	4,8371	
USD/RON	la sfârșitul perioadei	4,3033	3,8915	4,0736	4,2608	3,9660	
	mediu al perioadei ⁶	4,0592	4,0525	3,9416	4,2379	4,2440	
Rezervele internaționale							
Rezervele internaționale, total		ilioane euro	37 905,4	37 106,7	36 800,2	37 450,4	42 517,6
aur	ilioane euro	3 663,8	3 612,2	3 735,5	4 523,8	5 138,3	
valute	ilioane euro	34 241,6	33 494,5	33 064,7	32 926,7	37 379,3	

2020												
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.	
x	x	218 114	x	x	225 568	x	x	284 514	x	x	327 352	
x	x	2,4	x	x	-10,0	x	x	-5,6	x	x	-1,4	
x	x	4,3	x	x	-8,7	x	x	-4,0	x	x	-4,6	
x	x	3,0	x	x	-11,0	x	x	-4,9	x	x	-5,7	
x	x	12,7	x	x	6,6	x	x	3,0	x	x	4,2	
x	x	6,2	x	x	-5,1	x	x	-6,2	x	x	15,8	
x	x	-1,3	x	x	-28,6	x	x	-6,5	x	x	-2,3	
x	x	3,2	x	x	-22,6	x	x	-3,8	x	x	2,2	
x	x	0,2	x	x	-11,5	x	x	-25,8	x	x	11,4	
x	x	-5,9	x	x	-20,4	x	x	-7,2	x	x	-4,0	
x	x	23,3	x	x	9,2	x	x	9,9	x	x	7,8	
x	x	4,4	x	x	-6,6	x	x	-2,1	x	x	-2,0	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
-2,0	-2,4	-12,7	-38,6	-30,4	-11,1	-6,5	-3,7	0,1	-1,2	-3,0	2,6	
-1,3	-1,9	-14,4	-44,9	-33,6	-10,6	-6,9	-4,1	0,6	-1,0	-3,7	2,8	
x	x	8 321	x	x	8 311	x	x	8 292	x	x	8 371	
259	257	251	252	250	261	284	287	285	286	291	296	
3,0	2,9	2,9	2,9	2,9	3,0	3,2	3,3	3,3	3,3	3,3	3,4	
<hr/>												
4,7	2,8	0,6	-1,7	-2,0	-0,5	-0,8	-0,7	-0,9	-1,0	-0,7	0,3	
5,0	3,1	1,1	-1,1	-1,7	-0,4	-1,1	-1,0	-1,0	-1,3	-0,5	0,7	
4,2	2,1	-0,2	-2,7	-2,6	-0,6	-0,3	-0,2	-0,8	-0,6	-1,0	-0,5	
x	x	5,3	x	x	1,4	x	x	4,1	x	x	4,1	
3,6	3,05	3,05	2,68	2,26	2,58	2,8	2,68	2,45	2,24	2,14	2,06	
3,74	3,65	3,86	3,73	3,63	3,72	3,74	3,73	3,68	3,59	3,43	3,26	
3,9	2,9	2,7	2,3	1,8	2,2	2,5	2,5	2,1	1,8	1,7	1,8	
<hr/>												
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
<hr/>												
4,7779	4,8127	4,8254	4,8421	4,8426	4,8423	4,8316	4,8404	4,8698	4,8743	4,8735	4,8694	
4,7785	4,7828	4,8263	4,8342	4,8365	4,8393	4,8380	4,8372	4,8586	4,8733	4,8699	4,8707	
4,3309	4,3601	4,3983	4,4541	4,3517	4,3233	4,0780	4,0631	4,1617	4,1768	4,0875	3,9660	
4,3059	4,3843	4,3633	4,4469	4,4398	4,2965	4,2239	4,0881	4,1199	4,1412	4,1176	4,0005	
<hr/>												
40 278,5	40 752,2	39 005,5	38 417,4	40 811,9	40 268,7	41 808,6	41 265,4	37 954,1	39 146,8	38 446,9	42 517,6	
4 773,1	4 922,3	4 882,8	5 261,1	5 165,8	5 267,0	5 558,7	5 496,8	5 365,8	5 351,6	5 054,3	5 138,3	
35 505,4	35 830,0	34 122,7	33 156,3	35 646,1	35 001,7	36 249,9	35 768,7	32 588,3	33 795,2	33 392,6	37 379,3	

			2016	2017	2018	2019	2020
Ratele dobânzilor BNR							
Rata dobânzii de politică monetară	procente pe an		1,75	1,75	2,50	2,50	1,50
Rata dobânzii pentru facilitatea de creditare	procente pe an		3,25	2,75	3,50	3,50	2,00
Rata dobânzii pentru facilitatea de depozit	procente pe an		0,25	0,75	1,50	1,50	1,00
Ratele dobânzilor practicate de instituțiile de credit^{7,8}							
Lei							
Ratele dobânzilor aferente creditelor noi	procente pe an		5,47	5,66	7,08	7,23	6,19
gospodăriile populației	procente pe an		6,88	6,97	8,19	8,21	7,41
societăți nefinanciare	procente pe an		3,90	4,10	5,61	5,95	4,94
Ratele dobânzilor aferente depozitelor noi la termen	procente pe an		0,66	0,68	1,76	2,15	1,87
gospodăriile populației	procente pe an		1,06	0,80	1,33	1,82	1,70
societăți nefinanciare	procente pe an		0,42	0,62	1,93	2,27	1,93
Euro							
Ratele dobânzilor aferente creditelor noi	procente pe an		3,15	2,84	2,60	2,71	2,79
gospodăriile populației	procente pe an		4,20	4,20	3,82	4,10	4,17
societăți nefinanciare	procente pe an		3,08	2,80	2,52	2,67	2,73
Ratele dobânzilor aferente depozitelor noi la termen	procente pe an		0,38	0,29	0,24	0,18	0,10
gospodăriile populației	procente pe an		0,42	0,30	0,27	0,19	0,08
societăți nefinanciare	procente pe an		0,29	0,25	0,14	0,13	0,17
Masa monetară (M3)⁷							
M3 (masa monetară în sens larg)	milioane lei	293 190	325 766	362 046	395 629	449 934	
	variație anuală (%)	11,4	11,1	11,2	9,3	13,7	
	variație anuală (%) ³	13,2	9,6	6,3	5,2	10,8	
	procente în PIB	41,1	40,8	40,0	39,9	46,2	
M2 (masa monetară intermediară)	milioane lei	293 083	325 646	361 913	395 629	449 934	
	variație anuală (%)	11,5	11,1	11,2	9,3	13,7	
	variație anuală (%) ³	13,2	9,6	6,3	5,3	10,8	
M1 (masa monetară în sens restrâns)	milioane lei	159 656	192 570	218 160	248 388	302 561	
	variație anuală (%)	25,8	20,7	13,4	13,8	21,7	
	variație anuală (%) ³	27,8	19,1	8,4	9,6	18,6	
Numerar în circulație	milioane lei	50 298	58 872	65 053	71 402	82 262	
	variație anuală (%)	17,1	17,1	10,6	9,8	15,1	
	variație anuală (%) ³	18,9	15,5	5,7	5,7	12,2	
Depozite overnight	milioane lei	109 358	133 698	153 107	176 986	220 299	
	variație anuală (%)	30,4	22,4	14,6	15,5	24,4	
	variație anuală (%) ³	32,4	20,7	9,5	11,2	21,3	

2020											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.
2,50	2,50	2,00	2,00	2,00	1,75	1,75	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
3,50	3,50	2,50	2,50	2,50	2,25	2,25	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,25	1,25	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
6,90	7,24	6,78	6,05	6,32	6,28	6,03	6,14	5,92	5,81	5,95	5,42
8,05	7,97	7,82	6,67	7,11	7,51	7,34	7,38	7,50	7,43	6,97	6,67
5,60	6,10	5,53	5,51	5,34	4,89	4,48	4,82	4,43	4,47	4,67	4,64
2,25	2,12	2,08	2,10	2,09	1,88	1,86	1,68	1,64	1,67	1,55	1,52
1,93	1,84	1,78	1,76	1,75	1,75	1,74	1,66	1,57	1,55	1,51	1,54
2,36	2,23	2,21	2,23	2,19	1,93	1,91	1,69	1,67	1,71	1,56	1,51
2,60	2,79	2,80	3,04	3,11	2,85	2,96	2,23	3,07	2,09	2,82	3,03
4,05	3,99	3,91	4,41	4,29	4,00	3,89	4,38	3,89	3,77	4,16	4,07
2,56	2,75	2,77	2,92	2,79	2,79	2,93	2,19	3,04	2,03	2,79	3,01
0,16	0,12	0,11	0,09	0,10	0,08	0,10	0,08	0,07	0,08	0,09	0,08
0,15	0,12	0,09	0,08	0,08	0,07	0,08	0,06	0,06	0,06	0,07	0,06
0,20	0,15	0,21	0,10	0,17	0,14	0,23	0,14	0,11	0,18	0,23	0,20
419 529	423 524	433 935	439 076	445 554	443 746	446 125	452 794	460 999	469 280	477 296	487 350
9,7	10,0	13,3	12,6	14,5	13,6	14,0	14,3	15,1	16,0	15,9	15,3
5,8	6,8	9,9	9,6	11,9	10,8	10,9	11,3	12,4	13,5	13,4	13,0
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
419 529	423 524	433 935	439 076	445 554	443 746	446 125	452 794	460 999	469 280	477 296	487 350
9,7	10,0	13,3	12,6	14,5	13,6	14,0	14,3	15,1	16,0	15,9	15,3
5,8	6,8	9,9	9,6	11,9	10,8	10,9	11,3	12,4	13,5	13,4	13,0
272 201	273 792	286 539	291 389	297 237	298 820	301 275	306 970	315 306	320 944	328 697	337 564
16,7	16,9	22,6	20,6	24,2	21,9	22,2	22,6	22,7	24,8	23,8	21,9
12,7	13,4	19,0	17,4	21,4	18,9	18,8	19,4	19,8	22,0	21,2	19,4
74 304	75 461	77 600	80 622	82 623	82 378	83 113	83 926	84 792	86 155	87 992	88 181
9,1	9,7	11,6	14,8	17,3	15,1	15,8	15,2	16,4	18,5	19,1	19,0
5,3	6,4	8,3	11,8	14,7	12,2	12,7	12,2	13,7	15,9	16,6	16,6
197 897	198 331	208 939	210 767	214 614	216 442	218 162	223 044	230 514	234 789	240 704	249 383
19,9	19,9	27,3	22,9	27,0	24,7	24,8	25,7	25,2	27,2	25,7	23,0
15,7	16,4	23,5	19,7	24,2	21,6	21,4	22,4	22,2	24,4	23,0	20,5

		2016	2017	2018	2019	2020
Structura depozitelor atrase și a creditelor acordate de către instituțiile financiare monetare⁷						
Depozite, total	milioane lei	257 256	282 190	312 607	342 216	388 120
	variație anuală (%)	10,6	9,7	10,8	9,5	13,4
	variație anuală (%) ³	12,4	8,2	5,9	5,4	10,5
Depozite în lei	milioane lei	173 148	191 762	209 548	224 372	250 098
	variație anuală (%)	13,0	10,8	9,3	7,1	11,4
	variație anuală (%) ³	14,8	9,3	4,5	3,1	8,6
Depozite în valută	milioane lei	84 108	90 427	103 059	117 844	138 023
	variație anuală (%)	6,1	7,5	14,0	14,4	17,1
	variație anuală (%) ³	7,8	6,1	8,9	10,2	14,1
Depozite ale populației, total	milioane lei	153 516	169 659	188 130	209 924	239 933
	variație anuală (%)	8,6	10,5	10,9	11,6	14,3
	variație anuală (%) ³	10,3	9,1	6,0	7,5	11,3
Depozite ale populației, lei	milioane lei	96 639	107 068	115 069	124 454	140 275
	variație anuală (%)	9,6	10,8	7,5	8,2	12,7
	variație anuală (%) ³	11,3	9,4	2,7	4,2	9,8
	procente în depozitele populației	63,0	63,1	61,2	59,3	58,5
Depozite ale populației, valută	milioane lei	56 877	62 590	73 061	85 470	99 658
	variație anuală (%)	7,0	10,0	16,7	17,1	16,6
	variație anuală (%) ³	8,7	8,6	11,5	12,8	13,6
	procente în depozitele populației	37,0	36,9	38,8	40,7	41,5
Depozite ale societăților nefinanciare, total	milioane lei	87 518	96 767	106 355	114 146	130 807
	variație anuală (%)	14,2	10,5	10,0	7,3	14,6
	variație anuală (%) ³	16,0	9,1	5,1	3,3	11,6
Depozite ale societăților nefinanciare – lei	milioane lei	64 335	72 871	81 350	87 285	97 270
	variație anuală (%)	17,4	13,3	11,8	7,2	11,4
	variație anuală (%) ³	19,3	11,8	6,8	3,3	8,6
	procente în total	73,5	75,3	76,5	76,5	74,4
Depozite ale societăților nefinanciare – valută	milioane lei	23 183	23 896	25 005	26 861	33 537
	variație anuală (%)	6,1	3,3	4,8	7,4	24,8
	variație anuală (%) ³	7,7	1,9	0,1	3,4	21,6
	procente în total	26,5	24,7	23,5	23,5	25,6
Creditul intern, din care:	milioane lei	308 017	324 857	343 209	366 721	406 547
	variație anuală (%)	2,4	5,5	5,6	6,9	10,9
	variație anuală (%) ³	4,0	4,1	1,0	2,9	8,0
	procente în PIB	41,0	38,5	37,5	36,3	40,5
Credite acordate sectorului privat – total, din care:	milioane lei	217 287	227 445	242 499	260 941	274 196
	variație anuală (%)	1,9	4,7	6,6	7,6	5,1
	variație anuală (%) ³	3,5	3,3	1,9	3,6	2,4
	procente în PIB	28,8	27,1	26,4	25,3	26,8
Credite acordate sectorului privat, lei	milioane lei	118 677	136 742	156 943	173 401	186 642
	variație anuală (%)	16,8	15,2	14,8	10,5	7,7
	variație anuală (%) ³	18,6	13,7	9,8	6,5	4,9
	procente în total ⁹	54,6	60,1	64,7	66,5	68,1
Credite acordate sectorului privat, valută	milioane lei	98 610	90 703	85 557	87 540	87 553
	variație anuală (%)	-11,6	-7,9	-5,6	2,3	0,0
	variație anuală (%) ³	-10,2	-9,2	-9,8	-1,4	-2,5
	procente în total ⁹	45,4	39,9	35,3	33,5	31,9
Credite acordate populației, total	milioane lei	110 185	117 289	128 273	138 194	146 640
	variație anuală (%)	5,5	6,4	9,4	7,8	6,1
	variație anuală (%) ³	7,1	5,0	4,5	3,8	3,4
	procente în total ⁹	50,7	51,6	52,9	53,0	53,5
Credite acordate societăților nefinanciare, total	milioane lei	101 952	104 132	107 587	115 109	119 200
	variație anuală (%)	-2,9	2,2	3,3	7,0	3,6
	variație anuală (%) ³	-1,4	0,8	-1,3	3,1	0,9
	procente în total ⁹	46,9	45,8	44,4	44,1	43,5

2020												
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.	
364 541	367 542	375 730	378 432	383 546	382 099	383 666	389 666	397 146	404 121	410 280	420 676	
10,0	10,3	13,6	12,2	13,9	13,4	13,6	14,0	14,7	15,4	15,0	14,4	
6,2	7,0	10,2	9,2	11,4	10,5	10,5	11,1	12,0	12,8	12,6	12,1	
238 096	239 288	239 222	241 143	245 820	244 576	245 836	251 170	255 944	261 317	264 420	274 341	
8,7	8,9	10,2	8,6	11,0	11,1	11,5	12,7	13,0	14,1	13,6	13,5	
5,0	5,7	7,0	5,8	8,5	8,3	8,5	9,8	10,3	11,6	11,2	11,2	
126 445	128 255	136 508	137 288	137 726	137 523	137 831	138 496	141 202	142 804	145 859	146 334	
12,5	13,1	20,0	19,0	19,6	17,6	17,4	16,5	18,0	17,7	17,8	16,1	
8,6	9,7	16,4	15,9	16,9	14,7	14,2	13,5	15,2	15,1	15,3	13,8	
223 424	226 798	230 909	236 891	238 502	239 424	239 996	240 812	243 989	249 742	252 034	256 679	
10,8	11,6	13,1	14,8	15,2	14,4	14,2	14,2	14,9	16,6	16,0	15,4	
7,0	8,3	9,8	11,8	12,6	11,6	11,1	11,3	12,1	14,0	13,5	13,1	
131 603	133 614	133 417	137 986	139 065	139 667	140 343	140 633	142 008	146 042	147 498	151 427	
8,9	9,9	10,0	12,2	13,0	12,3	12,7	12,9	13,7	15,8	15,3	15,5	
5,1	6,6	6,7	9,2	10,5	9,5	9,6	10,0	10,9	13,3	12,9	13,1	
58,9	58,9	57,8	58,2	58,3	58,3	58,5	58,4	58,2	58,5	58,5	59,0	
91 821	93 183	97 492	98 904	99 437	99 756	99 654	100 179	101 981	103 700	104 536	105 252	
13,8	14,0	17,7	18,6	18,4	17,6	16,5	16,2	16,6	17,6	16,8	15,3	
9,8	10,6	14,2	15,5	15,8	14,7	13,3	13,1	13,8	15,1	14,4	13,0	
41,1	41,1	42,2	41,8	41,7	41,7	41,5	41,6	41,8	41,5	41,5	41,0	
124 062	121 980	127 474	123 572	127 231	125 512	126 337	131 926	136 200	137 786	140 241	147 364	
11,8	10,3	17,4	9,9	13,1	15,6	15,0	16,6	17,4	17,0	15,5	15,2	
7,9	7,1	13,9	7,0	10,6	12,7	11,8	13,5	14,6	14,5	13,0	12,9	
94 792	92 387	93 224	90 149	93 706	92 160	92 897	98 222	101 675	103 033	104 457	110 543	
11,1	9,1	12,4	5,3	8,9	12,8	11,5	14,1	13,8	13,9	12,0	12,1	
7,2	5,9	9,1	2,6	6,5	9,9	8,5	11,1	11,1	11,4	9,7	9,8	
76,4	75,7	73,1	73,0	73,7	73,4	73,5	74,5	74,7	74,8	74,5	75,0	
29 270	29 593	34 250	33 423	33 525	33 353	33 440	33 704	34 525	34 753	35 784	36 822	
14,1	14,4	33,5	24,5	27,1	24,1	25,7	24,3	29,5	27,5	26,9	25,8	
10,1	11,0	29,5	21,3	24,3	21,0	22,3	21,1	26,4	24,7	24,3	23,3	
23,6	24,3	26,9	27,0	26,3	26,6	26,5	25,5	25,3	25,2	25,5	25,0	
389 047	385 756	398 814	401 214	405 344	401 500	405 672	410 475	411 758	418 097	422 926	427 963	
8,9	9,3	11,3	12,3	11,9	11,6	10,9	11,1	10,0	10,5	10,9	11,5	
5,2	6,0	8,0	9,3	9,4	8,8	7,9	8,2	7,4	8,1	8,6	9,3	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
269 647	271 057	272 551	271 124	269 147	270 118	272 164	274 493	277 500	279 173	281 001	282 370	
6,9	7,6	6,9	5,7	4,5	4,1	3,6	3,7	4,0	4,1	4,6	5,5	
3,2	4,4	3,8	2,9	2,2	1,4	0,8	1,0	1,5	1,8	2,4	3,4	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
181 406	181 628	183 031	181 925	181 157	183 179	185 597	187 837	190 252	192 587	194 788	196 322	
10,0	9,8	9,2	7,4	6,2	6,0	6,1	6,3	7,1	7,4	8,0	8,5	
6,2	6,5	5,9	4,6	3,8	3,4	3,2	3,6	4,5	5,1	5,7	6,3	
67,3	67,0	67,2	67,1	67,3	67,8	68,2	68,4	68,6	69,0	69,3	69,5	
88 241	89 429	89 520	89 199	87 990	86 940	86 567	86 656	87 248	86 585	86 213	86 048	
1,1	3,4	2,6	2,3	1,2	0,2	-1,3	-1,5	-2,0	-2,7	-2,3	-0,6	
-2,4	0,3	-0,4	-0,3	-1,0	-2,4	-4,0	-4,1	-4,4	-4,8	-4,3	-2,6	
32,7	33,0	32,8	32,9	32,7	32,2	31,8	31,6	31,4	31,0	30,7	30,5	
143 355	144 418	145 237	144 890	144 829	145 498	146 676	147 571	148 581	149 114	149 629	149 878	
7,4	7,9	7,6	7,0	6,3	6,1	5,8	5,5	5,4	5,1	4,8	4,8	
3,6	4,7	4,5	4,2	3,9	3,4	2,9	2,8	2,8	2,8	2,6	2,7	
53,2	53,3	53,3	53,4	53,8	53,9	53,8	53,8	53,5	53,4	53,2	53,1	
117 814	118 258	118 302	117 114	116 337	116 375	117 373	118 745	120 577	122 189	123 351	123 963	
5,5	6,2	4,6	2,8	2,2	1,7	1,5	2,2	2,8	3,4	4,7	5,3	
1,8	3,0	1,5	0,1	-0,1	-0,9	-1,2	-0,5	0,3	1,1	2,5	3,2	
43,7	43,6	43,4	43,2	43,2	43,1	43,1	43,3	43,5	43,8	43,9	43,9	

		2016	2017	2018	2019	2020
Sistemul bancar – principalii indicatori de prudențialitate						
Rata fondurilor proprii totale (fostul indicator de solvabilitate)	procente	19,7	20,0	20,7	22,0	25,1
Rata fondurilor proprii de nivel 1	procente	17,5	18,0	18,6	20,0	23,2
Rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază	procente	17,5	18,0	18,6	19,9	23,1
Efectul de levier	procente	8,9	8,9	9,3	10,2	10,3
Rata creditelor neperformante (definiția ABE)	procente	9,6	6,4	5,0	4,1	3,8
Lichiditatea imediată	procente	40,3	40,0	38,9	43,8	48,2
ROA	procente	1,1	1,3	1,6	1,3	1,0
ROE	procente	10,4	12,5	14,6	12,2	8,7
Balanța de plăți^{1,10}						
Contul curent, sold	milioane euro	-2 694	-5 819	-9 496	-10 912	-11 422
	procente în PIB	-1,6	-3,1	-4,6	-4,9	-5,2
Balanța bunurilor, sold	milioane euro	-9 659	-12 807	-15 341	-17 855	-19 166
	procente în PIB	-5,7	-6,8	-7,5	-8,0	-8,8
Balanța serviciilor, sold	milioane euro	7 881	8 187	8 361	8 651	9 424
	procente în PIB	4,6	4,4	4,1	3,9	4,3
Contul de capital, sold	milioane euro	4 260	2 218	2 515	2 850	4 178
Contul finanțiar, net	milioane euro	2 650	-3 120	-5 149	-5 134	-7 427
Datoria externă¹⁰						
Datoria externă, total	milioane euro	94 273	97 445	99 841	109 783	125 927
	procente în PIB	55,4	51,9	48,8	49,2	57,7
Datoria externă pe termen lung, din care:	milioane euro	69 645	68 520	68 286	74 319	92 826
	procente în PIB	41,0	36,5	33,4	33,3	42,5
Datoria publică directă	milioane euro	31 752	33 118	34 498	39 192	57 307
	procente în PIB	18,7	17,6	16,9	17,6	26,3
Datorie publică garantată	milioane euro	547	432	351	285	220
	procente în PIB	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1
Datorie negarantată public	milioane euro	32 453	31 331	30 808	33 209	34 003
	procente în PIB	19,1	16,7	15,1	14,9	15,6
Depozite pe termen lung ale nerezidenților	milioane euro	3 637	2 469	1 433	417	137
	procente în PIB	2,1	1,3	0,7	0,2	0,1
Împrumuturi de la FMI	milioane euro	0	0	0	0	0
	procente în PIB	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alocări de DST de la FMI	milioane euro	1 255	1 171	1 196	1 216	1 160
	procente în PIB	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5
Datoria externă pe termen scurt	milioane euro	24 628	28 925	31 554	35 463	33 101
	procente în PIB	14,5	15,4	15,4	15,9	15,2

1) 2016-2018: date definitive; 2019: date semidefinitive; 2020: date provizorii; 2) prețuri curente; 3) termeni reali; 4) metodologie SEC 2010; 5) metodologie națională; 6) valorile anuale sunt obținute pe baza mediilor lunare; valorile lunare sunt calculate ca medie a cursurilor zilnice calculate și publicate de BNR; 7) valorile aferente anilor sunt medii anuale; 8) date disponibile înaintea depunerii bilanțurilor contabile auditate; 9) total credit acordat sectorului privat; 10) metodologie BPM6.

Sursa: Banca Națională a României, Institutul Național de Statistică, Ministerul Finanțelor, Eurostat, Comisia Europeană, calcule BNR

2020												
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sept.	oct.	nov.	dec.	
x	x	20,4	x	x	22,8	x	x	22,8	x	x	25,1	
x	x	18,5	x	x	20,7	x	x	20,8	x	x	23,2	
x	x	18,4	x	x	20,6	x	x	20,7	x	x	23,1	
x	x	9,6	x	x	9,9	x	x	9,8	x	x	10,3	
4,1	4,0	3,9	4,0	4,0	4,4	4,3	4,3	4,1	3,9	3,9	3,8	
42,9	43,2	41,6	42,4	43,1	44,7	43,9	44,4	45,6	45,8	46,7	48,2	
1,5	1,7	1,3	1,1	1,1	1,1	1,2	1,3	1,2	1,2	1,1	1,0	
13,9	15,1	11,7	10,4	10,1	9,8	11,0	11,7	10,5	10,7	9,8	8,7	
<hr/>												
-140	-431	-990	-2 274	-3 207	-4 059	-5 350	-6 631	-7 892	-8 932	-10 123	-11 422	
x	x	-2,2	x	x	-4,4	x	x	-5,2	x	x	-5,2	
-1 337	-2 617	-4 504	-6 262	-7 569	-8 918	-10 424	-12 056	-13 643	-15 455	-17 056	-19 166	
x	x	-9,9	x	x	-9,7	x	x	-9,0	x	x	-8,8	
550	1 255	2 202	2 967	3 617	4 455	5 334	6 022	6 932	7 826	8 594	9 424	
x	x	4,8	x	x	4,8	x	x	4,6	x	x	4,3	
282	806	1 170	1 564	1 823	1 968	2 073	2 485	2 578	3 123	3 430	4 178	
-745	-1 352	-722	-771	-2 169	-3 457	-4 035	-3 916	-5 208	-6 003	-6 692	-7 427	
<hr/>												
113 375	113 574	109 407	107 577	112 218	113 972	116 863	116 744	118 244	118 991	119 970	125 927	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
78 028	79 078	75 796	74 497	78 880	80 216	83 013	83 018	85 268	84 771	85 794	92 826	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
42 888	43 858	40 765	39 472	43 841	45 348	48 651	48 648	49 319	50 548	51 661	57 307	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
280	277	271	273	265	258	245	243	237	238	232	220	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
33 171	33 331	33 145	33 155	33 218	33 043	32 739	32 768	34 416	32 670	32 578	34 003	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
459	385	389	360	342	359	204	188	112	125	144	137	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
1 230	1 227	1 226	1 238	1 214	1 209	1 175	1 173	1 184	1 191	1 179	1 160	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
35 347	34 496	33 611	33 080	33 338	33 756	33 849	33 725	32 976	34 221	34 175	33 101	
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	

Abrevieri

ABE	Autoritatea Bancară Europeană
ANCOM	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BM	Banca Mondială
BRI	Banca Reglementelor Internaționale
CE	Comisia Europeană
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemnic
CIP	Centrala Incidentelor de Plăți
CNSM	Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială
CRC	Centrala Riscului de Credit
Eurostat	Oficiul de Statistică al Comunităților Europene
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură
FBCF	formarea brută de capital fix
FMI	Fondul Monetar Internațional
IAPC	indicele armonizat al prețurilor de consum
IFN	instituții financiare nebancare
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
IMM	întreprinderi mici și mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IPC	indicele prețurilor de consum
IRCC	indicele de referință pentru creditele consumatorilor
MF	Ministerul Finanțelor
MUR	Mecanism unic de rezoluție
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OPCOM	Operatorul pieței de energie electrică și de gaze naturale din România
PIB	produsul intern brut
RMO	rezervele minime obligatorii
ROBOR	rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele plasate de bănci
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi
TIC	tehnologia informației și a comunicațiilor
TiVA	<i>Trade in Value Added</i>
UE	Uniunea Europeană

Lista tabelelor din text

Casetă 4

Tabel A	Pozitia sectorului TIC în 2018	56
---------	--------------------------------	----

Casetă 5

Tabel A	Rezultatele estimărilor funcțiilor de producție	70
Tabel B	Rezultatele estimărilor privind competitivitatea prin costuri a industriei textile	72

Casetă 7

Tabel A	Evoluții macroeconomice și conduită politicii monetare în țări dezvoltate și din regiune	97
Tabel 4.1	Principalii indicatori utilizati de CRC – instituții de credit	159
Tabel 4.2	Principalii indicatori utilizati de CRC – instituții financiare nebancare	159
Tabel 6.1	Componența sistemului bancar pe forme de proprietate	178
Tabel 6.2	Cota de piață a instituțiilor de credit	178
Tabel 6.3	Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului	179
Tabel 6.4	Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar	182
Tabel 6.5	Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii la 31 decembrie 2020	187
Tabel 6.6	Tematica acțiunilor de supraveghere punctuale	190
Tabel 6.7	Măsurile de supraveghere dispuse conform OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit, cu modificările și completările ulterioare	190
Tabel 6.8	Sanctiuni aplicate în anul 2020	191
Tabel 6.9	Numărul persoanelor din categoria celor prevăzute la art. 108 din OUG nr. 99/2006, supuse aprobării BNR în anul 2020	191
Tabel 6.10	Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2020	193
Tabel 6.11	Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2020	194
Tabel 6.12	Ponderile capitalului social/de dotare în funcție de țara de origine la 31 decembrie 2020	195
Tabel 8.1	Emisiunile numismatice lansate în anul 2020	216
Tabel 8.2	Distribuția lunată a falsurilor	217
Tabel 8.3	Structura pe cupiuri a falsurilor	217
Tabel 9.1	Traficul de plăți în sistemul ReGIS	220
Tabel 9.2	Structura plășilor în sistemul ReGIS în anul 2020	220

Tabel 9.3	Operațiuni cu titluri de stat decontate în sistemul SaFIR	223
Tabel 9.4	Traficul de plăți în sistemul TARGET2-România	225
Tabel 9.5	Distribuția geografică a plăților/încasărilor aferente sistemului TARGET2-România în anul 2020	225
Tabel 11.1	Contul curent	245
Tabel 11.2	Contul finanțiar	247
Tabel 11.3	Principalii indicatori de îndatorare externă	250
Tabel 11.4	Datoria externă a României	251
Tabel 13.1	Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)	263
Tabel 13.2	Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice	272
Tabel 14.1	Evenimente pe teme monetare, bancare și financiare organizate de Banca Națională a României în anul 2020	295
Tabel 18.1	Structura bilanțieră a BNR la 31 decembrie 2020	342
Tabel 18.2	Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2020	344
Tabel 18.3	Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2020	345
Tabel 18.4	Bugetul de venituri și cheltuieli aferent anului 2020	346
Tabel 18.5	Capitalul propriu	347
Tabel 18.6	Rezultatul operațional	348

Lista graficelor din text

Grafic 1.1	Activitatea economică la nivel mondial	19
Casetă 1		
Grafic A	Participare diferențiată în cadrul GVC	21
Grafic B	Rețele comerciale în cadrul lanțurilor de producție la nivel agregat (bunuri și servicii)	22
Grafic C	Efectele pozitive ale intensificării schimburilor comerciale	23
Grafic D	Ponderea importurilor în exporturi	23
Grafic 1.2	Perspective privind evoluția activității economice	27
Grafic 1.3	Cotațiile principalelor materii prime pe piețele internaționale	28
Grafic 1.4	Evoluția prețului aurului în raport cu incertitudinea	28
Grafic 1.5	Prețurile de consum la nivel internațional	29
Grafic 1.6	Ratele dobânzilor de politică monetară	29
Grafic 1.7	Cursul de schimb al euro	30
Grafic 1.8	PIB real	31
Grafic 1.9	Sectoare economice	31

Grafic 1.10	Cererea	32
Grafic 1.11	Consumul populației	32
Grafic 1.12	Comerț și servicii pentru populație	33
Grafic 1.13	Investiții	33
Grafic 1.14	Investiții directe și absorbția de fonduri europene pentru investiții	34
Casetă 2		
Grafic A	Măsura de aproximare a incertitudinii folosind divergența prognozelor analiștilor	36
Grafic B	Măsuri de aproximare a incertitudinii și cuantificare a riscului pentru economia României	37
Grafic C	Măsura de aproximare a incertitudinii pentru România extrasă din baza de date WUI	38
Grafic 1.15	Exporturi	39
Grafic 1.16	Absorbția internă și comerțul exterior	40
Grafic 1.17	Importuri	40
Casetă 3		
Grafic A	Pilonii instrumentului „Next Generation EU”	41
Grafic B	Alocări ale României în cadrul NGEU	42
Grafic C	Granturi alocate în cadrul Mecanismului de Redresare și Reziliență	43
Grafic D	Bugetul propus pe pilonii MRR	44
Grafic E	Impactul cumulat al fondurilor NGEU asupra PIB real	45
Grafic F	Impactul cumulat al fondurilor NGEU asupra ratei anuale a inflației IPC	46
Grafic 1.18	Soldul contului curent/PIB: variație față de anul anterior	48
Grafic 1.19	Principalele surse de finanțare a deficitului contului curent	48
Grafic 1.20	Indicatori de adecvare a rezervelor internaționale	49
Grafic 1.21	Contribuția sectoarelor de activitate la dinamica anuală a numărului de salariați	50
Grafic 1.22	Curba Beveridge	50
Casetă 4		
Grafic A	Indicele economiei și societății digitale	54
Grafic B	Componentele DESI în 2019	54
Grafic C	Absolvenți cu specializare în TIC	55
Grafic D	Valoarea cifrei de afaceri în TIC la nivelul țărilor UE	56
Grafic E	Digitalizarea companiilor	57
Grafic F	Gradul de interacțiune <i>online</i> cu autoritățile publice	58
Grafic G	Elemente ale noii revoluții industriale	59

Grafic 1.23	Contribuția factorilor determinanți la dinamica salariului mediu brut pe economie	61
Grafic 1.24	Rata anuală a inflației	61
Grafic 1.25	Cotația petrolului Brent și prețul intern al carburanților	62
Grafic 1.26	Prețurile LFO	62
Grafic 1.27	Evoluția prețurilor principalelor componente ale inflației de bază CORE2 ajustat	63
Grafic 1.28	Anticipații privind evoluția prețurilor	64
Grafic 1.29	Prețurile producției industriale pentru piața internă și factorii determinanți	64
Grafic 1.30	Costurile unitare cu forța de muncă	65
Grafic 1.31	Costurile salariale unitare în industrie	66
Casetă 5		
Grafic A	Cota de export a industriei textile	67
Grafic B	Dinamica anuală a producției în industria textilă	68
Grafic C	Cifra de afaceri a industriei textile pentru piața internă și cea externă	70
Grafic D	Ponderea exporturilor în cifra de afaceri aferentă firmelor exportatoare din industria textilă și evoluția salariului minim	71
Grafic 1.32	Soldul bugetului general consolidat	74
Grafic 1.33	Ponderea datoriei publice în PIB	75
Grafic 1.34	Descompunerea variației ponderii datoriei publice în PIB	76
Casetă 6		
Figura A	Cooperarea tehnică a BNR	83
Casetă 7		
Grafic A	Rata dobânzii de politică monetară în zona euro, SUA și statele din regiune	97
Grafic B	Ratele anuale ale inflației în zona euro, SUA și statele din regiune	98
Grafic 3.1	Evoluția cursurilor de schimb pe piețele emergente din regiune	102
Grafic 3.2	Rata inflației	104
Casetă 8		
Grafic A	Creditul acordat sectorului privat	110
Grafic B	Creditele noi acordate populației și societăților nefinanciare	111
Grafic C	Creditele noi acordate sectorului privat și rata medie a dobânzii la împrumuturile în monedă națională	112
Grafic D	Cererea de credite	112
Grafic E	Standardele de creditare	113
Grafic F	Masa monetară și PIB	115

Grafic G	M3 și contrapartidele sale	116
Grafic H	Ponderea M1 în M3, comparații internaționale	116
Grafic 3.3	Ratele dobânzilor BNR	120
Grafic 3.4	Ratele RMO	122
Grafic 3.5	Rata dobânzii de politică monetară și ratele ROBOR	123
Grafic 3.6	Ratele dobânzilor în sistemul bancar	125
Grafic 4.1	Creditul nou bancar (fluxuri trimestriale, indice bază valoarea fluxurilor trimestriale medii din anul 2019)	137
Grafic 4.2	Avuția netă a populației	141
Grafic 4.3	Distribuția gradului de îndatorare pentru creditul-nou ipotecar	141
Casetă 11		
Grafic A	Ciclurile pieței imobiliare rezidențiale și comerciale	143
Grafic 4.4	Dinamica principalelor elemente bilanțiere	148
Grafic 4.5	Evoluția principalilor indicatori de lichiditate	149
Grafic 4.6	Dinamica indicatorilor de calitate a activelor bancare	150
Grafic 4.7	Evoluția soldului creditelor neperformante, a provizioanelor pentru credite neperformante și a soldului creditelor scoase în afara bilanțului	150
Grafic 4.8	Evoluția creditelor amâname la plată	151
Grafic 4.9	Evoluția ratei fondurilor proprii totale	152
Grafic 4.10	Evoluția și destinația profitului realizat la nivelul sectorului bancar din România	153
Grafic 4.11	ROA și ponderea unor venituri și cheltuieli în active medii	154
Grafic 4.12	Modificarea ratelor de schimb ale monedelor țărilor ECE față de euro în anul 2020 în perioada de dinainte și după pandemia COVID-19	157
Grafic 4.13	Principalii indicatori privind incidentele de plată, 2013-2020	161
Grafic 6.1	Distribuția instituțiilor de credit supuse evaluării SREP în funcție de scorul general	188
Grafic 6.2	Elementele SREP repartizate în funcție de scorul atribuit	189
Grafic 8.1	Structura numerarului aflat în afara sistemului bancar în 2019 și 2020	212
Grafic 8.2	Structura pe cupiuri a bancnotelor aflate în circulație în anul 2020	212
Grafic 8.3	Structura pe cupiuri a monedelor aflate în circulație în anul 2020	213
Grafic 8.4	Structura pe cupiuri a bancnotelor plătite în anul 2020	214
Grafic 8.5	Structura pe cupiuri a monedelor plătite în anul 2020	214
Grafic 8.6	Structura pe cupiuri a bancnotelor încasate în anul 2020	215
Grafic 8.7	Structura pe cupiuri a monedelor încasate în anul 2020	215
Grafic 9.1	Plățile de mare valoare sau urgente în anul 2020 comparativ cu anul 2019 (medii zilnice)	220

Grafic 9.2	Volumul și valoarea operațiunilor cu titluri de stat decontate în sistemul SaFIR în anul 2020, valoarea operațiunilor <i>intraday repo</i>	223
Grafic 9.3	Plățile în sistemul TARGET2-România în anul 2020	225
Grafic 10.1	Rezerva internațională	236
Grafic 10.2	Structura rezervei valutare a României la 31 decembrie 2020	242
Grafic 10.3	Rezultatele din administrarea portofoliilor	242
Grafic 10.4	Rentabilitate comparativă – portofolii BNR față de portofoliile de referință	243
Grafic 13.1	Rata inflației (IAPC)	264
Grafic 13.2	Deficitul bugetului general consolidat (metodologie SEC 2010)	264
Grafic 13.3	Cursul de schimb EUR/RON	264
Grafic 13.4	Ratele dobânzilor pe termen lung	264
Grafic 13.5	Evoluția PIB pe locuitor	266
Grafic 13.6	Ponderea sectoarelor economice în PIB	266
Grafic 13.7	Gradul de deschidere a economiei	266
Grafic 13.8	Ponderea comerțului cu UE-28 în totalul comerțului exterior	266
Grafic 13.9	Deficitul de cont curent și gradul de acoperire prin fluxuri non-generatoare de datorie	268
Grafic 13.10	Evoluția intermedierii financiare indirecte	268
Casetă 13		
Grafic A	Situația salariaților prezenți la sediile BNR (martie-decembrie 2020)	333
Grafic 17.1	Situația posturilor vacante în centrala Băncii Naționale a României la data de 31 decembrie 2020	333
Grafic 17.2	Situația posturilor vacante în unitățile teritoriale ale Băncii Naționale a României la data de 31 decembrie 2020	334
Grafic 18.1	Activele externe ale BNR	343

